Od autora bestselera

Zov kukavice

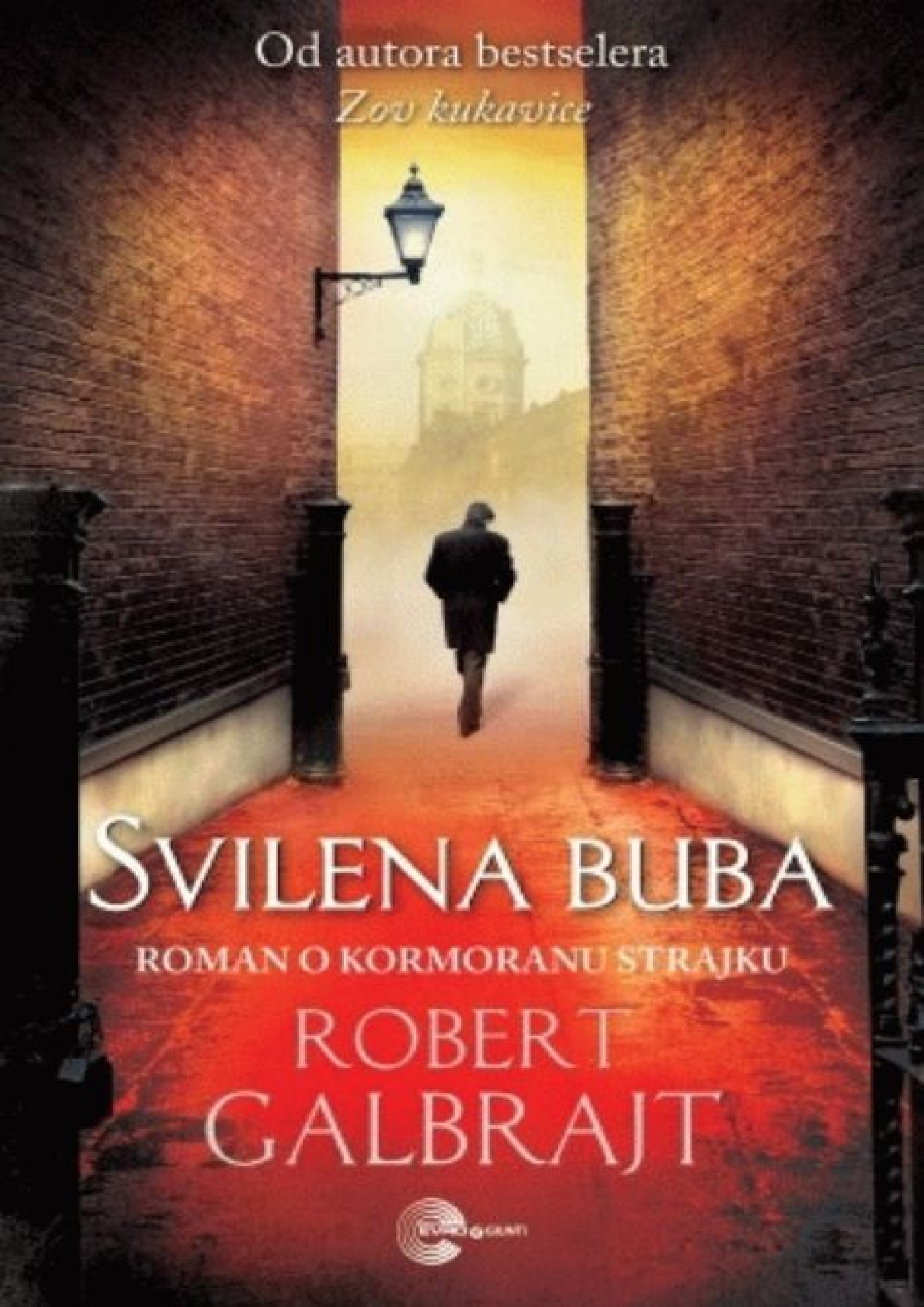

SVILENA BUBA

ROMAN O KORMORANU STRAJKU

ROBERT GALBRAJT

Robert Galbraith

SVILENA BUBA

S engleskog prevela
Gordana Subotić

Naslov originala:
Robert Galbraith - The Silkworm

Dženkinsu, bez kojeg…
On zna ostatak.

„… krvava osveta i priča o smrti,
o maču krvlju umrljanom,
pesnika što tragičan usud svog prijatelja slika,
s vencem od pruća usplamtelog, umesto od lovorova lišća.”

Tomas Deker,
Plemeniti španski vojnik

1.

„Pitanje

Čime se oni hrane?

Odgovor

Snom nemirnim.”

Tomas Deker,
Plemeniti španski vojnik

– Strajk, bolje bi ti bilo – rekao je grubi glas s druge strane žice – da je umro neko đavolski poznat.

Krupan neobrijan muškarac koji je s telefonom zalepljenim za uho koračao kroz tamu ranog jutra osmehnuo se.

– Tako nekako.

– Šest je ujutru, jebem ti!

– Tačnije, pola sedam je, ali ako želiš ono što imam, moraćeš da dođeš po to – rekao je Kormoran Strajk. – Blizu sam tvog stana. Tu je…

– Kako znaš gde ja živim? – prekinuo ga je glas.

– Ti si mi rekao – odgovorio je Strajk jedva se suzdržavajući da glasno ne zevne. – Prodaješ stan.

– Oh – čulo se, malo blaže. – Imaš dobro pamćenje.

– Tu u blizini je bar koji radi non…

– Zajebi to. Svrati kasnije u kancelariju…

– Kalpeperu, kasnije mi dolazi još jedan klijent koji plaća bolje od tebe, a ja sam probdeo celu noć. Ovo što imam treba ti odmah ako nameravaš da ga iskoristiš.

Uzdah. Strajk je čuo šuštanje posteljine.

– Bolje bi ti bilo da je u pitanju nešto neviđeno dobro!

– *Smitfild bar* u Long lejnu – rekao je Strajk i prekinuo vezu.

Jedva primetna neujednačenost u njegovom hodu postala je izraženija dok se spuštao ka Smitfild marketu, koji je u zimskom mraku izgledao veličanstveno. Bio je to ogroman pravougaoni viktorijanski hram mesa, gde su se svakog radnog dana počev od četiri ujutru istovarivale životinjske lešine, koje se tu već vekovima komadaju, seku i prodaju mesarama i restoranima u čitavom Londonu. Strajk je kroz tamu čuo naredbodavne glasove, brujanje motora i škripu kamiona koji su manevrisali i istovarivali robu. Kad je kročio na Long lejn, postao je tek jedan od brojnih dobro utopljenih ljudi što idu za uobičajenim poslovima koji ih čekaju svakog ponedeljka.

Grupica nosača u fluorescentnim prslucima, s rukavicama na rukama držali su šolje čaja na uglu pijačne zgrade ukrašene kamenim grifonom. S druge strane ulice nalazio se *Smitfild bar*, koji je u okolnoj tami svetleo poput kamina; bar je radio dvadeset četiri sata; zapravo, to je bio ćumez koji je nudio malo toplote i masne hrane.

Bar nije imao toalet, već dogovor sa obližnjom kladionicom. Kako se *Ledbrouks* neće otvoriti još bar tri sata, Strajk je skrenuo u sporednu uličicu i olakšao se: bešika mu je bila puna tanke kafe koju je ispio tokom noćnog rada. Iscrpljen i gladan, konačno je kročio u prostor ispunjen mirisom prženih jaja i slanine, obuzet zadovoljstvom koje može da oseti samo čovek koji je prekoračio sopstvene fizičke limite.

Dvojica muškaraca u duksevima i nepromočivim radnim odelima upravo su oslobodila jedan sto. Strajk se na jedvite jade smestio u tesan prostor i uz uzdah zadovoljstva utonuo u stolicu od tvrdog drveta i čelika. I pre nego što je stigao da naruči, vlasnik bara, Italijan, doneo mu je čaj u dubokoj beloj šolji i trouglove belog hleba s puterom. U narednih pet minuta poslužen mu je pravi engleski doručak na velikoj ovalnoj tacni. Strajk se sasvim uklapao u ostatak posetilaca – krupnih muškaraca koji su bučno ulazili u bar i izlazili iz njega. Bio je krupan i tamnoput, guste i kratke kovrdžave kose koja se pomalo već povukla sa visokog čela što se nadvijalo iznad širokog bokserskog nosa i gustih neurednih veđa. Bio je neobrijan, a tamne oči uokvirivali su mu modroljubičasti podočnjaci. Dok je jeo, zamišljeno je posmatrao pijačnu zgradu s druge strane ulice. Tama se povlačila, a iz nje su malo-pomalo izranjali obrisi najbližeg zasvođenog ulaza označenog brojem dva: odatle ga je posmatralo strogo kameno lice, drevno i bradato. Da li je ikada postojao bog lešina?

Upravo je zagrizao kobasicu kada je stigao Dominik Kalpeper.

Novinar je bio visok skoro kao Strajk, ali je bio mršav i bled poput člana hora dečaka, nekako neobično asimetričan, kao da mu je neko izvrnuo lice u smeru suprotnom kretanju kazaljke na satu; da nije bilo toga, bio bi lep kao

devojčica.

– Nadam se da imaš nešto dobro – rekao je Kalepeper kad je seo, skinuo rukavice i skoro sumnjičavo osmotrio bar.

– Hoćeš da jedeš? – pitao ga je Strajk žvaćući kobasice.

– Ne – odvratio je Kalpeper.

– Radije ćeš sačekati da kupiš kroasan? – pitao ga je Strajk cereći se.

– Jebi se, Strajk.

Bilo je skoro žalosno lako iznervirati nekadašnjeg studenta državnog koledža koji je poručio čaj uz izvesnu primesu prkosa i usput (kako je Strajk primetio, silno se zabavljajući) oslovio potpuno nezainteresovanog konobara sa „ortak”.

– I? – nastavio je Kalpeper držeći vrelu šolju dugačkim bledim šakama.

Strajk je zavukao ruku u džep svog kaputa, izvadio koverat i gurnuo mu ga preko stola. Kalpeper je izvadio ono što je bilo unutra i počeo da čita.

– Jebem ti! – tiho je izustio posle izvesnog vremena. Žurno je listao papire, od kojih su neki bili ispisani Strajkovim rukopisom. – Kako si se, jebote, uopšte dokopao ovoga?

I dalje žvaćući kobasicu, Strajk je spustio prst na jedan od papira s nažvrljanom adresom.

– Preko njegove prilično sjebane lične asistentkinje – rekao je kad je konačno progutao. – I nju je tucao, pored one dve za koje već znaš. Tek je sad shvatila da neće biti sledeća ledi Parker.

– Kako si to, dođavola, saznao? – pitao je Kalpeper zureći u Strajka preko papira koji su podrhtavali u njegovim uzbuđenim rukama.

– Detektivski posao – promumlao je Strajk preko zalogaja kobasice. – Zar nije tvoja družina isto to radila pre nego što si počeo da koristiš spoljne izvore kao ja? Ali, Kalpeperu, ona mora da misli na svoju budućnost, što znači da ne bi volela da se pojavi u priči, jasno?

Kalpeper je frknuo.

– O tome je trebalo da misli pre nego što je maznula…

Odsečnim pokretom Strajk je istrgao papire novinaru iz ruku.

– Nije ih maznula. Odštampala je ovo po njegovom nalogu. Pogrešila je jedino u tome što ih je pokazala meni. Ali ako nameravaš da razvlačiš njen

privatan život po novinama, povlačim ove papire, Kalpeperu.

– Odjebi – rekao je Kalpeper posegnuvši za dokazima o izbegavanju poreza koje je Strajk čvrsto držao maljavom šakom. – Dobro, izostavićemo je iz priče. Ali on će svejedno shvatiti odakle nam sve to. Nije baš toliko malouman.

– I šta će onda, da je odvuče na sud, gde će ona potanko ispričati o svim ostalim mutnim radnjama kojima je prisustvovala u poslednjih pet godina?

– Da, u pravu si – uzdahnuo je Kalpeper pošto se načas zamislio. – Daj mi papire. Izostaviću je iz priče, ali moram da razgovaram s njom, važi? Tek da se uverim da je sve čisto.

– Papiri su čisti. Nemaš ti šta da razgovaraš s njom – rekao je Strajk odlučno.

Potresena, opčinjena i gorko prevarena žena s kojom se upravo rastao ne bi bila bezbedna ako bi je prepustio Kalpeperu. U mahnitoj želji da se osveti čoveku koji joj je obećao brak i decu, naneće nepopravljivu štetu sebi i svojoj budućnosti. Strajku nije trebalo dugo da zadobije njeno poverenje. Imala je nepune četrdeset dve godine; mislila je da će postati majka dece lorda Parkera, a sada ju je potpuno opila želja za osvetom. Strajk je s njom proveo nekoliko sati slušajući priču o njenoj očaranosti, posmatrajući je kako u suzama korača tamo-amo po svom dnevnom boravku, kako se uznemireno vrpolji na kauču, drži se za glavu. Na kraju je pristala na izdaju, koja će sahraniti sve njene nade.

– Izostavićeš je sasvim iz ovoga – rekao je Strajk stežući čvrsto papire u ruci, koja je bila bezmalo dvaput veća od Kalpeperove. – Jasno? I bez nje ovo je i dalje đavolski krupna priča.

Nakon kraćeg oklevanja, Kalpeper je pristao.

– Dobro, važi. Daj mi ih.

Novinar je gurnuo papire u unutrašnji džep i popio malo čaja. Prezir koji je osećao prema Strajku lagano je jenjavao kad se pred njim ukazala veličanstvena mogućnost da uništi ugled jednog pripadnika britanskog plemstva.

– Lord Parker od Penivela… – radosno je izgovorio u dahu – Sad si pošteno i dokraja sjeban, ortak.

– Verujem da će tvoj gazda ovo da reguliše? – pitao je Strajk kad je konobar doneo račun.

– Da, da…

Kalpeper je bacio novčanicu od deset funti na sto i njih dvojica zajedno izađoše iz bara. Strajk je zapalio cigaretu čim su se vrata za njima zatvorila.

– Kako si je naveo da ti ispriča? – upitao je Kalpeper dok su po hladnoći koračali pored motora i kamiona koji su pristizali na pijacu i odlazili dalje.

– Slušao sam – rekao je Strajk.

Kalpeper ga je pogledao ispod oka.

– Svi privatni detektivi s kojima sarađujem uglavnom presreću telefonske poruke.

– To je nezakonito – rekao je Strajk izbacujući dim u mrak.

– Pa kako onda…?

– Ti štitiš svoje izvore, ja štitim svoje.

Hodali su još pedesetak metara u tišini, dok je Strajkovo šepanje sa svakim korakom postajalo sve upadljivije.

– Ovo je baš krupno. Krupno! – rekao je Kalpeper veselo. – Taj licemerni matori drkadžija blebeće unaokolo o korporativnoj pohlepi, a sebi je odvojio dvadeset miliona negde na Kajmanskim ostrvima…

– Drago mi je što mogu da pomognem – rekao je Strajk. – Poslaću ti račun za svoje usluge.

Kalpeper ga je iskosa pogledao.

– Jesi li video sina Toma Džonsa u novinama prošle nedelje? – pitao je.

– Tom Džons?

– Velški pevač – pojasnio je Kalpeper.

– A, on – odvratio je Strajk ravnodušno. – Poznavao sam jednog Toma Džonsa u vojsci.

– Jesi li pročitao?

– Nisam.

– Dao je baš lep, dugačak intervju. Rekao je da nikad nije upoznao oca, da mu se ovaj nikad nije javio. Kladim se da on ima više od onog što će osvanuti na tvom računu.

– Još nisi video moj račun – rekao je Strajk.

– Samo kažem. Jedan mali fin intervju i mogao bi bar nekoliko noći da predahneš od ispitivanja sekretarica.

– Okani se toga – rekao je Strajk – ili više neću raditi za tebe, Kalpeperu.

– S druge strane – nastavio je Kalpeper – mogao bih svejedno da pustim priču. Nepriznati sin poznate rok zvezde je ratni heroj koji nikad nije upoznao oca i radi kao privatni…

– Kako sam čuo, tražiti od ljudi da prisluškuju tuđe telefone takođe je protivzakonito.

Na vrhu Long lejna dva muškarca su usporila i okrenula se jedan ka drugom licem u lice.

Kalpeper se nervozno nasmejao.

– Očekujem tvoj račun, onda.

– To mi sasvim odgovara.

Rastali su se i otišli svaki na svoju stranu, Strajk prema najbližoj stanici metroa.

– Strajk! – Kalpeperov glas je odjeknuo kroz tamu iza njega. – Jesi li je kresnuo?

– Jedva čekam da pročitam tvoj tekst, Kalpeperu – umorno je doviknuo Strajk, ne osvrćući se.

Šepajući, ušao je u stanicu metroa i nestao iz Kalpeperovog vidokruga.

2.

„Koliko još moramo da se borimo? Jer ne mogu da ostanem, i neću da ostanem! Imam posla.”

Frensis Bomon i Filip Mesindžer,
Mali francuski advokat

U metrou je vladala već poprilična gužva. Lica uobičajena za ponedeljak ujutro: klonula, smrknuta, napeta, ravnodušna. Strajk je seo naspram mlade plavokose naduvenih očiju koja je dremala dok joj je glava stalno padala u stranu. Svaki put bi se iznova trgla i uspravila, panično zagledajući nazive stanica u strahu da je promašila onu na kojoj treba da siđe.

Voz je bučno odmicao niz tunele, noseći Strajka prema onome što je nazivao domom; ka dvema bednim sobicama pokrivenim loše izolovanim krovom. Ophrvan umorom, okružen tim bezizraznim licima nalik na ovčija, razmišljao je o spletu okolnosti zahvaljujući kojima su svi oni postali ljudska bića. Ako se pravilno sagleda, svako rođenje je čista sreća. Ako se zna da postoji stotine miliona spermatozoida koji naslepo plivaju kroz tamu, izgledi da od njih nastane čovek zanemarljivo su mali.

Koliko je ljudi iz ovog vagona bilo planirano, pitao se, obuzet blagom vrtoglavicom od umora. A koliko ih je, poput njega, rođeno čistom igrom slučaja? U njegovoj osnovnoj školi bila je devojčica koja je na licu imala jarkocrveni hemangiom i Strajk joj je uvek bio potajno naklonjen jer su oboje od rođenja nosili nešto neizbrisivo drugačije, nešto za šta nisu bili krivi. Njih dvoje to nisu mogli da sagledaju, ali ostali oko njih jesu, i bili su dovoljno nevaspitani da to stalno iznova pominju. Na kraju se pokazalo da povremena znatiželja potpunih neznanaca (za koju je sa pet godina mislio da je podstaknuta njegovom jedinstvenošću) zapravo dolazi otud što oni u njemu vide ništa više do zametak slavnog pevača, slučajni dokaz njegove preljube. Strajk je svog biološkog oca video samo dvaput.

Da bi Džoni Rokbi prihvatio očinstvo, morali su da urade DNK test.

Dominik Kalpeper je bio oličenje lascivnosti i nadmenosti s kakvima se Strajk veoma retko susretao u vreme kada je prgavog bivšeg vojnika svako povezivao s vremešnom rok zvezdom. Takvi ljudi samo su mislili na pozamašne račune u bankama, na privatne avione i VIP žurke, na velikodušnost mul-

timilionera o koju i sami mogu da se okoriste. Začuđeni skromnim životom koji je Strajk vodio i njegovim nezamislivim radnim vremenom, pitali bi se: šta li je to Strajk uradio da otera svog oca? Da li se pretvarao da živi u bedi kako bi iskamčio još para od Rokbija? Šta li je uradio sa silnim milionima koje je njegova majka sigurno iscedila iz svog bogatog ljubavnika?

U takvim trenucima, Strajk bi se s nostalgijom prisećao vremena provedenog u vojsci, samozatajne profesije za koju su poreklo i rodbinske veze bezmalo potpuno nevažni: važno je bilo samo da li si sposoban da obavljaš svoj posao. U Odeljenju za specijalne istrage, najintimnije pitanje sa kojim se susreo prilikom zapošljavanja bilo je da ponovi još jednom neobično ime i prezime koje mu je podarila majka, ćaknuta osobenjakinja.

Kada je Strajk izašao iz metroa, na Čering Kros Roudu je već uveliko vladala gužva. Konačno se probijala novembarska zora, siva i nekako bezvoljna, još uvek ispunjena senkama koje kao da ne žele da se raziđu. Skrenuo je u Dansku ulicu, iscrpljen i ispijen, unapred se radujući kratkom snu koji će možda uspeti sebi da priušti pre nego što mu u pola deset stigne stranka. Mahnuvši devojci u prodavnici gitara s kojom je često provodio puš-pauze na ulici, Strajk je prošao kroz crna vrata pored *Bara 12* i krenuo uz metalno stepenište što se spiralno uvijalo oko kućišta neispravnog lifta. Prošao je pored stana grafičkog dizajnera na prvom spratu, pored svoje kancelarije s natpisom na staklenim vratima na drugom spratu i popeo se do trećeg i najmanjeg odmorišta, gde se nalazio njegov dom.

Prethodni stanar, upravnik bara u prizemlju, odselio se u neki lepši kraj, te je Strajk, koji je već nekoliko meseci spavao u svojoj kancelariji, oberučke prihvatio priliku da unajmi taj stan, zahvalan što će tako lako rešiti problem svog beskućništva.

To potkrovlje bilo je skučeno po svim standardima, a posebno za čoveka visokog sto devedeset centimetara. Jedva je mogao da se okrene pod tušem; kuhinja i dnevni boravak bili su nesrećno uklopljeni u jednu celinu, a francuski ležaj zauzeo je gotovo celu spavaću sobu. Na odmorištu je još bilo kutija s njegovim stvarima, uprkos kućevlasnikovim protestima. Mali prozori gledali su na krovove zgrada, a ispod njih pružala se Danska ulica. Neprestano udaranje basa koje je dopiralo iz bara bilo je sasvim prigušeno i muzika koju je Strajk puštao uglavnom je uspevala da ga prikrije.

Strajkova urođena urednost osećala se u celom stanu: krevet je bio nameštен, sudovi oprani, sve je bilo na svom mestu. Žudeo je da se istuširа i obrije, ali to je još moglo da sačeka; pošto je okačio kaput, podesio je budilnik na devet i dvadeset i onako obučen ispružio se na krevet. Zaspao je za nekoliko se-

kundi, ali je posle narednih nekoliko sekundi (ili je bar njemu tako izgledalo) bio ponovo budan. Neko je kucao na vrata.

– Izvini, Kormorane, stvarno mi je žao…

Njegova asistentkinja, visoka mlada žena duge plave kose, delovala je zaista skrušeno dok se izvinjavala, ali kad ga je ugledala, zabrinula se.

– Jesi li dobro?

– Spavao sam. Nisam oka sklopio celu noć. Dve noći.

– Izvini, molim te – Robin je uporno ponavljala – ali sad je dvadeset do deset, Vilijam Bejker je stigao i poprilično je…

– Sranje – promrmljao je Strajk. – Sigurno nisam dobro podesio budilnik… daj mi pet minu…

– Osim toga – prekinula ga je Robin – došla je i neka žena. Nema zakazano. Rekla sam joj da nemaš vremena za još jednu stranku, ali ona neće da ode.

Strajk je zevnuo i protrljao oči.

– Pet minuta. Ponudi ih čajem ili čime god.

Šest minuta kasnije, Strajk je ušao u prijemnu kancelariju, gde je Robin sedela za svojim kompjuterom. Bio je u čistoj košulji, oko njega se širio miris zubne paste i dezodoransa, ali on je i dalje bio neobrijan.

– Pa, bolje ikad nego nikad – rekao je Vilijam Bejker kruto se smešeći. – Sreća pa imate tako zgodnu sekretaricu, inače bih verovatno već otišao.

Strajk je video kako Robin crveni od besa tren pre nego što se okrenula i počela žustro da slaže pristiglu poštu. Bilo je nečeg neodređeno uvredljivog u načinu na koji je Bejker rekao „sekretarica”. U prugastom odelu, besprekoran kao uvek, direktor kompanije unajmio je Strajka da istraži dva člana odbora.

– Jutro, Vilijame – rekao je Strajk.

– Ništa od izvinjenja? – promrsio je Bejker gledajući u tavanicu.

– Dobar dan, vi ste? – pitao je Strajk zanemarivši Bejkera i okrenuvši se ka sitnoj sredovečnoj ženi, koja je svoj stari smeđ kaput prebacila preko naslona sofe.

– Leonora Kvajn – odgovorila je ona s naglaskom za koji je Strajkovo izvežbano uho utvrdilo da potiče sa zapada.

– Imam prilično zgusnut raspored, Strajk – rekao je Bejker.

Bez poziva je ušao u Strajkovu kancelariju. Kako Strajk nije pošao za njim, zanemario je uobičajenu uglađenost.

– Čisto sumnjam da ste u vojsci mogli da prođete s takvim nepoštovanjem tuđeg vremena, gospodine Strajk. Molim vas da mi se pridružite.

Strajk kao da ga nije čuo.

– Šta vi zapravo hoćete, gospođo Kvajn? – pitao je ženu koja je sedela na sofi.

– Pa, reč je o mom suprugu…

– Gospodine Strajk, ja imam sastanak za nešto više od sat vremena – ponovo se oglasio Vilijam Bejker, ovog puta malo glasnije.

– Vaša sekretarica je rekla da nemate vremena, ali ja sam rekla da ću sačekati.

– Strajk! – zarežao je Vilijam Bejker, kao da doziva psa.

– Robin! – prasnuo je iscrpljeni Strajk, na ivici živaca. – Pripremi račun za gospodina Bejkera i daj mu dokumentaciju, sve je tu.

– Molim? – oglasio se zapanjeni Vilijam Bejker, pa se vratio u prijemnu kancelariju.

– Otkačio te je – rekla je Leonora Kvajn uz izvesno likovanje.

– Niste završili posao – rekao je Bejker. – Rekli ste da ima još…

– To može i neko drugi da vam završi. Neko kome ne smetaju klijenti drkadžije.

Kancelariju je odjednom okovao led.

Skamenjenog lica, Robin je izvukla Bejkerov dosije iz police i predala ga Strajku.

– Kako se usuđujete da…?!

– Ovde ima dosta toga što će poslužiti i na sudu – rekao je Strajk dodajući fasciklu direktoru. – Ulaganje vam se isplatilo.

– Niste završi…

– S tobom je završio – umešala se Leonora Kvajn.

– Hoćeš li da ućutiš, glup…?! – prasnuo je Vilijam Bejker, pa ustuknuo kad je Strajk pošao ka njemu.

Svi su ćutali. Bivši vojnik kao da je odjednom zauzeo dvaput više mesta

nego do pre nekoliko sekundi.

– Izvolite u moju kancelariju, gospođo Kvajn – rekao je Strajk tiho.

Poslušala je.

– Misliš li da će ona moći da ti plati? – dobacio je poraženi Vilijam Bejker s rukom na vratima.

– Spreman sam da spustim cenu – rekao je Strajk – ako mi se klijent dopadne.

Ušao je za Leonorom Kvajn u svoju kancelariju i uz tresak zatvorio vrata za sobom.

3.

„…ostavljen sâm, da trpim sve te boljke…”

Tomas Deker,
Plemeniti španski vojnik

– Prava mustra, jelda? – primeti Leonora Kvajn kad je sela na stolicu naspram Strajkovog radnog stola.

– Aha – potvrdio je Strajk pa se kao vreća sručio prekoputa nje. – Jeste.

Uprkos ružičastoj koži s tek ponekom borom i upečatljivoj bistrini beonjača bledoplavih očiju, posetiteljka je izgledala kao da joj je pedesetak godina. Tanku i blistavu prosedu kosu zauzdala je dvema plastičnim ukosnicama i žmirkala je gledajući ga kroz naočare s prevelikim staromodnim ramom. Jasno je bilo da je svoj kaput, iako čist, kupila još tokom osamdesetih. Primetio je na njemu naramenice i veliku plastičnu dugmad.

– Onda, šta imate da mi kažete o svom suprugu, gospođo Kvajn?

– Pa – odvrati Leonora – nestao je.

– Kad? – upita Strajk, mahinalno posegnuvši za beležnicom.

– Pre deset dana – odgovori Leonora.

– Jeste li bili u policiji?

– Ne treba meni policija – nestrpljivo će ona, kao da joj je dojadilo da objašnjava unaokolo. – Jednom sam ih već bila zvala i bili su besni na mene, jer se ispostavilo da je on jednostavno bio negde s prijateljima. Oven, povremeno, tek tako nestane. – On je pisac – dodala je, kao da nema potrebe da dalje objašnjava.

– I ranije je nestajao?

– Nepredvidiv je – rekla je, smrknuvši se – i povremeno nestane, ali ovoga puta ga nema već deset dana i mada znam da je vrlo uznemiren, zaista bih želela da se sad vrati kući. Moram da se pobrinem i za Orlando…

– Orlando? – ponovi Strajk, dok su mu umorne misli bludele ka letovalištu u Floridi. Nije stigao da otputuje u Ameriku, a Leonora Kvajn, njegova klijentkinja u starom kaputu, svakako nije izgledala kao neko ko će moći da

mu priušti to putovanje.

– Naša ćerka, Orlando – reče Leonora – o kojoj se valja starati. – Dok sam ja ovde, komšinica brine o njoj.

Kucanje na vratima propratila je zlatokosa Robin.

– Kafa, gospodine Strajk? A vi, gospođo Kvajn?

Pošto su udovoljili Robin, koja se zatim povukla, Leonora je rekla:

– Neću vas zadržavati, budući da znam gde je on, samo što ne mogu da nađem adresu i niko mi ne odgovara na pozive. Prošlo je deset dana – ponovila je – i sad nam je zaista potreban.

Strajk pomisli kako je pravo rasipanje unajmiti privatnog detektiva za takvu sitnicu, utoliko pre što je samom svojom pojavom ta žena otkrivala koliko je siromašna.

– Ako je reč o običnom telefonskom pozivu – ljubazno će on – zar ne možete da zamolite nekog prijatelja ili…?

– Edna to ne može – odvrati ona, a Strajk pomisli kako ga je preterano dirnulo (dešavalo se da, usled iscrpljenosti, tako reaguje) njeno neizgovoreno priznanje da ima samo jednog prijatelja na celom svetu. – Oven im je rekao da mi ne kažu gde je. Treba mi neki muškarac – jednostavno je rekla – koji će to otkriti. Ko će ih naterati da kažu gde je.

– Vaš suprug se zove Oven, jel’ tako?

– Da. Bili smo na toj zabavi na koju je došla gomila izdavača i drugog sveta… nije hteo da me povede, ali ja sam mu rekla: „Već sam obezbedila bebisiterku, i ima da idem s tobom”, a onda sam čula Kristijana Fišera kako priča Ovenu o tom utočištu za pisce. Onda sam pitala Ovena: „O čemu on to?”, a on mi je odvratio: „Ne mogu da ti kažem, upravo u tome i jeste suština, dođavola, da pobegneš nekud od žene i dece”.

Bezmalo je naterala Strajka da joj se podsmehne, kao što joj se nesumnjivo i muž podsmehivao; bila je ponosna kao one majke koje se diče bezosećajnošću svoje dece.

– Ko je Kristijan Fišer? – upita Strajk, prisiljavajući se da se usredsredi.

– Izdavač. Mladi pomodar.

– Jeste li pozvali Fišera i pitali ga gde se povukao vaš muž?

– Jesam, nedelju dana sam ga svakodnevno zvala, odgovarali su mi da su preneli poruku i da će mi se Oven vratiti, ali ništa od toga. Mislim da mu je

upravo Oven naložio da mi ne kaže gde je. Ali *vi* ćete uspeti da iskamčite adresu od Fišera. Znam da ste sposobni – rekla je. – Rešili ste slučaj one Lule Landri, od kojeg je i policija digla ruke.

Manje od osam meseci ranije, Strajk je imao samo jednog klijenta, posao mu je bio na izdisaju, a budućnost bezizgledna. Tada je dokazao, na zadovoljstvo Kraljevskog tužilaštva, da jedna čuvena manekenka nije izvršila samoubistvo, već je gurnuta u smrt s balkona na četvrtom spratu. Propratni publicitet doneo mu je bujicu poslova; tokom nekoliko nedelja bio je najpoznatiji privatni detektiv u prestonici, a Džoni Rokbi postao je samo beznačajna fusnota u toj priči; Strajk je stekao ime zahvaljujući sopstvenim zaslugama, iako su to mnogi ljudi pogrešno shvatili…

– Prekinuo sam vas – rekao je, trudeći se da ne izgubi nit.

– Zaista?

– Da – odvratio je Strajk, iskosa pogledajući u svoje žvrljotine u beležnici. – Rekli ste: „Moram da se pobrinem i za Orlando…”.

– A, da – odgovorila je – dogodilo se nešto čudno kad je on otišao.

– Šta?

– Govna – nastavi Leonora Kvajn ne birajući reči – u našem poštanskom sandučetu.

– Neko vam je ubacio izmet u poštansko sanduče? – odvrati Strajk.

– Da.

– Pošto je vaš muž nestao?

– Da. Pseto – reče Leonora, a Strajku je trebalo malo vremena da shvati kako se to odnosi na izmet, a ne na njenog muža. – Tri-četiri puta, noću, pseći izmet. Nije baš lepo zateći to ujutru u sandučetu. I ta uvrnuta žena koja nam je dolazila na vrata.

Zastala je, sačekavši da joj Strajk postavi pitanje. Kao da je uživala da je on zapitkuje. Strajk je znao da mnogi usamljeni ljudi uživaju kad im neko posveti pažnju, te nastoje da produže to romaneskno iskustvo.

– Kad je ta žena dolazila?

– Prošle nedelje, tražila je Ovena, a kad sam joj kazala: „On nije ovde”, odvratila je: „Recite mu da je Anđela umrla”, i otišla je.

– A vi je ne poznajete?

– Nikad je dotad nisam videla.

– Poznajete li neku Anđelu?

– Ne. Ali njegove obožavateljke ponekad znaju da se našale na njegov račun – reče Leonora, odjednom postavši govorljivija. – Na primer, neka žena mu je svojevremeno pisala pisma i slala svoje slike na kojima je bila obučena kao jedan od njegovih likova. Čitajući njegove knjige, neke od tih žena koje mu pišu zaključile su da ih on razume. Šašavo, zar ne? – rekla je. – To su sve izmišljotine.

– Da li obožavatelji vašeg muža i inače znaju gde vi živite?

– Ne – reče Leonora. – Ali ta žena je možda neka njegova studentkinja ili nešto slično. On povremeno predaje pisanje.

Vrata se otvoriše i Robin uđe noseći poslužavnik. Pošto je stavila crnu kafu ispred Strajka i čaj ispred Leonore Kvajn, ponovo se povukla, zatvorivši vrata za sobom.

– Da li se dogodilo još nešto čudno? – upita Strajk. – Osim izmeta u poštanskom sandučetu i te žene koja vam je došla na vrata?

– Mislim da me neko prati. Visoka tamnokosa devojka povijenih ramena – reče Leonora.

– To nije ona ista koja…

– Nije, ona koja je došla na vrata bila je niska. Duge riđe kose. Ova druga je tamnokosa i nekako pogurena.

– Sigurni ste da vas prati?

– Da, rekla bih da je tako. Dva-tri puta sam je primetila. Nije iz našeg kraja, nikad je dosad nisam videla, a već više od trideset godina živim u Ledbrok Grouvu.

– Dobro – polako će Strajk. – Rekli ste da je vaš muž bio uznemiren? Šta ga je uznemirilo?

– Gadno se posvađao sa svojom agentkinjom.

– Znate li zašto?

– Zbog svoje knjige, najnovije. Liz, njegova agentkinja, rekla mu je kako je to nešto najbolje što je dosad napisao, a onda ga je, sutradan, pozvala na večeru i saopštila mu da to nije za objavljivanje.

– Zašto se predomislila?

– Pitajte *nju* – odvrati Leonora, prvi put se ljutnuvši. – Naravno, to ga je uznemirilo. Svakoga bi uznemirilo. Dve godine je radio na toj knjizi. Došao je kući sav uzrujan, otišao u svoju radnu sobu, zgrabio je…

– Šta je zgrabio?

– Svoju knjigu, rukopis, beleške i sve ostalo, psujući kao kočijaš, a onda ih je strpao u putnu torbu i izašao; otad ga više nisam videla.

– Ima li on mobilni? Jeste li pokušali njega da pozovete?

– Jesam, ali se ne javlja. Nikad se ne javlja na mobilni kad tako ode. Jednom je bacio telefon kroz prozor kola – reče ona, ponovo ispoljivši izvestan ponos na muževljevu živopisnu prirodu.

– Gospođo Kvajn – reče Strajk, čije čovekoljublje, prirodno, nije bilo bezgranično, šta god da je rekao Vilijamu Bejkeru: – Biću iskren prema vama: moje usluge nisu jeftine.

– Ne mari – neumoljivo će Leonora. – Liz će platiti.

– Liz?

– *Liz*; Elizabet Tasel. Ovenova agentkinja. Ona je kriva što je otišao. Može to da oduzme od svoje provizije. On joj je najbolji klijent. I poželeće da joj se vrati kad shvati šta je učinila.

Za razliku od Leonore, Strajk nije mnogo računao na to. Sipao je tri kašičice šećera u kafu pa otpio malo, pitajući se kako da nastavi. Bilo mu je pomalo žao Leonore, koja naizgled nije bila ni svesna mušičavosti svog nepredvidivog muža, i pomirila se sa činjenicom da niko i ne pomišlja da joj uzvrati poziv, da je jedina pomoć na koju može da računa isključivo ona za koju mora da plati. Ako se izuzme njeno osobenjačko ponašanje, morao je odati priznanje njenoj iskrenoj borbenosti. Osim toga, otkad mu je posao neočekivano krenuo, bezobzirno je prihvatao isključivo slučajeve koje je mogao dobro da naplati. Onih nekoliko nevoljnika koji su mu došli sa svojim tužnim pričama, nadajući se kako će ga njegove sopstvene nedaće (nakićene i objavljene u novinama) navesti da im pomogne bez nadoknade, otišlo je razočarano.

Ali Leonora Kvajn je sručila svoj čaj gotovo jednako brzo kao što je Strajk sasuo svoju kafu i već je bila na nogama, kao da su se već o svemu dogovorili.

– Bolje da krenem – rekla je. – Ne volim dugo do ostavljam Orlando samu. Nedostaje joj njen tatica. Rekla sam joj da ću unajmiti nekog da ga nađe.

Strajk je nedavno bio pomagao nekolikim imućnim ženama da se reše svojih muževa zaposlenih u Sitiju, koji su im posle finansijskog kraha postali daleko manje zanimljivi. Bilo je nečeg privlačnog u pomisli da bi, za promenu, jednog trebalo da vrati ženi.

– Dobro – reče najzad, zevnuvši kad je gurnuo beležnicu prema njoj. – Trebaju mi vaši podaci, gospođo Kvajn. Fotografija vašeg muža takođe bi mi dobrodošla.

Zapisala mu je svoju adresu i broj telefona zaobljenim, detinjim rukopisom, ali na pomen fotografije kao da se iznenadila.

– Šta će vam slika? On je u tom utočištu za pisce. Samo naterajte Kristijana Fišera da vam kaže gde je to.

Pre nego što je Strajk, umoran i slomljen, uspeo da se izvuče iza svog stola, ona je već bila na vratima. Čuo ju je kako se odsečno obraća Robin: – Hvala na čaju – a onda su se staklena vrata ka odmorištu zatvorila lagano vibrirajući i njegova nova klijentkinja je nestala.

4.

„Da, retkost je imati iskrenog prijatelja…”

Vilijam Kongriv,
Varalica

Strajk se sručio na sofu u prijemnoj kancelariji. Bila je skoro nova – neophodan trošak koji je morao podneti kad se ona prethodna, polovna polomila. Presvučena veštačkom kožom, delovala je otmeno u salonu nameštaja, ali sad bi, kako se neko pomeri na njoj, ispuštala zvuke slične prdenju. Njegova asistentkinja, visoka, zavodljivih oblina, blistave svetle kože i plavosivih očiju, osmotrila ga je preko šoljice kafe.

– Izgledaš jezivo.

– Celu noć sam od jedne rastrojene žene pokušavao da izvučem detalje o seksualnoj izopačenosti i finansijskim malverzacijama čuvenog pripadnika visokog plemstva – reče Strajk, žestoko zevajući.

– Lorda Parkera? – uzbuđeno će Robin.

– Baš tako – odvrati Strajk.

– Onaj što je…?

– Obrađivao istovremeno tri žene i izvukao milione preko nerezidentnog računa – reče Strajk. – Ako imaš dovoljno jak stomak, kupi u nedelju *News of the World*.

– Kako si to, dođavola, iskopao?

– Preko poznanika poznanikovog poznanika – izdeklamova Strajk.

Ponovo je zevnuo, toliko razjapivši usta da je to delovalo bolno.

– Trebalo bi da prilegneš – posavetova ga Robin.

– Da, trebalo bi – složi se on, ali se ne pomeri.

– Nemaš nikoga do dva po podne, kad ti dolazi Ganfri.

– Ganfri – uzdahnu Strajk, trljajući kapke. – Zašto su svi moji klijenti seronje?

– Gospođa Kvajn ne izgleda kao seronja.

On se kao kroz maglu zagleda u nju između zdepastih prstiju.

– Otkud znaš da sam uzeo njen slučaj?

– Znala sam da hoćeš – reče Robin, ne mogavši da obuzda zlurad osmeh. – Ona je tvoj tip.

– Sredovečna žena zaglavljena u osamdesetim?

– Upravo tvoj tip klijenta. Osim toga, hteo si da napakostiš Bejkeru.

– Izgleda da je upalilo, zar ne?

Telefon se oglasi. I dalje se smeškajući, Robin podiže slušalicu.

– Kancelarija Kormorana Strajka – reče. – Oh! Zdravo.

Bio je to njen verenik Metju. Pogledala je ispod oka u svog šefa. Strajk je zažmurio i zabacio glavu, prekrstivši ruke na snažnim grudima.

– Slušaj – reče Metju; nikad nije zvučao naročito prijateljski kad zove s posla. – Moramo da pomerimo ono piće s petka na četvrtak.

– Oh, Mete – odvrati ona, trudeći se da prikrije razočaranje i očajanje.

Već peti put su odlagali taj odlazak na piće. Jedino Robin, među njima troma, nijednom nije tražila izgovore, već je predusretljivo prihvatala svaki predlog.

– Zašto? – promrmljala je.

Sa sofe se odjednom začu hrkanje nalik groktanju. Strajk je zaspao u sedećem položaju, još uvek prekrštenih ruku, velike glave naslonjene na zid.

– Devetnaestog moram na piće s poslovnim partnerima – reče Metju. – Ne bi bilo dobro da ne odem. Moram da budem prisutan u takvim prilikama.

Robin oseti poriv da se obrecne na njega. Metju je radio u velikoj knjigovodstvenoj firmi i ponekad se ponašao kao da su njegove društvene obaveze važnije od sličnih obaveza kakvog diplomate.

Bila je uverena da je razlog odlaganja nešto sasvim drugo. Naime, dosad je Strajk svaki put otkazivao zajednički izlazak jer bi mu iskrsla neka neodložna večernja obaveza, i mada su njegovi razlozi bili opravdani, Metjua je to razdraživalo. Iako to nikad nije naglas rekao, Robin je znala kako je on ubeđen da mu Strajk time stavlja do znanja da je njegov posao važniji od Metjuovog.

Za osam meseci koliko radi za Kormorana Strajka, njen šef i njen verenik još se nisu upoznali, čak ni one kobne noći kad je Metju došao po nju u urgentni centar, kuda je bila odvela Strajka, umotavši mu izbodenu ruku u svoj kaput posle okršaja s ubicom sateranim u ćošak, koji je pokušao da ga dokrajči. Kad je, potresena i umrljana krvlju izašla pred svog verenika iz ordinacije u kojoj su Strajku stavljali kopče, Metju je odbio njenu ponudu da ga upozna sa svojim ranjenim šefom. Bio je van sebe od besa zbog celog tog događaja, iako ga je uveravala da ona nijednog trenutka nije bila u opasnosti.

Metju nije želeo da ona prihvati stalno zaposlenje kod Strajka, prema kojem je od samog početka bio podozriv i s prezirom gledao na njegov nesređen život, beskućništvo i profesiju, koju je smatrao besmislenom. Ono malo o Strajkovoj karijeri što je Robin podelila s njim: o njegovom radu u Odeljenju za specijalne istrage, o ordenu za hrabrost koji je dobio dok je služio u Kraljevskoj vojnoj policiji, o tome kako je izgubio desnu potkolenicu, o njegovoj stručnosti u mnogim oblastima o kojima je Metju – dotad nenadmašan u njenim očima – znao vrlo malo ili čak ništa, nije doprinelo zbližavanju te dvojice muškaraca (čemu se ona u svojoj bezazlenosti nadala), već je, naprotiv, još više učvrstilo zid između njih.

Strajkova slava, njegov iznenadan uspon s dna do vrha, samo su produbili Metjuovu netrpeljivost prema njemu. Robin je sa zakašnjenjem shvatila da je isticanjem Metjuove nedoslednosti samo pogoršala okolnosti: „Nije ti se sviđao dok je bio siromašan beskućnik, a ne sviđa ti se ni sad kad se pročuo i kad se otimaju o njega!”

Ali Strajkov najteži greh u Metjuovim očima, kao što je shvatila, bio je njegova odluka, po izlasku iz bolnice, da joj u znak zahvalnosti, ali i za oproštaj, pokloni zanosnu haljinu čuvenog modnog kreatora. Pošto ju je, ponosna i oduševljena, pokazala Metjuu, njegova reakcija naterala ju je da je nikad više ne obuče.

Sve je to Robin želela da popravi zajedničkim izlaskom, ali Strajkovo stalno odlaganje produbilo je Metjuovu netrpeljivost prema njemu. Poslednji put Strajk jednostavno nije došao, bez ikakvog objašnjenja. Njegovo opravdanje – kako je morao da pokrije klijenta pred njegovom sumnjičavom ženom – Robin je i ne trepnuvši prihvatila, jer su joj bile poznate peripetije u vezi s tim, naročito gadnim slučajem razvoda, no Metjua je samo učvrstilo u uverenju da je Strajk drzak i da vapi za pažnjom.

Nije joj bilo lako da ubedi Metjua da i četvrti put pokušaju da upriliče taj izlazak. On je odredio i vreme i mesto, ali sad kad je Robin izvukla konačan pristanak od Strajka, Metju je pomerio datum i teško je bilo ne pomisliti kako

time, zapravo, hoće da natrlja nos Strajku, pokazujući mu da i on ima brdo obaveza; da i on (Robin se nije mogla oteti tom utisku) može njega da otkači kad god mu padne na pamet.

– Nije važno – rekla je u slušalicu. – Proveriću s Kormoranom da li mu odgovara četvrtak.

– Ne zvučiš kao da nije važno.

– Mete, ne počinji. Pitaću ga, važi?

– Onda, vidimo se kasnije.

Robin je spustila slušalicu. Strajk je sad strugao iz dubine grla, otvorenih usta, kao testera; široko razmaknutih nogu, s oba stopala na podu, raspištoljio se, ruku i dalje prekrštenih na grudima.

Uzdahnula je, gledajući svog usnulog šefa. Strajk nikad nije ispoljio neprijateljstvo prema Metjuu, nikada ga ni pomenuo nije. Metju se jednostavno navrzao na Strajka, retko propuštajući priliku da istakne kako bi Robin daleko bolje prošla da je prihvatila bilo koji od poslova ponuđenih pre no što je odlučila da ostane kod tog nepouzdanog privatnog detektiva pritisnutog dugovima, koji nije u stanju da joj plati koliko ona vredi. Robin bi bilo daleko lakše kad bi Metju prihvatio njeno mišljenje o Kormoranu Strajku, kad bi mu se on svideo, kad bi mu se, što da ne, čak i divio. Ali ona je bila optimista: njoj su i jedan i drugi bili dragi i zašto se, onda, i njih dvojica ne bi svideli jedan drugom?

Strajk se probudi uz iznenadni roptaj. Otvori oči i žmirnu, gledajući je.

– Hrkao sam – zaključi, brišući usta.

– Možda malo – slaga ona. – Slušaj, Kormorane, ne bi ti smetalo da pomerimo izlazak s petka na četvrtak?

– Izlazak?

– Metju, ti i ja – reče Robin. – Sećaš se? U *Kings armsu* u Rupelovoj ulici. Zapisala sam ti to – nastavi, s pomalo usiljenom veselošću.

– Tako je – odvrati on. – Da. U petak.

– Ne, Met hoće… on ne može u petak. Jel’ ti odgovara da umesto toga odemo u četvrtak?

– Da, dobro – ošamućeno će on. – Mislim da ću malo da odspavam, Robin.

– Važi. Zabeležiću ti za četvrtak.

– Šta imam u četvrtak?

– Idemo na piće… o, nema veze. Idi spavaj.

Pošto su se staklena vrata zatvorila za Strajkom, bezizrazno je zurila u ekran kompjutera, a onda skočila kad su se ponovo otvorila.

– Robin, možeš li da pozoveš momka po imenu Kristijan Fišer – reče Strajk. – Kaži mu ko sam, objasni mu da tražim Ovena Kvajna i da mi treba adresa utočišta za pisce koje je pominjao Kvajnu.

– Kristijan Fišer… gde radi?

– Jebiga – promrmlja Strajk. – Nisam je pitao. Baš sam umoran. On je izdavač… *Mladi pomodar*.

– Ne brini, naći ću ga. Idi spavaj.

Kad su se staklena vrata ponovo zatvorila, Robin se usredsredila na gugl. Za trideset sekundi je otkrila da je Kristijan Fišer osnivač male izdavačke kuće na Eksmaut Marketu po imenu *Krosfajer pablišing*.

Dok je ukucavala broj njegovog telefona, pomislila je na pozivnicu za venčanje koja već nedelju dana čuči u njenoj tašni. Još nije saopštila Strajku datum svog i Metjuovog venčanja, niti je rekla Metjuu da bi volela da pozove svog šefa. Ako taj izlazak u četvrtak protekne kako treba…

– *Krosfajer* – začu se piskav glas s druge strane. Robin se usredsredi na posao.

5.

„Nema ničeg tegobnijeg
od sopstvenih misli.”

Džon Vebster,
Beli đavo

Te večeri u devet i dvadeset Strajk se već bio opružio preko jorgana u majici s kratkim rukavima i u boksericama, s ostacima karija na stolici pored kreveta; čitao je sportske strane dok su na televizoru postavljenom naspram ležaja tekle vesti. Metalna proteza za njegovu desnu potkolenicu srebrnasto je svetlucala na svetlu jeftine stone lampe koju je stavio na kutiju pored sebe.

U sredu uveče je na Vembliju trebalo da se odigra prijateljska utakmica između Engleske i Francuske, ali Strajka je mnogo više zanimao subotnji derbi Arsenala, na domaćem terenu, protiv Spersa. Ugledajući se na ujka Teda, od rane mladosti je navijao za „tobdžije”. Zašto ujka Ted navija za Arsenal iako je ceo život proveo u Kornvolu, Strajk se nikad nije zapitao.

Svetlucava sumaglica kroz koju se jedva probijao zvezdani sjaj ispunila je noćni vazduh iznad prozorčića pored njega. Nekoliko sati sna usred dana nimalo mu nije ublažilo umor, ali još nije bio spreman da zaspi, ne posle velike porcije jagnjećeg birjanija i krigle piva. Robinina beleška ležala je pored njega na krevetu; dala mu ju je jutros kad je izlazio iz kancelarije. Pribeležila je dva sastanka. Prvi:

Kristijan Fišer, sutra u 9 ujutru, Krosfajer pablišing,
Eksmaut Market EC1

– Zašto hoće da me vidi? – upitao ju je Strajk, iznenađen. – Samo mi treba adresa tog utočišta koje je pomenuo Ovenu.

– Znam – odvratila je Robin – to sam mu i rekla, ali delovao je zaista uzbuđeno što ćete se upoznati. Rekao je kako je slobodan ujutru u devet i da ne prihvata odbijanje.

U šta sam se to, zapita se Strajk razdraženo, *ja upleo?*

Iscrpljen, jutros je dopustio da njegova nezgodna narav nadvlada i najurio je imućnog klijenta koji bi mu mogao nabaciti još posla. Onda je dozvolio Le-

onori Kvajn da ga pregazi kao valjak, nateravši ga da prihvati njen slučaj uz vrlo neizvesno obećanje da će mu platiti. Sad kad ta žena više ne stoji pred njim, teško mu je bilo da objasni sebi sažaljenje i radoznalost koji su ga naveli da pristane. U jednostavnom, hladnom spokoju svog potkrovlja, njegov naum da nađe njenog mušičavog muža delovao mu je kao uzaludna i neodgovorna odluka. Zar nameru da isplati sve svoje dugove nije podsticala potreba da odvoji za sebe bar malo slobodnog vremena: da subotu po podne provodi na stadionu *Emirejts*, da se u nedelju ujutru izležava? Napokon mu je malo preteklo pošto je mesecima neprekidno radio, privlačeći klijente ne samo zahvaljujući onom blesku slave već i stoga što je umeo da čuva njihove tajne. Zar nije mogao još tri nedelje da istrpi Vilijama Bejkera?

I šta je to, pitao se Strajk, gledajući u Robininu belešku, Kristijana Fišera tako uznemirilo da je hteo lično da se sastanu? Da li ga je na to podstakao sam Strajk ili to što je rešio slučaj Lule Landri, ili pak (što bi bilo gore od svega), činjenica da je on sin Džonija Rokbija? Teško je otkriti korene sopstvene slave. Strajk je zaključio da se plamen njegove iznenadne popularnosti polako gasi. Bio je silovit dok je trajao, ali pozivi novinara proredili su se još pre nekoliko meseci, a gotovo isto toliko je prošlo otkako se poslednji put nekome predstavio, a da ga pritom taj poveže s Lulom Landri. Neznanci su se ponovo ponašali onako kako su to činili celog njegovog života: umesto Kormoran, zvali su ga Kameron Strajk.

S druge strane, možda taj izdavač zna nešto o nestalom Ovenu Kvajnu, te jedva čeka da mu to poveri, mada Strajku nije bilo jasno zašto taj čovek nije to podelio s Kvajnovom ženom.

Robin mu je zabeležila još jedan sastanak na istoj cedulji:

Četvrtak, 18. novembar u 6.30 po podne,
Kings arms
Rupelova ulica 25, SE1

Strajk je znao zašto je ona tako istakla datum: rešila je da se ovoga puta – da li će to biti treći ili četvrti pokušaj? – on i njen verenik napokon upoznaju.

Iako bi to nekom delovalo neuverljivo, Strajk je bio zahvalan što Metju postoji i što Robin na domalom prstu nosi onaj prsten s dijamantom i safirima. Metju mu je delovao kao drkadžija (Robin nije mogla ni da zamisli kako je Strajk brižljivo zapamtio njene uzgredne napomene o vereniku), ali je predstavljao korisnu prepreku između Strajka i te devojke koja bi, u suprotnom, mogla da mu naruši mir.

Strajk nije mogao da se odupre naklonosti prema Robin, koja je ostala uz njega kad je bio na najnižim granama i pomogla mu da preokrene svoju sud-

binu; a kako nije bio slep, nije mogao ni da zanemari činjenicu da je ona veoma privlačna žena. Njenu veridbu video je kao nešto što je zaustavilo taj uporan dašak vetra u njegovom životu, koji je, bez kontrole, mogao ozbiljno da mu poremeti spokoj. Strajk se i dalje oporavljao od duge burne veze koja se završila, istini za volju, onako kako je i počela: lažima. Nije želeo da promeni svoj status slobodnog muškarca, koji mu je sasvim prijao i mesecima je uspešno izbegavao emotivne zavrzlame, uprkos pokušajima svoje sestre Lusi da ga spoji sa ženama koje su delovale kao očajnice što vise po sajtovima za sastanke naslepo.

Naravno, može se desiti da će Metju, kad se on i Robin venčaju, iskoristiti prednosti svog novog statusa da je nagovori da napusti posao, koji njemu, nesumnjivo, nije bio po volji (Strajk je ispravno protumačio Robinino izbegavanje te teme). No bio je uveren da bi ga Robin već obavestila da je venčanje zakazano, a kako to nije učinila, smatrao je da zasad nema nikakve opasnosti.

Još jednom žestoko zevnuvši, savio je novine i bacio ih na stolicu, pa se namestio da pogleda vesti. Kad se preselio u taj mali stan u potkrovlju, priuštio je sebi mali luksuz i uveo satelitsku televiziju. Sad je njegov mali televizor bio podešen na *Skaj boks*, a slika više nije poigravala čim dune vetar, već je bila oštra i jasna. Kenet Klark, ministar pravde, najavio je plan kresanja budžeta za besplatnu pravnu pomoć za trista pedeset miliona funti. Kroz koprenu snenih očiju Strajk je gledao tog jedrog debeljka dok se obraćao Parlamentu govoreći kako želi da „obeshrabri ljude da posegnu za advokatom kad god iskrsne i najmanji problem te da ih, umesto toga, ohrabri da razmotre prikladnije način za pronalaženje rešenja”.

Pritom je, naravno, mislio kako pravničkih usluga treba da se odreknu siromašni. Prosečni Strajkovi klijenti i dalje će unajmljivati skupe advokate. Njegov posao se u poslednje vreme uglavnom svodio na zastupanje interesa nepoverljivih ili izneverenih bogataša, a njegove informacije su išle naruku njihovim ljigavim advokatima, omogućavajući im da postignu što bolju nagodbu u gadnim slučajevima razvoda i nemilosrdnim poslovnim parnicama. Postojana struja imućnih klijenata prenosila je njegovo ime do njima sličnih ljudi, sa začuđujuće sličnim nevoljama; to mu je bila nagrada za osoben metod rada, i mada u takvim istragama nije bilo izazova, nema sumnje da su bile unosne.

Kad su se vesti završile, s naporom je ustao iz kreveta, sklonio ostatke hrane sa stolice i ukočeno se odvukao do čajne kuhinje da ih baci. Nikad nije bio nemaran što se toga tiče: zahvaljujući navikama stečenim u vojsci uspeo je da sačuva samopoštovanje i ne potone u blato siromaštva, mada to nije mo-

gao da pripiše isključivo vojnoj obuci. I kao dečak je bio uredan, oponašao je svog ujka Teda, kod kojeg je sve bilo pod konac, bilo da je reč o kutiji za alat ili njegovoj kućici za čamac, što je u krajnjoj suprotnosti s neredom u kojem je živela Strajkova majka Leda.

Deset minuta kasnije, pošto se olakšao u klozetskoj šolji, uvek mokroj zbog blizine tuša, i oprao zube nad sudoperom u kuhinji, gde je bilo više mesta, Strajk je ponovo bio u krevetu i skidao je protezu.

Posle vesti, usledila je vremenska prognoza: temperature ispod nule i magla. Strajk je utrljao talk u patrljak; te večeri noga ga je bolela manje nego tokom poslednjih nekoliko meseci. Na stranu jutrošnji prestup s kompletnim engleskim doručkom i kasnije obilnom porcijom karija, malo je smršao otkad je ponovo počeo da sprema sebi hranu, a to je smanjilo pritisak proteze na nogu.

Uperio je daljinski upravljač ka televizoru; nasmejana plavokosa i njen prašak za rublje iščezli su u belini ekrana. Strajk se nespretno zavukao pod pokrivače.

Naravno, ako se Oven Kvajn skriva u svom utočištu za pisce, bez po muke će ga izvući na čistinu. – Gad sebični – rekao je Strajk, tonući u tamu svoje omiljene knjige…

Zamagljena slika gnevnog čoveka koji ljutito odlazi s torbom preko ramena rasplinula se pred njim gotovo jednako brzo kao što mu se i ukazala. Strajk je klizio u željan, dubok san bez snova. Slabašne udare bas-gitare iz bara u suterenu ubrzo je nadjačalo njegovo glasno hrkanje.

6.

„Oh, gospodine Tatl, znamo mi da je s vama uvek bezbedno.”

Vilijam Kongriv,
Ljubav za ljubav

Paperjasti pramenovi sumaglice još su se lepili za zgrade u Eksmaut Marketu kad je Strajk sutradan ujutru stigao tamo u deset do devet. Ulica nije ličila na londonske, sa stolicama poređanim na pločnik ispred mnogobrojnih kafea, pročeljima pastelnih boja i crkvom u stilu bazilike sagrađenoj od cigala, sa zlatnim i tamnoplavim detaljima: Crkva našeg Sveca Spasitelja, obavijena parom. Prohladna magla, radnje pune neobičnih sitnica, stolovi i stolice poređani uz ivičnjake; da je tome mogao da doda malo slane vode i žalobno kričanje galebova, pomislio bi da je ponovo u Kornvolu, gde je proveo najspokojnije dane detinjstva.

Mala tabla na bezličnim vratima pored pekare upućivala je na kancelarije *Krosfajer pablišinga*. Strajk spremno pozvoni tačno u devet pa zakorači u podnožje izbledelog stepeništa, te se uz izvestan napor pope, pridržavajući se za ogradu.

Na vrhu ga dočeka otmen čovečuljak od tridesetak godina, s naočarima na nosu. Imao je talasastu kosu do ramena i nosio je farmerke, prsluk i košulju s kašmir šarom, s malim karnerima oko manžetni.

– Zdravo – reče on. – Ja sam Kristijan Fišer. Kameron, zar ne?

– Kormoran – mehanički ga ispravi Strajk – ali…

Htede da doda kako se odaziva i na Kameron – beše to uvek spreman odgovor posle godina i godina pogrešnog oslovljavanja, ali Fišer mu spremno uzvrati:

– Kormoran, kornvolski div.

– Tako je – iznenađeno će Strajk.

– Prošle godine smo objavili knjigu engleskih narodnih predanja i verovanja za decu – reče Fišer, pa gurnu dvokrilna vrata i uvede Strajka u veliku neurednu prostoriju sa zidovima oblepljenim posterima i s mnoštvom polica punih nabacanih knjiga. Aljkava tamnokosa žena znatiželjno pogleda Strajka u

prolazu.

– Kafu? Čaj? – ponudi mu Fišer, uvodeći ga u svoju kancelariju, sobičak s prijatnim pogledom na usnulu maglovitu ulicu. – Mogu da zamolim Džejd da nam časkom donese. – Strajk je odbio, rekavši, što je bila istina, da je upravo popio kafu, ujedno se čudeći što se Fišer naizgled pripremao za duži sastanak no što su to okolnosti zahtevale. – Onda samo jednu s mlekom, Džejd – doviknu Fišer kroz otvorena vrata.

– Sedite – reče zatim Fišer pa se uzmuva između polica poređanih uza zidove. – Zar div Kormoran nije živeo na planini Sent Majkl?

– Da – odvrati Strajk. – I navodno ga je ubio Džek. Onaj sa čarobnim pasuljem.

– Tu je negde – reče Fišer, i dalje pretražujući po policama. – *Narodna predanja Britanskih ostrva*. Imate li vi dece?

– Ne – odgovori Strajk.

– Oh – na to će Fišer. – U tom slučaju vas neću gnjaviti.

Pa se uz osmeh smesti naspram Strajka.

– Onda, smem li da vas pitam ko vas je unajmio? Ili mogu da pogađam?

– Samo napred – odvrati Strajk, koji iz principa nikad nije obeshrabrivao nagađanja.

– Danijel Čard ili Majkl Fankort – nastavi Fišer. – Jesam li u pravu?

– Bojim se da niste – reče Strajk. – Unajmila me je Kvajnova supruga, Leonora.

Fišer se gotovo komično zgranuo.

– Njegova supruga? – bezizrazno je ponovio. – Ona mišolika žena što liči na Rouz Vest?[1] Zašto je *ona* unajmila privatnog detektiva?

– Muž joj je nestao. Nema ga već jedanaest dana.

– Kvajn je *nestao*? Ali… zašto je onda…?

Strajk je naslutio da će Fišer započeti razgovor kojem se on nije nadao, ali sad ga je jedva dočekao.

– Pa zašto vas je poslala meni?

– Ona misli da vi znate gde je Kvajn.

– Kako bih ja to mogao da znam? – odvrati Fišer, iskreno začuđen. – On

mi nije prijatelj.

– Gospođa Kvajn kaže da je čula kad ste pomenuli njenom mužu nekakvo utočište za pisce, bilo je to na zabavi…

– Oh – nadoveza se Fišer – Bigli hol, da. Ali Oven svakako nije *tamo*!

Kad bi se nasmejao, Fišer je podsećao na Puka[2] s naočarima: veseli prepredenjak. – Ne bi oni primili Kvajna ni da im plati. Taj je rođeni smutljivac. A žena koja vodi utočište organski ga ne podnosi. Napisao je zajedljiv osvrt na njen prvi roman i ona mu to nikad neće oprostiti.

– Možete li mi, ipak, dati njihov broj? – zamoli Strajk.

– Imam ga ovde – reče Fišer, pa izvadi mobilni iz zadnjeg džepa farmerki. – Sad ću ih pozvati…

Otkuca broj i spusti telefon nasred stola pa ga podesi na spikerfon, kako bi i Strajk mogao da čuje razgovor. Ceo minut je prošao dok se s druge strane nije oglasila zadihana žena:

– Bigli hol.

– Zdravo, jel’ to Šenon? Kris ovde, iz *Krosfajera*.

– O, zdravo, Krise, šta ima?

Vrata Fišerove kancelarije se otvoriše i ona aljkava crnokosa devojka uđe, ćutke spusti kafu s mlekom pred Krisa pa izađe.

– Pozvao sam, Šejn – nastavi Fišer kad su se vrata zatvorila – da se raspitam za Ovena Kvajna. Nije svraćao tu, zar ne?

– Kvajn?!

Iako je izgovorila samo tu kratku jednosložnu reč, njena netrpeljivost snažno je odjeknula među zidovima punim knjiga.

– Da, da ga nisi videla?

– Ima više od godinu dana da ga nisam videla. Zašto? Ne misli valjda da dođe ovamo? On ovde nije dobrodošao, samo to mogu da ti kažem.

– Bez brige, Šejn, mislim da je njegova žena nešto pogrešno razumela. Čujemo se uskoro.

Fišer se na brzinu pozdravi s njom, nestrpljiv da se vrati razgovoru sa Strajkom.

– Čuli ste? – reče. – Kao što sam vam rekao. Nije mogao da ode u Bigli

hol čak i da je hteo.

– Zar niste to mogli da kažete njegovoj ženi kad vam je telefonirala?

– A *zato* je ona uporno zvala! – na to će Fišer kao da mu je tek sad sinulo. – Mislio sam da ju je Oven nagovorio da me zove.

– Zašto bi nagovarao svoju ženu da vas zove?

– Oh, molim vas – reče Fišer uz osmeh, no kako mu Strajk nije uzvratio na isti način, on dodade: – Zbog *Bombiksa Morija*. To bi baš ličilo na Kvajna, da nagovori svoju ženu da me zivka ne bi li izvukla nešto od mene.

– *Bombiks Mori* – ponovi Strajk, trudeći se da ne zvuči ni upitno ni zbunjeno.

– Da, mislio sam da me Kvajn gnjavi kako bi proverio ima li izgleda da mu to objavim. Tipično za njega, da poturi svoju ženu da mi telefonira. Ali, ako se posle svega iko lati *Bombiksa Morija*, to svakako neću biti ja. Mi smo mala kuća. Ne možemo priuštiti sebi skupe parnice.

Ne dobivši ništa time što se pravio da zna više nego što je uistinu znao, Strajk je promenio pristup.

– *Bombiks Mori* je Kvajnov najnoviji roman?

– Da – odvratio je Fišer, pa popio malo kafe s mlekom, zamišljen. – Znači, nestao je? Ja bih rekao da se negde pritajio pa sad iz prikrajka posmatra i zabavlja se. Mislim da je u tome stvar. Ili se prepao? Ali to mi ne liči na Ovena.

– Koliko dugo objavljujete Kvajnova dela? – upita Strajk. Fišer ga pogleda s nevericom.

– Nikad mi njega nismo objavljivali! – reče.

– Mislio sam…

– Poslednje tri knjige objavio mu je *Rouper Čard*… ili su to bile četiri? Ne, evo kako je bilo: pre nekoliko meseci bio sam na zabavi s Liz Tasel, njegovom agentkinjom, i ona mi je rekla u poverenju – a ta ima tušta i tma poverljivih informacija – kako ne zna koliko će još *Rouper Čard* nastaviti s njim, na šta sam joj ja uzvratio da bih drage volje pogledao njegov nov roman. Kvajna u poslednje vreme svrstavaju u kategoriju „toliko je loš da je zanimljiv”, te se, uz pomoć reklame, nešto možda i moglo učiniti. Kako god bilo – nastavio je Fišer – napisao je *Hobartov greh*. To je bila dobra knjiga. Pretpostavio sam da iz tog zgarišta još može planuti pokoja iskra darovitosti.

– Da li vam je poslala *Bombiksa Morija*? – upita Strajk, razdražen, proklinjući sebe što je juče onako površno ispitao Leonoru Kvajn. Eto šta biva kad mrtav umoran prihvata slučaj. Strajk je imao običaj da na razgovor s potencijalnim klijentom dođe pripremljeniji i od same stranke i sad se osećao neobično ranjivo.

– Jeste, pretprošlog petka mi je poslala kopiju – reče Fišer, prepredeno se nacerivši u Pukovom maniru. – Najveća, životna greška koju je jadna Liz napravila.

– Zašto?

– Zato što ga očigledno nije pažljivo pročitala ili ga bar nije pročitala do kraja. Otprilike dva sata kasnije, stigla mi je njena usplahirena poruka: „Krise, došlo je do zabune, poslala sam ti pogrešan rukopis. Molim te, nemoj da ga čitaš, odmah mi ga pošalji, biću u kancelariji da ga preuzmem”. Tako nešto nikad nisam doživeo od Liz Tasel. Obično nastupa vrlo zastrašujuće. Ta bi odraslog čoveka naterala da drhti.

– I jeste li ga joj vratili?

– Naravno da nisam – odvrati Fišer. – Gotovo celu subotu sam proveo čitajući ga.

– I? – upita Strajk.

– Zar vam niko nije rekao?

– Meni…?

– Zar vam niko nije rekao šta je to – odvrati Fišer – šta je Kvajn uradio?

– Šta je uradio?

Fišeru iščeznu osmeh s lica. Spustio je kafu.

– Neki vrhunski londonski advokati – nastavio je – upozorili su me da to ne otkrivam.

– Ko je unajmio advokate? – upita Strajk. Pošto mu Fišer nije odgovorio, dodao je: – Čard i Fankort?

– Samo Čard – reče Fišer, glatko uletevši u Strajkovu klopku. – Mada, da sam na Ovenovom mestu, više bih se plašio Fankorta. Taj ume da bude baš zao. Nikad ne zaboravlja uvredu. Ali ja vam to nisam rekao – brzo dodade.

– A taj Čard kojeg ste pomenuli? – uskoči Strajk, kao da vreba iz polutame.

– Danijel Čard, izvršni direktor *Rouper Čarda* – pomalo nestrpljivo će Fišer. – Nije mi jasno kako je Oven mislio da se izvuče pošto je zajebao prvog čoveka izdavačke kuće koja mu objavljuje romane. On je najoholiji gad kojeg sam ikad sreo, pritom živi u potpunoj zabludi. Pretpostavljam da je mislio kako bi mogao da opiše Čarda kao…

Fišer naglo zastade uz osmeh koji je prikrivao nelagodu.

– Naudiću samom sebi. Recimo samo da sam iznenađen što je Oven mislio da će se izvući s tim. Možda se ipak uplašio kad je shvatio da su svi prozreli na koga je aludirao, pa je zbrisao.

– Oklevetao ga je, zar ne? – upita Strajk.

– To je pomalo teško utvrditi kad je reč o književnom delu, zar ne? – odvrati Fišer. – Ako saopštite istinu zaodenutu u grotesku, mada ne kažem da je ovde takav slučaj – brzo dodade – vaš iskaz i dalje odgovara *stvarnosti*, samo što to nije *doslovno* preneta stvarnost. Ali svi su u toj groteski prepoznatljivi; zajebao je veliki broj ljudi i to vrlo mudro… Zapravo, to što je ovde uradio umnogome podseća na Fankortova rana dela. Roman vrvi od žaoka i prikrivenih simbola… na pojedinim mestima nije sasvim jasno na šta cilja, ali čovek se neminovno zapita šta se krije ispod toga.

– I šta se krije…?

– Nije važno… to je samo knjiga. Zar vam Leonora ništa nije rekla o tome?

– Nije – odgovori Strajk.

– Čudi me – reče Kristijan Fišer – ona svakako *zna* za to. Mislio sam da je Kvajn jedan od onih pisaca koji uz svaki obrok čitaju porodici delove iz svoje nove knjige.

– Zašto ste pomislili da bi Čard ili Fankort unajmili privatnog detektiva, ako niste znali da je Kvajn nestao?

Fišer slegnu ramenima.

– Pojma nemam. Pretpostavio sam da jedan od njih dvojice hoće da vidi šta Kvajn planira s knjigom, kako bi mogao da ga zaustavi ili da ga upozori da će njegov novi izdavač biti tužen. Ili su se možda nadali da će iščeprkati nešto o Ovenu… da mu vrate milo za drago.

– Zato ste želeli da me vidite? – upita Strajk. – Da niste vi iščeprkali nešto o Kvajnu?

– Ne – odvrati Fišer kroz smeh. – Ja sam samo ljubopitljiv. Hteo sam da

vidim šta se događa.

Pogledao je na sat, otvorio knjigu koja je stajala pred njim na stolu, pa malo odmakao stolicu. Strajk je shvatio nagoveštaj.

– Hvala vam što ste odvojili vreme za mene – rekao je, ustajući. – Ako saznate nešto o Kvajnu, javićete mi?

Pružio je Fišeru svoju vizitkartu. Fišer je nabrao čelo dok se izvlačio iza stola kako bi ispratio Strajka.

– Kormoran Strajk… *Strajk*… To ime bi trebalo da mi bude poznato, zar ne…?

Onda mu se razbistrilo. Fišer je odjednom živnuo kao da mu je neko zamenio baterije.

– Sveca mu, vi ste onaj momak iz slučaja Lule Landri!

Strajk je znao da bi mogao ponovo sedne, naruči kafu s mlekom i još satdva uživa u Fišerovoj nepodeljenoj pažnji. No umesto toga, oprostio se sa srdačnom odlučnošću i posle nekoliko minuta izašao na hladnu maglovitu ulicu.

7.

„Zakleću se da se nikad ogrešio nisam čitajući takvo što.”

Ben Džonson,
Ljudi i ćudi

Kad ju je Strajk preko telefona obavestio da njen muž, zapravo, nije u utočištu za pisce, Leonora Kvajn je zvučala zabrinuto.

– Pa gde je, onda? – upitala je, više za sebe.

– Kuda bi, obično, otišao kad bi tako nestao? – upita je Strajk.

– U neki hotel – reče ona – a jednom je bio s nekom ženom, ali s njom se više ne viđa. Orlando – oštro je rekla, odmakavši slušalicu od lica – *ostavi* to, to je moje. To je *moje*, rekla sam. Šta rekoste? – vratila se Strajku.

– Ništa nisam rekao. Hoćete li da i dalje tražim vašeg muža?

– Jašta, ko bi drugi mogao da ga nađe, dođavola? Ja ne mogu da ostavim Orlando. Pitajte Liz Tasel gde je on. Jednom ga je već našla. U *Hiltonu* – iznebuha će Leonora. – Jednom je bio u *Hiltonu*.

– U kom *Hiltonu*?

– Šta ja znam, pitajte Liz. Ona ga je naterala da ode, i bolje bi joj bilo da se potrudi da da ga nađe. Meni ne odgovara na pozive. Orlando, *ostavi to*.

– Postoji li još neko ko bi mogao…

– Ne, inače bih ga pitala, zar ne? – obrecnu se Leonora. – Vi ste detektiv, vi ga i nađite! *Orlando!*

– Gospođo Kvajn, trebalo bi da…

– Zovite me Leonora.

– Leonora, trebalo bi da razmotrimo mogućnost da je vaš muž naudio sebi. Brže bismo ga našli – reče Strajk, pokušavajući da nadjača buku koja je dopirala s druge strane – kad bismo uključili policiju.

– Neću. Jednom sam ih zvala, kad je onomad nestao na sedam dana, a kad se ispostavilo da je bio sa svojom prijateljicom, policajci nisu bili nimalo oduševljeni. I on bi se razbesneo kad bih to ponovo uradila. Kako god bilo, Oven

ne bi… *Orlando, ostavi to!*

– Policija bi delotvornije razdelila njegove fotografije i…

– Samo hoću da mi se tiho i mirno vrati. Zašto jednostavno ne dođe kući? – zlovoljno se zapitala. – Dosad je već mogao da se smiri.

– Jeste li čitali novu knjigu svog muža?

– Nisam, on ne voli da priča o svom radu dok ga ne… *Orlando, ostavi to!*

Strajk nije bio siguran da li mu je ona namerno prekinula vezu ili je to bilo slučajno.

Ranojutarnja magla se razišla. Kiša je dobovala po prozorima kancelarije. Njegov sledeći klijent bila je još jedna žena koja se razvodi, a zanimalo ju je gde njen „uskoro bivši” muž krije svoje prihode.

– Robin – reče Strajk, izašavši iz kancelarije – hoćeš li da mi odštampaš fotografiju Ovena Kvajna s interneta, ako nađeš neku? I pozovi njegovu agentkinju, Elizabet Tasel, vidi da li bi htela da mi odgovori na nekoliko kratkih pitanja.

Pošavši ponovo u svoju kancelariju, setio se još nečeg.

– I možeš li da mi potražiš izraz *bombiks mori*, da saznaš šta to znači?

– Kako se to piše?

– Bog te pitaj – odvrati Strajk.

* * *

„Uskoro razvedena” je stigla na vreme, tačno u pola dvanaest. Četrdesetogodišnjakinja sumnjivo mladolikog izgleda, kad god bi došla, širila je oko sebe lepršavi šarm i mošusni miris, od kojeg bi Robin pozlilo. Strajk je ušao za njom u svoju kancelariju i naredna dva sata Robin je kroz rominjanje kiše i kuckanje dugmića tastature čula još samo smenjivanje njihovog glasnog i tihog razgovora; umirujući i blagotvorni zvuci. Robin je bila navikla da iz Strajkove kancelarije sluša iznenadne napade plača, cviljenje, pa čak i viku. Iznenadna tišina mogla bi da bude loš predznak, kao onda kad se jedan klijent bukvalno onesvestio (i kako je kasnije saznala, dobio blaži srčani udar) videvši slike svoje žene s ljubavnikom, koje je Strajk bio snimio velikim objektivom.

Kad su Strajk i njegova klijentkinja napokon izašli i prenaglašeno srdačno se oprostili, Robin je svom šefu pružila veliku sliku Ovena Kvajna, preuzetu sa sajta Festivala knjige u Batu.

– Gospode svevišnji na nebesima – ispali Strajk.

Oven Kvajn je bio krupan i bled, gojazan čovek od šezdesetak godina, razbarušene žućkasto-sede kose, sa vandajkovskom špicastom bradicom. Oči kao da su mu bile različitih boja, te mu je upečatljiv pogled delovao prodorno. Za slikanje se ogrnuo nekakvom tirolskom pelerinom, a na glavu je natakao šeširić tilbi s peruškom.

– Ko bi pomislio da bi ovakav čovek mogao dugo da se krije – primeti Strajk. – Možeš li da mi napraviš nekoliko kopija, Robin? Mogli bismo da ih pokažemo u obližnjim hotelima. Njegova žena misli da je jednom bio u *Hiltonu*, mada ne zna u kom, zato počni da im telefoniraš, da vidiš da li je odseo u nekom. Pretpostavljam da se ne bi prijavio pod pravim imenom, ali mogla bi da im ga opišeš… Jesi li našla Elizabet Tasel?

– Jesam – odvrati Robin. – Verovao ili ne, upravo sam htela da joj telefoniram, kad je ona pozvala nas.

– Ona je zvala? Zašto?

– Kristijan Fišer joj je preneo da ste se videli.

– I?

– Po podne ima neke sastanke, ali volela bi da se vidite sutra u jedanaest, u njenoj kancelariji.

– Ma je li?! – na to će Strajk, kao da ga to zabavlja. – Ovo postaje sve zanimljivije. Jesi li je pitala zna li gde je Kvajn?

– Jesam; rekla je da nema pojma, no uprkos tome, želi da te vidi. Ponaša se vrlo zapovednički. Kao neka direktorka škole. A *Bombiks mori* je – dodade na kraju – latinski naziv za svilenu bubu.

– Svilena buba?

– Aha, i znaš šta? Uvek sam mislila da one kao pauci pletu svoju mrežu, a znaš kako se, u stvari, dobijaju svilene niti iz buba?

– Ne bih znao.

– Tako što ih kuvaju – reče Robin. – Kuvaju ih žive, kako im ne bi oštetili čaure. Svilene niti nastaju u lutkama. Ne zvuči baš lepo, jelda? Zašto te zanimaju svilene bube?

– Zanimalo me je zašto je Oven Kvajn svoju knjigu nazvao *Bombiks Mori* – reče Strajk. – Ali teško da sam sad bliže odgovoru.

Popodne je proveo u dosadnom sređivanju dokumentacije o jednom slu-

ju osmatranja, nadajući se da će se vreme prolepšati; morao je da izađe, jer gore u potkrovlju nije imao baš ništa za jelo. Kad je Robin otišla, radio je još neko vreme, dok je kiša sve snažnije dobovala o prozore. Na kraju je obukao kišni mantil i izašao na kišom natopljen Čering Kros Roud da kupi nešto za jelo u najbližem supermarketu. U poslednje vreme je preterao s brzom hranom.

Dok se vraćao uz ulicu s prepunim kesama u obema rukama, nagonski je ušao u starinarnicu s polovnim knjigama pred sam kraj radnog vremena. Čovek za kasom nije bio siguran da li imaju *Hobartov greh*, prvu knjigu Ovena Kvajna i navodno njegov najbolji roman, ali posle mnogo jalovog mrmljanja i neuverljivog prčkanja po kompjuteru, ponudio je Strajku *Braću Balzak* od istog autora. Umoran, mokar i gladan, Strajk je platio dve funte za pohabanu knjigu s tvrdim koricama i odneo je u svoj stan u potkrovlju.

Pošto je složio namirnice i skuvao testeninu, ispružio se na krevet, dok je gusta i ledena noćna tama pritiskala prozore, i otvorio knjigu nestalog pisca.

Stil je bio kitnjast i raskošan, priča gotička i nadrealna. Dva brata po imenu Varikokela i Semenovod bila su zatvorena u odaji sa zasvođenom tavanicom, dok je leš njihovog starijeg brata polako trunuo u jednom uglu. Između digresija ispunjenih razmetljivim naklapanjem o književnosti, odanosti i francuskom piscu Balzaku, njih dvojica pokušavaju zajedno da sastave priču o životu svog upokojenog brata. Varikokela sve vreme opipava svoje bolne mošnice, što je Strajku delovalo kao nezgrapna metafora piščeve kreativne blokade; reklo bi se da je Semenovod obavio najveći deo posla.

Posle pedeset strana, promrmljavši: „Budalaštine”, Strajk je bacio knjigu u stranu i započeo naporan proces prepuštanja snu.

Duboka i zavodljiva obamrlost od sinoć sad ga je izneverila. Kiša je tukla o okna njegovog potkrovlja, remeteći mu miran san; zbrkani snovi o nesreći ispunili su mu noć. U jutro je uplovio s neprijatnim osećajem koji ga je pritiskao kao mamurluk. Kiša je i dalje udarala o prozore, a kad je upalio televizor, video je da je Kornvol pogođen teškim poplavama; ljudi su ostali zarobljeni u svojim automobilima, ili su se evakuisali iz kuća i sad se tiskaju u prihvatnim centrima.

Strajk je zgrabio mobilni i ukucao jedan broj, broj koji je poznavao bolje od svog odraza u ogledalu, broj koji mu je celog života bio sinonim za sigurnost i stabilnost.

– Halo? – oglasila se njegova ujna.

– Kormoran ovde. Jeste li dobro, Džoan? Upravo sam video vesti.

– Zasad smo svi dobro, dušo, dole uz obalu je mnogo gore – rekla je. – Naravno, sve je puno vode, besni oluja, ali nije kao u Sent Ostelu. I mi smo upravo gledali vesti. Kako si ti, Korme? Dugo se nismo videli. Ted i ja smo baš sinoć zaključili kako te odavno nismo čuli i baš smo se pitali da li bi došao za Božić, sad kad si ponovo sam? Šta kažeš?

Nije mogao da se obuče niti da pričvrsti protezu s telefonom u ruci. Pričala je celih pola sata, zasuvši ga bujicom lokalnih tračeva, a onda ga na prepad dočekala intimnim pitanjima na koja je on nerado odgovarao. Na kraju, posle prave eksplozije zanimanja za njegov ljubavni život, njegove dugove i amputiranu nogu, pustila ga je.

* * *

Strajk je kasno sišao u kancelariju, umoran i razdražen. Bio je obukao tamno odelo i kravatu. Robin se zapitala da li će posle sastanka s Elizabet Tasel otići na ručak sa smeđokosom klijentkinjom koja se razvodi.

– Jesi li čuo vesti?

– O poplavama u Kornvolu? – odvrati Strajk pitanjem, pa uključi električni čajnik, zato što mu se onaj prvi jutarnji čaj ohladio dok je Džoan mlela.

– Verili su se Vilijam i Kejt – reče Robin.

– Ko?

– Princ Vilijam – reče Robin kao da uživa u njegovoj zbunjenosti – i Kejt Midlton.

– Oh – hladno će Strajk. – Blago njima.

Nekoliko meseci ranije i sam je bio pripadnik vojske verenih. Nije znao kako se odvija nova veridba njegove bivše verenice, niti se pitao kad će se i kako to okončati. (Ne kao njihova, naravno, kad ga je izgrebala po licu i otkrila svoje neverstvo, već venčanjem kakvo on nikad ne bi mogao da joj priušti; poput onog u kojem će Vilijam i Kejt zacelo uskoro uživati.)

Robin je procenila da je bezbedno da prekine Strajkovo smrknuto ćutanje tek kad je on popio pola šolje čaja.

– Lusi je zvala baš pre no što si sišao, da te podseti na tvoju rođendansku večeru u subotu i da pita hoćeš li povesti nekoga.

Strajkovo raspoloženje spustilo se za još nekoliko podeljaka. Sasvim je bio zaboravio na tu večeru kod sestre.

– Dobro – mrzovoljno je rekao.

– Jel’ to tebi rođendan u subotu? – upita Robin.

– Nije – odvrati Strajk.

– Nego kad je?

Uzdahnuo je. Nije želeo rođendansku tortu, čestitku i poklon, ali ona ga je gledala s iščekivanjem.

– U utorak – rekao je.

– Dvadeset trećeg?

– Aha.

Pošto su oboje zaćutali, posle nekog vremena učini mu se da bi trebalo da uzvrati.

– A kad je tvoj? – Nešto u njenom oklevanju ga je uzbunilo. – Gospode, nije valjda danas?

Nasmejala se.

– Nije, moj je prošao. Devetog oktobra. Ne mari, bila je subota – rekla je, i dalje se smeškajući zbog njegovog uznemirenog pogleda. – Nisam sedela ovde ceo dan očekujući cveće.

Uzvratio je osmeh. Osetivši da treba da učini još nešto zato što je propustio njen rođendan i nikad se nije potrudio da sazna kad je taj dan, dodao je:

– Dobro je što Metju i ti još niste odredili datum. Bar se nećete poklopiti s kraljevskim venčanjem.

– Oh – izusti Robin, pocrvenevši – jesmo odredili datum.

– Odredili ste?

– Da – reče Robin. – Osmi januar. Imam ovde pozivnicu za tebe – nastavi, pa se brzo nadvi nad tašnu (nije ni pitala Metjua da li se slaže da pozovu Strajka, ali sad je prekasno). – Evo.

– Osmi januar? – ponovi Strajk, uzimajući srebrnastu kovertu. – To je već za, koliko… sedam nedelja.

– Da – reče Robin.

Načas zavlada neobična tišina. Strajk nije mogao odmah da se seti šta je još hteo da je zamoli; onda mu sinu pa joj se obrati, lupkajući srebrnom kovertom o dlan kao da nije ni svestan šta radi.

– Kako ide s *Hiltonima*?

– Pozvala sam nekoliko hotela. Kvajn se ni u jednom nije prijavio pod svojim imenom, a ni opis nisu prepoznali. Ipak, ostalo mi je još mnogo hotela, tako da nastavljam, po spisku. Šta ćeš ti da radiš posle sastanka s Elizabet Tasel? – upita nehajno.

– Praviću se da kupujem stan u Mejferu. Ponašaću se kao nečiji muž koji pokušava da dođe do kapitala i skloni ga u inostranstvo pre no što advokat njegove žene uspe da ga spreči. Dobro – reče zatim, gurnuvši neotvorenu kovertu duboko u džep sakoa – bolje da krenem. Treba naći zlog pisca.

8.

„Uzeh knjigu i tako starac nestade.”

Džon Lajli,
Endimion, ili: Čovek na Mesecu

Dok se vozio, stojeći, tu jednu stanicu metroa do kancelarije Elizabet Tasel (nikad nije mogao da se opusti na tim kratkim vožnjama, ukočio bi se tražeći oslonac za veštačku nogu, pohabanu od padova), pomislio je kako mu Robin nije zamerila što je uzeo slučaj Kvajn. Nije ni prikladno, naravno, da ona zamera svom poslodavcu zbog njegovih odluka, no s obzirom na to da je ona odbila poslove s daleko većom platom kako bi ostala s njim i u dobru i u zlu, ne bi bilo nerazborito od nje da očekuje povećanje plate sad kad je otplatio dugove. Te izostale ili bar prećutane kritike bile su nešto neuobičajeno; ona je jedina žena u Strajkovom životu koja naizgled ne želi da ga menja niti poboljšava. Iz iskustva je znao kako žene često očekuju da njihove proklete pokušaje da te promene prihvatiš kao izraz ljubavi.

Dakle, udaje se za sedam nedelja. Za sedam nedelje će postati supruga Metjua… kako još nije saznao prezime njenog verenika, nije mogao ni da ga se seti.

Dok je čekao lift u Ulici Gudž, Strajka odjednom obuze nezadrživ poriv da telefonira svojoj smeđokosoj klijentkinji – ona mu je sasvim otvoreno stavila do znanja da bi oberučke prihvatila taj korak – kako bi je kresnuo te iste večeri u njenoj mekoj i mirisnoj postelji u Najtsbridžu. Ali odmah je potisnuo tu pomisao. Bio bi to nerazborit potez; gori i od prihvatanja slučaja nestalog čoveka, što mu po svoj prilici nikad neće biti plaćeno…

I *zašto* traći vreme na Ovena Kvajna, pitao se, poguren pod pljuskom. Iz radoznalosti, odgovori u sebi, pošto se malo zamislio, a možda i zbog nečeg neuhvatljivijeg. Dok je napredovao Ulicom Stor, gacajući kroz vodurinu i usredsređujući se na svaki korak na vlažnom pločniku, pomisli kako je bezmalo postao neosetljiv usled stalnih i svakovrsnih nadražaja kojima ga izlažu pohlepni i osvetoljubivi bogati klijenti. Odavno nije istražio slučaj nestale osobe. Bolje će se osećati ako vrati odbeglog Kvajna porodici.

Literarna agencija Elizabet Tasel nalazila se u iznenađujuće mirnom delu slepe Ulice Gouer, s priljubljenim stambenim kućama od tamne cigle koje su

nekada bile štale. Strajk pritisnu zvonce. Iznutra se začu lagan bat koraka i nedugo zatim bledunjavi mladić u košulji s raskopčanim gornjim dugmetom otvori vrata otkrivajući pogled na stepenište sa crvenom tepih-stazom.

– Vi ste privatni detektiv? – upita s mešavinom strahopoštovanja i uzbuđenja. Strajk pođe za njim uz stepenice, dok je s njega kapalo po izlizanoj i prosenjenoj crvenoj stazi, zatim kroz vrata od mahagonija uđe u veliku kancelariju, koja je nekad verovatno bila dnevna soba.

Ta starinska kuća polako je propadala; ono što je nekad bilo otmeno sada je bilo samo pohabano. Prozori su bili zamagljeni od kondenzacije, a vazduh je bio težak, prožet ustajalim vonjem duvanskog dima. Uza zidove su bile naslonjene pretrpane drvene police za knjige, a sumorne tapete bezmalo se nisu ni videle od uramljenih stripova i karikatura književnih junaka. Na olinjalom tepihu, jedan naspram drugog, bila su postavljena dva masivna radna stola, za kojima niko nije sedeo.

– Mogu li da vam ostavim kaput? – upita momak, i u istom trenu iza jednog stola izroni tanana devojka preplašena lica. U ruci je držala prljav sunđer.

– Ne mogu da je izvučem, Ralfe! – usplahireno je prošaputala mladom čoveku koji je stajao sa Strajkom.

– Prokletinja – razdražljivo promrmlja Ralf. – Elizabetino matoro pseto se uneredilo ispod Salinog stola – objasni mu, *sotto voce*,[3] dok je kačio Strajkov natopljen grombi na viktorijanski čiviluk pored samih vrata. – Obavestiću je da ste stigli. Samo nastavi da trljaš – dobaci svojoj koleginici pa priđe drugim vratima od mahagonija i uz škripu ih otvori.

– Došao je gospodin Strajk, Liz.

Začu se glasan lavež, praćen dubokim zrelim ljudskim kašljem, koji kao da je dopirao iz pluća starog rudara.

– Drži ga – promuklo se oglasi neko.

Vrata agentkinjine kancelarije se otvoriše otkrivši Ralfa kako čvrsto drži za ogrlicu starog, ali naoko i dalje živahnog dobermana i visoku jedru ženu od šezdesetak godina oštrih crta lica i odlučnog pogleda. Savršena bob frizura, crni komplet strogog kroja i tanak sloj skerletnog ruža donekle su ublažavali tu oštrinu. Odisala je neodoljivom harizmom koja kod uspešnih starijih žena nadoknađuje nedostatak zavodljivosti.

– Bolje bi bilo da ga izvedeš, Ralfe – reče agentkinja, uperivši pogled crnih očiju u Strajka. Kiša je i dalje dobovala o prozore. – I ne zaboravi kesicu za kaku, malo mu je mekana danas.

– Uđite, gospodine Strajk.

Sa zgađenim izrazom lica, njen asistent izvuče napolje krupnog psa glave kao u Anubisa; dok su se Strajk i doberman mimoilazili, ovaj drugi je preteće zarežao.

– Kafu, Sali – doviknu agentkinja srnolikoj devojci, koja odloži sunđer. Kad je ova skočila i nestala iza vrata, Strajk se ponada da će temeljno oprati ruke pre no što napravi kafu.

Prenatrpana kancelarija Elizabet Tasel ličila je na čekaonicu: smrdela je na duvan i psa. Korpa za psa presvučena tvidom ležala je ispod radnog stola; zidovi su bili ukrašeni starim fotografijama i plakatima. Strajk je prepoznao onu najveću: relativno poznat stariji pisac ilustrovanih knjiga za decu po imenu Pinkelman, za kojeg nije bio siguran da li je još uvek živ. Pošto je bez reči pokazala Strajku da sedne u stolicu naspram nje, s koje je najpre morao da ukloni gomile papira i starih brojeva *Bukselera*, agentkinja uze cigaretu iz kutije na stolu, pripali je upaljačem od oniksa, duboko uvuče dim, pa se bezmalo zagrcnu od dugog škriputavog kašlja.

– Dakle – zakrklja kad se kašalj smirio a ona sela na kožnu stolicu iza svog stola: – Kristijan Fišer mi kaže da je Oven izveo još jednu od svojih čuvenih predstava s nestajanjem.

– Tako je – odvrati Strajk. – Nestao je u noći posle vaše svađe zbog knjige.

Ona zausti da odvrati, no reči joj se namah preobraziše u još jedan napad kašlja. Jeziv, razdiruć zvuk dopirao joj je iz dubine grudnog koša. Strajk ćutke sačeka da napad prođe.

– Zvuči gadno – reče napokon, kad se kašalj smirio, a ona, da čovek ne poveruje, još jednom duboko uvukla dim iz cigarete.

– Grip – zakrklja. – Nikako da prođe. Kad vam je Leonora dolazila?

– Prekjuče.

– Može li ona da priušti vaše usluge? – zakrešta žena. – Ne bih rekla da je honorar čoveka koji je rešio slučaj Lule Landri mali.

– Gospođa Kvajn je nagovestila da ćete mi možda vi platiti – reče Strajk.

Jaki obrazi joj se zajapuriše, a tamne oči, vodnjikave od onolikog kašlja, začkiljiše.

– Onda možete iz ovih stopa da odete kod Leonore – grudi su joj se nadimale ispod otmenog crnog sakoa dok se borila da potisne još jedan napad ka-

šlja – i da joj kažete da ja ni penija neću dati kako biste našli tog gada. On više… nije moj klijent. Kažite joj… kažite joj…

Zaćuta zatečena još jednom žestokom eksplozijom kašlja.

Vrata se otvoriše a sićušna asistentkinja uđe, bezmalo se povodeći pod težinom teškog drvenog poslužavnika sa šoljama i ibrikom za kafu. Strajk skoči da joj pomogne, no na stolu nije bilo mesta za poslužavnik. Devojka pokuša malo da raščisti. Onako napeta, srušila je hrpu papira.

Srdit preteći gest zacenjene agentkinje natera devojku da se povuče podvijena repa.

– Mala… besko-risna… – zašišta Elizabet Tasel.

Strajk spusti poslužavnik na sto, i ne osvrnuvši se na oborene papire rasute svuda po tepihu, pa ponovo sede. Poznata mu je bila priroda agentkinjinog siledžijskog ponašanja: bila je jedna od onih starijih žena koje koriste, svesno ili nesvesno, moć da u osetljivim ljudima probude uspomene iz detinjstva na sopstvene zahtevne i neprikosnovene majke. Strajk je bio imun na tu vrstu zastrašivanja. Ako ništa drugo, njegova majka je, uprkos svim svojim greškama, bila mlada i neodoljiva; osim toga, osećao je ranjivost u toj ženi zmaju. Paljenje jedne cigarete za drugom, izbledele fotografije i stara korpa za psa ukazivali su na daleko osećajniju i nesigurniju ženu no što su to njeni službenici mogli da zamisle.

Kad se kašalj napokon smirio, Strajk joj pruži šolju kafe.

– Hvala vam – promrmlja ona kao iz bureta.

– Rekoste, otkačili ste Kvajna? – nastavi on. – Jeste li mu to saopštili te večeri?

– Ne sećam se – zakrešta ona. – Razgovor se vrlo brzo oteo kontroli. Oven je stao nasred restorana, urlajući na mene, zatim je odjezdio, ostavivši me da platim račun. Mnogi će vam posvedočiti ovo što sam vam upravo ispričala, ako vas zanima. Oven se postarao da napravi nezaboravnu scenu u javnosti.

Posegnula je za još jednom cigaretom i, načas se zamislivši, ponudila i Strajka. Pošto je pripalila i sebi i njemu, rekla je:

– Šta vam je rekao Kristijan Fišer?

– Vrlo malo – odvrati Strajk.

– Nadam se, zbog obojice, da je to istina – obrecnula se.

Strajk je ćutke pušio i pio kafu, a Elizabet je čekala, očigledno se nadajući da će saznati još nešto.

– Je li pomenuo *Bombiksa Morija*? – upitala je.

Strajk je klimnuo glavom.

– Šta je rekao o tome?

– Da je Kvajn pomenuo mnoge poznate i prepoznatljive ljude u toj knjizi, nedovoljno uvijeno.

Zavlada napeta tišina.

– Nadam se da će ga Čard *zaista* tužiti. Tako će ga ućutkati, zar ne?

– Jeste li pokušali da stupite u vezu s Kvajnom posle njegovog odlaska iz… gde god da ste izašli na večeru? – upita je Strajk.

– Iz *River kafea* – zakrklja Elizabet Tasel. – Ne, nisam pokušala. Nemam više ništa da mu kažem.

– Ni on vas nije tražio?

– Nije.

– Leonora kaže kako ste rekli Kvajnu da je ta knjiga nešto najbolje što je dosad napisao, ali onda ste se predomislili i odbili da je zastupate.

– *Šta* je rekla? Ja *nisam*… ja to *nikad nisam* re…

Zaguši je najgori napad kašlja dotad. Strajk oseti poriv da joj na silu istrgne onu cigaretu iz ruke, dok je ona krkljala i gušila se. Napokon napad uminu. Nadušak je ispila pola šolje kafe, što joj je, naizgled, pružilo olakšanje. Glasnije je ponovila:

– Ja to *nisam* rekla. „Najbolje što je dosad napisao”, tako je preneo Leonori?

– Da. Šta ste zapravo rekli?

– Tad sam bila bolesna – promuklo nastavi, ne osvrnuvši se na pitanje. – Grip. Nedelju dana nisam radila. Oven je zvao u kancelariju da mi kaže kako je završio roman; Ralf mu je objasnio da sam kod kuće, smlavljena, te mi je poslao rukopis na kuću. Morala sam da ustanem iz kreveta da bih potpisala prijemnicu. Imala sam temperaturu četrdeset i jedva sam stala na noge. Ali on je završio knjigu i očekivao je da je ja *odmah* pročitam.

Popila je još malo kafe, pa nastavila:

– Spustila sam rukopis na stočić u hodniku i vratila se u krevet. Oven je onda počeo da me zivka, bukvalno svakih sat vremena, da čuje šta mislim. Gnjavio me je celu sredu i četvrtak… Nikad nisam uradila tako nešto za trideset godina koliko sam u ovom poslu – krештala je. – Za vikend je trebalo da otputujem. Radovala sam se tome. Nisam htela da me Oven zivka svaka tri minuta. Zato sam… samo da bih ga skinula s vrata… I dalje sam se loše osećala… Ovlaš sam je preletela.

Povukla je dim iz cigarete, uobičajeno se zakašljala, pribrala se i rekla:

– Činilo se da nije nimalo slabija od nekoliko prethodnih. Štaviše, osetio se izvestan napredak. Bilo je tu prilično zanimljivih misli. Neki opisi su bili očaravajući: gotička bajka, zlokobna verzija *Hodočasnikovog putešestvija*.[4]

– Jeste li u delovima koje ste pročitali prepoznali nekoga?

– Likovi su uglavnom alegorično prikazani – reče, kao da se brani – uključujući i njegov hagiografski autoportret. Obiluje scenama izopačenog seksa. – Zastala je da se zakašlje. – Mešavina uobičajenih elemenata, pomislila sam… ali ni-nisam pažljivo pročitala, moram priznati.

A Strajk je morao da primeti da ona nema običaj da priznaje svoje greške.

– Pa… preletela sam poslednju četvrtinu, delove u kojima piše o Majklu i Danijelu. Pogledala sam i kraj, groteskan i prilično uvrnut… Da nisam bila tako bolesna, pažljivo bih je pročitala, i naravno, otvoreno bih mu rekla da mu to neće proći. Danijel je č-čudak, izuzetno u-uvredljiv – glas joj je ponovo zamro; rešena da završi rečenicu, gušeći se dok joj je u grudima zviždalo, rekla je: – a M-Majkl je najopakiji… najopakiji… – a onda je savlada napad kašlja.

– Zašto bi gospodin Kvajn odlučio da objavi nešto zbog čega bi mogao da završi na sudu? – pitao je Strajk kad je prestala da kašlje.

– Zašto što Oven smatra da za njega ne važe pravila koja važe za nas obične smrtnike – grubo je rekla. – Ubeđen je da je genije, *enfant terrible*. Ponosan je na sebe kad uvredi nekog. Misli da je hrabar, junačina.

– Šta ste uradili pošto ste preleteli knjigu?

– Pozvala sam Ovena – rekla je, besno začkiljivši, verovatno ljuta na sebe – rekla mu: „Da, prilično je dobra”, odmah zatim pozvala sam Ralfa da nosi tu prokletinju iz moje kuće, da napravi dve kopije, jednu da pošalje Džeriju Volgrejvu, Ovenovom uredniku u *Rouper Čardu*, a drugu, grom me spalio, Kristijanu Fišeru.

– Zašto niste jednostavno poslali rukopis imejlom u kancelariju? – znati-

željno će Strajk. – Zar ga niste imali na fleš-memoriji ili tako negde?

Ugasila je cigaretu u staklenoj pepeljari punoj opušaka.

– Oven je uporno radio na staroj električnoj pisaćoj mašini, na kojoj je napisao *Hobartov greh*. Ne znam da li je reč o prenemaganju ili o gluposti. Pojma nema o tehnologiji. Možda je pokušao da koristi laptop, ali nije umeo. To je samo još jedan način da izigrava čudaka.

– A zašto ste poslali kopije dvojici izdavača? – upita Strajka, iako je znao odgovor.

– Džeri Volgrejv jeste svetac i najobzirniji čovek u izdavaštvu – rekla je, otpivši još malo kafe – ali čak je i on izgubio strpljenje s Ovenom i njegovim ispadima. Ovenova poslednja knjiga za *Rouper Čard* vrlo loše se prodavala. Mislila sam da bi razumno bilo obezbediti pojas za spasavanje.

– Kad ste shvatili o čemu je zapravo reč u knjizi?

– Iste večeri – zagraktala je. – Ralf me je zvao. Poslao je obe kopije, a onda je zavirio u original. Telefonirao mi je i rekao: „Liz, jesi li ti ovo stvarno pročitala?”

Strajk je i te kako mogao da zamisli tog bledunjavog momka kako usplahireno pokušava da skupi hrabrost, upuštajući se u mučno većanje s koleginicom, posle kojeg je napokon prelomio.

– Morala sam priznati da nisam… ili bar da nisam temeljno – promrmljala je. – Onda mi je on pročitao nekoliko izdvojenih delova koje sam ja propustila i…

Uzela je upaljač od oniksa i odsutno se igrala njime paleći ga i gaseći, a onda je pogledala u Strajka.

– Dakle, uspaničila sam se. Telefonirala sam Kristijanu Fišeru, ali poziv je automatski bio prosleđen na govornu poštu, te sam mu ostavila poruku, rekavši da sam mu poslala grubu verziju rukopisa, da ne treba to da čita, da sam pogrešila i zamolila ga da mi ga što… što pre v-vrati. Onda sam zvala Džerija, ali ni njega nisam mogla da dobijem. On mi je, doduše, i rekao kako za vikend putuje sa ženom, hteli su da obeleže godišnjicu braka. Nadala sam se da neće imati vremena za čitanje, te sam mu ostavila poruku, istu kao Fišeru. A potom sam ponovo pozvala Ovena.

Opet je pripalila cigaretu. Velike nozdrve raširile su joj se dok je uvlačila dim; bore oko usta su joj se produbile.

– Jedva da sam mogla ijednu reč da izgovorim, a ništa ne bi značilo ni da

sam nešto rekla. Nadgovorio me je kako to samo on može, gušeći se od samoljublja. Rekao je kako bi trebalo da odemo na večeru, da proslavimo završetak knjige. Na jedvite jade sam navukla nešto na sebe, otišla u *River kafe* i čekala. Onda je stigao Oven. Čak je došao na vreme. Obično kasni. Bukvalno je lebdeo među oblacima, ushićen. Iskreno je verovao da je uradio nešto hrabro i izuzetno. Počeo je da priča o filmskoj adaptaciji pre no što sam stigla reč da prozborim.

Dok joj je dim kuljao između skerletnih usana, zaista je ličila na zmaja s onim zažagrenim crnim očima.

– Kad sam mu rekla da je to što je napisao podmuklo, zlonamerno i neobjavljivo, skočio je, odgurnuo stolicu i zaurlao. Pošto me je izvređao i lično i profesionalno, rekao je kako će, ako ja nemam hrabrosti da ga zastupam, sam objaviti to… kao elektronsku knjigu. Onda je odmaglio, ostavivši me da platim račun. N-ne kažem – zakrkljala je – da je to ne-ne-neuobi…

Od uzbuđenja se još silovitije zakašljala. Strajk je zaista pomislio da će se ugušiti. Pridigao se sa stolice, ali ona mu je odmahnula, pokazujući da je dobro. Najzad je, sva zajapurena, sa suzama u očima, promuklo rekla:

– Uradila sam sve što sam mogla da to ispravim. Moj vikend na moru je propao; sve vreme sam telefonirala, pokušavajući da zaustavim Fišera i Volgrejva. Poruka za porukom, zaglavljena na prokletim gvitijanskim liticama u pokušaju da dobijem signal…

– Vi ste odande? – upita Strajk, pomalo začuđen, budući da u njenom izgovoru nije bilo ni traga od Kornvola iz njegovog detinjstva.

– Tamo živi jedna moja autorka. Rekla sam joj jednom prilikom da četiri godine nisam mrdnula iz Londona i ona me je pozvala da dođem za vikend. Htela je da mi pokaže sva ona divna mesta koja je opisala u svojim knjigama. Čudesni krajolici, ali ja nisam mogla da se usredsredim ni na šta osim na p-prokleti *Bombiks Mori* i na pokušaje da sprečim ljude da ga pročitaju. Ni trenula nisam. Grozno sam se osećala… Na kraju me je, u nedelju u vreme ručka, pozvao Džeri. Nije ni otišao na ono putovanje i tvrdio je kako nije dobio moju poruku, te je pročitao prokletu knjigu. Bio je zgrožen i besan kao ris. Uverila sam ga da sam učinila sve što sam mogla da to sprečim… ali morala sam mu priznati da sam je poslala i Kristijanu, na šta mi je Džeri zalupio slušalicu.

– Jeste li mu rekli da je Kvajn pretio kako će postaviti knjigu na internet?

– Ne, nisam – promuklo je odvratila. – Molila sam boga da je to samo prazna pretnja, jer Oven nije u stanju ni da uključi kompjuter. Ali brinula sam…

Glas ju je izdao.

– Brinuli ste…? – podstakao ju je Strajk.

Nije mu odgovorila.

– Sad mi je jasno zašto je pretio da će je sam objaviti – nemarno je natuknuo Strajk. – Leonora Kvajn je izjavila kako je Oven, te noći kad je otišao, sa sobom poneo svoj primerak rukopisa i sve beleške. Tada sam se pitao da li je naumio da ih spali ili da ih baci u reku, ali sad shvatam da je verovatno naumio da je objavi kao elektronsku knjigu.

Taj podatak nimalo nije popravio raspoloženje Elizabet Tasel. Procedila je kroz zube:

– Oven ima devojku. Upoznali su se na kursu kreativnog pisanja koji je držao. Ona objavljuje svoje knjige na internetu. Znam to zato što je Oven pokušao da me zainteresuje za njene bljutave erotske romane.

– Jeste li je ikad potražili? – upita Strajk.

– Jesam. Htela sam da je zaplašim, da joj kažem kako će verovatno i ona biti tužena ako pomogne Ovenu da priredi knjigu za elektronsko izdanje i da je prodaje preko interneta.

– Šta je ona rekla?

– Nisam mogla da dođem do nje. Nekoliko puta sam pokušala. Možda više nije na tom broju, ne znam.

– Možete li da mi date njene podatke?

– Ralf ima njenu vizitkartu. Zamolila sam ga da je zove u moje ime. – *Ralfe!* – proderala se.

– Još je napolju s Boom! – odvratila je devojka preplašeno zaskičavši iza vrata. Elizabet Tasel prevrnu očima pa s naporom ustade.

– Nema svrhe od *nje* tražiti da je nađe.

Kad su se vrata uz tresak zatvorila za agentkinjom, Strajk je skočio na noge, prešao iza stola i nagnuo se da prouči fotografiju koja mu je bila zapala za oko, no da bi je dobro pogledao, morao je s police sa knjigama da skloni portret dva dobermana.

Slika je bila formata A4, u boji, ali izbledela. Sudeći po odeći četvoro ljudi sa slike, snimljena je pre najmanje dvadeset pet godina, ispred zgrade u kojoj se upravo nalazio.

Elizabet je bez po muke prepoznao, bila je jedina žena među njima, krupna i neupadljiva, duge kose koja se vijorila na vetru; na sebi je imala bezobličnu haljinu u kombinaciji ružičaste i tirkizne. S jedne strane joj je stajao vitak plavokos momak, izuzetno lep; s druge nizak čovek žućkaste kože, mrzovoljnog pogleda, glave nesrazmerno velike u odnosu na telo. Strajku kao da je odnekud bio poznat. Pomislio je da ga je možda video u novinama ili na televiziji.

Pored tog neznanca koji je, možebiti, neko iz sveta poznatih, stajao je Oven Kvajn iz mlađih dana. Najviši među prisutnima, na sebi je imao izgužvano belo odelo, a njegova frizura najbolje bi se mogla opisati kao žalostan primer mode iz osamdesetih. Strajka je neodoljivo podsećao na debelog Dejvida Bouvija.

Vrata se širom otvoriše na dobro podmazanim šarkama. Strajk nije ni pokušao da prikrije šta radi, već je pogledao u agentkinju, koja je držala svežanj papira.

– To je Flečer – rekla je, gledajući u sliku psa koju je Strajk držao u ruci. – Uginuo je prošle godine.

Vratio je sliku pasa na policu s knjigama.

– Oh – rekla je, naknadno shvativši. – Gledali ste u onu drugu.

Prišla je izbledeloj fotografiji; kad je stala rame uz rame s njim, Strajk je primetio da je visoka najmanje metar i osamdeset. Mirisala je na džon plejer spešl i na arpež.

– Tog dana sam otvorila agenciju. A to su mi prva tri klijenta.

– Ko je ovo? – upita Strajk, pokazavši na prelepog plavokosog momka.

– Džozef Nort. Najdarovitiji među njima, kako se dosad pokazalo. Nažalost, umro je mlad.

– A ko je…?

– Majkl Fankort, naravno – rekla je, iznenađena.

– Zato mi je delovao poznato. Da li ga i dalje zastupate?

– Ne! Mislila sam…

Strajk je čuo kraj rečenice, iako ga ona nije izgovorila: *Mislila sam da to svi znaju*. U njenom svetu; možda ceo književni London *zna* zašto čuveni Fankort nije više njen klijent, ali on nije znao.

– Zašto ga više ne zastupate? – upitao je kad je ponovo seo.

Pružila mu je preko stola list papira koji je držala u ruci; bila je to kopija vizitkarte, očigledno izgužvane i prljave.

– Svojevremeno sam morala da biram između Majkla i Ovena – rekla je. – I debelo sam po-pogrešila – ponovo se zakašljala; glas joj se rasplinuo u grleno kreštanje – izabrala sam Ovena.

– Ovo su jedini podaci o Katrin Kent koje imam – odlučno je dodala, okončavši time razgovor o Fankortu.

– Hvala vam – reče Strajk, pa presavi onaj papir i ubaci ga u novčanik. – Znate li koliko dugo se Kvajn viđao s njom?

– Trajalo je, bogme. Vodio ju je na zabave dok je Leonora čučala kod kuće s Orlando. Krajnje bedno.

– Ne znate gde bi mogao da se krije? Leonora kaže da ste ga jednom našli kad je…

– Nisam ja „našla" Ovena – obrecnula se. – On je mene zvao iz hotela, otprilike nedelju dana pošto je nestao, i tražio mi avans – mali znak pažnje u kešu, kako on to naziva – da bi platio račun za mini-bar.

– I platili ste mu, zar ne? – upita Strajk. Nimalo nije ličila na ženu koju neko može tek tako da obrlati.

Njen izraz lica bio je priznanje slabosti, koje se stidela, ali odgovor joj je bio neočekivan.

– Jeste li upoznali Orlando?

– Nisam.

Zaustila je da nastavi, ali kao da je malo promislila, pa neodređeno rekla:

– Oven i ja se vrlo dugo poznajemo. Bili smo dobri prijatelji… nekada – dodala je uz izvesnu gorčinu.

– U kojim se sve hotelima skrivao?

– Ne mogu svih da se setim. Jednom je bio u *Kensington Hiltonu*. U *Danubijusu* u Sent Džejms Vudu. Veliki bezlični hoteli koji mu pružaju udobnost kakvu kod kuće nema. Oven nije boem, ako se izuzme njegov odnos prema ličnoj higijeni.

– Dobro poznajete Kvajna. Mislite li da postoji i najmanja mogućnost da je…

Završila je rečenicu umesto njega, podrugljivo se osmehnuvši.

– …Učinio nešto nepromišljeno? Naravno da nije. Nikada taj ni pomislio ne bi da liši svet genijalnog Ovena Kvajna. Ne, tu je on negde, kuje plan kako da se osveti svima nama, kivan što se cela zemlja nije digla da ga traži.

– Očekivao bi da se svi daju u potragu za njim, iako je i ranije nestajao?

– O, da – odvrati Elizabet. – Kad god izvede taj svoj mali igrokaz s nestajanjem, očekuje da osvane na naslovnim stranama. Nevolja je u tome što mu je prvi put kad je to učinio, a to je bilo vrlo davno, posle svađe s tadašnjim izdavačem, upalilo. Tada se zaista diglo malo prašine u novinama. Otad živi u nadi da će se tako nešto ponoviti.

– Njegova žena tvrdi da mu ne bi bilo pravo kad bi obavestila policiju.

– Ne znam odakle joj to – reče Elizabet, pa uze još jednu cigaretu. – Oven zacelo smatra da bi podizanje helikoptera i angažovanje policijskih pasa bilo najmanje što bi ova zemlja mogla da učini za tako važnog čoveka.

– E pa, hvala vam što ste odvojili vreme – reče Strajk pa krenu da ustane. – Zaista ste ljubazni što ste me primili.

Elizabet Tasel zadrža njegovu ruku i reče:

– Ne, nisam ljubazna. Htela sam nešto da vas zamolim.

On je predusretljivo čekao. Elizabet nije navikla da moli za usluge, toliko je i njemu bilo jasno. Nekoliko sekundi je ćutke pušila, što je izazvalo još jedan napad kašlja.

– To… to… zamešateljstvo s *Bombiksom Morijem* veliku mi je štetu nanelo – napokon je zakrčala. – *Rouper Čard* je povukao poziv na proslavu njihove godišnjice u petak. Dva rukopisa koje sam im poslala na čitanje vraćena su, a da mi ni hvala nisu rekli. Osim toga, brinem za jadnog Pinkelmana. – Pokazala je na sliku starog pisca za decu na zidu. – Šire se gnusne glasine kako sam ja u dosluhu s Ovenom; kako sam ga ja ohrabrila da oživi davnašnji skandal Majkla Fankorta, ne bih li uskomešala duhove i dovela do nadmetanja izdavača za Ovenovu knjigu. Ako ste naumili da ispitate sve one koji poznaju Ovena – rekla je, približavajući se suštini – bila bih vam veoma zahvalna da im kažete, naročito Džeriju Volgrejvu, ako ga vidite, da ja pojma nisam imala šta se krije u tom romanu. Onako bolesna, nije trebalo nikome da ga pošaljem, naročito Kristijanu Fišeru. Bila sam – zastala je – *nesmotrena*, ali to je zaista sve.

Zato je, dakle, toliko želela da ga vidi. To i nije bio nerazuman zahtev u zamenu za imena dva hotela i podatke o Kvajnovoj ljubavnici.

– Svakako ću to pomenuti ako mi se ukaže prilika – reče Strajk, pa konačno ustade.

– Hvala vam – muklo reče. – Ispratiću vas.

Kad su izašli iz kancelarije, dočekao ih je rafalni lavež. Stari doberman i Ralf su se vratili iz šetnje. Ralf je, mokre slepljene kose, pokušavao da obuzda sivog psa s brnjicom, koji je režao na Strajka.

– Nikad nije voleo nepoznate ljude – ravnodušno je rekla Elizabet Tasel.

– Jednom je ujeo Ovena – umeša se Ralf, kao da će to saznanje olakšati Strajku dok je gledao životinju koja je očigledno želela da ga rastrgne.

– Da – reče Elizabet Tasel – šteta što…

No onda je nadjača još jedan napad kašlja, praćen zviždanjem. Ono troje ćutke je čekalo da se povrati.

– Šteta što taj ujed nije bio koban – zakrešta ona naposletku. – To bi nas sve poštedelo neprilika.

Njeni asistenti su je zgranuto gledali. Strajk se rukova s njom i oprosti se sa svima. Vrata se zalupiše za njim, ispred psa, koji je režao i kezio se.

9.

„Da li je gospodar Petulant tu, gospodarice?”

Vilijam Kongriv,
Takav je svet koji je propao

Strajk zastade na kraju ulice s kućama u nizu, natopljene vodom, pa pozva Robin, ali broj je bio zauzet. Naslonivši se na mokar zid, s podignutom kragnom kaputa, svakih nekoliko sekundi je pritiskao dugme za ponovno biranje; pogled mu je pao na plavu tablu na kući prekoputa, postavljenu u znak sećanja na ledi Otolin Morel, u čijem su se salonu priređivale književne večeri. Nema sumnje da se i među tim zidovima nekada raspravljalo o kakvom skarednom *roman à clef*…[5]

– Zdravo, Robin – reče Strajk kad je napokon dobio vezu. – Kasnim. Možeš li da mi pozoveš Ganfrija i da mu kažeš da za sutra imam zakazan sastanak s metom. I kaži Karolajn Ingls da nema nikakvih novosti, te da ću joj sutra javiti šta budem imao.

Pošto je udesio poremećen raspored, rekao joj je da telefonira u hotel *Danubijus* u Sent Džejms Vudu i da proveri da li je Oven Kvajn kod njih.

– Kako ide s *Hiltonima*?

– Loše – reče Robin. – Ostala su mi još samo dva. Ništa ni u jednom. Ako je otišao u bilo koji od tih hotela, verovatno se prijavio pod lažnim imenom ili se prerušio; ili je osoblje krajnje nemarno. Teško je zamisliti da ga niko nije zapazio, naročito ako se šeta unaokolo u onoj pelerini.

– Jesi li pokušala u Kensingtonu?

– Jesam. Ništa.

– Dobro, imam još jedan trag: devojka koja sama objavljuje svoje knjige, Katrin Kent. Možda ću je kasnije posetiti. Po podne neću moći da se javljam na telefon; držim na oku gospođicu Broklherst. Pošalji mi poruku ako ti nešto zatreba.

– Važi, nek ti je sa srećom.

No bilo je to jalovo dosadno popodne. Strajk je nadgledao izuzetno dobro

plaćenu ličnu sekretaricu čiji je paranoični i ljubomorni šef bio ubeđen da ona njegovom rivalu ne pruža samo seksualne usluge već mu odaje i poslovne tajne. Kako god bilo, ispostavilo se da je tvrdnja gospođice Broklherst da je uzela slobodno popodne kako bi otišla na depilaciju, manikir i u solarijum, istinita. Strajk je skoro četiri sata sedeo u kafeu *Neron* naspram kozmetičkog salona i posmatrao kroz kišom okupan prozor, navukavši na sebe gnev nekoliko žena u invalidskim kolicima kojima je očigledno zauzeo mesto za tračarenje. Napokon je gospođica Broklherst izašla, preplanula i verovatno bez i jedne jedine malje od vrata naniže, i pošto ju je neko vreme pratio izbliza, video ju je kako ulazi u taksi. Nekim čudom, iako je padala kiša, i Strajk je već sledećeg trenutka uspeo da zaustavi taksi, ali mirno praćenje kroz mokre ulice završilo se, kao što je i očekivao, upravo ispred stana njenog šefa. Strajk ju je sve vreme krišom snimao, a onda je platio taksi i zaboravio na taj slučaj.

Nije bilo ni četiri sata kad je sunce zašlo, a uporna kiša postala hladnija. Božićno osvetljenje sijalo je s prozora italijanske gostionice pored koje je prošao i u tom času ophrvaše ga misli o Kornvolu, poput uljeza mu se svaki čas uvlačeći u um, dozivajući ga, šapućući mu.

Kad je poslednji put išao kući, u tu predivnu primorsku varoš u kojoj je proveo najspokojnije doba svog detinjstva? Pre četiri godine? Pet? Sastao bi se s ujakom i ujnom kad god bi njih dvoje došli „gore u London”, kako su oni to govorili, kod njegove sestre Lusi, da se provedu u prestonici. Poslednji put Strajk je odveo ujaka na *Emirejts* da gledaju utakmicu protiv Mančester Sitija.

Telefon mu je zavibrirao u džepu: Robin je, pridržavajući se njegovog uputstva, poslala poruku:

> Gospodin Granfri traži još jedan sastanak sutra u njegovoj kancelariji u 10, ima još nešto da ti kaže. Rx
> Hvala, uzvratio je Strajk porukom.

Poljupce nikad nije dodavao na kraju poruke, osim kad piše sestri ili ujni.

U metrou je razmišljao o sledećem koraku. Dosadašnja saznanja o Ovenu Kvajnu mučila su ga kao potkožni svrab; nervirala ga je, ali ujedno i kopkala neuhvatljivost tog pisca. Izvadio je iz novčanika papir koji mu je dala Elizabet Tasel. Iznad imena Katrin Kent stajala je adresa bloka višespratnica u Fulamu i broj mobilnog telefona. U dnu kopije stajale su tri reči: *nezavisni autor samoizdavač*.

Strajkovo poznavanje izvesnih krajeva Londona nimalo nije zaostajalo za znanjem nekog taksiste. Kao dete nikada nije dospeo do otmenih delova grada, ali je zato često menjao boravišta sa svojom pokojnom majkom, koju nije

držalo mesto: uglavnom su živeli po sirotinjskim četvrtima ili u opštinskim stanovima, ali povremeno je neki od njenih imućnijih momaka mogao da im priušti i malo skuplji smeštaj. Prepoznao je adresu Katrin Kent: Klement Atli Kort sastoji se od starih opštinskih zgrada, a mnoge od njih danas su u privatnom vlasništvu. Ružne četvrtaste zgrade od cigala s balkonima na svakom spratu smeštene su između kuća vrednih milione funti, koje se prostiru na nekoliko stotina ari zemljišta u Fulamu.

Kod kuće ga niko nije čekao, a bio je i više nego sit od kafe i sitnih kolača koje je sručio u sebe tokom dugog popodneva u kafeu *Neron*. Umesto da krene Severnom linijom, zaputio se lokalnom do Zapadnog Kensingtona, a onda peške produžio Ulicom Nort End, prošavši pored indijskih restorana i brojnih radnjica s izlozima zakovanim daskama, posustalih pod teretom recesije. Kad je stigao do blokova višespratnica u Fulamu, već je pao mrak.

Blok Staford Krips Haus uzdizao se bezmalo uz samu ulicu, tik iza moderne niske građevine u kojoj je bila smeštena klinika. Poletni projektant opštinskih stanova, možda zanet socijalističkim idealizmom, svakom stanu namenio je sopstveni mali balkon. Da li je zamišljao srećne stanare kako se naginju preko ograde da pozdrave svoje susede? Bukvalno svaki od tih balkona stanari su koristili kao šupu: stari dušeci, dečja kolica, kuhinjski ormarići, hrpe odbačene odeće izložene pogledu, verovatno slične smeću u zatvorenim propalim komodama, skrivenom od radoznalaca.

Bučna grupa mladih s kapuljačama navučenim na lice pušila je pored plastičnih kontejnera za recikliranje ambalaže, temeljno ga osmotrivši dok je prolazio pored njih. Bio je viši i krupniji od bilo koga među njima.

– Veliki jebač – čuo je iza sebe dok se udaljavao iz njihovog vidokruga. Prošao je pored lifta koji je, očekivano, bio u kvaru i zaputio se uz betonsko stepenište.

Stan Katrin Kent nalazio se na trećem spratu i do njega se moglo doći jedino preko balkona izloženog vetrometini, koji se pružao celom dužinom pročelja. Pre no što je pokucao na vrata, primetio je da je Katrin, za razliku od svojih suseda, na prozore okačila prave zavese.

Nije bilo odgovora. Ako je Oven Kvajn unutra, očigledno je odlučio da ne odustane od svog nauma: svetla u stanu su bila pogašena, ništa se nije čulo. Neka ljutita žena sa cigaretom koja joj je visila između usana provirila je kroz susedna vrata, gotovo komično munjevito, upitno odmerila Strajka, pa se povukla.

Hladan vetar zavijao je preko balkona. Strajkov kaput je svetlucao od kapi

kiše, ali njegova kratka ukovrdžana kosa izgledala je kao uvek, otporna na kišnicu. Zavukao je ruku duboko u džep i napipao kovertu od čvrstog papira na koju je bio zaboravio. Sijalica ispred stana Katrin Kent bila je razbijena, te je Strajk prišao susednim vratima kako bi pod svetlom otvorio kovertu.

Gospođa Elakot i gospodin Majkl Elakot
sa zadovoljstvom vas pozivaju
na venčanje svoje kćeri
Robin Venecije
i
gospodina Metjua Džona Kanlifa
u Crkvi Svete Bogorodice Marije u Mašamu
u subotu 8. januara 2011,
kao i na banket u Svinton parku

Pozivnica je sročena strogo kao poziv za vojsku: *ovo venčanje ima se obaviti kako je navedeno u daljem tekstu*. On i Šarlot nikad nisu stigli do štampanja pozivnica na čvrstom bledožutom papiru sa ugraviranim i sjajnim crnim slovima, otmeno iskošenim.

Strajk je gurnuo pozivnicu u džep pa se vratio ispred tamnih Katrininih vrata da čeka, preispitujući se, zureći u mračni Lili Roud, kojim su promicali farovi, jednooki motocikli i odsjaji boje rubina i ćilibara. Dole na travnjaku, momci s kapuljačama okupljali su se, razdvajali, pregrupisavali se.

U pola osam uvećana grupa čoporativno je odjezdila. Strajk ih je gledao sve dok ih gotovo nije izgubio iz vidokruga, u trenutku kad su se mimoišli sa ženom koja je išla u suprotnom smeru. Kad je zakoračila u svetlosni krug ulične lampe, ugledao je grivu guste svetloriđe kose kako lepršа ispod crnog kišobrana.

Pet minuta kasnije pojavila se na balkonu gde je Strajk i dalje čekao. Dok se približavala, primetio je kako su joj se preko bujnih jabukolikih grudi rubovi kaputa toliko zategli da dugmad samo što nije pootpadala. Išla je pognute glave te nije ni spazila Strajka dok mu nije prišla na metar, ali kad je podigla pogled, pred njim se ukazalo izborano podbulo lice, daleko starije no što je očekivao. Uzdahnula je, naglo se zaustavivši.

– *Ti!*

Strajk shvati da je Katrin videla samo njegovu siluetu naspram svetla.

– *Gade* prokleti!

Kese joj ispadoše na betonski pod zvecnuvši kao razbijeno staklo: zaletela

se ka njemu mašući stisnutim pesnicama.

– Gade, *gade*, nikad ti neću oprostiti, *nikad*, čisti se odavde!

Strajk je bio prinuđen da se zaštiti od nekoliko mahnitih udaraca. Uzmakao je dok je ona urlala, jalovo mlatarajući pesnicama u pokušaju da probije odbranu bivšeg boksera.

– Videćeš ti… Pipa će te ubiti… samo čekaj…

Susedna vrata ponovo se otvoriše: u dovratku se ukaza ista ona žena sa cigaretom u ustima.

– Ej! – doviknu.

Svetlo iz hodnika obasja Strajka. Zadihana i unezverena, riđokosa se zanese, uzmičući od njega.

– Šta je to, koji moj? – upita susetka.

– Slučaj zamene identiteta, rekao bih – veselo će Strajk.

Susetka zalupi vrata, ponovo ostavivši Strajka i onu furiju u mraku.

– Ko ste vi? – prošaputa ona. – Šta hoćete?

– Jeste li vi Katrin Kent?

– *Šta hoćete?*

Onda, odjednom obuzeta panikom, dodade: – Ako je u pitanju ono što mislim da jeste, da znate da to više ne radim!

– Pardon?

– Ko ste vi, zapravo? – ponovi preplašena.

– Ja sam Kormoran Strajk, privatni detektiv.

Navikao je bio na svakojake reakcije ljudi koji ga neočekivano zatiču na svom pragu. Katrinino reagovanje – zgranuto ćutanje – bilo je krajnje uobičajeno. Ustuknula je i bezmalo se saplela o spuštene kese.

– Ko mi je poslao privatnog detektiva? *Ona*, zar ne? – gnevno upita.

– Unajmljen sam da pronađem pisca Ovena Kvajna – reče Strajk. Nestao je pre skoro dve nedelje. Znam da je on vaš prijatelj…

– Ne, nije – odvrati ona pa se sagnu da podigne kese, koje ponovo glasno zazveckaše. – Možete to da joj kažete. Može slobodno da joj se vrati.

– Više niste prijatelji? Ne znate gde je on?

– Zabole me gde je.

Jedna mačka se drsko prošeta duž ivice betonskog balkona.

– Mogu li da pitam kad ste poslednji put…

– Ne, ne možete – odbrusi mu uz ljutit pokret rukom; jedna kesa se zanjiha, a Strajk se trgnu, pomislivši kako će mačka biti katapultirana preko ograde. Životinja zasikta pa odskoči. Katrin je bezdušno šutnu.

– Prokletinja! – reče. Mačka odmagli. – Sklonite se, molim vas. Hoću da uđem u svoju kuću.

On se odmaknu od vrata da je propusti. Riđokosa nije mogla da nađe ključ. Pošto je nekoliko neprijatnih sekundi prepipavala džepove s kesama u rukama, morala je ponovo da spusti teret pored nogu.

– Gospodin Kvajn je nestao posle prepirke sa svojom agentkinjom oko svoje nove knjige – reče Strajk, dok je Katrin preturala po džepovima kaputa. – Pitao sam se da li…

– Jebe mi se za njegovu knjigu. Nisam je čitala – prekinu ga ona. Ruke su joj se tresle.

– Gospođo Kent…

– Gospođica.

– Gospođice Kent, supruga gospodina Kvajna kaže kako joj je neka žena dolazila na vrata, tražila je njenog muža, pošto je nestao. Po opisu bi se reklo…

Katrin Kent je našla ključeve, ali ih je ispustila. Strajk se sagnuo da ih podigne; ona mu ih istrgnu iz ruke.

– Pojma nemam o čemu pričate.

– Niste išli da ga tražite prošle nedelje?

– Rekla sam vam da ne znam gde je, ništa ne znam – ponovo se obrecnula, gurnuvši ključ u bravu i okrenuvši ga.

Podigla je dve kese, a jedna ponovo zazvecka. Strajk primeti da je to kesa iz lokalne gvožđare.

– To deluje baš teško.

– Crkô mi je vodokotlić! – prosikta.

A onda mu zalupi vrata ispred nosa.

10.

„VERDON: Došli smo da se borimo.

KLERMON: Boraćete se, gospodo,

i te kako; ali dve-tri kratke ture…”

Frensis Bomon i Filip Mesindžer,
Mali francuski advokat

Sutradan ujutru Robin je izronila sa stanice metroa sklapajući nepotreban kišobran, preznojena i prožeta nelagodom. Posle višednevnih pljuskova, smrdljivih vozova i mokre odeće, klizavih pločnika i prozora okupanih kišom, iznenadan blesak vedrog suvog jutra iznenadio ju je. Nekima je rasplinjavanje sivih niskih oblaka možda bilo dovoljno da živnu, ali ne i Robin. Metju i ona su se gadno posvađali.

Gotovo joj je laknulo kad je, prošavši kroz staklena vrata sa Strajkovim imenom i zvanjem, shvatila da njen šef već uveliko telefonira zatvoren u svojoj kancelariji. Morala je da se pribere pre no što se suoči s njim, jer je upravo on bio povod njihove sinoćne svađe.

„Pozvala si ga na svadbu?”, oštro ju je upitao Metju.

Strahovala je da bi Strajku sutradan uveče, uz piće, moglo da se omakne kako mu je dala pozivnicu, a budući da ona o tome još nije obavestila Metjua, njen šef bi mogao da izvuče deblji kraj ako Metju plane.

„Otkad mi to tek tako pozivamo ljude a da se prethodno ne dogovorimo?”, nastavio je Metju.

„Htela sam da ti kažem. Mislila sam da sam ti rekla.”

Onda se razbesnela na samu sebe: nikad nije lagala Metjua.

„On je moj šef, očekuje da ga pozovemo!”

Što nije bila istina; podozrevala je da je Strajku svejedno.

„E pa, ja hoću da on dođe”, rekla je na kraju, što je bar bilo iskreno. Svoj profesionalni život u kojem donedavno nikad nije naročito uživala pošto-poto je želela da poveže s onim privatnim, no ta dva sveta nikako se nisu dala preplesti; želela je da ih spoji u zadovoljavajuću celinu i da vidi Strajka među

svatovima, kako odobrava (Odobrava! Zašto bi on to morao da odobri?) njeno venčanje s Metjuom.

Znala je da Metjuu neće biti drago, ali nadala se da će se dotad njih dvojica upoznati i svideti jedan drugom, ali nije ona kriva što se to još nije ostvarilo.

„Posle cele one drame zato što sam ja hteo da pozovem Saru Šedlok”, rekao je Metju, zadavši joj nizak udarac.

„Onda je pozovi!”, ljutito je odvratila. „Ali teško da je to isto – Kormoran mene nikad nije pokušao da odvuče u krevet… i šta treba da znači to frktanje?”

Svađa je bila dostigla vrhunac kad ih je prekinuo telefonski poziv Metjuovog oca, koji ih je izvestio da se ispostavilo kako su one neobične tegobe što ih je njegova žena osetila prošle nedelje zapravo bile simptomi blažeg možданog udara.

U svetlu tog saznanja i Metju i ona su osetili kako je ta prepirka zbog Strajka krajnje neprikladna te su otišli u krevet nezadovoljni prividnim pomirenjem jer su oboje i dalje ključali od besa.

Bilo je skoro podne kad je Strajk najzad izronio iz svoje kancelarije. Tog dana nije bio u odelu, već u prljavom pocepanom džemperu, farmerkama i patikama. Lice mu je bilo zaraslo u guste čekinje, koje bi izbile čim se jedan dan ne bi obrijao. Zaboravivši na svoje nevolje, Robin se zagledala u njega: nikada, čak ni kad je bio prinuđen da spava u kancelariji, nije videla Strajka tako zapuštenog.

– Telefonirao sam u vezi sa slučajem Ingls i došao sam do nekih brojeva za Longmana – rekao joj je, pruživši joj starinske smeđe registratore sa serijskim brojevima na hrbatu, koje je koristio dok je radio u Odeljenju za specijalne istrage. I dalje su ti registratori bili njegov omiljen način čuvanja podataka.

– Jesi li se… namerno tako obukao? – upita ga Robin, zureći u masne mrlje na njegovim kolenima.

– Aha. To je zbog Ganfrija. Duga priča.

Dok im je Strajk oboma kuvao čaj, razmatrali su detalje tri tekuća slučaja, a on ju je upoznao s razvojem događaja i uputio je u korake koje treba preduzeti u daljoj istrazi.

– A šta je s Ovenom Kvajnom? – upita Robin, uzimajući šolju koju joj je

pružio. – Šta je rekla njegova agentkinja?

Strajk se spustio na sofu, koja je pod njegovom težinom ispustila onaj uobičajen zvuk sličan prdenju, pa joj detaljno preneo razgovor s Elizabet Tasel i pojedinosti svoje posete Katrin Kent.

– Mogao bih se zakleti da je pomislila da sam Kvajn kad me je ugledala.

Robin se nasmeja.

– Nisi ti *tako* debeo.

– Hvala, Robin – suvo je rekao. – Kad je shvatila da ja nisam Kvajn, a pre no što je saznala ko sam, rekla je: „Ne radim to više". Da li ti to nešto govori?

– Ne… ali – nesigurno je nastavila: – Juče sam našla ponešto o Katrin Kent.

– Kako? – upita Strajk, iznenađen.

– Pa, rekao si mi da je ona samoizdavač – podseti ga Robin – te sam pomislila kako bih mogla da potražim nešto o njoj na internetu – dvaput kliknuvši mišem podigla je jednu stranicu – saznala sam da ima blog.

– Odlično! – reče Strajk pa ustade sa sofe i zaobiđe sto kako bi mogao da čita preko Robininog ramena.

Amaterska veb-stranica po imenu *Moj književni život* bila je ukrašena crtežima peruški i veoma laskavom Katrininom fotografijom, za koju je Strajk pomislio da je snimljena pre dobrih deset godina. Na blogu je imala i stranice s postovima, uređene po datumima, kao dnevnik.

– Sve se, manje-više, vrti oko toga da u tradicionalnim izdavačkim kućama ne bi prepoznali dobru knjigu ni kad bi ih njima gađali u glavu – reče Robin, skrolujući polako kako bi Strajk mogao da pogleda. – Napisala je tri romana erotske fantastike, kako sama kaže, nazvavši serijal *Saga o Melini*. Mogu da se skinu na kindl.

– Ne bih više da čitam loše knjige; dosta mi je bilo *Braće Balzak* – reče Strajk. – Ima li nešto o Kvajnu?

– Štošta – odvrati Robin – pod pretpostavkom da je on čovek kojeg Kentova naziva Čuvenim Piscem. Skraćeno: ČP.

– Teško da spava s dvojicom pisaca – primeti Strajk. – To je sigurno on. Doduše, ovo „čuveni" je malo nategnuto. Da li si ikad čula za Kvajna pre no što je Leonora došla ovamo?

– Nisam – priznade Robin. – Evo ga, pogledaj, od drugog novembra.

Večeras vodila sjajan razgovor sa ČP o zapletu i pripovedanju što naravno nije jedno isto. Za one koji ne znaju: Zaplet je radnja a pripovedanje je ono što otkrijete čitaocima i **kako** im to predstavljate.

Evo primera iz mog drugog romana *Melinino žrtovanje*:

„Dok su se probijali ka šumi Harderel, Lendor je podigao svoj naočit profil da bi pogledao koliko im je još ostalo. Njegovo očuvano telo, kao izvajano zahvaljujući jahanju i streličarstvu…

– Vrati malo – reče Strajk – da vidimo ima li još nešto o Kvajnu.

Robin posluša, pa se zaustavi na postu od dvadeset prvog oktobra.

Dakle, ČP je zvao i rekao kako ne možemo da se vidimo (opet). Porodični problemi. Šta sam mogla da kažem osim da ga razumem? Znala sam da neće biti lako kad smo se mi zaljubili jedno u drugo. Sasvim otvoreno ću reći da se on zaglavio u tom braku sa ženom koju ne voli i to zbog Nekog Trećeg. Nije on kriv. Nije kriv ni Neko Treći. Žena ga neće pustiti iako bi to bilo najbolje za sve nas, zato smo zarobljeni u nečemu što mi ponekad liči na čistilište.

Njegova žena zna za mene, ali pravi se da ne zna. Ne znam kako može da živi sa čovekom koji želi da bude s nekom drugom jer ja znam da ja ne bih to mogla. ČP kaže ona uvek na prvo mesto stavlja Nekog Trećeg čak i ispred Njega. Čudno je kako se iza maske Staratelja često krije duboka Sebičnost.

Neko će reći da sam sama kriva što sam se zaljubila u Oženjenog muškarca. Nećete mi reći dragi moji prijatelji ništa što mi moja-Sestra i Majka stalno ne govore. Pokušala sam da prekinem, ali šta da vi kažem osim da Srce ima svoje razloge koje Razum ne poznaje. I sad večeras plačem nad njim, ali iz skroz drugačijeg Razloga. Rekao mi je da je skoro završio svoje RemekDelo, knjigu koja je najbolja koju je u životu napisao, kako kaže. „Nadam se da će ti se svideti. I ti si unutra.”

Šta da kažeš kad te Čuveni Pisac stavi u njegovu najbolju knjigu? Jasno mi je šta mi on pruža, ono što neko ko nije pisac ne može. To te ispuni ponosom i poniznošću. Jeste, ima ljudi koje mi pisci stavljamo u naša srca, ali u naše Knjige?! To je posebno. To je drugačije.

Ne mogu da ne volim ČP. Srce ima svoje Razloge.

Ispod posta je usledila razmena komentara.

Šta bi rekla kad bih ti otkrila da je meni pročitao jedan odlomak? Pipa2011

Kaži da se šališ Pip meni nije hteo ništa da pročita!!! Kat

Samo čekaj. Pipa2011 xxxx

– Zanimljivo – reče Strajk. – Vrlo zanimljivo. Kad me je gospođica Kent sinoć napala, tvrdila je kako će me neko po imenu Pipa ubiti.

– Onda pogledaj ovo! – uzbuđeno će Robin, otvorivši post od devetog novembra.

Prvi put kad sam ikad srela ČP rekao mi je „Znaj da ne pišeš dobro sve dok neko ne propljuje krv, i to verovatno ti". Kao što oni koji prate ovaj blog znaju ja sam Metaforički otvorila moje vene i ovde i u mojim romanima. Ali danas ja se osećam kao da sam Fatalno izbodena od nekoga kome sam naučila da verujem.

„O, Makite! Otgrnu me iz Spokoja mog – da bi gledao kako muke Zadovoljstvo će mi pružiti."

– Odakle je taj citat? – upita Strajk.

Robinini laki prsti zaplesaše po tastaturi.

– Iz *Prosjačke opere* Džona Gaja.

– Baš je svestrana za ženu koja ne razlikuje padeže i nasumice stavlja velika slova.

– Ne možemo svi da budemo književni bardovi – prekorno će Robin.

– Hvala bogu na tome, posle svega što sam čuo o takvima.

– Ali pogledaj komentar ispod citata – reče Robin, vrativši se na Katrinin blog. Kliknula je na link i pred njima se ukaza samo jedna rečenica.

Razapeću ja nekog na jeb*@% spravu za mučenje, Kat.

I taj komentar je napisao neko po imenu Pipa2011.

– Reklo bi se da tu Pipu nije lako zauzdati, jelda? – primeti Strajk. – Ima li nešto o tome čime se gospođica Kent bavi osim pisanjem? Pretpostavljam da od svoje erotske fantastike račune ne može da plaća.

– I to je pomalo čudno. Pogledaj ovo.

Dvadeset osmog oktobra Katrin je napisala:

> Kao većina pisaca i ja imam redovan posao. Ne mogu da kažem ništa više o tome iz bezbednosnih razloga. Ove nedelje bezbednost je opet pojačana u našem Preduzeću što za posledicu ima da je moj nametljivi Sa-Radnik (ponovo rođeni Hrišćanin, istinski pravednik kad je reč o mom privatnom životu) ima izgovor da predloži upravi da se blogovi i slič. proveravaju u slučaju da dođe do otkrivanja poverljivih Informacija. Srećom izgleda da je razum savladao i ništa se nije preduzelo.

– Misterija – reče Strajk. – Pojačane mere bezbednosti… da ne radi u ženskom zatvoru? U psihijatrijskoj bolnici? Ili je reč o poverljivim poslovnim informacijama?

– A pogledaj ovo, od trinaestog novembra.

Robin otvori najnoviji post, jedini posle Katrinine izjave da je „fatalno izbodena”.

> Moja voljena sestra je pre tri dana izgubila dugu bitku s rakom dojke. Hvala vam svima na lepim željama i podršci.

Ispod toga su stajala dva komentara i Robin ih otvori.

Pipa2011 je napisala:

> Mnogo mi je žao, Kat. Šaljem ti svu svoju ljubav xxx.

Katrin je odgovorila:

> Hvala Pipa ti si pravi prijatelj xxxx

Katrinina zahvalnost svima na podršci delovala je veoma žalosno iznad samo jednog komentara.

– Zašto? – bezmalo zaječa Strajk.

– Šta? – odvrati Robin, pogledavši ga.

– Zašto ljudi to rade?

– Misliš na blog? Ne znam… zar nije neko rekao kako neistražen život nije vredan življenja?

– Da, Platon[6] – odvrati Strajk – ali ovo nije istraživanje života, ovo je njegovo pokazivanje.

– O bože! – uzviknu Robin, prosuvši čaj kad se trgla. – Zaboravila sam nešto! Kristijan Fišer je sinoć zvao, samo što sam izašla iz kancelarije. Pitao

se da li bi te zanimalo da napišeš knjigu.

– Šta?!

– Knjigu – ponovi Robin, boreći se da ne prasne u smeh dok je gledala kako se Strajk zgražava. – O svom životu. O svojim iskustvima u vojsci i o rešavanju slučaja Lule Landri…

– Zovi ga – reče Strajk – i kaži mu da me ne zanima da napišem knjigu.

Iskapio je šolju pa prišao čiviluku, gde je umesto njegovog crnog kaputa bila okačena prastara kožna jakna.

– Nisi zaboravio za večeras? – upita Robin, ponovo osetivši stezanje u stomaku.

– Večeras?

– Piće – očajno odvrati ona. – Sa mnom i s Metjuom. U *Kings armsu*.

– Ne, nisam zaboravio – reče Strajk, pitajući se zašto je tako napeta i utučena. – Pretpostavljam da ću celo popodne biti na terenu, vidimo se tamo. U osam, jel' tako?

– U pola sedam – ispravi ga Robin, krajnje napeta.

– U pola sedam. Da. Biću tamo… Venecija.

Ona se osvesti s malim zakašnjenjem.

– Otkud ti znaš…?

– Piše na pozivnici – reče Strajk. – Neobično ime. Kako si ga dobila?

– Tamo sam… znaš, navodno sam tamo začeta – odvrati ona, zajapurena. – U Veneciji. Koje je tvoje srednje ime? – upita ga, dok se on smejao, i videlo se da joj nije pravo. – K. B. Strajk… Šta se krije iza B?

– Moram da idem – odvrati Strajk. – Vidimo se u osam.

– *U pola sedam!* – doviknula je za njim dok je zatvarao vrata.

* * *

Strajkovo odredište tog popodneva bila je prodavnica elektronske opreme u Krouč Endu. Ukradeni mobilni telefoni i laptopi stajali su nezaključani u zadnjoj sobi, gde su se s njih skidali lični podaci, a onda su se ti uređaji i informacije prodavali zasebno onome ko je mogao da ih iskoristi.

Vlasnik te unosne radnje doveo je gospodina Ganfrija, Strajkovog klijenta, u nemalu nepriliku. Gospodin Ganfri, ništa manji prevarant od čoveka ko-

jeg je Strajk posetio u sedištu njegove „firme” (mada se Ganfri bavio daleko većim i upadljivijim poslovima), napravio je grešku kad je pogrešnom momku stao na žulj. Strajk je smatrao da Ganfri treba da se skloni dok još ima vremena. Znao je na šta je sve njegov protivnik spreman; njih dvojica imali su zajedničkog poznanika.

Kontroverzni biznismen je dočekao Strajka u kancelariji na spratu koja je vonjala neprijatno kao i odaje Elizabet Tasel; dva momka u trenerkama dokoličila su u pozadini grickajući zanoktice. Strajk se predstavio kao siledžija koji za pare zastrašuje ljude, i sad je slušao svog tobožnjeg poslodavca, koji je naumio da se okomi na Ganfrijevog sina tinejdžera, sa čijim je kretanjem bio zastrašujuće dobro upoznat. Otišao je tako daleko da je na kraju ponudio Strajku posao: petsto funti da nožem povredi dečaka. („Neću da ga overiš, samo treba da preneseš poruku njegovom matorom, kapiraš?”)

Prošlo je bilo šest kad je Strajk uspeo da se izvuče odatle. Njegov prvi poziv, pošto se uverio da ga niko ne prati, bio je upućen gospodinu Ganfriju, čija je zgranuta ćutnja pokazala Strajku kako je napokon shvatio s kim ima posla.

Onda je Strajk pozvao Robin.

– Zakasniću, izvini – rekao je.

– Gde si? – upitala je, napeta. U pozadini se čula buka uobičajena u pabovima: razgovor i smeh.

– U Krouč Endu.

– O bože – prigušeno je zavapila. – Trebaće ti čitava večnost da stigneš…

– Uzeću taksi – umirio ju je. – Stižem najbrže što mogu.

Zašto je, pitao se Strajk, dok se taksijem vozio Gornjom ulicom, Metju izabrao pab na Vaterlou? Kako bi Strajk morao da pređe pola grada? Kako bi mu vratio milo za drago jer je prošli put, kad su se dogovarali da odu na piće, Strajk izabrao pab koji je njemu bio blizu? Nadao se da u *Kings armsu* ima nešto da se pojede. Odjednom je ogladneo kao vuk.

Trebalo mu je četrdeset minuta da stigne, između ostalog i stoga što je ulica uz nîz radničkih čatrlji iz devetnaestog veka, gde se nalazio pab, bila potpuno zakrčena usled saobraćajne gužve. Strajk je na kraju odlučio da izađe i peške pređe ostatak puta ne bi li prekratio muke džangrizavom taksisti, koji je pokušavao da nađe ulični broj u tom budžaku gde su brojevi bili poređani naizgled bez ikakve logike. Usput se pitao da li je na Metjuov izbor uticalo između ostalog i to što je pab bezmalo nemoguće naći.

Ispostavilo se da je *Kings arms* živopisan viktorijanski pab na uglu, ispred kojeg su pili i pušili mladi poslovni ljudi u odelima i studenti. Grupica se razmakla kad je on prišao, napravivši mu daleko veći prolaz no što je trebao čak i takvoj grdosiji kao što je on. Kad je ušao u mali prednji bar produžio je, s nadom da će ga zbog njegove prljave odeće zamoliti da napusti pab.

U isto vreme, u bučnoj zadnjoj prostoriji, zapravo unutrašnjem dvorištu natkrivenom staklenim krovom i ukrašenom tričarijama, Metju je pogledao na svoj sat.

– Skoro je sedam i petnaest – rekao je svojoj verenici.

U besprekornom odelu i s kravatom bio je – kao obično – najnaočitiji muškarac u pabu. Robin je navikla da ga žene odmeravaju u prolazu; nikad nije dokučila da li je Metju svestan njihovih kratkih prodornih pogleda. Dok je sedeo na dugačkoj drvenoj klupi koju su morali da dele s grupom bučnih studenata, visok preko metar i osamdeset, s rupicom na jakoj bradi i sa svetloplavim očima, ličio je na čistokrvnog pastuva zatvorenog u padoku s brdskim ponijima.

– Eno ga – reče Robin s olakšanjem i zebnjom.

Strajk joj je delovao nekako krupnije i grublje nego ranije tog dana kad je izašao iz kancelarije. Bez po muke se probijao kroz gužvu s kriglom hopheda u ruci, gledajući pravo u zlatokosu Robin. Metju je ustao. Izgledao je kao da se priprema za nešto neprijatno.

– Kormorane, zdravo, našao si nas.

– Metju – reče Strajk, pruživši mu ruku. – Izvinjavam se što ovoliko kasnim, pokušao sam da stignem ranije, ali zaglavio sam s momkom kojem ne biste okrenuli leđa pre no što ga pitate za odobrenje.

Metju je uzvratio bezizraznim osmehom. Očekivao je da će Strajk mistifikovati svoj posao razmećući se dramatičnim komentarima. No kad ga čovek pogleda, pomislio bi da radi kao vulkanizer.

– Sedi – razdražljivo će Robin svom šefu, pa se izmaknu na sam kraj one klupe, tako da je bezmalo pala s ivice. – Jesi li gladan? Upravo smo hteli da naručimo nešto.

– Imaju pristojnu hranu – reče Metju. – Tajlandsku. Nije baš kao *Mango tri*, ali može da prođe.

Strajk se hladno osmehnuo. Upravo je to i očekivao: da se Metju razmeće nazivima pomodnih gradskih restorana izigravajući iskusnog Londonca iako

nema ni godinu dana kako se nastanio u prestonici.

– Kako je bilo danas? – upita ga Robin. Mislila je da će Metjua očarati Strajkov posao kao što je nju očarao te da će se zahvaljujući tome osloboditi svih predrasuda prema njemu.

Ali Strajkov kratak izveštaj o popodnevnim aktivnostima, iz kojeg je izostavio pojedinosti o identitetu svih uključenih u slučaj, naišao je na Metjuovu jedva prikrivenu ravnodušnost. Onda je Strajk ponudio da im donese piće jer su im čaše bile prazne.

– Mogao bi da pokažeš bar malo zanimanja – prosiktala je Robin kad je Strajk otišao do šanka.

– Robin, čovek se sastao sa šanerom u prodavnici ukradene robe – odvratio je Metju. – Čisto sumnjam da će mu neko ponuditi ugovor za snimanje filma po toj priči.

Zadovoljan svojom duhovitom opaskom, usredsredio se na crnu tablu s jelovnikom na suprotnom zidu.

Kad se Strajk vratio s pićem, Robin je insistirala da sad ona ode do šanka da poruči hranu. Sa zebnjom u srcu ih je ostavila same, ali smatrala je da njih dvojica moraju nekako, bez njene pomoći, da nađu zajednički jezik.

U Robininom odsustvu, Metjuov blesak samouverenog likovanja se ugasio.

– Bivši vojnik, a? – rekao je Strajku, iako je obećao sebi kako neće dopustiti da Strajkova životna iskustva prevladaju razgovorom.

– Da – odvrati Strajk. – SIB.[7]

Metju nije znao šta se krije iza te skraćenice.

– Moj otac je bio u RAF-u[8] – reče. – U isto vreme kad i Džef Jang.

– Ko?

– Velški ragbista? Odigrao dvadeset tri međunarodne utakmice? – uzvrati Metju.

– A, taj.

– Da, moj tata je bio vođa eskadrile. Skinuo se šezdeset osme i otad vodi svoj posao. Čovek na mestu. Za razliku od tvog starog – reče Metju, sad već pomalo nesigurno – ali dobro.

Sisica, pomisli Strajk.

– O čemu ste pričali? – napeto će Robin kad je ponovo sela.

– O tati – uzvrati Metju.

– Jadničak – primeti Robin.

– Zašto jadničak? – obrecnu se Metju.

– Pa, zabrinut je za tvoju mamu, zar ne? Zbog moždanog udara.

– A – uzvrati Metju – to.

Strajk je sretao takve momke u vojsci: sve sami oficiri koje je ispod besprekorne spoljašnosti izjedala nesigurnost, te su uvek bili preoprezni i uglavnom hteli više no što mogu da dostignu.

– I, kako ide u *Louter-Frenču*? – upita Robin Metjua, žudeći da pokaže Strajku kako je on divan momak, da mu pokaže Metjua kojeg ona voli. – Metju radi reviziju u toj maloj čudnoj izdavačkoj kući. Prilično su zabavni, jelda? – obrati se svom vereniku.

– Ne bih javašluk koji tamo vlada nazvao zabavnim – odvrati Metju, pa nastavi da priča sve dok nije stigla hrana, kiteći svoje razmetljivo izlaganje žargonskim izrazima za novac kao što su „devedeset kila” i „četvrt milki”, svaku izjavu podešavajući kao ogledalo koje će u najboljem svetlu pokazati njegov odraz: njegovu oštroumnost, sposobnost da brzo misli, njegovu nadmoć nad starijim, ali nesposobnijim kolegama, njegovo suvereno vladanje tajnama bezvezne revizije u pomenutom preduzeću.

– … Pokušavaju da opravdaju održavanje božićne zabave, iako u poslednje dve godine jedva sastavljaju kraj s krajem; treba njima jedno dobro bdenje, a ne božićna zabava.

Metjuovu samouverenu kritiku male firme prekinuo je konobar donevši večeru, a onda je zavladala tišina. Robin se nadala da će Metju ispričati nešto zabavno i dobronamerno o onome na šta je naišao u toj maloj izdavačkoj kući i sad nije umela da kaže ništa prikladno. Ipak, kad je Metju pomenuo božićnu zabavu za izdavače, Strajku je sinulo. Pomislio je kako bi to bila sjajna prilika da se raspita o Ovenu Kvajnu, a njegovo zadivljujuće pamćenje očas je složilo kockice podataka koje je već bio i zaboravio.

– Imaš li devojku, Kormorane? – bez okolišanja ga je upitao Metju; bio je odlučan da utvrdi činjenice. Robin nije mogla da prozre šta je naumio njen verenik.

– Nemam – odsutno je odvratio Strajk. – Izvinjavam se, moram časkom da telefoniram.

– Naravno – razdraženo će Metju, pa tek kad je Strajk nestao van domašaja, dodade: – Kasniš četrdeset minuta, a onda ustaneš usred večere. A mi ćemo da čekamo da nas ti udostojiš svog prisustva.

– Mete!

Kad je izašao na mračan pločnik, Strajk je izvadio cigarete i mobilni. Pripalio je jednu, pa se udaljio od sabraće pušača i stao na kraj ulice, ispod zasvođenog železničkog podvožnjaka od cigala.

Kalpeper se javio posle trećeg zvona.

– Strajk – rekao je – kako ide?

– Dobro. Moram da te zamolim za uslugu.

– Slušam – odvrati Kalpeper, nimalo oduševljeno.

– Ti imaš rođaku Ninu koja radi u *Rouper Čardu*…

– Otkud ti to, zaboga, znaš?

– Ti si mi rekao – strpljivo će Strajk.

– Kad?

– Pre nekoliko meseci, dok sam ti istraživao onog bednog zubara.

– Jebem ti, kakvo pamćenje imaš – odvrati Kalpeper, više obeshrabreno no zadivljeno. – To nije normalno. Šta će ti ona?

– Jel’ bi mogao da me povežeš s njom? – upita Strajk. – Voleo bih da odem na božićnu zabavu koju sutra uveče priređuje *Rouper Čard*.

– Zašto?

– Radim na jednom slučaju – neodređeno će Strajk. Nikad nije otkrivao Kalpeperu detalje o razvodima i poslovnim razmiricama u visokom društvu, na kojima je radio, uprkos Kalpeperovom upornom zapitkivanju. – Podsećam te da sam ti dao vest na kakvu još nisi naišao u svojoj usranoj karijeri.

– Dobro – nevoljno će novinar posle kraćeg oklevanja. – Pretpostavljam da bih mogao to da ti učinim.

– Ima li ona dečka? – upita Strajk.

– Što, da nećeš da je kresneš posle zabave? – uzvrati Kalpeper, a Strajk primeti kako ovog zapravo zabavlja pomisao na to da bi on mogao da se nabacuje njegovoj rođaki, umesto da mu to smeta.

– Neću, samo me zanima da li će delovati sumnjivo ako mene povede na

zabavu.

– A, dobro. Mislim da je upravo raskinula. Pojma nemam. Poslaću ti njen broj. Budi pripravan u nedelju – dodade Kalpeper, jedva potiskujući likovanje u glasu. – Cunami govana obrušiće se na lorda Teram-Kera.

– Javi Nini pre nego što je ja pozovem, važi? – zamoli ga Strajk. – I kaži joj ko sam, kako bi znala o čemu se radi.

Kalpeper obeća da će je pozvati i njih dvojica okončaše razgovor. Strajku se nije preterano žurilo da se vrati Metjuovom društvu, te je na miru popušio cigaretu pre no što se ponovo zaputio u pab.

Dok se vraćao ulicom saginjući glavu da ne bi zakačio neki saobraćajni znak, pomislio je kako ga taj pab podseća na Metjua: njegovi dekorateri su se previše upinjali da ostave utisak. Dovukli su starinsku peć, postavili stare pločice, nabacali pletene korpe za pijacu, stare plakate i stare tanjire: napravili su usiljenu zbirku smeća sakupljenog u staretinarnicama.

Metju se nadao da će pojesti svoje nudle pre no što se Strajk vrati, kako bi istakao da se ovaj predugo zadržao, ali nije uspeo. Robin je delovala ojađeno i Strajk se sažali nad njom, pitajući se šta se desilo među njima dvoma dok je on telefonirao.

– Robin kaže da igraš ragbi – reče, odlučivši da se malo potrudi. – Mogao si da zaigraš u regionalnoj ligi, jel’ tako?

Još sat vremena su se upinjali da vode razgovor; točak bi se brže zavrteo kad bi se Metjuu ukazala prilika da govori o sebi. Strajk je primetio Robininu naviku da ga podstiče potpitanjima, smišljenim da utru put ka razgovoru u kojem će njen verenik zablistati.

– Koliko ste vas dvoje zajedno? – upita.

– Devet godina – odgovori Metju, ponovo pomalo ratoborno.

– Tako dugo?! – iznenađeno će Strajk. – Da niste studirali zajedno?

– Išli smo zajedno u školu – osmehnu se Robin. – U srednju.

– To je bila mala škola – dodade Metju. – A ona je bila jedina bistra i ujedno privlačna devojka, tako da nisam imao mnogo izbora.

Drkadžijo, pomisli Strajk.

Putevi su im se razdvojili na stanici Vaterlo; njih dvoje su, ćaskajući, otišli u mrak ka podzemnoj železnici.

– Eto – malodušno je rekla Robin dok su se Metju i ona približavali po-

kretnim stepenicama. – Baš je fin, zar ne?

– I tačnost mu nije jača strana – odvrati Metju, koji nije mogao da smisli nikakvu ozbiljniju zamerku a da pritom ne zvuči nerazborito. – Verovatno će kasniti pola sata na venčanje i pokvariće obred.

Ali bio je to prećutan pristanak da Strajk dođe na svadbu i Robin je, bez imalo poleta, pomislila kako je moglo da bude i gore.

Metju je za to vreme ćutke premišljao o svemu onome što nikome nikad ne bi priznao. Robin je brižljivo opisala svog šefa: kosa nalik pubičnim maljama, bokserski profil; ali Metju nije očekivao da je Strajk toliko krupan. Bio je nekoliko centimetara viši od njega, a on je uživao status najvišeg muškarca na svom radnom mestu. Osim toga, očekivao je da će se Strajk razmetati iskustvima u Avganistanu i Iraku, ili nadugačko raspredati o tome kako je zaslužio orden kojim je Robin naizgled bila toliko očarana, te ga je prećutkivanje tih podviga iznerviralo još više no što bi ga razdražilo njegovo hvalisanje. Strajkovo junaštvo, njegov život ispunjen akcijom, događaji na putovanjima i opasnosti kojima se izlagao sablasno su lebdeli iznad njihovog razgovora.

Robin je ćutke sedela pored njega u vozu. Nimalo nije uživala u izlasku. Metju nikada nije bio takav; ili ga bar ona nije *videla* takvog. Strajk ju je naterao, pomislila je, dok su se klackali u vozu, da se zapita nad tim. Vešto ju je naveo da vidi Metjua njegovim očima. Nije joj bilo jasno kako mu je to pošlo za rukom; neko bi pomislio da je ono silno zanimanje za Metjuovu karijeru u ragbiju puka učtivost, ali Robin je znala da se iza toga krije nešto sasvim drugo… ili ju je jednostavno iznervirao što je zakasnio pa ga sad krivi i za ono što njemu nije bilo ni na kraj pameti?

I tako je dvoje verenika odjezdilo ka svojoj kući, ujedinjeno prećutnim besom prema čoveku koji je strugao kao testera dok se udaljavao od njih Severnom linijom.

11.

„Objasni mi

čime sam zaslužila da budem tako zanemarena.”

Džon Vebster,
Vojvotkinja od Malfija

Sutradan u dvadeset do devet ujutru, Strajka je probudio mladalački glas: – Je li to Kormoran Strajk? – neznanka je očigledno bila pripadnica više srednje klase.

– Jeste – odvrati Strajk.

– Ovde Nina. Nina Lasels. Dominik mi je dao tvoj broj.

– A, da – doseti se Strajk; obnaženog torza, stajao je ispred ogledala za brijanje, koje je obično držao pored sudopere, jer je kupatilo bilo mračno i skučeno. Brišući podlakticom penu za brijanje oko usta, on reče:

– Da li ti je rekao o čemu se radi, Nina?

– Jeste, hoćeš da se ubaciš na zabavu *Rouper Čarda*.

– Da se ubacim je… pomalo prejak izraz.

– Ali zato zvuči vrlo uzbudljivo.

– Što jest, jest – odvrati on kroz osmeh. – Znači li to da pristaješ?

– O, da, biće zabavno. Smem li da pogađam zašto si naumio da uhodiš zvanice?

– Ponovo moram da primetim kako izraz uhođenje nije baš…

– Nemoj da kvariš zabavu. Smem li da pogađam?

– Samo napred – reče Strajk, pa popi malo čaja, zagledan kroz prozor.

– *Bombiks Mori* – kao iz topa će Nina. – Jesam li u pravu? Jesam, zar ne? Kaži da sam u pravu.

– U pravu si – odvrati Strajk, a ona zadovoljno zaciča.

– To ne bih smela ni da pomenem. Zabranjeno je razgovorati na tu temu, imejlovi samo kruže po firmi, advokati uleću u Danijelovu kancelariju i još

brže iz nje izleću. Gde ćemo se naći? Trebalo bi da se sastanemo negde drugde pa da zajedno odemo na zabavu, šta misliš?

– Slažem se – reče Strajk. – Gde tebi odgovara?

Iako je poslušno uzeo olovku iz džepa kaputa okačenog iza vrata, čežnjivo je pomislio na mirno veče kod kuće, na dug okrepljujuć san, na spokojan smiraj pred subotnje jutro kad ga čeka praćenje nevernog muža one smeđokose klijentkinje.

– Znaš li gde je *Old Češir čiz*? – upita Nina. – U Ulici Flit? Tamo nećemo nabasati ni na koga iz moje firme, a mogu i peške da stignem iz kancelarije. Znam da je to mesto malo izvikano, ali meni se sviđa.

Dogovorili su se da se nađu u pola osam. Kad se vratio brijanju, Strajk se zapitao ima li izgleda da na toj zabavi naleti na nekog ko je upoznat s Kvajnovim slučajem. *Nevolja je u tome*, u mislima je prekorevao svoj odraz u okruglom ogledalu dok se brijao, *što se i dalje ponašaš kao da si SIB. Država te više ne plaća da budeš temeljan, prijatelju*.

Međutim, drugačije nije umeo; bio je to sastavni deo njegovog kratkog, ali strogog moralnog kodeksa, kojeg se pridržavao otkako je zakoračio u svet odraslih: odradi posao i odradi ga kako treba.

Strajk je bio naumio da skoro ceo taj dan provede u kancelariji, u čemu bi, pod uobičajenim okolnostima, uživao. Robin i on ravnopravno su učestvovali u sređivanju dokumentacije; ona je bila bistra i njena pomoć često mu je bila dragocena. Osim toga, i posle toliko meseci rada i dalje je bila opčinjena istraživačkim metodama. Uprkos tome, Strajk je tog dana pomalo nevoljno sišao u kancelariju, iskusno naslutivši u njenom držanju izvestan usiljeni nemar, iz kojeg će se, strahovao je, uskoro izroditi pitanje *Šta misliš o Metjuu?*.

Upravo zato, pomislio je Strajk kad se povukao u svoju kancelariju pod izgovorom da mora da telefonira, nije preporučljivo viđati se sa sopstvenim službenicima van radnog vremena.

Glad ga je naterala da posle nekoliko sati izađe. Robin je kao i obično bila kupila sendviče, ali nije mu pokucala na vrata kako bi ga o tome obavestila. Još jedan znak da se posle sinoćnog izlaska dogodila čudna promena. U želji da odloži trenutak istine i zavaravajući se nadom da ta tema na kraju neće ni biti pomenuta ako je bude dovoljno istrajno izbegavao (mada tu taktiku dosad nije isprobavao na ženama), brže-bolje joj je saopštio kako je upravo razgovarao s gospodinom Ganfrijem.

– Hoće li otići u policiju? – upita Robin.

– Pa… ne. Ganfri nije momak koji će otrčati u policiju ako ga neko gnjavi. Nepošten je bezmalo koliko i onaj što preti da će mu iseći sina. Shvatio je da je debelo zaglibio.

– Zar ti nije palo na pamet da snimiš to što je taj gangster tražio od tebe pa da *ti* to odneseš u policiju? – bez razmišljanja će Robin.

– Nije, Robin, zato što bi bilo jasno kô dan ko ga je otkucao, a loše bi se odrazilo na posao ako bih, tokom osmatranja, morao da izbegavam plaćene ubice.

– Ali Ganfri ne može zauvek držati svog sina zatvorenog u kući!

– Neće ni morati. Odvešće porodicu na odmor u Sjedinjene Države, pa će telefonirati iz Los Anđelesa našem prijatelju Trboseku kako bi mu kazao da je malo razmislio i odlučio da ne zadire u njegove poslovne interese. To bi trebalo da deluje uverljivo. Momak mu je već previše zagorčao život, te je sasvim logično očekivati da se Ganfri povuče. Razbio mu je prozor ciglom, pretio njegovoj ženi preko telefona. Pretpostavljam da ću iduće nedelje morati ponovo da odem u Krouč End, da kažem kako je dečko nestao i vratim mu njegovih pet stotki. – Strajk je uzdahnuo. – Ne bih voleo da on potraži mene, mada sumnjam da bi to uradio.

– Dao ti je…

– Pet stotki… petsto funti, Robin – reče Strajk. – Ili se to nekako drugačije kaže u Jorkširu?

– Kaže se: zaprepašćujuće malo za nanošenje povreda jednom tinejdžeru – žustro će Robin, pa zaskoči Strajka nespremnog: – Šta misliš o Metjuu?

– Fin momak – kao iz topa će Strajk.

Uzdržao se od obrazlaganja. Robin nije glupa; već ga je zadivila darom da prozre laž. Zato je brže-bolje otvorio novu temu.

– Palo mi je na pamet da bismo iduće godine, ako dovoljno zaradimo, mogli da ti povećamo platu, ali i da zaposlimo još nekog. Radim od jutra do mraka i neću još dugo moći tako. Koliko si klijenata u poslednje vreme morala da odbiješ?

– Nekoliko – hladno će Robin.

Pretpostavivši da nije pokazao dovoljno oduševljenja Metjuom i rešen da ne upadne u zamku licemerja, Strajk se ubrzo zatim ponovo povukao u svoju kancelariju i zatvorio vrata za sobom.

Ipak, bio je samo polovično u pravu.

Robin je uistinu bila razočarana njegovim odgovorom. Znala je da Strajk nikad ne bi nazvao Metjua „finim momkom” da mu se ovaj iskreno svideo. Rekao bi nešto kao: *Da, nije on loš momak*, ili: *Pretpostavljam da si mogla i gore da prođeš*.

No razdražio ju je, pa čak i povredio nagoveštaj da bi mogao da zaposli još nekog. Vratila se kompjuteru i kucajući još brže i žustrije nego inače, napravila račun za smeđokosu klijentkinju koja se razvodi. Mislila je – i očigledno se prevarila – da je ona u toj kancelariji više od sekretarice. Pomogla je Strajku da obezbedi dokaze pomoću kojih je došao do ubice Lule Landri; i sama je prikupila neke, zahvaljujući svojoj preduzimljivosti. Otad je u više navrata obavljala poslove koji daleko premašuju dužnosti lične asistentkinje: pridruživala se Strajku tokom osmatranja, kako bi delovao prirodnije, šarmirala vratare i nepoverljive svedoke, koji su zazirali od njenog neprijatnog i ćudljivog šefa, i povrh svega telefonirala pretvarajući se da je neko drugi, što Strajku s njegovim dubokim glasom svakako ne bi pošlo za rukom.

Robin je pretpostavljala da i Strajk to misli: tu i tamo bi joj rekao nešto kao: *To ti je korisno ako želiš da prodreš u tajne zanata*, ili: *Mogla bi da odeš na kurs kontraosmatranja*. Očekivala je da će, sad kad su malo stali na noge (a smatrala je da je tome i sama doprinela), krenuti na obuku kako bi savladala veštine kojima, i sama je toga bila svesna, nije dovoljno vična. Ali onda se ispostavilo da su ti nagoveštaji više bili puke prikladne fraze, tapšanje odane sekretarice po ramenu. I šta onda ona radi tu? Zašto se odrekla nečeg daleko primamljivijeg? (Ozlojeđena, Robin je zaboravila koliko joj je zapravo neprivlačan bio onaj posao u odeljenju za ljudske resurse, koliko god da je bio dobro plaćen.)

Možda će nov službenik biti neka žena, dovoljno sposobna da obavlja te korisne poslove, a Robin će postati recepcionarka, te će im oboma izigravati sekretaricu, i nikad više joj se neće pružiti prilika da ustane od svog radnog stola i ode na teren. A nije daleko od istine da je to što je ostala kod Strajka, odustavši od bolje plaćenog posla, izvor stalne napetosti u njenoj emotivnoj vezi.

Tačno u pet Robin je prestala da kuca usred rečenice, navukla je svoj kišni mantil i izašla, bespotrebno zalupivši vratima.

Tresak probudi Strajka. Bio je čvrsto zaspao za radnim stolom, glave spuštene na ruke. Kad je pogledao na sat, zapitao se ko je to ušao u kancelariju. Tek kad je otvorio vrata koja dele njegovu i Robininu kancelariju i video da nema njenog kaputa i tašne, kao i da je monitor isključen, shvatio je da je njegova sekretarica otišla bez pozdrava.

– O, jebem ti – zlovoljno je rekao.

Robin se retko durila; bila je to jedna od mnogih njenih osobina koje su mu se sviđale. Ali kakve veze ima što se njemu ne sviđa Metju?! Neće on živeti s njim. Razdraženo gunđajući sebi u bradu, Strajk je zaključao kancelariju i popeo se u svoje potkrovlje, kako bi nešto pojeo i presvukao se za susret s Ninom Lasels.

12.

„Ona je izuzetno pouzdana žena, veoma duhovita i s rečima vešta.”

Ben Džonson,
Epikoena ili Tiha žena

Strajk je te večeri grabio mračnim i hladnim Šetalištem ka Ulici Flit s rukama duboko zavučenim u džepove, žustro puštajući korak onoliko koliko mu je to dozvoljavao bol u desnoj nozi. Teška srca je napustio udobnost i mir svoje postelje; nije bio siguran da će taj noćni pohod iznedriti išta korisno, no ipak je, u toj ledenoj noćnoj izmaglici, gotovo protiv svoje volje bio opčinjen drevnom lepotom starog grada koji ga je u onom raspolućenom detinjstvu dočekao raširenih ruku.

Ledeno novembarsko veče zbrisalo je tragove svega rđavog što za sobom ostavljaju turisti: pročelje četiristo godina stare taverne *Old bel* s blistavim prozorima premreženim olovnim romboidima, odavalo je starodrevnu otmenost; obrisi zmaja koji stražari navrh stuba na Templ Baru jasno su se i preteće isticali naspram zvezdane tmine; a tamo u daljini, izmaglicom obavijena kupola Katedrale Svetog Pavla ličila je na pun mesec. Dok se približavao odredištu, visoko na zidu od cigala ugledao je nazive koji su svedočili o Ulici Flit kao o kolevci čuvenih dnevnih listova: *Pipls frend*, *Dandi kurijer*; Kalpeper i njegova novinarska družina odavno su potisnuti iz svoje istorijske četvrti u Vaping i Kanari Kej. Tim delom grada danas vladaju ljudi od zakona; hram Strajkove vere, Kraljevski sud pravde, zurio je u detektiva dok je ovaj promicao duž njegovih zidina.

Ophrvan pomirljivošću i sentimentalnošću, Strajk je prešao ulicu naspram žutog lampiona koji je obeležavao *Old Češir čiz*, pa produžio uskim prolazom ka ulazu, saginjući se da ne bi udario glavom o poprečne grede.

Na skučen ulaz s drvenim panelima ukrašenim starim uljima na platnu, nadovezivala se nevelika prednja sala. Strajk se još jednom sagnu kako bi izbegao drvenu tablu s natpisom *Samo za gospodu* i istog trena ugleda sitnu devojku kako mu poletno maše; smeđe krupne oči isticale su joj se na bledom licu. U crnom kaputu, skutrena pokraj vatre, stezala je praznu čašu u malim šakama.

– Nina?

– Odmah sam pogodila da si to ti. Dominik te je savršeno opisao.

– Da ti donesem piće?

Zamolila je da joj donese belo vino. Strajk je sebi uzeo kriglu sema smita, pa seo pored nje na neudobnu drvenu klupu. Sala je odzvanjala od londonskih izgovora. Kao da je naslutila njegovo čuđenje, rekla je:

– Ovo je još uvek autentičan pab. Samo oni koji nikada nisu kročili ovde misle da *Old Češir čiz* vrvi od turista. Ovamo su dolazili Dikens, Džonson, Jejts… Sviđa mi se.

Osmehnula mu se, a on joj uzvrati osmeh, crpeći toplinu iz nekoliko gutljaja piva koji su mu skliznuli niz grlo.

– Gde se nalazi tvoja kancelarija?

– Desetak minuta hoda odavde. Odmah iza Šetališta, u novoj zgradi s krovnim vrtom. Ima da se smrznemo kao miševi – dodala je, uzdrhtavši pri pomisli na to, pa se još više stisnula u onom kaputu. Ali šefovi su našli izgovor da ne unajme negde neku salu. Izdavaštvo je u krizi.

– Rekla si da ste imali nekih neprilika zbog *Bombiksa Morija*? – primeti Strajk, prelazeći na posao, dok je ispod stola istezao veštačku nogu.

– Neprilike? – odvrati ona. – To ti je eufemizam stoleća. Danijel Čard je van sebe od besa. Danijela Čarda *ne smeš* ocrniti u nekakvoj podloj knjizi. To se ne radi. Ne. Loša zamisao. On je čudan čovek. Priča se da je protiv svoje volje uvučen u porodični posao, da je zapravo želeo da bude umetnik. Kao Hitler – dodade ona, kikoćući se.

Odsjaj svetiljki iznad šanka plesao je u njenim krupnim očima. Izgleda kao usplahireni miš, pomisli Strajk, no ta pomisao imala je prizvuk upozorenja.

– Hitler? – ponovi on, zabavljen njenim poređenjem.

– Urla kao Hitler kad se iznervira… *to* smo otkrili ove nedelje. Dosad ga niko nije čuo da podigne glas, uglavnom je mrmljao. Ali sad je galamio i vikao na Džerija; čuli smo ga kroz zidove.

– Jesi li ti pročitala knjigu?

Zastala je, a vragolast osmejak zaigrao joj je oko usana.

– Zvanično nisam – napokon je rekla.

– Ali nezvanično…

– Možda sam krišom zavirila – rekla je.

– Zar rukopis nije pod ključem?

– Pa… jeste, u Džerijevom sefu.

Prepredeno je ispod oka pogledala u Strajka, koji joj se pridružio u bezazlenom podsmehu prostodušnom uredniku.

– Nevolja je u tome što je Džeri zaboravan, pa je svima otkrio kombinaciju za otvaranje, kako bismo mogli da ga podsetimo kad mu zatreba. Džeri je izuzetno drag i pristojan čovek, te verovatno nije ni pomislio da bismo mogli da uradimo tako nešto.

– Kad si zavirila u rukopis?

– U ponedeljak, dva-tri dana pošto ga je Džeri dobio. Dotad se već uveliko šuškalo o tome, jer je Kristijan Fišer preko vikenda zvao najmanje pedesetoro ljudi i pročitao im odlomke preko telefona. Čula sam i da je skenirao rukopis i krenuo da ga šalje unaokolo.

– To se dogodilo pre no što su se umešali advokati?

– Da. Zvali su nas, svakog ponaosob, i održali nam taj smešan govor o onome što će nas zadesiti budemo li pričali o knjizi. Obične budalaštine, pokušali su da nam stave do znanja kako će se ugled firme urušiti ako njen direktor bude izvrgnut ruglu – baš kad smo rešili da prodamo akcije kuće, ili se bar tako šuška – te da će na kraju i naša radna mesta biti ugrožena. Ne znam kako advokati imaju obraza da govore tako nešto. Moj tata je kraljičin savetnik – bezbrižno je nastavila – i on kaže kako će Čard učiniti sebi medveđu uslugu bude li pretio bilo kome od nas sad kad je toliko ljudi izvan firme upućeno u slučaj.

– Jel’ Čard dobar direktor? – upita Strajk.

– Pretpostavljam da jeste – neumorno će Nina – ali prilično je tajanstven i gord, tako da… dobro, to što je Kvajn napisao o njemu zaista je smešno.

– A to je…?

– Pa, u knjizi ga je nazvao Falusom Impudikusom i…

Strajk se zagrcnu pivom. Nina se zakikota.

– Nazvao ga je Besramnim Đokom? – upita Strajk, smejući se i brišući usta nadlanicom. I Nina se nasmeja; iznenađujuće dvosmisleno za nekoga ko podseća na marljivu učenicu.

– Učio si latinski? Ja sam to batalila, mrzela sam ga… ali svi znamo šta znači „falus”, zar ne? Kad sam proverila, ispostavilo se da je *Falus Impudikus* naziv za gljivu smrdljivi stršak. Izgleda da gadno smrdi i da… pa… – ponovo se zakikotala – ima oblik penisa. To baš liči na Ovena: pogrdna imena i upiranje prstom na svačije greške i nedostatke.

– A kakav je taj Falus Impudikus?

– Pa, hoda kao Danijel, govori kao Danijel, izgleda kao Danijel i prepušta se nekrofiliji iživljavajući se nad lešom zgodnog pisca kojeg je ubio. Zbilja gnusno i nemilosrdno. Džeri je uvek govorio kako Oven smatra da mu je dan propao ako ne natera svoje čitaoce da se bar dvaput ispovraćaju. Jadan Džeri – tiho je dodala.

– Zašto jadan Džeri? – upita Strajk.

– I njega je ubacio u knjigu.

– A kakav je on falus?

Nina se ponovo zakikota.

– To ne mogu da ti kažem, jer nisam pročitala deo o Džeriju. Samo sam preletela rukopis tražeći Danijelov opis, jer su svi pričali da je opak i zabavan. Džeri tokom dana izlazi iz kancelarije samo na pola sata, tako da nisam imala mnogo vremena, ali svi znamo da je i njega potkačio, jer ga je Danijel bio pozvao u svoju kancelariju da se upozna s advokatima i ubacio i njegovo ime u one tupave imejlove u kojima nam preti kako će nebo pasti ako budemo pričali o *Bombiksu Moriju*. Pretpostavljam da je Danijelu malo lakše što je Oven napao i Džerija. Zna da svi vole Džerija, tako da se nada da ćemo držati jezik za zubima kako bismo ga zaštitili. Ko će ga znati zašto je Kvajn potkačio Džerija – dodade Nina, a osmeh joj malčice izblede. – Džeri nema neprijatelje. Oven je *stvarno* hulja – tiho primeti, zureći u praznu vinsku čašu.

– Još jedno piće? – upita Strajk.

Ponovo je prišao baru. Na zidu iza šanka ugledao je prepariranog sivog papagaja. Doživeo je to kao jedinu mrlju u prijatnom pabu, no kako je te večeri bio neobično trpeljiv prema nepatvorenom duhu starog Londona, velikodušno se ponadao kako je ta ptica nekada kreštala i pričala među tim zidovima, kako nije kupljena kao puki nemaštovit ukras.

– Znaš da je Kvajn nestao? – upita Strajk Ninu kad je ponovo seo pored nje.

– Znam, čula sam priče. Ne čudi me, s obzirom na pometnju koju je iza-

zvao.

– Poznaješ li Kvajna?

– Površno. Dolazio je povremeno u redakciju, pokušavao da flertuje, znaš već; razmetao se u onom glupavom ogrtaču u želji da sablažnjava ljude po svaku cenu. Mislim da je to prilično žalosno, a ni njegove knjige nikad nisam podnosila. Džeri me je ubedio da pročitam *Hobartov greh* i rekla bih da je očajan.

– Da li je neko od vas nedavno razgovarao s Kvajnom?

– Ne, koliko ja znam – odvrati Nina.

– I niko ne zna zašto je napisao knjigu zbog koje će završiti na sudu?

– Svi misle da se gadno posvađao s Danijelom. On se na kraju sa svima posvađao; samo bog zna koliko je izdavača promenio tokom svih ovih godina. Čula sam da Danijel objavljuje Ovenove knjige samo zato što mu je ovaj oprostio što se onako ogrešio o Džoa Norta. Javna je tajna da se Oven i Danijel ne mirišu.

Strajk se setio fotografije prelepog plavokosog mladića u kancelariji Elizabet Tasel.

– Kako se to Čard ogrešio o Norta?

– Nisu mi poznati detalji – reče Nina. – Ali znam da je bilo nečeg. Znam i da se Oven zakleo kako nikad neće raditi za Danijela, ali kad je izređao gotovo sve izdavače, izjavio je kako se tobože prevario u vezi s Danijelom, a ovaj ga je prihvatio, uveren da će tako ostaviti dobar utisak na ljude. Uostalom, svi kažu da se sve na to svodi.

– A da li se Kvajn svađao sa Džerijem Volgrejvom?

– Nije, i stoga je to krajnje čudno. Zašto bi napao Džerija? On je divan čovek! Mada, sudeći po onome što sam čula, ne možeš znati…

Strajk pomisli kako je Nina prvi put malo promislila pre no što je izgovorila, malo ozbiljnije:

– Ne možeš znati zašto se Kvajn namerio na Džerija, a ja taj deo, kao što sam rekla, nisam pročitala. Ali Oven je tom knjigom uvredio mnoge – nastavila je Nina. – Čula sam da je i svoju ženu potkačio, i da je, navodno, bio naročito *podao* prema Liz Tasel, koja jeste kučka, ali svi znaju da je bila uz Ovena i u dobru i u zlu. Liz nikada više neće moći ništa da proda *Rouper Čardu*; svi su gnevni na nju. Znam da su, na Danijelov zahtev, povukli poziv koji su joj bili poslali za večerašnju zabavu, što je prilično ponižavajuće za nju. Za

nekoliko nedelja sprema se zabava u čast Larija Pinkelmana, još jednog njenog pisca, a taj poziv *ne mogu* da povuku – Lari je pravo sunašce, svi ga vole – ali samo bog zna kako će je dočekati ako se pojavi.

– Nego – reče Nina, zabacivši svetlosmeđu kosu i naglo promenivši temu: – šta ćemo da kažemo na zabavi, kako smo se ti i ja navodno upoznali? Jesi li mi ti dečko ili šta?

– Da li je na takve zabave dozvoljeno dovoditi partnere?

– Jeste, ali nikome nisam rekla da se viđam s nekim, što znači da se tek odnedavno viđamo. Reći ćemo da smo se upoznali prošlog vikenda na nekoj zabavi, važi?

S izvesnom zebnjom, ali i sa zrncem taštine Strajk je slušao kako mu Nina s oduševljenjem predlaže da simuliraju ljubavni sastanak.

Stepenice koje vode u toalet *Old Češir čiza* vrtoglavo su strme, a tavanica toliko niska da je Strajk udario glavom iako se sagnuo. Dok je trljao čelo, psujući u po glasa, pomislio je da je to božja opomena, koja bi trebalo da ga podseti šta je dobro, a šta nije.

13.

„Priča se da posedujete svesku
u koju ste ubeležili
imena svih ozloglašenih hulja
što vrebaju po gradu.”

Džon Vebster,
Beli đavo

Iskustvo je govorilo Strajku da ga izvesne žene smatraju neobično privlačnim. Zajedničko im je to što su sve odreda pametne i nepredvidive kao lampe s nepouzdanim utikačem. Uglavnom su privlačne, a često su, kao što je to primetio njegov stari prijatelj Dejv Polvort, „potpuno sjebane lujke”. Strajk nikad nije imao vremena da se zapita zašto privlači upravo takve žene, iako je Polvort, čovek s mnogo jezgrovitih teorija, zaključio kako takve žene („egzaltirane, prenadražene”) podsvesno traže „krv teglećeg konja”.

Za Strajkovu bivšu verenicu, Šarlot, moglo se reći da je nenadmašni primer te vrste. Prelepa, visprena, nepredvidiva i udarena, nekoliko puta se vraćala Strajku uprkos protivljenju svoje porodice i jedva prikrivenom gnušanju svojih prijatelja. Na kraju je, u martu, konačno stavio tačku na šesnaest godina njihove neizvesne veze, a ona se nedugo zatim verila za bivšeg od kojeg ju je Strajk preoteo nekada davno u Oksfordu. Ako se izuzme jedna noć, Strajkov ljubavni život je tavorio, i to njegovom odlukom. Doslovno svaki sat u toku dana bio mu je ispunjen poslom, te je uspešno izbegavao udvaranja, prikrivena ili otvorena, svoje dopadljive smeđokose klijentkinje koja će uskoro biti razvedena žena s viškom slobodnog vremena i žarkom željom da nečim odagna usamljenost.

Ali rizici posla ne mogu se uvek izbeći i ponekad se valja hrabro suočiti s posledicama zarad dve-tri noći prijatne utehe, a Nina Lasels upravo je hrlila u susret opasnosti, grabeći mračnim Šetalištem, prilagođavajući se njegovom dugačkom koraku i nehajno mu usput saopštivši svoju adresu u Sent Džejms Vudu „kako bi, ako neko priupita, izgledalo da si već bio kod mene”. Jedva mu je do ramena dosezala, a izrazito niske žene Strajku nikad nisu bile naročito privlačne. Bujicu priče o *Rouper Čardu* propratila je s više smeha no što

je to nužno a dva-tri puta mu je čak dodirnula ruku kako bi naglasila suštinu.

– Evo nas – napokon je rekla, kad su se približili visokoj modernoj građevini s obrtnim vratima i tablom od narandžastog klirita na kamenom pročelju, na kojoj je pisalo *Rouper Čard*.

Prostrano predvorje ispunjeno ljudima u večernjoj odeći završavalo se nizom metalnih kliznih vrata. Nina je izvadila pozivnicu iz tašne i pokazala je momku u loše skrojenom smokingu, koji je ličio na unajmljenog portira, a onda su se ona i Strajk pridružili desetinama ostalih u velikom liftu s ogledalima.

– Na ovom spratu se nalaze sale za sastanke – doviknula mu je Nina kad su ušli u dupke punu prostoriju bez pregradnih zidova, gde je bend svirao okupljenima na podijumu za ples. – Obično je pregrađeno. Onda, koga bi voleo da upoznaš?

– Bilo koga ko poznaje Kvajna i možda zna gde se on krije.

– Istini za volju, to se svodi na Džerija…

Zapljusnuti novim talasom gostiju koji su pokuljali iz liftova, izmešali su se s gomilom. Strajku se učini da mu se Nina uhvatila za leđa kaputa, kao dete, ali nije uzvratio uhvativši je za ruku, niti bilo čime što bi ukazalo na to da su njih dvoje u vezi. Usput se pozdravila s nekoliko ljudi, a onda su, napokon, stigli do suprotnog zida sa stolovima prepunim hrane, oko kojih su stajali konobari u belom. Tu se moglo na miru razgovarati. Strajk je pojeo nekoliko kanapea s račićima, proklinjući onog ko ih je napravio tako sitne, a Nina se osvrtala unaokolo.

– Nema Džerija, verovatno je na krovnoj terasi, puši. Da se popnemo i mi? O, pogledaj tamo… Danijel Čard, izmešao se sa svojim stadom!

– Koji je on?

– Onaj ćelavi.

Dok je čelnik firme razgovarao s mladom ženom bujnih oblina u uskoj crnoj haljini, ostali su ga okruživali na pristojnoj razdaljini, kao polegle stabljike kukuruza prilikom poletanja helikoptera.

Falus Impudikus; Strajk nije mogao da se ne nasmeje, ali morao je priznati da ćelavost pristaje Čardu. Bio je mlađi i vitkiji no što je Strajk očekivao, čak je na izvestan način bio privlačan; imao je guste tamne obrve i duboko usađene oči, orlovski nos i tanke usne. Nosio je besprekorno odelo boje ugljena, ali prljavoroze kravata sa crtežima ljudskih noseva bila je mnogo šira od

uobičajenih. Strajk se prilikom odabira odeće uvek rukovodio tradicionalnim merilima, no njegov instinkt, izoštren na sličnim okupljanjima tokom vojne službe, nepogrešivo mu je skrenuo pažnju na taj mali, ali usiljen izraz neprilagođenosti položaju rukovodioca, što su i ostali prihvatili s ponekim iznenađenim ili podsmešljivim pogledom.

– Gde li stoji piće? – upita Nina, propinjući se na prste, kao da će joj to pomoći da bolje vidi.

– Tamo – reče Strajk, koji je ugledao bife duž prozora okrenutih ka tamnoj Temzi. – Sačekaj ovde, ja ću doneti piće. Belo vino?

– Šampanj, ako je Danijel bio široke ruke.

Probijao se kroz gužvu gledajući da se približi Čardu, a da pritom ne deluje napadno. Direktor je uglavnom slušao mladu ženu s kojom je stajao, a ona je odavala utisak pomalo bespomoćnog sagovornika, svesnog da nije na visini zadatka. Čard je držao čašu s vodom i Strajk primeti da mu je na nadlanici izbio blistavocrven ekcem. Zastade iza njega, kako bi tobože propustio grupu devojaka koje su dolazile iz suprotnog smera.

– … Bilo je zaista neizrecivo zabavno – nervozno je govorila žena u crnoj uskoj haljini.

– Da – odvratio je Čard, koji je zvučao kao da mu je beskrajno dosadno – siguran sam da jeste.

– A Njujork, zar nije predivan? Hoću da kažem, da li je putovanje bilo korisno? Zabavno?

– Naporno – odvrati Čard, a Strajku se učini, iako mu nije video lice, da je ovaj zevnuo. – Previše razgovora preko interneta.

Gojazan čovek u trodelnom odelu koji je izgledao kao da je već pijan, iako je bilo tek pola devet, zastao je ispred Strajka i prenaglašeno ljubazno mu pokazao kako ga propušta da prođe. Strajk nije imao izbora do da prihvati, te se udaljio izvan domašaja Danijela Čarda.

– Hvala – reče Nina nekoliko minuta kasnije, pošto joj je Strajk dao čašu šampanjca. – Onda, idemo gore, na terasu?

– Odlično – odvrati Strajk. I za sebe je uzeo šampanjac, ne zato što mu se sviđa, već zato što nije bilo nečeg što bi rado popio. – Ko je žena koja razgovara s Danijelom Čardom?

Nina se osvrnu da pogleda dok je vodila Strajka ka metalnim spiralnim stepenicama.

– Džoana Volgrejv, Džerijeva ćerka. Upravo je napisala prvi roman. Da nije tvoj tip? – upita, zadihano se nasmejavši.

– Nije – reče Strajk.

Dok su se peli uz rešetkaste stepenice, Strajk se gotovo svom težinom oslanjao na ogradu. Leden noćni vazduh preseče mu pluća kad su izbili na vrh zgrade. Baršunasti travnjaci, cvetne leje i mladice drveća, klupe na svakom koraku; napravili su čak i protočno jezerce s plamenocrvenim ribama ispod listova vodenog ljiljana. Baštenski grejači nalik džinovskim čeličnim pečurkama bili su grupisani između četvrtastih travnjaka i ljudi su se tiskali ispod njih, leđima okrenuti tom lažno pastoralnom prizoru, a žar njihovih cigareta svetlucao je u mraku.

Odatle se pružao veličanstven pogled na grad, baršunastocrn i svetlucav; Londonsko oko je blistalo neonskoplavom svetlošću, a desno u daljini, Kula *O-Eks-O*, Centar *Sautbenk*, Big Ben i Vestminsterska palata sijali su poput dragog kamenja.

– Dođi – reče Nina, pa ga odlučno uhvati za ruku i povede ka ženskom trijuu; oko njih, pramenovi dima mešali su se s beličastim oblačićima pare što su im izbijali na usta.

– Zdravo, devojke – reče Nina. – Jel’ neko video Džerija?

– Zlovoljan je – reče jedna riđokosa, bez okolišanja.

– *O, ne* – odvrati Nina. – A baš se dobro držao!

Štrkljasta plavokosa pogleda preko njenog ramena pa promrmlja:

– Prošle nedelje nije izbijao iz *Arbutusa*.

– To je zbog *Bombiksa Morija* – primeti plahovita devojka kratke crne kose. – A izvisio je i za vikend u Parizu povodom godišnjice braka. Izgleda da je Fenela ponovo imala ispade. *Kad* će već jednom da je ostavi?

– Jel’ i ona došla? – znatiželjno će plavokosa.

– Tu je negde – odvrati tamnokosa. – Zar nas nećeš upoznati sa svojim pratiocem, Nina?

Ni pošto su se predstavili jedni drugima, Strajk nije bio načisto koja je od njih Miranda, a koja Sara ili Ema; četiri žene nastavile su podrobno da analiziraju uzroke ojađenosti i pijanstva Džerija Volgrejva.

– Odavno je trebalo da šutne Fenelu – reče tamnokosa. – Zla žena.

– Pssst! – prosikta Nina i četiri devojke neprirodno zaćutaše kad je mu-

škarac skoro Strajkove visine krenuo k njima. Njegovo okruglo dežmekasto lice delimično je bilo zaklonjeno naočarima s velikim okvirom od roga i pramenovima smeđe kose. Činilo se da će mu se crno vino svakog trenutka preliti preko zamagljene čaše na ruku.

– Ćutite kao da ste nešto skrivile – primeti on uz prijatan osmeh. Namerno je govorio previše sporo, kao iskusan pijanac, pomisli Strajk. – Da pogodim o čemu ste razgovarale: *Bombiks Mori*, Kvajn. Zdravo – dodade, pogledavši u Strajka pa ispruži ruku. – Nas dvojica se nismo upoznali, jel' tako?

– Džeri, ovo je Kormoran, Kormorane, ovo je Džeri – umeša se Nina. – Kormoran je moj pratilac, dodade, više zbog tri koleginice nego zbog visokog urednika.

– Kameron, jel' tako? – upita Volgrejv, savivši šaku oko ušne školjke.

– Tako nekako – odvrati Strajk.

– Izvinjavam se – reče Volgrejv. – Gluv sam na jedno uvo. A vi, moje dame, niste valjda tračarile pred ovim visokim tamnokosim neznancem – reče on, usiljeno šaljivo – uprkos jasnoj preporuci gospodina Čarda da niko izvan firme ne sme da bude upućen u našu grešnu tajnu?

– Nećeš nas ocinkariti, Džeri, jelda? – upita tamnokosa.

– Da je Danijel zaista hteo da se o toj knjizi ne govori – nestrpljivo će riđokosa, no ipak se oprezno osvrnu preko ramena kako bi se uverila da šefa nema u blizini – ne bi slao advokate po celom gradu da ućutkuju ljude. Ljudi neprestano zovu i pitaju šta se događa.

– Džeri – odvažno će crnokosa – zašto si ti morao da razgovaraš s advokatima?

– Zato što sam i ja u toj knjizi, Saro – reče Volgrejv, mahnuvši rukom sa čašom iz koje se proli malo vina na negovan travnjak. – Zbog svojih faličnih ušiju. Zato sam u knjizi.

Žene zgroženo uzdahnuše, negodujući.

– Šta bi Kvajn uopšte mogao da ti zameri, kad si bio tako pristojan prema njemu? – upita tamnokosa.

– Refren Ovenove tužbalice glasi kako sam ja bespotrebno okrutan prema njegovim remek-delima – reče Volgrejv, pa ne ispuštajući čašu, načini gest kao da nešto seče makazama.

– I to je sve? – reče plavokosa, vešto prikrivši razočaranje. – Jaka stvar. On ima sreće što uopšte objavljuje knjige, s obzirom na to kako se ponaša.

– Izgleda da se opet povukao u ilegalu – primeti Volgrejv. – Ne odgovara mi na pozive.

– Uštva šonjava – reče riđokosa.

– Zapravo, prilično sam zabrinut za njega.

– Zabrinut? – u neverici će riđokosa. – Mora da se šališ, Džeri.

– I ti bi se zabrinula da si pročitala tu knjigu – odvrati Volgrejv, jedva čujno štucnuvši. – Mislim da je Oven pukao. Taj roman liči na samoubilačku poruku.

Plavokosa se tiho nasmeja, no brže-bolje se uozbilji kad ju je Volgrejv pogledao.

– Ne šalim se. Mislim da je doživeo slom živaca. Između redova njegove knjige, ispod uobičajenih grotesknih prizora, provejava: svi su protiv mene, svi su se okomili na mene, svi me mrze…

– *Zaista* ga svi mrze – umeša se plavokosa.

– Niko razuman ne bi pomislio da će to biti objavljeno. A sad je nestao.

– Pa on to stalno radi – nestrpljivo će riđokosa. – To mu je omiljena tačka, zar ne, nestajanje? Osim toga, Dejzi Karter iz *Dejvis–Grina* rekla mi je da je dvaput podivljao dok su radili *Braću Balzak s* njim.

– Ipak sam zabrinut za njega – tvrdoglavo će Volgrejv. Potegao je poveći gutljaj pa rekao: – Možda je presekao vene…

– Oven se nikad ne bi ubio! – zadrto će plavokosa. Volgrejv je pogleda s mešavinom sažaljenja i neodobravanja, kako se učini Strajku.

– Znaš, Miranda, neki ljudi to *urade* kad pomisle da nemaju više zašto da žive. Čak ni to što njihovo okruženje misli da je njihova patnja samo poza nije dovoljno da ih odvrati od nauma.

Plavokosa ga je s nevericom gledala, a onda se okrenula ka ostalima, očekujući podršku, no niko joj nije priskočio u pomoć.

– Pisci su drugačiji – reče Volgrejv. – Još nisam sreo nekog dobrog koji nije sjeban. To bi ona prokleta Liz Tasel trebalo da zapamti.

– Ona tvrdi da nije znala šta je u knjizi – reče Nina. – Svima priča kako je tada bila bolesna te nije pažljivo pročitala…

– Poznajem ja Liz Tasel – zareža Volgrejv, a Strajk pomisli kako je baš zanimljivo videti blesak istinskog besa u tom blagorodnom pijanom uredniku. –

Znala je ta šta radi kad je poslala tu knjigu. Pomislila je kako joj je to poslednja prilika da zaradi nešto na Ovenu. Da iskoristi malo publiciteta na račun skandala Majkla Fankorta, kojeg godinama mrzi… ali kad je đavo odneo šalu, odrekla se svog klijenta. Zaista sramno ponašanje.

– Danijel je povukao poziv za Liz za večerašnju zabavu – reče tamnokosa. – Morala sam da joj telefoniram, da joj to saopštim. Bilo je grozno.

– Znaš li kuda je Oven mogao da ode, Džeri? – upita Nina.

Volgrejv slegnu ramenima.

– Bilo kud, zar ne? Ali nadam se da je dobro, gde god da je. Uprkos svemu, taj nesmotreni ugursuz i dalje mi je drag.

– Kakav se to Fankortov skandal pominje u knjizi? – upita riđokosa. – Čula sam da to ima neke veze s recenzijom…

Svi u grupi, osim Strajka, uglas progovoriše, ali Volgrejvov glas se izdvoji od ostalih i devojke ubrzo zamukoše, podstaknute instinktivnom ljubaznošću kakvu žene često ispoljavaju prema nedoraslim muškarcima.

– Svi znaju tu priču – reče Volgrejv pa ponovo štucnu. – Ukratko, Majklova prva žena, Elspet, napisala je vrlo loš roman, a onda je u jednom književnom časopisu osvanula parodija anonimnog autora na to štivo. Elspet je isekla stranu s tim tekstom, prikačila je na prednji deo haljine i ubila se gasom, slično kao Silvija Plat.

Riđokosa se zagrcnu.

– *Ubila* se?

– Jest – odvrati Volgrejv, ponovo zamahnuvši čašom. – Pisci su sjebani ljudi.

– Ko je napisao tu parodiju?

– Svi su oduvek mislili da je to bio Oven. On je poricao, ali kako da i ne poriče s obzirom na ishod – reče Volgrejv. – Oven i Majkl nikada više nisu progovorili jedan s drugim. Ali u *Bombiksu Moriju* Oven je našao dovitljiv način da nagovesti kako je sam Majkl autor te parodije.

– *Gospode* – zaprepašćeno će riđokosa.

– Kad smo već kod Fankorta – nastavi Volgrejv, pogledavši na sat – trebalo bi da vam kažem da će u devet dole u sali biti pročitano važno saopštenje. Vama bi, devojke, bilo žao da to propustite.

Odlelujao je dalje. Dve devojke ugasiše cigarete i zaputiše se za njim. Pla-

vokosa se pridruži drugoj grupi na terasi.

– Divan je Džeri, zar ne? – upita Nina Strajka, drhteći u svom vunenom kaputiću.

– Izuzetno velikodušan čovek – reče Strajk. – Kao da nikom drugom nije palo na pamet da Kvajn zapravo nije bio svestan šta radi. Hoćeš li da uđemo da se ugreješ?

Strajk je bio iscrpljen. Žudeo je da ode kući, da obavi naporan ritual skidanja proteze, da zažmuri, da napokon odspava osam sati bez buđenja pre no što se posveti uhođenju još jednog nevernog muža.

U sali je brujalo kao u košnici. Nina je nekoliko puta zastala dovikujući se s poznanicima ili pokušavajući da im kaže nešto na uvo. Upoznala je Strajka s niskom gojaznom autorkom ljubavnih romana, koja je naizgled bila opčinjena glamurom jeftinog šampanjca i preglasnog benda; upoznala ga je i sa ženom Džerija Volgrejva, koja se preterano srdačno i pijano pozdravila s Ninom, gledajući je kroz gustu i neurednu crnu kosu.

– Udvorica bila i ostala – hladno će Nina kad su produžili, pa povede Strajka ka improvizovanoj bini. – Potiče iz bogate porodice i svima jasno stavlja do znanja da se loše udala. Nečuven snob.

– Mora da je očarana tvojim ocem, kraljičinim savetnikom? – upita Strajk.

– Imaš baš zastrašujuće pamćenje – reče Nina, zadivljeno ga gledajući. – Ne, mislim da zapravo… dobro, ja sam zapravo *Uvažena* Nina Lasels, ali koga je briga za to? Osim onih kao što je Fenela.

Jedan tehničar je podešavao mikrofon na drvenoj govornici postavljenoj na bini pored bifea. Na prednjoj strani govornice isticao se logotip *Rouper Čarda*, konopac vezan u čvor, a ispod toga je pisalo *Stogodišnjica*.

Usledilo je desetominutno iščekivanje, tokom kojeg je Strajk ljubazno i prikladno ćaskao s Ninom, što je zahtevalo ogroman napor, budući da je ona bila mnogo niža od njega, a buka u sali postajala sve nesnosnija.

– Da li je Lari Pinkelman ovde? – upita je on, setivši se slike starog pisca za decu u kancelariji Elizabet Tasel.

– A, ne, on ne podnosi zabave – veselo će Nina.

– Mislio sam da ćete i njemu prirediti nešto slično?

– Otkud ti to znaš? – upita Nina, zatečena.

– Ti si mi rekla, u pabu.

– Opa, ti baš slušaš ljude kad ti govore, zar ne? Da, priredićemo večeru povodom reizdanja njegovih *Božićnih priča*, ali to će biti za vrlo uzan krug ljudi. Lari ne podnosi gužvu, zaista je stidljiv.

Danijel Čard se napokon popeo na binu. Galama se polako pretvarala u žamor, a onda sasvim zamrla. Strajk je osetio napetost u vazduhu dok je Čard premetao svoje papire, a potom se nakašljao.

Pomislio je kako je govor tog čoveka krajnje neubedljiv za nekoga ko zacelo ima mnogo iskustva u javnim obraćanjima. Povremeno bi mehanički pogledao nekud neodređeno preko okupljenih zvanica, nikoga ne gledajući u oči; na trenutke se uopšte nije čulo šta govori. Pošto je proveo goste kroz slavnu istoriju *Rouper pablišinga*, napravio je skroman osvrt na dostignuća *Čard buksa*, izdavačke kuće njegovog dede, opisavši spajanje te dve firme, pa istim jednoličnim tonom izrazio zadovoljstvo i ponos što je već deset godina na čelu novoosnovane kompanije. Njegove pošalice dočekane su s neobuzdanim smehom u sali, podstaknutim koliko nelagodom, toliko i alkoholom, kako se Strajku učinilo. Strajk je zurio u Čardove nadražene, kao opečene ruke. Svojevremeno je poznavao jednog redova u vojsci kome se ekcem izazvan stresom toliko pogoršao da je morao u bolnicu.

– Nema sumnje – rekao je Čard, okrenuvši poslednju stranicu, kako je Strajk mogao da primeti, budući da je bio najviši čovek u sali – da izdavaštvo ulazi u period promena i izazova, ali jedno je sigurno, i danas kao i pre sto godina: najvažnija je priča. Dičeći se delima najboljih pisaca na svetu, *Rouper Čard će* nastaviti da iznenađuje, provocira i zabavlja. U tom smislu – vrhunac obraćanja nije naglašen nikakvim uzbuđenjem u glasu govornika, već naprotiv, izvesnim opuštanjem Danijela Čarda, kojem je očigledno laknulo što se to mučenje privodi kraju – čast mi je i zadovoljstvo da objavim kako nam se ove nedelje pridružio jedan od najdarovitijih autora na svetu. Dame i gospodo, molim vas, pozdravite Majkla Fankorta!

Razgovetan uzdah je kao povetarac zapahnuo zvanice. Žene su uzbuđeno zacičale. Negde u pozadini prolomio se aplauz i ubrzo se poput plamena proširio ka prednjim redovima. Strajk je video kako su se u dnu sale otvorila vrata, onda se ukazala nečija velika glava i mrzovoljno lice, a potom su oduševljeni službenici okružili Fankorta. Nekoliko minuta je prošlo pre no što se pisac popeo na binu da se rukuje sa Čardom.

– O moj bože – uzbuđeno je tapšala Nina, ponavljajući: – O moj bože!

Džeri Volgrejv, koji je, kao i Strajk, štrčao u mnoštvu, okružen uglavnom ženama, stajao je tačno naspram njih dvoje, s druge strane bine. Ponovo je dr-

žao punu čašu, tako da nije mogao da tapše. Prineo ju je ustima, ozbiljan, dok je gledao Fankorta kako, stojeći za mikrofonom, mimikom moli za mir.

– Hvala, Dane – rekao je Fankort. – Ja svakako nikad nisam ni pomislio da ću se obreti ovde – rekao je, izazvavši salve promuklog smeha – ali osećam se kao da sam se vratio kući. Svojevremeno sam pisao za *Čard*, onda sam pisao za *Rouper*, i moram da kažem kako su to bila dobra vremena. Bio sam gnevan mlad čovek – u sali se začu kikotanje – a sada sam gnevan starac – kikotanje se pretvorilo u smeh, čak se i Danijel Čard osmehnuo – i jedva čekam da vas razbesnim – Čard i ostali sad su se od srca smejali; Strajk i Volgrejv kao da su jedini u toj sali ostali imuni na šalu. – Drago mi je što sam se vratio i učiniću sve što mogu… kako ono beše, Dane?… da *Rouper Čard* ostane uzbudljiv, provokativan i zabavan.

Praćeni salvama aplauza, dvojica muškaraca su se rukovali ispred fotoaparata, zaslepljeni sevanjem bliceva.

– Pola milje, rekao bih – oglasi se neki pijani čovek iza Strajka – plus deset hiljadarki da se pojavi večeras.

Fankort siđe s bine pravo ispred Strajka. Njegova uobičajena mrzovolja donekle iščile pred fotografima, no svakako je delovao srećnije kad su redom počeli da mu čestitaju, rukujući se s njim. Majkl Fankort nije bio gadljiv na laskanje.

– *Opa* – reče Nina Strajku. – Možeš li da *veruješ*?

Fankortova nesrazmerno velika glava nestala je u gužvi. Pojavila se bujna Džoana Volgrejv, pokušavajući da se probije do čuvenog autora. Njen otac se iznenada obreo iza nje; pijano se teturajući, ispružio je ruku i uhvatio je za mišicu, ne naročito nežno.

– S drugim ljudima on sad mora da razgovara, Džo, pusti ga.

– Mama mu je prišla, zašto *nju* nisi zaustavio?

Strajk je video kako se Džoana otrgnula iz očevog stiska, očigledno ljuta. I Danijel Čard je nestao; Strajk se pitao da li se iskrao dok su zvanice bile zaokupljene Fankortom.

– Tvoj direktor ne voli svetlosti pozornice – reče on Nini.

– Kažu da se mnogo popravio – odvrati Nina, i dalje zureći u Frankorta. – Pre deset godina je jedva čitao iz beležaka. Ipak, sposoban je poslovan čovek, znaš. Promućuran.

Radoznalost i umor rvali su se u Strajku.

– Nina – reče, povukavši svoju partnerku od mnoštva ljudi koji su se tiskali oko Frankorta; ona mu drage volje dopusti da je odvede – šta si rekla, gde se nalazi rukopis *Bombiks Mori*?

– U Džerijevom sefu – reče ona. – Sprat niže. – Oči joj sinuše kad je otpila malo šampanjca. – Varam li se ja to ili sam sasvim dobro razumela tvoj nagoveštaj?

– Misliš da bi mogla da nagrabusiš?

– I te kako – nehajno će ona. – Ali ponela sam karticu za otključavanje vrata, a ovde su svi zaokupljeni nečim drugim, zar ne?

Otac joj je, pomisli Strajk bezosećajno, *kraljičin savetnik. Neće moći tek tako da joj daju otkaz*.

– Misliš da bismo mogli da iskopiramo rukopis?

– Idemo – odvrati ona pa iskapi čašu.

U liftu nije bilo nikoga, a sprat ispod sale za sastanke bio je mračan i pust. Nina otključa vrata redakcije pomoću kartice pa ga povede između tamnih kompjuterskih monitora i praznih stolova ka većoj kancelariji na uglu. Jedina svetlost dopirala je od uvek osvetljenih londonskih ulica i narandžastih lampica s uspavanih kompjutera.

Volgrejvova kancelarija nije bila zaključana, ali sef je, zaklonjen vratancima na polici s knjigama, bio zaštićen šifrom. Nina ukuca četiri brojke. Vrata se otvoriše i Strajk unutra ugleda hrpu nemarno nabacanih papira.

– Eto ga – zadovoljno će Nina.

Strajk ju je gledao dok je kopirala rukopis na aparatu u drugoj kancelariji. Beskrajno zavijanje mašine za kopiranje i šuštanje papira teklo je neobično glatko. Niko nije naišao, niko ih nije video; petnaest minuta kasnije, Nina je vratila rukopis u sef i zatvorila ga.

– Evo ti.

Pružila mu je listove pričvršćene s nekoliko jakih gumica. Kad se mašio da ih uzme, na trenutak se oslonila na njega; zanjihala se, pripita, i očešala se o Strajka. Red bi bio da joj nečim uzvrati uslugu, ali bio je previše umoran; nimalo ga nije privlačila pomisao da ode s njom u taj stan u Sent Džejms Vudu, ali ni da je odvede u svoje potkrovlje u Danskoj ulici. Da li bi izlazak na piće, sutra uveče, bio primerena nadoknada? Ali onda se setio da sutra uveče ide kod sestre na *svoju* rođendansku večeru. Lusi je rekla da može da povede nekog.

– Da li bi sutra uveče došla na jednu dosadnu zabavu? – upita je.

Ona se nasmeja, očigledno oduševljena pozivom.

– Šta tu može da bude toliko dosadno?

– Sve. Ti bi mogla da popraviš raspoloženje. Šta kažeš?

– Tja, što da ne! – zadovoljno je uzvratila.

Činilo se da je tim pozivom izmirio račune, te da u tom smislu više nema potrebe razmatrati eventualnu razmenu nežnosti. Iz mračne redakcije izašli su kao dva prijatelja koja zbližava zajednička tajna, s kopijom *Bombiksa Morija* skrivenom ispod Strajkovog kaputa. Pošto je zabeležio njenu adresu, s osećajem olakšanja i lak kao pero, bezbedno ju je smestio u taksi.

14.

„Tamo on sedi ponekad i celo popodne čita
te iste gnusne, grešne (kuga ih odnela,
podneti ih ne mogu!) lupeške stihove.”

Ben Džonson,
Ljudi i ćudi

Sutradan je u gradu održan protestni marš protiv rata u kojem je Strajk izgubio nogu; hiljade ljudi se probijalo kroz srce ledenog Londona noseći transparente, s porodicama vojnika na čelu povorke. Strajk je od zajedničkih drugova iz vojske čuo da će među demonstrantima biti i roditelji Garija Toplija, nastradalog prilikom eksplozije, koja je Strajka koštala potkolenice, ali Strajk nije nameravao da im se pridruži. Njegova osećanja u vezi s ratom nisu mogla da se svedu na crno-bele transparente. Obavi posao i obavi ga kako treba – bio je njegov moto i tada i sada, i nije se pokajao, te nije mogao ni da im se pridruži. Zato je namestio protezu, obukao svoje najbolje italijansko odelo i zaputio se u Ulicu Bond.

Neverni muž kojeg je uhodio tvrdio je kako je njegova otuđena žena, Strajkova smeđokosa klijentkinja, usled nemara izazvanog pijanstvom, izgubila vrlo vredan nakit u jednom hotelu u kojem su boravili. Igrom slučaja, Strajk je saznao da preljubnik tog jutra ima neka posla u Ulici Bond i naslutio je da će se tom prilikom navodno izgubljen nakit iznenada pojaviti.

Preljubnik je ušao u juvelirnicu dok je Strajk proučavao izlog prodavnice prekoputa. Kad je sat i po kasnije izašao, Strajk je otišao na kafu, dokoličio dva sata, a onda i sam ušao u tu istu juvelirnicu i izjavio kako njegova žena voli smaragde, i posle polučasovnog razgledanja raznih dragulja pred njega iznesoše onu istu ogrlicu za koju je smeđokosa sumnjala da ju je njen muž svojevoljno i bez njenog znanja sklonio. Strajk ju je bez razmišljanja kupio, zahvaljujući sumi od deset hiljada funti koju mu je klijentkinja unapred platila upravo u tu svrhu. Deset hiljadarki kako bi dokazala muževljevu obmanu bila je tričarija za ženu koja se sprema da postigne poravnanje vredno milione funti.

Na povratku kući Strajk je uzeo kebab. Pošto je sklonio ogrlicu u sef koji

je ugradio u kancelariji (i uglavnom ga koristio da zaštiti inkriminišuće fotografije), popeo se u potkrovlje, napravio jak čaj, skinuo se i upalio televizor kako ne bi propustio početak utakmice između Arsenala i Spersa. Onda se udobno ispružio na krevet i počeo da čita rukopis koji je sinoć ukrao.

Elizabet Tasel mu je rekla kako je *Bombiks Mori* izopačena verzija *Hodočasnikovog putešestvija*, smeštena u živopisnoj nepostojećoj zemlji, čiji se eponimski junak (mlad briljantan pisac) otisnuo s ostrva naseljenog maloumnim urođenicima nesposobnim da prepoznaju njegov dar i zaputio se na naoko simboličko putovanje ka dalekom gradu. Bogatstvo neobičnog jezika i pesničkih slika Strajku nije bilo nepoznato zahvaljujući uvidu u *Braću Balzak*, a zanimanje za temu vuklo ga je da nastavi.

Prvi poznat lik isplivao iz nabacanih i neretko opscenih rečenica bila je Leonora Kvajn. Dok je briljantan mladi Bombiks putovao kroz predele u kojima su vrebale svakovrsne opasnosti i nakaze, naišao je na Sukubu, ženu jezgrovito opisanu kao „prilično istrošenu kurvu”, koja ga je zarobila, vezala i silovala. Leonora je verno opisana: mršava i aljkava, s velikim naočarima, nezanimljiva i bezlična. Pošto ga je nekoliko dana zlostavljala, Bombiks ju je na kraju ubedio da ga pusti. No Sukuba je bila toliko ucveljena što on odlazi da je odlučio da je povede sa sobom; bio je to prvi primer često neobičnih preokreta sličnih snoviđenjima, u kojima ono što je bilo zlo i zastrašujuće postaje dobro i saosećajno, bez motiva i opravdanja.

Nekoliko strana dalje, Bombiksa i Sukubu napada stvorenje po imenu Krvopija, u kojem je Strajk bez po muke prepoznao Elizabet Tasel: četvrtaste brade, dubokog glasa i zastrašujuća. I ovoga puta Bombiks se sažalio nad nekim ko ga je prethodno kinjio i dopustio mu da im se pridruži. Krvopija je imala neprijatnu naviku da se podoji s Bombiksovih grudi dok on spava, a ovaj je usled toga onemoćao i smršao.

Bombiks je, očigledno, bio dvopolno stvorenje. Osim što je mogao da doji, uskoro je počeo da pokazuje znake trudnoće, ujedno udovoljavajući brojnim nimfomankama na koje je usput često nailazio.

S mukom se probijajući kroz podrobne opise svakojakih skarednosti, Strajk se pitao čiji su mu sve portreti dosad promakli. Nasilje koje je pratilo Bombiksove susrete s drugim ljudima bilo je uznemirujuće; izopačeni i svirepi, nikoga nisu štedeli; bilo je to pravo sadomazohističko bezumlje. Ipak, sve vreme se isticala Bombiksova nepatvorena nevinost i čistota, a naglašavanje njegove genijalnosti kao da je trebalo da ubedi čitaoca da ga oslobodi krivice za zločine počinjene slobodnom voljom, u dosluhu sa čudovištima koja su ga okruživala. Dok je okretao stranice, Strajk se setio mišljenja Džerija Volgrejva

da je Kvajn mentalno oboleo; malo-pomalo, i sam je prigrlio to gledište…

Fudbalska utakmica samo što nije počela. Strajk je spustio rukopis, prožet utiskom da je dugo bio zarobljen u mračnom skučenom podrumu, daleko od prirodnog svetla i vazduha. Sad se prepustio prijatnom iščekivanju. Bio je uveren da će Arsenal pobediti – sedamnaest godina je prošlo otkako ga je Spers nadigrao na domaćem terenu.

Narednih četrdeset pet minuta Strajk je uživao, svaki čas naglas bodreći svoj tim koji je poveo s dva prema nula.

U poluvremenu je nevoljno stišao televizor i vratio se izopačenom svetu iz mašte Ovena Kvajna.

Nije prepoznao više nikoga sve dok se Bombiks nije primakao gradu u koji se bio zaputio. Tu je, na mostu preko šanca koji je okruživao gradske zidine, naišao na krupnu i kratkovidu priliku koja se nesigurno kretala. Bio je to Koljač.

Umesto naočara s rožnatim okvirom, Koljač je nosio kačket, ispod kojeg su virili rogovi, a u vreći prebačenoj preko ramena, umrljanoj krvlju, nešto se migoljilo. Bombiks je prihvatio Koljačevu ponudu da kroz tajnu kapiju uvede njega, Sukubu i Krvopiju u grad. Već naviknut na prizore seksualnog nasilja, Strajk se nije začudio što se ispostavilo kako je Koljač naumio da kastrira Bombiksa. Onda nastade gušanje, vreća s Koljačevih leđa pade i otvori se, a iz nje izlete žena kepec. Koljač pusti Bombiksa, Sukubu i Krvopiju, koji pobegoše, pa potrča da uhvati ženu kepeca. Bombiks i njegova družina pronađoše otvor u bedemu i pre no što uđoše u grad osvrnuše se i videše kako Koljač davi malo stvorenje u šancu.

Strajk se toliko bio udubio u čitanje da nije ni primetio da je počelo drugo poluvreme. Pogledao je u ekran utišanog televizora.

Jebem ti!

Bilo je dva–dva: neverovatno ali istinito, Spers je izjednačio. Strajk baci rukopis u stranu, zaprepašćen. Arsenalova odbrana rušila se pred njegovim očima. Ovo je trebalo da bude sigurna pobeda. Trebalo je da stignu do vrha tabele.

– *JEBEM TI!* – dreknuo je Strajk deset minuta kasnije kad je Spersov igrač udarcem glavom nadigrao Fabjanskog.

Spers je pobedio.

Ugasio je televizor uz još nekoliko psovki pa pogledao na sat. Ostalo mu

je još samo pola sata da se istušira i obuče pre no što ode u Sent Džejms Vud po Ninu Lasels; odatle do Bromlija, taksi će ga papreno koštati. S gnušanjem je pomislio na preostalu četvrtinu rukopisa, saosećajući sa Elizabet Tasel, koja je samo preletela poslednje rečenice.

Nije mogao ni da objasni sebi šta ga, osim puke radoznalosti, tera da to čita.

Utučen i razdražljiv, odvukao se do tuša, poželevši da veče provede kod kuće, obuzet nerazboritim osećajem da bi Ajaks možda i pobedio da se on nije udubio u taj skaredni košmarni svet *Bombiksa Morija*.

15.

„Reći ću vam da nije otmeno pratiti šta se u gradu događa.”

Vilijam Kongriv,
Takav je svet koji je propao

– I? Šta misliš o *Bombiksu Moriju*? – upita ga Nina kad su ispred njene kuće pozvali taksi, koji je jedva mogao da priušti. Da joj nije predložio da pođe s njim, do Bromlija i nazad mogao je gradskim prevozom, koliko god da je neudoban i spor.

– Plod bolesnog uma – reče Strajk.

Nina se nasmeja.

– Ali nisi čitao ostale Ovenove knjige; gotovo jednako su loše. Priznajem da ova ima *ozbiljne* pornografske elemente. Šta kažeš na Danijelovu gnojavu patku?

– Nisam stigao dotle. Jedva čekam.

Ispod onog istog vunenog kaputa Nina je nosila crnu haljinu s dubokim izrezom, koji je Strajku pružio odličan uvid u njene obline kad se popeo u njen stan u Sent Džejms Vudu, čekajući je da uzme tašnu i ključeve. Uzela je bocu vina kad je videla da je on krenuo praznih ruku. Bistra, lepa devojka, koja zna šta je red, ali njena spremnost da se vidi s njim već sutradan pošto su se upoznali, i to u subotu uveče, ukazivala je na brzopletost, a možda i na očajničku potrebu.

Strajk se ponovo zapitao kakvu on to igru igra dok su se udaljavali od središta Londona ka carstvu kućevlasnika, ka prostranim domovima opremljenim aparatima za kafu i HD televizorima, ka svemu onom što on nikad nije imao, a njegova sestra smatrala vrhuncem kojem njen brat mora da stremi.

Zaista je ličilo na Lusi da mu priredi rođendansku večeru u svojoj kući. Bila je beznadežno nemaštovita i mada se činilo da je upravo kućne obaveze iscrpljuju više no sve ostalo zajedno, svoj dom je smatrala izuzetno privlačnim. Samo je ona mogla da ga ubedi da mu priredi večeru na koju nije želeo da dođe, ali nije mogla da razume zašto ne želi. U Lusinom svetu rođendani se nikad ne zaboravljaju i neizostavno se slave, uz tortu sa svećicama, čestitke

i poklone; taj dan se mora obeležiti, običaj se mora očuvati.

Dok je taksi prolazio kroz tunel Blekvel ubrzavajući ispod Temze ka južnom Londonu, Strajk je shvatio da je njegova odluka da povede Ninu na porodičnu zabavu izraz odbijanja da se povinuje običajima. Iako je u krilu držala bocu vina – uobičajen znak pažnje u takvim prilikama, ta devojka je bila izuzetno samosvojna, spremna na rizike i iznenađenja. Živela je sama i umesto da priča o deci, ona je pričala o knjigama; ukratko, nije bila po Lusinom ukusu.

Skoro pola sata kasnije, s pedeset funti manje u džepu, Strajk je pomogao Nini da izađe u mračnoj i hladnoj Lusinoj ulici i poveo je stazom ispod razgranate magnolije koja se isticala u prednjem vrtu. Pre no što je pozvonio, Strajk joj je pomalo nevoljno rekao:

– Verovatno je trebalo da ti kažem da je ovo večera… povodom *mog* rođendana.

– O, *trebalo* je da mi kažeš! Srećan…

– Nije danas – reče Strajk. – I nema veze.

Onda je pozvonio.

Otvorio im je Strajkov zet, Greg. Usledilo je tapšanje po ramenu i preterano oduševljenje pri pogledu na Ninu. Njegova radost još više se isticala usled upadljive Lusine nabusitosti, kad je banula u predsoblje s keceljom preko svečane haljine, držeći u ruci špatulu kao da drži mač.

– *Nisi mi rekao da ćeš dovesti nekoga!* – prosiktala mu je na uvo kad se nagnula da ga poljubi u obraz. Lusi je bila niska i plavokosa žena okruglog lica; niko ne bi rekao da su njih dvoje brat i sestra. Ona je bila plod majčine veze s nekim drugim poznatim muzičarem. Rik je bio gitarista, koji je, za razliku od Strajkovog oca, održavao prijateljske odnose sa svojim potomcima.

– Mislio sam da si me zamolila da povedem nekoga – promrmljao je Strajk sestri kad je Greg uveo Ninu u dnevnu sobu.

– Ja sam se pitala *da li ćeš uopšte doći* – ljutito će Lusi. – O bože… treba da postavim još jedan tanjir i… *jadna Margarit*…

– Ko je Margarit? – upita Strajk, ali Lusi je već otrčala u trpezariju sa sve špatulom, ostavivši počasnog gosta samog u predsoblju. Strajk se uz uzdah pridružio Nini i Gregu u dnevnoj sobi.

– Iznenađenje! – uzviknu plavokosi muškarac s visokim zaliscima, pa skoči sa sofe, s koje je njegova žena ozareno gledala Strajka iza naočara.

– Gospode na nebesima – reče Strajk, pa priđe da se rukuje, iskreno obradovan. Nik i Ilsa bili su njegovi najstariji prijatelji, i najjača veza s mestima u kojima je proveo detinjstvo: s Londonom i Kornvolom.

– Niko mi nije rekao da ćete vas dvoje doći!

– Zato i jeste iznenađenje, Ogi – reče Nik kad se Strajk sagnuo da poljubi Ilsu. – Poznaješ li Margarit?

– Ne – odvrati Strajk – ne poznajem je.

Zato ga je Lusi pitala da li će dovesti nekoga: Margarit je bila žena koja bi, po njenom mišljenju, mogla da mu se svidi, s kojom bi mogao zauvek da se skrasi u kući s magnolijom u prednjem vrtu. Margarit je bila tamnokosa devojka masne kože i natmurena. Na sebi je imala ružičastu haljinu, koju je Margarit izgleda kupila kad je bila malo mršavija. Strajk je bio ubeđen da je razvedena. Razvio je šesto čulo za prepoznavanje takvih žena.

– Zdravo – reče ona, dok je Nina u svojoj crnoj haljini sa smelim izrezom ćaskala s Gregom; u taj kratak pozdrav slila se sva gorčina ovog sveta.

Dakle, biće ih sedmoro za večerom. Strajk je retko viđao svoje prijatelje „civile” otkako je zbog povrede otpušten iz vojske. Njegovo svojevoljno zatrpavanje poslom zamaglilo je granice između radnih dana i vikenda, ali sad se setio, i začudio, koliko su mu Nik i Ilsa dragi i koliko bi mu prijatnije bilo da su njih troje mogli sami da sednu negde i uživaju u kariju.

– Kako ste upoznali Kormorana? – znatiželjno će Nina.

– Nas dvoje smo išli zajedno u školu u Kornvolu – reče Ilsa, osmehujući se Strajku preko stola. – Povremeno. On je odlazio i vraćao se, zar ne, Korme?

I tako su, uz dimljeni losos, razvezli priču o Strajkovom i Lusinom trnovitom detinjstvu; o čestim seljakanjima s njihovom majkom skitnicom, vraćanju u Sent Moz, o ujaku i ujni koji su im zamenjivali roditelje tokom detinjstva i rane mladosti.

– A onda je Korm ponovo došao u London s majkom kad mu je bilo… koliko, sedamnaest? – reče Ilsa.

Strajku se učinilo da Lusi ne uživa u tom razgovoru. Nerado je pričala o njihovom neuobičajenom odrastanju i ozloglašenoj majci.

– Na kraju je završio u mojoj školi, dobroj staroj srednjoj školi, u kojoj te niko nije pitao koliko znaš – reče Nik. – Dobra stara vremena.

– Bilo je korisno družiti se s Nikom – dodade Strajk. – Poznavao je Lon-

don kao svoj džep; tata mu je taksista.

– Jesi li i ti taksista? – upita Nina, naizgled očarana Strajkovim egzotičnim prijateljima.

– Nisam – veselo će Nik – ja sam gastroenterolog. Ogi i ja smo zajedno proslavili osamnaesti rođendan…

– … A Korm je na žurku bio pozvao svog druga Dejva iz Sent Moza i mene. To mi je bio prvi dolazak u London, bila sam tako uzbuđena… reče Ilsa.

– I još nemate decu, a toliko dugo ste zajedno – umeša se Greg, ponosan otac trojice sinova.

Razgovor je na trenutak zamro. Strajk je znao da su Nik i Ilsa nekoliko godina bezuspešno pokušavali da dobiju dete.

– Još ne – odvrati Nik. – Čime se ti baviš, Nina?

Na pomen *Rouper Čarda* malo živnu i Margarit, koja je smrknuto zurila u Strajka s druge strane stola kao da je on sočan zalogaj, bezdušno postavljen van njenog domašaja.

– Majkl Fankort je upravo prešao u *Rouper Čard* – izjavi ona. – Videla sam jutros na njegovom sajtu.

– Bog te, a tek sinoć je zvanično objavljeno – reče Nina. – To „bog te” podsetilo je Strajka na njenog rođaka Dominika Kalpepera, koji se konobarima obraćao sa „ortak” i očigledno je bilo izgovoreno kao ustupak njegovom prijatelju Niku, a možda i da bi pokazala Strajku kako i ona ume bez po muke da se izmeša s proletarijatom (Šarlot, njegova bivša verenica nikad ni za jotu nije promenila svoj akcenat ili rečnik, gde god da se zadesila, niti je volela njegove prijatelje.)

– O, ja sam veliki obožavalac Majkla Fankorta – reče Margarit. – *Jalova kuća* jedna je od mojih omiljenih knjiga. Obožavam i Ruse, a kod Fankorta ima nečeg što me podseća na Dostojevskog…

Strajk je nagađao da joj je Lusi ispričala kako je on studirao na *Oksfordu*, kako je pametan. Poželeo je da Maragarit nije tu i da ga Lusi bolje razume.

– Fankort ne ume da piše o ženama – prezrivo će Nina. – Trudi se, al’ mu ne ide. Kod njegovih ženskih likova sve se svodi na slabost, sise i superupijajuće uloške.

Nik se zagrcnu nad čašom vina na neočekivanu reč „sise”; Strajka je nasmejao Nik, a Ilsa je rekla, kikoćući se:

– Imate trideset šest godina, obojica. Zaboga!

– Ja mislim da je on sjajan – odvrati Margarit i ne osmehnuvši se. Oduzeli su joj potencijalnog partnera, pa neka je i bogalj i ugojen; Majkla Fankorta im neće dati. – I neizrecivo privlačan. Teške je naravi i prepametan; oduvek mi se sviđao – uzdahnu i pogleda u Lusi, očigledno aludirajući na svoje proživljene ljubavne nevolje.

– Glava mu je prevelika u odnosu na telo – reče Nina, bezazleno se odričući uzbuđenja koje ju je sinoć bilo obuzelo kad je videla Fankorta – i zapanjujuće je nadmen.

– Ja sam uvek smatrala da je veoma dirljivo to što je učinio za onog mladog američkog pisca – nadoveza se Margarit dok je Lusi sklanjala predjelo, pozvavši Grega da joj pomogne u kuhinji. – Dovršio je njegov roman… taj mladi romanopisac je umro od side, kako se beše…?

– Džo Nort – uskoči Nina.

– Čudi me da si smogao snage da izađeš večeras iz kuće – tiho će Nik Strajku – posle onog što se desilo po podne.

Nik je, nažalost, bio navijač Spersa.

Greg je ušao noseći jagnjeći but i pošto je čuo Nika, brže-bolje mu se priključio:

– Mora da je gadno bolelo, a, Korme? Kad su svi pomislili da su obezbedili pobedu?

– Šta je to sad? – upita Lusi kao direktorka škole koja opominje razred da se umiri, dok je spuštala tanjire s krompirom i povrćem. – Nemoj o fudbalu, Greg, molim te!

I tako se Margarit ponovo dokopala svoje teme.

– Da, *Jalova kuća* je nadahnuta pričom o Fankortovom prijatelju koji mu je na samrti ostavio kuću, dom u kojem su u mladosti njih dvojica bili srećni. Strašno dirljivo. To je prava priča o pokajanju, gubitku, osujećenoj ambiciji…

– Džo Nort je zapravo ostavio kuću Majklu Fankortu *i* Ovenu Kvajnu – odlučno je ispravi Nina. – I *obojica* su napisali romane nadahnute time; Majkl je dobio *Bukera*, a Ovena su svi kritikovali – dodade Nina, obraćajući se Strajku.

– Šta je bilo s kućom? – upita je Strajk pošto je prihvatio tanjir s jagnjetinom koji mu je Lusi pružila.

– O, to je bilo pre sto godina, verovatno su je prodali – odvrati Nina. – Njih dvojica ništa ne bi mogli da dele; odavno se mrze. Još otkako se Elspet Fankort ubila zbog one parodije.

– Ne znaš gde se ta kuća nalazi?

– On nije *tamo* – šapatom će Nina.

– Ko nije tamo? – upita Lusi, jedva prikrivajući zlovolju. Njen plan za Strajka je osujećen. Zato nikada neće zavoleti Ninu.

– Jedan naš pisac je nestao – reče joj Nina. – Njegova žena se obratila Kormoranu da ga pronađe.

– Neko uspešan? – upita Greg.

Nema sumnje da je Gregu dozlogrdila ženina neumorna briga za svog briljantnog brata, koji je jedva sastavljao kraj s krajem iako je radio od jutra do mraka. Ipak, kad god bi Greg u prisustvu svog zeta izgovorio reč „uspešan”, u bilo kom kontekstu, Strajk bi se žacnuo.

– Nije – odvrati – nisam siguran da bi se za Kvajna moglo reći da je uspešan.

– Ko te je unajmio, Korme? Njegov izdavač? – zabrinuto će Lusi.

– Njegova žena – odgovori Strajk.

– Moći će da ti plati, zar ne? – nadoveza se Greg. – Ne prihvataj nepouzdane klijente, Korme, to treba da ti bude pravilo broj jedan u poslu.

– Čudi me da ne zapisuješ te bisere mudrosti – u po glasa će Nik Strajku, dok je Lusi nutkala Margarit (kao nadoknadu što neće moći da odvede Strajka kući, uda se za njega i skući se dve ulice niže, sa sve novim blistavim aparatom za kafu, poklonom od Lusi i Grega).

Posle večere su prešli u dnevnu sobu s trodelnom bež garniturom za sedenje, gde su otvorili poklone i čestitke. Lusi i Greg su kupili Strajku sat – Znam da ti se onaj pokvario – rekla je Lusi. Dirnut što se setila, oseti kako talas naklonosti odnosi onaj gnev što tinja u njemu jer ga je dovukla tu, jer ga gnjavi zbog njegovih životnih odluka, jer se udala za Grega… Skinuo je jeftinu, ali korisnu zamenu koju je dotad nosio i stavio onaj koji mu je Lusi kupila: bio je velik i blistav, s metalnom narukvicom, bezmalo isti kao Gregov.

Nik i Ilsa su mu kupili „onaj viski što ti se sviđa”: aran singl malt, koji ga je neodoljivo podsetio na Šarlot, jer ga je s njom prvi put probao, ali te setne uspomene potisnuo je pogled na tri prilike u pidžamama, koje su se iznenada pojavile u dovratku. Najviša među njima reče:

– Ima li još torte?

Strajk nikada nije želeo decu (stav koji je Lusi osuđivala) i jedva da je i poznavao svoje sestriće, koje je inače neredovno viđao. Najstariji i najmlađi odvukli su majku iz sobe da donese rođendansku tortu; srednji je, međutim, prišao Strajku i pružio mu čestitku koju je sam napravio.

– To si ti – reče Džek, pokazujući na crtež – dok primaš orden.

– Dobio si orden? – upita ga Nina, smeškajući se širom otvorenih očiju.

– Hvala, Džek – reče Strajk.

– Ja hoću da budem vojnik – izjavi Džek.

– Ti si za to kriv, Korme – umeša se Greg, pomalo netrpeljivo, kako se učini Strajku. – Kupuješ dečacima ratne igračke. Pričaš im o svom pištolju.

– Dva pištolja – ispravi Džek oca. – Imao si dva pištolja – reče potom Strajku. – Ali morao si da ih vratiš.

– Imaš dobro pamćenje – uzvrati mu Strajk. – Daleko ćeš dogurati.

Lusi uđe s domaćom tortom, na kojoj je sijalo trideset šest svećica, ukrašenom stotinama bombonica *smartis*. Kad je Greg ugasio svetlo i svi zapevali, Strajka obuze nezadrživa želja da ode. Pozvaće taksi čim uspe da se iskrade iz te sobe; u međuvremenu, iskrivio je usne u osmeh i ugasio svećice, izbegavajući da se okrene ka natmurenoj Margarit, koja ga je obeshrabrujuće neobuzdano streljala pogledom iz obližnje fotelje. Nije on kriv što je neko umislio kako treba da izigrava utešnog pratioca ostavljenim ženama svojih dobronamernih prijatelja i rođaka.

Strajk je pozvao taksi iz kupatila u prizemlju i pola sata kasnije je, pristojno odglumivši žaljenje, saopštio kako on i Nina moraju da idu; ujutru mora rano da ustane.

Kad su se svi nagurali u predsoblje, gde je Strajk za dlaku izbegao Margaritin poljubac u usta, njegovi sestrići divljali podstaknuti navalom šećera u krv, a Greg pridržavao Nini kaput, Nik je promrmljao prijatelju:

– Nisam znao da ti se sviđaju džepne venere.

– I ne sviđaju mi se – tiho odvrati Strajk. – Sinoć mi je učinila jednu uslugu.

– Je li? Da sam na tvom mestu, izrazio bih joj zahvalnost tako što bih je pustio da ona bude odozgo – reče Nik. – Inače ćeš je spljeskati kao bubu.

16.

„… hajde da nam večera ne bude sirova,

prepićeš se krvi,

a stomak ti je ionako pun.”

Tomas Deker i Tomas Midlton,
Poštena kurva

Čim se sutradan ujutru probudio, Strajk je shvatio da nije u svom krevetu. Ovaj je bio previše udoban, čaršavi previše meki; dnevna svetlost što je padala na pokrivače dopirala je s pogrešne strane, a navučeni zastori prigušili su dobovanje kiše o prozore. Uspravio se u postelji, žmirkajući naokolo po Ninino j sobi, na trenutke se prisećajući prethodne večeri i uhvativši pogled svog nagog torza u ogledalu; njegova tamna kovrdžava kosa ličila je na mrlju naspram bledoplavog zida iza kreveta.

Nine nije bilo, ali osetio je miris kafe. Kao što je i naslutio, u krevetu je bila poletna i neobuzdana i uspešno je potisnula setu koja mu se prikradala posle rođendanskog slavlja. Ipak, sad se pitao koliko brzo će moći da se ispetlja iz ovoga. Ako još malo ostane, izazvaće očekivanja kojima nije u stanju da udovolji.

Njegova proteza je bila naslonjena na zid pored kreveta. Taman je hteo da sklizne iz postelje kako bi je dohvatio kad se vrata otvoriše i on se povuče. Nina je ušla već obučena, vlažne kose, s novinama ispod miške, dve šolje kafe u jednoj ruci i tanjirom s kroasanima u drugoj.

– Skoknula sam bila do pekare – zadihano je rekla. – Gospode, pasje vreme. Pipni mi nos, sledila sam se.

– Nisi morala – pokazao je na kroasane.

– Umirem od gladi, a gore uz ulicu ima jedna odlična pekara. Pogledaj ovo: *News of the World*, Domov ekskluzivni članak!

Fotografija obeščašćenog plemića čije je tajne pustolovine Strajk otkrio Kalpeperu zauzela je polovinu naslovnice, s tri strane opkoljena slikama njegove dve ljubavnice i dokumenata s Kajmanskih ostrva, koje je Strajk izvukao od njegove lične sekretarice. LORD PARKER OD TERAM-KERA isti-

cao se naslov. Strajk uze novine od Nine pa prelete preko članka. Kalpeper je održao reč: sekretarica slomljenog srca nigde nije pomenuta.

Nina je sedela na krevetu pored Strajka i čitala zajedno s njim, tobože sa zgražavanjem komentarišući: – O, gospode, kako neko uopšte može… pogledaj, o bože, ovo je stvarno odvratno.

– Ali Kalpeperu ne može nauditi – reče Strajk, savivši novine kad su oboje pročitali. Pogled mu je zastao na datumu na vrhu naslovne strane: Dvadeset prvi novembar. Rođendan njegove bivše verenice.

Nešto ga jedva osetno žignu ispod pleksusa, a neželjene uspomene oživeše… tačno godinu dana ranije, bezmalo u sat, probudio se pored Šarlot u Aveniji Holand park. Setio se njene crne kose, krupnih smeđezelenih očiju, tela koje nikad više neće videti, nikad više neće dodirnuti… Bili su srećni tog jutra: krevet im je ličio na čamac za spasavanje koji poskakuje po olujnom moru njihovih beskrajnih nevolja. Tada joj je poklonio narukvicu, za koju je morao (mada ona to nije znala) da uzme vrlo nepovoljnu pozajmicu sa zastrašujućom kamatom… a dva dana kasnije, na njegov rođendan, ona je njemu poklonila italijansko odelo, potom su izašli na večeru i odredili datum venčanja, konačno, šesnaest godina od njihovog prvog susreta…

No time je započela nova zastrašujuća etapa njihove veze, kao da je saznanje da je sad sve izvesno narušilo krhku ravnotežu u kojoj su živeli. Šarlot je postala još nepredvidivija, hirovitija. Svađala se i pravila scene, razbijala po kući, optuživala ga za neverstvo (sada je, međutim, bio ubeđen da je ona njega varala sa čovekom za kojeg se i verila)… Skoro četiri meseca mrcvarili su jedno drugo, do one poslednje eksplozije uzajamnog optuživanja i gneva, kad je sve zauvek okončano.

Pamuk šušnu: Strajk se bezmalo začudi kad je shvatio da je još uvek u Nininoj spavaćoj sobi. Ona je skidala bluzu, namerna da se vrati u krevet pored njega.

– Ne mogu da ostanem – rekao joj je, pa se izvio da dohvati protezu.

– Zašto? – upitala je, držeći rub bluze preko čela. – Hajde, pa nedelja je!

– Moram da radim – slagao je. – Istrage se vode i nedeljom.

– Oh – uzvrati ona, trudeći se da razborito prihvati njegovu odluku, iako se videlo da se pokunjila.

Strajk je ispio kafu, pokušavajući da vodi vedar, ali bezličan razgovor. Nina ga je gledala dok je nameštao protezu, a zatim otišao u kupatilo. Kad je izašao da se obuče, ona je sedela sklupčana u fotelji i jela kroasan, pomalo ra-

zočarana.

– Sigurna si da ne znaš gde je ta kuća? Ona koju su nasledili Kvajn i Fankort? – upitao ju je dok je oblačio pantalone.

– Šta? – uzvratila je, pometena. – O bože, nećeš valjda da je tražiš? Rekla sam ti, odavno je prodata!

– Mogao bih da pitam Kvajnovu ženu za tu kuću – dodade Strajk.

Onda joj je rekao da će joj se javiti, ali onako usput, kako bi pomislila da su to samo prazne reči, izraz pristojnosti, a potom je izašao uz osećaj olakšanja i bez trunke griže savesti.

Kiša mu je tukla u lice i ruke dok je koračao nepoznatom ulicom ka stanici podzemne železnice. Vedra božićna svetla treperila su iz izloga pekare u kojoj je Nina malo ranije kupila kroasane. Strajkov golem pogrbljen odraz skliznuo je niz staklo isprskano kišom; u ruci je stezao plastičnu kesu, koju mu je Lusi predusretljivo dala da spakuje svoje čestitke, rođendanski viski i kutiju s novim blistavim satom.

Misli su mu nezaustavljivo ponovo skrenule ka Šarlot, tridesetšestogodišnjakinji koja je izgledala kao da joj je dvadeset pet, a sad slavi rođendan sa svojim novim verenikom. Možda je od njega dobila dijamante, pomislio je Strajk; uvek je govorila da ne mari za takve stvari, ali kad bi se posvađali, sjaj svega onoga što on nije mogao da joj priušti žestoko bi ga zaslepio…

Uspešan pisac?, pitao ga je Greg, misleći na Ovena Kvajna, a zapravo je mislio: Ima li velika kola? Lepu kuću? Pozamašan račun u banci?

Prošao je pored kafeterije *Bitls*, iz koje su crno-beli portreti Čuvene četvorke zurili u njega, pa sišao na koliko-toliko toplu stanicu. Nije želeo da provede tu kišnu nedelju sam u svom potkrovlju u Danskoj ulici. Hteo je nečim da ispuni dan rođenja Šarlot Kembel.

Zastao je da izvadi mobilni i pozvao Leonoru Kvajn.

– Halo? – odsečno se javila.

– Zdravo, Leonora, ovde Kormoran Strajk…

– Jeste li našli Ovena? – upitala je.

– Bojim se da nisam. Pozvao sam vas zato što sam upravo saznao za kuću koju je vašem mužu ostavio jedan prijatelj.

– Kakvu kuću?

Zvučala je umorno i razdražljivo. Pomislio je na mnoge imućne muževe s

kojima se u svom poslu susretao, na muškarce koji kriju od svojih žena da imaju garsonjere, i zapitao se da li je upravo odao nešto što je Kvajn tajio od svoje porodice.

– Da se nisam prevario? Mislio sam da je pisac Džo Nort ostavio kuću njemu i…

– A, *to* – odvratila je. U Talgart Roudu, da. Ali to je bilo pre više od trideset godina. Zašto vas to zanima?

– Ta kuća je prodata, zar ne?

– Nije – kivno je uzvratila – zato što nam prokleti Fankort nije dozvolio da je prodamo. U inat, rekla bih, jer je *on* nikad nije koristio. Samo čami tamo, prazna, i propada.

Strajk se naslonio na zid pored automata za karte, zureći u zasvođenu tavanicu, poduprtu mrežom poprečnih greda. Eto šta biva, rekao je sebi, kad umoran prihvatiš klijenta. Trebalo je da je pita imaju li još neku nekretninu osim kuće u kojoj živi. Trebalo je da proveri.

– Jel’ iko proverio da li je vaš muž tamo, gospođo Kvajn?

Ona se podrugljivo zacerekala.

– Ne bi on *tamo* otišao! – rekla je, kao da je Strajk nagovestio kako se njen muž možda krije u Bakingemskoj palati. – Iz dna duše mrzi tu kuću, ne voli ni da prođe pored nje! Uostalom, mislim da tamo nema ni nameštaja, ničeg.

– Imate li ključ?

– Pojma nemam. Ali Oven *nikad* ne bi otišao tamo! Godinama joj nije ni prišao. Tamo je sigurno jezivo, sve staro i pusto.

– Ako biste hteli da potražite ključ…

– Ne mogu ja da šipčim čak do Talgart Rouda, šta ću s Orlando?! – odvratila je, kao što je Strajk i očekivao. – Kako god bilo, kažem vam, ne bi on…

– Mogao bih ja da svratim kod vas, odmah – prekinu je Strajk – da uzmem ključ, ako ga nađete, i da odem tamo. Samo da se uverimo da nam ništa nije promaklo.

– Da, ali… nedelja je – odvrati ona, zbunjena.

– Znam. Da li biste mogli da potražite ključ?

– Pa dobro – pristade Leonora posle kraćeg oklevanja. – Ipak – dodade, ne

propustivši priliku da još jednom istakne – tamo ga nećete naći!

Strajk je ušao u podzemni voz i uz jedno presedanje stigao do Vestborn parka, a onda podigao kragnu ne bi li se zaštitio od ledene kiše i peške se zaputio ka ulici koju mu je Leonora zabeležila prilikom njihovog susreta.

Bio je to još jedan zapećak Londona u kojem su se kuće milionera ugnezdile između domova pripadnika radničke klase što više od četrdeset godina nastanjuju taj kraj. Prizor okupan kišom predstavljao je neobičnu dioramu: novi blistavi blokovi naspram tihih bezličnih pročelja, s luksuznim stanovima u ovim prvim i udobnim starim gnezdima u ovim drugim.

Kuća Kvajnovih nalazila se u Sautern Rouu, mirnoj zabačenoj ulici s kućercima od cigala, nedaleko od belog pročelja paba po imenu *Čild Eskimo*. Smrznut i mokar, Strajk je u prolazu podigao pogled ka tabli iznad glave, na kojoj je bio naslikan veseo Inuit kako bezbrižno sedi pored rupe u ledu, grejući leđa na izlazećem suncu.

Zelena vrata Kvajnove kuće bila su ispucala i oguljena. Sve je delovalo dotrajalo, uključujući i kapiju koja se držala na samo jednoj šarci. Kad je pozvonio na vrata, Strajk pomisli na Kvajnovu sklonost ka boravku u udobnim hotelskim sobama, upotpunivši svoje zaključke o nestalom čoveku.

– Brzo ste stigli – nabusito ga dočeka Leonora kad je otvorila vrata. – Uđite.

Pošao je za njom kroz mračan uzan hodnik. S leve strane je, kroz odškrinuta vrata, video odaju koja je očigledno bila radna soba Ovena Kvajna. Delovala je neuredno i prljavo. Fioke su bile otvorene, a stara električna pisaća mašina stajala je, iskošena, na radnom stolu. Strajk je zamislio Kvajna kako je istrgao list papira iz nje, gnevan na Elizabet Tasel.

– Jeste li imali sreće s ključem? – upita Strajk Leonoru kad su ušli u mračnu kuhinju na kraju hodnika, prožetu ustajalim vonjem. Kuhinjski aparati su izgledali kao da su stari najmanje trideset godina. Strajku se učini kako je njegova ujna Džoan osamdesetih godina imala potpuno istu tamnosmeđu mikrotalasnu pećnicu.

– Našla sam *ih* – reče Lonora, pokazavši ka gomili od desetak ključeva na kuhinjskom stolu. – Pojma nemam koji je pravi. – Nijedan nije bio zakačen na alku, a jedan je bio toliko velik da njime verovatno nije moglo da se otključa ništa osim crkvene kapije.

– Na kom broju se nalazi kuća u Talgart Roudu? – upita je Strajk.

– Sto sedamdeset devet.

– Kad ste poslednji put bili tamo?

– Ja? Nikad ja nisam bila tamo – odvrati Leonora, naoko iskreno ravnodušna. – Nije me zanimalo. Glupo od njega što je to uradio.

– Šta to?

– Ostavio je njima. – Suočena sa Strajkovim ljubazno upitnim pogledom, Leonora nestrpljivo reče: – Taj Džo Nort, što je ostavio kuću Ovenu i Majklu Fankortu… rekao je kako im je ostavlja da pišu u njoj. Ali oni je nikad nisu koristili. Badava se trudio.

– A vi baš nikad niste bili tamo?

– Nisam. Dobili su je u vreme kad sam ja dobila Orlando. Nije me zanimala – ponovila je.

– Orlando se tada rodila? – upita Strajk, iznenađen. Neodređeno je zamišljao Orlando kao hiperaktivnu desetogodišnjakinju.

– Osamdeset šeste, da – reče Leonora. – Ali ona je hendikepirana.

– Oh – odvrati Strajk. – Razumem.

– Eno je gore, duri se, zato što sam je oterala – nastavi Leonora, ne mogavši da se uzdrži. – Voli da kraducka. Zna ona da je to pogrešno, ali ne vredi. Uhvatila sam je kad je iz tašne izvadila novčanik komšinice Edne, pošto se vratila iz šetnje. Nije ona to uradila zbog para – brzo dodade. – Edna razume, zato što je poznaje, ali ne može svako da razume. Stalno joj govorim da to ne valja. Zna i ona da ne valja.

– Dobro, da ja sad uzmem ovo, pa da pokušam? – upita Strajk, pa sakupi one ključeve na dlan.

– Kako hoćete – odvrati Leonora pa prkosno dodade: – Tamo ga nećete naći.

Strajk gurnu u džep svoj plen, odbi Leonoru, koja mu je ponudila da mu skuva čaj ili kafu, pa izađe na ledenu kišu.

Ponovo je počeo da šepa kad se zaputio ka stanici Vestborn park, odakle je mogao brzo da stigne, uz samo jedno presedanje. Žureći da što pre izađe iz Nininog stana, nije pažljivo namestio protezu, niti je mogao da namaže jednu od onih blagotvornih krema što mu štite kožu.

Osam meseci ranije (istog onog dana kad je malo kasnije zadobio ubod u nadlakticu) gadno je pao niz stepenice. Lekar koji ga je pregledao nedugo zatim rekao mu je da je verovatno ponovo, mada ne i nepovratno, oštetio medi-

jalne ligamente u zglobu kolena amputirane noge i savetovao mu je da stavlja led, da se odmara i obavi neke analize. Ali Strajk nije mogao da priušti „neke analize”, tako da je samo stavio elastičan zavoj i podsećao sebe da podigne nogu kad god sedi. Bol je uglavnom uminuo, ali s vremena na vreme, kad dugo hoda, koleno ponovo krene da ga žiga.

Ulica kojom je Strajk šepao zavijala je udesno. Iza njega je hodala neka mršava i visoka pogrbljena prilika pognute glave, tako da je mogao da joj vidi samo vrh crne kapuljače.

Naravno, najpametnije bi mu bilo da ode kući, odmah, i da odmori koleno. Bila je nedelja. Nije bilo potrebe da šparta Londonom po kiši.

Tamo ga nećete naći, čuo je Leonoru u mislima.

Ali pomisao da se vrati u Dansku ulicu, da sluša kišu kako tuče o prozore koji ne dihtuju, da leži u krevetu ispod krovne kosine, s albumima punim Šarlotinih fotografija nadomak ruke, u kutijama na odmorištu…

Bolje da se kreće, da razmišlja o neprilikama drugih ljudi…

Žmirkajući na kiši, podigao je pogled ka kućama pored kojih je prolazio i krajičkom oka spazio onu priliku dvadesetak metara iza sebe. Iako je neznanac na sebi imao bezobličan taman kaput, Strajk je na osnovu njegovih kratkih brzih koraka stekao utisak da je reč o ženi.

Uto je primetio nešto neobično, neprirodno u njenom hodu. Usamljena prolaznica kao da nimalo nije marila što pljušti. Glavu nije pognula kako bi se zaštitila od kiše, niti je odlučno hodala kao neko ko tačno zna kuda se uputio. Sve vreme je nekako podešavala brzinu prema Strajkovom ritmu, primetno ubrzavajući i svakih nekoliko koraka podizala glavu skrivenu ispod kapuljače, uprkos ledenoj upornoj kiši, da bi je potom ponovo spustila. Držala ga je na oku.

Šta je ono Leonora rekla prilikom njihovog prvog sastanka?

Mislim da me neko prati. Visoka, tamnokosa devojka povijenih ramena.

Strajk je proverio svoje sumnje naizmenično ubrzavajući i usporavajući. Razdaljina među njima nije se menjala; njeno skriveno lice sve češće se ukazivalo i skrivalo poput bledoružičaste mrlje, dok se trudila da ga drži na oku.

Nije imala iskustva u praćenju. Strajk je bio stručnjak za to, te bi metu osmatrao s druge strane ulice, praveći se da razgovara mobilnim telefonom, ničim ne pokazujući usredsređenost na onog koga prati…

Tek da bi se zabavio, odjednom je zastao kao da okleva, kao da se pita da

li je krenuo u dobrom pravcu. Zatečena, mrka prilika se ukopala u mestu, paralisana. Strajk je onda produžio i posle nekoliko sekundi ponovo začuo njene korake kako odjekuju po mokrom pločniku. Bila je toliko nesmotrena da nije ni shvatila kako joj koraci odzvanjaju.

Malo dalje ukaza se stanica Vestborn park: dugačka niska građevina od žućkaste cigle. Tamo će se suočiti s njom, pitaće je koliko je sati i pažljivo će joj se zagledati u lice.

Skrenuvši u staničnu zgradu, brzo se sklonio u stranu i neprimetan, stao da je sačeka.

Tridesetak sekundi kasnije ugledao je visoku tamnu priliku kako trči ka ulazu kroz svetlucavu kišu, s rukama u džepovima; uplašila se da ga je izgubila, da je već ušao u voz.

Hitro je, samouvereno zakoračio ka ulazu ne bi li je presreo, ali proteza mu prokliza po mokrim pločicama i odlete u stranu.

– *Jebem ti!*

Nespretno raskoraknuvši, on izgubi oslonac i pade; u tih nekoliko dugih usporenih sekundi pre no što je dotakao prljav mokar pod, bolno se prizemljivši na bocu viskija u kesi, ugledao je skamenjenu priliku na ulazu, koja potom nestade kao preplašena košuta.

– *Sranje* – zaječa Strajk, ležeći na vlažnim pločicama, dok su ljudi kraj automata zurili u njega. Ponovo je izvrnuo nogu; osećao se kao da je pokidao ligament: koleno koje jedva da je zacelilo sad je bolno pulsiralo. Psujući u sebi traljavo obrisane pločice i krut protetički gležanj, pokuša da ustane. Niko mu nije prišao. Nesumnjivo su mislili da je pijan – Nikov i Ilsin viski izmigoljio se iz kese i uz kloparanje se otkotrljao preko poda.

Naposletku mu je radnik Železnica pomogao da se osovi na noge, gunđajući kako su postavili tablu s upozorenjem na mokar pod; zar je gospodin nije video, zar nije dovoljno istaknuta? Pružio je Strajku njegovu bocu viskija. Ponižen, Strajk mu mrmljajući zahvali pa odšepa kroz obrtne barijere za overu karata, gledajući da što pre pobegne od bezbrojnih pogleda.

Kad se bezbedno smestio u voz koji je hitao ka jugu, ispružio je bolnu nogu pa ispipao koleno koliko je mogao preko pantalona. Bilo je meko i bolno, baš kao proletos kad je pao niz stepenice. Onako besan, pomisli na devojku koja ga je pratila pa pokuša da rastumači šta se to upravo dogodilo.

Kad je krenula za njim? Da li je osmatrala Kvajnovu kuću, pa ga ugledala kad je ušao? Da ga nije (nimalo laskava pretpostavka) zamenila za Ovena

Kvajna? Katrin Kent ga je nesumnjivo pobrkala s njim načas, u onom mraku…

Nekoliko minuta pre presedanja u Hamersmitu, Strajk je ustao kako bi se pripremio za tegoban izlazak iz voza. Kad je stigao u Barons Kort, već je teško hramao i požalio je što nema štap za hodanje. Probio se kroz grašak-zelen viktorijanski hol, oprezno stupajući na pod umrljan mokrim tragovima stopala. Učini mu se da je prebrzo izašao iz tog suvog utočišta, pravog malog dragulja s natpisima u stilu art nuvo i kamenim frontonima. Praćen upornom kišom, produžio je ka obližnjoj dvosmernoj obilaznici koja je brujala od automobila.

S olakšanjem i zahvalnošću je shvatio da je iz stanice izašao upravo na onu stranu Talgart Rouda na kojoj se nalazi Fankortova i Kvajnova kuća.

Iako slične arhitektonske nedoslednosti nisu retkost u Londonu, Strajk je ipak pomislio kako nikad nije video građevine koje toliko odudaraju od okoline. Stare kuće od cigala bile su poređane u pravilnom nizu, nalik mrkocrvenim tragovima nekog drugog, smelijeg i maštovitijeg doba, dok su automobili neumoljivo tutnjali dvosmernom obilaznicom, glavnom saobraćajnicom koja sa zapada vodi u London.

Te kuće bile su kitnjasti umetnički ateljei iz poznog viktorijanskog doba, s prozorima u prizemlju sačinjenim od malih staklenih rombova ugrađenih u olovnu mrežu i velikim zasvođenim oknima na spratu, okrenutim ka severu, nalik fragmentima čuvene Staklene palate iščezle u požaru. Mokar, promrzao i ozleđen, Strajk je načas zastao da pogleda kuću na broju 179, diveći se osobenim graditeljskim rešenjima i pitajući se šta je sve Kvajn morao da istrpi ne bi li ubedio Fankorta da se predomisli.

Zaputio se uz belo stepenište. Prednja vrata bila su zaštićena od kiše strehom od opeke bogato ukrašenom kamenim girlandama, rozetama i medaljonima. Promrzlim ukočenim prstima Strajk je vadio iz džepa ključeve, jedan po jedan.

Četvrti se glatko okrenuo u bravi kao da godinama iz dana u dan otključava tu kuću. Uz jedva čujno škljocanje, vrata skliznuše pred njim. Ušao je u hodnik i zatvorio ih za sobom.

Istog trenutka se trže kao da ga je neko ošamario, ili polio kofom ledene vode. Posegnu za kragnom kaputa pa je navuče na usta i nos da se zaštiti. Očekivao je vonj prašine i starog drveta, no zapahnu ga oštar miris nekakve hemikalije, uvlačeći mu se u grlo i nos.

Nagonski je posegnuo za prekidačem na bočnom zidu i dve gole sijalice

zasijaše s tavanice. Prazan i uzan hodnik bio je obložen drvenim panelima boje meda. Spiralni stubovi od istog materijala podupirali su zasvođen prolaz. Na prvi pogled delovali su stabilno, lagano i skladno.

Međutim, kad je začkiljio i pažljivije se zagledao, Strajk uoči na drvetu mrlje nalik onima od paljevine. Kao da je neko u nastupu razuzdanog vandalizma sve unaokolo poprskao nagrizajućom tečnošću, čiji je rezak vonj prožimao ustajao prašnjav vazduh. Kiselina je progrizla lakiran drveni pod, spržila patinu na stepeništu od prirodnog drveta, boja na zidovima mestimično je bila istopljena i izbledela.

Pošto je nekoliko sekundi disao kroz kragnu od teškog štofa, Strajk oseti kako je unutra pretoplo za kuću koja je dugo nenastanjena. Grejanje je bilo podešeno na najjače, te je prodoran vonj hemikalije bio reskiji no što bi se to očekivalo s obzirom na oštru hladnoću koja je napolju vladala.

Nešto mu zašušta pod nogama. Strajk pogleda u pod i uoči nekoliko jelovnika iz restorana koji dostavljaju hranu na kuću, kao i koverat adresiran na VLASNIKA KUĆE/STANARA. Sagnuo se da ga podigne. Bila je to kratka gnevna poruka nekog suseda koji se žali na smrad.

Strajk ispusti poruku, koja ponovo pade na otirač s unutrašnje strane vrata, pa osmotri ožiljke koje je hemikalija ostavila na isprskanim površinama. S leve strane ugleda vrata i otvori ih. Ukaza mu se mračna i prazna soba; u njoj nije bilo oštećenja od tečnosti što je vonjala na varikinu. Osim te odaje, jedina prostorija u prizemlju bila je zapuštena kuhinja, takođe prazna. Ni ona nije pošteđena razornog delovanja hemikalije; isprskana je bila čak i polovina vekne hleba koja je stajala na kredencu.

Strajk se zaputi uz stepenice. Još neko se bio popeo uz te pragove pa ih je, silazeći, obilno ispolivao nagrizajućom tečnošću, koje je bilo posvuda, čak i na prozorskoj dasci na odmorištu, gde se boja potklobučila i ispucala.

Zastao je na prvom spratu. Čak i kroz težak štof svog kaputa osetio je još nešto, nešto što jedak vonj hemikalije nije mogao da zabašuri. Slatkast i užegao zadah truleži: smrad mesa koje se raspada.

Nije ni pokušao da otvori vrata na prvom spratu. Umesto toga je, i dalje noseći viski u onoj kesi koja se neprikladno njihala, polako produžio prateći mrlje od kiseline pa se popeo uz drugi niz stepenice sa sprženom farbom na pragovima i izvijenom, nekada uglancanom rukohvatu.

Zadah truleži postajao je prodorniji sa svakim Strajkovim korakom. To ga je podsetilo na ono vreme u Bosni, kad su zarivali dugačke štapove u tlo, pa ih izvlačili i njušili, jer je to bio jedini bezbedan način za otkrivanje masovnih

grobnica. Kad se popeo na drugi sprat, u atelje u kojem su viktorijanski umetnici nekada radili pod postojanim severnim svetlom, još jače je pritisnuo kragnu na usta.

Na odmorištu je zastao samo da bi iz predostrožnosti navukao rub rukava preko šake, kako ne bi ostavio otiske na drvenim vratima kad ih je zatim gurnuo. Isprva se ništa nije čulo osim slabašnog cviljenja šarki, no onda ga zagluši isprekidano zujanje muva.

Smrt je očekivao, ali ne ovakvu.

Lešina: vezana, smrdljiva i istrulela, šuplja i iščupane utrobe, ležala je na podu, umesto da visi o metalnoj kuki na kojoj bi prikladnije izgledala. Ali ono što je ličilo na preklanu svinju na sebi je imalo odeću.

Počivalo je ispod visokih zasvođenih greda, kupajući se u svetlu koje je prodiralo kroz te ogromne romaničke prozore, i mada je to bila privatna kuća u kojoj se i dalje čuo bruj neumornih automobila, Strajk je imao utisak da stoji, zgađen, u nekakvom hramu, da zuri u ostatke žrtvenog klanja, čina bogohulnog skrnavljenja.

Sedam tanjira i sedam kompleta pribora za jelo bilo je poređano oko tela koje se raspadalo, kao oko ogromne pečenice. Torzo je bio rasporen od grkljana do pubične kosti, a Strajk je bio dovoljno visok da čak i s praga vidi razjapljenu crnu šupljinu koja je ostala iza te gozbe. Utrobe nije bilo, kao da ju je neko pojeo. Nagorela odeća i koža pojačavali su utisak da je telo ispečeno i napola pojedeno. Na sprženim mestima, koža se presijavala kao da se istopila. Četiri vrela radijatora ubrzala su raspadanje.

Glava bez lica ležala je malo dalje, kraj prozora. Strajk ju je gledao ne pomerajući se, pokušavajući da zadrži dah. Požuteli pramenovi i dalje su štrčali iz brade, duplja sprženog oka jedva se nazirala.

Iako je mnogo puta gledao mrtve i osakaćene, Strajk se borio s nagonom za povraćanje u zagušljivoj mešavini smrada hemikalije i trulog leša. Prebacio je dršku kese preko podlaktice, izvadio mobilni iz džepa i snimio prizor iz nekoliko uglova, ne ulazeći dublje u sobu. Onda je izašao ostavivši vrata da se zalupe za njim, što nimalo nije ublažilo gotovo opipljiv vonj, pa pozvao policiju.

Polako i pažljivo, iako je žudeo da što pre izađe na svež i čist vazduh okupan kišom, Strajk je, pazeći da se ne oklizne i ne padne, sišao niz nagrizene stepenice da sačeka policiju na ulici.

17.

„Za ono najbolje iskoristi to daha što ti ostade,

jer posle smrti piti se ne može.”

Džon Flečer,
Krvavi brat

Strajk nije prvi put morao da poseti Novi Skotland jard na zahtev londonske policije. I prethodno saslušanje usledilo je posle otkrivanja leša, te mu posle višesatnog čekanja u sobi za saslušanja sinu kako je i prošli put veče pre kobnog otkrića vodio ljubav sa ženom; bar ga je koleno manje bolelo usled dugog prisilnog mirovanja.

Sam u sobi jedva većoj od kancelarijskog ormara prosečne veličine, nije mogao da odvoji misli od skarednog prizora koji je zatekao u ateljeu. Niti je mogao da se otme stravi koja ga je obuzela. Baveći se svojim poslom, video je tela u položaju koji je ukazivao na samoubistvo ili nesrećan slučaj; gledao leševe s jezivim tragovima prikrivanja svireposti kojoj su bili podvrgnuti pred smrt; video je ljude, čak i decu, osakaćene i izmrcvarene; ali nikad nije video ništa slično onome što je zatekao u Talgart Roudu 179. Bezdušnost tog čina podsećala ga je na zlokobno orgijanje, na brižljivo promišljeno sadističko divljanje. Najstrašnija mu je bila pomisao na redosled zbivanja: da li je pokojnik još disao kad je spržen kiselinom, kad mu je izvađena utroba; da li je bio podvrgnut mukama? Da li je Kvajn bio živ ili mrtav kad je ubica poređao onaj pribor oko njega?

Ogromna zasvođena odaja u kojoj je počivalo Kvajnovo telo, nesumnjivo već vrvi od ljudi u zaštitnim odelima, koji sakupljaju forenzičke dokaze. Strajk je poželeo da im se pridruži. Nije mogao da sedi mirno posle takvog otkrića. Mučio ga je osećaj nemoći. Čim je policija stigla, udaljio ga je neki smetenjak koji je banuo na mesto zločina da osmotri scenu („scena” je, u svakom pogledu, prikladan izraz, pomislio je: vezano telo, obasjano svetlošću što dopire kroz ogroman prozor nalik onim crkvenim… žrtvovanje nekakvoj demonskoj sili… sedam tanjira, sedam kompleta pribora za jelo…).

Mutna prozorska stakla u sobi za ispitivanje nisu propuštala ništa osim boje neba, sada crnog. Dugo je već sedeo u tom sobičku, ali policija još nije završila s njim. Teško je bilo razlučiti da li je to produženo saslušanje posledica

istinske sumnjičavosti ili puke netrpeljivosti. I pravo je, naravno, da onaj ko je otkrio žrtvu ubistva bude podvrgnut temeljnom ispitivanju, jer takvi često znaju više no što su voljni da kažu, a neretko se događa i da znaju sve. Ipak, moglo bi se reći da je rešivši slučaj Lule Landri Strajk ponizio londonsku policiju, koja je tako samouvereno tvrdila da je u pitanju samoubistvo. Strajk nije ni pomislio da je paranoičan što je zaključio kako je inspektorka s vojničkom frizurom, koja je upravo bila izašla iz sobe, čvrsto rešila da ga natera da se preznoji. I smatrao je kako zaista nema nikakve potrebe da ga sad još zagledaju njene brojne kolege; neki su samo u dokolici zurili u njega, dok su drugi razmenjivali podrugljive dosetke.

Ako su mislili da će mu izazvati nelagodu, grdno su se prevarili. Ionako nije imao kuda da ode, a osim toga, tu su ga sasvim pristojno nahranili. Još da su mu dozvolili da zapali koju, bilo bi mu sasvim prijatno. Žena koja ga je sat vremena ispitivala rekla mu je da može da izađe ispred zgrade, na kišu, i to u pratnji, kako bi pripalio cigaretu, ali tromost tela i radoznalost uma prikovali su ga za stolicu. Rođendanski viski stajao je pored njega u kesi. Pomislio je da bi mogao i da ga otvori ako ga uskoro ne puste. Ostavili su mu plastičnu čašu za vodu.

Vrata iza njega zašuštaše preko debelog sivog tepiha.

– Mistični Bobe – začu se iza njega.

Ričard Anstis iz londonske policije i teritorijalne odbrane ušao je u sobu ozaren i pokisao, sa svežnjem papira ispod miške. Imao je gadan ožiljak preko obraza, koža ispod desnog oka bila mu je glatka i čvrsto zategnuta. Spasli su mu vid u poljskoj bolnici u Kabulu dok su obamrlom Strajku pokušavali da sačuvaju koleno osakaćene noge.

– Anstise! – reče Strajk pa prihvati pruženu ruku. – Šta se…?

– Treniraju strogoću, ortak, srediću ja to – odvrati Anstis pa se sruči na stolicu na kojoj je do maločas sedela namrgođena inspektorka. – Znaš da ovde nisi omiljen. Srećom, tu je čika Diki da jamči za tebe.

Uvek je govorio kako mu je Strajk spasao život, što je možda istina. Bili su izloženi vatri na nekom prašnjavom avganistanskom drumu. Strajk nije bio siguran kako je predosetio eksploziju. Mogao je da pomisli kako momak što je istrčao pokraj puta s nekim dečkićem, koji mu je verovatno bio mlađi brat, jednostavno beži od pucnjave. Seća se samo kako je doviknuo vozaču vikinga da zakoči, no kako njegovo naređenje nije izvršeno – možebiti da ga vozač nije čuo – nagnuo se, s leđa zgrabio Anstisa za košulju i jednom rukom ga povukao u zadnji deo vozila. Da je Anstis ostao napred, po svoj prilici bi doži-

veo sudbinu mladog Garija Toplija, koji je sedeo tačno ispred Strajka; kasnije su našli samo njegovu glavu i torzo; to je bilo sve što su mogli da sahrane.

– Moramo još jednom da prođemo ovu priču, ortak – reče Anstis, spuštajući ispred njega izjavu, koju je verovatno preuzeo od one inspektorke.

– Neće ti smetati da nešto popijem? – umorno će Strajk.

Praćen Anstisovim šaljivim pogledom, Strajk izvadi iz kese aran singl malt pa usu dva prsta u plastičnu čašu s mlakom vodom.

– Dobro: žena te je unajmila da nađeš ubijenog… pretpostavljamo da je reč o tom piscu… tom…

– Ovenu Kvajnu, da – dodade Strajk, dok je Anstis pokušavao da protumači beleške svoje koleginice. – Njegova žena me je angažovala pre šest dana.

– A tog dana on je bio nestao već… koliko?

– Deset dana.

– I žena se nije obratila policiji?

– Nije. To mu nije bilo prvi put: povremeno bi nestao nikome ne govoreći kuda ide, pa bi se posle izvesnog vremena vratio. Voleo je da odseda u hotelima, sam.

– Zašto se ovoga puta obratila tebi?

– Zbog porodičnih problema. Mentalno zaostala ćerka i novčana oskudica. A Kvajn je izbivao malo duže no obično. Pomislila je da je otišao u nekakvo utočište za pisce. Nije znala gde je to, ali ja sam onda proverio i saznao da joj muž nije tamo.

– I dalje mi nije jasno zašto se obratila tebi, a ne nama.

– Rekla je kako vas je jednom zvala kad je Kvajn nestao, i kako je on bio ljut zbog toga. Tada je, navodno, bio s devojkom.

– Proveriću to – reče Anstis pa zapisa nešto. – Zašto si otišao u onu kuću?

– Sinoć sam saznao da je Kvajn bio njen suvlasnik.

Anstis poćuta pa upita:

– Njegova žena ti to nije pomenula?

– Nije – odvrati Strajk. – Ona tvrdi kako je on mrzeo tu kuću i kako joj nikad ni prišao nije. Navodno je čak zaboravila da je uopšte i imaju…

– Poverovao si joj? – promrmlja Anstis, trljajući bradu. – S obzirom na to da su u oskudici?

– Nije to tako jednostavno – reče Strajk. – Drugi suvlasnik je Majkl Fankort…

– Čuo sam za njega.

– … A ona kaže kako upravo Fankort nije hteo da je prodaju. Njih dvojica su bili na ratnoj nozi. – Otpio je malo viskija, koji mu je zagrejao grlo i stomak. (Kvajnov stomak, cela njegova utroba bili su iščupani. Gde li su završili?) – Kako god bilo, otišao sam tamo u vreme ručka i tamo sam ga i našao – bar neke njegove delove.

Pomisli kako bi mu cigareta baš legla uz viski.

– Koliko sam čuo, leš je zaista gadno izmrcvaren – reče Anstis.

– ’Oćeš da vidiš?

Strajk izvadi mobilni iz džepa, pronađe na njemu slike leša pa mu ga pruži preko stola.

– Sunce ti – reče Anstis. Pošto je ceo minut zamišljeno zurio u iskasapljeno telo, upita, zgrožen: – Šta je ovo oko njega… tanjiri?

– Aha – odvrati Strajk.

– Da li ti to nešto govori?

– Ništa.

– Znaš li kad je poslednji put viđen… živ?

– Žena ga je poslednji put videla petog uveče. Upravo se bio vratio s večere sa svojom agentkinjom, koja mu je saopštila da neće moći da objavi svoju poslednju knjigu jer je u njoj oklevetao bog će ga znati koliko ljudi, uključujući i neke veoma osvetoljubive.

Anstis pogleda u beleške inspektorke Roulins.

– To nisi rekao Bridžit.

– Nije me pitala. Nas dvoje nismo uspostavili baš prisan odnos.

– Otkad je ta knjiga u prodaji?

– Nije u prodaji – odvrati Strajk pa dopuni čašu. – Još nije ni odštampana. Rekao sam ti, posvađao se s agentkinjom jer mu je ova rekla kako to neće moći da objavi.

– Jesi li je ti pročitao?

– Veći deo.

– Njegova žena ti je dala kopiju?

– Ne, ona je nije čitala.

– Zaboravila je da ima još jednu kuću i nije pročitala knjigu svog muža – bezizrazno će Anstis.

– Ona tvrdi da bi je pročitala posle objavljivanja. Kako god da ti to deluje, ja joj verujem.

– Aha – odvrati Anstis, beležeći nove pojedinosti iz Strajkove izjave. – Kako si došao do rukopisa?

– To radije ne bih otkrivao.

– Što bi moglo da bude problem – primeti Anstis, okrznuvši ga pogledom.

– Za mene ne bi – odvrati Strajk.

– Možda ćemo morati da se vratimo na to, Bobe.

Strajk slegnu ramenima, pa upita:

– Jesu li obavestili njegovu ženu?

– Dosad verovatno jesu, da.

Strajk nije bio pozvao Leonoru. Vest o muževljevoj smrti ženi se mora saopštiti u četiri oka, a to treba da učini neko ko zna kako se to radi. Mnogo puta je to lično obavio, ali otad je ispao iz štosa; kako god bilo, njemu je tog popodneva pristojnost nalagala da ostane pokraj Kvajnovih oskrnavljenih posmrtnih ostataka, da pripazi na njih i bezbedno ih prepusti policiji.

Nije smetnuo s uma kroz šta će Leonora proći dok je budu ispitivali u Skotland jardu. Zamislio ju je kako otvara vrata policajcu – ili možda dvojici – kako je već obuzima zla slutnja pri pogledu na uniforme; bubnjanje damara u ušima naspram smirenog, saosećajnog predloga da svi troje uđu u kuću; zatim jezivo saopštenje (iako joj zacelo ne bi rekli, bar ne u prvom trenutku, za debelo purpurno uže kojim je njen muž bio vezan, za mračnu šupljinu koju je ubica iskopao u njegovom grudnom košu i trbuhu; ne bi joj odmah rekli da mu je kiselina spržila lice niti da je neko poređao tanjire oko njega, kao da je njegovo telo džinovska pečenica… Strajk se prisetio ovala s jagnjetinom koju mu je Lusi bila pružila manje od dvadeset četiri sata ranije. Nije bio gadljiv, ali onaj blagi viski kao da mu je zapeo u grlu i on odloži čašu).

– Znaš li možda koliko je njih upoznato sa sadržajem knjige? – polako upita Anstis.

– Pojma nemam – odgovori Strajk. – Dosad verovatno mnogi. Kvajnova agentkinja Elizabet… Tasel… piše se kao što se izgovara – dodade, dok je Anstis beležio – poslala ju je Kristijanu Fišeru iz *Krosfajer pablišinga*, a on voli da dobošari. U slučaj su uključeni i advokati, koji pokušavaju da zaustave glasine.

– Postaje sve zanimljivije – promrmlja Anstis, brzo beležeći. – Hoćeš li još nešto da pojedeš, Bobe?

– Hoću da zapalim cigaretu.

– Nećemo dugo – obeća Anstis. – Koga je oklevetao?

– Pitanje je – odvrati Strajk, ispruživši bolnu nogu – da li su to klevete ili je Kvajn izneo istinu o tim ljudima. Ali oni koje sam prepoznao u likovima iz knjige… daj mi papir i olovku – reče, shvativši da će biti brže da zapiše nego da mu diktira. Naglas je izgovarao imena dok ih je beležio: – Majkl Fankort, pisac; Danijel Čard, direktor izdavačke kuće koja je objavljivala Kvajnove knjige; Katrin Kent, Kvajnova devojka…

– I devojku je imao?

– Aha, navodno, bili su zajedno duže od godinu dana. Išao sam da razgovaram s njom, u Staford Krips Hausu, to ti je deo Klement Atli Korta… izjavila je da on nije došao kod nje kad je nestao i da ga nije videla… onda Liz Tasel, njegova agentkinja; Džeri Volgrejv, njegov urednik i – načas zastade – njegova žena.

– I svoju ženu je stavio u tu knjigu?

– Aha – odvrati Strajk, gurnuvši spisak Anstisu preko stola. – Ali ima tu još tušta i tma likova koje nisam prepoznao. Ako tražiš nekog određenog, namučićeš se.

– Još imaš taj rukopis?

– Ne – slagao je Strajk i ne trepnuvši, jer je očekivao to pitanje. Neka se Anstis sam pobrine za svoj primerak, bez Nininih otisaka na njemu.

– Možeš li da se setiš još nečeg korisnog? – upita Anstis, ispravivši se na stolici.

– Aha. Ne bih rekao da je njegova žena to uradila.

Anstis ga pogleda upitno, ali srdačno. Strajk je bio kum njegovom sinu,

koji se rodio samo dva dana pre no što je njihov viking raznet. Svega nekoliko puta je video Timotija Kormorana Anstisa i nije bio oduševljen njime.

– Dobro, Bobe, potpiši nam ovo, a onda te vozim kući.

Strajk pažljivo pročita izjavu, sa zadovoljstvom ispravivši prezime inspektorke Roulins pogrešno napisano na nekoliko mesta, pa potpisa.

Mobilni mu zazvoni dok su on i Anstis hodali hodnikom ka liftu; koleno mu je bolno negodovalo.

– Kormoran Strajk? Leonora ovde – reče žena s druge strane, za trunku manje jednoličnim tonom no inače.

Strajk pokaza Anstisu da sad ne može da uđe u lift, pa se udalji od njega i priđe mračnom prozoru, ispod kojeg su automobili milili na upornoj kiši.

– Je li vam dolazila policija? – upita je.

– Jeste, još sam s njima.

– Mnogo mi je žao, Leonora – reče.

– Jeste li vi dobro? – nabusito će ona.

– Ja? – uzvrati Strajk, iznenađen. – Ja sam dobro.

– Nisu vas gnjavili? Rekli su mi da su vas saslušavali, a ja ću njima: „Našao je Ovena zato što sam ga ja molila, što ste uhapsili čoveka?”

– Nisu me uhapsili – odgovori Strajk. – Samo su uzeli izjavu.

– Ali držali su vas sve ovo vreme.

– Otkud vi znate koliko dugo…

– I ja sam tu. Dole u holu. Hoću da vas vidim. Tražila sam da me dovedu.

Zgranut, oseti kako mu onaj viski pritiska prazan stomak, pa reče prvo što mu je palo na pamet:

– Ko čuva Orlando?

– Edna – odvrati Leonora, kao da je njegova briga za njenu kćer nešto najprirodnije na svetu. – Kad će da vas puste?

– Upravo izlazim.

– Ko je to? – upita Anstis kad je Strajk završio razgovor. – Šarlot se zabrinula za tebe?

– Zaboga, ne – odvrati Strajk dok su ulazili u lift. Potpuno je bio zabora-

vio da Anstisu nije ni rekao da su njih dvoje raskinuli. Kao prijatelja iz londonske policije, Strajk ga je smestio među one do kojih glasine ne dopiru. – To je završeno. Pre nekoliko meseci.

– Ozbiljno? Šteta – reče Anstis, kojem kao da je bilo iskreno žao. Ali Strajk je pomislio kako je Anstis pomalo razočaran i zbog samog sebe. Među svim njegovim prijateljima Anstis je bio najviše očaran Šarlotom, njenom izuzetnom lepotom i dvosmislenim smehom. „Dovedi ponekad Šarlot”, ponavljao je Anstis kao pokvarena ploča kad su se njih dvojica oslobodili i bolnica i vojske i vratili se kući.

Strajk je nagonski osetio poriv da zaštiti Leonoru od Anstisa, ali to je bilo nemoguće. Kad su se klizna vrata lifta otvorila, najpre je ugledao upravo nju, mršavu i zapuštenu, s češljićima u tankoj kosi, i umotanu u stari kaput; očekivao je da joj na nogama ugleda sobne papuče, no ipak je bila obula crne iznošene cipele. Pored nje je stajalo dvoje policajaca u uniformi, muškarac i žena, koja joj je, očigledno, saopštila vest, a potom je dovela ovamo. Po pogledima koje su policajci uputili Anstisu, Strajk je zaključio da ih je Leonora prilično zbunila, da je njena reakcija na vest o muževljevoj smrti bila krajnje neuobičajena.

Bezizraznog lica, bez ijedne suze, Leonori kao da laknu kad ugleda Strajka.

Anstis je radoznalo pogleda, ali Strajk ih ne upozna.

– Da sednemo tamo? – upita je, pokazavši joj na klupu naslonjenu uza zid. Dok je šepao rame uz rame s Leonorom, osetio je korake troje policajaca iza njih.

– Kako ste? – upita je, pomalo se nadajući da će ona ispoljiti bar neki znak uznemirenosti, tek toliko da primiri radoznale posmatrače.

– Šta znam – odvrati Leonora, pa se sruči na plastičnu klupu. – Ne mogu da verujem. Ni pomislila nisam da bi otišao tamo, zamlata šašava. Pretpostavljam da je to uradio neki provalnik. Trebalo je da ode u hotel kao uvek, zar ne?

To znači da joj nisu mnogo rekli. Strajk pomisli kako je ona u šoku više nego što je i sama svesna. Odluka da se vidi s njim ličila je na zbunjenu reakciju nekog ko ne zna šta bi drugo, do da se obrati onom za koga očekuje da će mu pomoći.

– Hoćete li da vas odvedem kući? – upita je Strajk.

– Mislim da će me oni odvesti – reče Leonora, jednako mirno i samouve-

reno kao što mu je nekoliko dana ranije rekla kako će Elizabet Tasel platiti njegove usluge. – Samo sam htela da se uverim da ste dobro, da vas nisam uvalila u nepriliku, ali i da vas pitam da li biste nastavili da radite za mene.

– Da nastavim? – ponovi Strajk.

Načas pomisli kako Leonora nije najbolje shvatila šta se zapravo dogodilo, kako je i dalje ubeđena da je Kvajn tamo negde i da ga treba tražiti. Možda se iza njenog neuobičajenog ponašanja krije nešto ozbiljnije, neki patološki problem spoznaje stvarnosti?

– Oni misle da ja znam nešto o tome – reče Leonora. – Tako mi se čini.

Strajk je oklevao da izgovori: „Siguran sam da ne misle”, jer bi to bila laž. Leonora je znala da joj je muž neverni podlac, osim toga, nije obavestila policiju o njegovom nestanku, dopustila je da prođe deset dana pre no što je odlučila da ga potraži, imala je ključ nenastanjene kuće u kojoj je pronađeno telo i nesumnjivo je mogla tamo da ga iznenadi, te je, s obzirom na sve to, Strajk bio i te kako svestan da će Leonora biti prvi i glavni osumnjičeni. Uprkos tome, upitao ju je:

– Zašto ste to pomislili?

– Tako mi se čini – ponovila je. – Vidim kako razgovaraju sa mnom. I rekli su da hoće da mi pretresu kuću, njegovu radnu sobu.

Bio je to rutinski postupak, ali shvatio je da bi ona to doživela kao uznemiravanje i pretnju.

– Zna li Orlando šta se dogodilo? – upita je.

– Kazala sam joj, ali ne bih rekla da je razumela – odgovori Leonora i Strajk napokon ugleda suze u njenim očima. – Rekla je: „Kao Gospodin Govance”, to je bio naš mačak, koji je pobegao, ali ne znam da li je shvatila. S Orlando se nikad ne zna. Nisam joj rekla da ga je neko ubio. Jednostavno mi to ne ide u glavu.

Ona načas zastade, a Strajk se ponada, potpuno izlišno, da mu se dah ne oseća na viski.

– Hoćete li i dalje da radite za mene? – bez okolišanja ga upita. – Bolji ste od njih, zato sam vas i izabrala. Hoćete li?

– Hoću – odvrati on.

– Kao da misle kako ja imam neke veze s tim – ponovi Leonora, ustajući. – Vidim ja kako razgovaraju sa mnom.

Još čvršće je navukla rubove kaputa.

– Bolje da krenem, čeka me Orlando. Drago mi je što ste dobro.

Vratila se svojim pratiocima. Ona policajka delovala je zgranuto što joj se Leonora obraća kao da je ona taksista, ali pošto je brzo razmenila pogled s Anstisom, pristade da udovolji njenom zahtevu da je odveze kući.

– Šta ovo bi, bog te? – Anstis ga upita kad su se dve žene udaljile izvan domašaja.

– Zabrinula se da ste me uhapsili.

– Malo je čudnjikava, a?

– Da, pomalo.

– Ništa joj nisi rekao, zar ne? – upita Anstis.

– Nisam – odgovori Strajk, kome bi krivo što ga je ovaj to pitao. Nije on tako neiskusan da bi s osumnjičenima delio informacije s mesta zločina.

– Budi oprezan, Bobe – smeteno mu reče Anstis kad su kroz obrtna vrata izašli u kišnu noć. – Nemoj da se mešaš u istragu. U pitanju je ubistvo, a ti ovde nemaš mnogo prijatelja, ortak.

– Popularnost je precenjena. Slušaj, uzeću taksi… ne – odlučno prekinu Anstisovo negodovanje – moram da zapalim pre no što krenem bilo kuda. Hvala ti, Riče, na svemu.

Rukovali su se; Strajk je podigao kragnu kako bi se zaštitio od hladnoće i mahnuvši prijatelju odšepao mokrim pločnikom. Laknulo mu je što se otarasio Anstisa, ništa manje no što mu je prijao prvi dim cigarete posle dugo vremena.

18.

„Koliko videh, tamo gde se ljubomora potpiruje
rogovi na duši još teži su od onih na glavi.”

Ben Džonson, *Ljudi i ćudi*

Strajk je sasvim zaboravio da je u petak po podne Robin izašla iz kancelarije nadurena. Znao je samo da je ona jedina kojoj želi da ispriča šta se dogodilo i mada je obično izbegavao da joj telefonira vikendom, učini mu se da izuzetne okolnosti mogu da opravdaju makar telefonsku poruku. Poslao ju je iz taksija, koji je zaustavio pošto je četvrt sata tumarao kroz mrak mokrim ledenim ulicama.

Robin se bila sklupčala u naslonjači s knjigom *Isledničko saslušavanje: Psihologija i praksa*, koju je kupila preko interneta. Metju je bio na sofi, preko fiksnog telefona je razgovarao s majkom u Jorkširu, koja je ponovo kunjala. Prevrnuo bi očima kad god bi Robin podsetila sebe da ga pogleda i saosećajno se osmehne njegovom bespomoćnom očajanju.

Kad joj je mobilni zavibrirao, razdražljivo ga je pogledala; pokušavala je da se usredsredi na *Isledničko saslušavanje*.

Našao Kvajna ubijenog. K.

Prigušeno je vrisnula, no ipak je prepala Metjua. Knjiga joj skliznu iz krila i pade na pod. Ona dohvati mobilni pa otrča u spavaću sobu.

Metju je još dvadeset minuta razgovarao s majkom, a onda je prišao spavaćoj sobi i oslušnuo iza zatvorenih vrata. Čuo je Robin kako postavlja pitanja i ćuti, kao da sluša duge, iscrpne odgovore. Nešto mu je u treperenju njenog glasa govorilo da je Strajk na vezi. Stisnuo je vilicu.

Kad je Robin napokon izašla iz sobe, zaprepašćena i užasnuta, rekla je vereniku kako je Strajk našao nestalog čoveka, te da je ovaj ubijen. Metjua je urođena radoznalost povukla na jednu stranu, ali njegova netrpeljivost prema Strajku, kao i to što je ovaj dopustio sebi da potraži Robin u nedelju uveče, gurnuli su ga na drugu.

– Baš mi je drago što se večeras, eto, dogodilo i nešto što je tebe zainteresovalo – reče. – Znam da ti je pitanje maminog zdravlja smrtno dosadno.

– Kakav si ti licemer! – zgranuto će Robin, pogođena tom nepravdom.

Svađa se zabrinjavajućom brzinom otela kontroli. Dohvatili su se poziva Strajku da prisustvuje venčanju; Metjuovog podrugljivog stava prema Robininom poslu; zapitali se nad svojim budućim životom; nad onim što jedno drugom duguju; Robin je užasnuto posmatrala kako se sami temelji njihove veze preispituju i koriste za međusobno optuživanje, ali nije se povukla. Osećaj osujećenosti i besa prema muškarcima u njenom životu nadvladali su u njoj; besna je bila na Metjua što nije video koliko joj je njen posao važan i na Strajka što nije umeo da proceni njene sposobnosti.

(Ali on se upravo njoj javio kad je pronašao telo… Čak je uspela da provuče pitanje: „Jesi li još nekom rekao?”, na šta joj je Strajk odgovorio, ničim ne pokazavši kako mu je jasno koliko je njoj to važno: „Nikom, samo tebi”.)

U međuvremenu, Metju je napravio pravu dramu. Kasnije je shvatio kako nešto ipak nije trebalo da joj prebacuje a to ga je mučilo više od svega: pre no što je počela da radi za Strajka, Robin bi se, u njihovim svađama, uvek prva povukla, prva bi se izvinila, ali njena pomirljiva priroda kao da se izvitoperila na tom prokletom tupavom poslu…

Imali su samo jednu spavaću sobu. Robin je zato izvukla rezervne pokrivače s vrha garderobnog ormana, izvadila posteljinu i objavila svoju nameru da spava na sofi. Siguran da će se ubrzo predomisliti (sofa je bila tvrda i neudobna), Metju nije ni pokušao da je odvrati.

Ali prevario se što je očekivao da će ona smekšati. Kad se ujutru probudio, zatekao je praznu sofu; Robin je bila izašla. Obuzeo ga je nezadrživ gnev. Nema sumnje da je otišla na posao ranije no inače, ali u svojoj mašti – a Metju nije bio naročito maštovit – video je kako joj ona bezočna nakazna ljudeskara otvara vrata, ali ne od kancelarije, već od svog stana…

19.

„… Za tebe ću otvoriti

knjigu mračnoga greha, duboko u sebi utisnutu.

… moja boljka u duši mojoj leži.”

Tomas Deker,
Plemeniti španski vojnik

Strajk je podesio budilnik na rani jutarnji sat, kako bi u miru i bez prekidanja mogao da radi, neometan telefonskim pozivima klijenata. Čim je otvorio oči, skočio je iz kreveta, istuširao se i doručkovao, vrlo brižljivo namestio protezu na otečeno koleno i četrdeset pet minuta posle buđenja odšepao u kancelariju s nepročitanim stranicama *Bombiksa Morija* ispod miške. Sumnje koje nije poverio Anstisu naterale su ga da što pre dovrši knjigu.

Skuvao je šolju jakog čaja i seo za Robinin sto, bolje osvetljen od njegovog, i počeo da čita.

Pošto je pobegao od Koljača, Bombiks je odlučio da se reši svojih saputnika na dugom putovanju, Sukube i Krvopije. Učinio je to tako što ih je odveo u bordel, gde su obe sa zadovoljstvom pristale da rade. Bombiks je onda sam krenuo u potragu za Pompezijusom, čuvenim piscem, za kojeg se nadao da će mu postati mentor.

Na polovini nekog mračnog prolaza, Bombiksu je prišla žena duge riđe kose i demonskog lica, koja je nosila pregršt mrtvih pacova, s namerom da ih ispeče za večeru. Kad je saznala ko je Bombiks, Harpija ga je pozvala u svoju kuću, koja je, kako se ispostavilo, bila pećina zatrpana životinjskim lobanjama. Strajk je ovlaš preleteo scene seksa, koje su zauzimale četiri strane, i ponovo se usredsredio na sliku u kojoj Harpija bičuje Bombiksa obešenog o svod pećine. Onda je, kao i Krvopija, Harpija pokušala da se podoji s Bombiksovih grudi, no iako je bio vezan, on je uspeo da je odgurne. Dok je iz njegovih bradavica curila zaslepljujuća neprirodna svetlost, Harpija mu je, u suzama, pokazala svoje grudi, iz kojih je curilo nešto mrkosmeđe, gusto i lepljivo.

Strajk se namrštio na tu sliku. Kvajnov stil ne samo da je poprimio odlike groteske, od čije mu je otužnosti pripala muka, nego su iz svakog njegovog

opisa nezadrživo izbijali zloba i potisnut sadizam. Zar je Kvajn mesece, možda čak godine posvetio nameri da izazove što više bola i patnje? Da li je bio pri zdravoj pameti? Može li se za čoveka koji tako majstorski vlada svojim stilom, jedinom odlikom njegovog pisanja koja se Strajku donekle svidela, reći da je neuračunljiv?

Popio je malo čaja, utešno toplog i čistog, pa nastavio da čita. Bombiks se, zgađen, spremao da napusti Harpijinu kuću, kad je banuo još jedan lik: Epikoena, koju je Harpija, i dalje jecajući, predstavila kao svoju usvojenu kćer. Devojka, ispod čije se odeće jasno video penis, tvrdila je da su ona i Bombiks srodne duše, budući da su i jedno i drugo imali i muške i ženske odlike. Ponudila mu je da prouči njeno hermafroditsko telo, pod uslovom da je prvo sluša kako peva. Navevši ga na zaključak da ima divan glas, zalajala je kao foka, a Bombiks je pobegao pokrivajući uši.

Sad je Bombiks, visoko na brdu što se uzdizalo usred grada, video zamak svetlosti. Zaputio se strmim ulicama k njemu, sve dok iz jednog mračnog ulaza nije čuo dozivanje nekog kepeca, koji mu se zatim predstavio kao pisac Pompezijus. Taj je imao Fankortove obrve, Fankortov mrzovoljan pogled i podsmešljivo držanje. Ponudio je Bombiksu da prenoći u njegovom domu, budući da je „čuo priče o njegovoj izuzetnoj darovitosti”.

Bombiks je uto, užasnut, video neku mladu ženu, okovanu, kako piše za sekreterom. U ognjištu kraj nje ležali su usijani žigovi, a na izvitoperenom metalu bili su izliveni izrazi: *neizlečivo lakoveran* i *zlatousti snošaj*. Očigledno očekujući da će Bombiksa to zabaviti, Pompezijus mu je objasnio kako je svoju mladu ženu, Efigiju, postavio tu da piše knjigu, da mu ne bi dodijavala dok on stvara svoje remek-delo. Na nesreću, objasnio mu je Pompezijus, Efigija nema dara, te je morao da je kazni. Kad je izvadio jedan žig iz vatre, Bombiks je istrčao iz te kuće, praćen Efigijinim bolnim jaucima.

Bombiks je požurio ka zamku svetlosti, nadajući se da će tamo naći utočište. Iznad kapije zamka isklesano je bilo ime *Falus Impudikus*, ali kad je stao da lupa, niko mu nije otvorio. Onda je krenuo oko zamka, zavirujući kroz prozore, dok nije ugledao nagog ćelavog čoveka gde stoji iznad beživotnog tela zlatnog dečaka, izbodenog; iz svake rane isijavala je zaslepljujuća svetlost, baš kao ona što je curila iz Bombiksovih bradavica. Falusov nabrekli penis kao da je bio gnjio.

– Zdravo.

Strajk se trgao i podigao pogled. Robin je stajala ispred njega u kišnom mantilu, rumenog lica i raspuštene ićkastozlatne kose, razbarušena i blistava

na ranojutarnjoj svetlosti što se probijala kroz prozor. Upravo u tom trenutku Strajku je bila prelepa.

– Zašto si toliko poranila? – čuo je svoj glas.

– Zanimalo me je šta se događa.

Skinula je kaput, a Strajk je odvratio pogled, zamišljen. Naravno da dobro izgleda kad se pojavila neočekivano, dok su mu misli bile ispunjene slikama golih ćelavih muškaraca sa zaraženim penisom…

– Hoćeš još jedan čaj?

– Baš bi mi prijao, hvala – rekao je, ne podižući pogled s rukopisa. – Samo da završim ovo…

I uz osećaj da roni kroz zagađenu vodu, ponovo se udubio u groteskan svet *Bombiksa Morija*.

Dok je Bombiks zurio kroz prozor zamka, omađijan jezivim prizorom Falusa Impudikusa iznad onog tela, skolilo ga je mnoštvo čankoliza s navučenim kapuljačama, odvuklo ga u zamak pred Falusa Impudikusa i svuklo ga do gole kože. Tada je Bombiksov stomak bio već i te kako primetan, kao da će se svakog časa poroditi. Falus Impudikus je svojim čankolizima izdao nekoliko strogih naređenja, što naivnog Bombiksa ostavi u uverenju da će biti počasni gost na nekoj gozbi.

Likovima koje je Strajk prepoznao: Sukubi, Krvopiji, Koljaču, Harpiji, Pompezijusu i Impudikusu, sad se pridružila i Epikoena. Sedmoro gostiju sedelo je za velikim stolom na kojem je stajao veliki krčag što se pušio i pladanj, prazan, ne manji od prosečnog čoveka.

Kad je Bombiks ušao u dvoranu, shvatio je da za njega nema mesta za trpezom. Ostali gosti poustajaše, pa mu priđoše s konopcima u rukama i savladaše ga. Vezaše ga, staviše na onaj pladanj, pa ga rasporiše. Ispostavilo se da je ono što je bujalo u njemu zapravo lopta neprirodne svetlosti, koju ovi izvadiše, pa je zaključaše u škrinju Falusa Impudikusa.

U onom krčagu nalazio se vitriol, kojim je sedmoro napadača u veselom raspoloženju ispolivalo Bombiksa, dok je ovaj urlao. Kad se najzad spustila tišina, počeli su da ga jedu.

Knjiga se završava slikom u kojoj gosti na odlasku, bez imalo griže savesti, razmenjuju uspomene na Bombiksa i ostavljaju za sobom praznu dvoranu, ostatke tela koji se još puše i zaključanu škrinju sa svetlećom loptom, koju su poput lustera okačili iznad stola.

– Sranje – tiho reče Strajk.

Podigao je pogled. Robin je spustila tek napravljen čaj pored njega, a on nije ni primetio. Sedela je na sofi, mirno čekajući da Strajk završi.

– Sve je opisano u knjizi – reče on. – Ono što se dogodilo Kvajnu. Sve je ovde.

– Kako to misliš?

– Junak Kvajnove knjige umro je baš kao Kvajn. I njega su vezali, iščupali mu utrobu, polili ga kiselinom. U knjizi su ga pojeli.

Robin je zurila u njega.

– Tanjiri. Noževi i viljuške…

– Tačno tako – odvrati Strajk.

Ne razmišljajući, izvadio je mobilni iz džepa da joj pokaže slike koje je snimio na mestu zločina, no onda je uhvatio njen prestravljen pogled.

– Ne – rekao je – izvini, zaboravio sam da ti nisi…

– Daj mi to – uzvratila je.

Šta je zaboravio? Da ona nije obučena ili iskusna, da nije ni policajac ni vojnik? Htela je da ispuni njegova očekivanja. Htela je da napreduje, da bude više od onoga što jeste.

– Želim da vidim – slagala je.

Sa zebnjom joj je pružio telefon.

Robin nije ni trepnula, ali dok je zurila u šupljinu u visini grudnog koša i stomaka žrtve, učinilo joj se da se njena vlastita utroba grči od užasa. Prinela je šolju ustima, ali je shvatila da ne može da pije. Najjezivije je bilo lice snimljeno pod uglom, u krupnom planu, nagrizeno kiselinom, pocrnelo, sa spaljenom očnom dupljom…

Pogodio ju je skaredan prizor poređanih tanjira. Strajk je jedan snimio u krupnom planu; sve je bilo brižljivo postavljeno.

– Bože dragi – rekla je, klonula, pa mu vratila telefon.

– Sad pročitaj ovo. – Strajk joj je pružio stranice s opisom onoga što je upravo videla na slikama.

Ćutke je čitala. Kad je završila, razrogačeno ga je pogledala.

– *Bože* dragi – ponovo je rekla.

Uto joj je zazvonio mobilni. Izvadila ga je iz tašne spuštene na sofu i pogledala u displej. Metju. I dalje gnevna na njega, odbila je poziv.

– Šta misliš – upitala je Strajka – koliko je njih pročitalo knjigu?

– Dosad verovatno mnogi. Fišer je imejlom razaslao odlomke po celom gradu; zahvaljujući njemu i dopisima advokata, to je postalo traženo štivo.

Dok je to govorio, neobična, nasumična misao prošla mu je kroz glavu: kako Kvajn nije mogao da napravi bolju reklamu čak i da je hteo… ali nije mogao sam sebe da ispoliva kiselinom, onako vezan, niti da izvadi sebi utrobu…

– Rukopis se čuva u sefu u *Rouper Čardu*, čiju šifru, izgleda, zna polovina zaposlenih u toj izdavačkoj kući – nastavio je. – Tako sam i ja došao do njega.

– Ipak, zar ne misliš da je ubica po svoj prilici neko ko je završio u…?

Telefon joj je ponovo zazvonio. Okrznula je pogledom displej. Metju. Ponovo je odbila poziv.

– Ne mora da znači – reče Strajk, odgovorivši na nedovršeno pitanje. – Ali svi oni koje je opisao naći će se visoko na spisku osumnjičenih kad policija počne istragu. Od likova koje sam prepoznao, Leonora tvrdi da nije pročitala knjigu, kao i Katrin Kent…

– Veruješ li im? – upita Robin.

– Leonori verujem. Nisam siguran za Katrin Kent. Kako ono beše? „Da bi gledao kako muke zadovoljstvo će mi pružiti.”

– Ne verujem da bi to mogla da uradi neka žena – iznenada će Robin, pogledajući u Strajkov mobilni, koji je stajao na stolu između njih dvoje.

– Zar nikad nisi čula za onu Australijanku koja je odrala svog ljubavnika, odrubila mu glavu, skuvala je, zajedno sa zadnjicom, i htela to da posluži njegovoj deci?

– Mora da se šališ.

– Smrtno sam ozbiljan. Potraži na internetu. Kad žene skrenu, nema ti spasa – reče Strajk.

– Kvajn je bio krupan…

– Možda je to bila žena u koju je imao poverenja? Žena s kojom se sastao radi seksa?

– Za koga sigurno znamo da je pročitao rukopis?

– Kristijan Fišer, asistent Elizabet Tasel, Ralf, kao i Taselova, Džeri Volgrejv, Danijel Čard… svi su oni ujedno likovi u knjizi, izuzev Ralfa i Fišera. Nina Lasels…

– Ko su Volgrejv i Čard? Ko je Nina Lasels?

– Kvajnov izdavač, njegov urednik i devojka koja mi je pomogla da maznem ovo – reče Strajk, lupnuvši po papirima.

Robinin telefon se i treći put oglasio.

– Izvini – nestrpljivo je rekla i javila se. – Da?

– Robin.

Metju je zvučao kao da grca. On nikad nije plakao i nikad se dosad nije naročito potresao ili kajao zbog njihovih svađa.

– Da? – ponovila je, malo manje oštro.

– Mama je imala još jedan udar. I… i…

Kamen joj se svom silinom sručio na stomak.

– Mete?

Plakao je.

– Umrla je – rekao je kao kakav dečačić.

– Dolazim – odvratila je. – Gde si? Krećem iz ovih stopa.

Strajk ju je gledao. Shvatio je da je primila vest o nečijoj smrti i samo se nadao da nije otišao niko ko joj je drag, njeni roditelji, braća…

– Dobro – rekla je ona, već na nogama. – Čekaj me tu. Stižem.

– Metova majka – objasnila se Strajku. – Umrla je.

Delovalo je potpuno nestvarno. Nije mogla da veruje.

– Sinoć su razgovarali telefonom – rekla je. Kad se setila kako je Met prevrtao očima i kako je sad jedva govorio zagušen suzama, ona se razneži, podlegavši saosećanju. – Mnogo mi je žao, ali…

– Idi – reče Strajk. – Kaži mu da mi je žao, hoćeš li?

– Hoću – odvrati ona, nespretno pokušavajući da zatvori tašnu drhtavim prstima. Gospođu Kanlif je poznavala od osnovne škole. Prebacila je kišni mantil preko ruke. Staklena vrata zasijaše kad su uhvatila svetlosni zrak pa se zatvoriše za njom.

Strajk je nekoliko sekundi sedeo kao prikovan pošto je Robin izašla. Onda je pogledao na svoj sat. Tek je bilo devet. Smeđokosa na pragu razvoda, čiji su smaragdi ležali u njegovom sefu, trebalo je da dođe tek za pola sata.

Oprao je šolje od čaja pa izvadio ogrlicu iz sefa, u koji je zatim stavio *Bombiksa Morija*, ponovo napunio čajnik i proverio imejlove.

Odložiće venčanje.

Nije želeo da likuje zbog toga. Izvadio je mobilni pa pozvao Anstisa, koji se gotovo istog trenutka javio.

– Bobe?

– Anstise, ne znam da li je to već došlo do tebe, ali mislim da bi nešto trebalo da znaš. U Kvajnovom poslednjem romanu opisano je njegovo ubistvo.

– Ponovi?

Strajk mu je objasnio. Sudeći po tišini koja je načas zavladala s druge strane, bilo je jasno da Anstis takva saznanja još nije imao.

– Bobe, treba mi kopija tog rukopisa. Ako pošaljem nekog kod tebe…

– Dovoljno će mi biti četrdeset pet minuta – odvrati Strajk.

Još je kopirao stranice kad je stigla njegova smeđokosa klijentkinja.

– Gde vam je sekretarica? – bilo je prvo što je rekla, okrenuvši se ka njemu s koketnim iznenađenim pogledom, kao da je uverena kako je on udesio da njih dvoje budu sami.

– Na bolovanju. Dijareja i povraćanje – strogo će Strajk. – Hoćemo li da protrčimo kroz slučaj?

20.

„Da li je Savest prijatelj starom Vojniku?”

Frensis Bomon i Džon Flečer,
Prevarant

Kasno te večeri Strajk je sedeo sam za svojim radnim stolom, dok su napolju automobili tutnjali kroz kišu, i jeo singapurske rezance, slobodnom rukom praveći spisak. Pošto je završio s dnevnim obavezama, mogao je potpuno da se posveti ubistvu Ovena Kvajna i sad je nečitkim uglastim slovima beležio šta bi sledeće valjalo preduzeti. Između ostalog, naškrabao je i slovo A od Anstis, i ako mu je pritom i prošlo kroz glavu kako je možda nadmeno ili čak samoobmanjujuće što on, privatni detektiv bez ikakvih prava u toj istrazi, zamišlja kako može da dodeli zadatak policajcu uključenom u slučaj, ta pomisao ga svakako nije uznemirila.

Budući da je radio s Anstisom u Avganistanu, Strajk nije imao bogzna kakvo mišljenje o sposobnostima policijskih operativaca. Anstisa je smatrao stručnim, ali nemaštovitim, delotvornim kad treba prepoznati obrazac zločina, pouzdanim tragačem za očiglednim detaljima. Strajk nije potcenjivao te osobine; rešenje se često krije upravo u onom što je očigledno, a metodično eliminisanje jednog po jednog elementa istrage kako bi se do njega došlo način je da se to rešenje i dokaže. Ali ovo ubistvo bilo je brižljivo razrađeno, nastrano, sadističko i groteskno, nadahnuto književnim delom, izvedeno zverski svirepo. Da li je Anstis u stanju da dokuči šta se krije u umu koji je na poganom tlu Kvajnove mašte posejao plan za to ubistvo?

Strajku zazvoni mobilni, prekinuvši tišinu. Tek kad ga je prineo uhu i čuo glas Leonore Kvajn, shvatio je kako se nadao da je to Robin.

– Kako ste? – upitao ju je.

– Dolazila mi je policija – rekla je, preskočivši učtive uvodne fraze. – Pretumbali su celu Ovenovu radnu sobu. Nisam htela da ih pustim, ali Edna mi je rekla da bi trebalo. Zar ne mogu da nas ostave na miru posle svega što se dogodilo?

– Imaju osnova za pretres – reče joj Strajk. – Možda se u Ovenovoj radnoj sobi nalazi nešto što bi moglo da ih odvede do ubice.

– Na primer?

– Ne znam – strpljivo će Strajk – ali mislim da je Edna u pravu. Dobro ste učinili što ste ih pustili da uđu.

Ćutala je.

– Jeste li još tu? – upitao je.

– Jesam – odvratila je – a sad su je zaključali pa ne mogu da uđem. I opet hoće da dođu. Ne volim da mi se vrzmaju ovuda. Ni Orlando ne voli. Jedan je – zvučala je zgroženo – pitao da li bih se na neko vreme iselila iz kuće. Ja mu rekoh: „Ne, vala, ne bih". Orlando nikad nije živela nigde drugde, ne bi ona to mogla. Nikuda ja ne idem.

– Nisu rekli da će vas ispitivati, jelda?

– Nisu – odvratila je. – Samo su pitali da li mogu u radnu sobu.

– Dobro. Ako odluče da vam postave neka pitanja…

– Trebalo bi da imam advokata, da. To mi je i Edna rekla.

– Ne bi vam smetalo da svratim sutra ujutru? – upitao je.

– Ne bi – rekla je to kao da će joj biti drago. – Dođite vi oko deset, ja moram prvo u radnju. Ne mogu ceo dan da izbivam iz kuće, a ne bih da ih tu ostavim same.

Kad je prekinuo vezu, Strajk je ponovo pomislio kako joj njen način ophođenja prema ljudima neće pomoći da uspostavi dobre odnose s policijom. Da li će Anstis primetiti, kao što je on primetio, kako usled Leonorine blage tuposti, nesposobnosti da se ponaša prikladno, po merilima većine, prkosnog odbijanja da vidi ono što ne želi da vidi – mada su joj, možebiti, upravo te manjkavosti pomogle da istraje u mučnom životu s Kvajnom – prosto nije moguće da ga je ona ubila? Ili će njeno osobenjaštvo, njena nemoć da usled urođene i stoga nehotične iskrenosti ispolji uobičajeno žaljenje, roditi sumnju koja već klija u Anstisovom jednostavnom umu, sumnju pred kojom će on izbrisati druge mogućnosti?

Strajk se gotovo grozničavo vratio beleženju, levom rukom i dalje prinoseći hranu ustima. Misli su mu nadirale glatko, jasne i dosledne: zapisivao je pitanja na koje je tražio odgovore, lokacije koje želi da istraži, tragove koje želi da prati. Bio je to njegov plan delovanja i način da usmeri Anstisa u željenom pravcu, ili da mu otvori oči pred činjenicom da nije uvek *žena* kriva za muževljevo ubistvo, čak i ako je taj čovek bio nepouzdana i neverna protuva.

Na kraju je odložio olovku, dovršio večeru u dva velika zalogaja i rašči-

stio sto. Beleške je stavio u kartonski registrator s imenom Ovena Kvajna na hrbatu, precrtavši pre toga odrednicu „Nestao” i zamenivši je rečju „Ubijen”. Ugasio je svetla i baš kad je hteo da zaključa staklena vrata, setio se nečeg i vratio se za Robinin kompjuter.

Našao je ono što je tražio, na sajtu *BBC*-ja. Ne kao udarnu vest, naravno, jer šta god da je Oven Kvajn mislio, on nije bio toliko poznat. Ugledao ju je na četvrtom mestu ispod udarne vesti, u kojoj je saopšteno kako je EU pristao da pruži finansijsku pomoć Republici Irskoj.

> Telo muškarca za kojeg se veruje da je Oven Kvajn (58) nađeno je u jednoj kući u Talgart Roudu u Londonu. Policija je pokrenula istragu ubistva posle jučerašnjeg otkrića da je jedan porodični prijatelj našao njegovo telo.

Nije bilo fotografije Ovena Kvajna u njegovoj tirolskoj pelerini, niti je bilo detalja o jezivom sakaćenju kojem je njegovo telo bilo podvrgnuto. Ali još je bilo rano; ima vremena.

Gore u stanu, Strajk je osetio kako ga napušta snaga. Sručio se na krevet i umorno protrljao oči, a onda se okrenuo na leđa i ležao tako, obučen, s protezom. Misli koje je do tog časa uspešno odagnavao sad su ga pritisle…

Zašto on nije obavestio policiju da je Kvajn nestao pre gotovo dve nedelje? Zašto nije posumnjao da je Kvajn mrtav? Imao je spremne odgovore kad mu je inspektorka Roulins postavila ta pitanja, razborite odgovore, zdravorazumske, ali daleko mu je teže bilo da nađe one kojim će i sebe zadovoljiti.

Nije morao da uzima svoj telefon kako bi se prisetio prizora Kvajnovog tela. Slike tog vezanog trulog leša kao da su mu se utisnule u mrežnjaču. Koliko čovek treba da bude prepreden, zaslepljen mržnjom i izopačen da bi Kvajnove literarne bljuvotine pretočio u stvarnost? Kakav to čovek može da natera sebe da raspori drugog čoveka, polije ga kiselinom, iščupa mu utrobu i poređa tanjire oko njegovog oskrnavljenog tela?

Strajk nije mogao da se oslobodi nerazboritog uverenja kako je, ko zna kako, morao da nanjuši mesto zločina izdaleka, kao vrana, čemu su ga, uostalom, i podučavali. Kako je moglo da se dogodi da on – svojevremeno čuven po sumnjičavosti, po šestom čulu za opasnost i sve ono što odudara od uobičajenog – nije shvatio da je bučni, teatralni Kvajn sklon samoreklamerstvu otišao predaleko, da je njegov nestanak prekriven zaglušujućom tišinom?

Zato što je taj pompezni smutljivac uporno dizao lažne uzbune… i zato što sam ja iznuren.

Okrenuo se na stranu, ustao iz kreveta i otišao u kupatilo, i dalje se u mislima vraćajući prizoru leša: zjapećoj šupljini, spaljenoj očnoj duplji. Da li je Kvajn još krvario kad je ubica počinio ta čudovišna zlodela, brižljivo ređajući pribor za jelo, dok su njegovi krici odjekivali u velikoj zasvođenoj sobi? Mučilo ga je još jedno pitanje s njegovog spiska: šta su susedi čuli, ako su išta i čuli, tokom poslednjih trenutaka Kvajnovog života?

Napokon je legao, prebacio krupnu, maljavu podlakticu preko očiju i slušao sopstvene misli, koje su verglale kao neki neumorni blizanac koji se ne da ućutkati. Forenzičari su imali više od dvadeset četiri sata na raspolaganju. Zacelo su već stekli neki uvid, iako još nisu obavljene sve analize. Moraće da pozove Anstisa, da sazna šta su mu rekli…

Dosta, naredio je svom umornom, prenadraženom umu. *Dosta*.

Pomoću snage volje, koja mu je u vojsci omogućavala da u trenu zaspi pa makar ležao i na golom betonu, kamenu ili neudobnom poljskom ležaju koji zarđalo škripi kad god se pomeri, glatko je skliznuo u san kao što ratni brod klizi kroz tamnu vodu.

21.

„Da li je on to mrtav?

Kako, napokon mrtav, sasvim i zauvek mrtav?”

Vilijam Kongriv,
Ožalošćena nevesta

U petnaest do devet sledećeg jutra Strajk je polako sišao niz metalne stepenice, pitajući se, ne prvi put, zašto nije preduzeo nešto da se popravi lift. Otečeno koleno i dalje ga je bolelo posle onog pada, te mu je trebalo više od sat vremena pešačenja da stigne u Ledbrok Grouv, jer taksi nije mogao da priušti.

Zapahnuo ga je ledeni dah kad je otvorio vrata, a onda se sve zabelelo kad ga je zablesnuo blic. Žmirnuo je – obrisi trojice muškaraca plesali su ispred njega – i zamahnuo rukom ne bi li se zaštitio od još jedne navale bliceva.

– Zašto niste obavestili policiju da je Oven Kvajn nestao, gospodine Strajk?

– Jeste li znali da je mrtav, gospodine Strajk?

Na trenutak je pomislio da se povuče, zalupi im vrata, ali to bi značilo da će ostati zarobljen te da će kasnije ipak morati da se suoči s njima.

– Nemam šta da kažem – hladno je rekao pa krenuo pravo kroz njih, ni za dlaku ne odstupivši, tako da su bili prinuđeni da mu se sklone s puta, pri čemu su mu dvojica i dalje dobacivala pitanja, dok je treći hodao unazad, neumorno škljocajući foto-aparatom. Devojka koja se često pridružuje Strajku na puš-pauzi u ulazu prodavnice gitara kroz izlog je zurila u taj prizor.

– Zašto nikome niste rekli da ga nema više od dve nedelje, gospodine Strajk?

– Zašto niste obavestili policiju?

Strajk je ćutke napredovao, s rukama u džepovima, smrknut. Oni su poskakivali uporedo s njim, ne bi li ga privoleli da progovori, kao dva galeba oštrih kljunova koji se obrušavaju na ribarski brod.

– Naumili ste opet da im pokažete, gospodine Strajk?

– Nadigraćete policiju?

– Publicitet je koristan za posao, gospodine Strajk?

Strajk je u vojsci boksovao. U mislima se okrenuo i levicu mu zakucao u rebra, tako da se malo govno prostrlo…

– Taksi! – uzviknuo je.

Sevali su blicevi dok je ulazio u vozilo; srećom, upalilo se zeleno i taksi je lagano sišao s ivičnjaka, te su ovi ubrzo odustali od jurcanja za njim.

Dupeglavci, pomisli Strajk osvrnuvši se preko ramena kad je taksi skrenuo za ugao. Mora da im je neka ništarija iz londonske policije dojavila da je on našao telo. To nije bio Anstis, koji je taj podatak izostavio iz zvaničnog saopštenja, već neko od onih ogorčenih smutljivaca koji mu nisu oprostili za Lulu Landri.

– Vi ste neka zvezda? – upita ga taksista, zureći u njega preko retrovizora.

– Ne – odbrusi Strajk. – Ostavite me na Oksfordskom skveru, može?

Nezadovoljan tim kratkim odgovorom, taksista promrmlja nešto sebi u bradu.

Strajk izvadi mobilni i otkuca poruku za Robin.

> 2 novinara ispred vrata kad sam izašao. Kaži da radiš za Kroudija.

Onda pozva Anstisa.

– Bobe.

– Upravo sam naleteo na zasedu. Znaju da sam ja našao telo.

– Kako?

– Ti mene pitaš?

Anstis je ćutao.

– To se uvek sazna, Bobe, ali ja im ovo nisam rekao.

– Da, video sam ono „porodični prijatelj”. Trude se da izgledam kao da jurim za publicitetom, te da vam zato štošta nisam rekao.

– Ortak, nikad ne bih…

– Budi dobar pa demantuj to zvanično, Rič. Ako ubede ljude u to, neću imati od čega da živim.

– Pobrinuću se za to – obeća Anstis. – Slušaj, zašto ne dođeš danas na večeru? Forenzičari su izneli prve pretpostavke; dobro bi bilo da popričamo o

tome.

– Važi, odlično – reče Strajk dok se taksi približavao Oksfordskom skveru. – Kad?

* * *

Stajao je u metrou jer, da je seo, jedva bi ustao koliko ga je koleno bolelo. Dok je prolazio stanicom Rojal Ouk, osetio je kako mu mobilni vibrira i ugledao je dve poruke. Jedna je bila od Lusi.

> Srećan rođendan, Stik! Xxx

Potpuno je bio zaboravio da mu je rođendan. Otvorio je drugu poruku.

> Zdravo, Kormorane, hvala na upozorenju u vezi s njuškalima, upravo sam naletela na njih, još uvek vise ispred vrata. Vidimo se kasnije. Rx

Zahvalan što ne pada kiša, Strajk je malo pre deset stigao do Kvajnove kuće. Izgledala mu je jednako sumorno i turobno na suncu kao i onog dana kad je lilo kao iz kabla, s tim što je sad uočio jednu razliku: ispred vrata je stajao policajac. Bio je to visok mlad pozornik s ratoborno isturenom bradom i kad je ugledao Strajka kako mu se približava hramljući, namrštio se.

– Mogu li da vas pitam ko ste vi, gospodine?

– Tja, nadam se da možeš – odvrati Strajk, prošavši pored njega i pozvonivši na vrata. Uprkos Anstisovom pozivu na večeru, u tom trenutku nije imao mnogo razumevanja za policiju. – Više od toga ionako nisi u stanju da uradiš.

Vrata se otvoriše i Strajk se nađe licem u lice s visokom suvonjavom devojkom žućkaste kože i guste, kovrdžave svetlosmeđe kose, velikih usta na bezazlenom licu. Imala je krupne bledozelene oči, široko razmaknute. Na sebi je imala nešto što je moglo da bude dugačak džemper, ali i kratka haljina, koja joj je dopirala do koščatih kolena, i meke ružičaste sokne. Na ravne grudi privijala je velikog plišanog orangutana. Plišani majmun imao je čičak-trake na šapama i bio joj je prikačen oko vrata.

– Zdra’o – rekla je. Ljuljala se lagano, s jedne na drugu stranu, prebacujući težinu s noge na nogu.

– Zdravo – odvrati Strajk. – Jesi li ti Orlan…?

– Možete li da mi kažete svoje ime, gospodine, moliću lepo? – glasno će mladi policajac.

– Aha, važi… ako ti meni kažeš zašto stojiš ispred ove kuće.

– Zbog novinara – odgovori mladi policajac.

– Došao je neki čovek – reče Orlando – i imao je kameru i mama je rekla…

– Orlando! – pozvala ju je Leonora iz kuće. – Šta to radiš?

Zaputila se hodnikom vukući noge, usukana i bleda, u staroj mornarsko-plavoj haljini oparanog poruba.

– Oh – rekla je – to ste vi. Uđite.

Kad je zakoračio preko praga, Strajk se osmehnuo policajcu, koji je zurio u njega.

– Kako se ti zoveš? – Orlando je upitala Strajka kad su se vrata zatvorila za njim.

– Kormoran – odgovorio je.

– Smešno ime.

– Da znaš – odvratio je Strajk i nešto ga natera da doda: – Dobio sam ime po jednom divu.

– To je baš zabavno – reče Orlando, ljuljajući se.

– Uđite – kratko će Leonora, pokazujući Strajku ka kuhinji. – Moram u klozet. Pričuvajte je malo.

Strajk je produžio uskim hodnikom. Vrata radne sobe bila su zatvorena i, podozrevao je, i dalje zaključana.

Kad je ušao u kuhinju, iznenadio se shvativši da nije jedini posetilac. Džeri Volgrejv, urednik iz *Rouper Čarda*, sedeo je za stolom, stežući buket mrkoljubičastog i tamnoplavog cveća, bled i uznemiren. Još jedan buket cveća, u celofanu, virio je iz sudopere pune prljavog posuđa. Kese iz samoposluge stajale su, neraspakovane, sa strane.

– Zdravo – reče Volgrejv, pa skoči na noge i žustro zažmirka u Strajka iza naočara s okvirom od roga. Očigledno nije prepoznao detektiva kojeg je upoznao onomad u mračnom krovnom vrtu, jer ga je upitao, pruživši mu ruku: – Vi ste rođak?

– Porodični prijatelj – odgovori Strajk dok se rukovao s njim.

– Jeziva nesreća – reče Volgrejv. – Morao sam da dođem, da vidim mogu li šta da učinim. Ona je u kupatilu otkako sam stigao.

– Da – odvrati Strajk.

Volgrejv ponovo sede. Orlando se prikradala uza zid mračne kuhinje, mazeći plišanog orangutana. Ceo minut je Orlando, kojoj, očigledno nije bilo nimalo neprijatno, zurila u obojicu.

– Imaš lepu kosu – naposletku je izjavila Džeriju Volgrejvu. – Kao plast sena.

– Biće da je tako – odgovori joj Volgrejv i osmehnu joj se. Ona izađe, jednako se držeći zida.

Načas ponovo zavlada tišina, samo je Volgrejv šuškao onim cvećem, zverajući po kuhinji.

– Ne mogu da verujem – na kraju reče.

Uto se začu pljuskanje vodokotlića iz kupatila sa sprata, potom i bat koraka i Leonora se pojavi s Orlando za petama.

– Izvinite – reče ona posetiocima. – To je od nervoze.

Jasno je bilo da misli na svoja creva.

– Čujte, Leonora – obrati joj se Džeri Volgrejv, koji je bio na mukama usled nelagode, pa ustade: – ne bih da smetam sad kad vam je došao prijatelj…

– On? Nije mi on prijatelj, on je detektiv – odvrati Leonora.

– Kako, molim?

Strajk se priseti da je Volgrejv gluv na jedno uvo.

– On ima ime isto kao div – reče Orlando.

– On je detektiv – glasnije će Leonora, nadjačavajući kćer.

– Oh – izusti Volgrejv, zatečen. – Nisam… zašto…?

– Zato što mi treba – sažeto će Leonora. – Policija misli da sam ja to uradila.

Ponovo se spustila tišina. Volgrejvova nelagoda bila je gotovo opipljiva.

– Moj tata je umro – izvestila ih je Orlando. Gledala ih je bez zazora, nestrpljiva da vidi reakciju. Prozrevši da ona očekuje nešto od njih, Strajk reče:

– Znam. To je baš tužno.

– Edna je rekla da je tužno – nadoveza se Orlando, kao da se nadala nekom zanimljivijem odgovoru, pa ponovo izađe iz kuhinje.

– Sedite – obrati se Leonora posetiocima. – Jel’ to za mene? – dodade, pokazujući na cveće u Volgrejvovoj ruci.

– Da – reče on, spetljavši se malo dok joj je pružao buket, no i dalje je stajao. – Čujte, Leonora, ne bih da vam oduzimam vreme, sigurno ste veoma zauzeti… pripremama i…

– Neće da mi daju njegovo telo – prekinu ga Leonora s neumoljivom iskrenošću – tako da još ne mogu da obavim pripreme.

– Oh, evo i karte – u očajanju će Volgrejv, preturajući po džepovima. – Evo… onda, ako možemo još nešto da učinimo, Leonora, bilo šta…

– Ne vidim šta bi bilo ko mogao da uradi – kratko će Leonora, pa uze kovertu koju joj je on pružio. Onda sede za sto, gde joj je Strajk već bio izvukao stolicu, zahvalna što može da odmori noge.

– E pa, ja bih sad da krenem – reče Volgrejv. – Čujte, Leonora, mrsko mi je što to moram da vas pitam u ovakvim okolnostima, ali *Bombiks Mori*… imate li kopiju u kući?

– Nemam. Oven ju je odneo sa sobom.

– Stvarno mi je žao, ali nama bi mnogo pomoglo ako… mogu li da pogledam, samo da proverim da li je nešto ipak ostalo?

Ona je zurila u njega kroz one ogromne staromodne naočare.

– Policija je odnela sve što je ostalo – rekla je. – Juče su projurili kroz njegovu radnu sobu kao furije. Zaključali je i uzeli ključ… Ni ja više ne mogu da uđem tamo.

– Oh, pa dobro, ako policiji treba da… ne – ušeprtlja se Volgrejv – onda je u redu. Ne, sam ću izaći, nemojte da ustajete.

Zaputio se hodnikom i nedugo zatim vrata se zatvoriše za njim.

– Pojma nemam zašto je došao – mrzovoljno će Leonora. – Valjda da bi se osećao kao da je uradio nešto fino.

Otvorila je koverat koji joj je dao. Na prednjoj strani karte bile su naslikane ljubičice u akvarelu. Unutra je bilo mnogo potpisa.

– Sad su svi fini, jer ih izjede savest – dodade Leonora pa baci onu kartu na sto od ultrapasa.

– Izjede ih savest?

– Nikad ga nisu cenili. Knjige se moraju reklamirati – izjavi ona, na Straj-

kovo zaprepašćenje. – Moraju se promovisati. Izdavač je taj koji mora da ih pogura. A oni mu nikad nisu obezbedili gostovanje na televiziji niti bilo šta slično.

Strajk je nagađao da je te žalopojke Leonora čula od svog muža.

– Leonora – rekao je, izvadivši beležnicu. – Neće vam smetati da vam postavim nekoliko pitanja?

– Valjda neće. Ja ionako ništa ne znam.

– Jeste li čuli da je bilo ko, posle petog, razgovarao s Ovenom ili ga je bar video?

Odmahnula je glavom.

– Neki prijatelj ili rođak?

– Niko – odvrati ona. – Jeste li za šolju čaja?

– Da, baš bi mi prijao – uzvrati Strajk, kojem ništa iz te prljave kuhinje ne bi naročito prijalo, ali stalo mu je bilo da je navede na razgovor.

– Dobro poznajete ljude iz Ovenove izdavačke kuće? – upita, nadjačavajući šuštanje vode kojom je ona punila čajnik.

Leonora slegnu ramenima.

– Skoro nimalo. Jednom sam srela Džerija kad je Oven potpisivao svoje knjige.

– Niste bliski ni sa kim iz *Rouper Čarda*?

– Nisam. Zašto bih bila? Oven je radio s njima, a ne ja.

– I niste pročitali *Bombiksa Morija*, jel' tako? – nehajno je upita Strajk.

– To sam vam već rekla. Ne volim da ih čitam dok ih ne objave. Zašto me svi to pitaju? – uzvratila je, odvojivši pogled od plastične kese po kojoj je preturala u potrazi za keksom. – I šta je s telom? Šta mu se dogodilo? Oni neće da mi kažu. Odneli su njegovu četkicu za zube, da uzmu DNK, da ga identifikuju. Što mi ne daju da ga vidim?

I ranije se susretao s tim pitanjem, postavljale su ga supruge nekih drugih pokojnika, izbezumljeni roditelji. Kao i u nekoliko navrata ranije, i sad se oslonio na polovičnu istinu.

– Moraće još neko vreme da ostane tamo – reče.

– Dokle?

– Još ne znaju.

– Kako su mu to uradili?

– Mislim da ni oni to još ne znaju sa sigurnošću.

– Mora da su…

Zaćutala je kad se Orlando ponovo ušunjala u kuhinju, noseći ne samo plišanog orangutana već i svežanj crteža vedrih boja.

– Gde je Džeri?

– Vratio se na posao – odgovorila je Leonora.

– Ima lepu kosu. Tvoja kosa mi se ne sviđa – rekla je Strajku. – Kao da je od vune.

– Ni meni se mnogo ne sviđa – odvrati joj on.

– Ne može on sad da gleda crteže, Dodo – nestrpljivo će njena majka, ali Orlando se i ne osvrnu na njene reči, već raširi one crteže na sto ispred Strajka.

– Ja sam ih nacrtala.

Razaznao je cveće, ribe i ptice na crtežu. S poleđine jednog od njih nazirao se tekst dečjeg jelovnika.

– Veoma su dobri – rekao je. – Leonora, znate li, da li je policija našla bar nešto od *Bombiksa Morija*, dok su juče pretresali radnu sobu?

– Jeste – odvrati ona, spuštajući vrećice u okrnjene šolje. – Našli su dve stare trake za pisaću mašinu; mora da su zapale iza stola. Onda su me pitali gde je ostalo; ja im rekoh da je odneo sa sobom kad je otišao.

– Meni se sviđa tatina radna soba – objavi Orlando – zato što mi on daje papir za crtanje.

– U toj sobi se ni bog ne bi snašao – reče Leonora, isključivši električni čajnik. – Sto godina im je trebalo da pregledaju svaku sitnicu.

– Teta Liz je bila tamo – umeša se Orlando.

– Kad? – upita Leonora, zureći u ćerku, sa šoljama u rukama.

– Kad je navraćala a ti si bila u klozetu – odvrati Orlando. – Ušla je u tatinu radnu sobu. Videla sam je.

– Nema ona nikakvo pravo da ulazi tamo – reče Leonora. – Jel’ njuškala naokolo?

– Nije – reče Orlando. – Samo je ušla i onda je izašla i videla me je i onda je plakala.

– Da – likovala je Leonora. – I meni je plakala. Još jedna s nemirnom savešću.

– Kad je dolazila? – upita Strajk Leonoru.

– U ponedeljak rano ujutru – odgovori mu ona. – Da pita treba li nam šta, može li da pomogne. Da pomogne! Dovoljno je ona već uradila.

Strajkov čaj bio je toliko slab i mlečan da bezmalo i nije bio čaj; on je voleo jak napitak, crn kao katran. Dok je iz učtivosti pijuckao, setio se kako se Elizabet Tasel izlanula rekavši da bi joj draže bilo da je Oven umro kad ga je ujeo njen doberman.

– Sviđa mi se njen karmin – izjavi Orlando.

– Tebi se svačiji karmin sviđa – neodređeno će Leonora, pa i sama sede sa šoljom tankog čaja. – Pitala sam je što je to uradila, zašto je kazala Ovenu da ne može da mu objavi tu knjigu i tako ga uznemirila.

– I šta vam je ona rekla? – upita Strajk.

– Da je stavio mnogo stvarnih ljudi u nju – odvrati Leonora. – Da mi je znati što su se svi toliko uzvrteli zbog toga. On je to uvek radio. – Popila je malo čaja. – Mene je stavio u mnoge knjige.

Strajk pomisli na Sukubu, „istrošenu kurvu” i oseti gnušanje prema Ovenu Kvajnu.

– Hteo sam da vas pitam nešto u vezi s Talgart Roudom.

– Pitam se zašto je išao tamo – kao iz topa je odvratila. – Mrzeo je tu kuću. Hteo je da je proda, ali onaj Fankort se protivio.

– Da, i ja sam se to pitao.

Orlando je skliznula na stolicu pored njega, savivši jednu nogu poda se, pa uzela voštane bojice, koje kao da su se niotkud stvorile na stolu, i dodala peraja jarkih boja na onaj crtež ribe.

– Kako je Majkl Fankort mogao sve ove godine da blokira prodaju?

– Ima to neke veze s onim momkom koji im je ostavio kuću, s tim Džoom. Nešto o tome za šta treba da se koristi. Šta ja znam. Treba da pitate Liz, ona zna sve o tome.

– Znate li kad je Oven poslednji put bio tamo?

– Ima tome nekoliko godina – reče Leonora. – Šta ja znam. Nekoliko godina.

– Treba mi još papira za crtanje – objavi Orlando.

– Nemam više – reče Leonora. – Sve je u tatinoj sobi. Okreni ovo pa crtaj na drugoj strani.

Ona uze neki letak s rasklimane radne površine pa ga gurnu preko stola prema Orlando, ali devojka ga odgurnu pa izađe iz kuhinje tromo se vukući, dok joj se orangutan njihao oko vrata. Gotovo istog trena začuše je kako na silu pokušava da otvori vrata radne sobe.

– Orlando, *ne*! – dreknu Leonora pa skoči i istrča u hodnik. Strajk je to iskoristio pa prosuo skoro sav onaj mlečni čaj u sudoperu, isprskavši onaj buket u celofanu.

– *Ne*, Dodo. To se ne sme. *Ne*. Ne smemo da… *ne smemo, sklanjaj se odatle*…

Orlando najpre piskavo zacvili, a onda lupajući nogama otrča na sprat. Leonora se vrati u kuhinju, zajapurena.

– Sad ću ceo dan da ispaštam zbog ovoga – reče. – Ne može da se svrti. Ne voli što se policija vrzma ovuda.

Nervozno je zevnula.

– Jeste li spavali? – upita je Strajk.

– Nešto malo. Zato što stalno razmišljam: *Ko?* Ko mu je to uradio? Znam da je umeo da najedi ljude – rasejano je rekla – ali on je takav. Ćudljiv. Razbesni se za sitnicu. Uvek je bio takav, ali ništa loše nije mislio. Ko bi ga zbog toga ubio?

– Majkl Fankort sigurno još uvek ima ključeve od kuće – nastavi ona, kršeći prste. – Noćas sam razmišljala o tome, nisam mogla da zaspim. Znam da ga Majkl Fankort nije voleo, ali to je bilo odavno. U svakom slučaju, Oven nikad nije uradio to za šta ga je Majkl optužio. Nije on to napisao. Ali Majkl Fankort ne bi ubio Ovena. – Pogledala je u Strajka onim iskrenim očima kao u njene kćeri. – On je bogat, jelda? Slavan… ne bi on.

Strajk se uvek čudio što ljudi pripisuju bezgrešnost slavnima, čak i kad ih štampa ocrni, proganja ili pokrene pravu hajku na njih. Koliko god da je slavnih dosad osuđeno za silovanje ili ubistvo, to verovanje i dalje istrajava, gotovo paganski nepokolebljivo: nije *on*. On je *slavan*.

– I taj prokleti Čard – prasnu Leonora – koji je slao Ovenu preteća pisma.

Ovenu se nikad nije sviđao. A onda pošalje kartu i pita može li išta da učini… gde je ta karta?

Karta s ljubičicama nestala je sa stola.

– Kod nje je – reče Leonora, zajapurivši se od ljutnje. – Ona ju je uzela. – Pa uzviknu, tako glasno da je Strajk poskočio: – DODO!

Bila je to nesuvisla ljutnja nekoga ko je podneo najjači udar bola te kao i njen prenadražen stomak samo otkriva koliko se patnje krije ispod prividne nabusitosti.

– DODO! – još jednom se proderala Leonora. – Šta sam ti rekla za uzimanje tuđih stvari…?

Orlando je iznenađujuće brzo banula u kuhinju, i dalje nosajući onog orangutana. Mora da se prikrala niz stepenice, tiha kao mačka.

– Uzela si moju kartu! – besno će Leonora. – Šta sam ti rekla za uzimanje tuđih stvari?! Gde je?

– Sviđa mi se cveće – odvrati Orlando pa pokaza blistavu, ali izlomljenu kartu, koju joj majka istrgnu iz ruke.

– To je *moje* – reče joj Leonora. – Pogledajte – nastavi, obraćajući se Strajku i pokazujući poruku među potpisima, ispisanu preciznim kaligrafskim slovima: – *Javite mi ako vam bilo šta zatreba*. Danijel Čard. Licemer prokleti.

– Tati se nije sviđao *Danilčar* – uključi se Orlando. – Kazao mi je.

– On je prokleti licemer, znam ja to – nadoveza se Leonora, gledajući ostale potpise.

– Dao mi je četkicu za slikanje – reče Orlando – kad me je pipkao.

Na kuhinju se obruši bremeniti muk. Leonora pogleda u nju. Strajk zastade dok je prinosio šolju ustima.

– Šta?

– Ne volim da me pipkaju.

– O čemu ti to? Ko te je pipkao?

– Na tatinom poslu.

– Ne pričaj koješta – reče joj majka.

– Kad me je tata odveo, i videla sam…

– Poveo ju je bio sa sobom pre otprilike mesec dana, jer sam ja imala za-

kazano kod lekara – Leonora reče Strajku, uzdrmana, na ivici živaca. – Pojma nemam o čemu priča.

– … I videla sam slike za knjige, sve šarene – reče Orlando – i Danilčar me je pipkao…

– Ti i ne znaš ko je Danijel Čard – prekinu je Leonora.

– On nema kosu – reče Orlando. – I onda me je tata odveo da vidim jednu gospođu, a ja sam joj dala moju najlepšu sliku. Ona ima finu kosu.

– Kakva gospođa? O čemu ti to…?

– Kad me Danilčar pipkao – glasnije će Orlando. – Pipkao me je i ja sam vikala i onda mi je on dao četkicu.

– Ne možeš da pričaš tako nešto – reče Leonora, a umoran glas je izdade. – Zar nam nije dovoljno…? Ne budi glupa, Orlando.

Orlando se sva zajapurila. Piljeći u majku, izašla je iz kuhinje. Ovoga puta zalupila je za sobom vrata, koja se od siline udara ponovo otvoriše. Strajk ju je čuo kako je odmaršírala uza stepenice; negde nasred stepeništa, stade nerazgovetno da viče.

– Sad je uznemirena – bezizrazno će Leonora, a suze joj grunuše iz ispijenih očiju. Strajk ispruži ruku ka rolni kuhinjskih ubrusa, otkinu nekoliko listova pa joj ih tutnu u ruku. Tiho je plakala, mršava ramena su joj se tresla, a Strajk je ćutke sedeo, pijuckajući ostatke bljutavog čaja.

– Ovena sam upoznala u pabu – neočekivano je promumlala, podigla naočare i obrisala mokro lice. – Došao je tamo zbog festivala *Haj on Vaj*. Tada još nisam bila čula za njega, ali bio je nekako poseban, tako se oblačio i tako je govorio.

Slabašan sjaj divljenja prema nekadašnjem idolu, zgasnuo tokom godina zanemarivanja i nezadovoljstva, borbe s njegovom ćudljivošću, mučnih napora da sastavi kraj s krajem i podigne njihovu kćer u toj maloj zapuštenoj kući, ponovo blesnu u njenim umornim očima. Možda je ponovo sinuo zato zato što njen idol, kao svi najveći idoli, nije više među živima; možda će odsad nastaviti da tinja kao večni plamen, a ona će zaboraviti i dobro i zlo i ostaće joj samo ono zbog čega ga je zavolela… sve dok ne pročita njegovu poslednju knjigu i prepozna sebe u njegovom bezočnom opisu…

– Leonora, hteo sam samo još nešto da vas pitam – blago reče Strajk – i onda ću otići. Da li vam se još koji put dogodilo, tokom prošle nedelje, da zateknete pseći izmet u poštanskom sandučetu?

– Prošle nedelje? – upita ona grlenim glasom, i dalje tapkajući oči onim ubrusima. – Jeste. U utorak, rekla bih. Ili je to bila sreda? Ali jeste. Još jednom.

– A jeste li ponovo videli onu ženu za koju vam se učinilo da vas prati?

Odmahnula je glavom, brišući nos.

– Možda mi se samo učinilo, šta ja znam…

– Kako stojite s novcem?

– Dobro – reče, brišući opet oči. – Oven je imao životno osiguranje. Ja sam ga naterala da ga uplati, zbog Orlando, tako da smo namirene. Edna je ponudila da mi pozajmi dok to ne stigne.

– Onda ja idem – reče Strajk pa ustade.

Ona ga otprati kroz sumoran hodnik, i dalje šmrcajući, i pre nego što su se vrata zatvorila za njim, čuo ju je kako doziva:

– Dodo! Dodo, hajde siđi, nisam tako mislila!

Mladi policajac ispred kuće delimično je zaprečio Strajku prolaz. Delovao je ljutito.

– Znam ko ste vi – reče. U ruci je držao mobilni telefon. – Vi ste Kormoran Strajk.

– Bistar si ti kao pčelica, jelda? – reče Strajk. – Sad se sklanjaj s puta, mali, žurim, neko od nas mora i da radi.

22.

„… kakav je to ubica, demon iz pakla, đavo?”

Ben Džonson,
Epikoena ili Tiha žena

Zaboravivši da je ustajanje težak poduhvat kad ga koleno boli, Strajk se sruči na sedište u ćošku vagona pa pozva Robin.

– Zdravo, jesu li otišli oni novinari?

– Nisu, i dalje se vrzmaju unaokolo. Jel’ znaš da si bio na vestima?

– Video sam *BBC*-jev sajt. Telefonirao sam Anstisu i zamolio ga da mi pomogne da se stiša ta halabuka. Je li uradio šta?

Čuo ju je kako kucka po tastaturi.

– Jeste, citirali su ga: „Inspektor Ričard Anstis je potvrdio glasine da je telo pronašao privatni detektiv Kormoran Strajk, koji je početkom ove godine podigao prašinu…”

– Preskoči taj deo.

– „Gospodina Strajka je unajmila porodica Kvajn kako bi našao gospodina Kvajna, koji je i ranije imao običaj da nestane, nikome se ne javljajući. Gospodin Strajk nije među osumnjičenima a policija je zadovoljna njegovim doprinosom u pronalaženju tela.”

– Dobri stari Diki – reče Strajk. – Ovi jutros su nagoveštavali kako prikrivam tela ne bih li dobio publicitet. Čudi me da novinare zanima smrt jednog pedesetosmogodišnjaka. Utoliko pre što još ne znaju da je reč o jezivom ubistvu.

– Ne zanima njih Kvajn – odvrati mu Robin – nego ti.

Ta pomisao nije prijala Strajku. Nije želeo da mu se slike pojavljuju u novinama ili na televiziji. Fotografije koje su objavljene po razrešenju slučaja Lule Landri bile su male (trebalo im je više prostora za slike prelepe manekenke, i to one u kojima je oskudno odevena); njegovo mrko, mrzovoljno lice nije se najbolje videlo na nejasnim novinskim fotografijama, a kad je došao u sud da predoči dokaze protiv Lulinog ubice, izbegao je fotografe. Zato su is-

kopali njegove stare slike, u uniformi, ali te su bile prastare, kad je imao nekoliko desetina kilograma manje. Niko ga nije prepoznao na osnovu tih slika otkako se stišala buka, a on ničim nije želeo da ugrožava svoju anonimnost.

– Ne bih da naletim na gomilu lešinara. A da potrčim – ironično dodade – ne mogu ni da mi plate. Možemo li da se nađemo…

Totenhem je bio njegov omiljeni pab, ali strahovao je da bi i on mogao da postane meta neprekidnog novinarskog njuškanja, ako ga tamo zateknu.

– … u *Kembridžu*, za četrdesetak minuta?

– Važi – odvrati Robin.

Tek kad je prekinuo vezu, shvatio je kako je, pod jedan, trebalo da pita za ucveljenog Metjua i pod dva, da je zamoli da mu ponese štake.

Pab iz devetnaestog veka nalazio se na Kembričkom skveru. Strajk je zatekao Robin u gornjoj sali, na kožnoj klupi s naslonom, među mesinganim svećnjacima i ogledalima s kitnjastim ramovima.

– Jesi li dobro? – upitala ga je zabrinuto, kad je došepao do nje.

– Nisam ti rekao – odvrati on, oprezno se, uz stenjanje, spuštajući na stolicu naspram nje. – Ponovo sam izvrnuo koleno u nedelju, dok sam pokušavao da ulovim ženu koja se zalepila za mene.

– Koju ženu?

– Pratila me je od Ovenove kuće do stanice metroa, gde sam se prostro koliko sam dug i širok, a ona je odmaglila. Uklapa se u opis žene za koju je Leonora rekla da se vrzmala po kraju otkako je Kvajn nestao. Stvarno bih mogao da popijem nešto.

– Ja častim – reče Robin – pošto ti je rođendan. A donela sam ti i poklon.

Podigla je na sto malu korpu u celofanu, ukrašenu trakom, s kornvolskim specijalitetima: pivo, cider, slatkiši i senf. Bio je dirnut.

– Nije trebalo…

Ali ona je već odlepršala do šanka. Kad se vratila sa čašom vina i kriglom london prajda, rekao je: – Najlepše ti hvala.

– Nema na čemu. Onda, veruješ li ti da ta čudakinja nadzire Leonorinu kuću?

Strajk je otpio poveći gutljaj iz krigle.

– A možebiti i da joj ubacuje pseći izmet u poštansko sanduče na prednjim

vratima – reče Strajk. – Mada ne vidim šta bi mogla da dobije time što mene prati, osim ako nije mislila da ću je ja odvesti do Ovena.

Namrštio se kad je podigao povređenu nogu na hoklicu ispod stola.

– Ove nedelje bi trebalo da nadgledam Broklherstovu i muža Barnetove. Našao sam kad ću da udesim nogu.

– Mogu ja da ih pratim umesto tebe.

Uzbuđena ponuda skliznula je Robin s usana i pre no što je bila svesna šta je rekla, ali Strajk se ponašao kao da je nije čuo.

– Kako je Metju?

– Ne baš sjajno – odvrati Robin. Nije mogla da proceni da li je Strajk čuo njen predlog. – Otputovao je kući, da bude malo s ocem i sestrom.

– U Mašam, beše?

– Da. – Malo se dvoumeći, ona reče: – Pomerićemo datum venčanja.

– Žao mi je.

Slegnula je ramenima.

– Ne možemo baš odmah pred oltar… ovo je bio težak udarac za porodicu.

– Jesi li se dobro slagala s Metjuovom majkom? – upita je Strajk.

– Jesam, naravno. Bila je…

Istini za volju, gospođa Kanlif je uvek bila teška žena; umišljeni bolesnik, ili je bar Robin tako mislila. Poslednja dvadeset četiri sata grizla ju je savest zbog toga.

– … Divna – reče naposletku. – A kako se drži sirota gospođa Kvajn?

Strajk joj opisa posetu Leonori, uključujući i kratak susret sa Džerijem Volgrejvom i svoje utiske o Orlando.

– Šta je njoj zapravo? – upita Robin.

– Teškoće u učenju, tako to zovu, zar ne?

Zastao je, prisetivši se njenog bezazlenog osmeha, orangutana kojeg je nosila oko vrata.

– Rekla je nešto čudno dok sam bio tamo, a po svemu sudeći, to je bila novost i za njenu majku. Otkrila nam je kako ju je otac jednom prilikom odveo na posao i kako ju je tada direktor Kvajnove izdavačke kuće dodirivao.

Mislila je na Danijela Čarda.

Na Robininom licu ugledao je odraz onog potisnutog straha koji su te reči izazvale u prljavoj kuhinji.

– Kako ju je dodirivao?

– Bila je prilično neodređena. Rekla je: „Pipkao me je”, i: „Ne volim da me pipkaju”. A onda joj je dao četkicu za slikanje. Možda nije *to* u pitanju – dodao je kao odgovor na Robininu bremenitu ćutnju i napet izraz lica. – Možda ju je slučajno zakačio, pa joj onda poklonio to ne bi li je smirio. Dok sam bio tamo, svaki čas bi povilenila, urlala kad ne bi dobila ono što hoće ili kad bi je majka oterala.

Ogladneo, pocepao je celofan s Robininog poklona, izvadio čokoladicu i otvorio je, dok je Robin zamišljeno ćutala.

– Stvar je u tome – reče Strajk, prekinuvši tišinu – što je Kvajn u *Bombiksu Moriju* nagovestio da je taj Čard gej. Bar mislim da je to hteo da kaže.

– Hmmm – odvrati Robin ravnodušno. – Veruješ li u sve što je Kvajn napisao u toj knjizi?

– Pa, sudeći po tome što je Čard angažovao advokate, reklo bi se da su ga navodi iz knjige uznemirili – odgovori Strajk, odlomivši komad čokolade i gurnuvši ga u usta. – Imaj na umu – nastavio je punih usta – da je Čard u *Bombiksu Moriju* ubica, možda čak i seksualni napasnik, da mu se alatka raspada, što znači da ga najmanje brine ta aluzija da je gej.

– Taj seksualni dualizam je stalna tema u Kvajnovim delima – primeti Robin, a Strajk se zapilji u nju izvivši obrve. – Kad sam dolazila na posao, svratila sam u *Fojls* i kupila *Hobartov greh* – objasnila je. – Sve se vrti oko hermafrodita.

Strajk proguta knedlu.

– Mora da ima pik na njih; jedan se pojavljuje i u *Bombiksu Moriju* – reče zatim, proučavajući kartončić iz čokolade. – Ovo je napravljeno u Malionu. To je uz obalu, malo niže od mesta gde sam odrastao… Kakav je *Hobratov greh*… valja li išta?

– Odustala bih posle prvih nekoliko strana da njegov autor nije ubijen – priznala je Robin.

– Mora da je prodaja naglo skočila sad kad su ga ohladili.

– Ja mislim – nepopustljivo će Robin – da ne možeš bezrezervno verovati Kvajnu kad je reč o tuđim seksualnim navikama, jer mi se čini da u njegovim

knjigama svako spava sa svakim i sa *svime*. Potražila sam ga na Vikipediji. Jedna od glavnih tema njegovih knjiga jeste promena pola ili seksualnih sklonosti njegovih likova.

– Takav je i *Bombiks Mori* – promumla Strajk, pa uze još malo čokolade. – Ova je dobra, hoćeš malo?

– Trebalo bi da smršam – tužno će Robin. – Zbog venčanja.

Strajk je smatrao da ona ne treba da smrša ni grama, ali ništa nije rekao, već je uzeo još jednu kockicu.

– Razmišljala sam – nesigurno će Robin – o ubici.

– Uvek gorim od želje da čujem mišljenje psihologa. Pričaj.

– Ja *nisam* psiholog – neubedljivo se nasmejala.

Robin je prekinula studije psihologije. Strajk je nikad nije zapitkivao zašto je to uradila, niti mu je ona ikad rekla. To im je bilo zajedničko, to što su prekinuli studiranje. On je odustao kad mu je majka umrla usled predoziranja pod misterioznim okolnostima, i možda je upravo zato bio uveren kako je i Robin nešto traumatično nateralo da batali fakultet.

– Samo sam se pitala zašto su tako verno prekopirali ubistvo opisano u knjizi. Na prvi pogled bi se reklo da je reč o osveti ili mržnji, način da svima pokažu kako je Kvajn to zaslužio zbog onoga što je napisao.

– Reklo bi se da je tako – saglasio se Strajk, koji je i dalje bio gladan; posegnuo je za jelovnikom za susednim stolom. – Uzeću šniclu i pomfrit, hoćeš ti nešto?

Robin je nasumice izabrala salatu, a onda je, kako bi poštedela Strajkovo koleno, otišla do šanka da naruči.

– S druge strane – nastavila je kad je ponovo sela – kopiranje poslednje scene u knjizi moglo bi dobro da posluži za prikrivanje pravog motiva, zar ne?

Prisiljavala je sebe da iznosi suve činjenice, kao da razgovaraju o nečem apstraktnom, ali nije mogla da zaboravi sliku Kvajnovog leša: mračna šupljina zjapi iz torza, iz kojeg je izvađena utroba, nagorele pukotine tamo gde su nekad bila usta i oči. Znala je da neće moći da jede ako previše bude razmišljala o onom što su učinili Kvajnu, ili da će se odati pred Strajkom, razotkrivši svoju zgroženost, dok ju je on gledao zbunjujuće prodorno.

– Nije strašno priznati da te ono što mu se desilo tera na povraćanje – reče on usta punih čokolade.

– Ma kakvi – spontano je slagala, pa dodala: – Dobro, podrazumeva se… Hoću da kažem, stvarno je jezivo…

– Jeste.

Da pored njega sede kolege iz SIB-a, sad bi zbijali šale na račun tog ubistva. Strajk je pamtio mnoga popodneva ispunjena crnim humorom: bio je to jedini način da preguraju izvesne istrage. Robin, međutim, još nije oguglala i nije umela da zaštiti sebe, a njen pokušaj da nepristrasno govori o čoveku kojem su iščupali utrobu to je i dokazao.

– Motiv je varljiv, Robin. U devet slučajeva od deset otkrićeš samo *zašto*, a ne i *ko*. Mi tragamo za načinom i prilikom. Ja lično – otpio je gutljaj piva – mislim da bi trebalo da tražimo nekoga ko se razume u medicinu.

– U medicinu…?

– Ili u anatomiju. To što je urađeno Kvajnu ne izgleda kao delo nekog laika. Mogli su da ga iskasape dok su mu vadili utrobu, ali nisam primetio nijedan pogrešan potez: bio je to čist samouvereno izveden rez.

– Da – reče Robin, trudeći se da ostane nepristrasna, hladna. – To je tačno.

– Osim ako nije reč o nekom manijaku ljubitelju knjiga koji se samo doslovno pridržavao uputstava iz nekog dobrog udžbenika – mozgao je Strajk. – Zvuči nategnuto, ali ko zna… Ako je Kvajn bio vezan i omamljen, a ubica dovoljno hladnokrvan, mogao je na to da gleda kao na lekciju iz biologije…

Robin nije mogla da se uzdrži.

– Znam da ti tvrdiš kako motiv služi samo advokatima – reče, pomalo nestrpljivo (Strajk joj je to bezbroj puta ponovio otkako radi kod njega) – ali samo me saslušaj. Ubica je zacelo smatrao kako se vredi pomučiti i verno iskopirati scenu iz knjige, imao je za to razlog, koji je prevagnuo nad očiglednim nedostacima…

– Kojim?

– Pa – odvrati Robin – logističke teškoće u tako… *brižljivom izvođenju* ubistva, kao i to da će se spisak osumnjičenih ograničiti na one koji su čitali knjigu…

– Ili im je neko detaljno prepričao – primeti Strajk – a kad je reč o „ograničenom spisku”, ja nisam siguran da je u igri malo njih. Kristijan Fišer se revnosno posvetio širenju odlomaka, a *Rouper Čardov* primerak se nalazi u sefu kojem, kako izgleda, polovina zaposlenih ima pristup.

– Ali… – zausti Robin.

Zastala je kad je smrknuti konobar spustio pribor za jelo i papirne salvete na njihov sto.

– Ali – nastavila je kad se ovaj sklonio – Kvajn nije ubijen tokom proteklih nekoliko dana, zar ne? Hoću da kažem, znam da nisam stručnjak…

– Nisam ni ja – reče Strajk, koji je slistio i poslednju čokoladicu i sad je, ne baš oduševljeno, merkao pločicu s kikirikijem – ali jasno mi je šta hoćeš da kažeš. Taj leš izgleda kao da je najmanje nedelju tamo ležao.

– Povrh svega – nastavi Robin – moralo je da prođe neko vreme između čitanja *Bombiksa Morija* i Kvajnovog ubistva. Trebalo je sve to pripremiti. Trebalo je nabaviti konopce i kiselinu, pribor za jelo i tanjire i doneti to u praznu kuću…

– I osim ako ubica nije znao da Kvajn planira da ode u Tagart Roud, morao je da ga prati donde – reče Strajk, odlučivši da odustane od pločice s kikirikijem jer je već osećao miris šnicle i pomfrita – ili da ga namami tamo.

Konobar je spustio Strajkov tanjir i Robininu činiju sa salatom, na njihovo „hvala” odvratio nemuštim mumlanjem i povukao se.

– Dakle, ako se uračuna planiranje i priprema, reklo bi se da je ubica morao pročitati knjigu najkasnije dva-tri dana po Kvajnovom nestanku – reče Strajk, uzimajući viljušku. – Nažalost, ako pođemo od toga da je ubistvo izvršeno još tada, izgledi moje klijentkinje su vrlo loši. Leonori je bilo dovoljno da pređe nekoliko koraka hodnikom i da uzme rukopis čim ga je Kvajn završio. Kad smo kod toga, palo mi je na pamet da je on još pre nekoliko meseci mogao da joj kaže kako planira da završi knjigu.

Robin je jela salatu ne osećajući njen ukus.

– A da li Leonora izgleda kao…? – oklevala je.

– Kao žena koja je iščupala utrobu svom mužu? Ne, ali policija je ne miriše, i ako tražiš motiv, treba da znaš da je njen vrlo jak. On nije bio nikakav muž: nepouzdan, neveran, i voleo je da je ocrnjuje u svojim knjigama.

– *Ti* ne misliš da je ona to uradila, zar ne?

– Ne mislim, ali da ne bi završila u zatvoru, trebaće nam mnogo više od mog mišljenja.

Robin je pokupila njihove prazne čaše i ponovo, ne pitajući ga, otišla do šanka da im donese piće; Strajk joj je bio veoma zahvalan kad je spustila još jednu kriglu ispred njega.

– Moramo razmotriti i mogućnost da je neko saznao za Kvajnovu nameru

da knjigu objavi na internetu – reče Strajk, trpajući pomfrit u usta – otvoreno je, u dupke punom restoranu, zapretio da će to učiniti. To bi, pod odgovarajućim okolnostima, mogao da bude motiv za Kvajnovo ubistvo.

– Misliš – polako će Robin – ako je ubica u rukopisu prepoznao nešto za šta nije želeo da dopre do velikog broja ljudi.

– Upravo tako. Izvesni delovi knjige prilično su zagonetni. Šta ako je Kvajn otkrio nešto ozbiljno o nekome i uneo to u knjigu kao prikriven nagoveštaj?

– Da, to deluje smisleno – zamišljeno će Robin – zato što se sve vreme pitam: *Zašto je ubijen?* Činjenica je da su gotovo svi ti ljudi imali na raspolaganju daleko delotvornije načine da reše problem klevetničke knjige. Mogli su da saopšte Kvajnu da ga neće zastupati, kao i da knjigu neće objaviti, ili da mu priprete tužbom, poput tog Čarda. Zbog njegovog ubistva samo se pogoršao položaj svih onih koji su opisani u knjizi, zar ne? Već se diglo mnogo više prašine no što su želeli.

– Slažem se – reče Strajk. – Ali ti polaziš od pretpostavke da ubica razborito razmišlja.

– To nije zločin iz strasti – odvrati Robin. – To je isplanirano. Promišljeno. Ubica je sigurno bio spreman na posledice.

– I to je tačno – primeti Strajk, usta punih pomfrita.

– Jutros sam malo zavirila u *Bombiksa Morija*.

– Pošto ti je dosadio *Hobartov greh*?

– Pa… kad je već tamo u sefu i…

– Pročitaj celu knjigu, što više to bolje – reče Strajk. – Dokle si stigla?

– Preskakala sam neke delove – odvrati Robin. – Pročitala sam ono o Sukubi i Krvopiji. Nemilosrdno je, ali ne bih rekla da u tome ima ičeg… *skrivenog*. U suštini, optužio je i svoju ženu i svoju agentkinju da su parazitirale na njegov račun, jel’ tako?

Strajk klimnu glavom.

– Ali malo dalje, kad sam stigla do Epi… Epi… kako se to izgovara?

– Epiokoene? Hermafrodita?

– To je stvarna osoba, zar ne? Kako tumačiš njeno pevanje? Stiče se utisak da to zapravo nije puko *pevanje*, jelda? I zašto Ovenova devojka Harpija živi u pećini punoj pacova? Ima li tu simbolike ili nečeg drugog? A krvava

vreća na Koljačevom ramenu? – nastavi Robin. – Pa kepec kojeg je pokušao da udavi…

– A usijani žigovi u Pompezijusovoj kući – dodade Strajk zagonetno. – Dotle nisi stigla? Ali Džeri Volgrejv je to objasnio na zabavi *Rouper Čarda*. To je aluzija na Majkla Fankorta i njegovu…

Strajkov mobilni se oglasi. Na displeju se ukaza ime Dominika Kalpepera. On uzdahnu i odluči da se javi.

– Strajk?

– Ja sam.

– Šta se, dođavola, događa?

Strajk nije gubio vreme praveći se kako ne zna na šta Kalpeper misli.

– Ne smem da pričam o tome, Kalpeperu. Da ne bih ugrozio policijsku istragu.

– Ma zajebi tu priču… jedan pandur nam se već izlajao. Kaže kako je taj Kvajn preklan baš kao momak u njegovoj poslednjoj knjizi.

– Je li? I koliko ste platili tom lajavom dupeglavcu da pusti jezičinu i uprska istragu?

– Zaboga, Strajk, umešan si u takvo jedno ubistvo i na pamet ti nije palo da me pozoveš?

– Ne znam kako si ti protumačio naš odnos, ortak – odvrati Strajk – ali što se mene tiče, to izgleda ovako: ja obavljam za tebe posao za koji mi plaćaš. To je sve.

– Povezao sam te s Ninom kako bi mogao da uđeš na zabavu.

– To je najmanje što si mogao da učiniš pošto sam ti dao gomilu poverljivih podataka o Parkeru, do kojih nikad ne bi mogao da dođeš – reče Strajk, zahvatajući pomfrit slobodnom rukom. – Mogao sam to da zadržim i da rasprodam unaokolo tabloidima.

– Ako hoćeš da ti platim…

– Ne, neću da mi platiš, mamlaze – razdraženo će Strajk, dok je Robin taktično pretraživala sajt *BBC*-ja na svom telefonu. – Neću ti pomoći da zajebeš istragu ubistva tako što ćeš je razvlačiti po svojim novinama.

– Mogu da ti dam deset somića ako pristaneš na intervju.

– Zdravo, Kal…

– Sačekaj! Samo mi kaži kako se zove ta knjiga… ona u kojoj je opisano ubistvo.

Strajk se pravio da okleva.

– *Braća Bol… Balzak* – reče na kraju.

Cerekajući se, prekinuo je vezu pa posegnuo za jelovnikom da prouči ponudu slatkiša. Nadao se da će Kalpeper protraćiti celo popodne preznojavajući se nad zamršenom sintaksom i bolnim skrotumom.

– Ima li nešto novo? – upita kad je Robin podigla pogled sa svog telefona.

– Nema, ako ne računaš komentar porodičnih prijatelja Midltonovih u *Dejli mejlu*, da će se Pipa bolje udati od Kejt.

Strajk je namrgođeno pogleda.

– Samo sam nasumice čitala vesti dok si ti razgovarao telefonom – branila se Robin.

– Ne – odvrati Strajk – nije zbog toga. Upravo sam se setio: Pipa2011.

– Ne razu… – zbunjeno zausti Robin, i dalje misleći na Pipu Midlton.

– Pipa2011, na blogu Katrin Kent. Tvrdila je da je pročitala deo *Bombiksa Morija*.

Robin prigušeno zaciča pa krenu da petlja po telefonu.

– Evo ga! – uzviknu nekoliko minuta kasnije. – „Šta bi rekla kad bih ti otkrila da je meni pročitao jedan odlomak”? A to je bilo… – Robin je tražila datum – dvadeset prvog oktobra. Dvadeset prvog oktobra! Ona je mogla da sazna kraj pre no što je Kvajn nestao.

– Tako je – reče Strajk. – Ja ću da uzmem kolač s jabukama, hoćeš ti nešto?

Kad je Robin poručila desert za šankom i ponovo sela, Strajk reče:

– Anstis me je pozvao na večeru. Kaže da ima preliminarne rezultate od forenzičara.

– On zna da ti je danas rođendan? – upita Robin.

– Zaboga, ne – odvrati Strajk, toliko se zgrozivši nad tom mogućnošću da se Robin nasmejala.

– Šta je tu toliko strašno?

– Već sam preživeo jednu rođendansku večeru – smrknuto će Strajk. –

Najbolje što bi Anstis mogao da mi pokloni bilo bi vreme smrti. Broj osumnjičenih zavisi od toga kad je izvršeno ubistvo: što je ranije izvršeno, to je manje sumnjivih. Nažalost, to ne isključuje Leonoru, ali zato imamo i tajanstvenu Pipu, Kristijana Fišera…

– Zašto Fišera?

– Način i prilika, Robin: on je među prvima imao pristup rukopisu, dakle, ide na spisak osumnjičenih. Tu je i asistent Elizabet Tasel, Ralf, sama Elizabet Tasel i Džeri Volgrejv. Danijel Čard je verovatno video rukopis neposredno posle Volgrejva. Katrin Kent poriče da ga je pročitala, ali to uzimam s rezervom. Onda, Majkl Fankort.

Robin ga pogleda, iznenađena.

– Kako bi on…?

Strajkov mobilni se ponovo oglasi; ovoga puta je bila Nina Lasels. Oklevao je, ali pošto mu sinu da joj je rođak možda rekao da je upravo razgovarao s njim, prelomi da se javi.

– Zdravo – reče.

– Zdravo, da li je to nova zvezda na nebu slavnih? – odvrati ona. U njenom glasu osetio je nevešto prikriven dobronameran podsmeh. – Nisam smela da te pozovem, jer sam se plašila da te novinari i grupi cure zasipaju pozivima.

– Ne preterano – reče Strajk. – Kako je u *Rouper Čardu*?

– Nezdravo. Niko ne radi svoj posao; samo se o tome priča. Jel’ to stvarno, izistinski bilo ubistvo?

– Tako deluje.

– Bože, ne mogu da verujem… Pretpostavljam da ništa ne možeš da mi kažeš, jelda? – zaključila je, jedva prikrivši upitan ton.

– Policija zasad ne želi da otkriva detalje.

– Ali povezano je s knjigom, zar ne? – nastavi ona. – S *Bombiksom Morijem*.

– Ne mogu da potvrdim.

– A Danijel Čard je slomio nogu.

– Kako? – uzvrati on, zatečen tom digresijom.

– Jednostavno se previše toga neuobičajenog događa – reče ona. Zvučala

je napeto, pomalo rastrojeno. – Džeri ne zna gde udara. Danijel mu je upravo telefonirao iz Devona i opet je urlao na njega – pola redakcije ga je čulo jer ga je Džeri greškom stavio na spikerfon, a onda nikako da nađe dugme da ga isključi. Ne može da mrdne iz svoje vikendice jer je slomio nogu. Mislim na Danijela.

– Zašto je vikao na Volgrejva?

– Zbog bezbednosnih propusta u vezi s *Bombiksom Morijem* – rekla je. – Policija je odnekud nabavila kopiju celog rukopisa, a Danijel *nije* oduševljen time. – Na stranu sve to – dodala je – pozvala sam te da ti čestitam… Pretpostavljam da detektivu treba čestitati kad nađe telo, ili se varam? Javi se kad ne budeš toliko zauzet.

Prekinula je pre no što je Strajk stigao bilo šta da kaže.

– Nina Lasels – reče on kad je konobar prišao s njegovim kolačem od jabuka i kafom za Robin. – Devojka koja…

– Koja je ukrala rukopis za tebe – dovrši Robin.

– Šteta bi bilo da si svoju sposobnost pamćenja protraćila u nekakvom odeljenju za ljudske resurse – reče Strajk pa se prihvati kašike.

– Ozbiljno si mislio za Majkla Fankorta? – tiho ga upita Robin.

– Naravno. Nema sumnje da mu je Danijel Čard rekao šta je Kvajn uradio; ne bi voleo da Fankort to čuje od nekog drugog, zar ne? Fankort im je najvažniji pisac. Ne, mislim da treba poći od toga da je Fankort *već* znao, još ranije, šta je u…

Sad je Robinin telefon zazvonio.

– Zdravo – reče Metju.

– Kako si? – zabrinuto upita ona.

– Ne baš sjajno.

U pozadini paba, neko je pojačao muziku: *First day that I saw you, thought you were beautiful*…[9]

– Gde si ti? – oštro će Metju.

– O… u pabu – odvrati Robin.

Vazduh kao da je odjednom bio ispunjen zvucima: zveckanje čaša, promukao smeh sa šanka.

– Danas je Kormoranu rođendan – sa zebnjom je dodala. (Uostalom, Me-

tju i njegove kolege uvek idu u pab kad je nekom od njih rođendan…)

– Baš lepo – gnevno će Metju. – Zvaću te kasnije.

– Mete, nemoj… sačekaj…

Usta punih kolača s jabukama, Strajk ju je krajičkom oka gledao kako ustaje i bez reči se udaljava ka šanku s očiglednom namerom da pozove Metjua. Knjigovođi nije bilo po volji što je njegova verenica izašla na ručak, što ne sedi i oplakuje njegovu majku.

Robin je uporno zvala. Na kraju je uspela. Strajk je pojeo kolač i ispio treću kriglu, kad je shvatio da mora u toalet.

Koleno, koje ga nije mnogo mučilo dok je jeo, pio i razgovarao s Robin, žestoko se pobunilo kad je ustao. Kad je ponovo seo, pomalo se preznojavao od bola. Sudeći po Robininom izrazu lica, još uvek je pokušavala da umiri Metjua. Kad je napokon završila i pridružila mu se, upitala ga je da li je dobro, a on joj je odgovorio kratko i neodređeno.

– Znaš, mogla bih ja da pratim Broklherstovu umesto tebe – ponovo je predložila – ako te noga mnogo…

– Ne – obrecnuo se Strajk.

Bio je uvređen, ljut na sebe, besan na Metjua i odjednom mu je pripala muka. Nije trebalo da pojede čokoladu pre šnicle, pomfrita, kolača i tri piva.

– Treba da se vratiš u kancelariju i otkucaš poslednji račun za Ganfrija. I javi mi da li su oni prokleti novinari još pred vratima, jer idem pravo kod Anstisa, ako se još vrzmaju tamo.

– Zaista bi trebalo da razmislimo o tome da zaposlimo još nekoga – dodade zatim u po glasa.

Robin ga hladno pogleda.

– Odoh ja, onda, da kucam – reče, pa dograbi mantil i tašnu i ode. Strajk uhvati iskru gneva u njenom pogledu, ali sopstvena srdžba sprečila ga je da je pozove da se vrati.

23.

„Ja pak ne mislim da je njena duša tako crna
da bi učinila nešto toliko svirepo.”

Džon Vebster,
Beli đavo

Popodne provedeno u pabu, s nogom podignutom na hoklicu, nije mu mnogo ublažilo žiganje u kolenu. Pošto je usput kupio tablete protiv bolova i bocu jeftinog crnog vina, sišao je u metro i krenuo u Grinič, gde je Anstis živeo sa svojom ženom Helen, poznatijom kao Heli. Usled kašnjenja voza na Centralnoj liniji, trebalo mu je više od sat vremena da stigne do njihove kuće u Ešbernam Grouvu; sve vreme je prestajao, oslanjajući se na levu nogu, ko zna koji put prekorevajući sebe što je spiskao sto funti za taksi one večeri kad je išao kod Lusi.

Kad je sišao iz voza Doklandske lake železnice, sitna kišica orosila mu je lice. Podigao je kragnu i odšepao u mrak; četvrt sata mu je trebalo da pređe razdaljinu za koju mu je obično dovoljno pet minuta.

Tek kad je skrenuo za ugao u ulicu s kućama u nizu i revnosno održavanim vrtovima, setio se da je možda trebalo da kupi nešto svom kumčetu. Koliko je žudeo da popriča s Anstisom o forenzičkim nalazima, toliko je zazirao od neobaveznog ćaskanja, uobičajenog za okupljanja s prijateljima.

Strajku se nije sviđala Anstisova žena. Pomalo sladunjava srdačnost loše je prikrivala preteranu radoznalost, koja bi s vremena na vreme izbila na površinu poput noža koji nenadano sevne ispod otmenog krznenog kaputa. Kad god bi se zatekao u njenoj blizini, zasipala ga je zahvalnošću i brigom, ali njemu se činilo da nju pre svega golicaju detalji iz njegove živopisne prošlosti, pikanterije o njegovom ocu rok zvezdi i njegovoj majci narkomanki, i zamišljao je kako već žudi da iščeprka nešto o njegovom raskidu sa Šarlot, kojoj je uvek bila prenaglašeno naklonjena, uzalud se nadajući kako će time zatajiti netrpeljivost i podozrenje.

Na zabavi upriličenoj posle krštenja Timotija Kormorana Anstisa, odlaganog sve dok maleni nije napunio godinu i po, kako bi sačekali Strajkov i Anstisov povratak iz Avganistana a potom i iz bolnice, Heli je, nacvrcana, održa-

la srceparajuć govor o tome kako je Strajk spasao život „tati njene bebice” i koliko je njoj važno što je taj čovek prihvatio da bude i Timijev anđeo čuvar. Strajk pak nije mogao da smisli nijedan valjan razlog da odbije kumstvo Anstisovom sinu i dok je ona trabunjala, on je zurio u rubove stolnjaka, pazeći da ne susretne Šarlotin pogled i ne prasne u smeh. Dobro se sećao da je Šarlot za tu priliku obukla omiljenu fazan-plavu usku haljinu koja je prianjala uz svaki delić njenog savršenog tela. Iako je tada još koristio štake, činjenica da je podruku držao tako lepu ženu ulivala mu je sigurnost, kao da je time nadoknađivao sakatost. Od *Čoveka s jednom nogom*, nekim čudom je postao – a znao je da su to pomislili svi koji su je ikad videli – čovek koji je maznuo devojku tako lepu da su muškarci zastajali usred rečenice da je pogledaju kad uđe u prostoriju.

– Kormi, dragi – zacvrkutala je Heli kad je otvorila vrata. – Vidi ti njega, prava zvezda… mislili smo da si nas zaboravio.

Niko ga osim nje nije zvao Kormi. A on se nije ni potrudio da joj kaže kako mu se to ne sviđa.

Iako je ničim nije ohrabrio, privukla ga je u nežan zagrljaj koji je trebalo da pokaže koliko joj je žao što je opet sam. Kuća je bila topla i prijatno osvetljena naspram tmine oštre zimske večeri i on se obradovao kad je, oslobodivši se Helinog zagrljaja, ugledao Anstisa s malim znakom dobrodošlice, kriglom dum bara.

– Riči, pusti čoveka da uđe. Stvarno…

Ali Strajk je dograbio kriglu i zahvalno popio nekoliko gutljaja i pre nego što je skinuo kaput.

Strajkovo troipogodišnje kumče izlete u hodnik, piskavo oponašajući brujanje motora. Mnogo je ličio na majku, no njegove ljupke crte na njenom licu delovale su odbojno i nesrazmerno. Timoti je nosio Supermen pidžamu i parao zid plastičnim svetlosnim mačem.

– O, Timi, dušo, *nemoj*, samo što smo okrečili… Nije hteo da spava, morao je da vidi svog čika Kormorana. Stalno mu pričamo o tebi – reče Heli.

Strajk je nimalo oduševljeno posmatrao tu sitnu priliku, zaključivši da on i njegovo kumče imaju vrlo malo zajedničkih interesovanja. Timoti je bio jedino dete čiji je datum rođenja Strajk zapamtio, mada ga to nikad nije navelo na pomisao kako za taj dan treba da mu kupi poklon. Dečak se rodio dva dana pre eksplozije vikinga na prašnjavom putu u Avganistanu, u kojoj je Strajku razneta desna noga ispod kolena, a Anstisu deo lica.

Strajk nikom nije poverio kako se, tokom dugih sati u bolničkom krevetu, pitao zašto je tog dana povukao Anstisa na zadnje sedište. U mislima se vraćao na to: na neobičan predosećaj, gotovo izvesnost da će vozilo eksplodiari, na trenutak kad je povukao Anstisa, iako je isto tako mogao da povuče i narednika Garija Toplija.

Da li je to učinio zato što je gotovo ceo prethodni dan Anstis proveo na skajpu, gledajući svoje novorođenče, koje nikad ne bi uživo video da je Strajk postupio drugačije? Da li je zato Strajk bez oklevanja ispružio ruku ka starijem kolegi, pripadniku Teritorijalne odbrane, a ne ka redovu Topliju, koji je imao verenicu, ali ne i dete? Strajk nije znao odgovor na to pitanje. Nije bio sentimentalan prema deci i nije mu draga bila žena koju je spasao od obudovelosti. Sebe je video kao jednog od milion vojnika, mrtvih i živih, čija je odluka, doneta u deliću sekunde, zauvek promenila nečiji život.

– Jel’ bi voleo da pročitaš Timu priču za laku noć, Kormi? Imamo novu knjigu, jelda, Timi?

Strajk pomisli kako bi mu malo šta bilo mrskije, naročito kad je reč o previše živahnom dečačiću koji će mu sesti u krilo i možda ga šutirati u desno koleno.

Anstis ga je poveo u kuhinju povezanu s trpezarijom. Zidovi su bili bledožuti, svetle podne daske od nelakiranog drveta, a u dnu prostorije, uz prozor, stajao je dugačak drveni sto sa crnim tapaciranim stolicama. Strajku se učini da su prošli put, kad je dolazio sa Šarlot, bile drugačije boje. Heli se uzvrtela iza njih dvojice, a onda je tutnula šarenu slikovnicu Strajku u ruke. Nije imao izbora do da sedne na trpezarijsku stolicu, pored svog kumčeta, i da mu pročita priču o kenguru Kajli, koja je volela da skakuće; slikovnicu je (detalj koji obično nije primećivao) objavio *Rouper Čard*. Timotija kao da nimalo nisu zanimale Kajline pustolovine; on se igrao svetlosnim mačem.

– Vreme je za spavanje, Timi, poljubi Kormija – rekla je Heli sinu, koji je, uz Strajkov blagoslov, skliznuo sa stolice i istrčao iz kuhinje, negodujući. Heli je pošla za njim. Njihovi glasovi jenjavali su dok su se peli uz stepenice.

– Probudiće Tili – predvideo je Anstis, a nedugo zatim, Heli se pojavila s njihovom jednogodišnjom ćerkom u naručju i poverila je mužu pre no što se posvetila spremanju večere.

Strajk je sedeo za kuhinjskim stolom, sve gladniji, i istinski zahvalan što nema decu. Anstisu je trebalo skoro četrdeset pet minuta da ubedi Tili da se vrati u krevet. Napokon je i govedina stigla na sto, a s njom i još jedna krigla dum bara. Strajk je bezmalo mogao da se opusti, da nije znao kako će Heli

Anstis krenuti u napad.

– Mnogo mi je, mnogo žao zbog tebe i Šarlot – rekla mu je.

Usta su mu bila puna, tako da je mimikom neodređeno pokazao kako joj je zahvalan na saosećanju.

– Riči! – obešenjački se obratila mužu, koji je krenuo da joj sipa vino. – Mora da se šališ! Čekamo još jedno – ponosno je rekla Strajku, spustivši ruku na stomak.

Strajk je progutao knedlu.

– Čestitam – rekao je, zapanjen što su njih dvoje delovali tako oduševljeno što će dobiti još jednog Timotija ili još jednu Tili.

Istog trenutka, njihov sin se ponovo pojavio i objavio da je gladan. Na Strajkovo razočaranje, Anstis je ustao od stola da se izbori s njim, ostavivši Heli da zuri u Strajka preko zalogaja zapečene govedine na burgundski način.

– Znači, ona se udaje četvrtog. Ne mogu ni da *zamislim* kako se ti zbog toga osećaš.

– Ko se udaje? – upita Strajk.

Heli je delovala začuđeno.

– Šarlot – rekla je.

Odozgo je dopiralo prigušeno cviljenje njegovog kumčeta.

– Šarlot se udaje četvrtog decembra – nastavi Heli, a kad je shvatila da mu je upravo ona prva saopštila tu vest, sinula je od uzbuđenja; no onda ju je nešto u Strajkovom pogledu obeshrabrilo.

– Ja… tako sam čula – reče, pa spusti pogled na svoj tanjir taman kad se Anstis vratio za sto.

– Prepredenjak mali – oglasi se on. – Rekao sam mu da ću ga isprašiti po turu ako još jednom ustane iz kreveta.

– Samo je uzbuđen – reče Heli, koja je i dalje delovala pometeno jer je naslutila Strajkov gnev – zato što je Kormi ovde.

Govedina se pretvorila u gumu u Strajkovim ustima. Kako je Heli Anstis mogla da sazna da se Šarlot udaje? Anstisovi svakako nemaju pristup krugovima u kojima se kreću Šarlot i njen budući muž, koji je (što je Strajk, na nevolju, zapamtio) četrnaesti vikont od Kroja. Šta Heli Anstis zna o svetu klubova za gospodu, krojačkih radnji u Sevil Rouu, supermodela na kokainu s

kojima plemeniti Jago Ros gluvari ceo svoj život bogatog naslednika? Ne može ona o tome znati više od Strajka. To je Šarlotino prirodno stanište, i upravo je ona držala Strajka na sredokraći između svog i njegovog sveta, jer se nerado družila s njegovim prijateljima, kao što je i on izbegavao ljude iz njenog okruženja, te se njihov život odvijao na ničijoj zemlji, gde su se sukobljavale društvene norme i sve se pretvaralo u borbu za teritoriju.

Timoti je ponovo sišao u kuhinju, neutešno plačući. Ovoga puta su oba roditelja ustala i povela ga nazad u sobu, dok se Strajk, bezmalo i ne primetivši da su oni izašli, prepuštao uspomenama.

Šarlot je bila toliko nestabilna da je jedan od njenih očuha pokušao da je smesti u duševnu bolnicu. Lagala je kao što druge žene dišu; do srži je bila izopačena. Strajk i ona najduže su, bez prekida, sastavili zajedno jedva dve godine i mada je njihovo uzajamno poverenje bilo ozbiljno narušeno, uporno su se vraćali jedno drugom, a njihova veza (kako se Strajku činilo) postajala je sve krhkija, kao veza dvoje očajnika koju održava još samo sve snažnija čežnja. Šarlot je šesnaest godina prkosila preziru i neverici svoje porodice i prijatelja i svaki put se vraćala krupnom vojniku iz razorenog doma, koji je kasnije postao invalid. Strajk bi svakom prijatelju u sličnim okolnostima savetovao da ode ne osvrćući se, ali za njega je ona bila virus koji mu je prodro u krv, kojeg, kako je mislio, nikad neće moći da se reši; mogao je samo da se nada da će zauzdati simptome. Do konačnog razdora došlo je pre osam meseci, baš kad se on pročuo zahvaljujući slučaju Lule Landri. Šarlot je na kraju izgovorila neoprostivu laž, on ju je zauvek ostavio, a ona se povukla u svet u kojem muškarci i dalje idu u lov, a žene čuvaju tijare u sefovima; u svet za koji je tvrdila da ga prezire (iako je, po svoj prilici, i to bila laž…)

Anstisovi su se vratili, bez Timotija, ali sa Tili, koja je jecala i štucala.

– Kladim se da ti je drago što još nemaš dece, jelda? – veselo će Heli kad je sela za sto s Tili u krilu. Strajk se usiljeno osmehnu, i ne pokušavajući da je razuveri.

Bilo je jedno dete, bolje reći duh, obećanje, a onda je, navodno, dete umrlo. Šarlot mu je svojevremeno rekla da je trudna, no odbila je da ode lekaru, a posle nekog vremena objavila kako je sve gotovo, bez i jednog jedinog dokaza da je ikad i postojalo. Tu laž bi malo koji muškarac oprostio, za Strajka je to bila kap koja je prelila čašu, što je zacelo i njoj bilo jasno, kap koja je uništila i ono malo preostalog poverenja što je preživelo godine njene mitomanije.

Udaje se četvrtog decembra, za jedanaest dana… kako je Heli Anstis to

saznala?

Strajk se zlurado naslađivao cmizdrenjem i hirovima Anstisove dece, koja su uspešno onemogućavala razgovor uz desert od rabarbare i poslastičarskog krema. Anstisov predlog da uzmu još po jedno pivo i u radnoj sobi razmotre forenzički izveštaj bio je nešto najpametnije što je čuo te večeri. Ostavili su pomalo nadurenu Heli, koja je očigledno zaključila da za informaciju koju mu je dala zauzvrat neće dobiti koliko se nadala. Sad je morala da izađe na kraj s vrlo pospanom Tili i prenadraženim Timotijem, koji je u međuvremenu ponovo došao da im kaže kako je prosuo vodu po krevetu.

Anstisova radna soba bila je mala, zapravo deo hodnika pregrađen policama s knjigama. Pokazao je Strajku da sedne na kompjutersku stolicu, a on se spustio na stari futon. Zavese su bile razmaknute i Strajk je kroz prozor video magličastu kišicu kako se poput noćnih leptira komeša na svetlu uličnih lampi.

– Forenzičari kažu da im je ovo dosad najteži zadatak – započe Anstis, a Strajk se istog trenutka usredsredi na njegove reči. – Imaj na umu da je sve ovo nezvanično, jer još nemamo konačne rezultate.

– Jeste li uspeli da utvrdite od čega je, zapravo, umro?

– Od udarca u glavu – reče Anstis. – Potiljak mu je smrskan. Možda nije umro neposredno posle udarca, ali svakako bi umro usled povrede mozga. Forenzičari nisu sigurni da je bio mrtav kad je rasporen, ali po svoj prilici nije bio pri svesti.

– Imao je bar toliko samilosti. Zna li se da li je bio vezan pre no što je ubijen?

– Došlo je do izvesnih neslaganja u vezi s tim. Na konopcu ima delića kože, razderotina s ručnih zglobova, što, po njihovom mišljenju, ukazuje na to da je vezan pre no što je ubijen, ali ne znamo da li je bio svestan kad ga je ubica vezao. Muka je što je sva ona kiselina uništila tragove s poda, koji bi mogli da ukažu na borbu ili na to da je neko vukao telo. Ubijeni je bio visok, težak čovek…

– Lakše bi se izborili s njim da su ga prvo vezali – složio se Strajk, pomislivši na sitnu, tananu Leonoru – ali dobro bi bilo saznati pod kojim je uglom udaren.

– Pravo odozgo – reče Anstis – ali kako ne znamo da li je pritom stajao, sedeo ili klečao…

– Mislim da je izvesno da je ubijen u onoj sobi – nadoveza se Strajk, udu-

bljen u misli. – Ko bi mogao da bude toliko snažan da tako teško telo odvuče uz one stepenice?

– Forenzičari se slažu da je po svoj prilici umro tamo gde je telo i pronađeno. Tu ima i najviše kiseline.

– Jeste li saznali koja je to kiselina?

– O, nisam ti rekao? Hlorovodonična.

Strajk se upinjao da se seti nečeg sa časova hemije. – Zar se to ne koristi za galvanizaciju čelika?

– Između ostalog. Nagrizajuća supstanca, koje ima u slobodnoj prodaji, a ima široku primenu i u industriji. Koristi se i kao jak agens za čišćenje. Čudno je što se u prirodi nalazi u ljudskom telu. U želudačnoj kiselini.

Strajk je pijuckao pivo, zamišljen.

– U knjizi su žrtvu polili vitriolom.

– Vitriol je sumporna kiselina, a hlorovodonična kiselina se dobija od nje. Teško nagriza kožu i ostala tkiva, kao što si video.

– Gde je, dođavola, ubica kupio toliku količinu?

– Verovao ili ne, izgleda da je već bila u kući.

– Zašto, zaboga…?

– Još nismo našli nikog ko bi mogao da nam odgovori na to pitanje. U kuhinji smo zatekli prazne kanistere, kao i u plakaru ispod stepeništa, gde ih ima mnogo neotvorenih. Proizvođač je jedna hemijska fabrika iz Birmingema. Na onim praznim našli smo otiske koji ukazuju da je ubica nosio rukavice.

– Vrlo zanimljivo – primeti Strajk, trljajući bradu.

– Proveravamo kad je i kako kupljena.

– Čime je udaren?

– U ateljeu smo našli starinski stoper za vrata od livenog gvožđa, s ručkom: skoro smo sigurni da je time izvršeno ubistvo, jer se uklapa u otisak na lobanji. I to je, kao i sve ostalo, ispolivano hlorovodoničnom kiselinom.

– Jeste li odredili vreme smrti?

– Da, to je pomalo nezgodno. Entomolog ne bi da se zaleće, kaže da, s obzirom na stanje leša, mora da odbaci sve uobičajene metode izračunavanja. Isparenja hlorovodonične kiseline izvesno vreme su odbijala insekte, tako da se

na osnovu zagađenja ne može odrediti vreme smrti. Zunzare neće položiti jajašca na podlogu na kojoj ima kiseline. Našli smo nekoliko larvi na pojedinim delovima tela, neoštećenim kiselinom, ali izostalo je uobičajeno masovno razmnožavanje insekata. Osim toga, grejanje je bilo pojačano, te se telo raspadalo brže no što bi se to moglo očekivati na ovakvim spoljnim temperaturama. Ali hlorovodonična kiselina sprečava truljenje, te je na pojedinim mestima tkivo do koske izgorelo. Bilo bi mnogo lakše da mu nije izvađena utroba, jer bismo mogli da utvrdimo kad je poslednji put jeo. Izgleda da ju je ubica odneo sa sobom – objašnjavao je Anstis. – Nikad nisam čuo za tako nešto, a ti? Da neko odnese gomilu sirove utrobe.

– Ni ja – odvrati Strajk – i za mene je to nešto sasvim novo.

– Ukratko: forenzičari ne žele da nagađaju vreme smrti, samo su ustanovili da je mrtav najmanje deset dana. Ali popričao sam nasamo s Anderhilom, koji je najbolji među njima, i on mi je rekao, nezvanično, kako je Kvajn po svemu sudeći ubijen pre dve nedelje. Ipak, kaže kako to neće moći da se potvrdi čak ni kad prikupe sve dokaze, što će advokatu odbrane ostaviti mnogo prostora za manipulaciju.

– A toksikološki nalazi? – upita Strajk, ponovo pomislivši kako bi teško bilo vući ili podići onolikog čoveka.

– Nije isključeno da je bio omamljen – reče Anstis. – Još nemamo rezultate krvi, no ujedno analiziramo i sadržaj boca koje smo našli u kuhinji. Ipak – dodade, ispi ostatak piva, pa zadovoljno spusti čašu – postoji nešto čime je mogao da olakša posao ubici. Kvajn je voleo da ga vezuju tokom seksualnih igara.

– Kako ste to saznali?

– Od njegove devojke – reče Anstis. – Katrin Kent.

– Već ste razgovarali s njom?

– Aha – odvrati Anstis. – Našli smo i taksistu koji je petog u devet uveče pokupio Kvajna nekoliko ulica od njegove kuće i odvezao ga u Lili Roud.

– To je blizu Staford Krips Hausa – reče Strajk. – To znači da je od Leonore otišao pravo kod devojke?

– Zapravo nije. Kentova nije bila kod kuće, bila je uz teško bolesnu sestru, celu noć je provela s njom, što su nam potvrdili i u hospiciju u kojem joj je sestra ležala. Kaže da ga mesec dana nije videla, ali je bila iznenađujuće predusretljiva kad smo je upitali za njihove seksualne navike.

– Jeste li je pitali za detalje?

– Stekao sam utisak kako je pomislila da mi znamo mnogo više no što želimo da joj kažemo. Sipala je kao iz rukava, bez mnogo ubeđivanja.

– Zanimljivo – reče Strajk. – Meni je rekla da nije pročitala *Bombiksa Morija*…

– To je i nama rekla.

– … Ali njen lik u knjizi vezao je i napao glavnog junaka. Možda je htela da se zna kako ona ljude vezuje radi seksa, a ne da bi ih mučila ili ubila. Šta je s kopijom rukopisa za koju Leonora kaže da ju je odneo sa sobom, s beleškama i starim trakama za pisaću mašinu? Jeste li ih našli?

– Ne – odvrati Anstis. – Dok ne saznamo da li je pre odlaska u Talgart Roud bio još negde, smatraćemo da je ubica uzeo sve to. U kući nije bilo ničeg osim nešto hrane i pića u kuhinji, kao i poljskog kreveta i vreće za spavanje u jednoj spavaćoj sobi. Izgleda da je Kvajn imao običaj da prespava tamo. I ta soba je sva ispolivana hlorovodoničnom kiselinom, ima je čak i na Kvajnovom ležaju.

– Nema otisaka prstiju? Stopala? Dlaka, blata s obuće?

– Ničeg. Ljudi i dalje rade na mestu zločina, ali kiselina je uništila sve na šta naiđu. Nose maske da im isparenja ne bi nagrizla sluzokožu ždrela.

– Da li je bilo ko osim tog taksiste priznao da je video Kvajna otkako je nestao?

– Niko ga nije video da ulazi u kuću u Talgart Roudu, ali komšinica iz broja 183 tvrdi da je videla Kvajna kako u jedan posle ponoći *izlazi* iz kuće. U noći između petog i šestog. Ona se vraćala s proslave Festivala vatrometa.

– Bilo je mračno, nalazila se dve kuće dalje, pa se pitam šta je zapravo videla…?

– Obrise visoke prilike s pelerinom, s torbom.

– S torbom – ponovi Strajk.

– Aha.

– Da li je ta prilika u pelerini ušla u neka kola?

– Nije, otišla je peške i izgubila se iz vidokruga, mada su, naravno, kola mogla da budu parkirana iza ugla.

– Još neko?

– Našao sam jednog starkelju u Patniju, koji se kune da je video Kvajna osmog. Telefonirao je lokalnoj policijskoj stanici i sve im potanko ispričao.

– Šta je Kvajn tamo radio?

– Kupovao knjige u knjižari *Bridlington*, u kojoj taj stari radi.

– Da li je on pouzdan svedok?

– Tja, mator je, ali tvrdi da se seća šta je Kvajn kupio, a i opis odgovara. Imamo i jednu ženu iz stambene zgrade prekoputa mesta zločina; seća se kako je prošla pored Majkla Fankorta, koji se zatekao ispred kuće, takođe osmog. Znaš ga, onaj glavati pisac? Onaj čuveni?

– Da, znam – polako odvrati Strajk.

– Svedok kaže kako se osvrnula preko ramena da ga pogleda, jer ga je prepoznala.

– A on je jednostavno prolazio tuda?

– Tako ona kaže.

– Jel’ neko već razgovarao s Fankortom?

– On je u Nemačkoj, ali rekao je da će nam rado izaći u susret kad se vrati. Kolega se iskreno nada da će taj razgovor biti koristan.

– Da li je bilo još nečeg sumnjivog u Talgart Roudu i okolini? Jesu li ulične kamere nešto zabeležile?

– Jedina kamera u tom delu ulice okrenuta je od kuće, jer prati saobraćaj na putu, ali najbolje sam sačuvao za kraj. Imamo još jednog suseda, s druge strane, četvrta kuća niže, koji tvrdi kako je video punačku ženu u burci kako ulazi u kuću četvrtog, noseći kesu iz restorana s halal brzom hranom. Kaže kako ju je zapazio zato što u toj kući dugo niko nije živeo i kako je ta žena sat kasnije otišla.

– Siguran je da je ušla u Kvajnovu kuću?

– On tako tvrdi.

– I imala je ključ?

– On kaže da jeste.

– U burci – ponovi Strajk. – Bog te.

– Ne bih se kladio da dobro vidi; nosi naočare s debelim staklima. Rekao mi je da, koliko on zna, u njihovoj ulici nema muslimana, te mu je to privuklo

pažnju.

– Dakle, imamo dva svedoka koja su navodno videla Kvajna otkad je otišao od kuće: šestog rano izjutra i osmog u Patniju.

– Da – odvrati Anstis – ali ja se ne bih oslanjao ni na jedno od njih dvoje, Bobe.

– Ti misliš da je ubijen iste večeri kad je otišao – reče Strajk, što je više bio zaključak nego pitanje, a Anstis klimnu glavom.

– Anderhil to misli.

– Ni traga od noža?

– Ništa. Jedini nož koji smo našli bio je običan kuhinjski, tup. Njime svakako nije mogao da se obavi posao.

– Ko još, prema vašim saznanjima, ima ključ od kuće?

– Tvoja klijentkinja – reče Anstis – očigledno. Kvajn je morao imati jedan. Fankort ima dva, rekao nam je kad smo razgovarali telefonom. Kvajnovi su jedan dali njegovoj agentkinji koja se postarala za neke popravke, no ona kaže da im ga je vratila. I prvi sused ima ključ, kako bi mogao da uđe ako se nešto dogodi.

– Zar nije ušao kad je osetio onaj smrad?

– Jednom je ubacio poruku ispod vrata, žaleći se na smrad, ali onaj kod kojeg se nalazi ključ pre dve nedelje je otputovao na Novi Zeland na dva meseca. I s njim smo razgovarali telefonom. Poslednji put je ulazio u kuću u maju, kad je preuzeo nekoliko paketa dok su se neki radnici vrzmali unutra i ostavio ih u hodniku. Gospođa Kvajn je vrlo neodređeno odgovorila na pitanje ko bi još mogao da ima ključ. Čudna žena – reče Anstis bez okolišanja – zar ne?

– Nisam razmišljao o tome – slaga Strajk.

– Znaš li da su je susedi čuli dok je jurila za njim te noći kad je nestao?

– Nisam znao.

– Aha. Istrčala je iz kuće, urlajući. Svi susedi tvrde – Anstis se pažljivije zagleda u Strajka – kako je vikala: „Znam kuda ideš, Ovene!”

– E pa, mislila je da zna – reče Strajk i slegnu ramenima. – Mislila je da je pošao u utočište za pisce koje mu je pomenuo Kristijan Fišer. U Bigli hol.

– Odbila je da se iseli iz kuće.

– Ima mentalno obolelu kćer, koja nikad nije prespavala nigde drugde. Možeš li da zamisliš Leonoru kako savladava Kvajna?

– Ne – odvrati Anstis – ali znam da njega uzbuđuje vezivanje i sumnjam da ona to nije znala posle više od trideset godina braka.

– Misliš da su se njih dvoje posvađali, da ga je ona pratila donde, a onda predložila da ga malo veže.

Anstis se jedva primetno znalački osmehnu, pa reče:

– Loše joj se piše, Bobe. Gnevna žena koja ima ključ od kuće, prva je imala pristup rukopisu, ima i motiv ako je znala za ljubavnicu, naročito ako je Kvajn nagovestio da će nju i ćerku ostaviti zbog Kentove. Zašto bismo joj poverovali da je onim: „Znam kuda ideš” mislila na to utočište za pisce, a ne na kuću u Talgart Roudu.

– Deluje uverljivo kad tako postaviš stvari – priznao je Strajk.

– Ali ti se ne slažeš s tim.

– Ona je moj klijent – odvrati Strajk. – Plaćen sam da pronađem drugačiji odgovor.

– Da li ti je rekla gde je nekad radila? – upita Anstis, s pogledom čoveka koji se sprema da baci pobedničku kartu. – Pre nego što su se venčali, u vreme kad su se upoznali tokom *Haj on Vaja*?

– Da čujem – reče Strajk uz izvesnu strepnju.

– U mesari svog strica – odvrati Anstis.

Strajk je čuo Timotija Kormorana Anstisa kako ponovo tupka niz stepenice, ogorčeno urlajući. Prvi put tokom njihovog površnog poznanstva, saosećao je s dečakom.

24.

„Svi otmeni ljudi lažu – osim toga, vi ste žena; vi
nikad ne možete reći ono što mislite…”

Vilijam Kongriv,
Ljubav za ljubav

Te noći su Strajkovi snovi, pothranjeni dum barom, pričama o krvi, kiselini i muvama, bili čudni i ružni.

Šarlot se udaje, a on utrčava u sablasnu gotsku katedralu, na dvema zdravim nogama, zato što zna da je ona upravo rodila njegovo dete i želi da ga vidi, da ga spase. Evo i nje, u beskrajnoj i mračnoj praznini, same na oltaru, kako namešta krvavocrvenu haljinu, a negde izvan vidokruga, možda u hladnoj sakristiji, leži njegovo dete, nago, bespomoćno i napušteno.

„Gde je?”, upitao ju je.

„Nećeš ga videti. Nisi ga želeo. Kako god bilo, nešto nije kako treba s njim”, odgovorila mu je.

Strah ga je bilo od onog što će ugledati kad nađe dete. Mladoženje ni od korova, ali ona je, s teškim skerletnim velom, bila spremna za venčanje.

„Ostavi ga, jezivo je”, hladno je rekla, gurnula ga u prolazu pa se sama zaputila od oltara prolazom, ka vratima na drugom kraju. „Samo ga pipni”, dobacila mu je preko ramena. „Ne želim da ga *dodiruješ*. Kasnije ćeš ga videti. Moraju da objave…”, dodala je glasom koji se gubio, dok se pretvarala u razigranu skerletnu senu osvetljenu sjajem što je dopirao kroz otvorena vrata, „zvanično…”

Naglo se probudio u tmurno jutro, suvih usta, dok ga je koleno zloslutno probadalo uprkos noćnom odmoru.

Zima je preko noći poput glečera skliznula na London. Debeo sloj leda okovao je krovni prozor, a temperatura u potkrovlju bez ikakve izolacije potonula je kao olovo.

Pridigao se i dohvatio džemper koji je ležao u dnu kreveta. Kad je hteo da namesti protezu, shvatio je da mu je koleno još više oteklo od putovanja do Griniča i nazad. Čekao je duže no inače da iz tuša potekne topla voda; poja-

čao je termostat, strahujući da su se cevi zamrzle i popucale i da će morati skupo da plati vodoinstalatera. Pošto se obrisao, iz jedne kutije na odmorištu izvukao je stare elastične zavoje, kako bi previo koleno. Sad je znao, jasno, kao da je celu noć mozgao, kako je Heli Anstis saznala za Šarlotino venčanje. Glupo od njega što se toga ranije nije setio. Podsvesno je znao.

Pošto se istuširao, obukao i doručkovao, sišao je u kancelariju. Dok je gledao kroz prozor iza svog radnog stola, primetio je da je oštra hladnoća odvratila od nauma one novinare koji su ga juče uzalud čekali da se vrati. Susnežica je zasipala prozore kad se vratio u prijemnu kancelariju i seo za Robinin kompjuter. U program za pretraživanje ukucao je: *šarlot kembel plemeniti jago ros venčanje*.

Rezultati se nemilosrdno izređaše ispred njega.

> *Tatler*, decembar 2010: Pripadnica visokog društva, Šarlot Kembel, udaje se za budućeg vikonta od Kroja…

Tatler, naglas je rekao u praznoj kancelariji.

Za taj časopis je čuo samo zato što su stranice posvećene društvenim događajima bile ispunjene Šarlotinim prijateljima. Povremeno bi ga kupila i razmetljivo ga listala pred njim, komentarišući muškarce s kojima je spavala ili se provodila u njihovim veličanstvenim kućama.

A sad je ona osvanula na naslovnoj strani božićnog broja.

Iako podvezano, koleno mu je bolno negodovalo dok je silazio metalnim stepeništem a zatim izašao na susnežicu. U kiosku se otegao jutarnji red. Strajk je mirno posmatrao police sa časopisima: zvezde iz sapunica na naslovnicama onih jeftinijih, a filmske zvezde na naslovnim stranama skupih; decembarski brojevi bili su skoro rasprodati, iako je još bio novembar. Ema Votson u belom na naslovnoj strani *Voga* („Izdanje posvećeno superzvezdi”), Rijana u ružičastom u *Mari Kleru* („Izdanje posvećeno glamuru”), a na naslovnici *Tatlera*…

Savršena svetla koža, crna kosa začešljana s visokih jagodica i krupne smeđezelene oči s tačkicama kao na kori zimske jabuke. Dva velika dijamanta na ušnim resicama i treći na ruci, koji joj se presijavao naspram blede kože. Jednoličan tup udarac uzdrmao mu je srce, no on to ničim nije pokazao. Uzeo je časopis, poslednji na polici, platio i vratio se u Dansku ulicu.

Bilo je dvadeset do devet. Zatvorio se u kancelariju, seo za svoj sto i spustio časopis preda se.

NEVEROVATNO! Nekadašnja buntovnica, buduća vikontesa,

Šarlot Kembel.

Rečenica kojom je najavljen tekst protezala se preko Šarlotinog vrata kao u labudice.

Prvi put je gledao njeno lice odonda kad ga je izgrebala u istoj toj kancelariji i otperjala pravo u naručje plemenitog Jaga Rosa. Pretpostavio je da su tu sliku retuširali. Nemoguće da joj je koža tako savršena, beonjače tako mlečnobele, ali što se ostalog tiče, nisu preterivali, ni sa crtama lica ni sa (u to je bio siguran) veličinom dijamanta na njenom prstu.

Polako je okrenuo stranu sa sadržajem, a zatim našao tekst. Šarlotina dvostrana slika: tanana, u srebrnastoj dugoj haljini, stajala je nasred dugačkog hodnika sa zidovima obloženim tkaninom; pored nje je, naslonjen na sto za kartanje, stajao Jago Ros, nalik razvratnoj polarnoj lisici. Na narednim stranama bilo je još slika: Šarlot kako sedi na starinskom krevetu sa stubovima i smeje se, zabačene glave, kao izvajanog belog vrata, koji joj se proteže iz providne bledožute košulje; Šarlot i Jago u farmerkama i velingtonkama, držeći se za ruke, šetaju se parkom ispred svog budućeg doma, dok ih u stopu prate dva džek rasel terijera; Šarlot na vetru, na kuli vidikovcu zamka, gleda preko ramena, na kojem lepršа nabrani tartan u bojama vikontovog klana.

Nema sumnje da je Heli Anstis zaključila kako je za to vredelo potrošiti četiri funte.

> Četvrtog decembra, četirsto godina stara porodična kapela zamka Kroj (NI SLUČAJNO ga ne nazivati „Kroj zamak”, jer to jedi porodicu) biće umivena kako bi prvi put posle gotovo jednog stoleća dočekala zvanice na jednom venčanju. Šarlot Kembel, prelepa kći Tjue Klermon, čuvene lepotice iz šezdesetih, i profesora i TV lica Entonija Kembela, udaće se za plemenitog Jaga Rosa, naslednika zamka i očeve titule vikonta od Kroja.
>
> Buduća vikontesa svakako je kontroverzan pupoljak u ružičnjaku Krojovih, ali Jago kroz osmeh tvrdi da su svi u njegovoj porodici oduševljeno prihvatili nekadašnju buntovnicu u svoj veliki škotski klan.
>
> „Istini za volju, moja majka se oduvek nadala da ćemo se nas dvoje venčati”, rekao je. „Zabavljali smo se još na *Oksfordu*, ali tada smo verovatno bili previše mladi… ponovo smo se sreli u Londonu… oboje smo upravo bili raskinuli dotadašnje veze…”

Jeste li?, pomisli Strajk. *Da li ste oboje upravo bili raskinuli dotadašnje veze? Ili si je kresao uporedo sa mnom, te nije ni znala koji je od nas dvojice*

otac deteta koje je navodno nosila? Manipulisala je datumima za svaki slučaj, ostavila sve mogućnosti otvorene…

> … osvanula je na naslovnim stranama kad je, kao sasvim mlada devojka, na sedam dana nestala iz škole *Bedejls*… priznala je da je u dvadeset petoj išla na odvikavanje…
>
> „To su bajate vesti, život ide dalje”, vedro kaže Šarlot. „U ranoj mladosti sam se sjajno zabavljala, ali došlo je vreme da se skrasim, i iskreno, jedva čekam.”

To je bila zabava, je li?, naglas se pitao Strajk zureći u njenu očaravajuću fotografiju. *Stajanje na krovu uz pretnju da ćeš skočiti za tebe je zabava? Zabava je bio onaj poziv iz duševne bolnice, kad si me preklinjala da te izvučem odande?*

> Ros je, posle nedavnog burnog razvoda, punio tračerske rubrike… „Draže bi mi bilo da smo se dogovorili bez advokata”, uzdahnuo je… „Jedva čekam da postanem maćeha!”, oduševljeno će Šarlot…

(„Ako budem morala da provedem samo još jedno veče s Anstisovom nesnosnom decom, kunem ti se bogom, Korme, razbiću glavu jednom od njih.” Ili u zadnjem vrtu Lusine kuće u predgrađu, dok su gledali Strajkove sestriće kako igraju fudbal: „Zašto su ova deca tako *tupava*?” Nikad neće zaboraviti izraz lica svoje sestre, koja ju je čula…)

A onda ga je s novinske stranice zaskočilo i sopstveno ime.

> … uključujući i iznenađujuće ludovanje s najstarijim sinom Džonija Rokbija, Kormoranom Strajkom, koji se početkom godine obreo na naslovnim stranama…

… iznenađujuće ludovanje s najstarijim sinom Džonija Rokbija…

… najstarijim sinom Džonija Rokbija…

Naglo je, gotovo mehanički zatvorio časopis i spustio ga u korpu za otpatke.

Šesnaest godina natezanja. Šesnaest godina mrcvarenja, ludila i povremenog zanosa. Šesnaest godina je odlazila i vraćala se, bacala se u zagrljaj drugog čoveka, kao što se neke žene bacaju pod voz, a onda je, na kraju, on otišao. Tim potezom prešao je Rubikon, jer uvek se podrazumevalo da će on, bez obzira na sve, ostati čvrst kao stena, trpeti njene odlaske i povratke, nikad neće ustuknuti, nikad neće odustati. Ali te noći, kad ju je suočio s njenim laži-

ma, a ona njemu, besna i rastrojena, rekla za dete u svojoj utrobi, stena se napokon pomerila: skliznula kroz vrata, u poslednjem trenutku izbegavši pepeljaru koja je poletela za njom.

Modrica mu se tek bila povukla kad je ona objavila svoju veridbu s Rosom. Tri nedelje joj je bilo dovoljno, jer je za nju postojao samo jedan način da se izbori s bolom: da rani krivca što žešće, ne razmišljajući o posledicama koje će se i na nju obrušiti. A on je celim svojim bićem osećao, iako bi mu prijatelji zacelo rekli da je nadmen, kako su te slike u *Tatleru* odricanje od njihove veze na način koji će ga najviše pogoditi (bezmalo ju je čuo kako ističe za taj mondenski časopis: *On je sin Džonija Rokbija*.), taj usrani zamak Kroj… kako je sve to, *sve* to smislila da bi njega povredila, kako bi on to video, kajao se i gorko žalio. Zna ona ko je Ros; sama je pričala Strajku o njegovom loše prikrivenom alkoholizmu i nasilnosti, o ispadima koji su godinama do nje dopirali posredstvom tračerske mreže visokog društva. Tada se smejala što se izvukla. Smejala se.

Žrtva u balskoj haljini. *Watch me burn, Bluey*.[10] Deset dana je ostalo do njenog venčanja, no on je u jedno bio potpuno siguran: kad bi je ovoga časa pozvao i rekao: „Vrati se”, uprkos svim onim ružnim scenama, pogrdama kojima ga je bila zasula, lažima i teretu nerazumevanja pod kojim se njihova veza na kraju raspala, ona bi pristala. Njoj je bežanje u krvi, a on je njeno omiljeno utočište, kombinacija slobode i sigurnosti; govorila mu je to posle svake njihove svađe, posle svih onih sukoba u kojima bi oboje podlegli ranama kada bi od emotivnih povreda moglo da se iskrvari: „Trebaš mi. Ti si mi sve na svetu, znaš da je tako. Jedino se pored tebe osećam sigurnom, Mrgude…”

Čuo je otvaranje ulaznih staklenih vrata, poznate zvuke koji prate Robinin dolazak na posao; čuo je kako skida kaput, puni čajnik.

U radu je uvek nalazio spas. Šarlot nije mogla da podnese tu njegovu sposobnost da se isključi, da se udalji od ludila, nasilnih scena, njenih suza, preklinjanja i pretnji, i da se bez zadrške udubi u neki slučaj. Nikad nije uspela da ga spreči da obuče uniformu, da se vrati poslu, da ga odvuče od istrage. Osuđivala je njegovu posvećenost obavezama, njegovu odanost vojsci, njegovu sposobnost da je udalji od sebe, poistovećujući to sa izdajom i napuštanjem.

Sada je, u to studeno zimsko jutro u svojoj kancelariji, s njenim slikama u korpi pored stola, Strajk žudeo za naređenjima, za istragom u nekoj dalekoj zemlji, za putovanjem na drugi kontinent. Nije želeo da uhodi neverne muževe i devojke, niti da se petlja u sitničave prepirke nabeđenih biznismena. Samo jedno je oduvek očaravalo Šarlot u poslu kojim se on bavio: nasilna smrt.

– Dobro jutro – rekao je, kad je, hramljući, ušao u prijemnu kancelariju, gde je Robin sipala čaj u šolje. – Moramo da požurimo s tim. Izlazimo.

– Kuda ćemo? – iznenađeno je uzvratila.

Vlažna susnežica slivala se niz prozorska okna. Lice joj je i dalje bridelo od ledenih iglica koje su joj peckale kožu dok je žurila klizavim pločnikom.

– Treba da obavimo nešto u vezi s Kvajnovim slučajem.

To je bila laž. Policija je suvereno vodila istragu; šta bi on to mogao da uradi što oni već nisu, i to bolje od njega?! Ipak, osećao je da Anstis nema njuh ni za šta neuobičajeno i da mu nedostaje ono zrnce ludila neophodno da bi našao ubicu.

– U deset imaš Karolajn Ingls.

– Sranje. Dobro, otkazaću joj. Stvar je u tome što su forenzičari otkrili da je Kvajn ubijen neposredno pošto je nestao.

Potegao je poveći gutljaj vrelog jakog čaja. Odavno joj nije izgledao tako preduzimljivo i poletno.

– To dovodi u žižu sve one koji su među prvima imali pristup rukopisu. Hoću da utvrdim gde žive i da li žive sami. Onda ćemo da osmatramo njihove kuće. Da otkrijemo da li je neko od njih bez po muke mogao da unese u kuću ili da iz nje iznese torbu s utrobom. Da li su negde mogli da spale ili zakopaju dokaz.

To nije bilo bogzna šta, ali je bilo jedino što je tog dana mogao da preduzme, a očajnički je žudeo da nešto radi.

– Ideš sa mnom – dodao je. – Dobra si u tome.

– U čemu, u izigravanju tvog Votsona? – odvratila je, naizgled ravnodušno. Gnev s kojim je juče izašla iz *Kembridža* nije sasvim iščileo. – Možemo i preko interneta da saznamo gde žive. Da ih potražimo na guglovoj mapi.

– Da, odličan predlog – tobože se saglasi Strajk. – Čemu izviđanje na terenu kad možeš jednostavno da zaviriš u zastarele fotografije?

Pogođena, ona mu uzvrati:

– Biće mi više nego drago da…

– Dobro. Otkazaću Inglsovoj. Ti se prošetaj internetom i nađi adrese Kristijana Fišera, Elizabet Tasel, Danijela Čarda, Džerija Volgrejva i Majkla Fankorta. Skoknućemo i do Klem Atli Korta da još malo pogledam, da vidim gde se tamo mogu sakriti dokazi; koliko sam mogao da primetim u onom mraku,

svuda naokolo ima kontejnera i žbunja… A, da, pozovi knjižaru *Bridlington* u Patniju. Mogli bismo da proćaskamo s dedicom koji tvrdi da je osmog video Kvajna.

Strajk se vratio u svoju kancelariju, a Robin je sela za svoj kompjuter. Sa šala koji je malo ranije bila prebacila preko čiviluka otkidale su se ledene kapi i padale na pod, ali ona nije marila. Sećanje na Kvajnovo iskasapljeno telo i dalje ju je proganjalo, no ujedno ju je opsedala i nezadrživa želja (koju je skrivala od Metjua kao kakvu mračnu tajnu) da sazna još nešto o tome, zapravo, da sve otkrije.

Strajk ju je izbezumljivao jer upravo je on trebalo da razume da i nju kopka ono što, sasvim očigledno, njega tišti.

25.

„Tako to biva kad je čovek nametljivo uslužan,

ugađa, a ni sam ne zna zašto…”

Ben Džonson,
Epikoena ili Tiha žena

Iz kancelarije su izašli na iznenadan nalet paperjastih pahulja; Robin je u svoj mobilni telefon unela adrese koje je našla na internetu, a Strajk je hteo da najpre ponovo ode u Talgart Roud. Dok su stajali u vagonu podzemnog voza, u kojem je na izmaku špica gužva malo jenjavala, Robin ga je upoznala i s ostalim odredištima. Vonj mokre vune, čađi i nepromočivih sintetičkih tkanina uvukao im se u nozdrve dok su razgovarali, držeći se za šipku pored troje turobnih italijanskih turista s rancima na leđima.

– Starac koji radi u knjižari na odmoru je – rekla je Strajku. – Vraća se u ponedeljak.

– Dobro, dotad ga nećemo dirati. Šta je s ostalim sumnjivima?

Izvila je obrvu na tu reč, ali je bez pogovora odvratila:

– Kristijan Fišer živi u Kamdenu s nekom tridesetdvogodišnjakinjom… to mu je verovatno devojka, zar ne?

– Verovatno – složi se Strajk. – To je nezgodno… ubici je trebalo mira i osame kako bi mogao da se otarasi krvave odeće… da ne pominjem težak teret ljudske utrobe. Tragamo za nekim ko je neprimećen mogao sve to da unese u kuću i da ga iznese iz nje.

– Pogledala sam slike na guglovom programu Strit vju – rekla je Robin pomalo nesigurno. – Njegov stan ima zajednički ulaz s još tri stana.

– I kilometrima je udaljen od Talgart Rouda.

– Ali ti zapravo ne misliš da je to bio Kristijan Fišer, zar ne? – upitala ga je.

– Priznajem da je pomalo nategnuto – iskreno će Strajk. – Jedva je poznavao Kvajna i nije pomenut u knjizi, bar ja nisam primetio.

Izašli su u Holbornu, i Robin je obzirno usporila korak, prilagođavajući ga

Strajkovom, ne komentarišući njegovo hramanje niti pokušaje da izvijanjem torza uhvati zalet.

– Šta je s Elizabet Tasel? – upitao ju je.

– Živi sama, u Fulam Palas Roudu.

– Dobro. Idemo tamo da pogledamo ima li sveže prekopanih leja sa cvećem.

– Zar neće policija to da uradi? – upita Robin.

Strajk se namršti. Bio je savršeno svestan da se poput šakala šunja oko slučaja, nadajući se da su lavovi ostavili malo mesa na kostima.

– Možda – reče – a možda i neće. Anstis misli da je to Leonorino delo, a njega je teško naterati da se predomisli; znam to zato što smo zajedno radili na jednom slučaju u Avganistanu. A kad već pomenuh Leonoru – dodade on nehajno – Anstis je otkrio da je svojevremeno radila u mesari.

– Sveca mu – reče Robin.

Strajk se nasmeja. Kad god je napeta, njen jorkširski izgovor postaje izraženiji, te mu se učinilo da je rekla „svica mu”.

Prešli su na daleko rasterećeniju liniju Pikadili ka Barons Kortu; Strajku je laknulo kad je seo.

– Džeri Volgrejv živi sa ženom, beše? – upita.

– Da, ako mu se žena zove Fenela. Žive u Hazlit Roudu, u Kensingtonu. Džoana Volgrejv živi u suterenu…

– To im je ćerka – reče Strajk. – Buduća književnica, bila je na zabavi u *Rouper Čardu*. A Danijel Čard?

– Ulica Saseks, Pimliko, živi s izvesnim Ramosovima, Nenitom i Manijem…

– To mu je verovatno posluga.

– … A ima kuću i u Devonu: Titbarn haus.

– Verovatno je i sad tamo, leži sa slomljenom nogom.

– Fankorta nema u imeniku – rekla je na kraju – ali sam na internetu našla mnogo podataka o njemu. Vlasnik je elizabetanske vile i imanja Edenzor Kort, nedaleko od Ču Magne.

– Ču Magna?

– To je u Somersetu. Živi tamo s trećom ženom.

– Malo je daleko da bismo danas stigli tamo – razočarano će Strajk. – Zar nema neki momački brlog nedaleko od Talgart Rouda, gde je mogao da sakrije utrobu u zamrzivač?

– Ne, sudeći po onom što sam pronašla.

– Pa gde onda odseda kad dođe da zaviri na mesto zločina? Ili je skoknuo samo na jedan dan da ublaži nostalgiju?

– Ako je to stvarno bio on.

– Da, to je bio on… a tu je i Katrin Kent. Dobro, znamo gde ona živi i znamo da živi sama. Anstis kaže da je petog uveče jedan taksista ostavio Kvajna nedaleko od njenog stana, ali ona nije bila kod kuće. Možda je Kvajn bio zaboravio da je Katrin kod sestre – mozgao je Strajk – i možda je posle toga otišao u Talgart Roud? A ona je iz hospicija mogla da ode tamo, kod njega. Kasnije ćemo i oko njenog stana da pronjuškamo.

Dok su se vozili ka zapadnom delu grada, Strajk je ispričao Robin o svedoku koji tvrdi kako je navodno četvrtog novembra video ženu u burci da ulazi u Kvajnovu i Fankortovu kuću i o onom koji je u noći između petog i šestog video Kvajna kako izlazi iz nje.

– Ali može se desiti da se jedno od njih dvoje prevarilo, da su se oboje prevarili ili čak da su slagali – zaključio je.

– Žena u burci. Ne misliš da je – nagađala je Robin – taj sused neki islamofob?

Otkako radi za Strajka, Robin je sagledala silinu fobija i netrpeljivosti svojih sugrađana. Talas publiciteta koji je pratio rešavanje slučaja Landi naneo je na Robinin radni sto brojna pisma koja su je zabavila, ali i zabrinula.

Jedan čovek je preklinjao Strajka da svoj očigledno zavidan talenat usmeri na istragu „međunarodnog jevrejskog lobija”, koji u čeličnom stisku drži bankarski sistem; iako po sopstvenom priznanju on tu istragu ne bi mogao da mu plati, tvrdio je kako bi Strajk za to bez sumnje stekao naklonost i priznanje širom sveta. Neka mlada žena iz psihijatrijske ustanove zatvorenog tipa poslala je pismo na dvanaest strana, moleći Strajka da joj pomogne da dokaže kako su svi u njenoj porodici iščezli i kako su ih zamenili identični uljezi. Anonimni poštovalac nepoznatog pola zahtevao je od Strajka da mu pomogne da obelodani državnu kampanju satanističke indoktrinacije koja se, po njegovim saznanjima, sprovodi posredstvom Kancelarije zaštitnika građana.

– A možda su i ćaknuti – primeti Strajk. – Lujke vole ubistva, pružaju im priliku da se, za početak, i njihov glas čuje.

Mlada žena s hidžabom, koja je sedela naspram njih, gledala ih je dok su razgovarali. Imala je krupne i mile smeđe oči uokvirene ajlajnerom.

– Pod pretpostavkom da je neko zaista ušao u tu kuću četvrtog novembra, rekao bih da je vrzmanje u burci đavolski dobar način da te ne prepoznaju. Možeš li da zamisliš bilo šta drugo čime ćeš pokriti celo telo i lice, a da pritom ne izazoveš podozrenje?

– I nosila je brzu hranu iz halal restorana?

– Navodno. Da li je Kvajnov poslednji obrok bio halal? Da li mu je ubica zato izvadio utrobu?

– A ta žena…

– … Mogla je da bude i muškarac…

– … Viđena je sat kasnije kako izlazi iz kuće?

– Tako kaže Anstis.

– To znači da ubica nije pripremio Kvajnu zasedu?

– Da, ali možda ga je kasnije pripremio u umaku – odvrati Strajk, a Robin se trže.

Mlada žena s hidžabom sišla je u Gloster Roudu.

– Možda u toj knjižari imaju kamere – uzdahnula je Robin. Od slučaja Landri, Robin je bila prilično zaokupljena kamerama na javnim mestima.

– Mislim da bi mi Anstis to pomenuo – rekao je Strajk.

Na površinu su izašli u Barons Kortu, na još jednu snežnu nepogodu. Čkiljeći pod paperjastim pahuljama, produžili su ka Talgart Roudu. Strajku je sa svakim korakom sve više nedostajao štap za hodanje. Kad je izašao iz bolnice, Šarlot mu je poklonila otmen štap od indijskog ratana, za koji je tvrdila da je pripadao njenom pradedi. To elegantno pomagalo bilo je prekratko za Strajka, koji je zbog toga u hodu naginjao udesno. Među stvarima koje mu je spakovala kad se iselio tog štapa nije bilo.

Dok su se približavali kući, shvatili su da forenzički tim još ima posla u broju 179. Preko ulaza je bila razvučan traka, a ispred kapije se, na straži, smrzavala policajka čvrsto prekrštenih ruku. Kad su prišli, okrenula je glavu prema njima, zagledala se u Strajka i začkiljila.

– Gospodine Strajk – oštro je rekla.

Drugi policajac, riđokosi momak u punoj opremi, stajao je ispred vrata i razgovarao s nekim, a onda se naglo okrenuo i kad je uhvatio Strajkov pogled, sjurio se niz klizave stepenice.

– Jutro – nehajno je rekao Strajk. Robin je bila rastrzana između strepnje i divljenja njegovoj smelosti; ona je imala urođeno strahopoštovanje prema predstavnicima zakona.

– Otkud vi opet ovde, gospodine Strajk? – učtivo ga upita riđokosi. Pogled mu onda skliznu ka Robin i on je odmeri na način koji joj se učini pomalo uvredljivim. – Ne možete da uđete.

– Šteta – odvrati Strajk. – Onda ćemo malo da osmotrimo okolinu.

Ne mareći za dvoje policajaca koji su pratili svaki njegov pokret, Strajk je prošao pored njih hramljući, zaputio se ka broju 183, a onda skrenuo kroz kapiju pa se popeo uz stepenice do trema. Robin nije preostalo ništa drugo do da pođe za njim; učinila je to samouvereno, svesna da je posmatraju.

– Šta mi to radimo? – prošaputala je kad su stigli na natkriveni trem od cigala i sklonili se od pogleda policajaca. Kuća je delovala prazno, ali ona se malčice zabrinula da bi neko svakog časa mogao da otvori vrata.

– Proveravamo da li je žena koja ovde živi mogla da vidi priliku u pelerini i s putnom torbom preko ramena, kako u dva ujutru izlazi iz broja 179 – reče Strajk. – I znaš šta? Mislim da je mogla da je vidi, osim ako je ulica bila neosvetljena. Dobro, hajde da probamo s druge strane.

– Baš je steglo, jelda? – reče zatim smrknutoj pozornici i njenom kolegi dok su Robin i on prolazili pored njih. – Četvrta vrata niz ulicu, kako je rekao Anstis – tiho dodade svojoj sekretarici. – Onda je to broj 171…

Ponovo se popeo na trem, a Robin ga je smušeno pratila.

– Znaš, pitao sam se da li je taj očevidac možda pogrešio kuću, ali ispred broja 177 stoji crvena plastična kanta za smeće. „Burka” bi morala da prođe tačno pored nje, što bi lako moglo da dovede…

Ulazna vrata se otvoriše.

– Izvolite? – obrati im se uljudan čovek s naočarima sa debelim staklima.

Kad je Strajk zaustio da se izvini što je pogrešio kuću, onaj riđokosi policajac doviknuo je nešto nerazgovetno s pločnika ispred broja 179. Kako mu niko nije odgovorio, preskočio je zaštitnu plastičnu traku i potrčao prema njima.

– Taj čovek – bezrazložno je uzviknuo, pokazujući na Strajka – nije policajac!

– Nije ni rekao da jeste – odvrati mu čovek s naočarima, pomalo iznenađen.

– Dobro, mislim da smo ovde završili – Strajk se obratio Robin.

– Zar te ne brine – upita ga Robin dok su se vraćali ka stanici metroa, nestrpljiva da što pre odu odatle – šta će tvoj prijatelj Anstis reći što se ovako vrzmaš oko mesta zločina?

– Teško da će biti zadovoljan – odvrati Strajk, osvrćući se unaokolo u potrazi za uličnim kamerama – ali udovoljavanje Anstisu nije u opisu mog posla.

– Lepo je od njega što ti je preneo forenzičke nalaze – primeti Robin.

– To je uradio kako bi me iznervirao i naterao da se okanim slučaja. On smatra da sve ukazuje na Leonoru. Nevolja je u tome što je zasad u pravu.

Saobraćaj je u tom delu ulice bio veoma gust, a nadzirala ga je samo jedna kamera, koliko je Strajk mogao da vidi. Ipak, unaokolo je bilo i mnogo poprečnih ulica, u koje je neko s tirolskom pelerinom ili u burci lako mogao da skrene neprimećen.

Strajk je u staničnom kafeu kupio dve kafe u kartonskim čašama, onda su prošli kroz grašak-zeleni hol i ušli u voz za Vest Brompton.

* * *

– Važno je imati na umu – rekao je Strajk dok su na stanici Erls Kort čekali drugi voz, a Robin ga gledala kako svu težinu prebacuje na zdravu nogu – da je Kvajn nestao petog. One noći kad se proslavljao Festival vatrometa.

– Bože, pa naravno! – uzviknu Robin.

– Sve je bleštalo i praštalo – nastavi Strajk, brzo pijući kafu kako ne bi morao da je unosi u voz; nije bio siguran da će se zadržati na nogama na mokrom podu s kafom u ruci. – Rakete su sevale na sve strane, privlačeći pažnju ljudi. Nije ni čudo što te noći niko nije primetio priliku ogrnutu pelerinom kako ulazi u kuću.

– Misliš na Kvajna?

– Ne mora da znači da je to bio on.

Robin se načas zamisli nad tim.

– Misliš da je onaj čovek iz knjižare slagao kad je rekao kako ga je osmog video tamo?

– Ne znam – odvrati Strajk. – Prerano je reći, zar ne?

Ali onda je shvatio kako je upravo to zaključio. Iznenadna živost četvrtog i petog novembra oko puste kuće nagoveštavala je mnogo toga.

– Smešno je šta sve ljudi primećuju – reče Robin dok su se crveno-zelenim stepenicama peli ka izlazu u Vest Brompton, a Strajk krivio lice pri svakom koraku. – Pamćenje baš ume čudno da se poigra, zar…

Strajk odjednom oseti neizdrživ bol u kolenu i presamiti se preko ograde na mostiću iznad pruge. Neki čovek u odelu, iza njih, nestrpljivo opsova kad je neočekivano naleteo na krupnu prepreku na putu, dok je Robin i dalje hodala, pričajući, a onda namah primetila da Strajka nema pored nje. Potrča nazad i ugleda ga bledog, oblivenog znojem, kako stoji presamićen preko ograde, dok ga prolaznici zaobilaze.

– Osetio sam da mi je nešto kvrcnulo – reče joj kroz stisnute zube – u kolenu. Sranje… *sranje*!

– Uzećemo taksi.

– Nikad ga nećemo naći po ovom vremenu.

– Onda idemo dole na stanicu pa nazad u kancelariju.

– Ne, hoću…

Nikad se nije osećao tako bespomoćno kao u tom trenutku, dok je stajao na čeličnom rešetkastom mostu, ispod zasvođene staklene tavanice na koju se slagao sneg. Nekada su mu uvek na raspolaganju bila kola da ga prevezu. Mogao je i po svedoka da ode. Bio je oficir Odeljenja za specijalne istrage, imao je moć.

– Ako hoćeš da obavimo ovo, moramo uzeti taksi – odlučno će Robin. – Treba pešačiti odavde do Lili Rouda, a to nije malo. Da nemaš…

Zastala je. Strajkovu sakatost uvek je pominjala samo izokola.

– Zar nemaš štap ili nešto slično?

– Kamo sreće – procedio je kroz stisnute usne. Zašto bi se pretvarao? Ne bi mogao da stigne ni do kraja mosta.

– Možemo da ga nabavimo – reče Robin. – Ima ih u nekim apotekama. Naći ćemo ga.

Onda je, još jednom na trenutak zastavši, rekla:

– Nasloni se na mene.

– Pretežak sam.

– Samo se osloni. Kao da sam štap. Hajde – odlučno je rekla.

Prebacio joj je ruku preko ramena a onda se polako zaputiše preko mosta, zastavši ispred izlaza sa stanice. Sneg je prestao da pada, ali bilo je još hladnije no kad su malo ranije ušli u voz.

– Zašto ovde nema nijedne stolice? – upita Robin, osvrćući se unaokolo.

– Dobro došla u moj svet – reče Strajk, koji je sklonio ruku s njenog ramena čim su zastali.

– Šta misliš, šta se desilo? – upita Robin, gledajući u njegovu desnu nogu.

– Pojma nemam. Jutros je bila gadno natečena. Verovatno nije trebalo da stavim protezu, ali mrzim da hodam sa štakama.

– Uz Lili Roud, po ovom snegu, nećeš moći. Zaustavićemo taksi i vratićemo se u kancelariju…

– Ne. Moram da učinim nešto – besno je rekao. – Anstis je uveren da je to Leonorino delo. A nije.

Sve se svodi na golu suštinu kad čovek trpi tako jake bolove.

– Dobro – odvrati Robin. – Razdvojićemo se, a ti ćeš krenuti taksijem. Važi? *Važi?* – ponovila je.

– Važi – pristao je, poražen. – Ti ćeš da odeš u Klem Atli Kort.

– Šta treba da tražim?

– Kamere. Budžake, odeću i ostatke utrobe u njima. Kentova nije mogla sve dosad da ih drži u svom stanu; usmrdeli bi se. Slikaj to sve telefonom… sve za šta proceniš da bi moglo da bude korisno…

Još dok je govorio, učini mu se da je to žalosno mali doprinos, ali nešto je morao preduzeti. Ko zna zašto, sve vreme mu je bila na umu Orlando sa onim širokim bezizraznim osmehom i orangutanom oko vrata.

– A onda? – upita Robin.

– Ulica Saseks – reče Strajk posle kraćeg razmišljanja. – Uradićeš isto što i ovamo. A onda ćeš me pozvati da se nađemo. Sad mi daj adrese Taselove i Volgrejva.

Pružila mu je parče papira.

– Zaustaviću ti taksi.

Pre no što je stigao da joj zahvali, ona je izašla na hladnu ulicu.

26.

„Moram paziti kako stajem:
Na ovako klizavom zaleđenom pločniku, ljude valja
opremiti klinovima, da vrat ne bi slomili…”

Džon Vebster,
Vojvotkinja od Malfija

Sva sreća što je Strajk i dalje imao u novčaniku onih petsto funti koje je dobio da poseče Ganfrijevog sina. Rekao je taksisti da ga vozi u Fulam Palas Roud, do doma Elizabet Tasel, zagledajući usput ulice kojima su prolazili, i stigao bi za četiri minuta da usput nije primetio drogeriju. Zamolio je vozača da se zaustavi i da ga sačeka, a nedugo zatim se vratio, hodajući daleko lakše pomoću podešavajućeg štapa.

Procenio je da bi ženi u dobroj kondiciji trebalo manje od pola sata da stigne ovamo iz Talgart Rouda. Elizabet Tasel je živela dalje od mesta zločina nego Katrin Kent, ali Strajk je dosta dobro poznavao taj kraj, te je bio prilično siguran da je ova prva mogla taj put da pređe i sporednim ulicama s porodičnim kućama, izbegavajući tako kamere; čak i da je išla kolima, mogla je da izbegne video-nadzor.

Njen dom je delovao neugledno i sumorno po tom studenom vetrovitom danu. Još jedna viktorijanska kuća od cigala, no ova je bila lišena raskoši i neobičnih detalja Talgart Rouda. Nalazila se na uglu, s natopljenim vrtom ispred pročelja, zaraslim u nepotkresano grmlje zanoveti. Ponovo je počela susnežica dok je Strajk zurio preko baštenske kapije, pokušavajući da pripali cigaretu natkriljenu šakom. I zadnji vrt je, kao i ovaj ispred, bio skriven od pogleda zahvaljujući grmlju poleglom pod teretom ledene susnežice. Gornji prozori kuće bili su okrenuti ka groblju u Fulam Palas Roudu; bio je to turoban zimski pogled na golo drveće čije su se skeletne krošnje ogledale u sivom nebu, i na nadgrobne spomenike postrojene u daljini poput vojnika.

Može li da zamisli Elizabet Tasel u njenom otmenom crnom kostimu, sa skerletnim ružem i neprikrivenim gnevom prema Ovenu Kvajnu, kako se vraća ovamo pod okriljem tame, umrljana krvlju i kiselinom, s vrećom punom droba?

Hladnoća ga je surovo štipala za vrat i prste. Ugasio je cigaretu pa prišao taksiju i rekao vozaču, koji ga je znatiželjno i pomalo sumnjičavo posmatrao kako zuri u kuću Elizabet Tasel, da ga odveze do Hazlit Rouda u Kensingtonu. Zavalivši se na zadnjem sedištu, progutao je jednu tabletu protiv bolova s malo vode iz boce koju je kupio u drogeriji.

U kolima je bilo zagušljivo, vazduh je bio prožet ustajalim vonjem duvana, skorele prašine i stare kože. Brisači na vetrobranskom staklu škljocali su kao prigušen metronom, ritmično skidajući koprenu sa zamagljenog pogleda na širok i prometan Hamersmit Roud, gde su se uporedo s obeju strana uzdizale porodične kuće u nizu i male poslovne plate. Strajk je pogledao u Dom za nemoćna i stara lica sestara nazarećanki: i on je bio od crvene cigle, spokojan poput neke crkve, ali su nemoćni ljudi zbrinuti u njemu kapijom i stražarskom kućicom bili odvojeni od onih nezbrinutih, s druge strane ograde.

Blajt Haus se ukazao kroz zamagljene prozore; velika palata s belim kupolama nalik ogromnoj ružičastoj torti pod sivom susnežicom. Strajk se nejasno priseti da se u toj palati danas nalaze arhive i fundusi nekih velikih muzeja. Taksi skrenu desno u Hazlit Roud.

– Koji broj? – upita vozač.

– Ovde ću izaći – odvrati Strajk, jer nije želeo da izađe tačno ispred kuće; a nije ni zaboravio da će morati da nadoknadi novac koji rasipa na vožnju. Svom težinom se oslonivši na štap, sa zahvalnošću pomisli na njegov vrh obložen gumom koji je sigurno prianjao na klizav pločnik, a zatim plati vozaču pa krenu niz ulicu da izbliza pogleda Volgrejvovu kuću.

To su bile prave gradske kuće, trospratnice od zlaćane cigle s klasičnim belim zabatima, ukrasnim girlandama iznad gornjih prozora i balkonskim ogradama od kovanog gvožđa. Mnoge od tih palata pretvorene su u zgrade s nekoliko stanova, ali tu, do ulice, nije bilo vrtova, već samo stepeništa koja vode u suteren.

Ulicu je prožimao tanani dah starine i samosvojnosti srednje klase, čije su se osobene navike ogledale u šarolikim balkonima: na jednom su nasumice bile poređane saksije s biljkama, na drugom je stajao bicikl, dok je na trećem bilo raširenо polusmrznuto rublje, zaboravljeno na susnežici.

Kuća u kojoj su živeli Volgrejv i njegova žena bila je jedna od retkih koja nije rasparčana na stanove. Dok je zurio u pročelje, Strajk se pitao koliko zarađuje jedan vrhunski urednik i setio se Ninine napomene kako Volgrejvova žena potiče iz imućne porodice. Na balkonu na prvom spratu (morao je da se odmakne, da pređe na drugu stranu lice da bi mogao da vidi) ugledao je dve

nakvašene stolice ležaljke s platnom oslikanim motivima s korica starih *Pengvinovih* izdanja u mekom povezu, a između njih je stajao stočić nalik onima u pariskim bistroima.

Pripalio je još jednu cigaretu pa ponovo prešao ulicu ne bi li zavirio u suterenski stan gde je živela Volgrejvova ćerka, razmišljajući usput da li je Kvajn razgovarao o *Bombiksu Moriju* sa svojim urednikom pre no što je ovaj dobio rukopis. I da li je taj dobroćudan čovek s naočarima u rožnatom ramu ushićeno klimao glavom i pomagao mu da izbrusi scenu krvavog pira, znajući da će se ona jednog dana obistiniti?

Ispred stana u suterenu bile su naređane crne kese sa smećem. Izgledalo je kao da je Džoana Volgrejv temeljno očistila kuću. Strajk je okrenuo leđa njihovom domu i zaključio, po gruboj proceni, da pedesetak prozora gleda u dva ulaza u kuću Volgrejvovih. Volgrejv bi morao da ima mnogo sreće da ga niko ne vidi kako prelazi svoj prag na udaru mnogih pogleda.

Ali nevolja je u tome, smrknuto je pomislio Strajk, što bi porota mogla zaključiti da je Oven Kvajn još bio živ i zdrav te noći kad je možda baš Volgrejv primećen kako se krišom uvlači u svoju kuću sa sumnjivom torbom preko ramena. Bilo je suviše nepoznanica u pogledu vremena smrti. Ubica je dosad na raspolaganju imao celih devetnaest dana da se otarasi dokaza, što je dugo i korisno vreme.

Kud je nestala utroba Ovena Kvajna? Šta bi ti (pitao je Strajk samoga sebe) učinio s kilogramima svežih ljudskih iznutrica i creva? Zakopao ih? Bacio u reku? Na gradsko smetlište? Spaljivanje ne bi bilo pametan potez…

Vrata Volgrejvove kuće se otvoriše i crnokosa namrgođena žena siđe niz tri stepenika na pločnik. Na sebi je imala kratak grimizni kaput i delovala je ljutito.

– Posmatrala sam vas s prozora – obratila se Strajku kad se približila i on u njoj prepozna Volgrejvovu ženu Fenelu. – Šta radite tu? Zašto mi se vrzmate oko kuće?

– Čekam agenta za nekretnine – slaga Strajk i ne trepnuvši. – Ovaj suteren se izdaje, zar ne?

– Oh – reče ona, zatečena. – Ne… treća kuća niz ulicu – dodade, pokazavši mu rukom.

Učinilo mu se da se dvoumila da li da mu se izvini, no onda je procenila da nema potrebe. Samo je prošla pored njega u lakovanim cipelama s visokom potpeticom, koje su delovale vrlo neprikladno na susnežici, i produžila

ka volvou parkiranom nedaleko odatle. Ugledao je sedi izrastak na njenoj vranoj kosi, a kad je prošla tik pored njega, zapahnuo ga je kiselkast vonj alkohola. Pomislivši kako bi mogla da ga vidi u retrovizoru kad sedne u kola, nehajno se zaputio ka kući na koju mu je bila ukazala, sačekao da krene – prilikom tog manevra za dlaku je izbegla sitroen ispred sebe – pa oprezno produžio do kraja ulice i skrenuo u poprečnu iz koje je preko zida mogao da posmatra dugačak niz privatnih zadnjih vrtova.

U vrtu Volgrejvovih nije bilo ničeg neuobičajenog osim stare šupe. Travnjak je bio neuredan i izgažen, a baštenska garnitura propadala je u samom dnu vrta, kao da je odavno zaboravljena. Dok je zurio u zapušten teren, Strajk je zlovoljno pomislio na razne garaže, spremišta i šupe za koje on i ne zna.

Zaječa u sebi pri pomisli da ga čeka dugo pešačenje po studeni i vlažnoj susnežici, pa razmotri šta mu valja činiti. Bio je blizu stanice Kensington Olimpija, ali prigradska linija čiji jedan krak prolazi tom stanicom radi samo vikendom. Iako mu je Barons Kort bio bliži, zaključio je da će lakše doći do nadzemne stanice Hamersmit, te se odlučio za duži put.

Upravo je bio zakoračio u Blajt Roud, mršteći se kad god bi se oslonio na desnu nogu, kad mu se oglasio mobilni; bio je to Anstis.

– Kakvu to igru igraš, Bobe?

– Na šta misliš? – odvrati Strajk, hramljući, dok ga je u kolenu probadalo.

– Vrzmao si se oko mesta zločina.

– Svratio sam da pogledam. Kretao se javnim površinama. Ništa nisam preduzimao.

– Pokušao si da ispitaš suseda…

– Nisam predvideo da će otvoriti vrata – reče Strajk. – Kvajna mu nisam ni pomenuo.

– Slušaj, Strajk…

Detektiv bez žaljenja primeti kako ga je Anstis oslovio po prezimenu. Ionako mu se nije sviđao nadimak koji mu je ovaj nadenuo.

– Rekao sam ti da se držiš podalje.

– Ne mogu, Anstise – bez okolišanja će Strajk. – Zbog klijenta…

– Zaboravi na klijenta – saseče ga Anstis. – Sa svakom novom informacijom koju dobijem, ta žena deluje sve sumnjivije. Savetujem ti da se maneš ćorava posla jer stičeš sve više neprijatelja. Upozorio sam te…

– Jesi – reče Strajk. – Jasno i glasno. Tebi niko neće moći ništa da zameri, Anstise.

– Nisam te upozorio da bih sačuvao svoju guzicu – brecnu se Anstis.

Strajk je ćutke hodao, s telefonom pritisnutim uz uvo. Onda Anstis reče:

– Dobili smo toksikološki izveštaj. Nema ništa osim malog procenta alkohola.

– Dobro.

– A po podne šaljemo pse u Making Maršis. Gledamo da preduhitrimo nevreme. Kažu da će biti snega.

Strajk je znao da je Making Maršis jedna od najvećih deponija u Velikoj Britaniji, koja opslužuje London; tu se sakuplja smeće iz domaćinstava kao i otpad za reciklažu, a zatim se sve to ružnim baržama odvozi niz Temzu.

– Misliš da su creva bačena u neku kantu za đubre?

– U kontejner za građevinski otpad. Iza ugla Talgart Rouda renovira se neka kuća; do osmog su tamo držali dva. Možebiti da po ovoj hladnoći utroba nije privukla muve. Proverili smo i saznali da su majstori sav otpad odvezli upravo u Making Maršis.

– E pa, srećno ti bilo s tim – reče Strajk.

– Pokušavam da ti uštedim vreme i trud, ortak.

– Aha. Vrlo sam ti zahvalan.

Posle neiskrenog zahvaljivanja na sinoćnoj gostoljubivosti, Strajk završi razgovor. Onda zastade, naslonivši se na zid, kako bi lakše mogao da nađe jedan broj u telefonu. Sitna Azijka u invalidskim kolicima, koju Strajk nije čuo dok je klizila iza njega, morala je da ga zaobiđe ne bi li ga izbegla, ali za razliku od onog prolaznika na staničnom mostu u Vest Bromptonu, ona ga nije opsovala. Štap za hodanje, baš kao burka, pruža zaštitu; žena mu se jedva primetno nasmešila u prolazu.

Leonora Kvajn se javila posle trećeg zvona.

– Oni policijski smutljivci opet su došli – reče, umesto pozdrava.

– Šta hoće?

– Sad bi da prešpartaju celu kuću i baštu – odvrati ona. – Treba li da ih pustim?

Strajk je oklevao.

– Mislim da bi razborito bilo pustiti ih da rade šta god zatraže. Čujte, Leonora – ni štrecnuo se nije kad joj se obratio vojnički strogo: – imate li advokata?

– Ne, zašto? Nisam uhapšena. Još uvek.

– Mislim da bi trebalo da unajmite nekog.

Ćutala je.

– Znate li vi nekog dobrog? – upitala je zatim.

– Znam. Zovite Ilsu Herbert. Sad ću vam poslati njen broj.

– Orlando ne voli kad policija njuška…

– Poslaću vam broj i hoću da odmah zovete Ilsu. Jasno? *Odmah*.

– Dobro – nabusito je odvratila.

Prekinuo je vezu, našao u mobilnom broj svoje stare školske drugarice i poslao ga Leonori. Onda je pozvao Ilsu da joj objasni šta je učinio i izvinio joj se što ju je upleo.

– Ne znam zašto se izvinjavaš – veselo je rekla ona. – Volimo mi te koji imaju neprilike s policijom, oni nas hlebom hrane.

– Možda ima osnova da dobije besplatnu pravnu pomoć.

– Malo ko to ima danas – reče Ilsa. – Nadajmo se samo da je dovoljno siromašna.

Strajku su promrzle ruke i mučila ga je glad. Spustio je mobilni u džep kaputa pa odšepao u Hamersmit Roud. Na drugoj strani ulice ugledao je naoko prijatan pab crnog pročelja, s okruglom metalnom tablom, na kojoj je bila naslikana galija raširenih jedara. Zaputio se pravo tamo, primetivši kako su vozači daleko strpljiviji prema pešaku koji se pomaže štapom.

Dva dana zaredom u pab… ali vreme je bilo loše, a koleno ga je mučilo; nije osećao grižu savesti. Unutrašnjost u tipično britanskom stilu delovala je prijatno kao što se već spolja moglo naslutiti. Sala je bila dugačka i uzana, s kaminom na suprotnom kraju; galerija je bila ograđena balustradom, obložena poliranim drvetom. Ispod crnih spiralnih stepenica od gvožđa stajala su dva pojačala i postolje za mikrofon. Crno-bele fotografije čuvenih muzičara bile su poređane duž jednog bledožutog zida.

Mesta uz vatru bila su zauzeta. Strajk je kupio kriglu piva, uzeo jelovnik pa se zaputio ka stolu s visokim barskim stolicama, ispred prozora okrenutog ka ulici. Kad je seo, između slika Djuka Elingtona i Roberta Planta primetio

je fotografiju svog dugokosog oca, oznojenog posle nastupa, kako se, naizgled, šali s basistom kojeg je jednom, po priči Strajkove majke, pokušao da zadavi.

(„Džoni nikad nije dobro podnosio spid”, poverila je Lida svom devetogodišnjem sinu, kojem ništa nije bilo jasno.)

Ponovo mu je zazvonio mobilni. Gledajući u očevu sliku, javio se.

– Zdravo – reče Robin. – Vratila sam se u kancelariju. Gde si ti?

– U *Albionu* u Hamersmit Roudu.

– Imao si čudan poziv. Zatekla sam poruku kad sam se vratila.

– Pričaj.

– Od Danijela Čarda – reče Robin. – Hoće da se vidite.

Namrštivši se, Strajk odvrati pogled s očevog kožnog kombinezona, pa ga uperi ka iskričavoj vatri u dnu sale. – Danijel Čard hoće da se vidimo? Otkud Danijel Čard uopšte zna za mene?

– Zaboga, ti si našao leš! Bilo je u svim vestima.

– A, da… biće da je to. Je li rekao zašto?

– Rekao je da ima jednu ponudu.

Upečatljiva slika obnaženog ćelavog muškarca s nabreklim zagnojenim penisom sevnu u Strajkovom umu kao fotografija na projektoru i istog trenutka se ugasi.

– Mislio sam da je zarobljen u Devonu zato što je slomio nogu.

– I jeste. Pita da li bi ti mogao da otputuješ tamo.

– Ma je li?

Strajk je razmotrio predlog, pomislivši na brdo posla koji ga čeka, na sastanke koje je odložio za kraj nedelje. Naposletku reče:

– Mogao bih da odem u petak ako pomerim Barnetovu. Šta li, dođavola, hoće? Moraću da unajmim kola. S automatskim menjačem – dodade, osetivši bolno pulsiranje u nozi. – Možeš li ti to da mi obaviš?

– Naravno – reče Robin. Čuo ju je kako piše.

– Imam svašta da ti pričam – nastavi on. – Hoćeš li da ručamo zajedno? Ovde može pristojno da se prezalogaji. Ne treba ti više od dvadeset minuta ako uhvatiš taksi.

– Dva dana zaredom? Ne možemo stalno da se vozikamo taksijem i ručamo napolju – reče Robin, iako je zvučala kao da joj se njegov predlog svideo.

– Bez brige. Barnetova voli da troši pare svog bivšeg. Staviću to na njen račun.

Prekinuo je vezu, pa odlučio da uzme pitu s mesom i odšepao do šanka da naruči.

Kad je ponovo seo, pogled mu je nagonski odlutao do slike oca u uskim kožnim pantalonama, slepljene kose, ozarenog lica.

Njegova žena zna za mene, ali pravi se da ne zna… neće ga pustiti iako zna da je to najbolje za sve nas…

Znam kuda ideš, Ovene!

Pogled mu skliznu duž niza crno-belih megazvezda na suprotnom zidu.

Da li sam u zabludi?, tiho je upitao Džona Lenona, koji ga je podrugljivo gledao kroz okrugle naočare na špicastom nosu.

Zašto nije poverovao, uprkos ubedljivim znacima koji govore drugačije, da je Leonora ubila svog muža? Zašto je i dalje ubeđen da je ona u njegovu kancelariju došla ne da bi nešto prikrila, već zato što je bila iskreno gnevna na Kvajna, koji je pobegao kao nadureno dete? Mogao bi da se zakune kako mu ni u jednom trenutku nije prošlo kroz glavu da je on možda mrtav… Udubljen u misli, nije ni primetio da je već iskapio kriglu.

– Zdravo – reče Robin.

– To je bilo baš brzo! – uzviknu on, iznenađen što je vidi.

– Pa i nije – odvrati ona. – Napolju je gadna gužva. Da naručim?

Muškarci su se okretali za njom dok je prilazila šanku, ali Strajk to nije ni primetio. I dalje je razmišljao o Leonori Kvajn, suvonjavoj, bezličnoj, posiveloj, prognanoj.

Kad se vratila za sto s još jednom kriglom za Strajka i svojim sokom od paradajza, Robin mu je pokazala fotografije Čardove kuće, koje je tog prepodneva snimila telefonom. Bila je to vila s belim gipsanim ukrasima i balustradama, s blistavocrnim vratima oivičenim stubovima.

– Ima neobičan mali vrt, koji se ne vidi s ulice – rekla je Robin, pa mu pokazala i tu sliku. U velikim trbušastim grčkim amforama bilo je zasađeno žbunje. – Pretpostavljam da je Čard mogao da stavi utrobu u jednu od ovih – brbljivo će Robin. – Iščupa drvce, pa je zakopa u zemlju.

– Ne mogu da zamislim Čarda da radi bilo šta tako naporno, što pritom zahteva da uprlja ruke, ali ne treba odbaciti tu mogućnost – reče Strajk, setivši se izdavačevog besprekornog odela i upadljive kravate. – Kako je bilo u Klem Atli Kortu… tamo ima mnogo skrovitih mesta, koliko se sećam?

– I te kako – odvrati Robin, pokazujući mu ostale fotografije. – Kontejneri, grmlje i još mnogo toga. Ali teško da bi iko to mogao da obavi neprimećen. Tamo sve vrvi od sveta, neko se stalno vrzma unaokolo, a kud god da kreneš, mogu da te vide sa stotinu prozora. Možda bi se moglo izvesti u gluvo doba noći, ali na ulicama ima kamera. I još nešto sam zapazila. Dobro… to je više nagađanje.

– Nastavi.

– Tačno naspram zgrade u kojoj živi Kentova nalazi se klinika. Zar oni ponekad ne odlažu…?

– Medicinski otpad! – dovrši Strajk, podigavši kriglu. – Sunce ti, odlično zapažanje.

– Da onda i to proverim? – upita Robin, trudeći se da potisne zadovoljstvo i ponos kojim ju je ispunilo Strajkovo divljenje. – Da saznam kad i kako…

– Nego šta! – odvrati Strajk. – To je mnogo bolji trag od Anstisovog. On misli – nastavio je, odgovarajući na njen upitan pogled – da je utroba bačena u kontejner za šut nadomak Targat Rouda, da ju je ubica jednostavno odneo iza ugla i ubacio je.

– Pa, nije isključeno – poče Robin, ali Strajk se namršti baš kao Metju kad god ona samo pomene neku Strajkovu zamisao.

– Ovo ubistvo je do tančina isplanirano. Ovde nije reč o ubici koji je s mesta zločina poneo torbu punu ljudskih creva i bacio je iza ugla.

Ćutke su sedeli dok je Robin trezveno razmišljala kako je Strajkova netrpeljivost prema Anstisovim teorijama možda više posledica urođenog takmičarskog duha nego nepristrasne procene. Robin je znala ponešto o muškom ponosu; pored Metjua, imala je i tri brata.

– Onda, kako izgledaju kuće Elizabet Tasel i Džerija Volgrejva?

Strajk joj je ispričao kako je Volgrejvova žena zaključila da on osmatra njihovu kuću.

– Baš se bila razljutila.

– Čudno – primeti Robin. – Da sam ja videla nekog kako pilji u moju kuću, ne bih pomislila da je… znaš već… *osmatra*.

– Ona je pijanica, kao i njen muž – reče Strajk. – Osetio sam joj dah. Ali zato je kraj u kojem živi Elizabet Tasel najbolje skrovište za dokaze ubistva koje sam ikad video.

– Kako to misliš? – upita Robin uz osmeh, ali i pomalo zabrinuta.

– Prilično je skrajnut, jedva pokriven kamerama.

– Ja i dalje mislim da to…

– … Nije uradila žena. Slažem se.

Strajk je neko vreme ćutke pijuckao pivo, smišljajući korake koji će žestoko razgneviti Anstisa. Rekao mu je da nema pravo da ispituje osumnjičene. Rekao mu je da se policiji skloni s puta.

Uzeo je telefon, pa pošto se načas zamislio, pozvao je *Rouper Čard* i tražio Džerija Volgrejva.

– Anstis te je upozorio da ne radiš ništa mimo njih! – zabrinuto će Robin.

– Aha – odvrati Strajk, osluškujući tišinu s druge strane linije – taj savet mi je danas ponovio, ali nisam ti rekao ni polovinu svega što se događa. Ispričaću ti…

– Halo? – oglasi se Džeri Volgrejv.

– Gospodine Volgrejv – oslovi ga Strajk, pa se predstavi, iako je već saopštio svoje ime njegovoj sekretarici. – Sreli smo se nakratko juče ujutru, kod gospođe Kvajn.

– Da, naravno – reče Volgrejv. Zvučao je predusretljivo.

– Pretpostavljam da vam je gospođa Kvajn rekla kako me je unajmila jer strahuje da ju je policija osumnjičila.

– Siguran sam da to ne može biti istina – kao iz topa će Volgrejv.

– Da je osumnjičena ili da je ubila svog muža?

– Pa, ni jedno ni drugo – reče Volgrejv.

– U ovakvim slučajevima, obično su upravo supruge najsumnjivije – podseti ga Strajk.

– Ne kažem da nije tako, ali ne mogu… zapravo, još ne mogu da poverujem da se sve to dogodilo – reče Volgrejv. – Nezamislivo je i jezivo.

– Da – saglasi se Strajk. – Pitao sam se da li bismo mogli da se vidimo kako bih vam postavio nekoliko pitanja? Neće mi biti teško – nastavi detektiv,

pogledavši u Robin – da svratim kod vas… kad dođete s posla, naravno… kad god vama odgovara.

Volgrejv nije odmah odgovorio.

– Jasno vam je da bih sve učinio da pomognem Leonori, ali šta bih ja mogao da vam kažem?

– Zanima me *Bombiks Mori* – reče Strajk – Gospodin Kvajn je oslikao mnoštvo nimalo laskavih portreta u toj knjizi.

– Da – odvrati Volgrejv. – Tako je.

Strajk se pitao da li je policija već ispitala Volgrejva; da li su već tražili od njega da protumači onu krvavu vreću i simboliku udavljenog kepeca.

– Dobro – napokon će Volgrejv. – Nemam ništa protiv da se vidimo. Ove nedelje sam prilično zauzet. Da li vam odgovara… samo da vidim… da odemo na ručak u ponedeljak?

– Sasvim – odgovori Strajk, kiselo pomislivši kako to znači da će on morati da plati račun i kako bi mu više odgovaralo da se vide u Volgrejvovoj kući. – Gde?

– Radije se ne bih udaljavao od kancelarije; celo popodne imam obaveze. Šta kažete na *Simpson na keju*?

Strajk pomisli kako je to neobičan izbor, ali prihvati, gledajući Robin pravo u oči. – U jedan? Moja sekretarica će nam rezervisati sto. Vidimo se.

– Sastaće se s tobom? – upita Robin kad je Strajk završio razgovor.

– Aha – odvrati on. – Sumnjiv mi je.

Ona odmahnu glavom, smejući se.

– Koliko sam mogla da čujem nije delovao oduševljeno. Zar ne misliš da upravo to što je pristao da se vidite govori da mu je savest mirna?

– Ne. Već sam ti rekao: previše ljudi se vrzma oko mene ne bi li dokučilo kako se odvija istraga. Ne mogu jednostavno na miru da sačekaju ishod, kao da osećaju potrebu da objasne svoje držanje. Moram u klozet… sačekaj… imam još nešto da ti kažem…

Robin je pijuckala sok od paradajza kad je Strajk pomoću svog novog štapa odšepao salom.

Sneg je ponovo provejavao, brzo se topeći. Robin je pogledala crno-bele fotografije na zidu i na jednoj, zgranuta, prepoznala Džonija Rokbija, Strajko-

vog oca. Ako se izuzme to da su i jedan i drugi bili viši od metar i devedeset, njih dvojica nimalo nisu ličili; Rokbi je tražio da se uradi DNK test da bi se dokazalo njegovo očinstvo. Strajk je na Vikipediji naveden kao jedan od Rokbijevih potomaka. Videli su se, kako joj je Strajk rekao, dvaput. Pošto je još malo zurila u Rokbijeve vrlo uske kožne pantalone, koje su mnogo toga isticale, naterala je sebe da se okrene ka prozoru kako je Strajk ne bi uhvatio da pilji u međunožje njegovog oca.

Strajk se vratio za sto, a uto im je stigao i ručak.

– Policija upravo pretresa Leonorinu kuću – objavi Strajk, uzimajući nož i viljušku.

– Zašto? – upita Robin, zaustavivši ruku s viljuškom na pola puta između tanjira i usta.

– Šta misliš? Traže okrvavljenu odeću. Tragaju za sveže prekopanim lejama u vrtu, punim utrobe njenog muža. Još nemaju dovoljno dokaza da bi je uhapsili, ali odlučili su da joj nešto nađu.

– Ti iskreno veruješ da ona to nije uradila?

– Da.

Počistio je sve s tanjira pre no što je ponovo progovorio.

– Voleo bih da popričam s Fankortom. Zanima me zašto se pridružio *Rouper Čardu* znajući da je to izdavačka kuća Ovena Kvajna, kojeg je, navodno, mrzeo. Jasno je da bi se kad-tad tamo sreli.

– Pa misliš da je Fankort ubio Kvajna kako se ne bi sretao s njim na zabavama *Rouper Čarda*?

– Duhovito – hladno će Strajk.

Iskapio je kriglu, ponovo uzeo mobilni, ukucao broj korisničkog servisa i nedugo zatim njegov poziv je bio preusmeren na literarnu agenciju Elizabet Tasel.

Javio se njen asistent, Ralf. Kad mu se Strajk predstavio, mladić se ušeprtljao, uzbuđen i uplašen:

– Oh, ne znam… Pitaću je. Ostanite na vezi.

Ali ispostavilo se da momak nije dorastao rukovanju telefonskim centralama, jer je posle glasnog škljocanja linija ostala otvorena. Strajk je u daljini čuo Ralfa kako obaveštava svoju šeficu da je Strajk na vezi, a zatim i njen glasan, nestrpljiv odgovor.

„Šta, dođavola, on sad hoće?”

„Nije rekao.”

Čuli su se teški koraci, a onda je neko zgrabio slušalicu sa stola.

– Halo?

– Elizabet – ljubazno je rekao Strajk. – Kormoran Strajk ovde.

– Da, Ralf mi je rekao. Šta je bilo?

– Pitao sam se da li bismo mogli da se vidimo. I dalje radim za Leonoru Kvajn. Ubeđena je da policija nju sumnjiči za ubistvo njenog muža.

– A o čemu biste onda sa mnom da razgovarate? *Ja* vam ne mogu reći da li je ona to uradila ili nije.

Strajk je zamislio zgranuta lica Ralfa i Sali, dok prisluškuju njen razgovor u smrdljivoj kancelariji.

– Imam još nekoliko pitanja u vezi s Kvajnom.

– O, za boga miloga – zareža Elizabet. – Dobro, mislim da bih mogla da se izvučem sutra, za ručak, ako vam odgovara. Posle sam zauzeta sve do…

– To bi bilo odlično – prekinu je Strajk. – Mada ne moramo da odemo na ručak, mogao bih ja…

– Meni odgovara da odemo na ručak.

– Sjajno – spremno će Strajk.

– *Peskatori*, Ulica Šarlot – dodade ona. Pola jedan, osim ako vam ne javim drugačije.

Spustila je slušalicu.

– Ovi što im je čitanje posao baš vole da ručaju po prokletim restoranima – reče Strajk. – Da li je previše nategnuto pomisliti da me ne žele u svojoj kući kako ne bih otkrio Kvajnova creva u zamrzivaču?

Robin se neubedljivo osmehnu.

– Znaš, zbog ovoga bi mogao da izgubiš prijatelja – reče, navlačeći kaput. – Zivkaš ljude i tražiš da ti odgovaraju na pitanja.

Strajk promumla nešto.

– Zar ti nije stalo do njega? – upita, dok su izlazili iz toplog paba na ledeni sneg koji ih je peckao po licu.

– Imam ja još mnogo prijatelja – jednostavno će Strajk, nimalo nadmeno. – Trebalo bi svaki dan da idemo na pivo. Da malo razbijemo rutinu.

Robin mu se osmehnu, prilagođavajući korak njegovom. Uživala je u njihovom ručku više nego u bilo čemu otkad je počela da radi za Strajka, ali Metju, koji je u Jorkširu pripremao majčinu sahranu, nije smeo da sazna da je ona drugi put zaredom sedela u pabu.

27.

„Da verujem čoveku, za kojeg znam da je svog prijatelja izneverio!”

Vilijam Kongriv,
Varalica

Nepregledan snežni tepih odmotavao se nad Britanijom. Na jutarnjim vestima prikazali su severoistočnu Englesku, već prekrivenu praškastom belinom, nasukana stada nesrećnih ovaca, kao i automobile čiji su farovi slabašno treperili. London je čekao svoj red pod sve zloslutnijim nebom. Dok se oblačio, Strajk je gledao meteo-kartu na televiziji, pitajući se da li će sutra moći da se odveze do Devona, da li će auto-put M5 biti prohodan. Čvrsto je odlučio da se sastane s privremeno nepokretnim Danijelom Čardom, čiji je poziv smatrao krajnje neobičnim, no iako će unajmiti kola s automatskim menjačem, strahovao je da sedne za volan s nogom u takvom stanju.

Pomislio je kako su psi verovatno već u Making Maršisu. Zamišljao ih je dok je nameštao protezu na otečeno koleno, koje ga je sad već neizdržljivo bolelo; video ih je kako osetljivim, drhtavim nosevima njuše po nedavno nabacanom smeću ispod tih pretećih olovnih oblaka i galebova koji kruže iznad njih. S obzirom na to da se obdanica prilično skratila, sigurno su izveli ranije te životinje koje već uveliko vuku svoje vodiče kroz smrznute otpatke, tragajući za utrobom Ovena Kvajna. Strajk je radio s psima tragačima. Njihovo mahanje repom i vrpoljenje zadnjicama uvek je delovalo neprilično veselo u potragama.

Pitao se koliko će mu bolan biti silazak niz stepenice. Naravno, u savršenom svetu, jučerašnji dan bi proveo s patrljkom podignutim na jastuke i kesom leda na kolenu, ne bi tumarao po Londonu kako bi odagnao misli o Šarlot i njenom venčanju, koje će uskoro biti upriličeno u obnovljenoj kapeli zamka Kroj… ne Kroj zamka, *jer to jedi pišljivu porodicu*. Još devet dana…

Telefon na Robininom stolu zazvonio je dok je on otključavao staklena vrata. Skakućući, požurio je da se javi. Sumnjičavi ljubavnik i šef gospođice Broklherst želeo je da obavesti Strajka da je njegova „lična asistentkinja” kod kuće, u svom krevetu, gadno nazebla, tako da ne mora da je nadgleda dok se ne oporavi i počne da izlazi. Samo što je spustio slušalicu, telefon se ponovo

oglasio. Još jedan klijent, Karolajn Ingls; bezmalo se gušeći od uzbuđenja objavila je da su ona i njen neverni muž odlučili da se pomire. Strajk joj je upravo čestitao kad je Robin stigla, obraza rumenih od hladnoće.

– Napolju je sve gore – reče ona kad je njen šef završio razgovor. – Ko je to bio?

– Karolajn Ingls. Pomirila se s Rupertom.

– Šta?! – uzviknu Robin, zgranuta. – Uprkos svim onim striptizetama što su mu plesale u krilu?

– Radiće na svom braku, zbog dece.

Robin je frknula u neverici.

– Izgleda da je u Jorkširu baš gadno napadalo – primeti Strajk. – Ako hoćeš da odeš dan ranije…

– Ne – odvrati Robin. – Rezervisala sam spavaća kola za petak veče, sve će biti u redu. Pošto smo izgubili Inglsovu, mogla bih da pozovem nekog s liste čekanja…?

– Ne još – reče Strajk, sručivši se na sofu, mahinalno se uhvativši za otečeno koleno, koje je pulsiralo.

– Još te boli? – nesigurno će Robin, praveći se da nije videla njegov bolni grč.

– Da – odgovori Strajk. – Ali nisam ti zato rekao da neću uzimati nove klijente – jetko dodade.

– Znam – reče Robin, puneći čajnik, okrenuta leđima. – Hoćeš da se usredsrediš na slučaj Kvajn.

Strajku se učini da je njen ton prekoran.

– Neće nam ostati dužna – kratko reče. – Kvajn ima životno osiguranje, ona ga je nagovorila da ga uplati. Tako da sad ima novca.

Robin je osetila da se on pravda i to joj se nije svidelo. Strajk se postavio kao da je njoj najvažniji novac. Zar nije dokazala da je drugačija kad je odbila daleko bolje plaćen posao kako bi radila za njega? Zar ne primećuje s koliko se dobre volje trudi da mu pomogne kako bi dokazao da Leonora Kvajn nije ubila muža?

Spustila je pored njega šolju čaja, čašu vode i jedan paracetamol.

– Hvala – procedio je kroz stisnute zube, iznerviran što mu je dala tu ta-

bletu protiv bolova, mada je zapravo i sam imao nameru da je popije, i to dve.

– Rezervisaću taksi da te u podne odveze do *Peskatorija*, važi?

– To je blizu, nema potrebe.

– Znaš, jedno je biti ponosan, a sasvim drugo biti tvrdoglav – reče Robin, prvi put prasnuvši pred njim.

– Dobro, de – odvrati on, izvivši obrvu. – Uzeću prokleti taksi.

Istini za volju, bilo mu je drago što je popustio, dok se tri sata kasnije svom težinom oslanjao na jeftin štap, koji se krivio pod teretom. Ušao je u taksi, koji ga je čekao na kraju Danske ulice. Znao je da nije trebalo da stavlja protezu kad se nekoliko minuta kasnije jedva izvukao iz kola u Ulici Šarlot, iza nestrpljivog taksiste. Laknulo mu je kad je ušao u bučan i topao *Peskatori*.

Elizabet još nije bila stigla, ali ispostavilo se da je rezervisala sto na svoje ime. Strajka odvedoše do stola za dvoje pored grubo okrečenog belog zida s umetnutim tablama od oblutaka. Rustične drvene grede ukrštale su se ispod tavanice; iznad predvorja sa šankom bio je okačen čamac za veslanje. Uz suprotan zid bili su poređani stolovi s jarkonarandžastim polukružnim klupama od kože. Strajk je po navici naručio kriglu piva, uživajući u vedrom i blistavom mediteranskom ugođaju, dok je napolju vejao sneg.

Agentkinja je ubrzo stigla. Pokušao je da ustane dok je ona prilazila stolu, ali istog trena pade na stolicu. Elizabet kao da nije ni primetila.

Učinilo mu se da je smršala od njihovog prvog susreta; dobro skrojen crni komplet, skerletni ruž i čeličnosiva bob frizura sada joj nisu davali dah sveži-ne, već su više ličili na neuspelo prerušavanje. Lice joj je bilo bledo kao maska koja će svakog trenutka spasti.

– Kako ste? – upitao ju je.

– A šta vi mislite kako sam? – grubo je zakreštala. – Šta? – obrecnu se na konobara koji je stajao pored nje. – A, da… Vodu. Običnu.

Uzela je jelovnik kao da ovome čini uslugu, a Strajk zaključi da Elizabet ne bi dobro primila izraze saučešća ili brige.

– Samo čorbu – reče konobaru kad se vratio po porudžbinu.

– Hvala vam što ste pristali da se ponovo vidimo – obrati joj se Strajk kad se konobar udaljio.

– Sasvim je jasno da Leonori i te kako treba pomoć – odvrati Elizabet.

– Zašto to mislite?

Elizabet začkilji u njega.

– Ne pravite se nevešti. Rekla mi je kako je zahtevala da je odvedu u Skotland jard da se vidi s vama čim je saznala za Ovena.

– Jeste.

– I šta je pomislila, kakav će to utisak ostaviti? Policija je verovatno očekivala da se njegova žena neutešno sruši, a ona je samo mislila kako da dođe do svog prijatelja detektiva.

S naporom je potisnula kašalj.

– Rekao bih da Leonora nimalo ne mari za utisak koji ostavlja na ljude – primeti Strajk.

– D-da, što se toga tiče, u pravu ste. Nikad nije bila naročito bistra.

Strajk se zapita šta Elizabet Tasel misli o utisku koji sama ostavlja na ljude; da li uviđa koliko je nedopadljiva. Predala se kašlju, koji je dugo potiskivala, a on je sačekao da taj lavež prestane pre no što ju je upitao:

– Mislite da bi Leonora trebalo da pokaže malo lažne tuge?

– Ne bih rekla da u tome ima ičeg lažnog – obrecnu se Elizabet. – Sigurna sam da je uznemirena, onoliko koliko je ona uopšte kadra da se uznemiri. Samo kažem da joj ne bi naškodilo kad bi malo glumila ožalošćenu udovicu. Ljudi to očekuju.

– Pretpostavljam da ste razgovarali s policijom?

– Naravno. Prepričala sam im našu svađu u *River kafeu*, koja je izbila, kao što sam već sto puta rekla, zato što nisam pažljivo pročitala prokletu knjigu. Onda ih je zanimalo gde sam bila i šta sam radila posle tog susreta s Ovenom. Naročito tri dana kasnije.

Upitno se zagledala u Strajka, koji je ostao ravnodušan.

– Shvatila sam da su zaključili kako je umro tri dana posle naše svađe?

– To ne bih znao – slaga Strajk. – Šta ste im rekli, gde ste bili?

– Otišla pravo kući pošto se Oven izvikao na mene, ustala u šest narednog jutra, uzela taksi do stanice Pedington i otputovala kod Dorkas.

– Jedna od vaših autorki, beše?

– Da, Dorkas Pengeli, ona…

Elizabet primeti da se Strajk zakikotao, i prvi put otkako ju je upoznao,

usne joj se načas razvukoše u osmejak.

– To joj je pravo ime, verovali ili ne, nije pseudonim. Piše pornografiju zaodenutu u istorijske ljubiće. Oven je bio vrlo gadljiv na njene knjige, ali sve bi učinio da se njegove prodaju kao njene. Razgrabe se kao vruć hleb.

– Kad ste se vratili od Dorkas?

– U ponedeljak predveče. To je trebalo da bude *prijatan* produženi vikend – napeto će Elizabet – ali zahvaljujući *Bombiksu Moriju*, bio je *samo* produžen. Živim sama – nastavila je. – Ne mogu da *dokažem* da nisam ubila Ovena čim sam se vratila u London. Svakako sam *poželela* da ga ubijem…

Popila je još malo vode, pa nastavila:

– Policiju uglavnom zanima ta knjiga. Kao da misle da je mnogima pružila motiv za ubistvo.

Prvi put je otvoreno pokušala da sazna nešto od njega.

– Isprva je *izgledalo* da je mnogima pružila motiv – reče Strajk – ali ako precizno utvrde vreme smrti i ako se ispostavi da je Kvajn umro u ta tri dana od vaše svađe u *River kafeu*, broj osumnjičenih prilično će se smanjiti.

– Kako to? – oštro upita Elizabet, podsetivši ga na jednog od njegovih najzajedljivijih tutora na *Oksfordu*, koji je upravo tim kratkim pitanjem kao iglom svaki čas bockao studente sklone neutemeljenom teoretisanju.

– Nažalost, to vam ne mogu reći – učtivo će Strajk. – Ne smem da ugrožavam policijsku istragu.

Njena bleda koža proširenih pora delovala je grubo, a tamne oči su ga oprezno posmatrale.

– Pitali su me – na kraju je rekla – kome sam sve pokazala rukopis kad sam ga dobila, a pre nego što sam ga poslala Džeriju i Kristijanu; nikome, rekla sam im. Pitali su me i s kim je Oven razgovarao o svojoj knjizi dok ju je pisao. Ne znam zašto im je to važno – dodala je, pogleda i dalje prikovanog za Strajka. – Da ne misle da ga je neko ohrabrivao?

– Ne znam – ponovo slaga Strajk. – A *da li je* imao običaj da razgovara o knjizi dok je piše?

– Možebiti da je nešto malo govorio Džeriju Volgrejvu. Meni je jedva i naslove otkrivao.

– Zbilja? Nikad vas nije pitao za savet? Zar niste rekli da ste studirali engleski na *Oksfordu*…?

– To mi je bio glavni predmet – ljutito je rekla – ali Ovenu to ništa nije značilo, on je, uzgred budi rečeno, izbačen s fakulteta u Lafboru ili nekom sličnom mestu i nikad nije diplomirao. Da, u to vreme je Majkl jednom prilikom rekao Ovenu kako bih ja bila „žalosno nemaštovit" pisac, a ovaj je to dobro zapamtio. – Dok se prisećala starih uvreda, bledo lice joj se zajapurilo. – Oven je kao i Majkl gajio predrasude prema ženama u književnosti. Naravno, nijedan od njih dvojice nije mario za pohvale neke žene na račun svojih k-knjiga. – Zakašljala se zagnjurivši lice u svoju servijetu, a kad je podigla glavu, bila je crvena kao bulka i gnevna. – Oven je žudeo za pohvalama više od bilo kog pisca kojeg poznajem, a svi su oni nezasiti kad su pohvale u pitanju.

Uto im je stigao ručak: paradajz-čorba s bosiljkom za Elizabet i bakalar s pomfritom za Strajka.

– Kad smo se prvi put sreli, rekli ste mi – obrati joj se Strajk, pošto je progutao poveći zalogaj – da ste se dvoumili kad je trebalo da izaberete između Fankorta i Kvajna. Zašto ste se odlučili za Kvajna?

Ona je duvala u kašiku čorbe i kao da se ozbiljno zamislila pre no što je odgovorila.

– Osećala sam… u to vreme… da je on više čovek o kojeg su se ogrešili no što se sam ogrešio.[11]

– Ima li to neke veze s nečijom parodijom na roman Fankortove žene?

– Nije to „nečija" parodija – tiho je rekla – nego Ovenova.

– Sigurni ste?

– On mi ju je pokazao pre no što ju je poslao u časopis. Bojim se – Elizabet na Strajkov pogled uzvrati hladnim prkosom – da je mene to nasmejalo. Bilo je bolno istinito i vrlo duhovito. Oven je uvek umeo vešto da karikira tuđa dela.

– Ali onda se Fankortova žena ubila.

– To je, svakako, bila tragedija – odvrati Elizabet, ne pokazavši nikakvu emociju – mada to niko razuman nije mogao da očekuje. Iskreno, svako ko je u stanju da digne ruku na sebe zbog loše kritike ne treba ni da se bavi pisanjem. Naravno, Majkl je bio besan na Ovena, utoliko više što se ovaj posle Elspetinog samoubistva predomislio i porekao da je on autor. Bio je to iznenađujuće kukavički stav za čoveka koji je voleo da ga smatraju neustrašivim otpadnikom. Majkl je zahtevao da više ne zastupam Ovena. Odbila sam i on otad ne razgovara sa mnom.

– Da li vam je Kvajn u to vreme donosio veću zaradu od Fankorta? – upita Strajk.

– Zaboga, ne – odvrati ona. – Nisam ja zbog novca zadržala Ovena.

– Nego zašto?

– Upravo sam vam rekla – nestrpljivo će Elizabet. – Verujem u slobodu izražavanja, bezuslovnu, čak i ako će to uznemiriti neke ljude. Međutim, dan posle Elspetinog samoubistva, Leonora se prevremeno porodila, donela je na svet blizance. Nešto je pošlo naopako na porođaju, dečak je umro, a Orlando je… Pretpostavljam da ste je dosad već upoznali?

Kad je klimnuo glavom, Strajk se namah prisetio onog sna od prethodne noći: bebe koju je Šarlot rodila, ali mu nije dozvolila da je vidi…

– Oštećenje mozga – nastavi Elizabet. – I tako je Oven u to vreme preživljavao i sopstvenu tragediju, ali za razliku od Majkla, on nimalo nije k-krivio sebe za ono što se d-dogodilo…

Ponovo se zakašljavši, uhvatila je Strajkov pomalo iznenađen pogled i nestrpljivo mu pokazala rukom da sačeka, da će mu objasniti kad napad umine. Napokon, posle još jednog gutljaja vode, zakreštala je:

– Majkl je ohrabrivao Elspet da piše samo da mu ne bi smetala dok on radi. Njih dvoje nisu imali ništa zajedničko. Oženio se njome zato što je neizlečivo osetljiv na svoje neugledno poreklo – potiče iz niže srednje klase – a ona je bila ćerka jednog erla, ubeđena da će joj se zahvaljujući udaji za pisca život sastojati od večerinki s književnicima i iskričavog intelektualnog ćaskanja. Nije shvatila da će uglavnom biti sama dok Majkl radi. Bila je – prezrivo zaključi Elizabet – vrlo ograničena žena.

– Ali joj je pomisao da bi i sama mogla da bude pisac delovala uzbudljivo. Imate li ikakvu predstavu o tome – osorno je upitala agentkinja – koliko je njih danas ubeđeno da ume da piše? – Ne možete ni da zamislite kakve mi sve budalaštine šalju, iz dana u dan. Pod uobičajenim okolnostima, Elspetin roman svako bi odbio, jer je bio krajnje pretenciozan i besmislen. Ali to nisu bile uobičajene okolnosti. Pošto ju je ohrabrivao da napiše tu glupost, Majkl nije imao petlju da joj kaže kako to ništa ne valja. Odneo ga je izdavaču, a ovaj ga je objavio ne bi li udovoljio Majklu. Ni nedelju dana nije prošlo kad se pojavila ta parodija.

– U *Bombiksu Moriju* Kvajn nagoveštava kako je zapravo Fankort napisao tu parodiju – reče Strajk.

– Znam za to… samo što se *ja* ne bih usudila da provociram Majkla Fan-

korta – dodala je, tobože usput, ali je iz njenog tona izbijala želja da ta primedba ostane upamćena.

– Na šta mislite?

Zastala je, a Strajk je video kako se premišlja.

– Majkla sam upoznala – polako je rekla – u studijskoj grupi koja je proučavala jakobinske tragedije. Recimo samo da je to njegova prirodna životna sredina. Obožava jakobinske tragičare; njihov sadizam i žudnju za osvetom… napastvovanja i kanibalizam, otrovane skelete prerušene u žene… Majkl je opsednut sadističkom odmazdom.

Okrznula je pogledom Strajka, koji ju je posmatrao.

– Šta je bilo? – upitala ga je.

Kada će, zapitao se on, pojedinosti o Kvajnovom ubistvu preplaviti novine? Brana sigurno već popušta, budući da se Kalpeper ustremio na slučaj.

– Da li je Fankort izvršio *sadističku odmazdu* kad ste izabrali Kvajna, a ne njega?

Spustila je pogled na činiju sa cvrenkastom čorbom i grubo je odgurnula od sebe.

– Bili smo bliski prijatelji, veoma bliski, ali od tog dana kad sam odbila da najurim Ovena, nikada mi više ni jednu jedinu reč nije uputio. Svojski se potrudio da drži podalje od moje agencije mnoge pisce, govoreći da sam žena bez časti i principa. Ali, ako ništa drugo, ja se jednog principa bespogovorno pridržavam, i on to zna – odlučno je rekla. – Kad je napisao tu parodiju, Oven nije uradio ništa što Majkl nije već stotinu puta uradio drugim piscima. Naravno, duboko žalim zbog posledica, ali tada sam, a takvih prilika je bilo vrlo malo, Ovena smatrala moralno neukaljanim.

– Ipak, to vas je zacelo povredilo – nagađao je Strajk. – Fankorta ste poznavali duže no Kvajna.

– Danas bih mogla da kažem kako smo nas dvoje duže bili neprijatelji nego prijatelji.

To nije, primetio je Strajk, odgovor na pitanje.

– Ne smete misliti da je… Oven nije oduvek… nije on bio *sasvim* loš – neumorno nastavi Elizabet. – Znate, bio je opsednut muškošću, kako u životu, tako i u svojim delima. Ponekad bi to poslužilo kao metafora genijalne kreativnosti, ali češće je bilo prepreka njegovoj umetničkoj ostvarenosti. Zaplet *Hobartovog greha* stvara se oko Hobarta, koji je i muško i žensko i mora da

izabere između roditeljstva i svojih književnih stremljenja: da li da odustane od deteta ili od svojih kreativnih zamisli. Međutim, što se tiče roditeljstva u stvarnom životu… jasno vam je da Orlando nije… kad bi čovek mogao da bira, nikad ne bi *izabrao* da dobije dete koje… koje… ali on je nju voleo i ona je volela njega.

– Osim kad je ostavljao porodicu kako bi se pridružio ljubavnici ili trošio novac po hotelima – primeti Strajk.

– Dobro, svakako ga neće proglasiti najboljim ocem na svetu – obrecnu se ona – ali bilo je u njemu ljubavi.

Tišina se spustila na njihov sto a Strajk je odlučio da je ne prekida. Bio je uveren da je Elizabet Tasel pristala na taj sastanak iz sopstvenih, samo njoj znanih razloga, i jedva je čekao da ih čuje. Zato je prionuo na ribu, strpljivo iščekujući.

– Policija me je pitala – naposletku je rekla, kad je njegov tanjir bio već bezmalo prazan – da li me je Oven na neki način ucenjivao.

– Stvarno? – odvrati Strajk.

Oko njih se čuo žamor i zveckanje, a napolju je vejao sneg, sve gušći. Ponovo je osetio ono što je pomenuo Robin: nesigurnost nekoga ko ima potrebu da ponovo nešto objasni, brinući da prilikom prvog pokušaja nije to dovoljno dobro učinio.

– Primetili su da sam godinama prebacivala velike sume novca na Ovenov račun – reče Elizabet.

Strajk ništa nije rekao; prilikom njihovog prethodnog susreta, njena spremnost da plaća Kvajnove hotelske račune iznenadila ga je jer mu je takva velikodušnost bila nespojiva s Elizabetinim karakterom.

– Zašto bi mene bilo ko ucenjivao? – upita, jedva primetno iskrivivši skerletne usne. – Uvek sam savesno i pošteno radila svoj posao. Moj privatni život ne daje nikakvog povoda za glasine. Ja sam živi primer besprekorne usedelice, zar ne?

Strajk je smatrao da na to pitanje, koje je ionako bilo retoričko, on ne može da odgovori, te je oćutao, nastojeći da njegovo ćutanje ne deluje uvredljivo.

– To je počelo kad se Orlando rodila – reče Elizabet. – Oven je spiskao sve što je dotad zaradio, Leonora je posle porođaja dve nedelje provela na intenzivnoj nezi, a Majkl je urlao unaokolo kako mu je Oven ubio ženu. Oven

je bio sam na svetu. Ni on ni Leonora nisu imali nigde nikoga. Pozajmila sam mu novac, kao prijatelj, da bi kupio sve što im treba za bebu. Onda sam mu dala novac za učešće za veću kuću. Zatim i za specijalistički pregled na koji su odveli Orlando kad je postalo jasno da ne napreduje kako treba, a kasnije i za terapiju. Dok sam se osvestila, već sam postala njihova lična banka. Kad god bi naplatio tantijeme, Oven bi na sav glas pričao o tome kako treba da mi vrati pozajmicu, a samo ponekad bi mi dao nekoliko hiljada.

– U suštini – nastavila je agentkinja, Oven je bio veliko dete, što je nekima bilo nepodnošljivo, a drugima dopadljivo. Neodgovoran, plahovit, sebičan, zapanjujuće nesavestan, no znao je da bude i zabavan, poletan i prijatan. Koliko god da je umeo da zabrlja, bilo je u njemu neke uzvišene strasti i nedužne krhkosti, koji su nagonili ljude da se zaštitnički ponašaju prema njemu. Džeri Volgrejv se tako ponašao. Žene su se tako ponašale. *Ja* sam se tako ponašala. I ruku na srce, sve vreme sam se nadala, čak verovala da će on jednom ponovo napisati nešto kao što je *Hobartov greh*. Uvek je tu bilo nečeg, u svakoj neopisivo lošoj knjizi koju je napisao, bilo je nečeg što te odvrati od nauma da ga zauvek otpišeš.

Konobar je prišao da uzme tanjire. Elizabet je samo odmahnula na njegovo zabrinuto pitanje da li nešto nije bilo u redu sa čorbom i tražila da joj donese kafu. Strajk je uzeo jelovnik da izabere desert.

– A Orlando je zaista mila – nespretno je dodala Elizabet. – Orlando je veoma mila.

– Jeste… učinilo joj se – reče Strajk, pažljivo je posmatrajući – da ste pre neki dan ušli u Kvajnovu radnu sobu, dok je Leonora bila u kupatilu.

Prođe mu kroz glavu da je zaključila ili se bar nadala da to nije izrečeno kao pitanje već kao primedba koja ne zahteva odgovor.

– Ili je to stvarno videla?

Elizabet je popila malo vode, pa rekla:

– Kladim se da bi svako ko je opisan u *Bombiksu Moriju*, kad bi mu se ukazala prilika da otkrije kakve je još gadosti Oven ostavio iza sebe, tu priliku i iskoristio.

– Jeste li našli nešto?

– Nisam – odvratila je – zato što je unutra bilo kao u svinjcu. Odmah mi je bilo jasno da bi mi previše vremena trebalo da bilo šta nađem i – ratoborno je isturila bradu – da budem sasvim iskrena, nisam htela da ostavim otiske prstiju. Zato sam izašla brže no što sam ušla. Bio je to, možda ne baš naročito pri-

stojan, trenutni poriv.

Izgledala je kao da je rekla sve što je imala. Strajk je naručio kolač s jabukama i jagodama i odlučio da nastavi razgovor.

– Danijel Čard hoće da me vidi – rekao joj je. Njene tamne oči u čudu se raširiše.

– Zašto?

– Ne znam. Ako nas ne zaveje, sutra ću otići u Devon kod njega. Pre nego što se sastanem s njim, voleo bih da saznam zašto je u *Bombiksu Moriju* opisan kao ubica mladog plavokosog muškarca.

– Ja vam neću tumačiti gadosti iz te skaredne knjige – odvrati Elizabet, ponovo osorna i podozriva. – Ne. Na pamet mi ne pada.

– Šteta – reče Strajk – zato što se o tome već uveliko priča.

– Ličim li vam ja na nekog ko će sopstvenu nečuvenu grešku dodatno zabiberiti time što će tračariti unaokolo o tome?

– Umem da čuvam tajnu – uverio ju je. – Niko ne mora da zna od koga sam to saznao.

No ona ga ni pogleda nije udostojila; ostala je hladna i ravnodušna.

– A Katrin Kent?

– Šta s njom?

– Zašto je njena pećina u *Bombiksu Moriju* puna pacovskih lobanja?

Elizabet je ćutala.

– Znam da je to Katrin Kent Harpija, upoznao sam je – strpljivo će Strajk. – Ako mi objasnite, samo ćete mi uštedeti vreme. Pretpostavljam da vam je stalo da se otkrije ko je ubio Kvajna?

– Tako ste uvredljivo providni – prezrivo reče ona. – Da li to uistinu prolazi kod ljudi?

– Da – jednostavno će Strajk – prolazi.

Ona se namršti, onda odjednom i ne baš sasvim neočekivano, reče:

– Uostalom, ne vidim zašto bih bila lojalna nekome kao što je Katrin Kent. Ako vas baš zanima, Oven je neprikriveno govorio da ona radi u nekoj ustanovi u kojoj se obavljaju testiranja na životinjama. Gnusno je to što tamo rade pacovima, psima i majmunima. Čula sam sve o tome na jednoj zabavi na

koju ju je Oven bio doveo. Pojavila se u haljini iz koje je sve kipelo i pokušala da me zadivi – reče Elizabet prezrivo. – Pogledala sam to što je ona pisala. Pored nje Dorkas Pengeli deluje kao Ajris Merdok. Obično smeće… smeće…

Strajk je uspeo da pojede nekoliko zalogaja kolača dok je Elizabet žestoko kašljala u svoju servijetu.

– … *Smeće* kojim nas zatrpavaju zahvaljujući internetu – završila je, vodnjikavih očiju. – Što je još gore, izgleda da je očekivala da joj držim stranu u sukobu s onim odrpancima studentima koji su napali njihove laboratorije. Moj otac je bio veterinar: odrasla sam uz životinje i volim ih daleko više nego ljude. Mislim da je Katrin Kent prava nakaza.

– Znate li možda ko bi mogao da bude Harpijina ćerka Epikoena? – upita Strajk.

– Ne.

– A kepec u Koljačevoj vreći?

– Ništa vam više neću objašnjavati u vezi s tom podlom knjigom!

– Da li je Kvajn poznavao ženu po imenu Pipa?

– Ja je nikad nisam videla. Ali on je držao kurs kreativnog pisanja za sredovečne žene koje pokušavaju da nađu *raison d'être*.[12] Tamo je pokupio i Katrin Kent.

Popila je malo kafe i pogledala na sat.

– Možete li da mi kažete nešto o Džou Nortu? – reče Strajk.

Sumnjičavo ga je ošinula pogledom.

– Zašto?

– Samo sam radoznao.

Nije mogao da objasni sebi zašto je odlučila da mu odgovori; možda zato što je Nort odavno umro, ili zbog onog daška sentimentalnost koji je nazro u njoj kad ju je posetio u njenoj neurednoj kancelariji.

– On je iz Kalifornije – rekla je. – Došao je bio u London u potrazi za svojim engleskim korenima. Bio je gej, nekoliko godina mlađi od Majkla, Ovena i mene i napisao je vrlo iskren prvi roman o svom životu u San Francisku. Majkl me je upoznao s njim. Smatrao ga je rasnim piscem, i bio je u pravu, ali Džo je sporo pisao. Išao je sa zabave na zabavu, a osim toga, bio je HIV pozitivan i nimalo nije vodio računa o sebi. Prvih nekoliko godina nismo ni znali za to. Došao je do tačke kad je bolest nepovratno uznapredovala. – Elizabet se

nakašljala. – Vi se sigurno sećate kakva je histerija vladala oko side kad se pojavila.

Strajk je navikao da ga ljudi smatraju desetak godina starijim no što jeste. On je, zapravo, od svoje majke (nije bilo nikoga ko bi zaštitio osetljivo dete od njenog jezika bržeg od pameti) čuo da ta smrtonosna bolest kosi one koji se *fircaju* bez zaštite i dele igle.

– Džo je fizički propao i svi oni koji su se gurali da budu pored njega dok je bio perspektivan, pametan i prelep nestali su; svi osim, to im se mora priznati – nevoljno dodade Elizabet – Majkla i Ovena. Pružali su podršku Džou, ali on je umro pre no što je završio roman. Majkl se bio razboleo i nije mogao da ode na Džoovu sahranu, ali Oven je nosio kovčeg. U znak zahvalnosti za brigu o njemu, Džo im je ostavio tu prilično lepu kuću, u kojoj su nekada pravili zabave i po celu noć raspravljali o knjigama. I ja sam bila nekoliko puta na tim okupljanjima. Bila su to… srećna vremena – reče Elizabet.

– Jesu li njih dvojica koristili kuću posle Nortove smrti?

– Za Majkla ne znam, mada sumnjam da je išao tamo otkako je raskrstio s Ovenom, a to je bilo nedugo posle Džoove sahrane – odgovori Elizabet, slegnuvši ramenima. – Oven ju je pak izbegavao iz straha da ne naleti na Majkla. Džoovi uslovi za korišćenje kuće bili su neobični; mislim da se to zove restriktivni sporazum. Džo je postavio uslov da se kuća koristi kao utočište za umetnike. Zato je Majkl i mogao godinama da blokira prodaju; Kvajnovi, s druge strane, nisu uspeli da nađu nekog umetnika ili umetnike kojima bi je prodali. Jedan vajar ju je unajmio na izvesno vreme, ali ni to nije išlo. Naravno, Majkl je uvek zakerao oko izbora stanara, kako Oven ne bi mogao finansijski da se okoristi, a mogao je i da plati advokate da podupru njegove hirove.

– Šta je bilo s Nortovom nedovršenom knjigom? – upita Strajk.

– O, Majkl je prekinuo rad na svojoj knjizi da bi završio Džoovu. Nazvao ju je *Ka cilju*, a objavio ju je *Rouper*; postala je kultni roman, i dalje se doštampava.

Ponovo je pogledala na sat.

– Moram da idem – rekla je. – Imam sastanak u pola tri. Moj kaput, molim vas – dobacila je konobaru.

– Neko mi je rekao – na kraju će Strajk, koji svakako nije zaboravio da mu je to Anstis otkrio – da ste svojevremeno vi nadzirali radove u Talgart Roudu?

– Jesam – ravnodušno je potvrdila – bio je to samo još jedan od neuobičajenih poslova koje je Kvajnov agent završio za njega. Trebalo je postarati se za popravke, naći radnike. Majklu sam poslala račun na polovinu iznosa, što je platio preko svojih advokata.

– Imali ste ključ?

– Koji sam prosledila preduzimaču – hladno je rekla – a on ga je vratio Kvajnovima.

– Niste išli da vidite kako napreduju popravke?

– Naravno da jesam; morala sam da prekontrolišem izvedene radove. Mislim da sam dvaput otišla.

– Znate li da li je tokom renoviranja korišćena hlorovodinčna kiselina?

– I policija me je pitala za hlorovodoničnu kiselinu – rekla je. – Zašto?

– To ne mogu da vam kažem.

Pogledala ga je popreko. Podozrevao je da ljudi retko kad uskraćuju informacije Elizabet Tasel.

– Onda vam mogu reći samo ono što sam rekla policiji: verovatno ju je Tod Harknes ostavio tamo.

– Ko?

– Vajar kojeg sam vam pomenula, onaj što je bio unajmio kuću. Oven ga je našao, a Majkovi advokati nisu mogli ništa da mu zamere. Niko nije znao da je Harknes uglavnom radio sa zarđalim metalom i koristio je neke veoma korozivne hemikalije. Grdno je oštetio atelje, te su ga na kraju zamolili da se iseli. Za *te* popravke postarao se Fankort i poslao nam račun.

Konobar je doneo Elizabetin kaput, za koji su bile zalepljene pseće dlake. Kad je ustala, iz njenih iscrpljenih pluća doprlo je slabašno šištanje. Zatim se odlučno rukovala s njim i otišla.

Strajk je i u povratku uzeo taksi s neodređenom namerom da ugodi Robin; njih dvoje su tog jutra nehotice iznervirali jedno drugo i detektiv nije bio siguran kako će se to završiti. Međutim, kad je napokon ušao u prijemnu kancelariju, preznojavajući se od bolova u kolenu, Robinine prve reči naterale su ga da zaboravi svoju odluku da je odobrovolji:

– Upravo su zvali iz rentakara. Nemaju automatik, ali mogu da ti daju…

– Mora da bude automatik! – obrecnuo se Strajk, sručivši se na sofu i izazvavši pritom erupciju škripanja veštačke kože, koja ga je dodatno razdražila.

– Ne mogu, dođavola, da vozim kola s menjačem u ovakvom stanju! Jesi li zvala…?

– Naravno da sam pokušala i u drugim agencijama – hladno je odvratila Robin. – Svuda sam pokušala. Niko ne može da ti obezbedi automatik za sutra. Kako god bilo, vremenska prognoza nije ohrabrujuća. Mislim da bi bolje bilo da…

– Otići ću da razgovaram sa Čardom – prekinu je Strajk.

Bol i strah probudili su bes u njemu: plašio se da će morati da odustane od proteze i ponovo koristi štake, s podvrnutom, zakačenom nogavicom, dok ljudi sažaljivo zure u njega. Mrska mu je bila pomisao na sedenje na plastičnoj stolici u dezinfikovanim hodnicima, na ponovno iskopavanje i pretresanje njegovog slučaja, mrmljanja o tome kako moraju da mu zamene protezu, mrski su mu bili saveti smirenih lekara o tome kako mora da se odmara, da pazi na svoju nogu kao da je bolesno dete koje svuda mora da vuče sa sobom. U svojim snovima nije bio sakat; u svojim snovima bio je ceo čovek.

Čardov poziv bio je neočekivan poklon, a on je naumio da ga prihvati. Mnogo toga je želeo da pita Kvajnovog izdavača. Hteo je da čuje od Čarda zašto ga je dovukao u Dover.

– Jesi li me čuo? – upitala je Robin.

– Šta?

– Rekla sam da ja mogu da te odvezem.

– Ne, ne možeš – grubo je uzvratio Strajk.

– Zašto?

– Zato što ti treba da budeš u Jorkširu.

– Treba da budem na stanici Kings Kros sutra uveče u jedanaest.

– Sneg će dotad gadno napadati.

– Ranije ćemo krenuti. Ili – slegnula je ramenima – možeš da otkažeš Čardu. Ali ni naredne nedelje neće biti mnogo bolje, sudeći po prognozama.

Teško je bilo preobraziti nabusitost u zahvalnost dok je Robinin čeličnosivi pogled počivao na njemu.

– Dobro – osorno odvrati. – Hvala.

– Onda moram da odem po kola – reče Robin.

– Tako je – saglasi se Strajk kroz stisnute zube.

Oven Kvajn je smatrao da ženama nije mesto u književnosti; i Strajk je imao izvesne predrasude o ženama, ali šta mu je preostalo, s tim kolenom koje je preklinjalo za milost, sad kad ne može da unajmi kola s automatskim menjačem?

28.

„… to je (između ostalog) bio najkobniji i najopasniji poduhvat koji sam dosad izveo, otkako sam se latio oružja, licem u lice s neprijateljem…”

Ben Džonson,
Ljudi i ćudi

Sutradan ujutru u pet, Robin je umotana i s rukavicama na rukama, kose svetlucave od ledenih pahulja, ušla u jedan od prvih dnevnih vozova podzemne železnice, s rancem na leđima i malom torbom, u koju je spakovala crnu haljinu, kaput i cipele, prikladnu opravu za sahranu gospođe Kanlif. Nije smela da računa kako će po povratku iz Devona stići da svrati do kuće po stvari, već je odlučila da produži na stanicu King Kros čim vrati iznajmljena kola.

Dok je sedela u skoro praznom vozu, preispitivala je svoj stav prema danu koji je pred njom i zaključila da je protivrečan. Uzbuđenje je nesumnjivo prevladalo, jer je bila ubeđena kako Strajk ima i te kako valjan i neodložan razlog da razgovara sa Čardom. Naučila je da treba da veruje proceni svog šefa, ali i njegovoj intuiciji; to poverenje bilo je jedna od stvari koje su toliko razdraživale Metjua.

Metju… Prstima u crnim rukavicama stegla je ručku torbe, koju je spustila na sedište pored sebe. I dalje ga laže. Robin je bila istinoljubiva devojka i donedavno ga nikad nije slagala. Neke njene laži više su bile izostavljanje istine, kao na primer kad ju je u sredu uveče Metju pitao preko telefona šta je radila na poslu, a ona mu ponudila sažetu i uprošćenu verziju svojih aktivnosti, izostavivši odlazak do kuće u kojoj je Kvajn ubijen, ručak u *Albionu* i, naravno, tegoban prelazak preko mosta na stanici Vest Brompton, sa Strajkom, koji joj je prebacio svoju tešku ruku preko ramena.

No bilo je tu i pravih laži. Sinoć ju je, kao i Strajk, upitao da li bi uzela slobodan dan kako bi mogla da dođe nekim ranijim vozom.

„Pokušala sam”, rekla mu je i ne trepnuvši, pre no što je shvatila šta je izgovorila. „Svi dnevni vozovi su krcati. Biće da je zbog vremena. Ljudi valjda misle kako je bezbednije putovati vozom nego autom. Moraću da dođem spavaćim kolima.”

Šta sam drugo mogla da kažem?, razmišljala je Robin, posmatrajući svoj napeti odraz u tamnom prozorskom oknu. *Izbezumio bi se kad bi znao*.

Istini za volju, Robin je želela da ide u Devon; htela je da pomogne Strajku; htela je da ustane od svog kompjutera i da istražuje, koliko god da joj je spokojnog zadovoljstva pružalo umešno vođenje administracije. Da li je to pogrešno? Metju smatra da jeste. On je računao na nešto drugo. Nadao se da će se ona zaposliti u marketinškoj agenciji, u odeljenju za ljudske resurse, za dvostruko veću platu. London je preskup, a Metju je želeo veći stan. Nagađala je da mu je, ovako, na teretu…

Što se tiče Strajka, on je u njoj izazivao onaj poznat osećaj nemoći, stezanje u stomaku: *moraćemo da zaposlimo još nekog*. Stalno je pominjao potencijalnog partnera koji je u Robininoj uobrazilji poprimao mitske razmere; zamišljala ga je, zapravo, zamišljala *ju* je kao kratkokosu ženu špicastog lica, nalik onoj policajki što je stražarila na mestu zločina u Talgart Roudu. Ona bi trebalo da bude stručna i vična svemu onome čemu Robin nije dorasla, neopterećena (tada je, u tom polupraznom osvetljenom vagonu podzemne železnice, okruženom mrakom, dok joj je u ušima odzvanjalo od tutnjave i kloparanja, Robin to otvoreno rekla sebi) ispadima verenika kao što je Metju.

Ali Metju je bio središte njenog sveta, njegova osa. Volela ga je; oduvek ga voli. Bio je uz nju u najtežim trenucima njenog života, kada bi mnogi momci na njegovom mestu jednostavno nestali. Želela je da se uda za njega i udaće se za njega. Nevolja je u tome što ranije među njima nije bilo ozbiljnih sukoba, nikad. Nešto u vezi s njenim poslom, njenom odlukom da ostane kod Strajka, u vezi sa samim Strajkom, nešto preteće i novo isprečilo se između njih dvoje…

Tojota lendkruzer koju je Robin unajmila preko noći je bila parkirana u garaži Kju u Kineskoj četvrti, jednoj od najbližih Danskoj ulici, u kojoj nije ni bilo parkirališta. Klizajući se i zanoseći se u finim ravnim cipelama, s torbom koja joj se njihala okačena o desnu podlakticu, Robin je žurila kroz mračnu podzemnu garažu, odlučna da više ne misli na Metjua, da ne nagađa šta bi on rekao kad bi znao da će ona šest sati provesti sa Strajkom u kolima. Pošto je stavila torbu u prtljažnik, sela je za volan, podesila navigaciju i grejanje, upalila motor i ostavila ga neko vreme da radi u leru, ne bi li otkravila ledenu kabinu.

Strajk je malo kasnio, što je bilo neuobičajeno za njega. Robin je čekanje ispunila navikavanjem na komande automobila. Oduvek je volela da vozi. Kad joj je bilo deset godina, upravljala je traktorom na stričevoj farmi, dovoljno je bilo da joj neko pomogne da povuče ručnu. Za razliku od Metjua,

ona je iz prve položila vožnju, ali vodila je računa da ga ne zadirkuje zbog toga.

Krajičkom oka je uhvatila neki pokret u retrovizoru i podigla pogled. Strajk se naporno probijao do kola pomoću štaka, s podvrnutom i prikačenom desnom nogavicom.

Robin oseti nezadrživu mučninu u stomaku, ne zbog amputirane noge, koju je već imala prilike da vidi, i to u daleko gorim okolnostima, već zato što se Strajk prvi put otkad ga poznaje odlučio da izađe među ljude bez proteze.

Izašla je iz kola, zažalivši što ga nije strpljivo sačekala za volanom, kad je uhvatila njegov smrknut pogled.

– Dobro si uradila što si uzela kola s pogonom na sva četiri točka – rekao je, prećutno je upozorivši da ne pominje njegovu nogu.

– Da, pomislila sam da je bezbednije po ovom vremenu – odvratila je.

Zaobišao je automobil ka suvozačkom sedištu. Robin je znala da mu ne sme ponuditi pomoć; osećala je kako zrači odbojnošću, kao da joj telepatski poručuje da ne želi ni pomoć ni saosećanje, no uprkos tome, brinula je kako će da uđe. Strajk je spustio štake na zadnje sedište i načas zastao, nesiguran na jednoj nozi; onda se, oslanjajući se na snagu torza, glatko spustio na sedište.

Robin je brzo uskočila za volan, zatvorila vrata, stavila pojas, pa isparkirala u rikverc. Strajkovo preventivno i neizgovoreno upozorenje isprečilo se kao zid između njih, a njeno saosećanje pomutila je izvesna ozlojeđenost izazvana njegovim nepoverenjem. Zar se ona ikad ponašala dušebrižnički prema njemu, izigravala mu majku? Najviše što je dosad učinila bilo je da mu da paracetamol…

Strajku je bilo jasno da se ponaša nerazborito, ali to saznanje samo ga je još više razdražilo. Kad se probudio, shvatio je da bi samo maloumnik pokušao da namesti protezu na tako upaljeno i otečeno, bolno koleno. Morao je na zadnjici da se spusti niz metalno stepenište, kao neko dete. Dok je, oslanjajući se na štake, prelazio Čering Kros Roud, ranoranioci, koji su se hrabro uhvatili ukoštac s ledenom tminom, zurili su u njega. Nije želeo da ikada više dovede sebe u taj položaj, ali eto, i to je dočekao, jer je na trenutak zaboravio da nije ceo čovek, kakav je bio u svojim snovima.

Ako ništa drugo, s olakšanjem je primetio Strajk, Robin ume da vozi. Njegova sestra Lusi bila je rasejana i nepouzdana za volanom. Šarlot je svoj leksus vozila kao da je htela da ih ubije: jurila kroz crveno svetlo, skretala u jed-

nosmerne ulice, pušila i ćaskala preko mobilnog, za dlaku izbegavajući bicikliste i otvorena vrata parkiranih automobila… Otkad je viking odleteo u vazduh na onom prašnjavom žućkastom drumu, Strajku je bilo teško da se navikne da ga vozi bilo ko osim profesionalaca.

Posle duge ćutnje, Robin reče:

– U rancu ima kafe.

– Šta?

– U rancu… ponela sam termos. Mislim da ne bi trebalo da se zaustavljamo bez preke potrebe. Ima i keksa.

Brisači su na vetrobranskom staklu raščišćavali pogled na put zasut snežnim pahuljama.

– Stvarno si nenadmašna – reče Strajk, raskravivši se. Nije stigao ni da doručkuje; uzaludni pokušaji da namesti protezu, potraga za štakama i sigurnosnom iglom kojom će prikačiti nogavicu, kao i neuobičajeno spuštanje niz stepenice, oduzeli su mu dvostruko više vremena nego što je predvideo. Robin nije mogla da se ne osmehne.

Strajk je sipao sebi kafu i pojeo malo keksa, a njegovo divljenje Robininom spretnom upravljanju kolima raslo je sa svakim zalogajem kojim je ublažavao glad.

– Šta Metju vozi? – upita je, dok su jurili vijaduktom Boston Menor.

– Ništa – odvrati Robin. – Nemamo kola ovde u Londonu.

– Pa da, i ne trebaju vam – reče Strajk, pomislivši kako bi i mogli da priušte neka kad bi joj on davao platu koju zaslužuje.

– Šta planiraš da pitaš Danijela Čarda? – upita ga Robin.

– Mnogo toga – odgovori on, otresajući mrvice s tamnog sakoa. – Pre svega, da li se svađao s Kvajnom, a ako jeste, oko čega su se posvađali. Ne mogu da dokučim zašto je Kvajn, koji je očigledno bio pravi drkadžija, odlučio da napadne čoveka zahvaljujući kojem zarađuje za život i koji ima dovoljno para da ga tuži do sudnjega dana.

Strajk je neko vreme ćutke jeo keks, pa kad je progutao, dodao je:

– Osim ako Džeri Volgrejv nije bio u pravu kad je rekao da je Kvajn zapravo doživeo nervni slom dok je to pisao, pa se ustremio na sve one koje je krivio za lošu prodaju svojih knjiga.

Dok je Strajk juče ručao s Elizabet Tasel, Robin je do kraja pročitala *Bom-*

biksa Morija, te je sad rekla:

– Rekla bih da je roman previše dosledno napisan za nekog ko je doživeo nervni slom.

– Rečenice mu možda jesu dosledne, ali malo ko se ne bi složio sa zapažanjem da je tema i te kako uvrnuta.

– Ostali romani su mu vrlo slični.

– Nijedan nije tako sumanut kao *Bombiks Mori* – reče Strajk. – *Hobartov greh* i *Braća Balzak* bar imaju zaplet.

– I ovaj ima zaplet.

– Misliš? Ili je Bombiksovo malo putovanje samo zgodan način da se povežu napadi na različite ljude?

Sneg je vejao gust i krupan kad su pored Hitroua izašli iz grada, razgovarajući o grotesknim detaljima u romanu, smejući se malo komičnim nedoslednostima i besmislicama. Drveće je s obe strane puta izgledalo kao da je posuto tonama šećera u prahu.

– Možda se Kvajn rodio četiristo godina prekasno – reče Strajk, i dalje grickajući keks. – Elizabet Tasel mi je pomenula neku jakobinsku tragediju s otrovnim kosturom prerušenim u ženu. Pretpostavljam da ju je, u raspletu, neko kresnuo i umro. A to nije tako daleko od lika Falusa Impudikusa, koji se sprema da…

– Prestani – reče Robin kroz smeh, obuzeta jezom.

Ali Strajk se nije zaustavio zbog njenog negodovanja, ili zbog sopstvene gadljivosti. Nešto mu je sinulo u podsvesti dok je govorio. Neko mu je bio rekao… neko je pomenuo… ali misao mu iskliznu poput akvarijumske ribice.

– Otrovan kostur – promrmlja Strajk, uzalud se trudeći da istera na površinu varljivo sećanje.

– A sinoć sam dovršila i *Hobartov greh* – reče Robin, pretičući sporu tojotu prijus ispred njih.

– Pravi si mazohista – reče Strajk, uzevši i šesti keks. – Nisam znao da ćeš uživati u njegovim knjigama.

– I nisam, niti sam posle ove promenila mišljenje. Sve se svodi…

– Na priču o hermafroditu koji ostane u drugom stanju pa abortira, jer bi mu dete ugrozilo književne ambicije – dovrši Strajk.

– Pročitao si!

– Nisam, Elizabet Tasel mi je rekla.

– I u njoj se pominje krvava vreća – reče Robin.

Strajk je iskosa pogleda kako pažljivo posmatra put ispred sebe, svaki čas poglédajući u retrovizor.

– Šta je u vreći?

– Pobačen plod – reče Robin. – Jezivo.

Strajk se zamisli nad tim kad su prošli skretanje za Mejdenhed.

– Čudno – napokon reče.

– Groteskno – dodade Robin.

– Ne, čudno je – ponovi Strajk. – Kvajn se ponavlja. To je drugi motiv iz *Hobartovog greha* koji je upotrebio i u *Bombiksu Moriju*. Dva hermafrodita, dve krvave vreće. Zašto?

– Pa – odvrati Robin – nije to baš *sasvim* isto. U *Bombiksu Moriju* krvava vreća ne pripada hermafroditu, niti se pominje pobačen plod… možda je iscrpio maštu – reče. – Možda je *Bombiks Mori* bio njegova labudova pesma.

– Pre će biti da je to njegov posmrtni marš.

Strajk se duboko zamislio dok su promicali pored sve jednoličnijeg krajolika. S obe strane su se prostirala nepregledna polja pod snegom i bisernosivim nebom, iz kojeg je neumorno vejao gust sneg.

– Znaš – reče naposletku – mislim da postoje dve mogućnosti. Ili je Kvajn stvarno doživeo nervni slom, nije znao šta radi i stoga je bio ubeđen da je *Bombiks Mori* remek-delo, ili je naumio da što više zagorča život nekim ljudima, te je namerno ponavljao izvesne motive.

– Zašto?

– Zato što je to ključ – reče Strajk. – Ukrštajući motive iz različitih knjiga, pomagao je čitaocima da razumeju *Bombiksa Morija*. Pokušao je nešto da saopšti, ne mareći što će time oklevetati mnoge ljude.

Robin nije odvajala pogled od puta, ali je nakrivila glavu u stranu, mršteći se.

– Misliš da je sve to namerno uradio? Misliš da je hteo da prouzrokuje sve te nevolje?

– Ako zastaneš i malo razmisliš – reče Strajk – videćeš da to i nije tako loša poslovna zamisao za samoživog debelokošca koji jedva da je išta prodavao. Podigneš što više prašine, da ceo London bruji o knjizi, natukneš otkrića o jednom poznatom piscu, ljudi se usplahire, priprete ti tužbom… onda nestaneš pre no što bilo ko stigne da te zaustavi, pa to objaviš kao elektronsku knjigu.

– Ali on se razbesneo kad mu je Elizabet Tasel rekla da mu to neće objaviti.

– Misliš? – zamišljeno će Strajk. – Ili se pretvarao? Zar je nije pritiskao da pročita rukopis zato što se već bio spremio da digne prašinu u javnosti? Deluje mi kao pravi egzibicionista. Možda je sve to bilo deo njegove promocije. Smatrao je da *Rouper Čard* ne ulaže dovoljno u reklamiranje njegovih knjiga, to sam čuo od Leonore.

– Ti, dakle, misliš da je on planirao da odjuri iz restorana kad se sastao s Elizabet Tasel?

– Možebiti.

– I da ode u Talgart Roud?

– Nije isključeno.

Sunce je izašlo i zaleđene krošnje su zablistale.

– I dobio je ono što je hteo, zar ne? – reče Strajk, žmirkajući, dok su hiljade ledenih iglica svetlucale naspram vetrobranskog stakla. – Bolji publicitet nije mogao da obezbedi čak i da je pokušao. Šteta što nije poživeo da vidi sebe u vestima *BBC*-ja.

– E, do mojega – dodade zatim, sebi u bradu.

– Šta bi?

– Pojeo sam sav keks… izvini – pokunjeno reče.

– Ne mari – odvrati Robin, nasmejavši se. – Doručkovala sam.

– Ja nisam – poveri joj.

Njegov zazor pred pominjanjem noge rasplinuo se zahvaljujući toploj kafi, razgovoru i njenim preduzimljivim pripremama za udobno putovanje.

– Nisam mogao da stavim prokletu protezu. Koleno mi je nabujalo kô testo. Moraću da odem da mi neko to pogleda. Ali nikako da se nakanim.

Bila je potpuno saglasna s tim zapažanjem, ali i zahvalna što joj se pove-

rio.

Prošli su pored terena za golf sa zastavicama koje su štrčale iz meke beline, dok su peščane čistine oko rupa sijale poput uglačanog kalaja na zimskom suncu. Dok su se približavali Svindonu, Strajku zazvoni telefon. Pogledao je na displej (pomalo je očekivao da će mu Nina Lasels ponovo telefonirati) i video da ga zove Ilsa, njegova školska drugarica. Pritom je sa zebnjom ustanovio da je u pola sedam propustio poziv Leonore Kvajn, u vreme kad se pomoću štaka probijao Čering Kros Roudom.

– Ilsa, zdravo. Šta ima?

– Svašta, zapravo – rekla je. Glas joj je zvučao neprirodno i daleko; pomislio je da mu telefonira iz kola.

– Jel' te Leonora Kvajn zvala u sredu?

– Jeste, sastale smo se istog popodneva – odgovorila je. – I upravo sam ponovo razgovarala s njom. Rekla mi je da je jutros pokušala da te dobije.

– Da, rano sam izašao, biće da nisam čuo telefon.

– Dozvolila mi je da te obavestim…

– Šta se desilo?

– Odveli su je na saslušanje. Ja sam upravo krenula u policijsku stanicu.

– Sranje – reče Strajk. – *Sranje*. Šta su našli?

– Ona kaže da su nabasali na neke fotografije u njenoj i Kvajnovoj spavaćoj sobi. On je, izgleda, voleo da ga ona vezuje i fotografiše vezanog – reče Ilsa, nemilosrdno otvoreno. – Sve mi je to ispričala uz ćaskanje o bašti.

U pozadini je čuo buku s londonskih ulica. Tu na auto-putu, najjači zvuk bilo je šuštanje brisača, jednolično brujanje snažnog motora i povremeno zavijanje snežnih kovitlaca.

– Čovek bi pomislio da će biti bar toliko pametna da se reši tih slika – reče Strajk.

– Praviću se da nisam čula tu primedbu o uklanjanju dokaza – šaljivo će Ilsa.

– Te slike nisu nikakav dokaz – odvrati Strajk. – Bože dragi, *naravno* da su njih dvoje imali uvrnute seksualne sklonosti, kako bi, inače, Leonora zadržala čoveka kao što je Kvajn? Anstis je preterano čedan, u tome je nevolja. Ubeđen je da je sve osim misionarskog položaja dokaz nečije sklonosti ka zločinu.

– Otkud ti znaš kakve su seksualne sklonosti policijskog islednika? – upita Ilsa kroz smeh.

– On je momak kojeg sam izvukao onda u Avganistanu – promrmlja Strajk.

– *Oh* – odvrati Ilsa.

– I odlučio je da sredi Leonoru. Ako je to sve što imaju, skaredne fotografije…

– Nije. Jesi li znao da Kvajnovi imaju podrum?

Strajk je slušao, napet, odjednom zabrinut. Da li je moguće da je pogrešio, da se grdno prevario…?

– I, jesi li? – upita Ilsa.

– Šta su našli? – upita Strajk, ne više tako pričljiv. – Nisu valjda nabasali na creva?

– Šta reče? Učinilo mi se da si kazao „creva”!

– Šta su našli? – ispravi se Strajk.

– Ne znam, ali verovatno ću saznati kad stignem tamo.

– Nije uhapšena?

– Samo je saslušavaju, ali sve mi se čini da su uvereni da je ona to uradila, a rekla bih da njoj nije jasno koliko je njen položaj ozbiljan. Kad me je pozvala, samo je ponavljala kako će morati da ostavi ćerku sa susetkom, kako je mala uznemirena…

– Njena ćerka ima dvadeset četiri godine i ima poremećaj u razvoju.

– Oh – izusti Ilsa. – Baš tužno… Slušaj, skoro sam stigla, moram da prekinem.

– Obaveštavaj me.

– Ne očekuj da ti se uskoro javim. Imam osećaj da će ovo potrajati.

– *Sranje* – ponovi Strajk kad je prekinuo vezu.

– Šta je bilo?

Ogromna cisterna skrenula je iz spore trake kako bi pretekla hondu sivik sa znakom *Beba u kolima* na zadnjem staklu. Strajk je posmatrao njegov gargantuovski srebrnasti obris kako ubrzava po zaleđenom drumu i s neizrecivim odobravanjem zapazio da je Robin usporila, ostavljajući više prostora za ko-

čenje.

– Policija je odvela Leonoru na ispitivanje.

Robin se štrecnu.

– Našli su slike vezanog Kvajna u njihovoj spavaćoj sobi i još nešto u podrumu, ali Ilsa ne zna šta je u pitanju.

Strajku se to već događalo. Sunovrat iz spokoja u zbrku. Usporene slike pred očima, dok mu napeta čula nemušto urlaju.

Prikolica cisterne se zanela.

Čuo je sebe kako viče: – KOČI! – jer upravo je to ono što je i sam uradio poslednji put kad je pokušao da izbegne smrt…

Ali Robin je nagazila papučicu za gas. Kola su jurnula uz zavijanje motora. Nije bilo mesta da se provuku. Cisterna je naletela na led na putu i zanela se; honda sivik se zakuca u nju, prevrnu se i na krovu se otkliza pored puta; golf i mercedes su u klinču srljali ka cisterni…

Njih dvoje su jurili ka jarku pored puta. Robin je za milimetar izbegla hondu sivik. Strajk se čvrsto uhvatio za ručku na vratima kad je lendkruzer u punoj brzini levim točkovima izleteo na neravno tlo, pomislivši kako će uleteti u jarak i prevrnuti se, dok se prikolica cisterne preteće zanosila ka njima, ali oni su proleteli kao munja, za dlaku je izbegavši; kola poskočiše i Strajk udari glavom o krov, a onda se vratiše na zaleđen asfalt, ostavivši iza sebe lom, a da nikog nisu ni očešali.

– Sunce ti žarko…

Napokon je zakočila, potpuno pribrana, i stala u zaustavnoj traci; lice joj je bilo bledo kao krpa.

– U onoj hondi je bilo dete.

I pre nego što je on stigao da prozbori, zalupila je vrata za sobom.

Strajk se izvio ka zadnjem sedištu, pokušavajući da dohvati štake. Nikad se nije osećao toliko bespomoćnim. Samo što je uspeo da ih prebaci na prednje sedište, začule su se sirene. Čkiljeći kroz zadnje staklo prekriveno snegom, u daljini je primetio treperavo plavo svetlo. Policija je već bila stigla. A on je bio nemoćan. Bacio je štake pozadi, psujući.

Robin se vratila deset minuta kasnije.

– Sve je u redu – zadihano je rekla. – Mališa je dobro, bio je u dečjem sedištu. Vozač cisterne je sav okrvavljen, ali je svestan…

– Jesi li ti dobro?

Malo je drhtala, ali se osmehnula na njegovo pitanje.

– Da, dobro sam. Samo sam se prepala da ću ugledati mrtvo dete.

– Onda dobro – reče Strajk, duboko udahnuvši. – Gde si, *jebote*, naučila tako da voziš?

– O, išla sam na neke napredne kurseve vožnje – odvrati Robin i slegnu ramenima, sklanjajući mokru kosu s očiju.

Strajk je zurio u nju.

– Kad to?

– Nedugo pošto sam odustala od studiranja. Bila sam… prolazila sam kroz gadan period i nisam baš mnogo izlazila. Tata mi je to bio predložio. Oduvek sam volela automobile.

– Nije to ništa naročito – dodala je, nameštajući pojas, pa okrenula kontakt-ključ. – Ponekad, kad odem kući, vežbam malo na farmi. Moj stric ima polja pa me pušta da vozim tuda.

Strajk je i dalje zurio u nju.

– Sigurna si da ne treba malo da sačekamo pre nego što…

– Ne, dala sam im svoje ime i adresu. Možemo da nastavimo.

Ubacila je u brzinu i polako se vratila na put. Strajk nije mogao da odvoji pogled od njenog spokojnog profila; ponovo se usredsredila na drum, dok su joj ruke samouvereno i opušteno počivale na volanu.

– Veštije skretanje video sam samo kod defanzivnih vozača u vojsci – rekao joj je. – Kod onih što voze generale, naučeni da brzo izvuku vozilo pod paljbom. – Osvrnuo se ka zgužvanim vozilima koja su zaprečila put. – Još mi nije jasno kako si nas izvukla iz ovoga.

Upravo izbegnut sudar nije je doveo do suza, ali kad je čula njegove pohvale i poštovanje, načas je pomislila da će popustiti i zaplakati. Jedva potiskujući uzbuđenje, nasmejala se i rekla:

– Jel’ tebi jasno da bismo se zakucali u cisternu da sam zakočila?

– Da – odvrati Strajk, pa se i sam nasmeja. – Pojma nemam šta mi bi da to kažem – slagao je.

29.

„Ima jedan puteljak s leve strane grudi,
što od nečiste savesti vodi
ka šumi nepoverenja i straha.”

Tomas Kid,
Španska tragedija

Iako su se bezmalo sudarili, Strajk i Robin su u devonširsko mestašce Tiverton ušli nedugo posle dvanaest. Robin je pratila unapred podešenu navigaciju i prošla pored mirnih varoških kuća prekrivenih svetlucavim slojem beline, pa preko mostića na reci boje kremena i najzad pored neočekivano veličanstvene pet vekova stare crkve na kraju varoši, gde su naišli na dvokrilnu automatsku kapiju, diskretno udaljenu od druma.

Naočit mlad Filpinac u cipelama nalik brodaricama i prevelikom kaputu pokušavao je ručno da otvori dveri. Kad je krajičkom oka spazio lendkruzer, pokazao je Robin da otvori prozor.

– Zaledila se – kratko je rekao.

Sedeli su u kolima još pet minuta, kad je momak napokon odledio kapiju pa lopatom očistio sneg, koji je i dalje padao, i širom otvorio vratnice.

– Da vas povezemo do kuće? – upita ga Robin.

Seo je na zadnje sedište, pored Strajkovih štaka.

– Vi ste prijatelji gospodina Čarda?

– Pozvao nas je u posetu – neodređeno je odvratio Strajk.

Lendkruzer se s lakoćom probijao kroz naslage stvrdnutog snega koji je preko noći zatrpao dugačak prilaz.

Sneg se nije zadržao na blistavim tamnozelenim listovima rododendrona koji su oivičavali stazu, te je ceo prilaz bio u belim i mrkozelenim tonovima: bedemi gustog lisnatog žbunja tiskali su se uz bled praškasti puteljak. Robin su pred očima zaigrali svetlaci. Odavno je doručkovala, a Strajk je, naravno, pojeo sav keks.

Slabost i magnovenje pratili su je i kad je izašla iz tojote i pogledala u Titbarn haus, što se uzdizao pokraj tamnog šumarka, koji kao da je pritiskao bok kuće. Masivnu pravougaonu konstrukciju ispred koje su zastali zacelo je preobrazio neki smeli arhitekta: polovina krova bila je zamenjena staklenom pločom; druga polovina je bila pokrivena solarnim panelima. Pri pogledu na tu vazdušastu strukturu, bezmalo prozirnu naspram svetla, Robin obuze vrtoglavica. Podsetila ju je na jezivu sliku sa Strajkovog telefona, na bleštavu sobu sa zasvođenim prozorom u kojoj je ležalo Kvajnovo unakaženo telo.

– Jesi li dobro? – upita je Strajk zabrinuto. Bila je veoma bleda.

– Jesam – odvratila je Robin, želeći da sačuva sliku neustrašive heroine u njegovim očima. Duboko udahnuvši ledeni vazduh, krenula je pošljunčanom stazom ka ulazu, prateći Strajka, iznenađujuće okretnog sa štakama. Njihov mladi saputnik bez reči je nestao.

Danijel Čard im je lično otvorio vrata. Na sebi je imao košulju od svetlucave svile, poput rubaške, i široke lanene pantalone. I on se, kao Strajk, pomagao štakama, a levo stopalo i gležanj bili su mu imobilisani gipsanom čizmom i elastičnim zavojem sa čičak-trakom. Čard je spustio pogled ka Strajkovom patrljku u dopola praznoj nogavici i nekoliko tegobnih trenutaka kao da nije mogao da ga odvoji od tog prizora.

– A mislili ste da ste vi nadrljali – reče Strajk, pruživši mu ruku.

Mala šala dočekana je ravnodušno. Čard se nije osmehnuo. Onaj obruč nepodesnosti i drugosti, koji ga je okruživao na zabavi izdavačke kuće, sad se čvrsto stegao oko njega. Rukovao se sa Strajkom ne gledajući ga u oči i umesto dobrodošlice, rekao:

– Celo jutro sam čekao da mi otkažete dolazak.

– Ali uspeli smo – bespotrebno reče Strajk ono što je bilo očigledno. – Ovo je moja asistentkinja Robin, koja nas je dovezla ovamo. Nadam se…

– Ne, ne možemo je ostaviti napolju na snegu – prekinu ga Čard, bez očekivane srdačnosti. – Uđite.

Izmakao se da ih propusti u hodnik s podnim daskama boje meda.

– Neće vam smetati da se izujete?

Jedra sredovečna Filipinka sa crnom punđom pojavi se iza njišućih vrata ugrađenih u zid od cigala s njihove desne strane. Bila je od glave do pete u crnom, a u ruci je držala dve lanene vreće, u koje je, očigledno, naumila da stavi njihovu obuću, kako su zaključili Robin i Strajk. Robin joj je pružila svoje;

osećala se čudno ranjivom onako bosonoga na drvenom podu. Strajk je jedva stajao na jednoj nozi.

– Oh – reče Čard, ponovo se zapiljivši. – Ne, pretpostavljam da… Bolje da gospodin Strajk zadrži svoju cipelu, Nenita.

Žena ćutke ode u kuhinju.

Unutrašnjost Titbarn hausa samo je pojačala Robininu vrtoglavicu. Osim onog na ulazu, u prostranom prizemlju nije bilo pregradnih zidova. Galerija na koju se stizalo spiralnim stepeništem od čelika i stakla praktično je visila o debele metalne sajle pričvršćene za visoku tavanicu. Čardov ogroman krevet, naoko od crne kože, jasno se video visoko iznad njih, dok je na zidu povrh uzglavlja bila prikačena bodljikava žica u obliku džinovskog raspeća. Robin brzo spusti pogled, pogođena mučninom.

Nameštaj u prizemlju uglavnom se sastojao od crnih i belih kožnih kocki. Vertikalni čelični radijatori smenjivali su se s jednostavnim umetničkim policama za knjige od drveta i, naravno, metala. U tom oskudno nameštenom prostoru isticala se skulptura od belog mermera u prirodnoj veličini, koja je predstavljala anđela na steni, s ogoljenom polovinom tela iz koje su štrčali delovi lobanje, utrobe i butne kosti. Secirana dojka anđela, primetila je Robin, koja je zurila u taj prizor kao omađijana, otkrivala je brežuljak od gromuljica masti nasađen na splet mišića nalik škrgama pečurke.

Smešno je osetiti mučninu pred seciranim telom od hladnog kamena, pred tom ravnodušnom belinom, koja nimalo ne liči na čovečje truplo snimljeno Strajkovim mobilnim… *ne razmišljaj o tome.*.. trebalo je da kaže Strajku da joj ostavi bar jedan keks… graške znoja izbile su joj na nausnici, glavi…

– Jesi li dobro, Robin? – odsečno će Strajk. Sudeći po pogledima dvojice muškaraca, zaključila je da je prebledela, i na strah da bi se mogla onesvestiti nadovezala se nelagoda pri pomisli da bi ona trebalo da bude Strajkov oslonac.

– Izvinjavam se – procedila je kroz utrnule usne. – Dugo putovanje… ako mogu da dobijem čašu vode…

– Ovaj… svakako – nevoljno reče Čard, kao da u toj kući oskudevaju u vodi. – Nenita?

Ponovo se ukaza žena u crnom.

– Mlada dama želi čašu vode – obavestio ju je Čard.

Nenita joj pokaza da pođe za njom. Kad je ušla u kuhinju, Robin je iza se-

be čula tiho lupkanje Čardovih štaka po drvenom podu: *tup-tup*. Kao u magnovenju opazi čelične radne površine i grubo okrečene bele zidove, a zatim i mladića kojeg je dovezla s kapije kako stoji pored velike šerpe, a potom seda na nisku hoklicu.

Robin je pomislila kako je Čard pošao za njom ne bi li se uverio da joj je dobro, ali kad joj je Nenita pružila čašu hladne vode, čula ga je kako se obraća nekom drugom.

– Hvala što si odledio kapiju, Mani.

Momak nije odgovorio. Robin je čula kako se Čardove štake udaljavaju, a zatim je do nje dopro i šum njihanja kuhinjskih vrata.

– Ja sam kriv – reče Strajk, kad mu se Čard pridružio. – Pojeo sam svu hranu koju je bila spremila za put.

– Nenita može da joj da nešto – odvrati Čard. – Da sednemo?

Strajk pođe za njim prošavši pored mermernog anđela, čiji je nejasan odblesak počivao na toplom drvenom podu i njih dvojica produžiše, obojica na štakama, do drugog kraja sobe, gde se oko crne tučane peći na drva širila prijatna toplota.

– Sjajna kuća – reče Strajk, spustivši se na jednu od većih kocki od crne kože, pa odloži štake pored sebe. Bio je to neiskren kompliment; on je više voleo praktičnu udobnost, a Čardova kuća bez imalo duše delovala mu je kao puko razmetanje.

– Da, arhitekte su mi pomagale – odvrati Čard s bleskom poleta u pogledu. – Tamo je atelje – pokaza na jedva primetna dvokrilna vrata – i bazen.

I on je seo, pa ispružio nogu u zaštitnoj čizmi sa čičak-trakama.

– Kako se to dogodilo? – upita Strajk, isturivši bradu ka Čardovoj slomljenoj nozi.

Ovaj uperi štaku u spiralne stepenice od stakla i metala.

– Mora da je gadno bolelo – primeti Strajk, pogledavši u njegov imobilisan gležanj.

– Odjeknulo je kroz celu kuću kako je puklo – reče Čard s izvesnim uživanjem. – Nisam znao da čovek zapravo može da *čuje* kad se to dogodi. Jeste li za čaj ili za kafu?

– Prijao bi mi čaj.

Strajk je gledao Čarda kako spušta zdravo stopalo na mesinganu pločicu

pored sebe. Lagano ju je pritisnuo i Mani je izašao iz kuhinje.

– Donesi nam čaj, Mani, molim te – reče Čard s toplinom koje je njegovo obraćanje drugim ljudima bilo upadljivo lišeno. Momak ponovo nestade, uobičajeno natmuren.

– Je li ono planina Sent Majkl? – upita Strajk, pokazujući na malu sliku okačenu pored peći. Bilo je to delo nekog slikara naivca, ulje na dasci.

– Alfred Volis – reče Čard, i pogled mu ponovo sa zanosom blesnu. – Vrlo jednostavnih formi… svedenih i naivnih. Moj otac ga je poznavao. Volis je tek u sedamdesetim godinama počeo ozbiljno da se bavi slikarstvom. Poznajete li Kornvol?

– Tamo sam odrastao.

Ali Čardu je zanimljivije bilo da priča o Alfredu Volisu. Još jednom je pomenuo kako je slikar tek u poznom životnom dobu otkrio svoj istinski *métier*,[13] te da je kasno i priredio svoju svoju prvu izložbu. Nije ni primetio da Strajka nimalo ne zanima ta tema. Čard nije imao naviku da sagovornika gleda u oči. Pogled mu je skliznuo sa slike i zabludeo prostranom sobom, tek pokatkad okrznuvši Strajka.

– Nedavno ste bili u Njujorku, zar ne? – upita Strajk kad je Čard zastao da udahne.

– Da, bio sam na trodnevnoj konferenciji – reče Čard, a ona iskra zanosa zgasnu. Stekao se utisak da ponavlja naučene fraze kad je rekao: – Teška vremena. Prodor elektronskih čitača promenio je pravila igre. A vi, čitate li? – iznebuha upita Strajka.

– Ponekad – odvrati Strajk. U stanu je imao pohabanu knjigu Džejmsa Elroja, koju je mesec dana pokušavao da dovrši, ali uveče je uglavnom bio previše umoran da bi se usredsredio. Njegova omiljena knjiga čamila je u jednoj od neraspakovanih kutija na odmorištu; dvadeset godina je proteklo otkako ju je nabavio i dugo je nije otvarao.

– Potrebni su nam čitaoci – promrmlja Danijel Čard. – Više čitalaca. Manje pisaca.

Strajk potisnu poriv da mu odvrati: „Dobro, rešili ste se bar jednog od njih”.

Mani unese poslužavnik od klirita s nogarima, pa ga spusti ispred svog gazde. Čard se nagnu da sipa čaj u visoke porcelanske šolje. Njegov kožni nameštaj, primetio je Strajk, nije ispuštao one razdražujuće zvuke kao sofa u

njegovoj kancelariji, no s druge strane, te kocke su zacelo koštale deset puta više od nje. Čardove nadlanice bile su ispucale i bolno su izgledale kao na onoj zabavi, a pod jarkim svetlom postavljenim s donje strane viseće galerije, koje mu je padalo pravo na lice, delovao je starije no što bi se to pomislilo izdaleka; imao je šezdesetak godina, no uprkos strogim crtama lica, tamnim duboko usađenim očima, orlovskom nosu i tankim usnama, bio je naočit.

– Zaboravio je mleko – reče Čard, posmatrajući poslužavnik. – Vi pijete s mlekom?

– Da – odvrati Strajk.

Čard uzdahnu, ali umesto da pritisne onu mesinganu pločicu na podu, osovi se na onu jednu zdravu nogu pa se pomoću štaka odvuče u kuhinju, ostavivši Strajka da zamišljeno zuri za njim.

Zaposleni u *Rouper Čardu* smatrali su ga čudakom, ali Nina ga je opisala kao oštroumnog. Njegov neobuzdan bes zbog *Bombiksa Morija* Strajku je delovao kao reakcija preosetljivog čoveka sumnjivog rasuđivanja. Setio se izvesne nelagode koja je zavladala među zvanicama na proslavi godišnjice dok im se Čard obraćao mumlajući. Nezgodan čovek, kojeg je teško dokučiti…

Strajk podignu pogled. Sneg je tiho padao na providan krov visoko iznad mermernog anđela. To staklo se sigurno greje kako se sneg ne bi zadržavao, zaključi. Preplavi ga sećanje na Kvajna, vezanog i oskrnavljenog, sprženog i istrulelog podno zasvođenog prozora. I u njemu je, kao i u Robin, staklena tavanica Titbarn hausa namah probudila neprijatne primisli.

Čard je izašao iz kuhinje i dogegao se na štakama, nesigurno držeći bokalče mleka u ruci.

– Sigurno ste se zapitali zašto sam vas zamolio da dođete – napokon reče Čard kad je ponovo seo i kad su se obojica najzad poslužili čajem. Strajk ga predusretljivo pogleda.

– Treba mi neko pouzdan – nastavi Čard, ne čekajući njegov odgovor. – Neko izvan kompanije.

Načas ga prostreli pogledom pa se ponovo usredsredi na Alfreda Volisa.

– Mislim – reče Čard – da sam ja jedini koji je shvatio da Oven Kvajn nije radio sam. Imao je saučesnika.

– Saučesnika? – ponovo Strajk najzad, kad se učinilo da Čard očekuje odgovor.

– Da – žustro će Čard. – O, da. Vidite, stil kojim je napisan *Bombiks Mori*

nesumnjivo je Ovenov, ali još neko je umešao prste. Neko mu je pomogao.

Čardovo bledo lice se zajapuri. Dograbi jednu štaku i stegnu je.

– Pretpostavljam da bi policiju to moglo zanimati, ako se dokaže da je tako? – nastavi, pogledavši Strajka pravo u oči. – Ako je Oven ubijen zbog onoga što je napisao, zar deo krivice za to ubistvo ne snosi i njegov saučesnik?

– Krivice? – ponovi Strajk. – Mislite da je saučesnik nagovorio Kvajna da to napiše u nadi da će neko treći smatrati kako ga zbog toga treba ubiti?

– Pa… dobro, nisam baš siguran – namršteno će Čard. – Možda nije očekivao da će se upravo to dogoditi, ali zacelo je nameravao da navuče osvetnički gnev na Kvajna.

Zglavci su mu pobeleli koliko je stezao štaku.

– Zašto mislite da je Kvajnu neko pomogao? – upita Strajk.

– Oven nije mogao da zna izvesne detalje navedene u *Bombiksu Moriju*, osim ako mu ih neko nije preneo – reče Čard, zureći u oskrnavljenu polovinu svog kamenog anđela.

– Rekao bih da bi za policiju taj saučesnik mogao da bude važan samo ukoliko bi ih odveo do ubice i ni zbog čega više – reče Strajk.

To jeste bila istina, no ujedno i podsetnik Strajku da je Kvajn zverski ubijen. A Čarda kao da nije zanimalo ko je ubica.

– Mislite? – upita Čard, jedva primetno se namrgodivši.

– Da – odvrati Strajk – upravo to mislim. A za saučesnika bi se zainteresovali kad bi mogli da rasvetle neke nejasne delove knjige. Jedna od teorije policije je i da je neko ubio Kvajna kako bi ga sprečio da obelodani nešto što je u *Bombiksu Moriju* samo nagovestio.

Danijel Čard je nedokučivim pogledom zurio u Strajka.

– Da. Nisam… Da.

Na Strajkovo iznenađenje, on ustade oslanjajući se na štake pa poče da se saginje i izvija, ljuljajući se na štakama, u komičnom pokušaju da izvede vežbe kakve su i Strajku prepisali godinu dana ranije u bolnici *Seli Ouk*. Videlo se da je u formi, bicepsi su mu se napinjali ispod svilenih rukava.

– To znači da je ubica… – reče uto Čard, pa se odjednom obrecnu: – Šta? – zureći preko Strajkovog ramena.

Robin je bila izašla iz kuhinje, boja joj se vratila u lice.

– Izvinjavam se – reče ona, pa zaćuta, napeta.

– Ovo je poverljiv razgovor – odvrati Čard. – Ne, žao mi je, možete li, molim vas, da se vratite u kuhinju?

– Ja… dobro – reče Robin, zgranuta i, kako se Strajku učini, uvređena. Okrznula ga je pogledom, očekujući da kaže nešto, no on je ćutao kao zaliven.

Kad su se njišuća vrata umirila iza Robin, Čard gnevno reče:

– Sad sam izgubio nit. Potpuno sam zaboravio…

– Zaustili ste da kažete nešto o ubici.

– Da. Da – zaneseno će Čard, pa ponovo stade da se saginje i izvija. – Kad bi policija saznala za saučesnika, onda bi se i na njega obrušila? Možda je i njemu to jasno – nastavi Čard, više za sebe, pogleda uperenog u svoje skupe podne daske. – Možda je upravo stoga… Da. – U malom prozoru najbližem Strajku videlo se samo mrko lice šumarka nedaleko od kuće; bele pahulje sanjivo su zasipale tu tminu.

– Ništa me – iznenada će Čard – ne pogađa više nego nelojalnost.

Prekinuo je razgibavanje i okrenuo se ka detektivu.

– Ako vam kažem koga sumnjičim za pomaganje Ovenu i zatražim od vas da mi pribavite dokaze, da li biste smatrali svojom obavezom da tu informaciju prosledite policiji?

Osetljivo pitanje, pomisli Strajk, odsutno trljajući bradu, traljavo obrijanu jutros u onoj žurbi.

– Ako tražite od mene da ustanovim da li su vaše sumnje osnovane… – polako reče.

– Da – upade Čard. – Upravo to tražim. Hoću da budem siguran.

– Onda je odgovor ne, mislim da ne bih morao da obavestim policiju o svojim saznanjima. Ali ako otkrijem da je postojanje saučesnika neporeciva činjenica i ako se zatim ispostavi da je on možebiti Kvajnov ubica… ili da zna ko je to učinio… smatrao bih svojom obavezom da o tome izvestim policiju.

Čard se sruči na jednu od velikih crnih kocki, ispustivši pritom štake koje zakloparaše pri udaru o pod.

– Đavola! – reče, a njegov uzvik nezadovoljstva stade da odzvanja o tvrde površine oko njih; sagnu se da vidi da li su štake izgrebale uglancane

podne daske.

– Znate da me je Kvajnova supruga unajmila da otkrijem ko ga je ubio? – upita Strajk.

– Načuo sam nešto o tome – odvrati Čard, i dalje proučavajući pod u potrazi za oštećenjima. – Ali to neće uticati na ovaj smer istrage?

Strajk pomisli kako je taj čovek neopisivo samoživ. Setio se Čardovih brižljivo nakrivljenih slova na onoj karti s ljubičicama: *Javite mi ako vam bilo šta zatreba.* Možda mu je to sekretarica izdiktirala.

– Da li biste mi rekli ko je taj navodni saučesnik? – upita ga.

– To je izuzetno bolna tema – promumla Čard, kružeći pogledom između slike Alfreda Volisa, kamenog anđela i spiralnog stepeništa.

Strajk je ćutao.

– Džeri Volgrejv – reče Čard, okrznuvši Strajka pogledom, pa brže-bolje okrenu glavu. – A reći ću vam i zašto sumnjam u njega… kako sam saznao. Nedeljama se čudno ponaša. Prvi put sam to primetio kad mi je telefonirao povodom *Bombiksa Morija*, da mi kaže šta je Kvajn uradio. U njegovom tonu nije bilo ni nelagode ni izvinjenja.

– Zar ste očekivali da se Volgrejv izvini za nešto što je Kvajn učinio?

To pitanje kao da je iznenadilo Čarda.

– Pa… Oven je bio jedan od Džerijevih autora, dakle, da, očekivao bih izvesno žaljenje što me je Oven tako… tako… opisao.

Strajkova neposlušna mašta još jednom iznedri sliku obnaženog Falusa Impudikusa kako stoji iznad tela mladog čoveka koje isijava natprirodnu svetlost.

– Jeste li vi i Volgrejv u sukobu? – upita.

– Bio sam vrlo strpljiv prema Džeriju Volgrejvu, i previše strpljiv – reče Čard, ne osvrnuvši se na Strajkovo otvoreno pitanje. – Davao sam mu celu platu dok je prošle godine bio na lečenju. Možda on smatra da mu je učinjena nepravda – nastavi Čard – ali ja sam bio uz njega, da, bio sam uz njega u okolnostima u kojima bi se mnogi drugi, obazriviji ljudi, držali po strani. Džerijeve lične nedaće nisu moja briga. No on je kivan. Da, rekao bih da je beskrajno kivan, iako nema nikakvog razloga za to.

– Zašto je kivan? – upita Strajk.

– Džeri nije naklonjen Majklu Fankortu – promumla Čard, zureći u pla-

men u peći. – Majkl je, svojevremeno, flertovao s Fenelom, Džerijevom ženom. A istini za volju, *ja* sam tada upozorio Majkla, zbog svog prijateljstva sa Džerijem. Jeste! – klimao je glavom Čard, duboko zadivljen sopstvenim činom. – Rekao sam Majklu da je to neuljudno i nesmotreno, uprkos njegovom… Znate, nedugo pre toga izgubio je suprugu. Majkl nije dobro prihvatio moj savet; otišao je drugom izdavaču. Uprava je bila vrlo nezadovoljna – reče Čard. – Trebalo nam je više od dvadeset godina da ga vratimo. Ali posle toliko vremena – nastavi on, dok mu se ćela presijavala baš kao i staklo, drvo i čelik oko njega – Džeri svakako ne može očekivati da njegova lična netrpeljivost utiče na politiku kompanije. Otkako je Majkl pristao da se vrati u *Rouper Čard*, Džeri se ne smiruje: podriva me, prevejano, kad god može.

– Evo šta ja mislim – nastavi Čard, poglédajući s vremena na vreme u Strajka, kao da ispituje njegovu reakciju. – Džeri je poverio Ovenu da smo se dogovorili s Majklom, iako smo mi nastojali da se to ne pročuje. Oven je, poznato je, duže od četvrt veka Majklov neprijatelj. Oven i Džeri su odlučili da smućkaju tu… tu jezivu knjigu, u kojoj smo Majkl i ja podvrgnuti… podvrgnuti gnusnom klevetanju, kako bi se skrenula pažnja s Majklovog prelaska u *Rouper Čard* i kako bi se obojici osvetili; Majklu i meni, ali i kompaniji i svakome koga su u njoj ocrnili.

– Povrh svega – nastavi Čard glasom koji je odzvanjao u praznom prostoru – iako sam izričito rekao Džeriju da skloni rukopis daleko od radoznalih očiju, on je dopustio da ga čita ko god je hteo, i kad se postarao da ceo London zabruji o tome, dao je otkaz, ostavivši me na…

– Kad je Volgrejv dao otkaz? – upita Strajk.

– Prekjuče – odgovori Čard pre no što je nastavio: – i još je otvoreno odbijao da mi se pridruži u preduzimanju pravnih mera protiv Kvajna. To samo po sebi pokazuje…

– Možda je mislio da će uvlačenjem advokata knjiga privući još veću pažnju? – nagađao je Strajk. – I sam Volgrejv je završio u *Bombiksu Moriju*, zar ne?

– *To?!* – prezrivo se zacereka Čard. Bio je to prvi znak da Čard možebiti ima smisla za humor i Strajku se nije dopao. – Ne smete sve uzimati zdravo za gotovo, gospodine Strajk. Oven ništa nije znao o *tome*.

– O čemu?

– Lik Koljača je Džerijevo maslo; to sam shvatio tek prilikom trećeg čitanja – reče Čard. – Vrlo, vrlo mudro, mada je time, zapravo, trebalo naneti Feneli bol. Njih dvoje su još u braku, znate, ali veoma su nesrećni. *Veoma* ne-

srećni.

– Da, sve sam to uvideo kad sam ponovo čitao – nastavi Čard. Svetlosne mrlje s lustera treperile su na njegovoj ćeli dok je klimao glavom. – Nije Oven smislio lik Koljača. On jedva i poznaje Fenelu. Ništa on ne zna o tom starom slučaju.

– A šta onda tačno predstavljaju ta krvava vreća i kepec…?

– To pitajte Džerija – odvrati Čard. – Naterajte ga da vam kaže. Zašto bih mu ja pomagao da spletkari unaokolo?

– Pitao sam se – reče Strajk, poslušno odustavši od te teme – zašto je Majkl Fankort pristao da dođe u *Rouper Čard* kad je njegov neprijatelj, Kvajn, bio vaš pisac?

Čard ne odgovori odmah.

– Mi se nismo zakonski obavezali da objavimo Kvajnovu novu knjigu – reče Čard. – Imali smo pravo da je prvi uzmemo u razmatranje i to je sve.

– Vi, dakle, mislite da je Džeri Volgrejv rekao Kvajnu da ćete ga odbiti kako biste udovoljili Fankortu?

– Da – reče Čard, zureći u svoje nokte. – I te kako. Osim toga, prilikom našeg poslednjeg susreta, uvredio sam Ovena, tako da je saznanje da ću možda odustati od njega nesumnjivo izbrisalo i poslednje tragove lojalnosti koju je nekad osećao prema meni, budući da sam ga prihvatio onda kad su svi ostali izdavači u Britaniji digli ruke od njega…

– Kako ste ga uvredili?

– O, to je bilo kad je poslednji put došao u redakciju. Doveo je svoju ćerku sa sobom.

– Orlando?

– Kojoj je dao ime, kako mi je rekao, po eponimskom junaku romana Virdžinije Vulf. – Čard je zastao, poglédajući čas u Strajka, čas u svoje nokte. – Ona je… njegova ćerka… nije sasvim kako treba.

– Zbilja? – odvrati Strajk. – U kom smislu?

– Mentalno – promumla Čard. – Zatekao sam se u dizajnerskom odeljenju kad su njih dvoje došli. Oven mi je rekao da joj pokazuje redakciju, nešto što nije imao pravo da radi, ali Oven se svuda osećao kao kod kuće… uvek je previše važnosti pridavao sebi…

– Njegova ćerka je dograbila probni otisak jedne korice… prljavim ruka-

ma… a ja sam je uhvatio za zglob ne bih li je sprečio da je upropasti… – Mimikom je pokazao šta je učinio, i dok se prisećao tog bezmalo skrnaviteljskog devojčinog čina, gadljivo je iskrivio lice. – Uradio sam to nagonski, znate, u želji da zaštitim sliku, ali nju je to mnogo uznemirilo. Napravila je scenu. Bilo je vrlo neprijatno i neprimereno – mumlao je Čard, koji kao da je ponovo proživljavao taj događaj. – Bezmalo se izgubila. Oven je bio van sebe od besa. Nema sumnje da mi je to zamerio. To, kao i činjenicu da sam vratio Majkla Fankorta u *Rouper Čard*.

– Ko je, po vašem mišljenju – upita Strajk – imao najviše razloga da se uznemiri zbog svog opisa u *Bombiksu Moriju*?

– Zaista ne znam – reče Čard. Malo poćuta, pa nastavi: – Dobro, sumnjam da je Elizabet Tasel bila oduševljena što je naslikana kao parazit; ta žena je godinama izigravala psa čuvara Ovenu na raznim zabavama, odvraćajući ga od pića kako ne bi pravio budalu od sebe, ali bojim se – hladno će Čard – da mi Elizabet nije naročito draga. Ona je dozvolila da to procuri. Nedopustivo nemarno.

– Jeste li javili Fankortu šta je Kvajn učinio, pošto ste pročitali rukopis? – upita Strajk.

– Imao je pravo da zna šta je Oven uradio – odvrati Čard. – I mnogo je bolje što je od mene saznao. Upravo se bio vratio s dodele nagrade *Prevo* u Parizu. Nije mi bilo drago što sam to morao da mu javim.

– Kako je on reagovao?

– Majkl je popustljiv – promrmljao je Čard. – Rekao mi je da ne brinem, da je Oven daleko više naudio sebi nego nama. Majkl prilično uživa u svojim neprijateljstvima. Uvek je savršeno smiren.

– Jeste li mu rekli kako ga je Kvajn opisao u knjizi?

– Naravno – odgovori Čard. – Nisam mogao dopustiti da to čuje od nekog drugog.

– I to ga nije uznemirilo?

– Rekao je: „Moja će biti poslednja, Danijele. Moja će biti poslednja”.

– Kako ste vi to protumačili?

– O, Majkl je ozloglašeni asasin – jedva primetno se osmehnu Čard. – Kadar je svakog živog da uništi s pet brižljivo odabranih… kad kažem „asasin” – brzo dodade Čard, namah se komično uzvrpoljivši – govorim, naravno, o njegovom književnom stilu…

– Svakako – umiri ga Strajk. – Jeste li predložili Fankortu da vam se pridruži u tužbi protiv Kvajna?

– Majkl prezire parničenja kao način da istera svoje.

– Poznavali ste pokojnog Džozefa Norta, zar ne? – upita Strajk nehajno.

Čardu se zategoše facijalni mišići: lice mu je ličilo na masku ispod smrknutih veđa.

– I te kako… no to je bilo odavno.

– Nort je bio Kvajnov prijatelj, zar ne?

– Svojevremeno sam odbio Nortov roman – reče Čard, dok su mu se tanke usne trzale. – *To je sav moj greh*. Još najmanje pet izdavača ga je odbilo. Bila je to greška, u komercijalnom smislu. Postigao je izvestan uspeh, posthumno. Naravno – prezrivo je dodao – ubeđen sam da ga je Majkl temeljno preradio.

– Kvajn vam je zamerio što ste odbili knjigu njegovog prijatelja?

– Jeste. Digao je neviđenu buku oko toga.

– No ipak je došao u *Rouper Čard*?

– U mom odbijanju Nortovog romana nije bilo ničeg ličnog – objasni Čard, ponovo pribran. – Oven je to na kraju shvatio.

Ponovo zavlada neprijatna tišina.

– Onda… kad vas neko unajmi da nađete zločinca – reče Čard, s primetnim naporom menjajući temu – radite li na slučaju zajedno s policijom, ili…?

– O, da – odvrati Strajk, s nelagodom se prisetivši netrpeljivosti koju su pripadnici snaga reda nedavno ispoljili prema njemu, ali zadovoljan što mu je Čard tako zgodno natrčao. – Imam izuzetno dobre odnose s londonskom policijom. Reklo bi se da ih *vaše* kretanje nimalo ne zabrinjava – izjavi, naoko usput naglasivši da je i Čard predmet istrage.

Ta provokativna, usputna izjava pogodila je pravo u metu.

– Policija je proveravala *moje* kretanje?

Čard je to izgovorio kao neki uplašeni dečkić, nemoćan da sačuva makar privid hladnokrvnosti.

– Znate kako to ide, svako ko je opisan u *Bombiksu Moriju* na udaru je policije – nehajno će Strajk, pijuckajući čaj – i sve što ste svi vi radili posle petog novembra, kad je Kvajn otišao od kuće, ponevši rukopis sa sobom, njima je važno.

Na Strajkovo ogromno zadovoljstvo, Čard istog trena poče naglas da nabraja gde je sve bio i šta je radio, naizgled samo da bi sebe umirio.

– Pa, ja do sedmog ništa o knjizi nisam znao – reče, ponovo se zagledavši u svoje stopalo u gipsu. – Bio sam ovde kad mi je Džeri telefonirao… Odmah sam se vratio u London… Mani me je povezao. Prenoćio sam kod kuće, Mani i Nenita mogu da potvrde… U ponedeljak sam se sastao s advokatima, u svojoj kancelariji, razgovarao sa Džerijem… Te večeri sam bio na zabavi kod bliskog prijatelja u Noting Hilu… I tada me je Mani dovezao kući… U utorak sam se ranije vratio s posla, jer sam u sredu ujutru putovao u Njujork. Tamo sam bio do trinaestog… Sutradan, četrnaestog, nisam ni izlazio iz kuće… Petnaestog…

Čardovo mrmljanje naglo je zamrlo. Možda je shvatio da nema nikakve potrebe da se pravda Strajku. Lukavo je prostrelio detektiva pogledom. Čard je naumio da obezbedi sebi saveznika, a onda je, kako se Strajku učinilo, namah dokučio da je takav odnos mač sa dve oštrice. Strajka to nije zabrinulo. Taj razgovor doneo mu je više nego što je očekivao; ako ga posle svega Čard i ne unajmi, neće izgubiti ništa osim malo novca.

Mani se odnekud stvori ispred njih.

– Da postavim za ručak? – kratko je upitao Čarda.

– Za pet minuta – uz osmeh mu odvrati Čard. – Najpre moram da se oprostim od gospodina Strajka.

Mani nestade u svojim nečujnim cipelama.

– Zlovoljan je – objasni Čard, uz snebivljiv poluosmeh. – Ne vole što su ovde. Lepše im je u Londonu.

Podigao je svoje štake s poda i ustao. Strajk se poveo za njegovim primerom, s primetno većim naporom.

– A kako je… ovaj… gospođa Kvajn? – upita Čard, sa zakašnjenjem se setivši da je red da pita, dok su se njih dvojica gegali kao neobične tronoge životinje ka ulaznim vratima. – Krupna riđokosa žena, zar ne?

– Ne – odvrati Strajk. – Sitna. Sedokosa.

– Oh – izusti Čard nezainteresovano. – Onda je to bila neka druga.

Strajk zastade ispred kuhinjskih vrata. Zastade i Čard, pa ga tobože tužno pogleda.

– Bojim se, gospodine Strajk, da me čekaju obaveze…

– I mene – ljubazno će Strajk – ali mislim da mojoj asistentkinji ne bi bilo drago da je ostavim ovde.

Čard je očigledno zaboravio na Robin, koju je onako bezdušno oterao.

– Oh, da, naravno… Mani! Nenita!

– Ona je u kupatilu – reče jedra žena, izašavši iz kuhinje s lanenom vrećom u kojoj su bile Robinine cipele.

Čekali su je u pomalo neprijatnoj tišini. Robin se napokon pojavi, kamenog lica, pa navuče svoje cipele.

Ledeni vazduh ošinu ih po licu kad su se vrata otvorila i Strajk se rukova sa Čardom. Robin je, bez reči, produžila pravo do kola pa sela za volan.

Mani se ponovo pojavi u svom preširokom kaputu.

– Odvešću se s vama do ulice – reče on Strajku. – Da proverim kapiju.

– Mogu da pozvone ako se ne bude otvorila, Mani – reče mu Čard, ali momak se i ne osvrnu, već uđe u kola.

Njih troje se ćutke odvezoše belom stazom, praćeni snegom. Mani pritisnu dugme na daljinskom upravljaču koji je bio poneo sa sobom i vratnice se glatko otvoriše pred njima.

– Hvala – reče mu Strajk, osvrnuvši se ka zadnjem sedištu. – Bojim se da nazad morate peške.

Mani frknu, izađe iz kola i zalupi vratima. Robin je upravo bila ubacila u prvu kad se Manijevo lice ukaza pored Strajkovog prozora. Ona prikoči.

– Da? – reče Strajk, otvarajući prozor.

– Nisam ga ja gurnuo – grubo će Mani.

– Kako, molim?

– Niz stepenice – reče Mani. – Nisam ga ja gurnuo. Laže.

Strajk i Robin su zurili u njega.

– Verujete li mi?

– Da – reče Strajk.

– Onda dobro – odvrati Mani, klimajući glavom. – Dobro.

Okrenu se i proklizavajući u cipelama s gumenim đonom, ode ka kući.

30.

„… kao najodaniji i najpouzdaniji prijatelj, upoznaću te sa svojim naumom. Istinu govoreći i otvoreno jedno s drugim pričajući…”

Vilijam Kongriv,
Ljubav za ljubav

Na Strajkovo navaljivanje, stali su da ručaju u *Burger kingu* na benzinskoj stanici kod Trivertona.

– Moraš nešto da jedeš pre nego što izađemo na auto-put.

Robin je bezmalo ćutke ušla za njim u restoran, ne pominjući čak ni Manijevu zaprepašćujuću izjavu. Njen hladan i pomalo mučenički pogled nije sasvim iznenadio Strajka, ali nije imao strpljenja za rasprave. Stala je u red za burgere, zato što on nije mogao da drži i štake i poslužavnik, a kad je donela hranu za mali sto od ultrapasa, on reče, trudeći se da ublaži napetost:

– Slušaj, znam da si očekivala da opomenem Čarda što se prema trebi poneo kao da si mu posluga.

– Nisam – mehanički mu se usprotivi Robin. (Sad kad je on to naglas izgovorio, učini joj se da je njena uvređenost smešna i detinjasta.)

– Misli šta god hoćeš – odvrati Strajk razdraženo slegnuvši ramenima, pa navali na burger.

Neko vreme su jeli u tišini prožetoj ozlojeđenošću, a onda je Robinina urođena iskrenost izbila na površinu:

– Dobro, jesam, malo – reče.

Okrepljen masnom hranom i ganut njenim priznanjem, Strajk reče:

– Izvukao sam važne podatke od njega, Robin. Ne možeš započeti preprirku s takvim sagovornikom u trenutku kad se on raspričao.

– Izvinjavam se što sam se ponela kao amater – rekla je, ponovo ga pecnuvši.

– O, za boga miloga – odvrati on. – Ko je rekao da si…?

– Šta si imao na umu kad si me zaposlio? – namah je upitala, spustivši svoj neraspakovan burger na poslužavnik.

Ozlojeđenost koja je nedeljama tinjala u njoj odjednom je planula. Nije je zanimalo to što joj je upravo rekao, htela je da čuje istinu. Da li je ona daktilografkinja i recepcionerka, ili nešto više? Da li je ostala uz Strajka i pomogla mu da se izvuče iz nemaštine samo da bi je on ćušnuo u stranu kao kakvu sluškinju?

– Šta sam imao na umu? – ponovi Strajk, zureći u nju. – Kako to misliš „imao na umu”…

– Ja sam mislila da ti je trebala… mislila sam da ću ići na… nekakvu obuku – naposletku će Robin, crvena kao bulka, dok su joj se oči neprirodno caklile. – Nekoliko puta si to pomenuo, ali u poslednje vreme govoriš kako bi trebalo još nekog da zaposliš. Pristala sam na malu platu – nastavila je drhtavim glasom – odbila bolje plaćen posao, uverena kako si naumio da ja budem…

Dugo potiskivana srdžba dovela ju je na ivicu suza, ali ona je odlučila da im se ne prepusti. Potencijalna partnerka koju je zamišljala pored Strajka nikad ne bi zaplakala; ona zadrta policajka hladno bi i nepokolebljivo izdržala sve nedaće…

– Mislila sam da si za mene predvideo… Nisam znala da ću se samo javljati na telefon.

– Neće biti da se samo javljaš na telefon – reče Strajk, koji je upravo dovršio svoj prvi burger i sad ju je ispod gustih veđa gledao kako se bori sa besom. – Ove nedelje si sa mnom osmatrala kuće osumnjičenih. Jutros si nam oboma spasla život na putu.

Ali Robin nije bilo lako zamajati.

– Šta si planirao kad si me zadržao?

– Nisam imao nikakav poseban plan – reče Strajk, polako i ne baš istinito. – Nisam znao da tako ozbiljno shvataš posao… da želiš na obuku…

– *Kako da ga ne shvatam ozbiljno?* – prilično glasno odvrati Robin.

Četvoročlana porodica koja je sedela u uglu malog restorana zagleda se u njih. Robin se i ne osvrnu. Odjednom se zajapurila. Dugo putovanje, studen koja joj se uvukla u kosti, Strajk koji je pojeo sav keks, njegovo iščuđavanje nad njenom umešnošću za volanom, sedenje u kuhinji sa Čardovom poslugom i sad još ovo…

– Plaćaš mi pola… *polovinu*… od onoga što bih dobijala u ljudskim resursima! Šta misliš, zašto sam ostala? Pomogla sam ti. Pomogla sam ti da rešiš slučaj Lule Landri…

– Dobro – reče Strajk, podigavši krupnu šaku s maljavom nadlanicom. – Dobro, evo kako stoje stvari. Ali nemoj mene da kriviš ako ti se ne svidi ono što ćeš čuti.

Zurila je u njega, uzdrmana, ukočena na stolici ispred netaknute hrane.

– *Jesam* imao na umu da te pošaljem na obuku kad sam te zadržao. Nisam imao novca da ti platim kurseve, ali mislio sam da bi u međuvremenu mogla da učiš uz rad.

Rešena da ne popusti dok ne čuje sve što ima da joj kaže, Robin je ćutala.

– Vrlo si nadarena za ovaj posao – nastavi Strajk – ali udaješ se za nekoga ko ne podnosi to što radiš.

Robin zausti da nešto kaže, ali oćuta. Zbog osećaja da je neočekivano razotkrivena izgubila je moć govora.

– Svakoga dana odlaziš s posla tačno u minut…

– Nije istina! – razgoropadila se Robin. – Ako nisi primetio, odbila sam da uzmem slobodan dan da bih sada bila ovde, odvezla te čak do Devona…

– Zato što on nije tu – reče Strajk. – Zato što on neće saznati za to.

Osećaj da je razotkrivena pojača se. Otkud Strajk zna da je ona slagala Metjua, ako ne otvoreno, onda bar zaobilaženjem istine?

– Čak i da je tako… čak i da je to istina – odvrati kolebljivo – ja odlučujem o tome šta ću raditi u svom… Metju ne može da utiče na moj posao.

– Šesnaest godina sam proveo sa Šarlot, šesnaest godina smo se rastajali i mirili – reče Strajk, pa uze i drugi burger. – Više nismo bili zajedno nego što jesmo. Mrzela je moj posao. Zbog toga smo i raskidali… između ostalog – ispravio se, preterano savesno. – Nije mogla da razume moju posvećenost. Neki ljudi to ne mogu da shvate; za njih je, u najboljem slučaju, posao samo pitanje statusa i hvalisanja, nešto što samo po sebi nema nikakvu vrednost.

Odmotavao je burger dok je Robin zurila u njega.

– Meni treba partner koji će moći da me prati, da radi koliko i ja – reče Strajk. – Neko kome neće smetati da radi i vikendom. Ne krivim Metjua što brine za tebe…

– Ne brine.

Reči su joj izletele pre no što je stigla da razmisli. U slepoj nakani da prečuje sve što će joj Strajk reći, omakla joj se gorka istina. Činjenica je da je Metju bio prilično nemaštovit. Nije video Strajka oblivenog krvlju pošto ga je ubica Lule Landri ubo. Čak je i njen opis leša Ovena Kvajna, vezanog i oskrnavljenog, bio zamagljen gustom koprenom ljubomore kroz koju je gledao sve što je bilo povezano sa Strajkom. Njegova netrpeljivost prema njenom poslu nije imala nikakve veze sa željom da je zaštiti, a ona to još nikada sebi nije priznala.

– Moj posao može da bude opasan – reče Strajk preko još jednog povećeg zalogaja burgera, kao da je nije čuo.

– Valjda sam i ja u ponečemu doprinela – jedva prevali preko usana Robin, iako su njena usta bila prazna.

– Znam da jesi. Ne bih sve ovo postigao da nije bilo tebe – odvrati Strajk. – Zahvalan sam bogu na onom nenamernom propustu koji su napravili u agenciji za zapošljavanje. Neizmerno si mi pomogla, onako kako niko nikada… nemoj sad još da plačeš, jebote, ono četvoro ionako ne prestaju da pilje.

– Baš me briga – reče Robin lica zagnjurenog u punu šaku maramica, a Strajk se nasmeja.

– Ako je to ono što želiš – nastavi, gledajući je u ričkastozlatno teme – ići ćeš na kurs za osmatranje čim nabavim pare. Ali ako budeš moj stručni partner, dešavaće se da zahtevam od tebe nešto što se Metjuu možda neće svideti. To je sve što mogu da kažem. Sama ćeš morati da se izboriš s tim.

– I hoću – odvrati Robin, potiskujući poriv da kliče na sav glas. – Upravo to želim. Zato sam i ostala.

– Onda se malo razvedri, dođavola, i pojedi taj burger.

Robin je bilo teško da jede koliko joj se steglo u grlu. Bila je potresena, ali i ushićena. Nije se prevarila: Strajk je video u njoj ono što ga je i samog podsticalo. Njih dvoje ne rade samo za platu…

– Dobro, pričaj mi o Danijelu Čardu – rekla je.

Pričao joj je, a ona četiri njuškala su u međuvremenu pokupila svoje stvari i krenula, i dalje krišom poglédajući par čiju raspravu nisu mogli sasvim da dokuče (Da li je to bila ljubavna čarka? Porodični sukob? Kako su to tako brzo razrešili?).

– Paranoičan, samoživ, čudak – završio je Strajk pet minuta kasnije – ali nije isključeno da ima nečeg u tome što je rekao. Možebiti da je Džeri Vol-

grejv stvarno sarađivao s Kvajnom. S druge strane, možda je dao otkaz jer mu je Čard dozlogrdio, budući da s njim sigurno nije lako raditi. – Jesi za kafu?

Robin pogleda na sat. Sneg je i dalje padao; strahovala je od zastoja na putu, zbog kojih bi mogla da zakasni na voz za Jorkšir, ali posle njihovog razgovora, odlučila je da pokaže koliko je posvećena poslu, te je prihvatila. Kako god bilo, htela je još nešto da kaže Strajku kad već sedi licem u lice s njim. Ni izdaleka ne bi bilo tako zabavno kad bi mu to saopštila u kolima, dok sedi pored nje, te ne može da vidi njegovu reakciju.

– I ja sam saznala ponešto o Čardu – reče, pošto je ponovo sela za sto s dve šolje kafe i pitom od jabuka za Strajka.

– Iz tračarenja njegove posluge?

– Ne – odvrati Robin. – Njih dvoje jedva da su mi se obratili dok sam bila u kuhinji. Oboje su delovali nakrivo nasađeni.

– Čard kaže kako im nije pravo što sede u Devonu. Radije bi da odu u London. Jesu li oni brat i sestra?

– Mislim da su majka i sin – reče Robin. – On joj se obraćao s „mamu”. Kako god bilo, zamolila sam da mi kažu gde je toalet i ispostavilo se da se onaj za poslugu nalazi tik uz atelje. Danijel Čard se dobro razume u anatomiju – dodade Robin. – Zidovi su puni kopija Leonardovih anatomskih skica, a u jednom uglu ima anatomski model od voska. Deluje jezivo. A na slikarskom stalku – nastavila je – nalazi se vrlo detaljan crtež Manija, momka za sve. Akt, u ležećem položaju.

Strajk spusti šolju s kafom.

– To su vrlo zanimljive pojedinosti – polako reče.

– Znala sam da će ti se svideti – primeti Robin uz skroman osmejak.

– Baca zanimljivo svetlo na Manijevu tvrdnju da nije on gurnuo svog gazdu niz stepenice.

– Nimalo im nije bilo pravo što si došao – reče Robin – a za to sam možda ja kriva. Rekla sam da si privatni detektiv, ali Nenita ne govori engleski tako dobro kao Mani i nije me razumela, te sam joj objasnila da si neka vrsta policajca.

– Nateravši ih da zaključe kako me je Čard pozvao da bi se žalio na Manijevo nasilno ponašanje.

– Jel’ Čard to pomenuo?

– Nijednom rečju – odvrati Strajk. – Daleko više ga je uzrujala Volgrejvova navodna izdaja.

Pošto su otišli u toalet, ponovo su izašli na hladno parkiralište, čkiljeći pred vejavicom dok su žurili ka kolima. Ledena pokorica već se bila uhvatila na krovu tojote.

– Stižeš na vreme na Kings Kros, jelda? – upita Strajk, pogledavši na svoj sat.

– Osim ako ne naletimo na zastoj – reče Robin, krišom kucnuvši o drvenu lajsnu na unutrašnjoj strani vrata.

Upravo su bili izašli na M4, gde su na svakih nekoliko stotina metara bila postavljena upozorenja na vremenske uslove, i ograničenja brzine na osamdeset kilometara, kad je Strajku zazvonio mobilni.

– Ilsa? Šta ima?

– Zdravo, Korme. Pa, moglo je da bude i gore. Nisu je uhapsili, ali su je žestoko ispitivali.

Strajk uključi spikerfon kako bi i Robin mogla da čuje, a onda su oboje slušali, istovremeno se usredsređeno mršteći dok su kola milila kroz snežne vrtloge što su se razbijali o vetrobransko staklo.

– Sasvim je izvesno da sumnjaju na nju – reče Ilsa.

– Na osnovu čega?

– Na osnovu prilike – odvrati Ilsa – i njenog držanja. Zaista samu sebe zakopava. Vrlo osorno je odgovarala na pitanja i neprekidno je pričala o tebi, izazvavši njihov bes. Rekla je kako ćeš ti otkriti ko je to uradio.

– Dođavola – reče Strajk malodušno. – A šta su našli u podrumu?

– A da, to. Progoreo tepih umrljan krvlju, usred gomile starudije.

– Uuu, jaka stvar – odvrati Strajk. – Mogao je godinama da trune tamo.

– To će forenzičari utvrditi, ali slažem se s tobom, nikakvo veliko otkriće budući da još nisu našli utrobu.

– Znaš za utrobu?

– Dosad su svi već saznali za utrobu, Korme. Bilo je na vestima.

Strajk i Robin se zgledaše.

– Kad?

– Pre nekoliko sati. Mislim da je policija znala da će to biti objavljeno, zato su je i priveli, nadajući se da će izvući nešto iz nje pre nego što se pročuje.

– To je istrtljao neko iz njihove družine – ljutito će Strajk.

– A to što ti tvrdiš ozbiljna je optužba.

– Saznao sam od novinara koji je platio panduru da mu ispriča.

– Družiš se sa vrlo zanimljivim svetom, jelda?

– U mom poslu to je neizbežno. Hvala ti što si mi javila, Ilsa.

– Nema na čemu. Gledaj da je izbaviš od zatvora, Korme. Prilično mi se svidela.

– Ko je to bio? – upita Robin kad je Strajk završio razgovor.

– Stara školska drugarica iz Kornvola; advokat. Udala se za jednog od mojih drugara iz Londona – reče Strajk. – Uputio sam Leonoru na nju zato što… sranje.

Uznemirili su se kad su pred sobom ugledali dugačku kolonu vozila. Robin je prikočila i polako se zaustavila iza jednog pežoa.

– *Sranje* – ponovio je Strajk, okrznuvši pogledom Robinin profil.

– Još jedna nesreća – reče ona. – Vidim rotaciona svetla.

Namah zamisli Metjuov izraz lica dok mu saopštava, preko telefona, kako ne može da stigne, zato što je zakasnila na spavaća kola. Ne može da stigne na sahranu njegove majke… *ko još može da propusti sahranu?* Već je trebalo da bude tamo, u kući Metovog oca, da pomaže, da olakša Metu. Njena mala torba već je trebalo da bude u njenoj staroj sobi u roditeljskoj kući, odeća za sahranu ispeglana i okačena u ormanu, sve spremno za odlazak u crkvu narednog jutra. Sahranjuju gospođu Kanlif, ženu koja je trebalo da joj bude svekrva, ali ona je odlučila da se odveze kroz sneg sa Strajkom, a sad su zarobljeni trista dvadeset kilometara daleko od crkve u kojoj počiva telo Metjuove majke.

Nikad mi neće oprostiti. Nikad mi neće oprostiti ako zbog ovoga ne stignem na sahranu…

Zašto je baš danas morala da se suoči s takvim izborom? Zašto je baš danas vreme moralo ovako da se pokvari? Stomak joj se skvrčio od zebnje, a vozila se nisu pomerala.

Strajk je ćutao, ali je upalio radio. Muzika grupe Take That ispunila je kola dok su momci pevali o napretku savremenog društva, naspram čamotinje

koja je vladala u prošlosti. Robin je osećala kako joj muzika igra po živcima, ali ništa nije rekla.

Vozila ispred njih pomerila su se za nekoliko pedalja.

O, bože, molim te, pusti me da na vreme stignem na Kings Kros, molila se Robin u sebi.

Četrdeset pet minuta su mileli kroz sneg, dok je popodnevna svetlost zamirala oko njih. Ono vreme do polaska noćnog voza koje je Robin delovalo kao nepregledan okean sad joj je izgledalo kao bazen koji se munjevito prazni. A ona bi mogla da ostane na suvom.

Sad su već mogli da vide sudar ispred sebe: policijska kola, rotaciona svetla, smrskan polo.

– Stići ćeš – reče Strajk, prvi put se oglasivši otkako je upalio radio, dok su čekali da ih saobraćajac propusti. – Biće napeto, ali stići ćeš.

Robin mu nije odgovorila. Znala je da je za sve sama kriva, da on nema ništa s tim; on joj je ponudio da uzme slobodan dan. Ali ona je navaljivala da pođe s njim u Devon, slagala je Metjua da nema više mesta ni u jednom dnevnom vozu. Bolje da je prestajala ceo put od Londona do Harogejta nego da propusti sahranu gospođe Kanlif. Strajk je bio šesnaest godina sa Šarlot, iako s prekidima, a njegov posao ih je zauvek razdvojio. Ona nije želela da izgubi Metjua. Zašto je to uradila; zašto je ponudila Strajku da ga poveze?

Na putu je vladao pravi krkljanac. U pet sati su se, usred popodnevnog špica, zatekli ispred Redinga, gde su ponovo morali da se zaustave. Strajk je pustio vesti na radiju. Robin je pokušala da se usredsredi na ono što će čuti o Kvajnovom ubistvu, ali srce joj je već bilo u Jorkširu, kao da je preskočilo svu tu gužvu i sve te neumoljive snežne kilometre koji su je delili od rodnog grada.

„Policija je danas potvrdila da je ubijeni pisac Oven Kvajn, čije je telo pronađeno pre šest dana u kući u Barons Kortu u Londonu, skončao isto kao junak njegove poslednje neobjavljene knjige. Još niko nije uhapšen za ovo zlodelo.

Nešto ranije danas, inspektor Ričard Anstis, koji vodi istragu, dao je izjavu za novinare.”

Anstis je, primetio je Strajk, zvučao usiljeno i napeto. Jasno je bilo da ta izjava nije njegova zamisao.

„Saslušaćemo sve one koji su imali pristup rukopisu poslednjeg romana

gospodina Kvajna…”

„Možete li nam reći kako je tačno gospodin Kvajn ubijen, inspektore?”, začuo se nestrpljiv muški glas.

„Čekamo detaljan forenzički izveštaj”, odvratio je Anstis, kojeg uto prekinu neka novinarka.

„Možete li da potvrdite da je ubica osakatio gospodina Kvajna?”

„Delovi utrobe gospodina Kvajna uklonjeni su s mesta zločina”, odgovorio je Anstis. „Pratimo nekoliko tragova, no ujedno apelujemo na sve one koji nešto znaju, da nam se jave. Reč je o svirepom zločinu i smatramo da je počinilac izuzetno opasan.”

– Zar opet?! – zavapi Robin, a Strajk podignu glavu i ugleda zid crvenih rotacionih svetala. – Zar još jedna nesreća…?

Strajk ugasi radio, otvori svoj prozor pa proturi glavu na uskovitlani sneg.

– Nije – doviknu joj. – Neko se zaglavio pored puta… u smetu… očas ćemo krenuti – uveravao ju je.

Ali prošlo je još četrdeset minuta pre no što su raščistili put. Sve tri trake bile su zakrčene kolonama vozila koja su milela.

– Neću stići – reče Robin, suvih usta, kad su se napokon domogli oboda Londona. Bilo je deset i dvadeset.

– Hoćeš – odvrati Strajk. – Isključi to čudo – reče, pa ućutka uređaj za navigaciju – i nemoj da skrećeš na taj izlaz…

– Ali moram tebe da ostavim…

– Pusti ti mene, ne moraš nigde da me ostavljaš… sledeće skretanje levo…

– Ne mogu tamo, to je jedan smer!

– Levo! – viknuo je, zgrabivši volan.

– Nemoj, opasno je…

– Radije bi da propustiš prokletu sahranu? Sklanjaj nogu! Sad prva desno…

– Gde smo?

– Znam šta radim – reče Strajk, čkiljeći kroz sneg. – Samo pravo… otac mog ortaka Nika je taksista, on me je naučio nekim prečicama… ponovo de-

sno… ne obraćaj pažnju na taj znak, ko će u ovo doba da izađe iz te uličice, još po ovakvom vremenu?! Nastavi pravo, pa skreni levo na semaforu!

– Ne mogu tek tako da te ostavim na Kings Krosu! – uzviknu ona, slepo slušajući njegova uputstva. – Ne možeš da voziš, i šta ćeš s ovim?

– Jebeš kola, nešto ću smisliti… tamo, druga desno…

U pet do jedanaest kule Sent Pankras ukazaše se kroz sneg poput priviđenja.

– Zaustavi kola, izađi i trči – reče Strajk. – Javi mi se ako se ukrcaš. Ako ne uspeš, ja ću i dalje biti ovde.

– *Hvala ti*.

I ona otrča preko snega s malom torbom koja joj se njihala u ruci. Strajk ju je gledao kako nestaje u tami, zamišljao je kako se zanosi na klizavom podu stanične zgrade, ali ostaje na nogama, izbezumljeno zureći ka peronima… Zaustavila je kola, onako kako joj je on rekao, na ivičnjaku, na mestu gde je zabranjeno ne samo parkiranje već i zaustavljanje. Ako stigne na voz, on će ostati nasukan u kolima koja ne može da vozi, a onda će ih oni iz parking-servisa sigurno odvući.

Zlatne kazaljke na satu Sent Pankrasa neumoljivo su se pomerale. Strajk je u mislima video kako se vrata na kompoziciji uz tresak zatvaraju dok Robin trči peronom, a ričkastozlatna kosa leprša za njom…

Prošao je ceo minut. Prikovao je pogled za ulaz u stanicu i čekao.

Nije se pojavila. I dalje je čekao. Prošlo je pet minuta. Šest minuta.

Zazvonio mu je mobilni.

– Jesi li uspela?

– U poslednjem trenutku… upravo je kretao… Kormorane, hvala ti, mnogo ti hvala…

– Nema na čemu – rekao je, gledajući unaokolo u mrko zaleđeno tlo, u dubok sneg. – Srećan put. Bolje da se sad izvučem odavde. I čuvaj se sutra.

– *Hvala ti!* – ponovila je kad je prekinuo vezu.

Dužan je bio bar toliko da joj učini, pomislio je, posegnuvši za štakama, no i pored toga, užasnuo se svestan da će pešačiti snežnim Londonom na jednoj nozi, i papreno platiti kaznu zato što je iznajmljena kola ostavio bezmalo nasred ulice.

31.

„Opasnost, podsticaj za sve velike umove.”

Džordž Čepmen,
Osveta Bisija d’ Amboaza

Danijelu Čardu se ne bi svideo unajmljeni stančić u potkrovlju Danske ulice, pomisli Strajk, osim ako bi otkrio izvesnu sirovu draž u izradi starog tostera ili stone lampe, ali za čoveka s jednom nogom taj stan vredeo je mnogo više. U subotu ujutru još nije mogao da pričvrsti protezu na koleno, ali sve mu je, ionako, bilo nadohvat ruke; u dva skoka je mogao da pređe s kraja na kraj stana; imao je toplu vodu, cigarete i hranu u frižideru. Tog dana, dok je kroz zamagljena okna gledao sneg koji je napadao na prozorsku dasku, Strajk je osetio iskrenu privrženost prema svom gnezdašcu.

Posle doručka je legao na krevet i pušio sa šoljom jakog crnog smeđeg čaja pored sebe, na kutiji koja mu je služila kao noćni ormarić, namršten, ali ne zbog zlovolje, već usled usredsređenosti.

Ni posle šest dana ništa.

Ni traga od Kvajnove utrobe, niti od bilo kakvog forenzičkog dokaza koji bi ukazao na potencijalnog ubicu (a znao je da bi neka zalutala vlas kose ili otisak sprečili jučerašnje jalovo ispitivanje Leonore Kvajn). Niko više nije video onu tajanstvenu priliku koja je ušla u kuću nedugo pre Kvajnovog ubistva (da li je policija zaključila da se susedu s debelim staklima naočara to samo učinilo?). Ni traga od oružja kojim je počinjeno ubistvo, okrivljujućih snimaka neočekivanih posetilaca u Talgart Roudu, sveže prekopane zemlje – koju je primetio neki šetač ljubitelj prirode – humke ispod koje počiva raspala utroba, umotana u crnu burku, ni traga od Kvajnove torbe s rukopisom *Bombiksa Morija*. Nije bilo ničega.

Ni posle šest dana. Svojevremeno mu je uspevalo da pohvata ubice za šest sati, mada su to, ruku na srce, bili amaterski zločini, izvršeni u besu i očajanju, s bujicom dokaza koja je pokuljala zajedno s krvlju i panikom aljkavih krivaca i zapljusnula sve oko njih.

Kvajnov ubica je drugačiji, nastran i zlokoban.

Kad je prineo šolju ustima, Strajk je ponovo u mislima ugledao Kvajnovo

truplo, jasno kao da gleda fotografiju na svom mobilnom. Bio je to pravi igrokaz, pozorišna scena.

Uprkos svim razumnim objašnjenjima koja je ponudio Robin, morao je da se zapita zašto bi neko to uradio. Iz osvete? Umobolje? Da bi prikrio nešto? (Šta?) Forenzički dokazi su uništeni hlorovodoničnom kiselinom, vreme smrti nepoznato, ubičin ulazak u kuću i odlazak s mesta zločina neprimećeni. *Brižljivo isplanirano. Svak detalj promišljen. Nijednog traga ni posle šest dana…* Strajk nije verovao Anstisovoj izjavi da policija prati nekoliko tragova. Naravno, stari prijatelj mu više ne prosleđuje informacije posle onih usiljenih upozorenja da se drži podalje, da se čisti.

Strajk je odsutno otresao pepeo sa starog džempera pa ponovo pripalio cigaretu na opušak one upravo dogorele.

Smatramo da je počinilac izuzetno opasan, rekao je Anstis novinarima, a ta izjava je, po Strajkovom mišljenju, mučno očigledna, no ujedno i neobično obmanjujuća.

Preplaviše ga uspomene: uspomene na uzbudljivu pustolovinu povodom osamnaestog rođendana Dejva Polvorta.

Polvort je je bio Strajkov drug iz detinjstva; poznavali su se još od jaslica. Kasnije je Strajk s vremena na vreme odlazio iz Kornovola i vraćao se, a njihovo druženje bi se posle svakog povratka nastavilo tamo gde ga je Strajkova ćudljiva majka prekinula.

Dejv je imao strica koji se još kao momčić preselio u Australiju i u međuvremenu zgrnuo ogromno bogatstvo. Pozvao je bio svog bratanca da ga poseti, da zajedno proslave njegov osamnaesti rođendan i rekao mu da može da povede i druga.

Dva mladića prešla su pola sveta; bila je to najuzbudljivija pustolovina u njihovim dečačkim danima. Velika čika Kevinova kuća na obali bila je sva u staklu i sjajnom drvetu, sa šankom u dnevnoj sobi; blistava površina vode svetlucala je poput dijamanata na zaslepljujućem suncu dok su na roštilju cvrčali ogromni ružičasti rakovi; neobičan izgovor meštana, pivo – mnogo piva, plavokose devojke s nogama boje karamele kakve nikad nisu videli u Kornvolu, a onda, baš na Dejvov rođendan, morski pas.

„Opasni su samo ako ih izazivaš”, rekao je čika Kevin, koji je uživao u ronjenju. „Zato nemojte da ih dirate momci, jasno? Bez glupiranja.”

Ali za Dejva Polvorta, zaljubljenika u more, koji je kod kuće surfovao, ribario i jedrio, glupiranje je bilo smisao života.

Ugledali su rođenog ubicu s bezizraznim mrtvim pogledom i nizom sabljastih zuba, crnu ajkulu koja je lenjo i ravnodušno zurila dok su plivali iznad nje, zadivljeni njenim glatkim vretenastim telom. Strajku bi posle tog susreta dovoljno bilo da se kroz azurnu maglinu otisne ka površini, ali Dejv je morao da je dodirne.

I dan-danas ima ožiljak: ajkula mu je otkinula dobar deo podlaktice i bezmalo je sasvim izgubio osećaj u desnom palcu. Ta povreda nije uticala na njegovu radnu sposobnost: Dejv je inženjer u Bristolu, a u *Viktori inu*, gde on i Strajk još uvek ponekad popiju dum bar, kad se sretnu u Kornvolu, svi ga zovu „drugar”. Svojeglav, nepromišljen, rođeni hazarder, Polvort i dalje roni u slobodno vreme, mada danas u širokom luku zaobilazi ajkule u Atlantskom okeanu.

Na tavanici iznad Strajkovog kreveta ukazala se poveća pukotina. Shvatio je da je dotad nije primetio. Pratio ju je pogledom, prisećajući se one senke u morskoj dubini i iznenadnog oblaka crne krvi, trzaja Dejvovog tela i njegovog nemog krika.

Pomislio je kako ga ubica Ovena Kvajna podseća na crnu ajkulu. U ovom slučaju među osumnjičenima nema mahnitih predatora koji nasumično napadaju. Niko od njih nema nasilnu prošlost. Nema znakova koji bi, kako to često biva kad ispliva neki leš, ukazali na nečiju sklonost ka nasilničkom ponašanju, niko od njih nije za sobom ostavio krvave tragove kakvi se vuku iza vreće pune droba namenjenog izgladnelim psima. Ovaj ubica je retka i neobična zverka: jedan od onih koji uspešno skrivaju svoju pravu prirodu sve dok ih nešto ne uznemiri. Oven Kvajn je, kao Dejv Polvort, nesmotreno izazivao prikrivenog ubicu i napujdao ga pravo na sebe.

Strajk je mnogo puta čuo klimavu teoriju da se u svakom od nas krije potencijalni ubica, ali on u to nije verovao. Nema sumnje da ima onih koji ubijaju s lakoćom i uživanjem: video je nekoliko takvih. Mnogo je onih koji su uspešno istrenirani da nekome oduzmu život. Ljudi ubijaju kad su saterani u ćošak, kad su u prednosti nad protivnikom ili iz samoodbrane, otkrivajući da su kadri da proliju nečiju krv kad im se učini da drugog izlaza nema; ali ima i onih koji se skamene, te čak ni pod najopasnijom pretnjom nisu u stanju da iskoriste prednost, da ugrabe priliku, da razbiju najveći tabu.

Strajk nije potcenjivao onog koji je vezao, udario i rasporio Ovena Kvajna. Čovek koji je to učinio postigao je svoj cilj neometano, uspešno se oslobodio dokaza i kao da se posle tog čina nimalo nije uznemirio niti je podlegao griži savesti, bar ne toliko da bi bilo kome ukazao na svoje zlodelo. Sve to govori da je reč o opasnoj jedinki, *izrazito* opasnoj ako se oseti ugroženom. Sve

dok smatra da je bezbedna, dok zna da ne izaziva sumnju, ne predstavlja opasnost po okolinu. Ali ako je neko ponovo takne… ako je dirne u tačku u koju ju je možda Oven Kvajn pogodio…

Jebem ti, promrmlja Strajk pa usplahireno ispusti cigaretu u pepeljaru pored sebe; nije ni primetio da mu je dogorela do prstiju.

Onda, šta bi trebalo da preduzme? Ako iza tog zločina nije ostao praktično nikakav trag, pomislio je, moraće da krene tragom koji vodi *ka* zločinu. Kako ništa od onoga što je usledilo posle Kvajnove smrti nije urodilo plodom, vreme je da zaviri u poslednjih nekoliko dana njegovog života.

Strajk je uzeo mobilni i zagledao se u njega, duboko uzdahnuvši. Da li se u toj spravici, zapitao se, krije bilo kakva mogućnost da se dokopa prvog delića informacije za kojom traga? U mislima je preleteo preko podužeg spiska svojih poznanika, odbacujući usput jednog po jednog. Napokon je, bez mnogo poleta, zaključio da će mu prvi izbor, po svoj prilici, pomoći da postigne cilj: njegov polubrat Aleksander.

Njih dvojica imaju istog čuvenog oca, ali nikad nisu živeli pod istim krovom. Al je devet godina mlađi od Strajka i zakoniti je sin Džonija Rokbija, što znači da se njihovi životni putevi ni u jednoj tački nisu mogli ukrstiti. Al se školovao u privatnoj školi u Švajcarskoj i sad je ko zna gde: u Rokbijevoj vili u Los Anđelesu, na jahti nekog repera ili čak na nekoj beloj australijskoj plaži, budući da mu je majka, Rokbijeva treća žena, iz Sidneja.

Ipak, Al je među svom ostalom Strajkovom polubraćom i polusestrama po ocu pokazao najviše volje da se zbliži s najstarijim bratom. Strajk se sećao kako ga je Al posetio u bolnici kad je izgubio nogu; bile su to čudne okolnosti, ali dirljive, kako mu se činilo sad kad se toga setio.

Al je u *Seli Ouk* došao s Rokbijevom ponudom koju je mirne duše mogao da mu pošalje imejlom: otac je bio spreman da mu pruži finansijsku pomoć kako bi otvorio detektivsku agenciju. Al je ponosno objavio očevu ponudu, smatrajući je dokazom njegovog čovekoljublja. Strajk je pak bio siguran da nije to u pitanju. Podozrevao je da su se Rokbi ili njegovi savetnici uzvrteli iz straha da će taj sakati, odlikovani veteran prodati nekome priču o svom životu. Ono čovekoljublje trebalo je da ga ućutka.

Strajk je odbio očevu velikodušnu ponudu, a onda su njega odbile sve banke u kojima je pokušao da uzme pozajmicu. Tada je krajnje nerado pozvao Ala, ponovo odbacio mogućnost da uzme novac od oca, kao i njegov predlog da se sastanu, ali je saopštio bratu da bi prihvatio pozajmicu. Rokbi je to, očigledno, doživeo kao uvredu, te su nedugo nakon toga njegovi advokati proga-

njali Strajka za svaku mesečnu ratu, revnosnije od bilo kog gramzivog bankara.

Da nije zaposlio Robin, Strajk je već mogao da otplati ceo dug. Odlučio je da ostatak vrati do Božića, da više nikad ništa ne duguje Džoniju Rokbiju, i upravo zato je u poslednje vreme natovario sebi previše posla na vrat i radio po osam-devet sati dnevno čak i subotom i nedeljom. Uprkos svemu tome, teško mu je pala odluka da pozove mlađeg brata. Strajk je razumeo Alovu odanost ocu, kojeg je očigledno voleo, ali svako pominjanje Džonija Rokbija neizbežno je izazivalo napetost među njima dvojicom.

Alov telefon je nekoliko puta zazvonio, a onda se uključila govorna pošta. Strajk je, rastrzan između olakšanja i razočaranja, ostavio poruku Alu da ga pozove i prekinuo vezu.

Pošto je pripalio i treću cigaretu posle doručka, ponovo se udubio u proučavanje one pukotine na tavanici. Trag koji vodi ka zločinu… umnogome zavisi od toga kad je ubica video rukopis i dosetio se da bi to moglo da mu posluži kao matrica za ubistvo.

Ponovo je u mislima preleteo pogledom preko osumnjičenih kao da su karte koje su mu podeljene u partiji i razmotrio koliko koja vredi.

Elizabet Tasel, koja nije krila koliko je gnevna i uvređena zbog *Bombiksa Morija*. Katrin Kent, koja tvrdi da knjigu nije ni čitala. I dalje nepoznata Pipa-2011, kojoj je u oktobru Kvajn pročitao odlomke iz knjige. Džeri Volgrejv, koji je petog novembra došao do rukopisa, ali je možda, ako je verovati Čardu, i pre toga znao šta se u njemu krije. Danijel Čard, koji tvrdi da pre sedmog nije ni video rukopis i na koncu Majkl Fankort, koji je za knjigu čuo od Čarda. Da, bilo je i drugih koji su zavirili u knjigu i u potaji se kikotali nad najsočnijim delovima što su zahvaljujući Kristijanu Fišeru, a posredstvom imejla obišli ceo London, ali Strajk je smatrao krajnje neuverljivom i najmanju mogućnost da se Fišer, potom mladi Ralf iz agencije Elizabet Tasel i Nina Lasels mogu dovesti u vezu sa zločinom, budući da nijedno od njih troje nije pomenuto u *Bombiksu Moriju*, niti je bilo prisno s Kvajnom.

Strajk je pomislio kako će morati da se približi tim ljudima, da im priđe toliko blizu da može da unese pometnju u njihov život, koji je Oven Kvajn već ismejao i poremetio. S jedva malo manje otpora od onog s kojim je pozvao Ala, izlistao je kontakte u mobilnom i telefonirao Nini Lasels.

Bio je to kratak razgovor. Ona je bila oduševljena. Naravno da može da svrati kasnije. Mogla bi da im spremi večeru.

Strajk nije mogao da smisli drugi način za sakupljanje detalja iz Volgrej-

vovog privatnog života ili o Fankortovoj reputaciji književnog asasina, ali mrzak mu je bio bolni ritual nameštanja proteze, kao i pomisao da će sutra ujutru morati dobro da se pomuči ne bi li se iskobeljao iz poletnog zagrljaja Nine Lasels. Ipak, pre no što krene, uživaće u prenosu utakmice između Arsenala i Aston Vile; treba pripremiti tablete protiv bolova, cigarete, šunku i hleb.

Obuzet sopstvenom udobnošću, rastrzan između radosnog iščekivanja utakmice i mozganja o ubistvu, Strajk nije ni pomislio da pogleda kroz prozor, na snegom pokrivenu ulicu i na prolaznike, koji su uprkos ledenom vremenu izašli u obilazak prodavnica i radionica muzičkih instrumenata i kafea. Da je pogledao, možda bi opazio zgurenu priliku u crnom kaputu, naslonjenu na zid između ulaza šest i osam, kako zuri u njegov prozor. Ipak, koliko god da ga oči dobro služe, zacelo ne bi primetio skakavac koji se ritmično okretao među dugim tankim prstima.

32.

„Ustani, moj dobri anđele,
i blagoslovenom pesmom
isteraj iz mene tog zloduha
što u lakat me ćuška…”

Tomas Deker,
Plemeniti španski vojnik

Čak i sa lancima za sneg na gumama, stari porodični lendrover Robinine majke jedva se probijao putem od stanice u Jorku ka Mašamu. Jedna od najhladnijih zima u poslednjih nekoliko decenija do neprepoznatljivosti je prerušila taj drum kojim se Robin odmalena vozila, a sneg je i dalje zasipao lepezastu šaru na vetrobranskom staklu, koju su iza sebe ostavljali brisači. Vejalo je bez prestanka, i putovanje za koje joj pod uobičajenim okolnostima nije trebalo više od jednog sata sada se odužilo na tri. Robin je i dalje na trenutke pomišljala da neće stići. Ako ništa drugo, bar je razgovarala s Metjuom preko telefona i rekla mu da je blizu. On joj je ispričao kako je nekoliko njih koje očekuju još negde na putu i kako njegova tetka iz Kembridža možda neće ni uspeti da se probije.

Kad je stigla kući, Robin je izbegla dobrodošlicu njihovog balavog labradora retrivera i otrčala gore u svoju sobu, izvadila crnu haljinu i kaput, u toj žurbi pocepala jedan par čarapa, pa i ne stigavši da ispegla odeću obukla se i strčala niz stepenice u hodnik, gde su je čekali braća i roditelji.

Elakotovi su, ispod crnih kišobrana, pešačili kroz vejavicu, uz pitomi brežuljak uz koji se Robin svakog dana pela dok je išla u osnovnu školu, pa prešli preko velikog trga, koji je ujedno bio i drevno središte njenog malog rodnog grada, ostavivši iza sebe ogroman dimnjak mesne pivare. Subotnja pijaca nije ni otvarana. Nekoliko hrabrih duša koje su tog jutra prešle preko trga, ostavile su iza sebe tragove u snegu koji su skretali ka crkvi, gde je Robin ugledala grupu ožalošćenih u crnini. Krovovi bledozlatnih džordžijanskih kuća na rubovima trga bili su prekriveni svetlom ledenom pokoricom, a sneg je i dalje padao. Bela plima istrajno je plavila velike pravougaone nadgrobne spomenike na groblju.

Robin je drhtala dok su se približavali dverima Svete Bogorodice Marije, zatim prošli pored ostataka valjkastog krsta iz devetog veka koji je delovao neobično paganski, a onda je napokon ugledala Metjua na pragu bogomolje, kako stoji s ocem i sestrom, bled i tako zgodan u crnom odelu da joj je srce zaigralo. Dok ga je Robin posmatrala pokušavajući da uhvati njegov pogled, prišla mu je neka mlada žena i zagrlila ga. Robin je prepoznala Saru Šedlok, Metjuovu koleginicu s fakulteta. Njen pozdrav je možda bio malčice preslobodan, neprimeren okolnostima, ali Robin je grizla savest što je umalo zakasnila na voz, što skoro nedelju dana nije videla Metjua, te je zaključila da nema prava da se ozlovolji.

– Robin – željno je rekao kad ju je ugledao, zaboravivši da se rukuje s pridošlicama i pruživši ruke k njoj. Dok su stajali zagrljeni, osetila je kako je suze peckaju. To je, na kraju krajeva, stvaran život, Metju i dom…

– Idi sedi napred – rekao joj je, a ona ga je poslušala, ostavivši svoju porodicu u zadnjem delu crkve, pa sela u prvi red klupa pored Metjuovog zeta, koji je cupkao svoju malu devojčicu u krilu i pozdravio Robin zlovoljno klimnuvši glavom.

Tu prelepu staru crkvu Robin je dobro pamtila s božićnih, uskršnjih i žetvenih službi na koje je celog života dolazila s porodicom i drugovima iz škole. Polako je pogledom kružila od jednog do drugog poznatog detalja. Visoko povrh zasvođenog oltara stajala je slika ser Džošue Rejnoldsa (ili bar nekog od njegovih učenika) i ona se zagleda u nju, pokušavajući da sredi misli. Maglovit mističan prikaz dečaka anđela zagledanog u krst u daljini iz kojeg isijavaju zlatni zraci… *Ko ju je uistinu naslikao,* pitala se, *Rejnolds, ili neki šegrt iz njegovog ateljea?* Onda je obuze krivica što ugađa svojoj nepresušnoj radoznalosti, umesto da oplakuje gospođu Kanlif…

Pomislila je kako je za nekoliko nedelja trebalo da se uda na istom ovom mestu. Njena venčanica je stajala spremna u plakaru gostinske sobe, ali umesto nje, prolazom između klupa sada se približava kovčeg s gospođom Kanlif, blistavocrn sa srebrnim ručkama, a Oven Kvajn i dalje je u mrtvačnici… za to oskrnavljeno telo, istrulelo i sprženo, još nema blistavog kovčega…

Prestani da razmišljaš o tome, strogo je opomenula sebe kad je Metju seo pored nje, prislonivši svoju toplu nogu uz njenu.

Poslednja dvadeset četiri sata neprilike su se samo smenjivale i sad joj teško bilo da poveruje da je uistinu tu, kod kuće. Ona i Strajk mogli su da završe u bolnici, za dlaku je izbegla onu cisternu… vozač je bio sav krvav… Gospođi Kanlif verovatno ni dlaka s glave ne fali u tom sanduku postavljenom

svilom… *Prestani da razmišljaš o tome…*

Kao da joj je neki crvić uporno mileo po mislima. Možda se čovek promeni kad vidi prizore vezanih oskrnavljenih tela, možda mu to promeni pogled na svet.

Kleknula je da se pomoli, na vezeno jastuče koje joj je nažuljalo promrzla kolena. *Jadna gospođa Kanlif…* ipak, Robin nikad nije bila naročito draga Metjuovoj majci. *Budi milosrdna*, molila je Robin sebe, iako je to bila istina. Gospođi Kanlif se nije svidelo što je Metju tako dugo bio vezan za jednu devojku. Natuknula je, tako da je Robin čuje, kako je za mlade muškarce dobro da menjaju devojke, da luduju dok još mogu… Znala je da je mnogo izgubila u očima gospođe Kanlif što je prekinula studiranje.

Statua ser Marmadjuka Vivila nalazila se tačno naspram Robin. Dok je stajala slušajući crkvenu himnu, činilo joj se da on zuri u nju u svojoj jakobinskoj odori, opružen na mermernom postolju, u prirodnoj veličini, i da, pridignut na lakat, gleda u pastvu. Njegova žena ležala je na postolju ispod njega, u istovetnom položaju. Delovali su neobično stvarno u toj nedostojnoj pozi, nalakćeni na jastučiće kako bi im bilo udobnije; iznad njih su, u kamenim umecima između lukova, bile uklesane alegorične predstave smrti i smrtnosti. *Dok nas smrt ne rastavi…* Misli joj ponovo odlutaše: ona i Metju, vezani jedno za drugo dok ih smrt ne rastavi… *Ne, ne vezani… ne razmišljaj o vezivanju… Šta te je spopalo?* Bila je iscrpljena. Voz je bio pregrejan i svaki čas je usporavao, kidajući joj san; budila se obuzeta strahom da će se zaglaviti u snegu.

Metju ju je uhvatio za ruku i stegao je.

Sahrana je obavljena onoliko brzo koliko je to pristojnost dopuštala, dok je sneg vejao po njima. Nisu se zadržavali oko rake; nije samo Robin primetno drhtala.

Svi su došli u veliku kuću Kanlifovih i vrzmali se unaokolo u prijatnoj toploti. Gospodin Kanlif, uvek pomalo preglasan no što je primereno, punio je čaše i pozdravljao se s ljudima kao da su na zabavi.

– Nedostajala si mi – rekao joj Metju. – Bilo je užasno bez tebe.

– I meni – uzvrati Robin. – Volela bih da sam bila ovde.

Ponovo je slagala.

– Tetka Sju će prenoćiti ovde – reče Metju. – Pomislio sam da bih ja mogao da prespavam kod tebe, prijalo bi mi da se malo udaljim odavde. Ova nedelja je bila naporna…

– Da, sjajno – odgovori Robin, stegnuvši ga za ruku, zahvalna što *ona* neće morati da ostane kod Kanlifovih. Metjuovu sestru je smatrala napornom, a gospodina Kanlifa tiraninom.

Ali mogla bi to da istrpiš na jedno veče, strogo je rekla sebi. Imala je utisak da se nezasluženo izvukla.

I tako su njih dvoje otišli u kuću Elakotovih, nedaleko od trga. Metjuu se sviđala njena porodica; laknulo mu je kad je skinuo odelo i obukao farmerke, te je sa zadovoljstvom pomagao njenoj majci da postavi kuhinjski sto za večeru. Gospođa Elakot, krupna žena ićkastozlatne kose kao njena Robin, ukroćene u neurednu punđu, bila je blagonaklono ljubazna prema njemu; bila je radoznalog duha i poletna te je pod stare dane studirala englesku književnost na Otvorenom univerzitetu.

– Kako ide nauka, Linda? – upitao ju je dok je iz pećnice vadio tešku tepsiju.

– Radimo Vebstera, *Vojvotkinju od Malfija*, „I razum gubim zbog toga”.

– Nije lako, jelda? – nastavi Metju.

– To je citat, dušo. Oh – kašika za sipanje ispade joj u stranu zvecnuvši – sad me podseti, kladim se da sam zakasnila…

Prešla je preko kuhinje i uzela primerak *Radio tajmsa*, koji se oduvek kupuje u njihovoj kući.

– Nisam, počinje u devet. Hoću da gledam intervju s Majklom Fankortom.

– S Majklom Fankortom? – upita Robin, zbunjena. – Zašto?

– U njegovim delima oseća se jak uticaj jakobinskih tragedija – odgovori joj majka. – Nadam se da će natuknuti nešto mudro o njima.

– Ču li ti ovo? – upita Robin najmlađeg brata, Džonatana, koji se upravo bio vratio iz radnjice na uglu, kuda je bio otišao da kupi mleko.

– Evo ga na naslovnoj strani, Rob. Onog pisca kome su izvadili utrobu…

– Džone! – oštro ga preseče gospođa Elakot.

Robin je znala da njena majka nije ukorila sina zato što podozreva da Metjuu ne bi bilo milo da se priča o njenom poslu, već zbog toga što je smatrala neumesnim da se neposredno posle sahrane priča o nečijoj iznenadnoj smrti.

– Šta je bilo? – odvrati Džonatan, zaboravivši na red, pa poturi primerak *Dejli ekspresa* Robin pod nos.

Sad kad su novinari saznali kako je ubijen, Kvajn je osvanuo na naslovnim stranama.

PISAC STRAVE I UŽASA OPISAO SOPSTVENO UBISTVO

Teško da je bio pisac strave i užasa, pomisli Robin… *ali naslov dobro zvuči*.

– Šta misliš, hoće li tvoj šef to rešiti? – upita je Džonatan, prelistavajući novine. – Hoće li opet pokazati londonskoj policiji ko je glavni?

Zastala je da pročita članak preko Džonatanovog ramena, ali kad je uhvatila Metjuov pogled, brže-bolje se sklonila.

Dok su večerali paprikaš i pečeni krompir, iz njene tašne, ostavljene na pohabanoj stolici u uglu kuhinje, začu se zujanje. Pravila se da ne čuje. Tek kad su završili večeru, a Metju revnosno ostao da pomogne njenoj majci da pospremi sto, Robin izvadi telefon iz tašne da proveri poruke. Na svoje iznenađenje, ugledala je propušten poziv od Strajka. Krišom pogleda u Metjua, koji je marljivo ređao sudove u mašinu, a zatim i u ostale koji su ćaskali, pa uključi govornu poštu.

Imate jednu novu poruku, primljenu danas u sedam i dvadeset po podne.

Čuli su se šumovi otvorene linije, ali ne i glas.

Onda odjeknu tup udarac. I Strajkova udaljena vika:

„Ne, jebem li ti…”

Bolni jauk. Pucketanje otvorene linije.

Tišina. Beskonačna lomljava i struganje nečeg po podu. Glasno stenjanje, krckanje, a onda se veza prekinu.

Robin je stajala preneražena, držeći telefon uz uvo.

– Šta se desilo? – upita je otac preko spuštenih naočara kad je zastao na pola puta do kredenca, s noževima i viljuškama i ruci.

– Mislim… mislim da je moj šef… doživeo nesreću…

Drhtavim prstima pritisnula je Strajkov broj. Poziv je istog trena bio prebačen na govornu poštu. Metju je stajao nasred kuhinje i posmatrao je s neskrivenim jedom.

33.

„Okrutno je primorati ženu da žudi!”

Tomas Deker i Tomas Midlton,
Poštena kurva

Strajk nije čuo Robinin poziv zato što mu se, a da nije ni primetio, zvono na mobilnom isključilo petnaest minuta ranije, kad je telefon pao na pločnik. Nije bio svestan ni da je nehotice pritisnuo Robinin broj dok mu je telefon klizio kroz prste.

Upravo je bio izašao iz zgrade kad se to desilo. Vrata su se zatvorila iza njega i dok je čekao povratni poziv od taksija koji je nevoljno pozvao, visoka prilika u crnom kaputu natrčala je na njega u mraku. Blesak blede kože između kapuljače i šala, ispružena ruka, nevična ali odlučna, s nožem uperenim pravo u njega.

Pripremajući se da odbije napad, umalo se opet okliznuo, ali nije pao jer se odupro rukom o vrata i u tom trenutku mu je mobilni ispao. Zgranut i razjaren na tu ženu, ko god da ona bila, jer je zbog nje jednom već ozledio koleno, proderao se, ona je načas zastala, a onda se ponovo ustremila na njega.

Kad je zamahnuo štapom ka njenoj ruci sa skakvcem, opet je izvrnuo koleno. Bolno je zastenjao, a ona je odskočila, kao da je pomislila da ga je i ne znajući ubola, a onda je pobegla kroz sneg, ostavivši gnevnog i nemoćnog Strajka, kojem nije preostalo ništa drugo nego da kopa po bljuzgavici tražeći telefon.

Jebem ti i nogu!

Kad ga je Robin pozvala, on je već sedeo u taksiju koji je mileo, preznojavajući se od bolova. Slabu mu je utehu pružala činjenica da ga ono malo trougaono sečivo koje je sevalo u napadačevoj ruci nije ubolo. Koleno, na koje je pričvrstio protezu pre no što je krenuo kod Nine, ponovo je ozledio i ključao je od besa jer nije bio u stanju da pojuri tu bezumnu progoniteljku. Nikad nije udario ženu, nikad nijednu nije namerno povredio, ali kad je video nož kako mu se primiče u tami, odbacio je sve obzire. Zbunjeni taksista gledao je u retrovizor svog krupnog ljutitog putnika kako se izvija na sedištu ne bi li je uočio na nekom prometnom pločniku, povijenih ramena u crnom kaputu, s no-

žem skrivenim u džepu.

Taksi je jezdio ispod bleštavih božićnih lampiona u Oksfordskoj ulici, krhkih srebrnastih ukrasa sa zlatnim mašnama, a Strajk se borio da zauzda gnev, nimalo se ne radujući večeri na koju je krenuo. Robin ga je uporno zvala, ali čak ni vibriranje nije mogao da oseti, jer je telefon skliznuo na dno džepa na kaputu, koji je Strajk bio spustio pored sebe na sedište.

– Zdravo – reče Nina s usiljenim osmehom kad mu je otvorila vrata sat i po kasnije od ugovorenog vremena.

– Izvinjavam se što kasnim – reče Strajk, šepajući kroz hodnik. – Imao sam nezgodu kad sam izašao iz kuće. S nogom.

Ništa joj nije doneo, shvatio je, dok je stajao tamo, još u kaputu. Trebalo je da joj kupi vino ili bombonjeru, i osetio je da je Nina to primetila dok ga je odmeravala pogledom krupnih očiju; ona je znala šta je red i on se odjednom oseti kao bednik.

– I zaboravio sam vino koje sam ti kupio – slaga. – Sranje. Trebalo bi da me izbaciš iz kuće.

Dok se ona usiljeno smejala, osetio je da mu telefon vibrira u džepu i istog trena ga izvukao.

Robin. Nije mogao ni da zamisli zašto bi ga ona zvala u subotu uveče.

– Izvini – rekao je Nini – moram da se javim, hitno je, to je moja asistentkinja…

Osmeh joj je zamro na usnama. Okrenula se i otišla iz hodnika, ostavivši ga u kaputu.

– Robin?

– Jesi li dobro? Šta se desilo?

– Otkud ti znaš…?

– Preslušala sam glasovnu poruku koja je zvučala kao da si napadnut!

– Gospode, zar sam te pozvao?! Mora da je to bilo kad mi je skliznuo telefon. Da, upravo se to dogodilo…

Pet minuta kasnije, pošto je ispričao Robin šta se desilo, okačio je kaput i prateći miris, krenuo u dnevnu sobu, gde je Nina bila postavila sto za dvoje. Soba je bila osvetljena lampama; domaćica ju je ulickala, stavila sveže cveće. Oštar vonj zagorelog belog luka prožimao je vazduh.

– Izvini – ponovio je kad je ušla s tanjirom u ruci. – Ponekad zažalim što nemam neki posao s radnim vremenom od devet do pet.

– Sipaj sebi vino – hladno mu je rekla.

Taj ton mu je bio i te kako poznat. Koliko je već puta sedeo naspram žene besne zbog njegovog kašnjenja, nepažnje i nemara? Ali ovde se, bogu hvala, drama odvijala u molskoj lestvici. Da je zakasnio na večeru sa Šarlot pa samo što je ušao dobio poziv od neke druge žene, ona bi mu prosula vino u lice gađala ga tanjirima. Ta pomisao natera ga da bude blaži prema Nini.

– Detektivi su krajnje nepouzdani za izlaske – rekao je kad je seo.

– Ne bih rekla da su nepouzdani – omekšala je Nina. Pretpostavljam da je to posao koji na kraju radnog vremena ne možeš tek tako ostaviti iza sebe.

Gledala ga je onim krupnim mišjim očima.

– Noćas sam imala košmar, o tebi – rekla je.

– Mora da si sanjala ovo veče – reče Strajk, a ona se nasmeja.

– Dobro, nije bilo baš o tebi. Nas dvoje smo, zajedno, tražili Kvajnovu utrobu.

Popila je poveći gutljaj vina, zureći u njega.

– Jesmo li je našli? – uzvrati on, trudeći se da održi šaljiv ton.

– Jesmo.

– Gde? Došao sam dotle da mi je svaki trag dragocen.

– U najdonjoj fioci Volgrejvovog radnog stola – reče Nina, a njemu se učini kako je potisnula jezu. – Zapravo, bilo je baš jezivo. Krv i creva kad sam je otvorila… a ti si udario Džerija. To me je probudilo, delovalo je tako stvarno.

Popila je još malo vina, ne pipajući hranu. Strajk je već pojeo nekoliko izdašnih zalogaja (stavila je previše belog luka, ali on je bio gladan), i dok ju je slušao, pomislio je kako nije bio dovoljno saosećajan. Brzo je progutao i rekao:

– Stvarno zvuči jezivo.

– To je zbog jučerašnjih vesti – odvrati ona, netremice ga gledajući. – Niko nije znao kako je ubijen. Kao u *Bombiksu Moriju*. Nisi mi rekao – dodala je, i bič optužbe ošinu ga kroz isparenja belog luka.

– Nisam mogao – reče Strajk. – Policija odlučuje kad će obelodaniti takve

informacije.

– Bilo je na naslovnoj strani današnjeg *Dejli ekspresa*. Ovenu bi se baš svidelo što je postao udarna vest. Ali kamo sreće da nisam pročitala članak – krišom ga je okrznula pogledom.

Već se susretao s tim mučnim osećajem. Neki ljudi uzmaknu, zatečeni, kad shvate šta su videli, uradili ili dotakli. Nina ga je sad gledala kao da i on odiše zadahom smrti. Uvek je bilo žena koje privlače vojnici i policajci: kao da će preko njih i one iskusiti uzbuđenje, sladostrasno uživanje u nasilju koje bi taj muškarac mogao da vidi ili počini. Druge žene to odbija. Nina je, podozrevao je, spadala u ove prve, ali sad kad se na nju obrušila ogoljena slika svireposti, sadizma i nastranosti tog zločina, otkrila je da, zapravo, možda ipak pripada drugoj grupi.

– Juče nije bilo baš veselo na poslu – rekla je – pošto smo to saznali. Svi su bili… Ako je on ubijen na takav način, ako je ubica kopirao opis iz knjige… To smanjuje broj osumnjičenih, zar ne? Ali da znaš da se više niko ne smeje zbog *Bombiksa Morija*. Sve podseća na neki od Fankortovih zapleta za koje su kritičari rekli da su previše jezoviti… A Džeri je dao otkaz.

– Čuo sam.

– Ne znam zašto – opet joj se jezik razvezao. – Odvajkada je u *Rouper Čardu*. Ali u poslednje vreme ne liči na sebe. Stalno je gnevan, a obično je tako prijatan. I ponovo pije. Mnogo.

I dalje nije jela.

– Bio je blizak s Kvajnom? – upita Strajk.

– Mislim da su bili prisniji no što je i sam bio svestan – polako izgovori Nina. – Dugo su radili zajedno. Oven ga je izluđivao – Oven je svakoga izluđivao – ali rekla bih da je Džeri zaista potresen.

– Podozrevam da Kvajnu nimalo nije bilo po volji što mu neko uređuje knjige.

– Mislim da je umeo da bude težak – reče Nina. – Ali Džeri posle svega ne želi ni reč da čuje protiv Ovena. Opsednut je svojom teorijom o nervnom slomu. Čuo si ga na zabavi, on misli da je Oven sišao s uma i da zapravo nije kriv za ono što je napisao u *Bombiksu Moriju*. Povrh svega, i dalje je besan na Elizabet Tasel što je pustila taj rukopis. Dolazila je pre neki dan da razgovara o jednom od svojih autora…

– O Dorkas Pengeli? – upita Strajk, a Nina se umalo zagrcnu od smeha.

– Nisi valjda čitao ta sranja! „Uzdrhtala nedra” i „drevne olupine”?

– To ime ne možeš tek tako da zaboraviš – reče Strajk, razvukavši osmeh od uva do uva. – Nastavi o Volgrejvu.

– Ugledao je Liz i zalupio vrata svoje kancelarije dok je prolazila. Trebalo je da ga vidiš, samo što nije razbio ona staklena vrata. Zaista nepotrebno i preterano, svi su poskočili sa stolica. Liz izgleda sablasno – dodade Nina. Grozno. Da je otresita kao nekad, kao furija bi uletela u Džerijevu kancelariju i rekla mu da se ne ponaša kao drkadžija…

– Stvarno?

– Jesi ti lud? Liz Tasel je ozloglašena zbog svoje naravi.

Nina pogleda na sat.

– Majkl Fankort je večeras bio na televiziji; snimila sam ga – rekla je, dopunivši svoju čašu. Još nije ni takla hranu.

– Ne bi mi smetalo da ga gledamo – reče Strajk.

Pogledala ga je neobično pronicljivo, kao da procenjuje da li je došao da bi izvukao od nje informacije ili da bi uživao u njenom vitkom, dečačkom telu.

Strajkov mobilni ponovo zazvoni. Nekoliko sekundi je odmeravao uvredu koju će joj naneti ako se ponovo javi, naspram mogućnosti da od onog ko ga zove čuje nešto korisnije no što su Ninina zapažanja o Džeriju Volgrejvu.

– Izvini – rekao je potom i izvadio telefon iz džepa. Bio je to njegov brat Al.

– Korme! – začulo se kroz krčanje. – Baš mi je drago što te čujem, brate!

– Zdravo – usiljeno odvrati Strajk. – Kako si?

– Odlično! U Njujorku sam, tek sad sam video tvoju poruku. Šta ti treba?

Znao je da ga Strajk zove samo kad mu nešto treba, ali za razliku od Nine, njega to nije ozlojedilo.

– Pitao sam se da li si raspoložen da u petak odemo na večeru – rekao je Strajk – ali, ako si u Njujorku…

– Vraćam se u sredu, i baš bih voleo da odemo. Hoćeš da ja rezervišem negde?

– Može – odvrati Strajk. – Neka bude u *River kafeu*.

– Pobrinuću se za to – reče Al, ne pitajući zašto baš tamo: možda je pomislio da se Strajku prijela dobra italijanska hrana. – Javiću ti u koliko sati, važi? Baš se radujem!

Strajk je prekinuo vezu, zaustivši da se izvini, ali Nina je bila otišla u kuhinju. Raspoloženje je nepovratno splasnulo.

34.

„O, Gospode! šta sam to rekla? Moj pogani jezik!”

Vilijam Kongriv,
Ljubav za ljubav

„Ljubav je iluzija”, govorio je Majkl Fankort s televizijskog ekrana. „Iluzija, himera, obmana.”

Robin je sedela između Metjua i svoje majke na izbledeloj pohabanoj sofi. Labrador retriver je ležao na podu pored vatre, lenjo, u snu lupkajući repom po prostirci. Robin je bila sanjiva posle dve neprospavane noći i neočekivanih uzbuđenja i napetosti, ali se svojski trudila da se usredsredi na Majkla Fankorta. Gospođa Elakot je, optimistički se nadajući kako će Fankort možda provući neku mudrost koja će joj pomoći da napiše esej o Vebsteru, držala svesku i olovku u krilu.

„Svakako”, odvratio je novinar, a Fankort je nastavio:

„Ne volimo mi jedno drugo; mi volimo sopstvenu *zamisao* koju jedno o drugom imamo. Vrlo malo ljudi to razume ili se bar trudi da se zamisli nad tim. Slepo se uzdaju u svoju moć da stvore nov život. Jedina iskrena ljubav je, na kraju krajeva, ljubav prema sebi.”

Gospodin Elakot je zaspao, pored vatre i psa, glave zabačene na naslon fotelje. Tiho je hrkao, s naočarima nasred nosa. Sva tri Robinina brata neprimetno su izašla iz kuće. Bila je subota veče i prijatelji su ih čekali u *Bej horsu* na trgu. Džon je došao s fakulteta zbog sahrane, ali nije smatrao da zbog svog budućeg zeta treba da propusti dve-tri krigle blek šipa s braćom, za izgrebanim bakrenim stolom pored vatre.

Robin je podozrevala da je Metju želeo da im se pridruži, ali je procenio da bi to bilo neprikladno. Sad je morao da gleda emisiju o književnosti, što kod kuće nikad ne bi dopustio sebi. Promenio bi kanal i ne pitajući Robin, podrazumevajući da nju nimalo ne zanima šta ima da kaže taj mrzovoljan čovek koji se razmeće kitnjastim rečenicama. Nije lako osetiti naklonost prema Majklu Fankortu, pomislila je Robin. Iskrivljeni uglovi usana i izvijene obrve odavali su beskrajni prezir nadmenog čoveka. Čuveni voditelj delovao je pomalo nervozno.

„A to je i tema vašeg novog…”

„Jedna od tema, da. Umesto da kazni sebe zbog nepromišljenosti, kad shvati kako je umislio da je njegova žena drugačija, on čezne da kazni tu ženu od krvi i mesa koja ga je, po njegovom uverenju, obmanula. Upravo njegova žudnja za osvetom pokreće radnju.”

– Aha – tiho reče Robinina majka, uzevši olovku.

„Mnogi među nama, možda čak većina”, rekao je voditelj „ljubav više doživljavaju kao pročišćujući ideal, izvor nesebičnosti, nego kao…”

„Nego kao izgovor”, dovrši Fankort. „Mi smo sisari kojima je seks potreba, veza nam je potreba, tragamo za sigurnim porodičnim utočištem da bismo preživeli i da bismo se razmnožavali. One koje navodno volimo biramo iz najprimitivnijih razloga… mislim da sklonost mog junaka ka ženama uskih ramena i širokih bokova govori sama za sebe. Sve se svodi na to da se onaj koga ljubimo smeje ili miriše kao naši roditelji koji su nam u detinjstvu pružali utehu i podršku, a ostalo je projekcija, puka izmišljotina…”

„Prijateljstvo…”, započe voditelj pomalo obeshrabreno.

„Kad bih mogao naterati sebe da spavam s nekim od svojih muških prijatelja, moj život bi bio daleko srećniji i plodniji”, reče Fankort. „Na nevolju, predodređen sam da žudim za ženskim telom, koliko god ta žudnja bila jalova. Zato ubeđujem sebe da mi je jedna žena privlačnija, usklađenija s mojim potrebama i željama no neka druga. Ja sam složeno, inteligentno i maštovito stvorenje koje oseća obavezu da opravda svoj izbor, zasnovan na krajnje sirovim pobudama. Sušta je istina da smo zakopani ispod hiljadu godina fino upakovanih laži.”

Robin se zapita šta će Fankortova žena (budući da je, koliko se seća, on oženjen) pomisliti o ovome. Gospođa Elakot je, pored nje, zapisala nekoliko reči u svoju svesku.

– Ne priča o osveti – promrmlja Robin.

Majka joj pokaza svesku. Napisala je: **Kako sere.** Robin se zakikota.

Metju je s druge strane sedeo nagnut nad *Dejli ekspresom* koji je Džonatan bio ostavio na fotelji. Okrenuo je prve tri strane, gde je Strajkovo ime pomenuto nekoliko puta uz ime Ovena Kvajna, i počeo da čita članak o odluci jednog lanca prodavnica u glavnoj ulici da ne pušta božićne pesme Klifa Ričarda.

„Kritikovali su vas”, hrabro će voditelj, „zbog načina na koji opisujete že-

ne, naročito…”

„Bezmalo mogu da čujem kritičare kako su se poput bubašvaba razmileli tražeći mastionice i svoja otrovna perca, dok mi ovde razgovaramo”, reče Fankort, iskrivivši usne u nešto što je trebalo da prođe kao osmeh. „Nema ničega što bi me manje zanimalo od mišljenja kritičara o meni i mom radu.”

Metju okrenu stranicu. Robin iskosa pogleda u novine i ugleda sliku isprečene cisterne, prevrnute honde sivik i ulubljenog mercedesa.

– To je sudar koji smo za dlaku izbegli!

– Šta? – upita Metju.

Izletela se. Sledila se.

– Ovo se dogodilo na putu M4 – reče Metju podsmešljivo, jer je Robin pomislila da je izbegla tamo neki sudar; svašta, nije u stanju da prepozna auto-put na slici.

– O… da – odvrati Robin, praveći se da pažljivije zagleda tekst ispod slike.

Ali Metju se namrštio, kao da mu se namah razbistrilo.

– *Zaista* si juče umalo izbegla sudar?

Govorio je tiho, trudeći se da ne uznemirava gospođu Elakot, koja je pratila Fankortov intervju. Oklevanje je bilo kobno. Odlučujuće.

– Jesam. Nisam htela da brineš.

Zurio je u nju. Robin je čula kako njena majka, s druge strane, ponovo zapisuje nešto.

– *Ovaj* sudar? – rekao je, pokazujući na sliku, a ona klimnu glavom. – Zašto si bila na auto-putu M4?

– Morala sam da odvezem Kormorana na razgovor.

„Mislio sam na žene”, rekao je novinar, „na vaš stav prema ženama…”

– Gde je, dođavola, bio taj razgovor?

– U Devonu – reče Robin.

– U *Devonu*?

– Ponovo je zeznuo nogu. Nije mogao sam da se odveze.

– Ti si ga odvezla u *Devon*?

– Da, Mete, ja sam ga odvezla u…

– I zato nisi došla juče? Znači mogla si…

– Mete, naravno da nije zbog toga.

Bacio je novine, ustao i izjurio iz sobe.

Robin je pripala muka. Pogledala je ka vratima, koja Metju doduše nije zalupio, ali ih je zatvorio dovoljno odsečno da se njen otac protegne u snu, a labrador probudi.

– Pusti ga – posavetova je majka, pogleda prikovanog za ekran.

Robin se uzvrpoljila na sofi, očajna.

– Kormoran je morao u Devon, a nije mogao da vozi sa samo jednom nogom…

– Ne treba *meni* da se pravdaš – reče gospođa Elakot.

– Ali on sad misli da sam ga slagala kad sam mu rekla da ne mogu da dođem ranije.

– *Jesi li*? – upita je majka, i dalje čkiljeći u Majkla Fankorta. – Sedi, Rountri, ne vidim od tebe.

– Pa, mogla sam da dođem da sam doplatila kartu za prvu klasu – priznala je Robin dok je labrador zevao, istezao se, pa ponovo se smestio na prostirku. – Ali već sam bila kupila onu za spavaća kola.

– Met stalno priča kako bi daleko više zarađivala da si prihvatila onaj posao u ljudskim resursima – reče njena majka, ne odvajajući pogled od ekrana. – Zar onda ne bi trebalo da ceni to što si prištedela nekoliko penija? Sad ćuti, hoću da slušam o osveti.

Novinar se mučio da formuliše pitanje.

„Ali kad je reč o ženama, ne pridržavate se uvek… društveno *prihvatljivog*, takozvanog politički korektnog stava… pritom pre svega mislim na vaš stav prema ženama piscima…”

„Zar *opet* o tome?”, odvrati Fankort, lupnuvši se po kolenima (voditelj primetno poskoči). „Rekao sam da najveće književnice, gotovo bez izuzetka, nisu imale decu. To je činjenica. Rekao sam i da žene, uopšteno, s obzirom na svoju želju za majčinstvom, nisu u stanju da se usredsrede na samo jednu stvar, što je nužan preduslov za stvaranje književnog dela, *istinskog* književnog dela. I stojim iza svake svoje reči. To je *činjenica*.”

Robin je vrtela svoj verenički prsten, rastrzana između želje da pođe za Metjuom, da ga ubedi da nije uradila ništa loše, i besa pred pomišlju da mora da mu se pravda. Njemu je *njegov* posao na prvom mestu, uvek; nikad joj se nije izvinio što radi prekovremeno, što je zbog posla otišao na drugi kraj Londona i kući se vratio u osam uveče…

„Hteo sam da kažem”, brže-bolje je uzvratio voditelj s udvoričkim osmehom, „da bi ova knjiga mogla da ućutka te kritičare. Mislim da je glavni ženski lik opisan s mnogo razumevanja i istinskog saosećanja. Naravno”, pogledao je svoje beleške pa ponovo podigao glavu; Robin je videla koliko je napet. „Neko će neizbežno uočiti sličnost… s obzirom na samoubistvo mlade žene… pretpostavljam da očekujete, zacelo očekujete…”

„Da će glupaci zaključiti kako sam napisao autobiografski osvrt na samoubistvo svoje prve žene?”

„Ipak, neizbežno se uočava… neizbežno se postavlja pitanje…”

„Onda mi dopustite da vam nešto kažem”, odvrati Fankort pa zastade.

Sedeli su naspram dugačkog prozora s pogledom na osunčan proplanak šiban vetrom. Robin se uzgred zapita kad su snimili tu emisiju… pre nego što je pao sneg, očigledno… ali Metju joj nije izbijao iz glave. Trebalo bi da ga potraži, no ipak je ostala prikovana za sofu.

„Kad je Efi… Eli umrla”, nastavi Fankort, „kad je ona umrla…”

Snimak iz krupnog plana delovao je bolno uvredljiv. Sitne bore u uglovima njegovih očiju produbile su se kad mu se kamera približila; podigao je četvrtastu šaku da zakloni lice.

Majkl Fankort je, izgleda, plakao.

– Toliko o tome da je ljubav iluzija i obmana – uzdahnu gospođa Elakot, spustivši olovku. – Ovo ne valja. Meni trebaju krv i utroba, Majkle. *Krv i utroba*.

Ne mogavši više da sedi skrštenih ruku, Robin ustade i zaputi se ka vratima dnevne sobe. Ovo nisu uobičajene okolnosti. Metjuova majka je danas sahranjena. Dužna je da mu se izvini, da spase što se spasti može.

35.

„Ljudski je grešiti, gospodine; ako to uviđate,

onda više nema potrebe za izvinjenjima.”

Vilijam Kongriv,
Stari neženja

Nedeljna izdanja novina nastojala su da uspostave časnu ravnotežu između objektivne ocene života i rada Ovena Kvajna i zlokobne gotičke prirode njegove smrti.

„Sporedna književna figura, povremeno zanimljiva, u poslednje vreme sklona parodiranju i zasenjena savremenicima, ali istrajna u svom zastarelom stilu”, napisao je *Sandej tajms* u kolumni na prvoj strani, nagoveštavajući čitaocima daleko veća uzbuđenja napomenom: *Portret sadiste: strane 10–11*, kao i najavom članka na trećoj strani pored male slike Keneta Holivela: *Knjige i književnici: Književne ubice; Kultura*.

„Glasine o neobjavljenom romanu koji je navodno nadahnuo ubicu već su zahvatile londonske književne krugove”, obavestio je *Obzerver* svoje čitaoce. „Da njegovo objavljivanje u ovom času nije neprikladno, *Rouper Čard* bi uveliko imao bestseler.”

NASTRANOM PISCU IZVAĐENA UTROBA TOKOM SEKSUALNIH IGARA, tvrdio je *Sandej pipl*.

Strajk je u povratku od Nine Lasels kupio sve novine, iako ih je jedva nosio dok se poštapao preko snežnih pločnika. Na jedvite jade se probijajući ka Danskoj ulici, pomisli kako se nepromišljeno natovario, budući da je opet mogao da naleti na svoju progoniteljku, no nje, srećom, nije bilo na vidiku.

Kasnije te večeri opružio se na krevetu pošto je skinuo protezu, pa pročitao članke u vezi s ubistvom, zanimajući se čipsom.

Sagledavanje činjenica kroz iskrivljenu novinarsku prizmu raspirilo mu je maštu. Kad je na kraju pročitao i Kalpeperov tekst u dnevnom listu *News of the World* („Izvori bliski policiji potvrđuju da je Kvajn uživao da ga njegova žena vezuje, no ona poriče da je znala kako je nastrani pisac te noći kad je nestao otišao u svoju drugu kuću”), Strajk je gurnuo novine s kreveta, uzeo bele-

žnicu i napravio spisak sutrašnjih obaveza. Anstisove inicijale nije dodao ni pored jedne stavke ili pitanja, ali je pored napomene čovek iz knjižare i M. F., kad je snimljen? ubeležio veliko slovo R. Onda je poslao poruku Robin, podsećajući je da se čuva visoke žene u crnom kaputu i da ne ulazi u Dansku ulicu ako je spazi.

Sutradan ujutru, na svom kratkom putu od stanice metroa do Danske ulice Robin nije srela nikoga ko bi odgovarao tom opisu i kad je tačno u devet ušla u kancelariju, zatekla je Strajka kako sedi za njenim stolom i radi za kompjuterom.

– Jutro. Nije bilo ludaka napolju?

– Nijednog – odvrati Robin okačivši kaput.

– Kako je Metju?

– Dobro je – slaga Robin.

Posledice njihovog sukoba prouzrokovanog odlukom da odveze Strajka u Devon lebdele su oko Robin kao pramenovi dima. Dok su se dan posle sahrane vraćali kolima u Klapam, ta tema je sve vreme tiho ključala među njima, uz povremene neobuzdane izlive gneva; oči su joj još uvek bile otečene od suza i neispavanosti.

– Mora da mu nije lako – promrmlja Strajk, i dalje čkiljeći u monitor. – Sahranio je majku.

– Aha – reče Robin, pa ode da napuni čajnik, razdražena Strajkovom odlukom da iskaže saosećanje s Metjuom upravo danas, kad ona vapi za potvrdom da je njen verenik džangrizavo zlopamtilo.

– Šta tražiš? – upita ga kad je spustila šolju čaja na sto ispred njega, na čemu joj on nerazgovetno zahvali.

– Pokušavam da nađem kad je snimljen intervju s Majklom Fankortom – odgovori on. – Bio je na televiziji u subotu uveče.

– Gledala sam ga – reče Robin.

– I ja sam.

– Pompezni tupan – zaključi Robin kad je sela na sofu od veštačke kože, koja, ko zna zašto, pod njom nije ispustila onaj karakteristični prdež. Možda je, pomisli Strajk, to zato što je ona laka kao pero.

– Jesi li primetila nešto zanimljivo dok je pričao o svojoj pokojnoj ženi? – upita je.

– One krokodilske suze bile su malo previše – odvrati Robin – budući da je malo pre toga govorio kako je ljubav iluzija i slične gluposti.

Strajk je okrznu pogledom. Imala je svetlu, osetljivu kožu, koja je reagovala na preteranu uzrujanost; otečene oči govorile su same za sebe. Možda bi malo te netrpeljivosti prema Majklu Fankortu trebalo da preusmeri na nekog ko je daleko više zaslužuje.

– Ti misliš da se prenemagao, jelda? – upita Strajk. – I ja sam to pomislio.

Pogledao je na sat.

– Karolajn Ingls dolazi za pola sata.

– Mislila sam da su se ona i njen muž pomirili?

– To je bajata vest. Hoće da porazgovaramo zbog neke poruke na njegovom telefonu koju je videla za vikend. Dobro – reče zatim, ustajući od stola – ti gledaj da saznaš kad je taj intervju snimljen, a ja odoh da prelistam dosije ne bih li se podsetio o čemu se tu radi. Onda moram na ručak s Kvajnovim urednikom.

– A ja imam neke novosti o medicinskom otpadu iz centra pokraj stana Katrin Kent – reče Robin.

– Pričaj.

– Firma specijalizovana za odlaganje takvog otpada odnosi ga svakog utorka. Zvala sam ih – dodade Robin, a Strajk po njenom uzdahu zaključi kako taj trag, po svoj prilici, vodi u ćorsokak – i rekli su mi da nisu primetili ništa neuobičajeno u vrećama koje su pokupili u utorak posle ubistva. Pretpostavljam – nastavila je – da bi svakako videli torbu s ljudskom utrobom. Kažu da uglavnom nailaze na briseve i igle, zapečaćene u posebnim kesama.

– Ipak bi valjalo proveriti – poletno će Strajk. – Na to se svodi dobra istraga: proveriti sve mogućnosti. A trebalo bi još nešto da uradiš, ako ti ne smeta sneg.

– Prijalo bi mi da malo izađem – reče Robin, namah se ozarivši. – O čemu je reč?

– Onaj starac iz knjižare u Patniju koji tvrdi da je video Kvajna osmog – odvrati Strajk. – Trebalo bi da se vratio s odmora.

– Jasno.

Preko vikenda joj se nije pružila prilika da porazgovara s Metjuom o Strajkovoj spremnosti da je uputi na obuku. Pre sahrane nije imala kad i bilo

bi neprikladno, a posle njihove svađe u subotu uveče to bi samo delovalo kao provokacija, čak i kao nov povod za sukob. Zato je sad čeznula da izađe na ulicu, da istražuje i proverava, kako bi po povratku kući Metjuu mogla da ispriča šta je konkretno radila. Ako zahteva od nje da bude iskrena, tako će i biti.

* * *

Karolajn Ingls, plavokosa žena izmučenog lica, provela je tog jutra više od sat vremena u Strajkovoj kancelariji. Kad je napokon krenula, umrljana suzama, ali odlučna, Robin je Strajku saopštila:

– Intervju s Fankortom snimljen je sedmog novembra. Telefonirala sam u *BBC*. Potrajalo je, ali na kraju sam saznala.

– Sedmog – ponovi Strajk. – To je bila nedelja. Gde je snimljen?

– Televizijska ekipa je otišla u njegovu kuću u Ču Magni – reče Robin. – Šta je tebi privuklo pažnju u tom intervjuu?

– Pogledaj ga ponovo – odvrati Strajk. – Možda ćeš ga naći na jutjubu. Čudi me da već nisi primetila.

Pogođena tom primedbom, setila se kako je te večeri sedela pored Metjua, dok ju je on ispitivao o sudaru na auto-putu M4.

– Idem da se presvučem za *Simpson* – reče Strajk. – Zatvorićemo kancelariju pa ćemo zajedno krenuti, važi?

Četrdeset minuta kasnije rastali su se ispred stanice metroa; Robin se zaputila u knjižaru *Bridlington* u Patniju, a Strajk u restoran na keju, gde je i peške mogao da stigne.

– U poslednje vreme sam previše potrošio na taksi – nabusito joj je rekao, izbegavši da joj otkrije koliko ga je koštao najam tojote lendkruzer u kojoj ga je ostavila u petak uveče. – Previše.

Nekoliko trenutaka je gledala za njim dok se udaljavao, svom težinom se oslanjajući na štap dok je gadno hramao. Zahvaljujući odrastanju uz trojicu braće, rano je i sasvim tačno uvidela da muškarci često loše reaguju na brigu žena iz svog okruženja, ali morala je da se zapita koliko će još Strajk opterećivati svoje koleno dok jednog dana ne zaključi da je đavo odneo šalu.

Bilo je vreme podnevne pauze i dok je sedela u vozu za Vaterlo, posmatrala je dve žene kako glasno ćaskaju, s kesama punim božićnih poklona u krilu. Pod u vagonu bio je mokar i prljav, a vazduh prožet vonjem vlažne odeće i ustajalog znoja. Robin je sve vreme bezuspešno pokušavala da nađe sni-

mak Majkla Fankorta na svom telefonu.

Knjižara *Bridlington* nalazila se u glavnoj ulici u Patniju. Starovremski izlog izdeljen na četvrtasta okna bio je do vrha ispunjen novim izdanjima i polovnim knjigama, naslaganim jedna na drugu. Kad je Robin ušla u prijatnu starinsku prostoriju, oglasi se zvonce iznad vrata. Dvoje merdevina stajale su prislonjene uz visoke police s knjigama, koje su i tu bile naređane jedna preko druge. S tavanice su visile gole sijalice, toliko niske da Strajk sigurno ne bi nijednu promašio.

– Dobro jutro! – dočekao ju je vremešni gospodin u prevelikom sakou od tvida, izašavši iz zadnje sobe sa starim zastakljenim vratima, dok je pod škripao pod njim. Kad mu je prišla, zapahnu je oštar vonj znoja.

Već je bila smislila jednostavan plan, te je odmah pitala imaju li nešto od Ovena Kvajna.

– Ah! Ah! – znalački će starac. – Ne moram ni da pitam otkud odjednom toliko zanimanje za njega!

Dok ju je uvodio dublje u knjižaru, nadobudni čičica se, u maniru čoveka koji je odavno izgubio vezu sa stvarnim svetom, i ne pitajući je za dopuštenje, upustio u raspredanje o Kvajnovom zahtevnom stilu. Posle nekoliko sekundi poznanstva, samouvereno je zaključio da Robin zanimaju Kvajnove knjige samo zato što je ovaj nedavno ubijen. Nju je pak razdraživala činjenica da je to potpuno tačno.

– Imate li *Braću Balzak*? – upitala je.

– Vi, dakle, znate da nema svrhe da tražite *Bombiksa Morija* – primeti on, dok je drhtavim rukama dovlačio merdevine. – Trojica mladih novinara u neznanju su tražili upravo to.

– Zašto su vam dolazili novinari? – tobože nevešto odvrati Robin kad se starac popeo uz merdevine, otkrivši rub kratkih čarapa boje senfa iznad dotrajalih cipela.

– Gospodin Kvajn je pazario ovde nedugo pre no što je ubijen – reče stari, piljeći u hrbate na visini od skoro dva metra. – *Braća Balzak, Braća Balzak*… trebalo bi da je ovde negde… bože, bože, siguran sam da mi je ostao jedan primerak…

– Bio je ovde, u vašoj knjižari? – upita Robin.

– O da. Odmah sam ga prepoznao. Izuzetno sam cenio Džozefa Norta, a njih dvojica su, jednom prilikom, bili zajedno na festivalu *Haj*.

Dok je silazio niz merdevine, noge su mu podrhtavale sa svakim korakom i Robin se uplaši da će starac pasti.

– Proveriću u kompjuteru – reče, zadihan. – Siguran sam da imam *Braću Balzak*.

Robin je pošla za njim, razmišljajući kako je njegova tvrdnja da je prepoznao Kvajna, kojeg je pre toga video još sredinom osamdesetih godina, krajnje nepouzdana.

– Pretpostavljam da je teško ne prepoznati ga – reče. – Videla sam njegove slike. Vrlo je upečatljiv s onom tirolskom pelerinom.

– Ima oči različitih boja – otkri joj starac, zagledan u monitor jednog od prvih modela mekintoša, koji je, zaključi Robin, najmanje dvadeset godina star: svetlosmeđi četvrtasti i nezgrapni dugmići na tastaturi podsećali su na karamele. – Videlo se tek kad mu se približite. Jedno kestenjasto, drugo plavo. Mislim da je onaj policajac bio zadivljen mojom moći zapažanja i pamćenjem. Za vreme rata sam bio obaveštajac.

Pogledao je u nju sa zadovoljnim osmehom.

– Bio sam u pravu, *imam* jedan primerak… polovan. Ovuda.

Odgegao se ka prašnjavoj korpi punoj knjiga.

– To je veoma važan podatak za policiju – primeti Robin, prateći ga.

– I te kako – samozadovoljno će on. – Da bi utvrdili vreme smrti. Da, mogao sam da ih uverim da je osmog on još uvek bio živ.

– Pretpostavljam da se sećate i šta je kupio – reče Robin, obešenjački se osmehnuvši. – Volela bih da znam šta je čitao.

– Da, sećam se – uzvrati njen novi prijatelj. – Kupio je tri romana: *Slobodu* Džonatana Frenzena, *Bezimenog* Džošue Ferisa i… zaboravih treću… rekao mi je da ide na kraći odmor i da mu treba nešto za čitanje. Razgovarali smo o fenomenu digitalnih knjiga… on je bio blagonakloniji prema tim spravicama za čitanje od mene… tu je *negde* – mrmljao je, preturajući po korpi. Robin se nevoljno pridružila potrazi.

– Osmog – ponovila je. – Otkud znate da je bio baš osmi?

Budući da u tom prašnjavom okruženju, pomisli ona, svi dani liče jedan na drugi.

– Bio je ponedeljak – reče starac. – Prijatan predah je bio taj razgovor o Džozefu Nortu, za kojeg su ga vezivale veoma drage uspomene.

Robin i dalje nije znala zašto je on uveren da je to bilo baš osmog, ali pre no što je stigla da mu postavi još neko pitanje, on je s pobedničkim uzvikom iz dubine korpe izvukao staru knjigu u mekom povezu.

– Evo je. Evo je. *Znao sam* da je imam.

– Ja slabo pamtim datume – slaga Robin dok su se vraćali ka kasi s njegovim trofejom. – Pretpostavljam da nemate ništa od Džozefa Norta?

– Objavio je samo jedan roman – reče starac. – *Ka cilju*. Znam da ga imam negde, to mi je jedan od omiljenih romana…

I ponovo se uzvera uz merdevine.

– Ja stalno brkam dane – istrajno će Robin, ponovo gledajući u čarape boje senfa.

– Niste jedini – reče starac, pa razmetljivo dodade – ali ja sam vičan deduktivnom zaključivanju, ha-ha. Sećam se da je bio ponedeljak zato što svakog ponedeljka kupujem mleko i upravo sam se bio vratio iz bakalnice kad je gospodin Kvajn ušao u knjižaru.

Čekala je dok je on pretraživao police iznad nje.

– Objasnio sam policiji da mogu precizno da odredim datum zato što sam te večeri išao kod svog prijatelja Čarlsa, kao što ga, uostalom, skoro svakog ponedeljka posećujem, i jasno se sećam kako sam mu ispričao da je Oven Kvajn bio u mojoj knjižari, a onda smo Čarls i ja razgovarali o petorici anglikanskih biskupa koji su se tog dana pokatoličili. Čarls je propovednik u Anglikanskoj crkvi. Njega je to duboko pogodilo.

– Shvatam – odvrati Robin, zaključivši kako bi trebalo da proveri kad se taj „prebeg” dogodio. Starac je u međuvremenu našao Nortovu knjigu i polako je silazio niz merdevine.

– Da, sećam se – poletno je rekao – Čarls mi je polazao nekoliko upečatljivih slika rupa u tlu koje su se preko noći pojavile u Šmalkaldenu u Nemačkoj. Tokom rata sam bio raspoređen nedaleko od Šmalkaldena. Da… te večeri me je, sećam se, moj prijatelj prekinuo dok sam mu pričao o Kvajnovom dolasku u knjižaru – on se ne zanima naročito za književnost – i upitao me je: „Zar nisi ti bio u Šmalkaldenu?”, i onda mi je ispričao da se tamo pojavio ogroman krater… sutradan su u novinama objavili izuzetne slike… – gestikulirao je krhkim čvornovatim rukama.

– Pamćenje je divan dar – ponosno je objavio, pružajući Robin smeđu papirnu kesu s dve knjige, a ona mu dade novčanicu od deset funti.

– Sećam se tog kratera – reče Robin, ponovo slagavši. Izvadila je mobilni iz džepa i pritisnula nekoliko dugmića dok je on savesno brojao kusur. – Da, evo ga… Šmalkalden… zadivljujuće, tolika rupa da se pojavi niotkud.

– Ali to je bilo – nastavi ona, pogledavši ga – prvog novembra, a ne osmog.

On žmirnu.

– Ne, to je bilo osmog – odvrati on sa samouverenošću čoveka duboko pogođenog što je neko posumnjao u njegovu tvrdnju.

– Ali pogledajte ovde – reče Robin, pokazujući mu mali ekran; on podignu naočare na čelo pa se zapilji. – Sigurno ste istog dana razgovarali o poseti Ovena Kvajna i o krateru?

– Mora da je neka greška – promrmlja starac, ali Robin nije mogla da dokuči da li on pritom misli da je do greške došlo na *Gardijanovom* veb-sajtu ili da se on zbunio. Vratio joj je telefon.

– Sećate li se…?

– Da li je to sve? – glasno će starac, razdražen. – Onda, doviđenja, doviđenja.

I Robin je, prozrevši prkos sebičnog uvređenog starca, izašla praćena zveckanjem zvonca iznad vrata.

36.

„Gospodine Skandal, sa zadovoljstvom ću se posavetovati s vama o pitanjima koja je on izneo – njegove izjave krajnje su tajnovite i zagonetne.”

Vilijam Kongriv,
Ljubav za ljubav

Strajk je smatrao neobičnim predlog Džerija Volgrejva da ručaju kod *Simpsona na keju,* a još više se začudio kad se približio raskošnom kamenom pročelju s drvenim obrtnim vratima, mesinganim tablama s dnevnom ponudom jela i fenjerima. Zasvođen ulaz bio je ukrašen šahovskim poljem načinjenim od keramičkih pločica. Nikad dotada nije kročio tu, u taj restoran koji je bio institucija starog Londona. Pretpostavio je da je to stecište imućnih biznismena i dobrostojećih posetilaca iz drugih mesta.

Ipak, kako je ušao u predvorje, osećao se kao kod kuće. *Simpson* je u devetnaestom veku bio šahovski klub za gospodu a sada se Strajku obraćao starim poznatim jezikom hijerarhije, reda i istančanog ukusa. Tu su vladale zagasite klupske boje koje su muškarci odabrali bez upliva iz ženskog sveta: masivni mermerni stubovi i stabilne kožne fotelje zacelo su pružali siguran oslonac pijanim kicošima, a iza dvokrilnih vrata se, kad je prošao pored garderobe, pred njim ukazao restoran sa zidovima obloženim panelima. Kao da se vratio u neku oficirsku kasinu u koje je zalazio tokom svoje vojne karijere. Za potpun vojnički ugođaj nedostajale su još samo boje njegovog puka i kraljičin portret.

Dočekale su ga stolice s naslonima od punog drveta, snežnobeli stolnjaci i srebrni ovali na kojima su počivali ogromni rozbifi; kad je seo za sto za dvoje pored zida Strajk se zapitao šta bi Robin rekla za ovo mesto, da li bi joj tu bilo zabavno ili bi je razdražio taj pompezni tradicionalizam.

Volgrejv je stigao deset minuta kasnije, kratkovido čkiljeći po sali. Strajk podiže ruku ne bi li ga ovaj spazio, i Volgrejv se nesigurnim korakom zaputi ka stolu.

– Zdravo, zdravo. Drago mi je što vas ponovo vidim.

Njegova svetlomseđa kosa bila je neočešljana kao i prvi put kad ga je vi-

deo, a rever izgužvanog sakoa bio mu je umazan zubnom pastom. Slabašan vinski zadah zapahnuo je Strajka preko malog stola.

– Meni je drago što ste pristali da se vidimo – uzvrati Strajk.

– Nije vredno pomena. Želim da pomognem. Nadam se da vam ne smeta što smo došli ovamo. Izabrao sam ovo mesto – reče Volgrejv – zato što ovde neću naleteti ni na koga poznatog. Otac me je jednom prilikom doveo ovamo, davno je to bilo. Mislim da se otad nimalo nije promenilo.

Pogled Volgrejvovih okruglih očiju, uokvirenih naočarima s rožnatim ramom, odlutao je ka raskošnim gipsanim ukrasima na vrhu panela od tamnog drveta. Potamneo od duvanskog dima, gips je poprimio žućkastu boju.

– Dosta vam je što u radno vreme morate da trpite svoje saradnike, jelda? – upita Strajk.

– Ništa ja njima ne zameram – odvrati Džeri Volgrejv, podigavši naočare na koren nosa i mahnuvši konobaru – ali tamo je vazduh poslednjih dana nezdrav. Čašu crnog, molim vas – reče momku koji se odazvao njegovom pozivu. – Svejedno mi je, bilo kojeg.

Ali konobar u sakou s malim izvezenim amblemom s motivom šahovske table bespogovorno odvrati:

– Poslaću vam somelijea, gospodine – a zatim se povuče.

– Jeste li primetili sat iznad vrata kad ste ulazili? – upita Volgrejv Strajka, ponovo namestivši naočare. – Kažu da je stao kad je prva žena ušla ovamo 1984. Mala interna šala. A na jelovniku piše „Izbor jela”. Nisu hteli da napišu „meni”, zato što je to francuska reč. Moj otac je držao do takvih detalja. Upravo sam se bio upisao na *Oksford*, zato me je i doveo ovamo. Nije podnosio stranu kuhinju.

Strajk je nazreo Volgrejvovu slabost živaca. Navikao je da tako deluje na ljude. Nije bio trenutak da priupita Volgrejva da li je pomogao Kvajnu da napiše matricu za svoje ubistvo.

– Šta ste studirali na *Oksfordu*?

– Engleski – uzdahnu Volgrejv. – Moj otac je to hrabro podneo; on je želeo da studiram medicinu.

Volgrejv je grebuckao po stolu kao da svira akorde na harfi.

– U redakciji je napeto, zar ne? – upita Strajk.

– I te kako – odgovori Volgrejv, ponovo se osvrćući unaokolo, ovoga puta

tražeći somelijea. – Svi su potonuli otkako se saznalo kako je Oven ubijen. Ljudi brišu imejlove kao maloumni, praveći se da nikad nisu zavirili u tu knjigu, da pojma nemaju kako se završava. Više im nije zabavno.

– A bilo je? – upita Strajk.

– Tja… da, bilo je, onda kad su mislili da je Oven jednostavno zbrisao. Ljudi su skloni da se naslađuju kad vide moćnike izvrgnute podsmehu, zar ne? Ni Fankort ni Čard nisu omiljeni u svom okruženju.

Somelije je prišao i pružio Volgrejvu vinsku kartu.

– Da uzmem ja celu bocu, šta mislite? – reče Volgrejv, proučavajući izbor vina. – Pretpostavljam da ćete se vi za to pobrinuti?

– Da – odvrati Strajk, prožet strepnjom.

Volgrejv naruči bocu šato lezongara, a Strajka obuze slutnja da će je platiti najmanje pedeset funti, mada je bilo i onih koja su koštala skoro dvesta.

– Onda – oglasi se Volgrejv kad se somelije povukao, odjednom okuražen – ima li kakvih tragova? Znate li ko je to uradio?

– Još ne.

Usledi neprijatna tišina. Volgrejv podiže naočare na oznojenom nosu.

– Oprostite – promrmlja. – Bilo je nesvesno… odbrambeni mehanizam. Jednostavno… ne mogu da verujem. Ne mogu da verujem da se to dogodilo.

– Niko ne može da poveruje u tako nešto – odvrati Strajk.

Osokoljen poverljivim tonom njihovog razgovora, Volgrejv reče:

– Ne mogu da se otmem prokletom utisku da je Oven to sam sebi uradio. Da je sve to on smislio.

– Zaista? – Strajk se pažljivo zagleda u njega.

– Znam da nije bukvalno sam to sebi uradio, to mi je jasno. – Urednikovi prsti svirali su nemu skalu na ivici stola. – To je tako… tako teatralno – način na koji je ubijen. Tako je… groteskno. I… grozno je ovo što ću sad reći… najbolja reklama koju je bilo koji pisac dosad imao. Oven je voleo publicitet. Jadni Oven. Jednom mi je rekao… ovo je živa istina… jednom mi je rekao, krajnje ozbiljan, kako voli da ga njegova devojka tobože intervjuiše. Kazao je kako mu to pomaže da razbistri misli. Pitao sam ga: „Šta koristite kao mikrofon?”, okrenuvši na šalu, jasno, i znate li šta mi je on odgovorio? „Uglavnom olovke. Šta god da se nađe”.

Volgrejv prasnu u isprekidan kikot koji je više zvučao kao jecanje.

– Nesrećnik – reče. – Siroti zabludeli nesrećnik. Na kraju je potpuno sišao s uma. Pa, nadam se da je Elizabet Tasel srećna. Ona ga je napujdala.

Onaj prvi konobar ponovo je prišao s blokčetom.

– Šta ćete vi? – upita urednik Strajka, načas se usredsredivši na „Izbor jela”.

– Rozbif – reče Strajk, koji je, čekajući ga, gledao kako seku to sočno meso na srebrnom ovalu što na kolicima kruži od stola do stola. Godinama nije jeo jorkširski puding;[14] zapravo, još otkad je poslednji put išao u Sent Moz da vidi ujaka i ujnu.

Volgrejv je naručio doverskog lista, a onda je izvio vrat da vidi stiže li somelije s vinom. Kad ga je ugledao kako se približava s bocom, primetno se opustio, udobnije se namestivši na stolici. Pošto mu je somelije natočio, on popi nekoliko gutljaja, pa odahnu kao čovek kojem je upravo pružena hitna medicinska pomoć.

– Kažete da je Elizabet Tasel napujdala Kvajna – primeti Strajk.

– Kako? – odvrati ovaj, obuhvativši šakom desnu usnu školjku.

Strajk se priseti da je Volgrejv gluv na jedno uvo. A restoran se punio i postajalo je sve bučnije. On glasnije ponovi pitanje.

– O, da – reče Volgrejv. – Da, na Fankorta. Njih dvoje su voleli da jadikuju nad nepravdama koje im je Fankort naneo.

– Kakvim nepravdama? – upita Strajk, a Volgrejv popi još malo vina.

– Fankort ih je, oboje, godinama olajavao. – Volgrejv se odsutno počeša po grudima kroz izgužvanu košulju pa opet posegnu za čašom. – Ovena zbog parodije romana njegove pokojne žene; Liz zato što je stala uz Ovena… imajte na umu da niko nikad nije krivio Fankorta što je napustio Liz Tasel. Ta žena je kučka. Sad je spala na dva klijenta. Izopačena žena. Večeri verovatno provodi oplakujući sve što je izgubila: petnaest procenata od Fankortovih tantijema nije malo. Večerinke za literarne agente, filmske premijere… umesto svega toga, dobila je Kvajna, koji je intervjuisao samog sebe govoreći u hemijsku olovku, i pregorele kobasice u zadnjem dvorištu Dorkas Pengeli.

– Otkud znate da su jele pregorele kobasice? – upita Strajk.

– Dorkas mi je rekla – odvrati Volgrejv, koji je već iskapio čašu, pa se mašio za bocu da je ponovo napuni. – Zanimalo ju je zašto Liz nije došla na za-

bavu povodom godišnjice firme. Kad sam joj rekao za *Bombiksa Morija*, Dorkas me je uveravala kako je Liz divna žena. *Divna*. Kako nije znala šta je Oven napisao. Nikad nikoga nije povredila… ni muvu ne bi zgazila… ha!

– Vi se ne slažete s tim?

– Ne, tako mi boga. Upoznao sam ja neke koji su počeli u agenciji Liz Tasel. Izgledali su kao oslobođeni taoci. Siledžija. Aspida.

– Mislite da je ona navela Kvajna da napiše tu knjigu?

– Pa, ne direktno – odgovori Volgrejv. – No uzmite bilo kog pisca sklonog samozavaravanju, ubeđenog da mu se knjige ne prodaju zato što su ljudi ljubomorni na njega ili ne rade svoj posao kako treba i zatvorite ga s Liz Tasel, večito ljutitom i ogorčenom, koja trabunja kako ih je Fankort oboje izneverio, ali onda se nemojte čuditi što će taj sići s uma. Nije se potrudila ni da pročita njegovu knjigu kako treba. Da Oven nije umro, rekao bih da je dobila šta je zaslužila. Bezumnik nesrećni, nije on sredio samo Fankorta, zar ne? I nju je zavio u crno, ha-ha! Udesio je i onu hulju Danijela, i mene je udesio, sve nas je nasankao. *S-ve!*

Baš kao i neki drugi alkoholičari koje je Strajk poznavao, Džeri Volgrejv je s dve čaše vina prešao granicu i napio se. Pokreti su mu odjednom postali nespretni, izražavanje prenaglašeno.

– Mislite da je Elizabet Tasel podsticala Kvajna da napadne Fankorta?

– Nimalo ne sumnjam u to – reče Volgrejv. – Nimalo ne sumnjam.

– Ali kad sam razgovarao s njom, Elizabet Tasel je rekla kako je ono što je Kvajn napisao o Fankortu laž – primeti Strajk.

– A? – Volgrejv ponovo obuhvati šakom ušnu školjku.

– Rekla mi je – glasnije će Strajk – kako je ono što je Kvajn napisao o Fankortu u *Bombiksu Moriju* izmišljotina. Kako tu parodiju zbog koje mu se žena ubila nije napisao Fankort već Kvajn.

– Ne govorim ja o *tome* – odvrati Volgrejv, vrteći glavom kao da je Strajk malouman. – Nisam mislio na… zaboravite. Zaboravite.

Popio je bio već više od pola boce; od alkohola mu se razvezao jezik. Stajk je ćutao, znajući da bi, ako bude navaljivao, samo podstakao tvrdoglavost, tako čestu u pijanaca. Bolje je bilo pustiti ga da priča šta hoće, oprezno ga navodeći.

– Oven me je voleo – reče Volgrejv. – O, da. Ja sam umeo s njim. Tom čoveku dovoljno je bilo podgrejati taštinu i mogao si s njim da radiš šta hoćeš.

Pola sata moraš da ga uzdižeš u nebesa da bi mu zatim predložio da promeni nešto u rukopisu. Onda još pola sata laskanja za još jednu izmenu. To je bio jedini način. Nije on mene stvarno hteo da povredi. Nije bio pri sebi, nesrećnik. Hteo je da ponovo osvane na televiziji. Ali svi su bili protiv njega. Nije mu bilo jasno da se igra vatrom. Pogođen umoboljom.

Volgrejv se zavali na stolici i sudari se glavom s krupnom napirlitanom ženom koja je sedela iza njega. – Pardon! Pardon!

Dok je zurila preko ramena, žena je povukla svoju stolicu, a pribor za jelo zazvecka na stolnjaku.

– Šta uopšte znači ta priča o Koljaču? – upita Strajk.

– A? – odvrati Volgrejv.

Ovoga puta Strajk je bio siguran da je pokrivanje ušne školjke šakom obično prenemaganje.

– Koljač…

– Koljač jednako urednik, očigledno – reče Volgrejv.

– A krvava vreća i kepec kojeg ste udavili?

– To je simbolika – odvrati Volgrejv, lako zamahnuvši rukom i umalo oborivši čašu s vinom. – Metafora neke njegove zamisli koju sam ja odbacio, nekolikih ljupko izatkanih redaka koje sam isekao. Povredio sam ga.

Strajk je mnogo puta dosad čuo unapred naučene odgovore, no ovaj mu je delovao previše navežbano, olako i prebrzo izgovoren.

– Samo to?

– Pa – nasmeja se Volgrejv – nikad nijednog kepeca nisam udavio, ako na to mislite.

Pijanci su nezgodni sagovornici kad iz njih treba izvući odgovor. Dok je radio u Odeljenju za specijalne istrage, nije imao mnogo iskustva s pijanim svedocima. Sećao se treštenog majora čija je dvanaestogodišnja ćerka otkrila da je u svojoj školi u Nemačkoj trpela seksualno zlostavljanje. Kad je Strajk došao u njihovu kuću, major je nasrnuo na njega s razbijenom bocom. Strajk ga je oborio. Ali ovde u civilnom svetu, sa somelijeom koji nadgleda sto, taj pijani dobroćudni urednik mogao je jednostavno da ustane i ode, a Strajk ne bi mogao ništa da učini. Mogao je samo da se nada da će mu se ukazati prilika da ponovo potegne pitanje Koljača, da će zadržati Volgrejva na stolici i navesti ga da priča.

Kolica su se zaputila pravo ka Strajku. Odrezak od škotskog rozbifa svečano je isečen ispred njega, dok su Volgrejvu poslužili doverskog lista.

Nema taksija naredna tri meseca, strogo reče Strajk u sebi, naslađujući se, dok su mu na tanjir ređali jorkširski puding, krompir i paškanat. Kolica se otkotrljaše dalje. Volgrejv je bio popio već dve trećine boce i zagledao se u ribu na svom tanjiru, kao da se pita otkud ona tu. Onda je s dva prsta uzeo krompirić i prineo ga ustima.

– Da li je Kvajn imao običaj da razgovara s vama o onome o čemu piše, pre no što bi vam predao rukopis? – upita ga Strajk.

– Nikad – reče Volgrejv. Jedino što mi je rekao o *Bombiksu Moriju* bilo je da je svilena buba metafora pisca, koji prolazi kroz agoniju stvaranja kako bi došao do dobrog teksta. To je bilo sve.

– Nikad vas nije pitao za savet ili za pomoć?

– Ne, ne, Oven je uvek smatrao da on sve najbolje zna.

– Da li je to uobičajeno?

– Pisci se razlikuju – reče Volgrejv. – Ali Oven je uvek bio krajnje tajnovit. Uživao je u pompeznom obelodanjivanju svojih romana, znate. Bio je teatralan.

– Pretpostavljam da će vas policija pitati gde ste sve bili i šta ste radili od onog dana kad ste dobili rukopis – nehajno će Strajk.

– Da, već sam prošao kroz sve to – ravnodušno će Volgrejv. Bezuspešno je pokušavao da izvadi kost iz doverskog lista, koji mu se uporno opirao. – Rukopis sam dobio u petak i do nedelje ga nisam ni pogledao…

– Tog vikenda je trebalo da otputujete, zar ne?

– U Pariz – reče Volgrejv. – Proslava godišnjice braka. Ništa od toga.

– Nešto vam je iskrslo?

Volgrejv iskapi čašu. Nekoliko kapi tamne tečnosti pade na beo stolnjak i raširi se.

– Posvađali smo se, gadno smo se posvađali na putu za Hitrou. Okrenuli smo se i vratili se kući.

– Nezgodno – reče Strajk.

– Godinama se natežemo – nastavi Volgrejv, odustavši od neravnopravne borbe s listom i bacivši viljušku i nož koji zvecnuše, nateravši goste za sused-

nim stolovima da se okrenu. – Džo-Džo je već odrasla žena. Više nema svrhe. Rastajemo se.

– Žao mi je – reče Strajk.

Volgrejv tužno slegnu ramenima pa nasu još vina. Stakla njegovih naočara s rožnatim okvirom bila su prekrivena otiscima prstiju, a kragna na košulji iskrivljena i iskrzana. *Izgleda*, pomisli Strajk, koji je sve to već prošao, *kao da je u toj odeći i spavao*.

– Posle svađe ste otišli pravo kući?

– To je velika kuća. Ne moramo da se viđamo ako ne želimo.

Kapi vina su se racvetavale na belom stolnjaku poput grimizne krunice.

– Crna mrlja, na to me sve ovo podseća – reče Volgrejv. – *Ostrvo s blagom*, znate na šta mislim… crna mrlja. Sumnja se u svakoga ko je pročitao prokletu knjigu. Svi gledaju ispod oka jedni druge. Sumnjiv je svako ko zna kako se knjiga završava. Policija mi je došla u kancelariju, svi su zurili…

– Pročitao sam to u nedelju – nastavi on, naglo se vrativši na Strajkovo pitanje – i rekô sam Liz Tasel šta mislim o njoj… Oven se nije javljao na telefon. Mislio sam da je verovatno doživeo nervni slom… i on je bio u sličnoj neprilici kao ja. Danijel Čard se raspomamio… Ko ga jebe. Dao sam otkaz. Preko glave mi je. Optuživanja. Dosta je bilo. Da me onako izriba pred celom redakcijom. Dosta je.

– Optuživanja? – ponovo Strajk.

Sopstvena tehnika ispitivanja podsećala ga je na vešto igranje stonog fudbala; dovoljno je lagano i oprezno usmeriti omamljenog sagovornika. (Strajk je sedamdesetih imao stoni fudbal s igračima Arsenala; igrao je s Dejvom Polvortom, protiv njegovog Plimut Argajla, obojica ispruženi na stomaku na prostirci ispred kamina u Dejvovoj kući.)

– Dan misli da sam ga ja ogovarao kod Ovena. Rđa uobražena. On misli da su ljudi blesavi… godinama ga opanjkavaju. Nisam ja to morao da kažem Ovenu. Svi znaju.

– Da je Čard gej?

– Gej, nije gej… koga boli patka… *on* to potiskuje. Nisam siguran da Dan uopšte *zna* da je gej. Ali sviđaju mu se lepi mladi muškarci, voli da slika njihove aktove. Svi to znaju.

– Da li je vama ponudio da vas slika? – upita Strajk.

– Zaboga, ne – odgovori Volgrejv. – To mi je Džo Nort rekao, odavno. Ah!

Krajičkom oka spazio je somelijea.

– Još jednu čašu ovog istog, moliću.

Strajk je bio zahvalan što nije tražio još jednu flašu.

– Izvinjavam se, gospodine, ali to vino se ne služi na…

– Onda bilo šta. Neko crno. Bilo koje.

– To je bilo pre sto godina – nastavi Volgrejv tamo gde je stao. – Dan je hteo da mu Džo pozira; Džo mu je rekao da odjebe. Svi to znaju, odavno.

Izvio se, ponovo zakačivši onu ženu iza sebe, i to baš dok je, na nesreću, jela supu. Strajk je gledao kako muškarac koji je sedeo s njom ljutito zaustavlja konobara i žali se na Volgrejva. Konobar se nagnuo ka Volgrejvu i rekao, kao da se izvinjava, ali ipak odlučno:

– Možete li da povučete svoju stolicu, gospodine? Dama iza vas…

– Pardon, pardon.

Volgrejv primaknu stolicu približivši se Strajku preko stola, pa se nalakti, skloni razbarušenu kosu s očiju i glasno reče:

– Bolje bi mu bilo da izvuče glavu iz guzice.

– Kome? – upita Strajk, sa žaljenjem dovršivši obrok kakav dugo nije okusio.

– Dan. Dobio je usranu firmu na srebrnoj tacni… kupa se u parama celog života… pustio sam ga da živi na selu i da slika svog slugu ako mu se to sviđa… sad mi je dosta. Odsad ću da radim za sebe… Osnovaću svoju firmu.

Volgrejvu zazvoni mobilni. Dugo mu je trebalo da ga nađe. Zurio je preko naočara u displej pre no što se javio.

– Šta ima, Džo-Džo?

Iako je u restoranu bilo bučno, Strajk je čuo odgovor: piskavo, udaljeno vrištanje. Volgrejv je delovao užasnuto.

– Džo-Džo? Jesi li…?

Ali onda se to dobroćudno podbulo lice preobrazi, postade tako gnevno da Strajk nije mogao da veruje svojim očima. Žile na Volgrejvovom vratu iskočiše, a usta mu se nakazno iskriviše kad je zarežao:

– Odjebi! – Glasna psovka doprla je do svih okolnih stolova i pedesetak glava naglo se podiže, a razgovor uminu. – *Nemoj više da me zoveš sa Džo-Džoinog telefona!* Ne, ti si pijanica, jebem li ti… čula si me… a ja pijem zato što sam oženjen tobom, zato!

Ona napirlitana žena koja je sedela iza Volgrejva okrenu se, preneražena. Konobari su zurili: jedan se toliko zaboravio da je zastao s jorkširskim pudingom koji se spremao da posluži nekom japanskom biznismenu. Uglađeni klub za gospodu nesumnjivo je i pre Volgrejva video ispade pijanica, ali prisutni nisu mogli a da se ne zgranu između tih drvenih panela, kristalnih lustera i ukoričenih „Izbora jela”, gde je sve delovalo nepomućeno britanski, tako pribrano i razumno.

– *A ko je kriv za to, do mojega?* – urlao je Volgrejv.

Ustao je, ljuljajući se, pa ponovo gurnuo svoju zlosrećnu susedu, ali ovoga puta muškarac za njenim stolom nije negodovao. U sali je zavladao muk. Volgrejv se povodio dok je pokušavao da nađe izlaz, psujući u mobilni, a Strajk je, ostavljen sam za stolom u celoj toj zbrci, osetio prekor prema čoveku koji nije u stanju da se obuzda u piću.

– Račun, molim vas – rekao je najbližem konobaru koji je i dalje zurio razjapljene vilice. Bio je razočaran što neće moći da proba komisbrot koji mu je privukao pažnju u „Izboru jela”, ali morao je da stigne Volgrejva.

Dok su gosti mrmljali i gledali ga ispod oka, Strajk je platio, ustao od stola i oslonivši se na svoj štap krenuo za raspomamljenim Volgrejvom. Sudeći po zgranutom pogledu šefa sale i Volgrejvovom larmanju tik iza vrata, Strajk je podozrevao da je ovog drugog trebalo malo ubeđivati da napusti objekat.

Zatekao je urednika naslonjenog na hladan zid levo od vrata. Oko njega je vejao sneg, koji je već škriputao pod nogama prolaznika, do grla umotanih. Bez one raskošne pozadine, Volgrejv nije više izgledao kao pomalo zapušteni intelektualac. Pijan, aljkav i izgužvan, dok je psovao u telefon, krupnom šakom zaklanjajući lice, više je podsećao na umobolnu skitnicu.

– … *ma, odjebi, nisam ja za to kriv, kučko bolesna!* Jesam li ja napisao to sranje? Jesam li? Onda bi ti bolje bilo s njom da razgovaraš, jebote, zar ne…? Ako ti nećeš, ja ću… Nemoj ti meni da pretiš, droljo pogana… da nisi širila noge… *čula si me, jebem li ti…*

Volgrejv ugleda Strajka. Nekoliko sekundi je bez reči blenuo u njega, a onda je prekinuo vezu. Mobilni mu je skliznuo kroz nespretne prste i prizemljio se na pločnik pokriven snegom.

– Jebem ti – reče Volgrejv.

Vuk se pretvorio u jagnje. Onako bez rukavica, goloruk je po bljuzgavici oko svojih nogu tražio telefon, a onda su mu ispale i naočare. Strajk se sagnu da ih dohvati.

– Hvala, hvala. Izvinjavam se zbog ovoga. Izvinjavam se…

Strajk ugleda suze na Volgrejvovim podbulim obrazima dok je ovaj stavljao naočare na nos. Gurnuvši napukao telefon u džep, s pogledom očajnika podigao je glavu ka detektivu.

– Život mi je upropastila – reče. – Ta knjiga. A š'o s' tiče Ovena… jedno je za njega bilo svetinja. Otac i ćerka. Jedna stvar…

Odmahnuvši, Volgrejv se okrete i ode, gadno se zanoseći, mrtav pijan. Mora da je, pomisli Strajk, već bio sljuštio jednu bocu pre no što su se našli. Nije bilo svrhe da pođe za njim.

Dok ga je gledao kako poguren nestaje u snežnom kovitlacu, Strajk se setio ruke koja je grubo stegla mišicu, strogog muškog glasa i gnevnog ženskog: *Mama mu je prišla, zašto nju nisi zaustavio?*

Strajk je podigao okovratnik kaputa, pomislivši kako mu je sada jasan opis iz knjige: opis kepeca u krvavoj vreći, rogova ispod Koljačeve kape i, najokrutnije, davljenja.

37.

„… kad me dovedu do besa, ne mogu biti otelovljenje razuma i strpljenja.

Vilijam Kongriv, *Varalica*

Strajk se zaputio ka kancelariji pod olovnosivim nebom, jedva se krećući kroz sve dublji sneg, koji je neumorno vejao. Iako nije pio ništa osim vode, bio je malo omamljen od dobre jake hrane, koja mu je pružila lažan osećaj blaženstva; Volgrejva je sličan osećaj po svoj prilici prošao već sredinom prepodneva, dok je pio u svojoj kancelariji. Razdaljinu od *Simpsona na keju* do Danske ulice i njegove male kancelarije večito izložene promaji, zdrav čovek prešao bi za četvrt sata. Ali Strajka je i dalje bolelo ono ozleđeno, izmučeno koleno, a povrh svega, upravo je na samo jedan obrok potrošio nedeljni budžet za hranu. Pripalio je cigaretu pa hramljući produžio po oštroj zimi, pognute glave, pitajući se šta je Robin saznala u knjižari *Bridlington*.

Dok je prolazio pored vitkih stubova pozorišta *Liceum*, Strajk se zamislio nad činjenicom da je Danijel Čard bio ubeđen kako je Džeri Volgrejv pomogao Kvajnu da napiše onu knjigu, dok je Volgrejv verovao kako je Elizabet Tasel igrala na kartu Kvajnove ozlojeđenosti, nateravši ga da je uobliči u knjigu. Da li je, zapitao se, zapravo reč o pogrešno usmerenom gnevu? Da li su Čard i Volgrejv, ne mogavši da otkriju krivca, nasumice među živima tražili žrtvene jarce, na koje će iskaliti svoj nemoćan bes? Ili su obojica u pravu kad tvrde da se u *Bombiksu Moriju* oseća uticaj nekoga sa strane?

Skerletno pročelje paba *Kouč end horsis* u Velingtonovoj ulici žestoko ga je mamilo da svrati, jer se sve više oslanjao na štap, a koleno ga je bolno opominjalo: topla sala, pivo i udobna stolica… ali treći odlazak u pab za nedelju dana… to svakako ne bi trebalo da mu pređe u naviku… Džeri Volgrejv je živ primer dokle takvo ponašanje može dovesti čoveka…

Nije mogao da odoli privlačnom pogledu kroz izlog: blistave mesingane pumpe za pivo, veseli gosti koji se nisu zamajavali savešću kao on…

Spazio ju je krajičkom oka. Visoka i pogurena u crnom kaputu, s rukama u džepovima, grabila je za njim kroz lapavicu: njegova progoniteljka, žena koja ga je napala u subotu uveče.

Strajk nije ubrzao niti se osvrnuo da je pogleda. Ovoga puta nije bio raspoložen za igre; neće zastajati kako bi testirao njen amaterski stil praćenja, niti će joj staviti do znanja da ju je ugledao. Produžio je ne osvrćući se preko ramena i jedino bi neki stručnjak za kontraosmatranje spazio njegove ovlašne poglede u podesno nanizane izloge i mesingane table na vratima; jedino bi oni mogli da nazru povećanu budnost prikrivenu tobožnjim nemarom.

Većina ubica su brzopleti amateri; zato ih i uhvate. To što je istrajala posle njihovog subotnjeg sukoba govori da je krajnje nesmotrena, razmišljao je Strajk dok je pešačio Velingtonovom ulicom, naoko nesvestan da ga prati žena sa skakavcem u džepu. Dok je prelazio Raselovu ulicu, progoniteljka je načas nestala iz vidokruga, ušavši, tobože, u pab *Markes of Englsi*, no ubrzo se ponovo pojavila, skrivajući se i izvirujući iza četvrtastih stubova jedne poslovne zgrade i zastajući u ulazima kako bi sačekala da on odmakne.

Strajk je bezmalo zaboravio bol u kolenu. Bio je potpuno usredsređen. Ovoga puta njegova progoniteljka nije bila u prednosti; neće moći da ga iznenadi. Ako ta žena uopšte ima nekakav plan, onda se on zacelo svodi na naum da iskoristi prvu zgodnu priliku. On treba da joj je pruži, a zatim da se postara da joj se namere izjalove.

Prošao je pored Kraljevske opere s klasicističkim stubovima i statuama; u Ulici Endel neznanka je ušla u staru crvenu telefonsku govornicu, nesumnjivo da bi se pribrala i uverila da je Strajk nije primetio. On je produžio, ujednačenim tempom, gledajući pravo preda se. Ona je, osokoljena, izašla na pločnik i krenula za njim između užurbanih prolaznika natovarenih kesama iz prodavnice, koje su im se njihale u rukama, i približavala mu se, skrivajući se u ulazima sve uže ulice.

Kad se Strajk primakao svojoj kancelariji, predomislio se, skrenuo levo iz Danske ulice u Flitkroftovu, koja vodi u Danski pasaž oblepljen plakatima što najavljuju nastupe muzičkih grupa.

Hoće li se osmeliti?

Kad je zašao u uličicu, jedva primetno usporivši, koraci su mu odjekivali među vlažnim zidovima. Onda ju je čuo kako dolazi – kako trči za njim.

Oslanjajući se na levu novu, okrenuo se u mestu i naglo podigao štap, a ona je bolno jauknula kad je naletela na prepreku, pa udarila u kameni zid oštricom skakavca, koji se odbio i promenio putanju, zamalo pogodivši Strajka u oko. Vrištala je u njegovom čeličnom stisku.

Strajk se uplašio da će neki junak pritrčati da joj pomogne, ali u uličici nije bilo nikog. Kroz glavu mu prolete da je sad najvažnije da bude brz – ne-

znanka je bila jača no što je očekivao i snažno se opirala, pokušavajući da ga šutne u međunožje i izgrebe po licu. Još malo se izvivši, stegao ju je podlakticom oko vrata dok se ona batrgala, proklizavajući na vlažnom pločniku.

Dok se progoniteljka izvijala u njegovom stisku, pokušavajući da ga ugrize, on se sagnuo da dohvati nož, povukavši je sa sobom, tako da je umalo izgubila tlo pod nogama, a onda ju je, odbacivši svoj štap, odvukao ka Danskoj ulici.

Hodao je brzo, a ona je bilo toliko iscrpljena od opiranja da nije imala daha da viče. Kratka hladna ulica bila je pusta, a prolaznici u Čering Kros Roudu nisu primetili ništa neobično dok ju je vukao ka obližnjoj zgradi sa crnim vratima.

– Otvaraj, Robin! Požuri! – viknuo je u interfon, pa nagrnuo na vrata čim je čuo zujanje, znak da ih je Robin otključala. Vukao ju je uz metalno stepenište, bol u kolenu razdirao ga je dok se ona otimala i urlala; njena vriska odjekivala je u stepenišnom otvoru. Strajk spazi pokret iza staklenih vrata onog namrgođenog čudaka, grafičkog dizajnera, koji je imao atelje na spratu ispod njegove kancelarije.

– Sve je u redu! – doviknu mu kroz vrata, vukući svoju progoniteljku uza stepenice.

– Kormorane? Šta se… O *bože*! – oglasi se Robin zureći odozgo s odmorišta. – Ne možeš tako… šta to izvodiš? Pusti je!

– Opet je… pokušala… da me izbode… jebote – zadihano će Strajk i poslednjim nadljudskim naporom uvuče neznanku u prijemnu kancelariju. – Zaključaj vrata! – doviknuo je asistentkinji, koja požuri da ga posluša.

Strajk je gurnuo ženu na sofu od veštačke kože. Kapuljača joj spade, otkrivši bledo izduženo lice s krupnim smeđim očima, gustom i tamnom talasastom kosom, koja joj je padala na ramena. Na noktima je imala grimizni lak. Bilo joj je jedva dvadeset godina.

– Huljo! *Huljo!*

Pokušala je da ustane, ali Strajk je stajao iznad nje s ubojitim pogledom i ona se sruči nazad na sofu, trljajući bledi vrat, izbrazdan tamnoljubičastim tragovima njegovog stiska.

– Hoćeš li mi reći zašto si me napala? – upita je Strajk.

– Jebi se!

– Promeni ploču, tu sam već čuo – reče joj Strajk, pa dodade: – Robin, zo-

vi policiju…

– Neee! – stade da zavija žena u crnom kao pas. – Povredio me je – isprekidano je rekla, obraćajući se Robin, pa teatralno stala da vuče okovratnik ne bi li joj pokazala masnice. – Napao me je, dovukao…

Robin je, sa slušalicom u ruci, pogledala u Strajka.

– Zašto si me pratila? – preteće je upita Strajk, i dalje zadihan, dok je stajao iznad nje.

Ona zadrhta na škriputavim jastucima, a Robin, ne ispuštajući slušalicu, s olakšanjem primeti njen strah, ali i nešto skaredno u onom trzaju tela s kojim je uzmakla pred njim.

– Poslednji put te pitam – zareža Strajk. – *Zašto…?*

– Šta se to tamo događa? – svadljivi glas dopro je sa odmorišta ispod njih.

Robin i Strajk se zgledaše. Ona otrča ka vratima, otključa ih pa pohita niza stepenice, dok je Strajk budno stajao iznad svoje zarobljenice, stisnute vilice i pesnice. U njenim krupnim tamnim očima s podočnjacima modrim kao ljubičica nazreo je pomisao da bi joj vikanje pomoglo, no ta iskra istog trena joj je zamrla u pogledu. I dalje drhteći, zaplakala je, no sudeći po njenim iskeženim zubima, Strajk je zaključio da su to suze gneva, a ne jada.

– Sve je u redu, gospodine Kroudi! – Doviknu Robin. – Malo se glupiramo. Izvinjavam se zbog buke.

Robin se vratila u kancelariju i ponovo zaključala vrata za sobom. Neznanka se ukočila na sofi, dok su joj suze klizile niz lice, zarivajući grimizne nokte u ivicu jastuka.

– Ma zajebi ti ovo – reče Strajk. – Ako nećeš da pričaš, ja ću da zovem policiju.

Izgledalo je da mu je poverovala. Nije napravio ni dva koraka ka telefonu, kad ja zajecala:

– Htela sam da te sprečim.

– U čemu to? – odvrati Strajk.

– Kao da ne znaš!

– Nemoj da se zajebavaš sa mnom! – dreknuo je Strajk, nadvivši se nad nju sa stisnutim pesnicama. Povređeno koleno oštro ga je probadalo. Ona je kriva što je pao i ponovo istegao ligamente.

– Kormorane – odlučno reče Robin, skliznuvši između njih i prisilivši ga da uzmakne. – Slušaj – obratila se zatim devojci. – Slušaj me. Kaži mu zašto to radiš i možda neće pozvati…

– Mora da se šališ, jebote – reče Strajk. – Dvaput je pokušala da me izbode…

– … *Možda* neće pozvati policiju – glasnije će Robin, ne odustajući.

Devojka skoči i pokuša da se probije do vrata.

– E, nećeš – dobaci joj Strajk, hitro zaobišavši Robin, pa uhvati svoju progoniteljku oko struka i ponovo je, nimalo nežno, gurnu na sofu. – *Ko si ti?*

– Opet si me povredio! – uzviknula je. – Stvarno si me povredio… rebra si mi nagnječio… tužiću te za napad, džukelo…

– Onda ću te zvati Pipa, važi? – reče Strajk.

Devojka se trže i zahripa, pa se s mržnjom zapilji u njega.

– Ti… ti… najebao si…

– Da, da, najebao sam – razdraženo će Strajk. – *Kako se zoveš, da čujem.*

Grudi su joj se dizale i spuštale ispod teškog kaputa.

– Kako ćeš znati da te nisam slagala, čak i ako ti kažem istinu? – prkosno će ona, zadihana.

– Držaću te ovde dok ne proverim – odvrati Strajk.

– To je otmica! – uzviknu ona, grubo i glasno kao lučki radnik.

– Ne nego građansko hapšenje – odvrati Strajk. – Pokušala si da me izbodeš, jebote. A sad te poslednji put pitam…

– Pipa Midžli – odbrusi ona.

– Napokon. Imaš li ličnu kartu?

Ona prkosno zavuče ruku u džep pa izvadi propusnicu za gradski prevoz i dobaci mu je.

– Ovde piše Filip Midžli.

– Ne seri?!

Dok je gledala Strajkovu reakciju na taj rečit odgovor, Robin obuze poriv da, uprkos napetosti koja je vladala oko nje, prasne u smeh.

– Epikoena – gnevno će Pipa Midžli. – Nisi ukačio? Previše je to zamrše-

no za takvog *dupeglavca*.

Strajk je pogleda. Na njenom vratu izbrazdanom modrim tragovima još se isticala Adamova jabučica. Ponovo je zavukla ruke u džep.

– Iduće godine ću biti Pipa u svim svojim dokumentima – reče.

– Pipa? – ponovi Strajk. – Ti si napisala „Razapeću ja nekog na jebenu spravu za mučenje", jelda?

– *Oh* – izusti Robin, kad je napokon shvatila.

– *Oooh*, kako si ti *mudar*, muškarčino moja – prezrivo ju je oponašala Pipa.

– Poznaješ Katrin Kent lično, ili se družite samo preko interneta?

– Što? Da nije poznanstvo s Katrin Kent kažnjivo?

– U kakvim si odnosima bila s Ovenom Kvajnom?

– Ne želim da pričam o toj vucibatini – reče ona, duboko dišući. – To što mi je on uradio… uradio… pretvarajući se… slagao me je… govno lažljivo…

Suze joj grunuše niz obraze i ona rastrojeno zajeca. Grimizne nokte zarila je u kosu, a stopala su joj poigravala na podu dok se njihala napred-nazad, cvileći. Strajk ju je s gnušanjem gledao, a onda je rekao:

– Hoćeš li da *umukneš*…?

Ali Robin ga ućutka pogledom, izvuče punu šaku maramica iz kutije na svom stolu pa ih tutnu Pipi u ruku.

– H-h-hva…

– Hoćeš li šolju kafe ili čaja, Pipa? – ljubazno će Robin.

– Ka-kafu, mo-moliću…

– Upravo je pokušala da me izbode, Robin!

– Da, ali nije uspela, jel' tako? – primeti Robin, zaokupljena čajnikom.

– To što nije uspela – s nevericom će Strajk – nije opravdanje pred zakonom!

Ponovo se okrenuo ka Pipi, koja je otvorenih usta pratila diskusiju.

– Zašto si me pratila? U čemu si to htela da me sprečiš? I upozoravam te: to što je Robin pala na tvoje cmizdrenje…

– Ti radiš za *nju*! – prodera se Pipa. – Za onu uvrnutu kučku, njegovu

udovicu! A ona se sad dokopala para, zar ne…? Znamo mi zašto te je unajmila, nismo mi glupe, jebote!

– Ko ste to vi? – upita Strajk, ali Pipin mrk pogled ponovo skliznu ka vratima. – Kunem ti se bogom – reče Strajk, koga je koleno toliko probadalo da mu je došlo da zaškrguće zubima – ako još jednom kreneš ka tim vratima, zvaću policiju, i ima da svedočim i da gledam kako ćeš da padneš zbog pokušaja ubistva. A tebi unutra neće biti nimalo zabavno, Pipa – dodao je. – Kao trandži.

– Kormorane! – oštro će Robin.

– To su činjenice – odvrati Strajk.

Pipa je ponovo utonula u sofu i zurila u Strajka s neskrivenim strahom.

– Kafa – odsečno će Robin, izašavši iza stola i pružajući šolju, koju ova prihvati svojom dugom šakom. – Samo mu kaži, zaboga, o čemu se ovde radi. *Kaži mu*.

Iako je ta jadnica delovala neuravnoteženo i nasilno, Robin se sažalila nad njom, jer Pipa kao da nije bila svesna posledica nasrtaja nožem na privatnog detektiva. Pretpostavila je da je Pipa jednostavno nepromišljena, da žudi za opasnošću, baš kao njen srednji brat Martin, koji se upravo po tome izdvaja od sestre i braće i kojeg su dosad krpili u hitnoj pomoći više nego svu ostalu decu Elakotovih zajedno.

– Znamo da te je ona unajmila da nam smestiš – zakrešta Pipa.

– Ko je to – zareža Strajk – *ona* i ko ste *vi*?

– Leonora Kvajn! – reče Pipa. – Znamo mi kakva je ona i na šta je sve spremna! Ona nas mrzi, mene i Kat, sve će učiniti da nas se reši. Ubila je Ovena, a sad pokušava nama da napakuje! Možeš da bleneš u mene koliko god hoćeš! – dreknula je na Strajka, koji je toliko izvio obrve da su mu skoro dodirivale liniju kose. – Ona je luda kučka, ljubomorna kao pas… ne može da nas podnese i sad tebe huška da nam natovariš nešto!

– Ne znam da li stvarno veruješ u ta paranoična sranja…

– Znamo mi šta se događa! – prodera se Pipa.

– *Umukni!* Niko osim ubice nije znao da je Kvajn mrtav kad si ti počela da me pratiš. Pratila si me onog dana kad sam našao leš, a znam i da si nedelju dana pre toga pratila Leonoru. Zašto? – Pošto nije dobio odgovor, on ponovi: – Poslednji put te pitam: zašto si me pratila kad sam izašao iz Leonorine kuće?

– Mislila sam da ćeš me odvesti do njega – odvrati Pipa.

– Zašto bi tebe zanimalo gde je on?

– Da bih mogla da ubijem gada! – prodera se Pipa, a Robin se uveri u svoju slutnju da Pipa, baš kao i Martin, prosto traži nevolje.

– A zašto si htela da ga ubiješ? – upita Strajk, kao da nije čuo ništa neuobičajeno.

– Zbog onoga što nam je uradio u toj jezivoj usranoj knjizi! Ti znaš o čemu govorim, pročitao si je, znaš za Epikoenu… to pseto… pseto…

– Smiri se, jebote! To znači da si ti dotad već bila pročitala *Bombiksa Morija*?

– Da, naravno da sam pročitala…

– I onda si počela da ubacuješ govna u Kvajnovo poštansko sanduče?

– Govna za govno! – dreknula je Pipa.

– Baš dovitljivo. Kad si pročitala knjigu?

– Kat mi je pročitala nekoliko odlomaka o nama preko telefona, a onda sam ja krenula…

– Kad ti je pročitala te odlomke preko telefona?

– K-kad se vratila kući i zatekla rukopis ubačen kroz otvor za poštu. Ceo rukopis. Jedva je otvorila vrata. Gurnuo ga je u otvor i ostavio poruku – rekla je Pipa Midžli. – Kat mi ju je pokazala.

– Šta je pisalo u poruci?

– Pisalo je: „Došlo je vreme za naplatu, za oboje. Nadam se da si zadovoljna! Oven”.

– Vreme za naplatu? – ponovi Strajk, namrštivši se. – Znaš li šta to znači?

– Kat nije htela da mi kaže, ali ja sam shvatila. Bila je o-očajna – reče Pipa, dok su joj se grudi podizale i spuštale. – Ona je… ona je divno stvorenje. Ti je ne poznaješ. Bila mi je kao m-majka. Upoznale smo se na njegovom kursu kreativnog pisanja i bile smo kao… postale smo kao… – Uzdahnula je i zacvilila: – On je gad. Slagao nas je o tome što piše, slagao je… o svemu…

Ponovo je zaplakala, cvileći i jecajući, a Robin je, zabrinuta zbog gospodina Kroudija, blago rekla:

– Pipa, samo nam kaži šta je slagao. Kormoran samo želi da čuje istinu,

nikom on ne pokušava da smesti…

Nije bila sigurna da ju je Pipa čula, i ako jeste, da li joj je poverovala; možda je jednostavno morala da dâ oduška osećanjima koja su je preplavila, ali onda je Pipa duboko udahnula, uzdrhtavši, i iz nje je pokuljala bujica reči:

– Rekao je da sam mu ja kao ćerka, *tako* mi je rekao; ja sam njemu *sve* ispričala, znao je da me je mama izbacila i *sve*. Pokazala sam mu i s-s-svoju knjigu o svom životu, a on je b-bio, tako lj-ljubazan i zainteresovan i rekao je da će mi pomoći da je o-objavim i obema nam je kazao, i Kat i meni, da smo i nas dve u nj-njegovom novom romanu i rekao je da sam j-ja „p-predivna zabludela duša”… *tako mi je rekao* – jecala je Pipa, dok su joj se usne nemirno micale – i p-pravio se da mi čita odlomke iz nje, jednog dana preko telefona, bilo je divno, onda sam ja p-pročitala rukopis i videla sam da je napisao *to*… o Kat… u pećini… o Harpiji i Epikoeni…

– Dakle, Katrin je došla kući i zatekla ceo rukopis iza vrata, jel’ tako? – upita Strajk. – Vratila se kući… s posla?

– Iz h-hospicija u kojem joj je ležala sestra na samrti.

– A to je bilo… *kad*? – treći put upita Strajk.

– Koga boli uvo kad je…?

– *Mene boli uvo!*

– Da li je to bilo devetog? – umeša se Robin. U međuvremenu je otvorila blog Katrin Kent na kompjuteru, okrenuvši ekran tako da ga Pipa ne vidi. – Da li je to možda bilo u utorak devetog, Pipa? U utorak posle Festivala vatrometa?

– To je bilo… da, mislim da je bilo tad! – reče Pipa, naoko zapanjena time što je Robin pogodila. – Da, Katrin je te večeri otišla kod Anđele, jer joj je bilo mnogo loše…

– Otkud znaš da je to bilo baš te noći? – upita je Strajk.

– Oven je bio rekao Kat da n-ne mogu da se vide, zato što mora da pravi vatromet sa ćerkom – reče Pipa. – A Kat se ozbiljno uznemirila, zato što je on trebalo da ode od kuće! Obećao joj je, obećao je da će *napokon* ostaviti onu kučku a onda je rekao kako će da pali prskalice s onim reta…

Naglo je zaćutala, ali Strajk je dovršio umesto nje.

– S *retardom*?

– Samo sam se šalila – promuca Pipa, posramljena, više se pokajavši zbog

te reči nego zbog činjenice da je htela da izbode Strajka. – Kat i ja smo oduvek smatrale da Ovenu ćerka služi kao izgovor da ne da napusti ženu i bude s njom…

– Šta je Katrin radila te večeri, pošto nije mogla da se vidi s Kvajnom? – upita Strajk.

– Ja sam svratila kod nje. A onda su je zvali telefonom zato što se Anđeli pogoršalo stanje i ona je otišla. Anđela je imala rak. Sve joj je bio zahvatio.

– Gde je Anđela bila smeštena?

– U hospiciju u Klapamu.

– Kako je Katrin stigla tamo?

– Kakve to veze ima?

– Samo odgovori na pitanje, može?

– Ne znam, valjda podzemnom. I tri dana je sedela pored Anđele, spavala na dušeku na podu, kraj njenog kreveta, zato što je mislila da bi Anđela svakog trenutka mogla da umre, ali Anđela se nije dala, tako da je Kat otišla kući da se presvuče, i tad je našla rukopis ispod vrata.

– Otkud znaš da je došla kući u utorak? – upita je Robin, a Strajk je začuđeno pogleda, jer je upravo on hteo da joj postavi to pitanje. On još ništa nije znao o razgovoru sa starcem iz knjižare i o krateru u Nemačkoj.

– U utorak uveče sam dežurala pored SOS telefona – reče Pipa – bila sam tamo kad me je Kat pozvala, u s-suzama, jer je u međuvremenu pročitala rukopis i videla šta je napisao o nama…

– Hm, to je vrlo zanimljivo – reče Strajk – zato što je Katrin Kent rekla policiji da nije pročitala *Bombiksa Morija*.

Pod drugačijim okolnostima, Pipin užasnut pogled bio bi komičan.

– *Navukao si me, jebote!*

– Aha, inače si baš tvrd orah – odvrati Strajk. – Da se nisi usudila – dodade pa se nadnese nad nju kad je pokušala da ustane.

– On je bio… govno! – prodera se Pipa, kipteći od nemoćnog besa. – Iskoristio nas je! Pravio se da ga zanima naš rad, a sve redom nas je koristio, sve vreme, p-pseto lažljivo… Mislila sam da saoseća sa mnom – često smo razgovarali o tome i on me je ohrabrivao da napišem svoju životnu priču – r-rekao mi je da će mi pomoći da je objavim…

Strajka odjednom obuze umor. Otkud ta mahnita potreba ljudi da objave sve što napišu?

– … i namamio me je, naveo me da mu poverim sva svoja najintimnija razmišljanja i osećanja, a Kat – šta je tek njoj uradio – *ti to ne razumeš* – i baš mi je drago što ga je ona njegova kučka ubila! Da nije ona to uradila…

– Zašto – upita je Strajk – uporno ponavljaš da ga je ubila njegova žena?

– Zato što Kat ima dokaz!

Nastade tajac.

– Kakav dokaz? – pribra se Strajk.

– A baš bi voleo da znaš, jelda! – zaciča Pipa pa prasnu u pomalo rastrojen smeh. – Nikad ne bi pogodio!

– Ako ima dokaz, zašto ga nije predočila policiji?

– Iz saosećanja! – uzviknu Pipa. – Nešto što *ti* nikad ne bi mogao da…

– Zašto se – začu se ozlojeđen glas iza staklenih vrata – i dalje *dernjate*?

– O, jebem ti – reče Strajk, dok su zamagljeni obrisi gospodina Kroudija pritiskali vrata.

Robin otrča da otključa.

– Mnogo mi je žao, gospodine Krou…

Pipa u trenu skoči sa sofe. Strajk posegnu da je uhvati, ali koleno ga krvnički zabole. Odgurnuvši gospodina Kroudija s vrata, Pipa otrča niz stepenice.

– Pusti je! – reče Strajk svojoj asistentkinji, koja kao da se spremala da se dâ u poteru. – Ako ništa drugo, imam njen nož.

– Nož? – zaceni se gospodin Krouli, a onda im je trebalo petnaest minuta da ga odvrate od nauma da pozove vlasnika zgrade (usled one silne medijske pometnje koja je pratila slučaj Lule Landri, grafičkom dizajneru su ozbiljno popustili živci i sve otad živeo je u strahu da bi još neki ubica mogao da potraži Strajka te da tom prilikom pokuca na pogrešna vrata).

– Gospode na nebesima – reče Strajk kad su napokon ubedili Kroudija da se vrati u svoj atelje. Sručio se na sofu; Robin je sela za svoj sto i njih dvoje se najpre zagledaše jedno u drugo, a onda prasnuše u smeh.

– Pristojno smo odigrali dobrog i lošeg policajca – reče Strajk.

– Ja se nisam pretvarala – odvrati Robin – stvarno sam se malo sažalila

nad njom.

– Primetio sam. A nada mnom, što sam napadnut?

– Da li je *zaista* nameravala da te izbode ili se samo prenemagala? – podozrivo će Robin.

– Možda joj je uistinu pomisao na to privlačnija bila od samog ostvarenja – priznao je Strajk. – Nevolja je u tome što si svejedno mrtav kad te izbodu nožem, bilo da je nožem zamahnula neka usplahirena kraljica drame ili profesionalac. I šta bi dobila time što bi me izbola…

– Majčinsku ljubav – tiho odvrati Robin.

Strajk je zurio u nju.

– Rođena majka je se odrekla – objasni Robin – osim toga, nagađam da prolazi kroz težak period, uzima hormone i bogzna šta sve još mora da preduzme pre operacije. Mislila je da će steći novu porodicu, razumeš? Umislila je da su joj Kvajn i Katrin Kent zamena za roditelje. Rekla nam je kako ju je on tobože gledao kao ćerku, kako je u svojoj knjizi o njoj pisao kao o ćerki Katrin Kent. Ali on ju je u *Bombiksu Moriju* celom svetu razotkrio kao polumuškarca, poluženu. A iza sve te kćerinske ljubavi krije se i njena želja da spava s njim.

– Njen novi otac – nastavi Robin – gadno ju je izneverio. Ali njena zamena za majku i dalje je dobra i blagonaklona, i sama izneverena, tako da je Pipa odlučila da ih obe osveti.

Bila je sva ozarena dok ju je Strajk zadivljeno posmatrao.

– Zašto si, dođavola, odustala od studiranja?

– Duga je to priča – odvrati Robin, skrenuvši pogled ka kompjuteru. – A mlada je… nema više od dvadesetak, jelda?

– Tako izgleda – složi se Strajk. – Šteta što nećemo imati priliku da je priupitamo gde je bila u vreme kad je Kvajn nestao.

– Nije ona to uradila – samouvereno reče Robin, ponovo ga pogledavši.

– Da, verovatno si u pravu – uzdahnu Strajk – ako ni zbog čega drugog, onda stoga što guranje psećih govana u poštansko sanduče deluje malo neozbiljno ako si pre toga nekome iščupao utrobu.

– Osim toga, ne izgleda baš pouzdano ni kad je reč o planiranju i delotvornosti, zar ne?

– Blago rečeno – složi se on.

– Hoćeš li izvestiti policiju o njoj?

– Ne znam. Možda. Đavola – dodade, lupnuvši se po čelu – nismo otkrili ni zašto je pevala u knjizi!

– Možebiti da ja znam – odvrati Robin pošto je najpre nešto otkucala, pa se zagledala u monitor. – *Pevanje radi umekšavanja glasa*… glasovne vežbe za transrodne ljude.

– I to je sve? – u neverici će Strajk.

– Šta hoćeš da kažeš… da nije imala razloga da se uvredi? – reče Robin. – Hajde, molim te, pa on je celom svetu obelodanio nešto toliko intimno…

– Nisam to hteo da kažem – odvrati Strajk.

Zagledao se kroz prozor, zamišljen. Sneg je vejao, krupan i gust.

Posle nekog vremena, reče:

– Kako si prošla u knjižari *Bridlington*?

– Da, bože, umalo da zaboravim!

Ispričala mu je sve o starom prodavcu i o tome kako je pobrkao prvi i osmi novembar.

– Matora budala – reče Strajk.

– Da nije to malo pregrubo? – odvrati Robin.

– Pa reklo bi se da je previše samouveren, jelda? Te svakog ponedeljka radi isto, te ide kod svog drugara Čarlija…

– Ali kako da znamo da li je Kvajn bio kod njega onog dana kad su ta dva starca razgovarala o anglikanskim biskupima ili onda kad se pojavio krater?

– Rekla si kako ga je Čarls prekinuo s pričom o krateru dok mu se on hvalisao da mu je Kvajn bio u knjižari?

– Tako mi je on kazao.

– Iz toga proizilazi da je Kvajn u knjižari bio prvog, a ne osmog. On je ta dva slučaja nekako povezao. Razmetljivi lajavac, sve je pobrkao. Učinilo mu se da bi baš bilo *zgodno* da se sve tako odigralo, da je video Kvajna nakon njegovog nestanka, da je nekako pomogao da se utvrdi vreme smrti, pa je podsvesno udesio da se sve to dogodilo upravo tog nimalo nevažnog ponedeljka, nedelju dana pre no što se iko zapitao kud je Kvajn nestao.

– Ipak, zar ne misliš da je neobično to što mu je Kvajn, navodno, kazao? –

upita Robin.

– Jeste – odvrati Strajk. – Tobože je kupovao knjige jer se sprema za kratak odmor… to bi značilo da se stvarno spremao da nestane, četiri dana pre svađe s Elizabet Tasel? Da li je već bio isplanirao da ode u Talgart Roud, iako je godinama izbegavao tu mrsku kuću?

– Hoćeš li to ispričati Anstisu? – upita Robin.

Strajk se prezrivo nasmeja.

– Ne, neću ispričati Anstisu. Nemamo čvrst dokaz da je Kvajn bio tamo prvog, a ne osmog. Kako god bilo, Anstis i ja trenutno nismo u sjajnim odnosima.

Dugo su ćutali, a onda je Strajk zapanjio Robin izjavom:

– Moraću da razgovaram s Majklom Fankortom.

– Zašto?

– Štošta mi je na pameti – odvrati Strajk. – Ono što mi je Volgrejv rekao za ručkom. Možeš li da dođeš do njegovog agenta ili do bilo koga ko bi nas odveo do njega?

– Mogu – reče Robin, zabeležívši to. – Znaš, upravo sam ponovo gledala njegov intervju, no i dalje mi nije…

– Pogledaj još jednom – prekinu je Strajk. – Pažljivo. *Razmišljaj*.

Ponovo je zaćutao, zagledan u tavanicu. Ne želeći da ga prekida u razmišljanju, Robin se usredsredila na kompjuter, pokušavajući da sazna ko zastupa Majkla Fankorta.

Strajk napokon progovori, nadjačavajući njeno kuckanje po tastaturi.

– Šta li to Katrin Kent zna o Leonori?

– Možda ništa – uzvrati Robin, usredsređana na ono što je otkrila.

– A prećutala je to, „iz saosećanja…”

Robin ništa nije rekla. Tražila je broj telefona na sajtu Fankortove literarne agencije.

– Nadajmo se da je to bilo samo bezumno buncanje.

No ipak je bio zabrinut.

38.

„Zar da to malo papira
donese toliku propast…”

Džon Vebster,
Beli đavo

Gospođica Broklherst, navodno neverna sekretarica, tvrdila je da je i dalje prehlađena. Njen ljubavnik, Strajkov klijent, smatrao je da to već previše traje, a detektiv je bio sklon da se složi s njim. Narednog jutra u sedam Strajk se zatekao u senovitom haustoru naspram zgrade u Batersiju gde je živela gospođica Broklherst, umotan u kaput, sa šalom i rukavicama. Zevao je širom razjapljenih usta, dok mu se studen uvlačila u udove i sladio se drugim od tri sendviča s jajima koja je usput kupio u *Mekdonaldsu*.

Za celo jugoistočno područje izdato je ozbiljno meteorološko upozorenje. Debeo sloj pocrnelog snega već je pokrio ulicu, a prve jutarnje pahulje spuštale su se s još mračnog neba bez ijedne zvezde. Strajk je čekao premeštajući se s noge na nogu ne bi li se uverio da i dalje oseća noge. Stanari su, jedan po jedan, kretali na posao, klizajući se ka stanici ili ulazeći u kola, čije su izduvne cevi preglasno brujale u toj ušuškanoj tišini. Tri ukrašene jelke svetlucale su kroz prozore nečijih dnevnih soba, iako je bio ostao još jedan dan do početka decembra; narandžaste, smaragdne i neonskoplave lampice bleštavo su žmirkale dok je on, naslonjen na zid, zurio u prozore gospođice Broklherst, pitajući se da li će ona uopšte izaći iz kuće po ovakvom vremenu. Koleno ga je i dalje ubijalo, ali sneg kao da je usporio ceo svet, uskladivši mu korak sa Strajkovim. Nikad nije video gospođicu Broklherst na potpeticama nižim od deset centimetara. Po ovakvom kijametu, moglo bi joj se desiti da nastrada gore nego on.

Protekle nedelje, potraga za Kvajnovim ubicom malo-pomalo je potisnula sve ostale slučajeve, a važno je bilo zadržati ih da ne bi ostao bez prihoda. Ljubavnik gospođice Broklherst bio je imućan čovek, koji je po svoj prilici imao još mnogo posla za Strajka, samo ako je ovaj voljan da se posveti detektivskom poslu. Strajkov klijent je bio slab prema mladim plavojkama, na koje je (kako je bez zazora priznao Strajku na njihovom prvom sastanku) trošio mnogo novca, obasipao ih skupim poklonima, da bi ga na kraju svaka ostavila

ili prevarila. Kako taj poslovni čovek ničim nije pokazivao da je zahvaljujući tim iskustvima naučio malo bolje da proceni žensku ćud, Strajk je očekivao da će provesti još mnogo unosnih sati u praćenju raznih gospođica Broklherst. Možda upravo prevare uzbuđuju tog čoveka, pomislio je, dok su mu oblačići pare kuljali na usta, rasplinjavajući se u ledenom vazduhu; poznavao je on još takvih muškaraca. Slične sklonosti su do punog izražaja dolazile kod onih koje su opčinjavale prostitutke.

U deset do devet, zavese se malčice razmakoše. Brže no što je i sam očekivao da će reagovati dok je stajao tako opušten, Strajk podiže foto-aparat sa sočivom za noćno snimanje, koje je dotad diskretno držao uz bok.

Gospođica Broklherst se načas ukaza u grudnjaku i gaćicama, iako njenim povećanim grudima nije trebala potpora. Iza nje je, u tami spavaće sobe, hodao punačak muškarac ćosavih prsa, koji je hitro uhvati za jednu dojku, izazvavši njen tobožnji prekor, praćen kikotanjem. Onda oboje nestadoše u unutrašnjosti sobe.

Strajk spusti foto-aparat pa proveri šta je uradio. Na većini inkriminišućih fotografija koje je snimio jasno se videla ruka nepoznatog muškarca, profil gospođice Broklherst dok se kikoće, ali lice njenog ljubavnika ostalo je u senci. Strajk je podozrevao da se on sprema za posao, te je gurnuo aparat u unutrašnji džep, kako bi nesmetano mogao da krene u lagano i dosadno praćenje, pa se posvetio trećem sendviču.

Kao što je i predvideo, u pet do devet otvorila su se vrata zgrade u kojoj je živela gospođica Broklherst i njen ljubavnik je izašao; ni po čemu nije podsećao na njenog šefa osim po godinama i držanju bogataša. Popreko je, preko ramena i grudi prebacio kaiš fine kožne torbe nalik poštarskoj, dovoljno velike da u nju stanu čista košulja i četkica za zube. Strajk je u poslednje vreme toliko često viđao takav model da ga je u mislima već nazvao švalerskom torbom. Par se na pragu s uživanjem prepustio francuskom poljupcu, skraćenom usled ledene hladnoće i činjenice da je gospođica Broklherst na sebi imala samo dve krpice. Ona se potom vratila u kuću, a Debeljko se zaputio ka stanici Klapam, već razgovarajući preko mobilnog, nesumnjivo objašnjavajući kako će zbog snega zakasniti. Strajk mu je ostavio dvadesetak metara prednosti, a onda je izašao iz svog skrovišta i oslonio se na štap, po koji je Robin predusretljivo bila sišla u Danski pasaž.

Bilo je to jednostavno praćenje, budući da Debeljko, udubljen u telefonski razgovor, ništa nije primećivao. Pratio ga je niz Lavender Hil, na rastojanju nešto manjem od dvadeset metara, dok je sneg uporno padao. Debeljko se nekoliko puta okliznuo u svojim cipelama ručne izrade. Kad su stigli na stanicu,

Strajk je, i dalje zaostajući, bez po muke ušao za njim u isti vagon i tobože čitajući poruke, slikao metu mobilnim telefonom.

Uto mu je zaista stigla poruka od Robin.

> Agent Majkla Fankorta upravo mi je uzvratio poziv; M. F. kaže kako će mu biti drago da se vidite! On je u Nemačkoj, ali vraća se šestog. Predlaže Gručo klub, kad god tebi odgovara. Rx

Dok je voz kloparao ka stanici Vaterlo, Strajk je pomislio kako je baš neobično što bezmalo svi koji su pročitali *Bombiksa Morija* žele da razgovaraju s njim. Otkud to da osumnjičeni žude za prilikom da se sretnu oči u oči s privatnim njuškalom? I čemu li se čuveni Majkl Fankort nada kad pristaje na razgovor s detektivom koji je našao telo Ovena Kvajna?

Strajk je izašao iz voza za Debeljkom, pa nastavio za njim krcatom stanicom, preko vlažnih, klizavih pločica stanice Vaterlo, ispod bledožutog svoda od čeličnih greda i stakla, koji su Strajka podsetili na Titbarn haus. Pošto su ponovo izašli na hladnu ulicu, Debeljko je i dalje, u blaženom neznanju, razgovarao preko mobilnog, dok ga je detektiv pratio, gacajući po bljuzgavici uz ivičnjake pune prljavog nagomilanog snega i dalje, između četvrtastih poslovnih zgrada od stakla i betona, što su se punile činovnicima u sumornim kaputima. Onda je Debeljko skrenuo na parkiralište jedne od najvećih poslovnih zgrada i zaputio se prema kolima, očigledno svojim. Biće da je procenio kako bi pametnije bilo da svoj BMV ostavi ispred kancelarije, nego ispred zgrade gospođice Broklherst. Dok je Strajk osmatrao, provirujući iza zgodno glomaznog rendžrovera, osetio je kako mu mobilni u džepu vibrira, ali je odlučio da se ne javi, kako mu ništa ne bi odvratilo pažnju od mete. Debeljko je imao obeleženo mesto za parkiranje. Pošto je uzeo nekoliko stvari iz prtljažnika, zaputio se ka zgradi, ostavivši Strajka da nesmetano pročita njegovo ime na zidu ispred kola, a onda da slika i ime i njegovo zvanje, kako bi svom klijentu predočio detaljne informacije.

Zatim je i Strajk krenuo ka svojoj kancelariji. Kad je ponovo ušao u voz, proverio je propušten poziv i video da ga je tražio stari prijatelj, Dejv Polvort, onaj kojeg je unakazila ajkula.

Polvort je bezmalo ceo život zvao Strajka Didi. Mnogi su mislili da je to ironičan nadimak, budući da je Strajk još u osnovnoj školi bio najkrupniji dečak u generaciji, a malo njih je znalo da je to skraćeni oblik kornvolskog izraza za Ciganina, *didikoj*; kako se Strajk u skladu sa skitačkim životom svoje majke malo-malo ispisivao iz škole i posle nekog vremena se vraćao, Dejv Polvort je jednom prilikom rekao Strajku da je pravi didikoj.

Pozvao ga je čim je izašao iz metroa, a kad je dvadeset minuta kasnije ušao u kancelariju, njih dvojica su još uvek razgovarali. Robin ga je pogledala i zaustila da nešto kaže, ali kad je videla da Strajk razgovara preko telefona, osmehnula se i ponovo se okrenula ka svom monitoru.

– Ideš li kući za Božić? – upitao je Polvort kad je Strajk ušao u svoju kancelariju i zatvorio vrata za sobom.

– Možda – uzvratio je detektiv.

– Da sljuštimo nekoliko krigli u *Viktoriju*? – nagovarao ga je Polvort. – Da opet kresneš Gvinifer Arskot?

– Nikad ja nisam – uzvrati Strajk (bila je to njihova stara šala) – kresnuo Gvinifer Arskot.

– Onda probaj ponovo, Didi, možda će ti se ovog puta posrećiti. Vreme je da joj neko skine mrak. Kad smo već kod riba, nijedan od nas dvojice nikad nije kresnuo…

Razgovor se izrodio u niz sočnih i veoma zabavnih Polvortovih sličica iz starih dobrih vremena, koja su dva prijatelja ostavila za sobom u Sent Mozu. Strajk se toliko smejao da se nije ni osvrnuo na signal za poziv na čekanju i nije se potrudio ni da pogleda ko ga zove.

– Nisi se pomirio s Miledi Lujkom, je li, dečko? – upitao ga je Dejv, misleći pritom na Šarlot, koju je oduvek tako zvao.

– Nisam – odvrati Strajk. – Udaje se za… četiri dana – izračunao je.

– Da, dobro, čuvaj se, Didi, prati znake na obzorju, bojim se da će ta da dogalopira nazad. Ne bi me čudilo da pobegne s venčanja. Spasen si ako se to ne desi, drugar.

– Da – reče Strajk. – U pravu si.

– Onda, dogovorili smo se, a? – nastavi Polvort. – Dolaziš za Božić? Pivo u *Viktoriju*?

– Da, što da ne – odvrati Strajk.

Posle još jedne serije skarednih doskočica Dejv se vratio svom poslu, a Strajk je, i dalje ozaren, proverio telefon i video da je propustio poziv Leonore Kvajn.

Dok je preslušavao govornu poštu, izašao je u prijemnu kancelariju.

– Ponovo sam gledala dokumentarac o Majklu Fankortu – uzbuđeno će Robin – i shvatila sam na šta si…

Strajk podiže ruku da je ućutka, kad je Leonorin uobičajeno beživotan glas odjeknuo u slušalici, ovoga puta uzrujan i zbunjen.

„Kormorane, uhapsili su me, majku mu. Ne znam zašto… niko mi ništa ne govori… doveli su me u stanicu. Traže mi advokata ili tako nešto. Ne znam šta ću… Orlando je s Ednom, a ja ne… kako god bilo, ja sam sad tu…”

Zaćutala je, a onda se poruka završila.

– Sranje! – uzviknu Strajk tako glasno da je Robin poskočila. – SRANJE!

– Šta je bilo?

– Uhapsili su Leonoru; zašto je zvala mene, a ne Ilsu? *Sranje.*…

Pritisnuo je broj Ilse Herbert i čekao.

– Zdravo, Korme…

– Uhapsili su Leonoru Kvajn.

– Šta? – uzviknula je Ilsa. – *Zašto?*Nije valjda zbog onog prokletog starog tepiha u podrumu?

– Možda su našli još nešto.

(*Kat ima dokaz.*…)

– Gde je ona sad, Korme?

– U policijskoj stanici… valjda u Kilburnu, ta je najbliža.

– Gospode bože, zašto mene nije zvala?

– Đavo će ga znati. Rekla je kako joj traže advokata, tako nešto…

– Mene niko nije zvao; gospode bože i svi sveti, na šta li je samo *mislila*? Zašto im nije rekla da ima advokata? Idem ja tamo, Korme, zamoliću nekog da me ovde zameni. Ionako mi duguju uslugu…

Čuo je lupkanje i udaljene glasove, Ilsine hitre korake.

– Javi se čim nešto saznaš – reče joj.

– Moglo bi da potraje.

– Ne mari. Zovi me.

Prekinula je vezu. Strajk se okrenuo ka preneraženoj Robin.

– O, ne – izustila je.

– Zvaću Anstisa – reče Strajk, ponovo dograbivši telefon.

Ali njegov stari prijatelj nije bio predusretljiv.

– Upozorio sam te, Bobe, upozorio sam te da se ovo sprema. Ona je to uradila, ortak.

– Šta imate? – uzvratio je Strajk.

– To ne mogu da ti kažem, Bobe, izvini.

– Jeste li to saznali od Katrin Kent?

– Ne mogu da kažem, ortak.

Jedva odvrativši na Anstisov pozdrav, prekinuo je vezu.

– Drkadžija! – uzviknuo je. – Prokleti *drkadžija*!

Sad više nikako ne može da dopre do Leonore. Brinuo je kako će njena nabusitost i netrpeljivost prema policiji uticati na sagovornike. Bezmalo ju je čuo kako bogoradi što je Orlando ostala sama, zahteva da joj kažu kad će moći da se vrati svojoj ćerki, i ne pomišljajući kako je do njenog kukavnog života policiji stalo kô do lanjskog snega. Plašio se, znajući da Leonora nimalo ne ume da zaštiti sebe; želeo je da Ilsa što pre stigne tamo, pre no što se ta sirotica kompromituje svojim bezazlenim primedbama na račun muževljeve nebrige i njegovih devojaka, pre no što ponovi gotovo nezamislivu i sumnjivu tvrdnju da ona ne zna ništa o Kvajnovoj knjizi, pre no što pokuša da objasni kako je zaboravila da imaju još jednu kuću, gde se leš njenog muža nedeljama raspadao.

Pet po podne je došlo i prošlo, a od Ilse još nije bilo vesti. Dok je gledao kroz prozor u sve tamnije nebo i sneg, Strajk je rekao Robin da ide kući.

– Ali javićeš mi kad nešto saznaš? – molećivo je odvratila, navlačeći kaput i obmotavajući debeo vuneni šal oko vrata.

– Hoću, naravno – reče Strajk.

Ilsa mu se javila tek u pola sedam.

– Gore nije moglo biti – bile su njene prve reči. Zvučala je umorno i napeto. – Imaju dokaz da je zajedničkom kreditnom karticom platila zaštitni kombinezon, gumene čizme, rukavice i konopce. Kupila ih je preko interneta i platila zajedničkom viza karticom. A, da… i burku.

– Nemoj da me zajebavaš!

– Ozbiljno ti kažem. Ti, jasno, misliš da je ona nevina…

– Da, mislim – reče Strajk, nedvosmisleno je upozorivši da i ne pokušava

da ga razuveri.

– Dobro – umorno će Ilsa – kako god hoćeš, ali reći ću ti nešto: ta žena nimalo ne pomaže sebi. Besprimerno je ratoborna, tvrdi kako je sigurno Kvajn kupio sve te stvari. Sve-sve, ali burku, zaboga…?! Konopci plaćeni karticom isti su kao oni kojima je bio vezan leš. Pitali su je zašto bi Kvajn kupio burku, ili zaštitni kombinezon otporan na hemikalije, a sve što je ona odgovorila, bilo je: „Šta ja znam?”, i svaki čas zapitkivala kad može da ide kući, svojoj ćerki; ona jednostavno ne razume. Te stvari su kupljene pre šest meseci i poslate u Talgart Roud – veći dokaz da je sve isplanirala nisu mogli da nađu, osim da su nabasali na plan zabeležen njenom rukom. Poriče da je znala kakav će biti završetak Kvajnove knjige, ali tvoj drugar Anstis…

– I on je bio tamo, zar ne?

– Jeste, tokom saslušanja. Uporno ju je pitao da li zaista očekuje da joj poveruju kako joj Kvajn nijednom nije rekao o čemu piše. Ona je na to odvratila: „Nisam obraćala pažnju”. „Znači *jeste* vam pominjao zaplet?”, upitao ju je on i tako unedogled, pokušavali su da je slome, da bi ona na kraju rekla: „Pa pomenuo je nešto kako se svilene bube kuvaju”. Anstisu je to bilo dovoljno da zaključi kako je sve vreme lagala i kako je zapravo znala ceo zaplet. O, da, naišli su i na sveže prekopanu zemlju u njihovom zadnjem dvorištu.

– A ja ti tvrdim da će ispod te zemlje naći mrtvu mačku po imenu Gospodin Govance – progunđa Strajk.

– To neće zaustaviti Anstisa – podozrevala je Ilsa. – Potpuno je ubeđen da je to ona, Korme. Imaju pravo da je zadrže do jedanaest ujutru i sigurna sam da će podići optužnicu protiv nje.

– Nemaju dovoljno dokaza – oštro će Strajk. – Gde im je DNK dokaz? Gde su im svedoci?

– U tome i jeste nevolja, Korme, nema ih, a taj izvod s kartice i te kako ukazuje na njenu krivicu. Slušaj, ja sam na tvojoj strani – strpljivo će Ilsa. – Hoćeš li da ti iskreno kažem šta mislim? Anstis je spreman da se kladi na uspeh, nada se da će mu ovo biti dovoljno. Mislim da je pod pritiskom zbog prevelikog interesovanja novinara. I ruku na srce, uznemiren je što se ti vrzmaš oko slučaja, zato je i odlučio da nešto preduzme.

Strajk zareža.

– Odakle im izvod od pre šest meseci? Toliko im je trebalo da ga nađu među stvarima koje su odneli iz njegove radne sobe?

– Ne – reče Ilsa. – Bio je na poleđini jednog crteža njihove ćerke. Ćerka

ga je, navodno, poklonila nekom prijatelju pre nekoliko meseci, a taj prijatelj je rano jutros otišao u policiju, tvrdeći da je tek sad video šta je na poleđini. Šta si rekao?

– Ništa – uzdahnu Strajk.

– Zvučalo je kao „Taškent”.

– Ali ovo je daleko bliže. Moram da prekinem, Ilsa… hvala ti na svemu.

Strajk je nekoliko trenutaka nemoćno ćutao.

Jebiga, tiho je rekao u praznoj kancelariji.

Znao je šta se dogodilo. Pipa Midžli je, paranoična i rastrojena, umislila kako je Leonora unajmila Strajka da prikači nekome ubistvo, te je iz njegove kancelarije otrčala odmah do Katrin Kent. Priznala joj je kako je nehotice opovrgla njenu tvrdnju da nije pročitala *Bombiksa Morija* i naterala je da iskoristi dokaz protiv Leonore. Onda je Katrin Kent skinula crtež ćerke svog ljubavnika (Strajk ga je zamislio magnetom prikačenog za frižider) i odjurila u policijsku stanicu.

– Jebiga – ponovio je, glasnije, pa pritisnuo Robinin broj.

39.

„S očajem toliko drugovah

da ne znam kako da se nadam…”

Tomas Deker i Tomas Midlton,
Poštena kurva

Kao što je njena advokatica predvidela, sutradan ujutru u jedanaest Leonora Kvajn je optužena za ubistvo svog supruga. Obavešteni o tome telefonom, Strajk i Robin su pratili vesti na internetu, gledajući kako se priča iz minuta u minut širi kao multiplikovana bakterija. Do pola dvanaest, veb-sajt *Sana* vrveo je od opširnih članaka o Leonori, naslovljenih NASLEDNICA ROUZ VEST VEŽBALA U MESARI.

Novinari su užurbano prikupljali dokaze o Kvajnovom žalosnom doprinosu u tom braku. Njegovi česti nestanci povezivani su sa drugim ženama, seksualne teme u njegovim delima do u tančine analizirane i ulepšavane. Pronašli su Katrin Kent; čekali su je ispred vrata, fotografisali i opisali kao „Kvajnovu riđokosu ljubavnicu, autorku erotskih romana”.

Nedugo pre podneva, Ilsa je ponovo pozvala Strajka.

– Sutra će biti izvedena pred sudiju.

– Gde?

– U Vud Grinu, u jedanaest. Pretpostavljam da će je odande odvesti pravo u *Holovej*.

Strajk je svojevremeno živeo sa svojom majkom i sestrom na tri minuta od ženskog zatvora za oblast Severnog Londona.

– Hoću da je vidim.

– Možeš da pokušaš, ali ne verujem da će te policija pustiti da joj se približiš i moram ti reći, Korme, kao njen advokat, da to ne bi delovalo…

– Ilsa, ja sam joj sad jedina nada.

– Hvala na poverenju – suvo je odvratila.

– Znaš šta sam hteo da kažem.

Čuo ju je kako je uzdahnula.

– A ja mislim i na tvoje dobro. Zaista želiš da sateraš policiju…

– Kako je ona? – prekide je Strajk.

– Nije dobro – odgovori Ilsa. – Ubija je razdvojenost od Orlando.

Popodne je proteklo u pozivima novinara i Kvajnovih poznanika; i jedni i drugi su žudeli za informacijama. Glas Elizabet Tasel bio je tako dubok i grub preko telefona da je Robin pomislila kako je to neki muškarac.

– Gde je Orlando? – pitala je agentkinja Strajka kad je preuzeo vezu, kao da je on zadužen za sve članove Kvajnove porodice. – Ko ju je uzeo?

– Mislim da je kod susede – rekao je, slušajući šištanje njenih pluća.

– Bože, kakva zbrka – zakrešta agentkinja. – Leonora… posle toliko godina, gusenica se pretvorila… neverovatno…

Nina Lasels je, ne iznenadivši time Strajka, jedva prikrila olakšanje. Ishod je ostao u okvirima očekivanog. Ona ubicu ne poznaje, te je ni njegova senka neće više pratiti.

– Njegova žena pomalo i *izgleda* kao Rouz Vest, zar ne? – rekla je Strajku preko telefona, a njemu je bilo jasno da ona upravo zuri u *Sanov* veb-sajt. – Samo što ima dužu kosu od nje.

Učinilo mu se da ga Nina sažaljeva. Nije rešio slučaj, policija ga je nadigrala.

– Slušaj, u petak ću okupiti neko društvance, jesi li raspoložen da svratiš?

– Ne mogu, žao mi je – odvrati Strajk. – Idem na večeru s bratom.

Učinilo mu se kako je pomislila da ju je slagao. Naime, malo je zastao pre no što je izgovorio ono „s bratom”, kao da u hodu smišlja izgovor. Strajk se ne seća da je ikada pre toga Ala nazvao svojim bratom. Retko kad je pominjao braću po ocu.

Pre nego što je tog popodneva izašla iz kancelarije, Robin je spustila šolju čaja pred njega, dok je sedeo udubljen u Kvajnov dosije. Bezmalo je osetila gnev koji je Strajk svim silama pokušavao da prikrije, i naslutila da je gnevan koliko na sebe toliko i na Anstisa.

– Nije gotovo – rekla je, obmotavajući šal oko vrata dok se spremala da izađe. – Dokazaćemo da to nije ona.

Jednom prilikom je već upotrebila množinu kad je Strajkova samouvere-

nost bila poljuljana. On joj je i ovoga puta bio zahvalan na ohrabrenju, ali osećaj nemoći preplavio mu je misli. Nepodnošljivo mu je bilo tapkanje u mestu, gacanje po plićaku, dok ostali slobodno rone u dubine, u potrazi za tragovima i informacijama.

Dugo je te večeri sedeo s Kvajnovim dosijeom ispred sebe, ponovo čitao beleške o obavljenim razgovorima, zurio u fotografije koje je odštampao sa svog telefona. Iskasapljeno telo Ovena Kvajna kao da je nemo vapilo za pravdom i milosrđem. Ponekad ubijeni nose poruku svojih ubica kao znake utisnute u njihove ukočene beživotne šake. Strajk je dugo zurio u spržen i rasporen grudni koš, u konopce zategnute oko gležnjeva i zglobova, u vezano truplo bez utrobe, kao da je božićna pečenica, ali, koliko god se trudio, nije mogao da dokuči ništa više od onoga što je već znao. Na kraju je pogasio svetla i popeo se u stan.

* * *

Osetio je gorkoslatko olakšanje što će četvrtak pre podne provesti u Linkols In Fildsu, u kancelarijama prekomerno skupih advokata divorcista svoje smeđokose klijentkinje. Drago mu je bilo što nečim može da ispuni vreme, koje bi inače posvetio istrazi Kvajnovog ubistva, no i dalje je slutio da je na taj sastanak namamljen pod lažnim izgovorom. Njegova koketna klijentkinja stavila mu je do znanja da njen advokat želi da čuje od Strajka lično kako je on to prikupio pozamašne dokaze o dvostrukom životu njenog supruga. Seo je pored nje za uglancan sto od mahagonija za dvanaestoro, dok je ona kao navijena ponavljala: „Ono što je Kormoran uspeo da otkrije” i „Kormoran je živi svedok, zar ne?”, svaki čas ga dodirujući po podlaktici. Dok je posmatrao učtivog advokata, koji je na jedvite jade prikrivao ljutnju, Strajku nije dugo trebalo da zaključi kako njegov dolazak svakako nije bila zamisao tog čoveka. Uprkos tome, kao što se moglo i očekivati od nekoga ko sat naplaćuje više od petsto funti, advokat ih nimalo nije požurivao.

Kad je otišao u toalet, Strajk je proverio telefon i ugledao majušnu sliku Leonore dok je sprovode u Kraljevski sud Grin Vud, a zatim i onu na kojoj je odatle izvode. Protiv nje je i zvanično podignuta optužnica, a zatim su je odveli maricom. Ispred zgrade suda bilo je mnogo foto-reportera, ali ne i gnevnih građana koji traže njenu krv; nije ubila nikoga do koga je javnosti naročito stalo.

Poruka od Robin stigla je upravo kad je ponovo ušao u salu za sastanke:

> Stižeš li da vidiš Leonoru po podne u 6?
> **Odlično**, odgovorio je.

– Mislila sam – čuo je svoju koketnu klijentkinju, kad je ponovo seo – da bi Kormoran delovao zaista upečatljivo na klupi za svedoke.

Strajk je već bio pokazao njenom advokatu iscrpne beleške i fotografije, detaljan izveštaj o svim tajnim finansijskim transakcijama gospodina Barneta, dokaz o njegovom pokušaju da proda stan, kao i o prevari s ogrlicom. Na očigledno razočaranje gospođe Barnet, ni Strajk ni njen advokat nisu videli nijedan razlog da privatni detektiv prisustvuje suđenju u svojstvu svedoka. Štaviše, advokat je jedva prikrivao ozlojeđenost njenim preteranim oslanjanjem na Strajka. Nema sumnje da je smatrao kako bi toj bogatoj raspuštenici bolje bilo da te diskretne dodire i treptanje sačuva za njega, besprekornog u odelu na prugice i s otmenom prosedom kosom, umesto da ih traći na čoveka koji izgleda kao hromi bokser.

Zadovoljan što je mogao da napusti to okruženje u kojem se gušio, Strajk se metroom vratio do stana, pa s olakšanjem skinuo odelo, srećan što će se uskoro rešiti i tog slučaja, s povećim čekom, zbog kojeg ga je i prihvatio. Sad je nesmetano mogao da se usredsredi na uvelu sedokosu pedesetogodišnjakinju u *Holoveju*, na drugoj strani *Ivning standarda* opisanu kao PIŠČEVA POVUČENA ŽENA VEŠTA SA SATAROM.

– Jel’ njen advokat zadovoljan? – upita ga Robin kad je ušao u kancelariju.

– Umereno – odvrati Strajk, zureći u bleštave božićno drvce koje je Robin posadila na svoj uredni sto. Bilo je ukrašeno malim ukrasima i lampicama.

– Zašto? – sažeto ju je upitao.

– Zato što će uskoro Božić – odvratila je Robin, uz nesiguran osmejak, ali nije mu se izvinjavala. – Htela sam juče da je okitim, ali posle Leonorine optužnice, splasnulo mi je praznično raspoloženje. Nego, sredila sam da je vidiš u šest. Treba ti slika, kao ona za ličnu kartu…

– Svaka čast, hvala.

– … donela sam ti sendviče i mislila sam da bi ovo moglo da te zanima – rekla je. – Majkl Fankort je dao intervju u vezi s Kvajnom.

Pružila mu je upakovane sendviče sa sirom i krastavčićima i primerak *Tajmsa*, već okrenutog na odgovarajuću stranicu. Strajk se spustio na prdljivu sofu, a onda se posvetio sendvičima i tekstu u novinama, dopunjenom dvema odvojenim fotografijama. Levo od stubaca nalazila se slika na kojoj Fankort stoji ispred elizabetanske seoske kuće. Kako je snimljen odozdo, glava mu nije delovala onako nesrazmerno velika u poređenju s telom. Desno od teksta

nalazila se slika Ovena Kvajna, čudnog, s besomučnim pogledom i trilbijem ukrašenim perom, dok se obraća malobrojnoj publici u nekakvom malom šatoru.

Pisac članka dobro je iskoristio činjenicu da su Fankort i Kvajn nekada bili bliski, te da su ih, štaviše, smatrali jednako nadarenima.

> Malobrojni se danas sećaju Kvajnovog iznenadnog prodora s *Hobartovim grehom*, a Fankort i dan-danas to delo smatra odličnim primerom Kvajnove očaravajuće brutalnosti. Iako se priča da je i dalje kivan na Kvajna, Fankort iznenađujuće velikodušno govori o Kvajnovom stvaralačkom opusu.
>
> „Uvek zanimljiv i često potcenjen”, kaže on. „Slutim da će kritičari koji tek dolaze biti daleko blaži od naših savremenika.”
>
> Ta velikodušnost još više iznenađuje ako se zna da se pre dvadeset pet godina Fankortova prva žena, Elspet Ker, ubila pošto je pročitala okrutnu parodiju na svoj prvi roman. Ta parodija je pripisivana upravo Fankortovom bliskom prijatelju i književnom buntovniku, pokojnom Ovenu Kvajnu.
>
> „Čovek s godinama postaje popustljiviji, a da toga bezmalo nije ni svestan – bes iscrpljuje. U svom najnovijem romanu rasteretio sam sebe mnogih osećanja povezanih s Elinom smrću, mada taj roman svakako ne treba čitati kao autobiografski…”

Strajk je preleteo naredna dva stupca, jer mu se učinilo da u njima Fankort samo promoviše svoju novu knjigu, pa nastavio da čita tamo gde mu je u oči upala reč „nasilje”.

> Teško je u Fankortu u sakou od tvida, koji sedi naspram mene, prepoznati svojevremenog književnog pankera, kako je sam sebe opisivao, autora koji je zbog bezrazložnog nasilja u svojim ranim radovima bio i hvaljen i kuđen.
>
> *Ako je gospodin Grejam Grin bio u pravu*, napisao je kritičar Harvi Berd u osvrtu na Fankortov prvi roman, *kad je rekao kako pisci moraju imati i malo leda u srcu, onda u srcu Majkla Fankorta vlada prava polarna zima. Čitajući scenu silovanja u* Belafrontu, *neko bi pomislio da taj mladi čovek ima dušu od leda. Zapravo, dva su ključa za čitanje* Belafronta, *nesumnjivo uobličenog i originalnog dela. Prva je mogućnost da je gospodin Fankort napisao neobično zreo prvi roman, u kojem je odoleo neofitskom trendu da samom sebi dodeli ulogu (anti)heroja. Možemo*

da se mrštimo na njegove groteskne slike ili etički pristup, ali niko ne može osporiti umetničke domete njegove proze. Druga mogućnost, koja daleko više uznemirava, jeste da gospodin Fankort i nema taj organ u koji bi smestio to malo leda, te da je njegova neuobičajeno svirepa priča odraz njegove unutrašnje pustoši. Šta je posredi, pokazaće vreme, ili njegova sledeća dela”.

Fankort se rodio u varoši Slau, kao sin jedinac neudate medicinske sestre. Majka mu i dan-danas živi u kući u kojoj je on odrastao.

„Srećna je tamo”, kaže pisac. „Poseduje zavidnu sposobnost da uživa u poznatom okruženju.”

Njegov dom daleko je od kuće u nizu u mestašcu zvanom Slau. Naš razgovor se odvija u velikoj dnevnoj sobi punoj ukrasnih figurica od majsenskog porcelana i obisonskih tepiha, čiji prozori gledaju na nepregledna polja Edenzor Korta.

„Sve je ovo izabrala moja žena”, popustljivo će Fankort. „Moje umetničke sklonosti sasvim su drugačije i jednostavnije.” Veliki jarak pored kuće pripremljen je za izlivanje betonskog temelja – postolja za skulpturu od zarđalog metala koja predstavlja Gnevnu Tisifonu, a Fankort je, kroz smeh, opisuje kao „impulsivnu kupovinu… glas osvete, znate… vrlo moćan komad. Moja žena ga se gnuša.”

I ko zna zašto, vraćamo se na početak, na ono čime smo i započeli ovaj razgovor: na zlokobnu sudbinu Ovena Kvajna.

„Još se nisam pomirio s Ovenovim ubistvom”, tiho kaže Fankort. „Kao mnogi pisci, pišući o tome težim da dokučim kakva me osećanja obuzimaju. Tako mi tumačimo svet, kroz svoj opažaj njegovih pojava.”

Da li to znači da možemo očekivati književno delo na temu Kvajnovog ubistva?

„Već čujem kako me optužuju za pomanjkanje obzira i iskorišćavanje te nesreće”, smeška se Fankort. „Usuđujem se da kažem kako bih u dogledno vreme mogao da napišem nešto na temu izgubljenog prijateljstva, poslednje prilike za razgovor, za razjašnjenje i pomirenje, ali Ovenovo ubistvo već je obrađeno u književnosti – on sam je o tome pisao.”

Fankort je jedan od malobrojnih koji je pročitao ozloglašeni rukopis, navodnu matricu po kojoj je izvršeno ubistvo.

„Pročitao sam ga baš onog dana kad je pronađeno Ovenovo telo. Moj izdavač je zahtevao da ga pročitam; znate, i ja sam opisan u tom romanu.” Reklo bi se da je iskreno ravnodušan prema toj činjenici, koliko god da je njegov portret u knjizi uvredljiv. „Nisam želeo da uključujem advokate u slučaj. Prezirem cenzuru.”

Šta Majkl Fankort misli o umetničkim dometima tog dela?

„To je nešto što je Nabokov nazivao remek-delom zanesenjaka”, odgovorio je, smeškajući se. „Možda će ga jednom i objaviti, ko zna?”

Pomislili smo da se šali.

„Ali zašto ga ne bi objavili?”, pita se Fankort. „Umetnost i treba da provocira: samo zbog toga, ako ni zbog čega drugog, *Bombiks Mori* je ispunio svoje poslanje. Da, zašto da ne?”, uz osmeh se pita taj literarni prevratnik, ušuškan u svojoj elizabetanskoj vili.

„S predgovorom Majkla Fankorta?”, natuknuo sam.

„Događale su se i čudnije stvari”, odvratio je Majkl Fankort, smeškajući se. „Daleko čudnije.”

– Gospode na nebesima – promrmlja Strajk, bacivši *Tajms* na Robinin sto, umalo zakačivši božićnu jelku.

– Jesi li video kako kaže da je pročitao *Bombiksa Morija* tek onog dana kad si ti našao Kvajna?

– Jesam – odvrati Strajk.

– Laže – primeti Robin.

– Mi *mislimo* da laže – ispravi je Strajk.

Čvrsto se pridržavajući svoje odluke da više ne troškari na taksi, Strajk je, budući da je sneg i dalje vejao, tog tmurnog popodneva ušao u autobus broj dvadeset devet. Pošao je na sever, na dvadesetominutnu vožnju kroz netom očišćene ulice. Sumorna žena ušla je u Hampsted Roudu, vodeći za ruku sitnog, smrknutog dečaka. Šesto čulo došapnulo je Strajku da njih troje putuju na isto odredište, i kao što je i predvideo, žena je, kao i on, u jednom trenutku ustala, spremajući se da siđe na stanici u Kamden Roudu, uz bok *Zatvora nje-*

nog veličanstva Holovej.

– Videćeš mamicu – rekla je malenom, za kojeg je Strajk pretpostavio da joj je unuk, iako je sumorna neznanka izgledala kao da nema više od četrdeset godina.

Okružen ogolelim drvećem i oskudnom travom pokrivenom snegom, za zatvor od crvene cigle lako bi se moglo pomisliti da je zgrada nekog fakulteta, da nije bilo tabli s natpisima i pet metara visoke kapije kroz koju su prolazili zatvorski autobusi. Strajk se pridružio malobrojnim posetiocima, među kojima je bilo i dece, što su se zabavljala praveći tragove u još nedirnutom snegu pored staze. Stajali su u redu, pomerajući se duž zidova od cigala spojenih cementom, pored okačenih korpi koje su se na ledenom decembarskom vazduhu pretvorile u grudve snega. Većina posetilaca bile su žene; Strajk se izdvajao među prisutnim muškarcima, ne zbog svog stasa, već po tome što jedini nije izgledao kao da mu je život zadao težak udarac, ostavivši ga zanemelog i obamrlog. Živopisno istetovirana mladež u vrećastim farmerkama koračala je rame uz rame s njim, pomalo se povodeći pri svakom koraku. Strajk je u *Seli Ouku* video ljude s neurološkim poremećajima, ali se nadao da ih ovi nisu pretrpeli pod paljbom minobacača.

Stamena čuvarka zatvora čiji je posao bio da proverava lične isprave proučila je njegovu vozačku dozvolu, a onda se zagledala u njega.

– Znam ko ste vi – rekla je, prodorno zureći.

Strajk se zapitao da li je Anstis zahtevao da mu jave ako on dođe u posetu Leonori. To ga nimalo ne bi čudilo.

Namerno je došao ranije, kako ne bi izgubio ni minut vremena koje ima pravo da provede s klijentom. Ta predostrožnost omogućila mu je da popije kafu u odeljenju za posetioce, koje je otvorilo jedno udruženje za pomoć deci. Prostorija je bila svetla i skoro vesela, i mnoga deca potrčala su ka kamiončićima i medama kao prema starim prijateljima. Strajkova sumorna saputnica iz autobusa, bezvoljno je i ravnodušno gledala dečaka kako se igra figuricom Ekšn Mena, zaobilazeći Strajkova velika stopala kao ogromnu skulpturu (*Tisifona, glas osvete…*).

Tačno u šest pozvali su ga u salu za posetioce. Koraci su mu odzvanjali po blistavom podu. Zidovi od betonskih blokova bili su osveženi muralima koje su naslikale zatvorenice, kako bi se bar donekle oplemenio taj prostor nalik pećini, ispunjen odjecima zveckanja ključeva i žamorom. Plastične stolice bile su pričvršćene s obe strane niskog stočića, isto tako prikovanog za pod, kako štićenice i posetioci ne bi mogli da se približe jedni drugima, ali i da bi se

sprečila predaja prokrijumčarenih stvari. Mala deca su cvilila. Čuvari su stajali duž zidova, osmatrajući. Strajk je dosad ulazio samo u muške zatvore i namah oseti odbojnost prema tom mestu. Deca su zurila u otupele majke; s jedva primetnim znacima mentalnih poremećaja, nervoznim trzanjem prstiju s izgrizenim noktima, obamrle žene nakljukane lekovima sklupčale su se na onim plastičnim stolicama. Ceo taj prizor nimalo nije ličio na one u muškim zatvorima koji su Strajku bili poznati.

Leonora je sedela i čekala, krhka i tanana; bilo je gotovo tužno koliko mu se obradovala. Na sebi je imala svoju odeću, široki duks i pantalone, u kojima je delovala još sitnije.

– Dolazila mi je Orlando – rekla je. Oči su joj bile crvene; pomislio je da je dugo plakala. – Nije htela da ode. Odvukli su je napolje. Nisu me pustili da je smirim.

Strajk je očekivao prkos i bes, a naišao je na prve znake beznađa zatvorenih ljudi. Četrdeset osam sati bilo je dovoljno da shvati kako je izgubila dizgine i moć.

– Leonora, moramo da razgovaramo o izvodu s kreditne kartice.

– Nikad ja nisam uzela tu karticu – rekla je, dok su joj pobelele usne podrhtavale. – Oven ju je držao uza se, ja je nikad nisam nisam ni pipnula, osim ponekad, za samoposlugu. Uvek mi je davao gotovinu.

Strajk se setio kako mu se Leonora obratila pre svega zato što joj je bilo ponestalo novca.

– Finansije sam prepustila Ovenu, tako je on hteo, ali bio je nemaran, nikad nije proveravao račune ni izvode iz banke, samo bi ih posejao gde bilo po svojoj radnoj sobi. Govorila sam mu: „Moraš to da proveriš, neko bi mogao da te namagarči”, ali on nije mario. Davao je Orlando da crta po bilo čemu, zato taj crtež i jeste tu…

– Nije važan crtež. Sigurno je još neko, osim vas i Ovena, imao pristup kreditnoj kartici. Hajde da vidimo ko bi to mogao da bude, važi?

– Važi – promrmljala je, uplašena.

– Elizabet Tasel je nadgledala radove na kući u Talgart Roudu, jel’ tako? Kako je platila majstorima? Ima li ona kopiju vaše kreditne kartice?

– Nema – reče Leonora.

– Sigurni ste?

– Jesam, zato što smo joj je ponudili, a ona je rekla kako je lakše da odu-

zme Ovenu od sledeće uplate tantijema, jer mu je nešto uvek pristizalo. Lepo se prodavao u Finskoj, pojma nemam zašto, ali njima su se svidele njegove…

– Možete li da se setite da li je Elizabet Tasel *ikada* platila nešto za kuću viza karticom?

– Ne – rekla je Leonora, odmahujući glavom – nikad.

– Dobro – odvrati Strajk – a sećate li se – i samo polako, nemojte da žurite – da li je Oven ikada platio karticom nešto u *Rouper Čardu*?

Na njegovo čuđenje, ona odgovori: – Ne baš u *Rouper Čardu*, ali tako nekako. – Svi su bili tamo. I ja sam bila. To je bilo… ne znam sad… pre dve godine? Možda i manje… velika večera za izdavače je bila, u Dorčesteru. Mene i Ovena su stavili za sto s nekim mladim ljudima. Danijel Čard i Džeri Volgrejv su sedeli dalje. Uglavnom, napravili su tihu aukciju, znate, ono kad na papir napišete svoju ponudu za…

– Da, znam kako to ide – odvrati Strajk, trudeći se da obuzda nestrpljenje.

– To je bilo za pomoć nekim piscima, da bi ih izvukli iz zatvora. Oven je dao ponudu za vikend u nekoj seoskoj gostionici i dobio je, te je morao da im da podatke sa svoje kreditne kartice. Neke cure iz izdavačkih kuća, sve doterane, primale su uplate. Njima je dao svoju kreditnu karticu. Sećam se toga zato što je bio besan – rekla je, a senka sumorne uspomene preletela joj je preko lica – morao je da plati osamsto funti. Pravio se važan. Hteo da pokaže kako zarađuje kao ostali.

– Dao je svoju kreditnu karticu devojci iz izdavačke kuće – ponovio je Strajk. – Da li je ona prepisala podatke tu, za stolom, ili…

– Nije joj radila ona mašinica – reče Leonora – pa ju je odnela i posle je vratila.

– Jeste li prepoznali još nekoga tamo?

– Majkla Fankorta, on je bio za stolom sa svojim izdavačem – rekla je – na drugom kraju sale. To je bilo pre nego što je prešao u *Rouper Čard*.

– Jesu li on i Oven razgovarali?

– Ne bih rekla.

– Dobro, a da li je bila…? – zastao je. Još joj nije otkrio da zna za Katrin Kent.

– Njegova devojka je mogla da mu uzme tu karticu kad ’oće, jel’ tako? – rekla je Leonora, kao da mu čita misli.

– Znali ste za nju? – upita je Strajk, bez okolišanja.

– Policija je nešto pomenula – odvrati Leonora bezizrazno. – Uvek je imao neku. Takav je bio. Skupljao ih na svom kursu za pisanje. Ja bih ga svaki put dobro izribala. Kad su rekli da je bio… da je bio… bio je vezan…

Zaplakala je.

– Znala sam da je to garant uradila neka žena. On je to voleo. Da ga sapneš.

– Niste znali za Katrin Kent pre no što ju je policija pomenula?

– Videla sam njeno ime na poruci u njegovom telefonu, jednom, ali on je rekô da to nije ništa. Rekô je da mu je ona studentkinja. Kao što je za sve njih govorio. Rekô je da nas nikad neće ostaviti, mene i Orlando.

Nadlanicom mršave drhtave ruke obrisala je oči ispod staromodnih naočara.

– Ali vi nikad niste videli Katrin Kent dok vam nije došla na vrata da kaže kako joj je umrla sestra?

– To je bila ona, jelda? – upita Leonora, šmrkćući i tapkajući oči rubom rukava. – Debela, jelda? Ona je mogla da mu uzme podatke s kartice kad ’oće, jelda? Samo mu je izvuče iz novčanika dok on spava.

Strajk je znao da mu neće biti lako da nađe i ispita Katrin Kent. Bio je siguran da je odmaglila nekud iz svog stana kako bi izbegla novinare.

– Te stvari koje je ubica platio karticom – reče, promenivši tok razgovora – bile su naručene preko interneta. Vi nemate kompjuter u kući, je li tako?

– Oven to nikad nije voleo, radije je kucao na onoj staroj…

– Jeste li ikad naručili nešto preko interneta?

– Jesam – odgovorila je, a on malo potonu. Nadao se da bi Leonora mogla da bude to bezmalo mitsko stvorenje koje nikad nije koristilo kompjuter.

– Gde ste to obavili?

– Kod Edne, ona mi je dala da naručim pribor za crtanje za Orlando, za njen rođendan, tako da nisam morala da idem u grad – reče Leonora.

Nema sumnje da će policija uskoro konfiskovati i na deliće rasturiti kompjuter dobrodušne Edne.

Žena obrijane glave i istetovirane usne koja je sedela za susednim stolom stade da viče na čuvara, koji ju je upozorio da ne ustaje sa stolice. Leonora se

preplašeno skupi pred zatvorenicom koja je prostački vređala čuvara, a ovaj joj napokon priđe.

– Leonora, samo još nešto – glasno će Strajk, kad je urlanje za susednim stolom dostiglo vrhunac. – Da li vam je Oven pomenuo da odlazi, da mu treba odmor, pre nego što je otišao petog?

– Ne – reče ona – naravno da nije.

Zatvorenica za susednim stolom bila je prisiljena da se stiša. Njena posetiteljka, istetovirana žena, koja je delovala malo manje ratoborno, pokazala je čuvaru srednji prst kad se udaljio.

– Možete li da se setite bilo čega što je Oven rekao ili uradio, što bi ukazalo na to da će otići na izvesno vreme? – Strajk je navaljivao, dok je Leonora sa zebnjom zurila u svoje susetke.

– Šta? – rasejano je upitala. – Ne… nikad nije govorio… meni nikad nije rekao… samo bi otišao… Ako je znao da će da ode, zašto se nije pozdravio?

Ponovo je zaplakala, mršavom šakom pokrivši usta.

– Šta će biti sa Dodo ako mene zadrže u zatvoru? – pitala ga je, jecajući. – Edna ne može stalno da je čuva. Ne ume ona s njom. Zaboravila je da joj ponese majmunče, a Dodo mi je bila nešto nacrtala. – Isprva zbunjen, Strajk ubrzo shvati da ona zacelo priča o plišanom orangutanu kojeg je Orlando nosila oko vrata kad ih je posetio. – Ako me zadrže…

– Ja ću vas izvesti odavde – samouvereno će Strajk, mada nije bio tako siguran u to; no pomisli kako joj zacelo neće nauditi ako joj kaže nešto što će joj uliti nadu, pomoći joj da izgura naredna dvadeset četiri sata.

Vreme im je isteklo. Izašao je iz sale ne osvrćući se, pitajući se šta je to u Leonori, svenuloj i prgavoj pedesetogodišnjakinji s maloumnom ćerkom i beznadežnim životom, što je u njemu pobudilo tu nepokolebljivu odlučnost, taj gnev…

Činjenica da nije ona to uradila, sinuo mu je jednostavan odgovor. *Činjenica da je nevina*.

Tokom poslednjih osam meseci, bujica klijenata nasrtala je na staklena vrata njegove kancelarije, i svi su mu se obraćali iz čudnovato sličnih razloga. Dolazili su zato što im je trebao uhoda, oružje ili sredstvo pomoću kojeg će udesiti da tas prevagne na njihovu stranu, ili kako bi se izvukli iz nezgodnih veza. Dolazili su zato što su želeli da izvuku neku korist, osećali da zaslužuju odštetu ili nadoknadu. Ionako imućni, želeli su još.

Ali Leonora je došla zato što je htela da se njen muž vrati kući. Bila je to skromna želja, rođena iz iscrpljenosti i ljubavi, ako ne prema pustolovnom Kvajnu, onda prema ćerki kojoj je nedostajao otac. Zbog čistote njene želje, Strajk je osećao da za nju mora učiniti sve što može.

Hladan vazduh izvan zatvorskog kruga mirisao je drugačije. Odavno Strajk nije bio u okruženju u kojem je pridržavanje pravilima neizostavan deo svakodnevice. Osećao je slobodu sa svakim korakom, dok se na putu ka autobuskoj stanici svom težinom oslanjao na štap.

U autobusu su tri pijane mlade žene s rajfom ukrašenim irvasovim rogovima od filca pevale:

„They say it's unrealistic,

But I believe in you Saint Nick…"[15]

Izem vam Božić, pomisli Strajk, ozlovoljivši se kad se setio da bi trebalo da kupi poklone za sestriće i svoje kumče, a nikako nije mogao da upamti koliko je kome godina.

Autobus je brujao kroz bljuzgavicu i sneg. Strajk je obnevideo od raznobojnog razlivenog svetla koje je prodiralo kroz prozor. Namrgođen, obuzet mislima o ubistvu i nepravdi, bez ikakvog truda je i ćutke odvratio svakog ko je možda pomislio da sedne na sedište do njega.

40.

„Sreća te delo tvoje bezimeno osta, jer spomena nije vredno.”

Frensis Bomon i Džon Flečer,
Prevarant

Sutradan su susnežica, kiša i sneg naizmenično zasipali prozore kancelarije. Šef gospođice Broklherst pojavio se oko podneva da mu Strajk potvrdi sumnje u njenu vernost. Nedugo pošto ga je Strajk ispratio, stigla je Karolajn Ingls. Bila je u žurbi, jer je morala po decu u školu, ali je želela da donese Strajku vizitkartu nedavno otvorenog *Kluba i bara za gospodu Zlatna čipka*, koju je našla u novčaniku svog muža. Obećanje gospodina Inglsa da će se držati podalje od plesačica, striptizeta i devojaka za pratnju bilo je uslov za njihovo pomirenje. Strajk je prihvatio da nadgleda *Zlatnu čipku* kako bi proverio da li je gospodin Ingls ponovo podlegao iskušenju. Kad je i Karolajn Ingls otišla, Strajk je uveliko bio spreman za sendviče koji su ga čekali na Robininom stolu, ali samo što je zagrizao prvi, zazvonio je telefon.

Svesna da se njihova poslovna veza bliži kraju, smeđokosa klijentkinja je rešila da ide na sve ili ništa i pozvala Strajka na večeru. Strajku se učinilo da se Robin smejulji dok je jela svoj sendvič, zagledana u monitor. Pokušao je učtivo da izbegne izlazak, najpre se pozivajući na gomilu nedovršenog posla, ali je na kraju morao da joj kaže kako ima devojku.

– Nikad mi to niste rekli – hladno je primetila.

– Nerado mešam poslovni i privatni život – odvratio je.

Prekinula je vezu usred njegovog ljubaznog pozdrava.

– Možda bi trebalo da izađeš s njom – bezazleno će Robin. – Bar da bi bio siguran da će platiti honorar.

– Platiće ona, i te kako – promumla Strajk, nadoknađujući izgubljeno vreme za doručak tako što je pola sendviča strpao u usta. Telefon zavibrira. On zareža i pogleda od koga je poruka.

Stomak mu se zgrčio.

– Leonora? – upita Robin kad je videla da se izobličio.

Strajk odmahnu glavom, usta punih hrane.

Poruka se sastojala od tri reči:

Bilo je tvoje.

Nije promenio broj kad je raskinuo sa Šarlot. Prevelika bi to gnjavaža bila, s obzirom na sve poslovne kontakte. A ona mu se sada prvi put obratila posle osam meseci.

Čuvaj se, Didi, prati znake na obzorju, bojim se da će ta da dogalopira nazad. Ne bi me čudilo da pobegne s venčanja.

Danas je treći, podsetio se. *Šarlot bi sutra trebalo da se uda.*

Prvi put otkako ima mobilni telefon, Strajk je poželeo da ima i uređaj za otkrivanje lokacije. Da li je tu poruku poslala iz usranog zamka Kroj, u pauzi između provere kanapea i cvetnih aranžmana u kapeli? Ili stoji na uglu Danske ulice i osmatra njegove prozore kao Pipa Midžli? Bekstvo s tako velikog čuvenog venčanja bilo bi vrhunac Šarlotinih dostignuća, njene karijere pustošenja i razaranja.

Strajk je vratio mobilni u džep pa prionuo na drugi sendvič. Zaključivši da neće saznati šta je to nateralo Strajka da se tako skameni, Robin je zgužvala prazan omot svoje kesice čipsa, bacila je u korpu i rekla:

– Večeras treba da se nađeš s bratom, jelda?

– Šta?

– Zar ne treba da se nađeš s bratom…?

– A, da – odvrati Strajk. – Da.

– U *River kafeu*?

– Aha.

Bilo je tvoje.

– Zašto? – nastavi Robin.

Moje. Kako da ne. Ako ga je uopšte i bilo.

– Šta? – uzvrati Strajk, kad mu je kao kroz maglu doprlo do svesti da ga je Robin nešto pitala.

– Jesi li dobro?

– Aha, *krasno* – odgovori on, pribravši se. – Šta si me pitala?

– Zašto ideš u *River kafe*?

– Oh. Pa – zausti Strajk, posegnuvši za svojom kesicom čipsa – znam da

su izgledi za uspeh mršavi, ali hoću da porazgovaram s bilo kim ko je čuo i video svađu Ovena Kvajna i Elizabet Tasel. Zanima me da li je on to samo odglumio, da li je sve vreme planirao da nestane?

– Nadaš se da ćeš naići na nekog zaposlenog ko je te večeri bio u smeni? – sumnjičavo upita Robin.

– Zato i vodim Ala – reče Strajk. – On poznaje sve konobare u svim londonskim restoranima. Kao, uostalom, i sva ostala deca mog oca.

Kad je završio ručak, poneo je kafu u svoju kancelariju i zatvorio vrata za sobom. Susnežica je ponovo kvasila prozore. Nije mogao da odoli da pogleda dole, na zaleđenu ulicu, pomalo očekujući (nadajući se?) da će je videti tamo, savršenog bledog lica uokvirenog dugom crnom kosom, kako zuri u njega, preklinje ga pogledom smeđezelenih očiju… ali na ulici nije bilo nikoga osim neznanaca, pogurenih pred naletima neumoljive vejavice.

Potpuno je sišao s uma. Ona je sada u Škotskoj i mnogo je, mnogo bolje što je tamo.

Kasnije, kad je Robin otišla kući, obukao je italijansko odelo koje mu je Šarlot kupila pre više od godinu dana, pred večeru u tom istom restoranu, na kojoj su proslavili njegov trideset peti rođendan. Pošto je navukao kaput, zaključao je vrata i krenuo ka stanici metroa, na temperaturi ispod nule, i dalje se oslanjajući na štap.

Božić ga je vrebao iz svakog izloga u prolazu; treperava svetla, hrpe nove robe, igračaka i korisnih spravica, veštačkog snega na staklu, svakojakih najava predbožićnih rasprodaja, koje su u to doba duboke recesije delovale žalosno. I u metrou je, tog petka uveče, bilo božićnih lakrdijaša: devojaka u smešno kratkim svetlucavim haljinama, koje su rizikovale da se smrznu na radost nekog dečkića s nabreklinom ispod pantalona. Strajk je bio iscrpljen i zlovoljan.

Rastojanje od Hamersmita do restorana bilo je duže nego što je pamtio. Dok je prolazio niz Fulam Palas Roud shvatio je koliko je kuća Elizabet Tasel blizu. Pretpostavio je da je one večeri Ovenu predložila *River kafe*, prilično udaljen od njegove kuće u Ledbrok Grouvu, upravo zato što je njoj tu bilo zgodno.

Deset minuta kasnije skrenuo je desno i kroz mrak se, pustim ulicama, zaputio ka Keju na Temzi, dok mu je dah u oblačićima izbijao na usta. Bašta na keju koja je leti puna gostiju sad je bila zatrpana debelim slojem snega. Temza je iza tog bledog pokrivača zlokobno treperila, ledeno hladna i preteća. Strajk je ušao u nekadašnje skladište, zgradu od cigala pretvorenu u restoran i

namah ga zapljusnu talas svetla, toplote i buke.

Tu je, pored samih vrata, nalakćen na šank od blistavog čelika, stajao Al, udubljen u prijateljski razgovor s barmenom.

Nije imao ni metar i osamdeset, što je zanemarljivo za Rokbijevog naslednika, i bio je malo podgojen. Mišjesmeđu kosu začešljao je s lica; imao je usku vilicu na majku, ali jedva primetna razrokost nasleđena od oca davala je neobičan šarm Alovom licu i nedvosmisleno ukazivala na rokerovo očinstvo nad Strajkovim polubratom.

Kad je ugledao Strajka, Al je zagrmeo u znak dobrodošlice, pa skočio i zagrlio ga. Strajk mu je neubedljivo uzvratio, jer se upetljao u štap i kaput koji je pokušavao da skine. Al se odmaknu, sav smeten.

– Kako si, *bro'*?

Uprkos tom komičnom anglicizmu, njegov akcenat je predstavljao neobičnu mešavinu britanskog i američkog, što je bila posledica seljakanja između Evrope i Amerike.

– Nije loše – odgovori Strajk – ti?

– Nije loše – ponovi Al. – Nije loše. Ne žalim se.

Slegnuo je ramenima, malo prenaglašeno, po francuski. Al se školovao u *Rozeu*, internacionalnom internatu u Švajcarskoj, i u njegovim pokretima još je bilo tragova gestikulacije tipične za kontinentalne Evropljane, s kojima se tamo družio. Ipak, bilo je u njegovom držanju još nečeg, što bi Strajk nazreo kad god bi se videli: griže savesti, potrebe da se pravda i spremnosti da se suoči s optužbama da vodi veoma lagodan život u poređenju s bratovljevim.

– Za šta si? – upita Al. – Pivo? Jel' ti se sviđa peroni?

Dok su čekali sto, seli su jedan pored drugog u dupke pun bar, naspram staklenih polica s bocama. Zagledan u dugačku salu punu gostiju, s originalnom tavanicom, ukrašenom stilizovanim talasastim panelima obrađenog lima, nebeskoplavim itisinom i peći na drva nalik ogromnoj košnici, Strajk je spazio čuvenog vajara, poznatu arhitekticu i bar jednog proslavljenog glumca.

– Čuo sam za Šarlot – reče Al. – Šteta.

Strajk se zapita da li Al poznaje nekog njenog prijatelja. On se druži sa džet-setom, a među njima sigurno ima i nekog ko je blizak s budućim vikontom od Kroja.

– Da, pa dobro – slegnu ramenima Strajk. – Bolje je nego što sam očekivao.

(On i Šarlot su sedeli tu, u tom predivnom restoranu pored reke i uživali u svojoj poslednjoj srećnoj zajedničkoj večeri. Još četiri meseca im je trebalo da se raspadnu, četiri meseca iscrpljujuće borbe i čemera… bilo je *tvoje*).

Zgodna mlada žena kojoj se Al obratio po imenu odvela ih je do stola; jednako naočit mladić pružio im je jelovnike. Strajk je sačekao da Al naruči vino i da se konobar udalji, a onda je objasnio zašto ga je pozvao upravo tu.

– Pre četiri nedelje – rekao je – pisac Oven Kvajn posvađao se ovde sa svojom agentkinjom. Po svemu sudeći, svađu je čuo i video ceo restoran. On je besno izleteo iz sale, a nedugo zatim – verovatno posle nekoliko dana, a možda i iste noći…

– … Ubijen je – dovrši Al, koji je slušao Strajka otvorenih usta. – Video sam u novinama. Ti si našao telo.

Iz njegovog tona jasno se moglo naslutiti kako žudi za detaljima, ali Strajk je odlučio da mu ih uskrati.

– Možda ovde ništa neće ni isplivati, ipak…

– Ali to je uradila njegova žena – zbunjeno će Al. – Uhapsili su je.

– To nije uradila njegova žena – odvrati Strajk, pa se zagleda u jelovnik. I ranije je bio primetio da je Al, odvajkada okružen bezbrojnim novinskim izmišljotinama o njihovom ocu i svojoj porodici, propustio da izgradi zdravo nepoverenje prema britanskom novinarstvu kad je reč o ostalim temama.

(Alova škola imala je dva kampusa: časovi pored Ženevskog jezera u letnjim mesecima, a u zimskim su boravili u Gštadu, gde su popodneva provodili u skijanju i klizanju. Al je odrastao udišući basnoslovno skup planinski vazduh, zaštićen u društvu dece ostalih zvezda. Udaljena paljba tabloida predstavljala je jedva nešto više od nerazgovetnog žamora u pozadini njegovog života… tako je bar Strajk tumačio ono malo što mu je Al ispričao o svom detinjstvu.)

– Nije žena? – odvrati Al kad je Strajk podigao pogled.

– Nije.

– Auu. Opet ćeš da izvedeš ono kao s Lulom Landri? – upita Al sa širokim osmehom, koji je izvesnim šarmom krasio njegov razroki pogled.

– To mi je namera – reče Strajk.

– I hoćeš da ja proćaskam sa osobljem? – upita Al.

– Upravo tako.

Zabavilo ga je i ganulo Alovo oduševljenje kad mu je pružio priliku da učini nešto za njega.

– Vrlo rado. Vrlo rado. Naći ću ti nekog pouzdanog. Kud se dede Lulu? Ona je bistra kao pčelica.

Pošto su naručili, Al je, pod izgovorom da ide u toalet, pošao da potraži bistru Lulu. Strajk je pijuckao tinjanelo koji je njegov brat poručio i posmatrao kuvare u belim uniformama kako rade u otvorenoj kuhinji. Bili su mladi, vešti i hitri. Plamen je sukljao, noževi su sevali, teške gvozdene šerpe premeštane su tamo-amo.

Nije glup, pomislio je Strajk, gledajući svog brata kako vijuga između stolova, vodeći sa sobom devojku tamne puti s belom keceljom. *Samo je…*

– Ovo je Lulu – reče Al, pa ponovo sede. – Bila je ovde te večeri.

– Sećaš li se svađe? – upita je Strajk, odmah se usredsredivši na devojku, koja je bila prezauzeta da bi sela, te je ostala da stoji, jedva primetno se smeškajući.

– O, da – odvrati ona. – Sve se orilo. Cela sala je zanemela.

– Sećaš li se kako je izgledao muškarac? – nastavi Strajk, ne bi li utvrdio da govore o istoj svađi.

– Debeo tip sa šeširom – rekla je. – Urlao je na sedokosu ženu. Da, baš su se gadno dokačili. Izvinite, moram da…

I ode da uzme porudžbinu za jednim stolom.

– Uhvatićemo je kad se bude vraćala – reče Al Strajku. – Da ne zaboravim, Edi te pozdravlja. Žao mu je što i on nije mogao da dođe.

– Kako je on? – upita Strajk, tobože zainteresovano. Dok se Al trudio da se sprijatelji sa Strajkom, njegov mlađi brat Edi nije mnogo mario za Rokbijevo kopile. Imao je dvadeset četiri godine i bio je glavni vokal u sopstvenoj grupi. Strajk nikada nije slušao njegovu muziku.

– Odlično – odgovori Al.

Između njih se spustila tišina. Stiglo im je predjelo i njih dvojica ćutke prionuše na svoje porcije. Strajk je znao da je Al briljantno maturirao u svojoj internacionalnoj školi. Jedne večeri u vojnom šatoru u Avganistanu, Strajk je na internetu video sliku osamnaestogodišnjeg Ala u bledožutom sakou, s amblemom na džepu, duge kose začešljane na stranu, kako sija na blistavom ženevskom suncu. Rokbi je bio zagrlio Ala, ozaren očinskim ponosom. Bila je to fotografija koju je vredelo objaviti, jer se Rokbi prvi put slikao u odelu i s

kravatom.

– Zdravo, Ale – začu se poznat glas.

I na Strajkovo zaprepašćenje, pored njih se ukaza Danijel Čard sa štakama, dok mu se ćela blago presijavala ispod blistavih talasastih panela. U tamnocrvenoj košulji, bez kravate, i sivom odelu, izdavač je delovao otmeno među pomalo boemski nastrojenim gostima.

– Oh – izusti Al, a Strajku se učini da on ne može da se seti gde je upoznao Čarda – ovaj… zdravo…

– Dan Čard – reče izdavač. – Upoznali smo se kad sam razgovarao s vašim ocem o njegovoj autobiografiji?

– Oh… o, da! – odvrati Al pa ustade da se rukuje s njim. – Ovo je moj brat Kormoran.

Strajk se jeste iznenadio kad se Čard obratio Alu, ali to nije bilo ništa u poređenju sa zaprepašćenjem koje se ukazalo na Čardovom licu kad je pogledao Strajka.

– Vaš… vaš brat?

– Polubrat – dodade Strajk, uživajući u Čardovoj neverici. Kako je moguće da je taj detektiv najamnik u srodstvu sa naslednikom čuvenog plejboja?

Napor koji je koštao Čarda da priđe sinu potencijalno unosnog autora kao da mu nije ostavio nimalo snage da bilo šta kaže i prekine neprijatnu ćutnju.

– Jel’ vam noga bolje? – upita Strajk.

– O, da – odvrati Čard. – Mnogo bolje. Pa… ostaviću vas da na miru večerate.

Udaljio se, vešto vijugajući između stolova, pa seo, negde izvan Strajkovog vidokruga. Sedoše i Strajk i Al, i detektiv pomisli kako je London mali kad se čovek vine u izvesne visine; kad ostaviš iza sebe one koji ne mogu tek tako da rezervišu sto u najboljem restoranu ili klubu.

– Nisam mogao da se setim odakle ga znam – reče Al snebivljivo se smeškajući.

– Razmišlja da napiše autobiografiju, jelda? – upita Strajk.

U razgovoru nikad nije pominjao Rokbija kao oca, ali je odlučio da ga pred Alom ne zove Rokbi.

– Da – odvrati Al. – Nude mu brdo para. Ne znam da li će to uraditi s

ovim tipom, ili s nekim drugim. Verovatno će to obaviti neki pisac iz senke.

Strajk se usput zapita kako će u toj knjizi Rokbi opisati slučajno začeće svog najstarijeg sina i svoje osporavanje očinstva. Možda ga, pomislio je, Rokbi neće ni pomenuti. To bi bez sumnje Strajku bilo najmilije.

– I dalje želi da te vidi, znaš – reče Al, no kao da se pokaja što je to rekao. – Zaista je ponosan… čita sve o slučaju Landri.

– Ozbiljno? – odvrati Strajk, osvrćući se po restoranu u potrazi za Lulu, konobaricom koja je zapamtila Kvajna.

– Da – odvrati Al.

– I, šta radi, bira izdavače? – upita Strajk. Pomislio je na Katrin Kent, pa i na samog Kvajna; ona ne može da nađe izdavača, a on ga je izgubio; onda je pomislio na vremešnu rok zvezdu, koja može da bira.

– Da, tako nekako – reče Al. – Ne znam ni da li će to uraditi. Mislim da mu je tog Čarda neko preporučio.

– Ko?

– Majkl Fankort – odgovori Al, parčetom hleba skupljajući ostatke rižota u tanjiru.

– Rokbi poznaje Fankorta? – upita Strajk, zaboravivši svoju odluku.

– Aha – odvrati Al, jedva primetno se namrštivši, pa dodade: – Ruku na srce, nema tog čoveka kojeg tata ne poznaje.

To podseti Strajka na Elizabet Tasel kad je onomad zaustila da kaže: *Mislila sam da to svi znaju* (zašto više ne zastupa Fankorta), ali ovo je bilo drugačije. Za Ala je ovo „svi” više značilo „neki”: bogati, slavni, uticajni. Jadne ovce koje kupuju kompakt-diskove njegovog oca za njega su niko i ništa, kao što je i Strajk bio niko i ništa dok se nije pročuo jer je ulovio ubicu.

– Kad je Fankort preporučio *Rouper Čard*… kad *mu* je preporučio *Rouper Čard*? – upita Strajk.

– Pojma nemam… pre nekoliko meseci? – nesigurno će Al. – Rekao je tati da se upravo i sam prebacio tamo. Za avans od pola miliona.

– Lepo – odvrati Strajk.

– Rekao sam tati da prati vesti, jer se o tom izdavaču sigurno priča sad kad je Fankort potpisao za njega.

Konobarica Lulu ponovo je bila u vidokrugu i Al je pozva; prišla im je

sva užurbana.

– Sačekajte deset minuta – rekla je – ne mogu sada da pričam. – Samo još deset minuta.

Dok je Strajk dovršavao svoju svinjetinu, Al se raspitivao o njegovom poslu. Strajka je začudilo iskreno Alovo zanimanje.

– Nedostaje li ti vojska? – upita Al.

– Ponekad – priznade Strajk. – Šta ti sad radiš?

Pomalo se osećao krivim što ga to već nije pitao. Sad kad se setio, sinulo mu je da zapravo i ne zna kako i da li uopšte Al zarađuje za život.

– Možda ću ući u posao s jednim prijateljem – reče Al.

Znači, ne radi, pomisli Strajk.

– Usluge po meri za odabranu klijentelu… – promrmlja Al.

– Sjajno – odvrati Strajk.

– Biće, ako se išta iz toga izrodi – primeti Al.

Zaćutali su. Strajk je pogledom tražio Lulu, jer zato je i došao u taj restoran, ali je nije video; imala je posla preko glave, za razliku od Ala, koji verovatno i ne zna kako to izgleda.

– Ti bar imaš ugled – reče Al.

– A? – odvrati Strajk.

– Sve si sam stekao, zar ne? – objasni Al.

– Šta to?

Strajk je shvatio da obojica imaju ozbiljan problem s pristrasnošću. Al ga je gledao s prkosom i zavišću.

– Da, valjda – dodade zatim, slegnuvši širokim ramenima.

Nije mogao da se seti ničeg smislenijeg što ne bi zvučalo nadmeno ili uvredljivo, ali nije želeo ni da ohrabruje Ala u pokušaju da ga uvuče u prisan razgovor.

– Ti si jedini među nama koji to nije iskoristio – reče Al. – Mada ti u vojsci ne bi mnogo ni koristilo, jelda?

Besmisleno je bilo praviti se da ne zna na šta se „to” odnosi.

– Verovatno ne bi – odvrati (i zaista, u onim malobrojnim prilikama kad bi

saznanje ko mu je otac privuklo pažnju ostalih vojnika, nailazio bi jedino na nevericu, utoliko pre što nimalo nije ličio na Rokbija).

Ali ga je najedila pomisao na njegov stan, leden u zimskim noćima: dve pretrpane prostorije s izvitoperenim prozorima kroz koje duva kao na ulici. Al će prenoćiti u Mejferu, u očevoj kući s poslugom. Možda bi bilo korisno da upozna svog brata s nedaćama nezavisnosti pre nego što se mali preterano zanese…

– Pretpostavljam da ti ovo zvuči kao tugaljivo samosažaljenje? – reče Al.

Strajk je Alovu sliku s mature video nepun sat posle saslušanja neutešnog devetnaestogodišnjeg redova koji je mitraljezom slučajno izrešetao grudi i grkljan svog najboljeg druga.

– Svako ima prava da se žali – reče Strajk.

Al je izgledao kao da će se uvrediti, ali se na kraju, preko volje, osmehnuo.

Lulu se odjednom stvorila pored njih sa čašom vode u ruci, pa pošto je drugom vešto skinula onu kecelju, sela je za njihov sto.

– Dobro, imam pet minuta – rekla je Strajku bez ikakvog uvoda. – Al kaže da te zanima onaj pisac drkadžija?

– Da – odvrati Strajk, istog trena se usredsredivši na temu. – Zašto misliš da je bio drkadžija?

– Uživao je u tome – odvrati ona, pijuckajući vodu.

– Uživao…?

– Da pravi scene. Urlao je i psovao, ali reklo bi se da je samo glumio. Želeo je da ga svi čuju, trebala mu je publika. Bio je loš glumac.

– Sećaš li se šta je rekao? – upita Strajk, izvadivši beležnicu. Al je uzbuđeno posmatrao.

– Štošta. Nazvao je onu ženu kučkom, rekao joj da ga je slagala, da će sam objaviti knjigu i da će je zajebati. Ali videlo se da uživa u svom nastupu – rekla je Lulu. – Nije bio stvarno besan.

– A Eliz… ta žena?

– O, ona je bila i te kako besna – veselo će Lulu. – *Ona* se nije pretvarala. Dok je on mahao i urlao na nju, sva se zajapurila – tresla se od gneva, jedva se uzdržavala. Rekla je nešto kao: „spetljao si se s tom prokletom glupačom”, i mislim da je u tom trenutku on izleteo iz restorana, ostavivši je da plati ra-

čun; svi su zurili u nju, delovala je tako poniženo. Baš mi ju je bilo žao.

– Je li pošla za njim?

– Ne, platila je, a onda je otišla u toalet. Pitala sam se da li možda plače. Posle toga je otišla.

– Mnogo si mi pomogla – reče Strajk. – Sećaš li se jesu li još nešto rekli jedno drugom?

– Da – mirno će Lulu – on je vikao: „I sve to zbog Fankorta i njegove mlitave kite!”

Strajk i Al su zurili u nju.

– Sve to to zbog Fankorta i njegove mlitave kite? – ponovi Strajk.

– Aha – odvrati Lulu. – U tom trenutku je u restoranu zavladao muk…

– Baš me čudi – zakikota se Al.

– Pokušala je da ga ućutka, ključala je od besa, ali on nije mario. Uživao je u pažnji. Žudeo je za pažnjom. Slušaj, moram da idem – reče naposletku Lulu – žao mi je. – Ustala je i ponovo vezala kecelju. – Vidimo se, Ale.

Strajk joj se nije ni predstavio, ali ona mu se osmehnula pre nego što je odlepršala.

Danijel Čard se spremao da ode; njegova ćela ponovo je zasijala u gužvi dok je izlazio u pratnji elegantnih vršnjaka; razgovarali su i klimali glavom jedni drugima. Strajk je rasejano zurio u njega. Nije ni primetio da su mu sklonili prazan tanjir.

Sve to zbog Fankorta i njegove mlitave kite…

Čudno.

Ne mogu da se otmem prokletom utisku da je Oven to sam uradio sebi. Da je sve to smislio…

– Jel’ sve u redu, *bro’*? – upita ga Al.

Poruka: *Vreme je za naplatu, za oboje…*

– Jesam – odvrati Strajk. *…Vrvi od žaoka i prikrivenih simbola… tom čoveku dovoljno je bilo podgrejati taštinu i mogao si s njim da radiš šta hoćeš… dva hermafrodita, dve krvave vreće… Predivna zabludela duša, tako mi je rekao… svilena buba je metafora pisca, koji prolazi kroz agoniju stvaranja kako bi došao do dobrog teksta…*

Kao ponovo uhvaćene otkačene petlje, nepovezane činjenice složiše se u Strajkovim mislima, skliznuvši svaka na svoje mesto, neporecivo precizne, neoborivo tačne. Opipavao je svoju teoriju sa svih strana: bila je savršena i čvrsta, uklapala se kao salivena.

Nevolja je u tome što još nije znao kako da je dokaže.

41.

„Smatraš, dakle, da su moje misli ljubavno ludilo?

Ne, one su žigovi Plutonovom vatrom iskovani…”

Robert Grin,
Besni Orlando

Narednog jutra Strajk se probudio rano, izmučen isprekidanim snom, umoran, nemoćan i razdražljiv. Pre nego što se istuširao i obukao, proverio je ima li poruka na telefonu, onda je sišao u praznu kancelariju, zlovoljan što Robin nije tu iako je subota, nerazborito protumačivši njeno odsustvo kao nedostatak revnosti. Tog jutra dobro bi mu došla kao pažljiv slušalac; trebao mu je neko posle otkrića do kojih je sinoć došao. Pomislio je da joj telefonira, ali shvatio je da bi daleko više uživao da joj to saopšti u četiri oka nego preko telefona, naročito ako Metju sluša razgovor.

Napravio je sebi čaj, ali ga je ostavio da se ohladi dok je on mozgao nad Kvajnovim dosijeom.

Osećaj nemoći lebdeo je u tišini. Svaki čas je poglédao u mobilni.

Hteo je da preduzme nešto, ali ruke su mu bile vezane i zbog svog nezvaničnog statusa nije imao pravo ni da pretresa kuće u privatnom vlasništvu ni da primorava svedoke na saradnju. Ništa nije mogao do učini do ponedeljka, kad je imao zakazan razgovor s Majklom Fankortom, osim ako… Da li bi trebalo da pozove Anstisa i izloži mu svoju teoriju? Namrštio se i provukao debele prste kroz kroz gustu kosu, zamišljajući Anstisov omalovažavajući odgovor. Nije imao bukvalno ni mrvicu dokaza. Sve su to bila nagađanja – *ali ja sam u pravu,* pomislio je Strajk s izvesnom nadmenošću, *a on se zajebao*. Anstis nije bio ni dovoljno vispren ni dovoljno maštovit da bi mogao valjano da proceni teoriju koja objašnjava to nastrano ubistvo; njemu bi to delovalo nezamislivo u poređenju s jednostavnim rešenjem koje mu je ponudilo podizanje optužnice protiv Leonore; rešenjem koje vrvi od nedoslednosti i pitanja bez odgovora.

Objasni mi, obratio se Strajk, u mislima, Anstisu, *zašto bi žena koja je dovoljno pametna da se bez ikakvog traga reši njegove utrobe bila toliko tupava da konopce i burku plati sopstvenom kreditnom karticom. Objasni mi zašto bi*

majka, bez ijednog jedinog rođaka, čija je jedina briga na svetu dobrobit njene ćerke, rizikovala da je osude na doživotnu robiju. Objasni mi zašto bi, već oguglala na Kvajnova neverstva i seksualnu izopačenost, koje je prihvatala kako bi sačuvala porodicu, odjednom odlučila da ga ubije.

Ali na poslednje pitanje Anstis bi možda imao sasvim razuman odgovor: Kvajn se spremao da ostavi svoju ženu zbog Katrin Kent. Pisac je imao pozamašno životno osiguranje: možda je Leonora zaključila kako je bolje biti materijalno obezbeđena udovica nego jedva preživljavati dok taj bednik rasipa novac na svoju drugu ženu. Porota bi progutala to objašnjenje, naročito ako bi Katrin Kent potvrdila kako joj je Kvajn obećao da će se oženiti njome.

Strajk se plašio da je protraćio priliku s Katrin Kent kad se neočekivano pojavio na njenom pragu; s naknadnom pameću, shvatio je da je to bio nespretan, nepromišljen potez. Uplašio ju je dok je onako dreždao na njenoj mračnoj terasi i samo olakšao Pipi Midžli, koja ga je zamislila kao Leonorinu zlokobnu marionetu. Trebalo je veštije da joj priđe, da stekne njeno poverenje, kao što je učinio sa sekretaricom lorda Parkera, da pod prividom brige i saosećanja iščupa njenu ispovest kao truo zub, umesto što ju je kao sudski izvršitelj vrebao ispred vrata.

Ponovo je proverio mobilni. Nije bilo poruka. Pogledom je okrznuo svoj ručni sat. Bilo je tek pola deset. Osećao je kako pažnja pokušava da mu se otrgne i klisne od teme na koju bi trebalo da se usredsredi, na Kvajnovog ubicu i sve ono što bi valjalo preduzeti kako bi se postarao za njegovo hapšenje… *u četiristo godina staroj kapeli u zamku Kroj…*

Mora da je dosad već obukla skupocenu venčanicu. Zamislio ju je obnaženu ispred ogledala, kako se šminka. Stotinu puta ju je gledao kako to radi; kako maše četkicama ispred ogledala na toaletnom stočiću ili ispred hotelskih ogledala, toliko uverena u svoju poželjnost da je to radila gotovo nesvesno.

Da li i Šarlot svaki čas gleda u telefon dok minuti klize, sad kada je ostalo tako malo do kratke šetnje između redova klupa u kapeli, sad kad joj to deluje kao hodanje po brodskoj dasci? Da li i dalje iščekuje, ispunjena nadom, Strajkov odgovor na jučerašnju kratku poruku?

A šta bi bilo kad bi joj sad odgovorio… da li bi je to nateralo da ostavi venčanicu (zamišljao ju je kako, poput sablasti, visi u uglu njene sobe), navuče farmerke, ubaci nekoliko stvarčica u torbu i iskrade se na zadnja vrata? Da uđe u kola i dojuri nazad na jug, čoveku koji je uvek bio njeno utočište…

– Zajebi to – promrmlja Strajk.

Ustao je, gurnuo mobilni u džep, ispio hladan čaj i obukao kaput. U radu

je spas: akcija je uvek bila njegova omiljena droga.

Iako je bio ubeđen da se Katrin Kent sklonila kod prijatelja sad kad su je novinari pronašli, i uprkos činjenici da će se opet nenajavljen obreti ispred njenih vrata, zaputio se u Klem Atli Kort samo da bi potvrdio svoje sumnje. Niko mu nije otvorio, svetla su bila pogašena, unutra je bilo tiho.

Ledeni vetar duvao je preko terase od cigala. Kad je Strajk krenuo, ona ljutita žena iz susednog stana ponovo je izvirila, ali ovoga puta je bila raspoložena za priču.

– Otišla je. Ti si novinar, *jelde*?

– Da – odvrati Strajk, jer mu se učini kako susetki to deluje uzbudljivo i pre svega zato što nije želeo da Kentova sazna za još jednu njegovu posetu.

– Zbog svega onoga što ste pisali o njoj – reče žena, s loše prikrivenim naslađivanjem. – Zbog svega što ste rekli! Da, da, otišla je.

– Znate li, možda, kad će se vratiti?

– Ne – sa žaljenjem će susetka. Ispod slabe, čvrsto vezane sede kose, nazirala joj se ružičasta koža. – Mogu ja da vas pozovem – predloži – ako se pojavi.

– To bi bilo sjajno – reče Strajk.

Kako mu se ime nedugo pre toga pojavilo u novinama, zaključio je da bi nesmotreno bilo da joj da svoju vizitkartu. Iscepao je list papira iz svoje beležnice, napisao broj telefona i pružio joj ga uz novčanicu od dvadeset funti.

– Uzdravlje – rekao je kao čovek koji to svakog dana radi. – Vidimo se.

Kad je krenuo niz stepenice, prošao je pored mačke, iste one koju je Katrin Kant bila šutnula. Posmatrala ga je oprezno, ali oholo. Onda banda mladih na koju je naišao prošli put sada nije bila tu; bilo je previše hladno za nekoga kome je duks najtoplije što ima da obuče.

Šepanje po sivoj klizavoj lapavici zahtevalo je usredsređenost, što mu je ujedno pomoglo da odvrati misli, ali i da se zapita da li je krenuo u potragu za sumnjivcima zbog Leonore, ili zbog Šarlot. Pustiće ovu drugu da pokusa kašu koju je sama zakuvala: neće je zvati, neće joj slati poruke.

Kad je stigao do metroa, izvadio je telefon i pozvao Džerija Volgrejva. Bio je siguran da urednik zna odgovore na njegova pitanja, pitanja koja su iskrsla tek posle onog otkrića u *River kafeu*. Ali Volgrejv se nije javio. Strajk se nije iznenadio. Volgrejv je tavorio u propalom braku, karijera mu je bila na izdisaju, morao je da se stara za svoju ćerku; zašto bi se uz sve te muke javljao

na telefon nekom detektivu? Zašto da zagorčava sebi život ako ne mora, ako može da izabere?

Hladnoća, uzaludni pozivi i utihnuli stanovi iza zaključanih vrata; to je sve što je za danas ostvario. Kupio je novine i svratio u *Totenhem*, smestivši se ispod žene bujnih oblina, koju je naslikao neki viktorijanski scenograf, obavijene tananim naborima ukrašenim cvećem. Osećao se nelagodno, kao da dreždi u nekoj čekaonici i ubija vreme. Uspomene na šrapnele, zauvek sahranjene, zatrpane onim što je kasnije usledilo… reči ljubavi i doživotne odanosti, vreme srećnog zanosa, laži koje se nadovezuju jedna na drugu… malo-pomalo, misli mu odlutaše od priče koju je čitao.

Njegova sestra Lusi jednom ga je upitala, očajana: „Zašto to radiš? Zašto? Samo zato što je lepa?”

A on joj je odgovorio: „Između ostalog.”

Naravno, očekivala je da će on to poreći. Iako se žene mnogo trude da se ulepšaju, ispostavlja se da im ne treba priznati kako je lepota važna. Šarlot je bila prelepa, najlepša koju je ikad video, i kad god bi je pogledao iznenadio bi se, obuzet zadovoljstvom zbog njene lepote i ponosom što je njegova.

Ljubav je, rekao je Majkl Fankort, *iluzija*.

Strajk je okrenuo stranu sa slikom mrzovoljnog lica ministra finansija, ne videvši je. Da li je on umislio da je Šarlot blagoslovena nečim čega nikada u njoj nije bilo? Da li je izmislio njene vrline kako bi dodao još malo sjaja njenoj zadivljujućoj lepoti? Imao je devetnaest godina kad su se upoznali. Sad mu se čini da je bio nezamislivo mlad, sad, dok sedi u tom pabu s dobrih deset kilograma viška, bez pola noge.

Možda on i *jeste* umislio da je Šarlot drugačija; zanesen njenom lepotom, stvorio Šarlot koja nikad nije postojala, osim u njegovom pomućenom umu, ali kakve to veze ima? Voleo je on i pravu Šarlot, ženu koja se ogolila pred njim, i pitao se da li će je i dalje voleti uprkos *onome* što je uradila, *onome* što je priznala, iako se prema njemu *tako* ponašala… sve dok nije zabrazdila, te njena lepota, gnev i suze nisu više bili dovoljni da ga zadrže; onda je otrčala u naručje drugog čoveka.

A možda upravo to i jeste ljubav, pomislio je, podržavajući Majkla Fankorta u raspravi protiv nevidljive i stroge Robin, koju je, ko zna zašto, zamislio kako ga osuđuje dok on pije dum bar i pravi se da čita o najhladnijoj dosad zabeleženoj zimi. *Ti i Metju.*… Strajk je to video, iako ona nije mogla da vidi: uslov da bude s Metjuom je da ne bude ono što jeste.

Postoji li negde neki par, neko dvoje koji jasno vide jedno drugo? Možda u onom predgrađu u kojem se Lusin i Gregov brak pretvorio u beskrajno upinjanje da površnim tričarijama dokažu kako su upravo takav život hteli? U mučnom smenjivanju svakojakih prevara i razočaranja što mu na vrata dovode nepreglednu reku klijenata? U dobrovoljnoj slepoj odanosti Leonore Kvajn, čoveku kojem je svaki greh bio oprošten „zato što je pisac”, ili u romantičnom divljenju koje je Katrin Kent i Pipu Midžli dovelo do istog lakrdijaša, vezanog kao božićna pečenica, izvađene utrobe?

Obuze ga potištenost od tih misli. Bezmalo je ispio i treću kriglu. I zapitao se da li da uzme i četvrtu kad mu je mobilni zavibrirao na stolu, licem okrenut nadole.

Polako je pijuckao pivo dok se pab punio, gledajući u telefon, kladeći se sa samim sobom. *Ispred kapele je, pruža mi poslednju priliku da je zaustavim? Ili je to već obavila i samo hoće da mi nabije na nos?*

Iskapio je kriglu pre nego što je okrenuo mobilni.

Možeš da mi čestitaš. Gospođa Ros.

Nekoliko sekundi je zurio u te reči, onda je spustio telefon u džep, ustao, stavio novine pod mišku i krenuo kući.

Dok je pešačio ka Danskoj ulici, oslanjajući se na štap, setio se reči iz svoje omiljene knjige, koju dugo nije čitao, zatrpane na dnu kutije zaboravljene na odmorištu.

… difficile est longum subito deponere amorem,

difficile est, verum hoc qua lubet efficias…

… teško je najednom se odreći ljubavi duge,

teško je, no načina iznaći moraš…

Nemir koji ga je celog dana mučio, iščezao je. Ogladneo je i poželeo da se opusti. Arsenal je u tri po podne igrao s Fulamom; još je imao vremena da spremi sebi kasni ručak pre početnog udarca.

A posle toga bi, pomislio je, mogao da svrati do Nine Lasels. Tu noć nije želeo da provede sam.

42.

„MATEO: … čudne li igračke.

ĐULIJANO: Jest, za majmunisanje.”

Ben Džonson,
Ljudi i ćudi

Robin je u ponedeljak ujutru na posao stigla umorna i iscrpljena od borbe, ali ponosna na sebe.

Ona i Metju su skoro ceo vikend raspravljali o njenom poslu. Nikada do tada (što je teško zamisliti budući da su devet godina zajedno) nisu vodili tako temeljan i ozbiljan razgovor. Zašto mu tako dugo nije priznala kako se, u potaji, za detektivski posao zanimala i pre nego što je srela Kormorana, i to mnogo ranije? Metju je delovao zaprepašćeno kad mu je napokon otkrila kako od rane mladosti želi da radi nešto što je povezano s istragama zločina.

– Nikad ne bih ni pomislio da te je to nateralo da… – promrmljao je Metju, i mada to nije izgovorio, Robin je znala kako mu ni na pamet nije palo da je ona zbog toga odustala od studiranja.

– Jednostavno nisam znala kako da ti kažem – dodala je. – Mislila sam da ćeš se smejati. Dakle, nije me Kormoran ubedio da ostanem, niti to ima ikakve veze s njim kao sa… kao sa čovekom (umalo da kaže „s muškarcem”, ali se na vreme zaustavila). – Ja sam to htela. Ja sam htela da ostanem. Sviđa mi se taj posao. Sad je rekao da će me obučiti, Mete, a to sam oduvek želela.

U nedelju su ceo dan razgovarali, no uznemirenog Metjua teško je bilo raskraviti, kao da je od leda.

– Hoćeš li često raditi za vikend? – sumnjičavo ju je upitao.

– Ne znam; kad god zatreba. Mete, volim svoj posao, kako ne razumeš? Ne mogu više da se pretvaram. Jednostavno želim to da radim, ali želim i tvoju podršku.

Na kraju ju je zagrlio i složio se. Ona se trudila da potisne pomisao kako je Metju omekšao zato što je u žalosti zbog majke i da je upravo zahvaljujući tome lakše ubediti ga u nešto.

Robin je jedva čekala da ispriča Strajku o tom preokretu koji je ukazivao

na zrelost njene i Metjuove veze, ali on nije bio u kancelariji kad je stigla. Na stolu je, pored njene male božićne jelke, stajala kratka poruka, ispisana njegovim prepoznatljivim, nečitkim rukopisom:

Nema mleka, izašao na doručak, pa ću u Hamlis16, da izbegnem gužve.
P. S. Znam ko je ubio Kvajna.

Robin ciknu. Dohvati mobilni, pa pozva Strajka, ali linija je bila zauzeta.

Hamlis se otvara pre deset, ali ona pomisli kako ne može toliko da čeka. Uporno ga je zvala dok je otvarala i razvrstavala poštu, ali Strajk je i dalje razgovarao s nekim. Proverila je imejlove, s telefonom pritisnutim uz uvo; pola sata je prošlo, onda i ceo sat, a Strajkov broj je i dalje bio zauzet. Već pomalo razdražena, posumnjala je da joj to namerno radi kako bi je držao u neizvesnosti.

U pola jedanaest kompjuter se oglasio kratkim melodičnim zvukom, najavivši novu imejl poruku od nepoznatog pošiljaoca po imenu Clodia2@live.com, koja ništa nije napisala, već je priložila neki dokument naslovljen *Samo da znaš*.

Robin je i ne razmišljajući otvorila dokument, i dalje slušajući jednoličan ton zauzete linije. Pred njom se ukaza velika crno-bela fotografija, raširivši se preko celog ekrana.

Pozadina je delovala strogo; oblačno nebo i stara kamena građevina. Među obrisima na slici izoštreno je bilo jedino lice neveste, koja je gledala pravo u foto-aparat. Na sebi je imala dugu i jednostavnu belu haljinu, koja joj je prianjala uz telo, sa šlepom i velom pričvršćenim tankim rajfom s dijamantima. Duga crna kosa lepršala joj je na vetru poput nabora od tila. Držala je za ruku muškarca zamagljenog lica, u jutarnjem odelu, koji kao da se smejao, dok njen pogled nimalo nije priličio jednoj nevesti. Delovala je slomljeno, ucveljeno, izmučeno. Zurila je pravo u Robin, kao da gleda u jedinog prijatelja na celome svetu, kao da je samo ona razume.

Robin je spustila mobilni i zagledala se u sliku. Već je negde videla to prelepo lice. I jednom su razgovarale, telefonom. To je bila Šarlot, Strajkova bivša verenica, žena na koju je svojevremeno naletela kad je istrčala iz zgrade.

Bila je *tako* lepa. Robin se oseti neuglednom pred slikom te žene, no ujedno ju je pogodila njena duboka tuga. Šesnaest godina natezanja sa Strajkom – sa Strajkom, čija kosa podseća na žbun ženskog međunožja, nos mu je kao u boksera, i nema pola noge… *mada to nije važno*, reče Robin u sebi, kao opčinjena zureći u tu predivnu, ucveljenu nevestu…

Vrata se otvoriše. Strajk se u tren oka obreo pored nje, s dve kese igračaka u rukama, a Robin poskoči kao da ju je zatekao da krade iz kase.

– Jutro – reče on.

Ona brzo posegnu za mišem, pokušavši da zatvori sliku pre no što je on ugleda, ali njena žurba da sakrije šta je radila neizbežno je privukla Strajkovu pažnju. Robin se skameni, posramljena.

– Poslala ju je pre nekoliko minuta, nisam znala šta je i otvorila sam. Žao mi je.

Strajk se načas zagledao u sliku, a onda se okrenuo i spustio kese s igračkama na pod pored njenog stola.

– Samo je izbriši – reče. Nije zvučao ni tužno ni ljutito, već odlučno.

Robin je oklevala, a onda je zatvorila sliku, izbrisala imejl pa ispraznila i fajl s odbačenim porukama.

– Hvala – reče on, ispravi se i pogledom joj stavi do znanja da Šarlotinu sliku s venčanja više neće pominjati. – Imam tridesetak propuštenih poziva od tebe.

– A šta si očekivao? – kočoperno će Robin. – U poruci si napisao…

– Morao sam da razgovaram s ujnom – reče Strajk. – Sat i deset minuta o svim boljkama svakog živog u Sent Mozu, i to samo zato što sam joj rekao da ću doći za Božić.

Nasmejala se dok ga je gledala ozlojeđenog.

– Dobro, ali reći ću ti samo ukratko. Upravo sam shvatio da moramo da obavimo još nešto pre nego što odem da se vidim s Fankortom.

Ne skidajući kaput, seo je na sofu od veštačke kože i pričao joj dobrih deset minuta, potanko joj obrazlažući svoju teoriju.

Kad je završio, zavladala je tišina. Nejasna tajanstvena slika dečaka anđela iz crkve u njenom zavičaju ukaza joj se u mislima dok je s nevericom zurila u Strajka.

– Šta ti se tu ne uklapa? – pomirljivo je upita Strajk.

– Ovaj… – zausti Robin.

– Već smo se saglasili da Kvajnov nestanak možda nije bio spontan, jel’ tako? – nastavio je. – Ako onaj poljski krevet u Talgart Roudu – neophodan u praznoj kući gde dvadeset pet godina niko nije živeo – povežeš sa činjenicom

da je nedelju dana pre svog nestanka Kvajn rekao onom starcu u knjižari kako se sprema da otputuje i kupio knjige za put, kao i s iskazom konobarice iz *River kafea* koja tvrdi da Kvajn nije bio uistinu besan kad je urlao na Taselovu, da je zapravo uživao u tome, rekao bih da se ovde radi o planiranom nestanku.

– Dobro – odvrati Robin. Taj deo Strajkove teorije još joj je i delovao prihvatljivo. Nije znala kako da mu kaže koliko joj neuverljivo izgleda sve ostalo, ali žudeći da pohvata sve konce, ona ga upita: – Zar ne bi rekao Leonori šta je naumio?

– Naravno da ne bi. Ona ne bi umela da se pretvara čak i da je htela; a Kvajn je želeo da ona bude *zaista* zabrinuta, kako bi delovala uverljivo kad krene da priča unaokolo da je on nestao. Možda se nadao i da će se obratiti policiji. Da će uzbuniti one u izdavačkoj kući. Da će izbiti gužva.

– Ali to mu nikad nije upalilo – reče Robin. – Toliko puta je nestajao i niko nije mario; sigurno je i njemu bilo jasno da to što je iščezao i sakrio se u toj kući neće privući pažnju javnosti.

– Da, ali ovoga puta je iza sebe ostavio knjigu za koju je mislio da će podići na noge ceo književni London, zar ne? Računao je da će time privući bar onoliko pažnje koliko je privukao svađom sa svojom agentkinjom i pretnjom, pred punim restoranom, da će je sam objaviti. Onda je, pred Leonorom, teatralno izašao iz kuće i zaputio se u Talgart Roud. Kasnije te večeri u tu kuću je bez razmišljanja pustio svog saučesnika, uveren da ga ovaj neće izneveriti u njihovoj zajedničkoj ujdurmi.

Robin je dugo ćutala (nije bila navikla da dovodi u sumnju zaključke svog šefa, koji nikad nije omanuo), a onda je odvažno rekla:

– Ali nemaš ni jedan jedini dokaz da je on imao saučesnika, da ne govorimo o… hoću da kažem… to je… puko nagađanje.

On je zaustio da istakne suštinu koju je već obrazložio, ali ona je podigla ruku da ga zaustavi.

– Sve sam to shvatila i kad si prvi put rekao, ali… ti nagađaš i izvodiš zaključke na osnovu onoga što je neko rekao. Nemaš nikakve *materijalne* dokaze.

– Ko kaže da nemam – odvrati Strajk. – *Bombiks Mori*.

– To nije…

– To je najveći dokaz koji imamo.

– Upravo mi ti uvek govoriš kako su važni *sposobnost za izvršenje zločina* i *prilika*. Ti tvrdiš da motiv nije…

– Ja nijednom rečju nisam pomenuo motiv – podseti je Strajk. – Istini za volju, nisam sasvim siguran šta je motiv, mada sam razradio nekoliko pretpostavki. A pošto tebi treba još materijalnih dokaza, onda pođi sa mnom i pomozi mi da ih prikupim.

Podozrivo ga je pogledala. Nijednom joj, otkako radi za njega, nije predložio da sakuplja materijalne dokaze.

– Hoću da pođeš sa mnom i da mi pomogneš da obavim razgovor s Orlando Kvajn – nastavi Strajk, zavalivši se na sofi. – Ne bih to da radim sam, zato što je ona… pa, nezgodna je. Ne sviđa joj se moja kosa. Sad je u Lendbrok Grouvu sa njihovom susetkom, zato bi bolje bilo da odmah krenemo.

– To je Leonorina ćerka s teškoćama u učenju? – zbunjeno će Robin.

– Aha – odvrati Strajk. – Ima to majmunče, plišano, koje joj visi oko vrata. Video sam čitavo brdo takvih u *Hamlisu*… to su, u stvari, vrećice za pidžame. Vragolasti majmunčići, tako se zovu.

Robin je zurila u njega kao da je sišao s uma.

– Kad sam je upoznao, nosila ga je oko vrata, a onda je, kao niotkud, počela da vadi crteže, bojice, čak i kartu koju je smotala s kuhinjskog stola. Jutros sam shvatio da ih je vadila iz te vrećice za pidžamu. Voli da kraducka – nastavi Strajk – a dok joj je otac bio živ, svaki čas je ulazila u njegovu radnu sobu. On joj je davao papir za crtanje.

– A ti se nadaš kako ona u svojoj vrećici za pidžamu nosa dokaz o očevom ubistvu?

– Ne, ali mislim da postoji izvesna mogućnost da je uzela i nekoliko stranica *Bombiksa Morija* dok se vrzmala po Kvajnovoj radnoj sobi, ili da joj je on dao papire s prvom verzijom romana da crta na njima. Trebaju nam papiri s beleškama, odbačenim poglavljima, bilo šta. Slušaj, znam da su nam izgledi slabi – reče Strajk, ispravno protumačivši njen izraz lica – ali u Kvajnovu radnu sobu ne možemo da uđemo, osim toga, policija ju je već pročešljala i ništa nisu našli, a kladim se da su beleške koje je Kvajn odneo sa sobom uništene. Preostaje nam samo da zavirimo u Vragolasto majmunče i – pogledao je na sat – nemamo mnogo vremena, jer moram da se vratim ovamo pre sastanka s Fankortom.

– Što me podseti…

Ali Strajk je već izašao iz kancelarije. Robin ga je čula kako se penje uz stepenice i pomislila da će svratiti u stan, ali po lupanju koje je potom doprlo odozgo, shvatila je da on pretura po neraspakovanim kutijama na odmorištu. Kad se vratio, u ruci je držao kutiju rukavica od lateksa, koju je očigledno ukrao iz Odeljenja za specijalne istrage pre no što je zauvek otišao odande, i providnu kesicu za dokaze, veličine torbice za kozmetiku kakve dele u avionima.

– Postoji još jedan ključni dokaz kojeg bih voleo da se domognem – rekao je, izvadivši par rukavica i pruživši ih zbunjenoj Robin. – Pomislio sam da bi ti mogla da se pobrineš za to dok ja budem razgovarao s Fankortom.

U kratkim crtama joj je objasnio šta bi trebalo da uradi i zašto.

Nije se mnogo iznenadio što je Robin zaprepašćeno zanemela kad je čula njegova uputstva.

– Šališ se?! – zgranuto je rekla.

– Ne.

Nesvesno je prinela ruku ustima.

– Neće biti opasno – uverio ju je Strajk.

– Ne brine mene to. Kormorane, to je… to je *odvratno*. Stvarno se ne šališ?

– Da si videla Leonoru Kvajn u *Holoveju*, ne bi me to pitala – smrknuto će Strajk. – Moramo da budemo đavolski domišljati da bismo je izvukli odande.

Domišljati?, pomisli Robin, i dalje u neverici, s onim rukavicama što su joj visile iz ruke. Njegov predlog bio je bezuman, nastran i gnusan.

– Slušaj – ozbiljno joj je rekao. – Ne znam šta još da ti kažem osim da osećam to. *Nanjušio sam to, Robin*. Iza ovoga se krije neko poremećen, zastrašujuće opasan, ali delotvoran. Namamio je onog nesmotrenog Kvajna pravo u rupu, računajući na njegovo samoljublje, a ja nisam jedini koji tako misli.

Dobacio je Robin njen kaput, a onda je gurnuo kesicu za dokaze u unutrašnji džep.

– Svi govore kako je još neko umešan u to: Čard kaže da je to Volgrejv, Volgrejv sumnja na Taselovu, Pipa Midžli je previše glupa da bi shvatila očigledno, a Kristijan Fišer… on to može najbolje da sagleda, budući da nije opisan u knjizi – reče Strajk. – Nije ni svestan da se umešao u celu priču.

Robin se pak trudila da sagleda Strajkovu priču, no i dalje je bila sumnjičava kad su sišli niz metalno stepenište i izašli na hladnu ulicu.

– Ubica je – nastavio je Strajk, pripalivši cigaretu dok su hodali Danskom ulicom – mesecima to planirao. Nema sumnje da je sve majstorski smislio, ali malo se zaneo, i to će ga uništiti. Ubistvo ne možeš doterati kao roman. U životu ponešto uvek ostane nerazjašnjeno.

Strajk je zaključio da nije ubedio Robin, ali to ga nije brinulo. Nije mu prvi put da naiđe na nepoverenje saradnika. Sišli su na stanicu i ušli u voz na Centralnoj liniji.

– Šta si kupio sestrićima? – upita ga Robin posle duge ćutnje.

– Kamuflažnu uniformu i puške – reče Strajk, koji se za to opredelio samo da bi najedio zeta – a Timotiju Anstisu sam kupio baš veliki bubanj. Cela porodica će ga sa uživanjem slušati na božićno jutro.

Iako obuzeta strepnjom, Robin se nasmejala.

Tihi niz kuća iz kojeg je Oven Kvajn izleteo mesec dana ranije bio je, kao i ostatak Londona, pokriven snegom, čistim i netaknutim na krovovima, prljavosivim pod nogama. Veseli Inuit smeškao se s table paba kao gospodar zimskih ulica, dok su prolazili ispod njega.

Ispred doma Kvajnovih stajao je neki drugi policajac, a uz ivičnjak je bio parkiran veliki kombi s otvorenim vratima.

– Prekopavaju dvorište u potrazi za utrobom – promrmlja Strajk kad su prišli bliže i primetili lopate poređane po podu kombija. – Nisu imali sreće na Making Maršisu, a neće im se posrećiti ni u Leonorinim cvetnim lejama.

– To *ti* kažeš – odvrati Robin u po glasa, malo se postidevši pred upornim pogledom prilično zgodnog policajca.

– To ću i dokazati uz *tvoju* pomoć – odvrati Strajk sebi u bradu. – Jutro – pozdravio je opreznog pozornika, koji mu nije odgovorio.

Bezumna teorija kao da je Strajku ulila snagu, ali ako ima i najmanjih izgleda da je on u pravu, pomislila je Robin, plan koji se krije iza ubistva groteskniji je čak i od prizora onog tela s iščupanom utrobom…

Zaputili su se preko dvorišta ka kući pored Kvajnove, praćeni budnim pogledom naočitog pozornika. Strajk je pozvonio i nedugo zatim na vratima se ukazala niska žena u ranim šezdesetim, nespokojnog pogleda, u kućnoj haljini i krznenim papučama.

– Jeste li vi Edna? – upita je Strajk.

– Da – bojažljivo će ona, gledajući u njega.

Kad se Strajk predstavio, Ednino lice se opusti, a u pogledu joj zaiskri žalosno olakšanje.

– O, to ste *vi*, čula sam za *vas*. Vi pomažete Leonori, vi ćete je izvući odande, jelda?

Robin je s nelagodom pomislila da onaj naočiti pozornik stoji nekoliko metara dalje i da sve čuje.

– Uđite, uđite – reče Edna, sklonivši se u stranu, poletno ih pozivajući rukom.

– Gospođo… izvinjavam se, ne znam kako se prezivate – obrati joj se Strajk, brišući cipele o otirač (kuća je bila topla, čista i daleko prijatnija od Leonorine, iako je raspored bio sasvim isti).

– Zovite me Edna – reče ona, osmehnuvši mu se.

– Edna, hvala vam… znate, trebalo bi da tražite isprave kad vam neko pozvoni na vrata, pre nego što ga pustite u kuću.

– Oh, ali – zbunjeno će Edna – Leonora mi je pričala o vama…

Uprkos tome, Strajk joj je pokazao vozačku dozvolu pre no što su krenuli za njom kroz hodnik, a zatim ušli u plavo-belu kuhinju, mnogo svetliju od Leonorine.

– Ona je gore – reče Edna kad joj je Strajk objasnio da su došli da vide Orlando. – Imala je težak dan. Jeste li za kafu?

Kad se okrenula da dohvati šolje, nastavila je da priča, isprekidano i nesigurno, onako kako govore napeti i usamljeni ljudi.

– Nemojte me pogrešno shvatiti, ne smeta ona meni, sirotica, ali… – Bespomoćno je pogledala nekud između Strajka i Robin, a onda nastavila: – Ali šta će biti s njom? Ona nema više nikoga, znate. Juče je svraćala socijalna radnica, da vidi kako joj je; rekla je da će je, ako ja ne mogu da je zadržim, poslati u dom ili tako nešto; ja joj kažem, ne možete to da joj uradite, njih dve se nikad nisu razdvajale, Orlando i njena mama, ne, može ona da ostane kod mene, ali…

Edna pogleda u tavanicu.

– Mnogo je uznemirena, evo i sad, mnogo. Samo traži da joj se mama vrati kući, a šta ja da joj kažem? Istinu joj ne mogu reći, jel’ tako? A oni tamo prekopavaju celu baštu, iskopali su Gospodina Govance…

– Mrtvu mačku – promrmlja Strajk u po glasa ispod oka pogledavši u Robin, dok su Edni ispod naočara navirale suze i slivale joj se niz obraze.

– Sirotica – ponovi.

Kad je poslužila Strajka i Robin kafom, Edna je otišla na sprat da pozove Orlando. Deset minuta joj je trebalo da ubedi devojku da siđe, ali Strajku je bilo drago kad je video Vragolasto majmunče oko njenog vrata i nju u aljkavoj trenerci, mrzovoljnu.

– On se zove kao div – izjavila je kad je ugledala Strajka.

– Da – rekao je Strajk, klimajući glavom. – Zapamtila si.

Orlando skliznu na stolicu koju joj je Edna izvukla, čvrsto stežući orangutana u naručju.

– Ja sam Robin – reče joj Strajkova asistentkinja uz osmeh.

– Kao ptica[17] – na to će Orlando. – Dodo je ptica.

– Tako su je zvali mama i tata – objasni Edna.

– Mi smo obe ptice – odvrati Robin.

Orlando je zurila u nju, a onda je ustala i bez reči izašla iz kuhinje.

Edna je duboko uzdahnula.

– Za svaku sitnicu se uznemiri. Nikad ne znate šta joj je…

Ali Orlando se uto vratila s bojicama i blokom za crtanje sa spiralom, za koji je Strajk pretpostavio da joj ga je Edna kupila kako bi je malo odobrovoljila. Orlando je sela za kuhinjski sto i nasmešila se gledajući u Robin, milim, iskrenim osmejkom, koji je devojku neobjašnjivo rastužio.

– Nacrtaću ti vrapca – rekla je.

– Baš bih volela – odvrati Robin.

Orlando se dade na posao, usredsređena, proturivši jezik između zuba. Robin je ćutala, ali ju je posmatrala kako crta. Osetivši da se Robin već zbližila s Orlando više no što bi on ikad mogao, Strajk je grickao čokoladni keks koji mu je Edna ponudila i ćaskao s njom o snegu.

Kad je završila crtež, Orlando je istrgnula list iz bloka i pružila ga Robin.

– Prelep je – rekla je Robin, osmehujući joj se. – Volela bih da ja tebi nacrtam pticu dodo, ali ne umem da crtam. – Strajk je znao da je slagala. Robin je vrlo dobro crtala; video je njene crteže, ono što je nesvesno i nasumice crta-

la dok je razgovarala telefonom. – Ipak, imam nešto drugo za tebe.

Preturala je po torbi dok ju je Orlando znatiželjno gledala i na kraju je izvadila okruglo ogledalce za šminku, na poleđini ukrašeno stilizovanom ružičastom pticom.

– Evo – reče Robin. – Pogledaj. To je flamingo. Još jedna ptica. Možeš da ga zadržiš.

Orlando je uzela svoj poklon, otvorenih usta zureći u ogledalce.

– Kaži hvala gospođi – podstaknu je Edna.

– Hvala – reče Orlando pa zavuče ogledalce u vrećicu za pidžamu.

– Jel’ ti to torba? – zainteresovano će Robin.

– Moje majmunče – odvrati Orlando, prigrlivši orangutana. – Tata mi ga je dao. Moj tata je umro.

– Žao mi je – tiho reče Robin, odagnavši sliku Kvajnovog leša, njegovog grudnog koša, koji je zjapio kao vrećica za pidžamu…

Strajk krišom pogleda na sat. Sastanak s Fankortom neumoljivo se bližio. Robin popi malo kafe, pa reče:

– U tom majmunčetu čuvaš svoje stvari, jelda?

– Sviđa mi se tvoja kosa – reče Orlando. – Svetlucava je i žuta.

– Hvala – odvrati Robin. – Imaš li tu još neki crtež?

Orlando klimnu glavom.

– Mogu d’ uzmem keks? – upita zatim Ednu.

– Hoćeš li da mi pokažeš i ostale crteže? – upita je Robin, dok je ona grickala keks.

Pošto je načas razmislila, Orlando otvori orangutana.

Iz majmunčeta ispade svežanj izgužvanih crteža na papirima različitih dimenzija i boja. Ni Strajk ni Robin ih nisu odmah okrenuli na poleđinu, već su im se divili dok ih je Orlando ređala po stolu. Robin ju je zapitkivala o crtežima morske zvezde i razigranih anđela, koje je Orlando nacrtala voštanim bojama i flomasterima. Ozarena njihovim pohvalama, Orlando je zavukla ruku u svoju vrećicu za pidžamu da izvadi pribor za crtanje. Dok je preturala, iz vrećice ispade iskorišćena uska traka za pisaću mašinu, okrugla i siva, s naopako utisnutim otkucanim rečima. Strajk odole porivu da je istog trena neprimetno uzme s gomile bojica i kutijica pepermint-bombona, ali ju je držao na oku dok

im je Orlando pokazivala crtež leptira, na čijoj su se poleđini nazirali tragovi neurednog rukopisa odrasle osobe.

Uz Robinino ohrabrenje, Orlando je nastavila da vadi sitnice iz vrećice: tablu samolepljivih sličica, razglednicu iz Mendip Hilsa, okrugao magnet za frižider s natpisom: *Oprez! Mogao bi da završiš u mom romanu!* Na kraju im je pokazala tri crteža na malo kvalitetnijem papiru: dva probna otiska ilustracija za knjigu i kopiju korice.

– To mi je tata dao kod njega na poslu – reče Orlando. – *Danilčar* me je *pipao* kad sam htela da ih uzmem – dodala je, pokazujući na sliku vedrih boja, koju je Strajk prepoznao: *Kajla, kengur koja je volela da skakuće*. Orlando je Kajli docrtala šeširić i tašnicu a jarkim flomasterima obojila crtež princeze koja razgovara sa žapcem.

Presrećna što je Orlando tako pričljiva, Edna im je skuvala još jednu kafu. Svesni da vreme leti, Robin i Strajk su se trudili da ne uznemire Orlando i tako je nateraju da skloni svoje blago, te su opušteno ćaskali, pažljivo proučavajući svaki list papira. Kad god bi procenila da bi nešto moglo da bude korisno, Robin bi to gurnula preko stola Strajku.

Na poleđini crteža leptira bio je nažvrljan spisak imena:

Sem Brevil. Edi Bojn? Edvard Baskinvil? Stiven Bruk?

Razglednica iz Mendip Hila bila je poslata u julu, a na poleđini je bio napisan kratak tekst:

Vreme sjajno, hotel razočaravajuć, nadam se da knjiga napreduje! V xx

Na ostalim papirima nisu našli nikakve zabeleške. Nekoliko crteža Strajk je prepoznao jer ih je video tokom prethodne posete. Jedan je bio nacrtan na poleđini jelovnika za decu iz restorana, a drugi na poleđini Kvajnovog računa za gas.

– Pa, trebalo bi da krenemo – reče Strajk, pa iskapi šolju, pogledom prikladno izrazivši žaljenje što ne mogu duže da ostanu. Gotovo nesvesno je i dalje držao kopiju korice romana Dorkas Pengeli *Na opasnim liticama*. Slika raščupane žene koja leži nauznak na grubom pesku u maloj uvali, okruženoj liticama, sa senkom muškarca koja joj pada na torzo. Orlando je u uzburkanoj plavoj vodi debelim linijama nacrtala crnu ribu. Iskorišćena traka za pisaću mašinu stajala je ispod crteža, gde ju je Strajk gurnuo.

– Nemoj da ideš – Orlando pogleda u Robin, odjednom napeta i plačljiva.

– Baš nam je bilo lepo, jelda? – reče joj Robin. – Videćemo se mi opet. Ti zadrži ogledalce s flamingom, a ja ću da ponesem svoj crtež vrapca…

Ali Orlando poče da cvili i lupa nogama o pod. Nije želela da je i oni napuste. Dok je ona negodovala, Strajk je neprimetno obuhvatio traku za mašinu kopijom korice *Opasnih litica* kako ne bi ostavio otiske prstiju, pa spustio sve zajedno u džep.

Nekoliko minuta kasnije bili su na ulici, Robin pomalo uzdrmana zbog sirote Orlando, koja je cvilila i pokušala da je uhvati za ruku dok su izlazili. Edna je morala na silu da je zadrži da ne istrči za njima.

– Jadna devojka – reče Robin u po glasa, kako budni pozornik ne bi mogao da je čuje. – O, bože, baš je bilo potresno.

– Ali korisno – odvrati Strajk.

– Uzeo si traku?

– Aha – reče Strajk, osvrnuvši se preko ramena kako bi se uverio da su izašli iz vidokruga onog pozornika, pa izvadi traku, i dalje umotanu u koricu romana Dorkas Pengeli i spusti je u kesicu za dokaze. –A imam još nešto.

– Stvarno? – uzvrati Robin, iznenađena.

– Možda je trag – reče Strajk – a možda ćorsokak.

Ponovo je pogledao na sat pa pustio korak, trgavši se kad ga je žignulo u kolenu.

– Moraću da požurim da ne zakasnim na sastanak s Fankortom.

Dok su dvadeset minuta kasnije sedeli u punom vozu koji je grabio ka centru Londona, Strajk reče:

– Jasno ti je šta sad treba da uradiš?

– Jasno kô dan – odgovori Robin, pomalo uzdržano.

– Znam da ti neće biti zabavno…

– To me ne brine…

– Kao što sam rekao, neće biti opasno – nastavi on, spremajući se da ustane kad su se približili Totenhem Kort Roudu. – Ipak…

Nešto ga natera da zastane i on se jedva primetno namršti.

– Tvoja kosa – reče.

– Šta joj fali? – prkosno će Robin, samouvereno isturivši bradu.

– Upadljiva je – odvrati Strajk. – Da nemaš šešir?

– Mogu da ga kupim – zbunjeno će Robin.

– Stavi to na račun firme – reče joj on. – Malo opreza nije naodmet.

43.

„Oho, čitava poplava taštine!”

Vilijam Šekspir,
Timon Atinjanin

Strajk se zaputio kroz gužvu u Oksfordskoj ulici, dok su do njega, usput, dopirali odlomci božićnih i ostalih prikladnih popularnih pesama, a onda skrenuo u mirniju i užu Ulicu Din. Tu nije bilo prodavnica, već samo zgrada nalik kockama, zbijenih i šarolikih, s belim, crvenim i sivosmeđim pročeljima, u kojima su bile smeštene poslovne prostorije, kafei, pabovi i bistroi. Zastao je da propusti isporuku kartona vina iz kombija na zadnji ulaz jednog lokala: tu u Sohou, gde su se udružili svet umetnosti, izdavaštva i marketinga, Božić je imao daleko prefinjenije lice, koje se nigde nije toliko isticalo koliko u *Gručo klubu*.

Siva zgrada, gotovo bezlična, sa crnim prozorskim okvirima i malim ukrasnim žbunjem uz obe strane jednostavne ograde, nije se izdvajala po spoljašnosti, već po tome što je tu pristup imao samo mali broj članova Kluba za kreativne umetnosti. Strajk je šepajući ušao u malo predvorje, gde mu se istog trena obratila devojka iza pulta:

– Izvolite?

– Treba da se nađem s Majklom Fankortom.

– O, da, vi ste gospodin Strajk?

– Da – odvrati on.

Uputila ga je u izduženu prostoriju s barom i kožnim stolicama, koje su, skoro sve do jedne, zauzeli ljubitelji kapljice, a zatim uz stepenice. Dok se peo, pomislio je, i to ne prvi put, da se u Odeljenju za specijalne istrage nije pripremao za nezvanične razgovore na teritoriji osumnjičenog, koje njegov sagovornik ima pravo da prekine bez izvinjenja i obrazloženja, kao i bez bojazni da bi zbog tog razgovora mogao da pretrpi ikakve zakonske posledice. Oficiri SIB-a ispitivanje su morali da pripreme u skladu sa zadatim šablonima, koji obuhvataju pitanja o *ljudima, mestima, detaljima*… Strajk se uvek strogo pridržavao tog metoda, ali tokom ove istrage, važno je bilo prikriti činjenicu da on neke odgovore jednostavno pamti. Kad sagovornik misli da ti

čini uslugu time što je pristao na razgovor, moraju se primeniti drugačije tehnike.

Fankorta je primetio čim je kročio na drugi sprat bara s drvenim podom, žutim, crvenim i plavim sofama poređanim uza zid, ispod slika modernih umetnika. Sedeo je u uglu, na svetlocrvenoj sofi, ruke ispružene preko naslona, blago savijene noge u prenaglašeno opuštenoj pozi. Slika Demijena Hersta visila je tačno iza njegove prevelike glave, nalik neonskom oreolu.

Pisac je imao gustu kosu, tamnu, ali prošaranu sedim vlasima, izražene crte lica i duboke bore oko usana. Osmehnuo se kad mu je Strajk prišao. Reklo bi se da to nije bio osmeh s kakvim bi dočekao nekog koga je smatrao sebi ravnim (taj utisak je nemoguće bilo izbeći, s obzirom na Fankortovu promišljenu neusiljenost i uobičajeno mrzovoljan izraz lica), već više odraz predusretljivosti.

– Gospodine Strajk.

Čak i da je pomislio da ustane i rukuje se, Strajkov stas obično je obeshrabrivao sitnije muškarce, te je Fankort ostao da sedi. Rukovali su se preko niskog drvenog stočića. Strajk je nevoljno seo na čvrst okrugao tabure, koji nije odgovarao ni njegovom stasu ni bolnom kolenu, ali nije imao izbora, osim da se smesti na sofu pored Fankorta, što bi bilo prilično neprijatno, naročito s njegovom rukom ispruženom duž naslona.

Nedaleko od njih sedeo je momak obrijane glave, zvezda TV sapunice, koji je nedavno dobio ulogu vojnika u jednoj drami *BBC*-ja. Glasno je pričao o sebi svojim sagovornicima. Fankort i Strajk su naručili piće, ali jelovnik su odbili. Strajku je laknulo što Fankort nije gladan. Nije mogao da priušti sebi da plati još jedan ručak.

– Otkad ste član kluba? – upitao je Fankorta kad se konobar udaljio.

– Otkad je otvoren. Bio sam jedan od ranih investitora – reče Fankort. – Ovo je jedini klub kojem pripadam. Po potrebi mogu i da prenoćim ovde. Gore se nalaze sobe.

Fankort je prodorno gledao Strajka pravo u oči.

– Radovao sam se našem susretu. Junak mog sledećeg romana je veteran takozvanog rata protiv terorizma, u kojem pišem o njegovim posledicama. Voleo bih da popričam o tome s vama kad završimo razgovor o Ovenu Kvajnu.

Sticajem okolnosti, Strajk je znao ponešto o trikovima za kojima potežu poznati kad žele da manipulišu ljudima. Lusin otac gitarista, Rik, nije bio ni

upola poznat kao Strajkov, pa čak ni kao Fankort, ali sasvim dovoljno da sredovečne žene uzdahnu i uzdrhte kad ga spaze u redu za sladoled u Sent Mozu; „*O moj bože!* Otkud *vi* ovde?" Rik je jednom prilikom otkrio mladom Strajku kako je jedan od sigurnih načina da odvede devojku u krevet izjava da piše pesmu o njoj. A izjava Majkla Fankorta kako bi voleo da prenese nešto od Strajkovih iskustava u svoj novi roman bila je samo varijacija na tu temu. Očigledno mu nije bilo poznato da za Strajka nije ništa novo da o njemu pišu, ali i da on nimalo ne žudi za tim. Pošto je na Fankortov zahtev odgovorio ne baš oduševljenim klimanjem glave, izvadio je beležnicu.

– Neće vam smetati da koristim ovo? Podsetnik s pitanjima koja bih želeo da vam postavim.

– Samo napred – odvrati Fankort kao da ga to zabavlja. Nemarno je spustio na stranu primerak *Gardijana* koji je čitao. Strajk ugleda fotografiju usahlog, ali dostojanstvenog starca, čije je lice prepoznao, iako su novine bile okrenute naopako. Pročitao je naslov: *Pinkelman u devedesetoj*.

– Dobri stari Pinks – reče Fankort kad je primetio šta Strajk gleda. – Iduće nedelje ćemo mu prirediti malu zabavu u Umetničkom klubu *Čelsi*.

– Je li? – odvrati Strajk, tražeći olovku.

– On je poznanik mog ujaka. Zajedno su služili vojsku – nastavi Fankort. – Kad sam napisao svoj prvi roman, *Belafront* – tek sam bio diplomirao na *Oksfordu* – siroti stari ujka je, u želji da mi pomogne, poslao primerak romana Pinkelmanu, jer je on bio jedini pisac kojeg je dotad upoznao.

Izražavao se odmereno, promišljeno zastajkujući kao da neko nevidljiv stenografski beleži svaku njegovu reč. Pričica je zvučala naučeno, kao da ju je sto puta ponovio, a možda i jeste; Fankort je čovek kojeg su često intervjuisali.

– Pinkelman, koji je u to vreme pisao svoj prvi serijal *Bantijeva velika pustolovina*, nije razumeo ni reč od onoga što sam napisao – nastavio je Fankort – no da bi udovoljio mom ujaku, poslao je rukopis *Čards buksu*, gde je, po svoj prilici, dospeo u ruke jedinog čoveka koji je *mogao* da ga razume.

– Imali ste sreće – reče Strajk.

Konobar je doneo vino za Fankorta i čašu vode za Strajka.

– A onda ste vi – nastavi detektiv – uzvratili uslugu Pinkelmanu, upoznavši ga sa svojom agentkinjom?

– Jesam – reče Fankort, zadovoljno klimnuvši glavom kao učitelj koji je

primetio da je jedan od njegovih učenika pazio na času. – U to vreme, Pinks je imao agenta koji je uporno „zaboravljao” da mu isplaćuje tantijeme. Šta god mislili o Elizabet Tasel, ne može se poreći da je poštena – u poslovnom smislu, razume se – dodade Fankort, pijuckajući usput vino.

– I ona će doći na Pinkelmanovu zabavu, zar ne? – upita Strajk, iščekujući Fankortovu reakciju. – I dalje ga zastupa, ako se ne varam?

– Mene ne zanima da li će Liz doći. Ne umišlja valjda da sam i dalje kivan na nju? – upita Fankort s uobičajenim kiselim osmehom. – Setim je se jedva jednom godišnje.

– *Zašto* je odbila da se reši Kvajna kad ste vi to tražili od nje? – upita Strajk.

Strajk je pomislio kako nema razloga da ne krene u direktan napad na čoveka koji je samo nekoliko sekundi pošto su se upoznali otkrio kako se s njim sastao iz sasvim drugih razloga.

– Nikad ja nisam tražio od nje da se reši Kvajna – reče Fankort, i dalje govoreći polako i odmereno, iz obzira prema onom nevidljivom stenografu. – Samo sam joj objasnio da ne mogu da ostanem u njenoj agenciji dok je i on tamo i otišao sam.

– Razumem – odvrati Strajk, koji je navikao na cepidlake. – Šta mislite, zašto vas je pustila da odete? Vi ste bili krupnija riba, zar ne?

– Mislim da bi pošteno bili reći da sam ja bio barakuda u poređenju s Kvajnom, akvarijumskom ribicom – pakosno će Fankort – ali znate, Liz i Kvajn su delili postelju.

– Stvarno? To nisam znao – reče Strajk, pritisnuvši oprugicu svoje hemijske olovke.

– Liz je bila došla na *Oksford* – nastavi Fankort – ta stamena devojka koja je dotad pomagala ocu da uškopljuje bikove, kao mnoge slične njoj što su sišle s tih farmi na severu, *očajnički* je žudela da je neko povali, ali niko nije bio naročito zainteresovan za tu rabotu. Bila se zagrejala za mene, *žestoko* se zagrejala – nas dvoje smo zajedno spremali jednu predstavu, sočan jakobinski zaplet, što je trebalo da joj pomogne da nađe nekog – ali ja nikad nisam bio toliko čovekoljubiv da bih skinuo mrak Elizabet Tasel. Nas dvoje smo ostali prijatelji, a kad je ona otvorila agenciju, upoznao sam je s Kvajnom, poznatim po tome što ne bira kad treba neku da odvuče u krevet. Naravno da se dogodilo neizbežno.

– Vrlo zanimljivo – reče Strajk. – Pretpostavljam da to ni za koga nije taj-

na?

– Čisto sumnjam – odvrati Fankort. – Kvajn je u to vreme već bio oženjen svojom… *umoriteljkom*, kako bi sada trebalo da je nazivamo, zar ne? – zamišljeno reče. – Reklo bi se da je kao umoriteljka bila uspešnija nego kao supruga. A Liz mu je zacelo pripretila kobnim posledicama ukoliko, kao i obično, bude indiskretan pa obelodani njihove seksualne ludorije, sve nadajući se da bi ipak mogla i mene da namami u svoju postelju.

Da li je ovo slepa taština, zapita se Strajk, *činjenica, ili i jedno i drugo?*

– Imala je običaj da se zagleda u mene onim krupnim telećim očima, iščekujući, nadajući se… – nastavi Fankort, a usne mu se okrutno iskriviše. – Kad je Eli skončala, shvatila je da joj neću udovoljiti čak ni onako skrhan bolom. Pretpostavljam da nije mogla da se pomiri s time da će zanavek spavati u hladnoj postelji i zato je stala uz svog ljubavnika.

– Jeste li ikad razgovarali s Kvajnom posle odlaska iz agencije? – upita Strajk.

– Prvih nekoliko godina posle Eline smrti, izjurio bi iz svakog kafea u koji ja uđem – reče Fankort. – Na kraju je, jednom prilikom, skupio dovoljno hrabrosti da ostane u restoranu u koji sam ušao, svaki čas me sa strepnjom poglédajući. Ne, mislim da nas dvojica nikad više ni reč nismo razmenili – zaključi Fankort, kao da je posredi sitnica koja ne zavređuje nimalo pažnje. – Vi ste bili ranjeni u Avganistanu, ako se ne varam?

– Da – odvrati Strajk.

Možebiti da to pali kod žena, pomisli Strajk, *taj smišljeno prodoran pogled*. Možda je Oven Kvajn zurio u Katrin Kent i Pipu Midžli s jednakom vampirskom pohotom u očima kad im je rekao kako će pisati o njima dvema u *Bombiksu Moriju*… a one su bile ushićene što će deo njihovog života zauvek biti ovekovečen u njegovoj prozi…

– Kako se to dogodilo? – upita Fankort, pogleda prikovanog za Strajkovu nogu.

– IED[18] – odvrati Strajk. – A šta je s Talgart Roudom? Vi i Kvajn ste bili suvlasnici te kuće. Zar nikad niste morali da se dogovarate u vezi s tim? Jeste li ikad naleteli jedan na drugog u toj kući?

– Nikad.

– Zar niste odlazili tamo makar da se uverite da je sve kako treba? Suvlasnik ste te kuće već… koliko dugo?

– Dvadeset ili dvadeset pet godina, otprilike – ravnodušno će Fankort. – Ne, nisam ušao tamo otkad je Džo umro.

– Pretpostavljam da vas je policija pitala za ženu koja tvrdi da vas je osmog novembra videla ispred te kuće?

– Jeste – kratko će Fankort. – Prevarila se.

Onaj glumac koji je sedeo pored njih i dalje je pustošio sagovornike bujicom reči.

– To znači da od osamdeset šeste niste bili tamo?

– Da – nestrpljivo će Fankort. – Ni Oven ni ja nismo želeli tu kuću.

– Zašto?

– Zato što je naš prijatelj Džo tu izdahnuo, pod izuzetno mučnim okolnostima. Mrzeo je bolnice, odbijao da se leči. Kad se pred kraj potpuno izgubio, ta kuća je bila jezivo zapuštena, a on se, nekada oličenje lepote, pretvorio u vreću kostiju, koža mu je bila… bio je to jeziv kraj – reče Fankort – još gore od toga, zahvaljujući Danijelu Ča…

Fankort se ukoči. Načini neobičan pokret ustima kao da je bukvalno progutao neizgovorene reči. Strajk je čekao.

– Dan Čard je zanimljiv čovek – pribra se Fankort, s bezmalo opipljivim naporom da se iščupa iz škripca u koji je sam sebe saterao. – Mislim da je njegov opis u *Bombiksu Moriju* najveća propuštena prilika u književnosti… mada ne verujem da će budući naraštaji učenjaka posezati za *Bombiksom Morijem* kao za primerom prefinjene karakterizacije likova, zar ne? – dodade, nasmejavši se.

– Kako biste vi opisali Danijela Čarda? – upita Strajk, a Fankort ga pogleda kao da ga je to pitanje iznenadilo. Načas se zamisli, pa reče:

– Dan je *najneostvareniji* čovek kojeg sam sreo. Bavi se nečim za šta jeste stručan, ali ne uživa u tome. Žudi za telima mladih muškaraca, ali ni u tom smislu ne preduzima ništa osim što ih slika. Dozlaboga je sputan i toliko zgađen nad samim sobom da je krajnje nerazborito i prenadraženo reagovao na svoj iskarikirani lik u Ovenovoj knjizi. Dan je bio pod budnom paskom svoje čudovišno ambiciozne majke, koja je patološki žudela da svog stidljivog sina dovede na čelo porodične firme. Mislim da bih ja – zaključi Fankort – mogao da napravim nešto zanimljivo na osnovu svega toga.

– Zašto je Čard odbio Nortovu knjigu? – upita Strajk.

Fankort ponovo stade da žvaće uprazno, a onda reče:

– Znate, meni je Danijel Čard veoma drag.

– Stekao sam utisak da je među vama, svojevremeno, bilo nekih nesuglasica – reče Strajk.

– Šta vas je navelo na tu pomisao?

– Kad ste držali govor na proslavi godišnjice *Rouper Čarda*, rekli ste kako svakako niste očekivali da se vratite u tu izdavačku kuću.

– Vi ste bili tamo? – oštro odvrati Fankort i pošto je Strajk klimnuo glavom, upita: – Zašto?

– Tražio sam Kvajna – odgovori Strajk. – Njegova žena me je bila unajmila da ga nađem.

– Ali, kao što se ispostavilo, ona je i te kako znala gde je on.

– Ne – odvrati Strajk. – Ne bih rekao da je znala.

– Vi *iskreno* verujete u to? – upita Fankort, nakrivivši veliku glavu.

– Da, verujem.

Fankort izvi obrve, pažljivo proučavajući Strajka kao da je neki neobičan primerak u Kabinetu retkosti.

– Vi, dakle, niste zamerili Čardu što je odbio Nortovu knjigu? – upita Strajk, vrativši se na glavnu temu razgovora.

Fankort poćuta, pa reče:

– Dobro, jesam mu zamerio. Zašto se tačno Dan predomislio i odlučio da je ne objavi, to može samo on da vam kaže, ali ja mislim da je do toga došlo usled nagađanja novinara o Džoovom zdravlju, što je izazvalo zgražavanje polovine Engleske nad tom „sablažnjivom” knjigom koju se spremao da objavi. Dan dotad nije bio svestan da je Džoova bolest već uzela maha pa se uspaničio kad je shvatio. Nije želeo da ga dovode u vezu s nekim ko ima sidu i posećuje gej saune, pa je rekao Džou kako odustaje. Bio je to krajnje kukavički čin i Oven i ja smo…

Ponovo je zastao. Ko zna kad je Fankort poslednji put pomenuo Kvajna i sebe u istoj rečenici, i to u prijateljskom kontekstu?

– Kvajn i ja smo bili uvereni da je to ubilo Džoa. Jedva je mogao da drži olovku, bezmalo je oslepeo, ali je očajnički pokušavao da dovrši knjigu. Osećali smo da ga samo to drži u životu. Onda je stiglo Čardovo pismo u kojem mu je saopštio da otkazuje ugovor; Džo je prestao da radi i četrdeset osam sati kasnije je izdahnuo.

– To ima izvesne sličnosti – primeti Strajk – s onim što se dogodilo vašoj prvoj ženi.

– Nema tu nikakve sličnosti – odlučno odvrati Fankort.

– Kako to?

– Džoova knjiga je bila neuporedivo bolja.

Ponovo je zaćutao, no ovoga puta mu je dugo trebalo da nastavi.

– Ako se posmatra – naposletku reče – iz strogo umetničkog ugla. Naravno, može se i drugačije posmatrati.

Ispio je vino i pokazao konobaru da mu donese još jednu čašu. Onaj glumac pored njih neumorno je pričao:

– … rekoh: „Zajebi ti tu autentičnost, šta hoćeš od mene, da pretesterišem sebi ruku?”

– To je zacelo bio težak period za vas – nastavi Strajk.

– Da – zlovoljno će Fankort. – Da, mislim da bi se mogao nazvati teškim.

– Izgubili ste bliskog prijatelja i ženu u razmaku od… koliko… nekoliko meseci?

– Nekoliko meseci, da.

– Ali nijednog trenutka niste prestali da pišete?

– Da – odvrati Fankort, nasmejavši se razdražljivo i prezrivo – *nijednog trenutka nisam prestao da pišem*. To je moj poziv. Da li bi ikome palo na pamet vas da upita jeste li *ostali u vojsci* iako ste imali ličnih problema?

– Čisto sumnjam – odvrati Strajk bez gorčine. – Šta ste tada pisali?

– To nikad nije objavljeno. Prekinuo sam pisanje knjige na kojoj sam u to vreme radio kako bih dovršio Džoovu.

Konobar je spustio čašu ispred Fankorta i udaljio se.

– Da li je Nortova knjiga zahtevala mnogo rada?

– Jedva nešto malo – reče Fankort. – Bio je briljantan pisac. Izbrusio sam nekoliko grubih sitnica i doterao kraj. Džo je ostavio uputstva u vezi sa završetkom. Onda sam je odneo Džeriju Volgrejvu, koji je tada bio u *Rouperu*.

Strajk se setio Čardove priče o Fankortovoj bliskosti s Volgrejvovom ženom, te je nastavio malo opreznije.

– Jeste li i pre toga radili s Volgrejvom?

– Nikada nisam radio s njim na svojim knjigama, ali sam slušao o njemu, bio je darovit urednik i znao sam da bi se svideo Džou. Sarađivali smo na toj knjizi, *Ka cilju*.

– On je to dobro obavio, zar ne?

Ona iskrica zlovolje zgasla je u Fankortu. Sada je, ako ništa drugo, izgledao kao da ga Strajkova pitanja zabavljaju.

– Jeste – popio je malo vina – vrlo dobro.

– Ali ne želite ponovo da radite s njim sad kad ste prešli u *Rouper Čard*?

– Nisam naročito zainteresovan – odvratio je Fankort, i dalje se smeškajući. – U poslednje vreme mnogo pije.

– Šta mislite, zašto je Kvajn ismejao Volgrejva u *Bombiksu Moriju*?

– Kako ja to mogu da znam?

– Čini se da je Volgrejv bio predusretljiv prema Kvajnu. Teško je dokučiti zašto je Kvajn poželeo njega da napadne.

– Je li? – uzvrati Fankort, pažljivo se zagledavši u Strajka.

– Izgleda da svi s kojima sam razgovarao različito tumače Koljačev lik u *Bombiksu Moriju*.

– Stvarno?

– Reklo bi se da je većina zgrožena što je Kvajn uopšte napao Volgrejva. Nije im jasno čime je Volgrejv to zaslužio. Danijel Čard misli kako je lik Koljača dokaz da je Kvajn imao saučesnika – reče Strajk.

– Ko bi, zaboga, pristao da sarađuje s Kvajnom na *Bombiksu Moriju*? – upita Fankort, nasmejavši se.

– Čard veruje da ima takvih – odvrati Strajk – dok Volgrejv misli da je Koljačev lik zapravo napad na vas.

– Ali ja sam Pompezijus – uz osmeh će Fankort. – To svi znaju.

– Zašto je Volgrejv pomislio da je lik Koljača povezan s vama?

– To morate da pitate Džerija Volgrejva – i dalje se smeškao Fankort. – Ali imam čudan osećaj da vi to već znate, gospodine Strajk. A ja ću vam reći samo ovo: Kvajn se grdno, grdno prevario, što je, istini za volju, trebalo da mu bude jasno.

Pat-pozicija.

– Vi, za sve ove godine, niste uspeli da prodate Talgart Roud?

– Veoma je teško bilo naći kupca koji bi zadovoljio uslove postavljene u Džoovom testamentu. On je bio romantičan, idealista. Svoja osećanja u vezi s tim – u vezi sa zaveštanjem, s bremenom koje nam je ostavio, s tom žalosnom zaostavštinom – potanko sam opisao u *Jalovoj kući* – objasni Fankort. – Oven je svoje rekao… koliko je on to umeo – dodade Fankort uz iskru zlobe – u *Braći Balzak*.

– *Braća Balzak* je roman nadahnut Talgart Roudom? – upita Strajk, koji nije stekao takav utisak posle pedesetak pročitanih strana.

– Tamo je smeštena radnja. To je, zapravo, priča o našem odnosu, o prijateljstvu između nas trojice – objasni Fankort. – Džo je umro u mukama, a Oven i ja smo pokušali da produžimo njegovim stopama, da se pomirimo s njegovom smrću. Radnja se odvija u ateljeu u kojem ste, sudeći po onome što sam pročitao, vi našli Kvajnovo telo?

Strajk je oćutao, ali je nastavio da beleži.

– Kritičar Harvi Berd je za roman *Braća Balzak* rekao da je „zapanjujuće i zastrašujuće loš, toliko da izaziva opstipaciju”.

– Ja sam zapamtio samo nekakva naklapanja o jajima – reče Strajk, a Fankort se spontano zakikota kao neki devojčurak.

– Pročitali ste ga, zar ne? O, da, Oven je bio opsednut jajima.

Glumac pored njih napokon je zastao da udahne, a Fankortove reči su odjeknule u toj iznenadnoj tišini. Strajk se nasmeja kad su se glumac i njegovi sagovornici zablenuli u Fankorta, koji im je uzvratio kiselim osmehom. Ona trojica se brže-bolje vratiše razgovoru.

– Zaista je imao *idée fixe* – nastavi Fankort. – U Pikasovom maniru, znate; njegova jaja su bila izvor njegove kreativne moći. Opsednut je bio, kako u privatnom životu, tako i u svojim delima, mačizmom, muževnošću, plodnošću. Neko bi pomislio da je to neobično za čoveka koji je uživao da ga vezuju i potčinjavaju, ali ja to vidim kao prirodnu posledicu… kao jin i jang Kvajnovog seksualnog bića. Jeste li zapazili kako nas je nazvao u toj knjizi?

– Semenovod i Varikokela – reče Strajk i ponovo naiđe na izvesno čuđenje – ovoga puta kod Fankorta – nad činjenicom da takav čovek čita knjige i još se udubljuje u to što čita.

– Semenovod, to jest Kvajn, kanal koji sprovodi spermu iz mošnica u penis, oličenje je zdravlja, moći, kreativne snage. Varikokela je naziv za bolno

uvećanje krvnih sudova u mošnicama, koje može izazvati sterilitet. Tipično kvajnovska izopačena aluzija na činjenicu da sam nedugo posle Džoove smrti dobio zauške, i da mi je bilo toliko loše da ni na sahranu nisam mogao da odem, ali i na činjenicu – kao što ste već shvatili – da mi je u to vreme bilo teško da pišem.

– Tada ste još uvek bili prijatelji? – upita Strajk.

– Kad je počeo da piše tu knjigu, još uvek smo, uslovno rečeno, bili prijatelji – odgovori Fankort uz sumoran osmeh. – Ali pisci su gadna sorta, gospodine Strajk. Ako žudite za doživotnim prijateljstvom i nesebičnim drugarstvom, pridružite se vojsci i naučite da ubijate. Ako pak želite da celoga života sklapate privremene saveze sa sebi ravnima, koji će likovati nad svakim vašim neuspehom, onda pišite romane.

Strajk se osmehnu. Fankort s neskrivenim zadovoljstvom reče:

– *Braća Balzak* dobila su neke od najlošijih kritika koje sam ikad pročitao.

– Jeste li i vi napisali prikaz o tom romanu?

– Ne – odvrati Fankort.

– Tada ste bili u braku sa svojom prvom ženom?

– Tako je – potvrdi Fankort. Mišići na licu mu zaigraše kao drhtaj životinjskih sapi na koje je sletela muva.

– Samo želim da utvrdim redosled događaja – izgubili ste je nedugo posle Nortove smrti?

– Eufemizmi za smrt uistinu su zanimljivi, zar ne? – vedro će Fankort. – Nisam je „izgubio”. Naprotiv, sapleo sam se o nju u mraku, mrtvu, u našoj kuhinji, s glavom u pećnici.

– Žao mi je – učtivo će Strajk.

– Da, pa…

Fankort naruči još jedno vino. Strajk pomisli kako je već dotakao onu tananu liniju posle koje će informacije pokuljati, ili će zauvek presušiti.

– Jeste li ikada razgovarali s Kvajnom o parodiji koja je prouzrokovala samoubistvo vaše žene?

– Već sam vam rekao. Posle Eline smrti nikada više ni o čemu nisam razgovarao s njim – mirno odgovori Fankort. – Dakle, nisam.

– Bili ste sigurni da je on to napisao?

– Bez ikakve sumnje. Kao većina pisaca koji malo toga imaju da kažu, Kvajn je umeo da karikira druge pisce. Sećam se da je karikirao neke Džoove stvari i to je bilo prilično duhovito. Nije nameravao javno da mu se podsmeva, naravno, imao je on i te kako koristi od druženja sa mnom i sa Džoom.

– Da li je iko priznao da je video tu parodiju pre no što je objavljena?

– Meni niko nije rekao skoro ništa otvoreno o tome, čudo bi bilo da jeste, zar ne, s obzirom na ono do čega je ta parodija dovela? Liz Tasel je, u oči me gledajući, porekla da joj je Kvajn to pokazao, ali šuškalo se da ju je pročitala pre no što je objavljena. Siguran sam da ga je ona ohrabrila da je objavi. Liz je bila bolesno ljubomorna na Eli.

Fankort je zaćutao, a onda je, s usiljenom lakoćom, rekao:

– Danas je teško pomisliti kako si nekada morao da čekaš kritike u novinama da bi video kako su rastrgli tvoje delo. Otkad je izmišljen internet, svaki polupismeni mamlaz zamišlja da je Mičiko Kakutani.[19]

– Kvajn je sve vreme poricao da je on to napisao, zar ne? – upita Strajk.

– Jeste… vucibatina bez srca i duše – odvrati Fankort, naoko nesvestan bezosećajne dvosmislenosti svojih reči. – Kao većina *soi-disant*[20] *intelektualnih otpadnika, Kvajn je bio zavidljiv, beznadežno sujetan čovek koji je žudeo za laskanjem. Posle Eline smrti se prestravio da će biti izopšten. Naravno – dodade Fankort s neskrivenim zadovoljstvom – to se i dogodilo. Oven se i te kako okoristio tuđom slavom, činjenicom da je bio deo trijumvirata kojem smo pripadali Džo i ja. Kad je Džo umro a ja ga pustio niz vodu, pokazao je pravo lice: lice čoveka s prljavom maštom i zanimljivim stilom, koji ne može da odmakne dalje od pornografije. Neki pisci su – nastavi Fankort – u stanju da napišu samo jednu dobru knjigu. Takav je bio Oven. On je svoju municiju ispucao – izraz koji bi njemu svakako bio po volji – s Hobartovim grehom.* Sve posle toga je besmisleno prežvakavanje.

– Zar niste rekli kako je, po vašem mišljenju, *Bombiks Mori* remek-delo zanesenjaka?

– Pročitali ste to, zar ne? – reče, iznenađen i polaskan. – Pa i jeste, to je istinski književni slučaj. Nikad nisam poricao da je Oven umeo da piše, znate, samo što nije bio u stanju da iznedri ništa dubokomisaono ili zanimljivo o čemu bi pisao. To je iznenađujuće česta pojava. Ali u *Bombiksu Moriju* je napokon obradio svoju omiljenu temu, zar ne? Svi me mrze, svi su protiv mene, ja sam neshvaćeni genije. Ishod je groteskan i komičan, nabijen gorčinom i samosažaljenjem, ali neosporno je da ima i izvesnu draž. A jezik mu je – nastavi

Fankort zaneseno – očaravajuć. Neki delovi se mogu svrstati u ono najbolje što je Oven ikad napisao.

– Vaša zapažanja izuzetno su korisna – reče Strajk.

Fankortu ta primedba kao da je bila smešna.

– Za šta?

– Imam osećaj da se u *Bombiksu Moriju* krije ključ za ovaj slučaj.

– Slučaj? – ponovi Fankort, smeškajući se. Posle kratkog dvoumljenja, nastavi: – Da li vi *ozbiljno* i dalje mislite kako je ubica Ovena Kvajna još uvek na slobodi?

– Da, i dalje to mislim.

– Zar ne bi onda – uzvrati Fankort uz još širi osmeh – bilo korisnije analizirati ono što je napisao ubica?

– Možda – reče Strajk – ali mi ne znamo da li ubica piše.

– O, danas bezmalo svi pišu – primeti Fankort. – Ceo svet piše romane, ali niko ih ne čita.

– Siguran sam da bi ljudi čitali *Bombiksa Morija*, posebno ako biste vi napisali predgovor – reče Strajk.

– Mislim da ste u pravu – osmehnu se Fankort.

– Kad ste ga vi tačno pročitali?

– To je bilo… da vidimo…

Fankort se prisećao.

– Ako ga je Kvajn predao sredinom sedmice, onda je to bilo sredinom sledeće nedelje – reče naposletku. – Dan Čard me je pozvao, rekao mi kako je Oven u romanu natuknuo da sam ja napisao parodiju Eline knjige i pokušao da me ubedi da mu se pridružim u tužbi protiv Kvajna. Odbio sam.

– Da li vam je Čard tom prilikom pročitao neke odlomke?

– Nije – odgovori Fankort, ponovo se smeškajući. – Uplašio se, znate, da će izgubiti zlatnu koku s kojom je upravo bio potpisao ugovor. Ne, samo je preneo Kvajnove tvrdnje i ponudio mi usluge svojih advokata.

– Kad vam je telefonirao?

– Bilo je to uveče… sedmog, rekao bih – odvrati Fankort. – U nedelju uveče.

– Istog dana kad ste snimili intervju povodom svog novog romana – reče Strajk.

– Dobro ste obavešteni – primeti Fankort, začkiljivši.

– Gledao sam tu emisiju.

– Znate – pomalo pakosno ga pecnu Fankort – ne izgledate kao čovek koji uživa u emisijama iz kulture.

– Nisam ni rekao da uživam – odvrati Strajk i nije se iznenadio kad je primetio da se Fankortu svidela njegova opaska. – Ali primetio sam da ste napravili lapsus kad ste, pred kamerama, izgovorili ime svoje prve žene.

Fankort je ćutao, posmatrajući Strajka preko čaše s vinom.

– Zaustili ste „Efi”, a onda ste se ispravili i rekli „Eli” – podseti ga Strajk.

– Pa, kao što ste kazali, to je bio lapsus. Događa se i najsamopouzdanijim govornicima.

– U *Bombiksu Moriju*, vaša pokojna žena je…

– … Nazvana Efigijom.

– Što je slučajnost – reče Strajk.

– Očigledno – zaključi Fankort.

– Budući da tada, sedmog novembra, još niste znali da ju je Kvajn nazvao Efigija.

– Očigledno nisam.

– Kvajnova ljubavnica je posle njegovog nestanka zatekla primerak rukopisa ubačen kroz otvor za poštu – reče Strajk. – Da niste i vi slučajno dobili primerak rukopisa?

Tišina koja se spustila između njih dvojice predugo je trajala. Strajk oseti kako se tanka nit koju je uspeo da izatka prekinula. Ali to više nije bilo važno. Upravo zato je to pitanje ostavio za kraj.

– Ne – napokon reče Fankort. – Nisam.

Izvadio je novčanik. Njegova namera da popriča sa Strajkom u vezi s likom svog sledećeg romana kao da je, na Strajkovo olakšanje, pala u zaborav. Strajk izvadi nešto novca, ali Fankort podiže ruku i reče, s neskrivenom namerom da ga uvredi:

– Ne, ne, dopustite meni. Oskudno zanimanje novinara za vaš rad jasno

govori da ste poznavali i bolje dane. U stvari, to me upravo podseti na Bena Džonsona: „Ja sam siromašni gospodin, vojnik; onaj što je, za boljih vremena, nadmeno prezirao sigurnost”.

– Zbilja? – ljubazno će Strajk, vrativši novac u džep. – Meni nešto drugo pade na pamet:

… sicine subrepsti mi atque intestina perurens

ei misero eripuisti omnia nostra bona?

Eripuisti, heu, heu, nostrae crudele venenum

vitae, heu, heu, nostrae pestis amicitiae.

Ozbiljno je gledao u zaprepašćenog Fankorta. Pisac se brzo pribra. – Ovidije?

– Katul – reče Strajk, pa ustade s niskog taburea, oslanjajući se o stočić. – Grubo prevedeno:

„Prikrao si se u me utrobu mi žežući,

Otevši sve što mi je najdraže bilo.

Otevši, avaj, ti, koji mi život okrutno truješ,

kugo drugovanja našeg.”

– Pa, očekujem da ćemo se ponovo negde sresti – ljubazno će Strajk. Onda odšepa ka stepenicama, praćen Fankortovim pogledom.

44.

„Svi njegovi saveznici i prijatelji otrčaše da vojuju
kao pomahnitala bujica.”

Tomas Deker,
Plemeniti španski vojnik

Strajk je te večeri dugo sedeo na sofi u svojoj dnevnoj sobi sa čajnom kuhinjom, jedva svestan tutnjave automobila u Čering Kros Roudu i povremene prigušene vike božićnih veseljaka. Skinuo je protezu; udobno mu je bilo da sedi tako, u boksericama, rasterećene noge; čak je i bol u kolenu utrnuo nakon duple doze analgetika. Ostaci testenine skoreli su se, hladni, na tanjiru pored njega, nebo iznad malog prozora dostiglo je onu tamnu baršunastu plavet poodmakle večeri, a Strajk se nije pomerao, iako je bio potpuno budan.

Činilo mu se da je mnogo vremena prošlo otkako je video Šarlotinu sliku u venčanici. Ceo dan je prošao a da nije pomislio na nju. Da li je to znak konačnog isceljenja? Udala se za Jaga Rosa, a on je sam, pod prigušenim svetlom svog ledenog potkrovlja čeprka po zamršenim detaljima složenog slučaja ubistva. Možda su se, na kraju, oboje našli tamo gde zaista pripadaju.

Na stolu ispred njega, u providnoj plastičnoj kesici za dokaze, nemarno umotana u kopiju korice za knjigu *Na opasnim liticama*, stajala je tamno siva traka za pisaću mašinu, koju je uzeo od Orlando. Zurio je u nju najmanje pola sata, kao dete na božićno jutro zagledano u primamljiv paket, najveći ispod jelke. Ipak, nije smeo ni da je dodirne da ne bi uništio forenzičke dokaze koji bi sa te trake mogli da se izvuku. Dovoljno je da posumnjaju da je brljao po njoj…

Pogledao je na sat. Obećao je sebi da neće pozvati pre pola deset. Decu treba staviti u krevet, ženu oraspoložiti posle još jednog napornog dana na poslu. Strajku je trebalo malo vremena da sve objasni…

Ali niko nije strpljiv doveka. S naporom se pridigavši, uzeo je ključeve od kancelarije i teško hodajući sišao niz stepenice, pridržavajući se za ogradu, skakućući, pa čak i sedajući da predahne. Deset minuta kasnije vratio se u stan i ponovo seo na još toplo mesto na sofi koje je celo veče grejao pod sobom. U ruci je držao džepni nožić i par rukavica od lateksa koje je ranije tog

dana bio dao Robin.

Istresao je iz kesice izgužvanu kopiju korice i traku za pisaću mašinu, koja zvecnu kad je pala na sto s pločom od ultrapasa. Zadržavši dah, izvukao je tanku oštricu džepnog nožića i pažljivo je zavukao iza pet centimetara široke trake, malo je odvojivši od kalema. Onda je, jednako pažljivo, odvoji još malo. Ukazaše se izvrnute reči, sa slovima nanizanim zdesna nalevo.

AJIDE GOLAM MEJANZOP AD MAS ALILSIM A

Njegovo uzbuđenje odao je samo tih zadovoljan uzdah. Vešto je ponovo zategao traku, gurnuvši odvrtač iz džepnog nožića u žleb na plastičnom kalemu i okrenuvši ga pažljivo, a onda je, ne skidajući rukavice od lateksa, vratio traku u kesicu s dokazima. Ponovo je pogledao na sat. Ne mogavši više da čeka, uzeo je mobilni i pozvao Dejva Polvorta.

– Jesam li vas uznemirio? – upita kad se njegov prijatelj javio.

– Nisi – reče Polvort sa znatiželjom u glasu. – Šta ima, Didi?

– Treba mi jedna usluga, druže. Golema.

Inženjer je sedeo u svojoj dnevnoj sobi u Bristolu, više od sto pedeset kilometara udaljen od Strajka, i ne prekidajući ga, saslušao. Kad je detektiv završio, Polvort je ćutao.

– Znam da tražim previše – reče Strajk, napeto osluškujući pucketanje linije. – Ne znam ni da li je izvodljivo po ovom vremenu.

– Naravno da jeste – odvrati Polvort. – Ali moram da vidim kad to da izvedem, Didi. Vikend je pred nama… nisam siguran da će Peni biti oduševljena…

– Da, pomislio sam na to – reče Strajk – a znam i da bi moglo da bude opasno.

– Nemoj da me vređaš, radio sam ja i gore od toga – odvrati Polvort. – Ne, nego je htela da vodim nju i njenu majku u božićnu kupovinu… ali jebeš to, Didi, zar nisi rekao da je pitanje života i smrti?

– Skoro da je tako – reče Strajk, zažmurivši i nasmejavši se. – Pitanje života i slobode.

– I nema božićne kupovine, dečko, što tvom drugu sasvim odgovara. Smatraj to završenim, a ja ću te pozvati ako nešto iskopam, važi?

– Čuvaj se, druže.

– Jebi se.

Strajk je spustio mobilni pored sebe na sofu i protrljao lice, i dalje se smeškajući. Možebiti da je upravo zamolio Polvorta da učini nešto još luđe od besmislenog draženja ajkule, ali Polvort uživa u opasnostima, a došlo je vreme za očajničke mere.

Poslednje što je Strajk uradio pre nego što je ugasio svetlo bilo je da pročita beleške svog razgovora s Fankortom i da podvuče, tako žestoko da je probio papir, reč Koljač.

45.

„Zar nisi primetio smicalicu svilene bube?”

Džon Vebster,
Beli đavo

Porodičnu kuću Kvajnovih, kao i onu u Talgart Roudu, ponovo su pretresali u potrazi za forenzičkim dokazima. Leonora je i dalje bila u *Holoveju*. Počela je igra čekanja.

Strajk je bio navikao da satima stoji na zimi, osmatra tamne prozore, prati neznance; na neodgovorene pozive, bezlične poglede, svedoke koji ništa nisu videli; na prisilno mirovanje, koje izaziva osećaj nemoći. Slabašan crv brige, koji bi se izmigoljio iz pozadine šta god da je radio, bilo je jedino što se ovom prilikom razlikovalo od uobičajenih okolnosti.

Treba se strpeti, ali uvek se nađe neki nasrtljivac koji to potkopa. Leonora je u zatvoru, bleda i žalosna, ćerka joj je zbunjena i ranjiva, lišena oba roditelja. Robin je zalepila crtež nesrećne devojke na svoj radni sto, te je vesela ptica crvenkastog stomaka zurila odozdo u detektiva i njegovu asistentkinju, dok su njih dvoje radili na ostalim slučajevima, podsećajući ih na kovrdžavo devojče u Ledbrok Grouvu, koje još uvek čeka da mu se majka vrati kući.

Robin je bar imala nekog suvislog posla, osim toga, osećala je da je izneverila Strajka. Dva dana zaredom je dolazila u kancelariju bez ikakvih rezultata, s praznom vrećicom za dokaze. Detektiv ju je bio upozorio da bude obazriva, da se skloni na najmanji znak da je primećena ili upamćena. Nije želeo izričito da joj kaže da li je i dalje upadljiva i prepoznatljiva, čak i pošto je svoju ričkastozlatnu kosu gurnula pod pletenu zimsku kapu. Izgledala je veoma lepo.

– Nisam sigurna da treba da budem toliko oprezna – rekla je, pošto se doslovno pridržavala njegovih uputstava.

– Ne zaboravi s kim imamo posla, Robin – obrecnuo se na nju, dok mu se onaj crvić strepnje migoljio u utrobi. – Kvajn nije sam sebi iščupao utrobu.

Neki njegovi strahovi bili su pomalo neobjašnjivi. Sve vreme je brinuo da će se ubica izvući, da postoji neka ogromna rupa u mreži što ju je ispleo oko tog slučaja, a Kvajnovo ubistvo toliko je nadmašilo njegovo umeće predviđa-

nja da je po svaku cenu morao da nađe materijalne dokaze koje policija i advokati odbrane neće oboriti. Ali sad je imao i drugih briga.

Kao što je nepobitno bilo da mu je odbojan nadimak Mistični Bob, koji mu je Anstis prikačio, tako je i sad, jednako nepobitno, nanjušio opasnost, jasno kao onda kad mu je sinulo da će viking odleteti u vazduh. Ljudi to nazivaju intuicijom, ali Strajk je znao da je to plod tumačenja tananih znakova, podsvesnog sklapanja kockica. Prepoznatljiva slika ubice izranjala je iz zbrke nepovezanih dokaza, slika jasna i zastrašujuća: primer opsednutosti, rušilačkog gneva, promišljenosti, briljantnog, ali pomućenog uma.

Što duže bude kružio oko njega, sužavajući krug, rešen da ne odustane, da postavlja sve određenija pitanja, sve su veći izgledi da ubica nasluti pretnju. Strajk se uzdao u svoju sposobnost da predoseti i odbije napad, ali nije mogao jednako pouzdano da predvidi reakciju pomračenog uma, koji je već pokazao da je sklon srednjovekovnoj svireposti.

Dan kad je Polvort trebalo da krene došao je i prošao, bez opipljivih rezultata.

– Nemoj sad da odustaneš, Didi – rekao je on Strajku preko telefona. Kao što se i očekivalo, neuspeh Polvortovog poduhvata nije ga obeshrabrio, već ga je, naprotiv, podstakao. – U ponedeljak ću da javim da sam bolestan. Ostao mi je još jedan pokušaj.

– Ne očekujem od tebe da to uradiš – promrmlja Strajk, osujećen. – Da se spustiš…

– Ovo je na moj račun, ti nezahvalno pseto s drvenom nogom.

– Peni će te ubiti. Šta ćeš s božićnom kupovinom?

– A šta je s mojom prilikom da se pokažem pred londonskom policijom? – odvrati Polvort, koji nije trpeo ni prestonicu ni njene žitelje, navodno iz principa.

– Pravi si prijatelj, druže – reče Strajk.

Kad je prekinuo vezu, video je da se Robin smeška.

– Šta je smešno?

– „Druže” – odvrati ona. – To je tako detinjasto, tako nespojivo s tobom.

– Nije ono što ti misliš – reče Strajk. Došao je do polovine priče o Dejvu Polvortu i morskom psu kad mu se mobilni ponovo oglasio: nepoznat broj. Javio se.

– Jel’ to *Kameron*, ovaj, Strajk?

– Ja sam.

– Džud Grejam *ovdi*. Komšinica Katrin Kent. Vratila se – srećno reče žena.

– To je dobra vest – odvrati Strajk, podigavši palac ka Robin.

– Jes’, jutros je došla. Dovela je i društvo. Ja je pitam ’di je bila, al’ nije ’tela da kaže – objasni komšinica.

Strajk se priseti kako Džud Grejam misli da je on novinar.

– To društvo, je li muško ili žensko?

– Žensko – razočarano će žena. – Visoka usukana cura, ta se stalno vrzma oko Kat.

– Mnogo ste mi pomogli, gospođo Grejam – reče Strajk. – Kasnije ću vam… ovaj… ubaciti nešto u otvor za poštu, mali znak zahvalnosti za vaš trud.

– Lepo – veselo će susetka. – Uzdravlje.

Prekinula je vezu.

– Kat Kent se vratila kući – reče Strajk svojoj asistentkinji. – Izgleda da je Pipa Midžli kod nje.

– Oh – odvrati Robin, pokušavajući da potisne smeh. – Pretpostavljam da ti je sad krivo što si je onako pritisnuo.

Strajk se pokajnički osmehnu.

– Neće hteti da razgovaraju sa mnom.

– Neće – saglasi se Robin. – I ja bih rekla da neće.

– Njima dvema baš ide naruku što je Leonora u buvari.

– Ako im podrobno izložiš svoju teoriju, možda će sarađivati – predloži Robin.

Strajk protrlja bradu, gledajući kroz nju.

– To ne mogu – napokon reče. – Ako procuri da sam se namerio na njih dve, daj bože da me jedne mračne noći neko ne izbode s leđa.

– Ti to ozbiljno?

– Robin – obrati joj se Strajk, pomalo razdraženo – Kvajna su vezali i iš-

čupali mu utrobu.

Seo je na naslon sofe, koji nije zaskičao kao oni jastuci na njoj, ali je zastenjao pod njegovom težinom, i rekao:

– Svidela si se Pipi Midžli.

– Ja ću to da obavim – istog trena odvrati Robin.

– Ali ne sama – dodade on – možda bi mene mogla da uvedeš. Večeras, šta kažeš na to?

– Naravno! – uzvrati devojka ushićeno.

Zar Metju i ona nisu uveli nova pravila? Ovo je bila prva prilika da ga iskuša, ali nimalo nije oklevala kad se mašila za telefon. Ne bi se moglo reći da je s oduševljenjem primio vest da njegova verenica ne zna kad će te večeri doći kući, ali se pomirio s tim.

I tako su, u sedam uveče, posle detaljnog razmatranja taktike, Strajk i Robin – ona desetak minuta pre njaga – svako za sebe odjezdili u ledeno veče, ka Staford Krips Hausu.

Banda mladih besposličara ponovo je stajala na betonskom platou ispred bloka zgrada, ne ukazavši Robin oprezno poštovanje kakvo su ispoljili prema Strajku dve nedelje ranije. Jedan od njih se majmunisao ispred nje, hodajući unatraške, dok se približavala stepeništu, zvao je da ide s njim na zabavu, govorio joj da je prelepa, podrugljivo se smejući njenoj ćutnji, dok su se njegovi ortaci šegačili u mraku, naglas ocenjujući njenu pozadinu. Kad je kročila na dvorišno stepenište, podsmeh njenog „udvarača” čudno je odzvanjao. Pomislila je da momak nema više od sedamnaest godina.

– Moram da se popnem – odlučno je rekla kad se opasno nagnuo preko ograde, razmećući se pred ortacima, ali znoj ju je peckao ispod kose. *On je obično derište*, rekla je sebi. *A Strajk stiže.* Ta pomisao ulila joj je hrabrost. – Pomeri se da prođem, molim te – dodala je.

On je zastao kao da premišlja, izlanuo nešto podrugljivo na račun njene figure i sklonio se. Očekivala je da će je zgrabiti dok bude prolazila pored njega, ali on je otkaskao ka svom krdu, koje je uvredljivo dobacivalo za njom dok se pela uz stepenice. S olakšanjem je izbila na terasu ispred stana Kat Kent.

U stanu je gorelo svetlo. Robin načas zastade da se pribere, a onda pozvoni.

Posle nekoliko sekundi vrata se oprezno odškrinuše desetak centimetara, a

u otvoru se ukaza sredovečna žena duge riđe kose.

– Katrin?

– Da? – sumnjičavo će Kentova.

– Imam nešto veoma važno da vam prenesem – reče Robin. – Bilo bi dobro da me saslušate.

(„Nemoj da joj kažeš: *Treba da razgovaram s vama*”, podučavao ju je Strajk, „ili: *Htela bih da vam postavim nekoliko pitanja*. Udesi to tako da deluje kako si došla za njeno dobro. Nemoj odmah da joj se predstaviš, odugovlači s tim što duže; neka izgleda kao da je nešto hitno u pitanju, neka se zabrine da će propustiti nešto važno ako te otera. Moraš da uđeš pre nego što stigne da se sabere. Obraćaj joj se prisno, i sve vreme pričaj.”)

– Šta to? – upita Katrin Kent.

– Mogu li da uđem? – uzvrati Robin. – Napolju je baš hladno.

– Ko si ti?

– Treba da čujete nešto, Katrin.

– Ko…?

– Kat? – začu se negde iz stana.

– Jesi li ti novinarka?

– Ja sam prijatelj – snalazila se Robin, i dalje stojeći na pragu. – Želim da vam pomognem, Katrin.

– Hej…

Poznato izduženo i bledo lice s krupnim smeđim očima ukaza se iza Kat.

– O njoj sam ti pričala! – reče Pipa. – Ona radi s njim…

– Pipa – reče Robin, pogledavši u oči visoku devojku – ti znaš da sam na tvojoj strani… moram nešto da vam kažem, obema, hitno je…

Dve trećine stopala već su joj bile u hodniku. Robin se najubedljivije što je mogla zagleda u Pipine oči ispunjene strahom.

– Pipa, ne bih došla da nije zaista važno…

– Pusti je – obrati se Pipa prijateljici. Zvučala je prestravljeno.

Hodnik je bio uzan i pretrpan okačenim kaputima. Katrin uvede posetiteljku u malu dnevnu sobu osvetljenu lampom, sa bledoružičastim zidovima. Na prozoru su visile smeđe zavese, tako tanke da je kroz njih prodirala svetlost iz

stanova u udaljenoj zgradi prekoputa i snopovi farova s ulice. Pomalo pohaban narandžasti prekrivač pokrivao je sofu, a na tepihu ispod nje isticale su se apstraktne kružne šare. Na jeftinom stočiću od borovine ležali su ostaci kineske hrane. U uglu je stajao raskliman kompjuterski sto s laptopom. Dve žene su, primeti Robin s grižom savesti, kitile malu božićnu jelku. Kablovi s lampicama ležali su na podu, a na jedinoj fotelji u sobi bili su razasuti ukrasi. Na jednoj porcelanskoj ukrasnoj kugli pisalo je *Budući čuveni pisac!*

– Šta hoćeš? – upita je Katrin Kent, koja je stajala prekrštenih ruku.

Zurila je u Robin sitnim prodornim očima.

– Mogu li da sednem? – uzvrati Robin, pa sede, ne čekajući Katrinin odgovor. („Budi opuštena, ali ne i gruba, tako će joj biti teže da te izbaci”, rekao je Strajk.)

– Šta hoćeš? – ponovi Katrin Kent.

Pipa je stajala pored prozora, zureći u Robin, premećući po rukama ukras za jelku: miša obučenog kao Deda Mraz.

– Znate da je Leonora Kvajn uhapšena zbog ubistva? – upita Robin.

– Naravno da znam. Ja sam našla – Katrin uperi prst u svoje bujne grudi – izvod s vize, one kojom su plaćeni konopci, burka i kombinezon.

– Da – odvrati Robin – znam.

– Konopci i burka! – prasnu Katrin Kent. – Prošao je gore nego što je mislio, jelda? Sve te godine je mislio da je ona samo aljkava mala… dosadna mala… *mala krava*… a evo šta mu je ona uradila!

– Da – potvrdi Robin. – Znam da to tako izgleda.

– Kako to misliš „tako izgleda”?

– Katrin, došla sam da vas upozorim: pitaju se da li je to ona uradila.

(„Ne pominji ništa određeno. Ne izgovaraj reč policija osim ako baš ne moraš, ne uplići se u priče koje se mogu proveriti, budi neodređena”, rekao joj je Strajk.)

– Kako to misliš? – ponovi Katrin oštro. – Policija ne veruje…?

– A vi ste si imali pristup kartici, više prilika da je kopirate…

Katrin je izbezumljeno poglédala čas u Robin, čas u Pipu, koja je, bleda, stezala miša Deda Mraza.

– Ali Strajk ne veruje da ste vi to uradili – reče Robin.

– Ko? – upita Katrin. Delovala je previše zbunjeno i uspaničeno da bi mogla da razmišlja.

– Njen šef – prošaputa Pipa.

– On! – uzviknu Katrin, okrenuvši se ka Robin. – On radi za *Leonoru*!

– Ali ne misli da ste vi to uradili – ponovi Robin – uprkos izvodu s kreditne kartice… uprkos činjenici da je taj papir bio kod vas. Hoću da kažem, to deluje čudno, ali on je uveren da je taj izvod slučajno…

– Ona mi ga je dala! – prodera se Katrin Kent, šireći ruke, gnevno mašući njima. – Njegova ćerka – ona mi je to dala, nedeljama nisam ni pogledala šta je na poleđini, ni pomislila nisam na to. Bila sam *ljubazna* što sam prihvatila njen usrani glupavi crtež, praveći se da mi se sviđa, *ljubazna* sam bila!

– Jasno mi je – reče Robin. – Mi vam verujemo, Katrin, budite sigurni u to. Strajk želi da nađe pravog ubicu, on nije kao policija. („Nagoveštavaj, ništa ne tvrdi.”) Njemu nije stalo samo da se okomi na još jednu ženu koja je Kvajna… znate na šta mislim…

Reč *vezivala* lebdela je, neizgovorena, između njih dve.

Pipu je bilo lakše pročitati nego Katrin. Lakoverna i sklona paničenju, sad je gledala u gnevnu Katrin.

– Možda mene nije briga ko ga je ubio! – procedi ona kroz stisnute zube.

– Ali sigurno vam ne bi bilo svejedno da vas uhapse?

– To *ti* kažeš da se zanimaju za mene! Na vestima nije bilo ništa o tome!

– Pa… ne može ni da bude, zar ne? – blago će Robin. – Policija ne drži konferencije za novinare kako bi objavila da su možda uhapsili pogrešnu oso…

– Ko je koristio kreditnu karticu? *Ona*.

– Uglavnom ju je Kvajn koristio – reče Robin – a njegova žena nije jedina koja joj je imala pristup.

– Kako to da ti znaš više od mene o tome šta panduri misle?

– Strajk ima dobre veze u londonskoj policiji – staloženo će Robin. – On i Ričard Anstis, koji vodi ovu istragu, bili su zajedno u Avganistanu.

Pominjanje čoveka koji ju je ispitivao kao da je delovalo na Katrin. Ona ponovo pogleda u Pipu.

– Zašto mi to govoriš? – upita zatim.

– Zato što ne želimo da uhapse još jednu nevinu ženu – reče Robin – zato što mislimo da policija gubi vreme njuškajući oko pogrešnih ljudi i zato što bi – („Kad zagrize udicu, dodaj neki razlog koji ide nama u prilog, delovaće uverljivije.”) – to je bar očigledno – dodade Robin na kraju – Kormoranu i te kako koristilo da upravo on otkrije ko je ubica. Ponovo – naglasi.

– Da – reče Katrin, žustro klimajući glavom – u tome je stvar, zar ne? Čovek hoće publicitet.

Nijedna žena koja je provela dve godine s Ovenom Kvajnom neće poverovati da publicitet nije nužno blagoslov.

– Slušajte, mi samo hoćemo da vas upozorimo na ono što policija misli – reče Robin – i da vas zamolimo za pomoć. Ali, naravno, ako vi to ne želite…

Robin načini pokret kao da će ustati.

(„Kad joj sve izložiš, ponašaj se kao da si je stavila pred izbor: uzmi ili ostavi. Onda će ona tebe da juri.”)

– Kazala sam policiji sve što sam znala – reče Katrin, koja se uznemirila kad je Robin, viša od nje, ustala. – Nemam više ništa da kažem.

– Pa, nismo baš sigurni da su vam oni postavili prava pitanja – reče Robin, ponovo utonuvši u sofu. – Vi ste pisac – dodade, odjednom skrenuvši sa staze koju joj je Strajk ucrtao, pa pogleda laptop u uglu. – Vi primećujete ono što drugima promiče. Vi razumete njegovo delo bolje od bilo koga drugog.

Sav gnev koji je Katrin htela da sruči na Robin (već je bila zinula da ospe paljbu po njoj) zamro joj je u grlu usled tog neočekivang laskanja.

– Pa? – odvrati ona. Njena ratobornost sad je delovala pomalo izveštačeno. – Šta te zanima?

– Hoćete li dozvoliti Strajku da dođe i porazgovara s vama? Neće doći ako vi to ne želite – uveri je Robin (tu ponudu šef joj nije bio odobrio). – Poštovaće vaše pravo da odbijete. – (Strajk ništa slično nije izjavio.) – Ali voleo bi voleo popriča s vama lično.

– Ne znam da li bih ja mogla da kažem išta korisno – reče Katrin, ponovo prekrstivši ruke, ali nije mogla da prikrije koliko to godi njenoj taštini.

– Znam da mnogo tražim od vas – nastavi Robin – ali ako nam pomognete da uhvatimo ubicu, Katrin, osvanućete u novinama govoreći o onome o čemu ste *zaslužili* da govorite.

To obećanje nežno se spustilo na dnevnu sobu – Katrin zamisli sebe kako je intervjuišu nestrpljivi i zadivljeni novinari, postavljajući joj pitanja o nje-

nom radu, na primer: *Kažite nam nešto o* Melininom žrtvovanju…

Katrin iskosa pogleda Pipu, koja reče:

– Ta baraba me je *otela*!

– Napala si ga, Pip – reče joj Katrin. Onda se s izvesnom zebnjom okrenu ka Robin. – *Nikad* joj nisam rekla da to uradi. Bila je… kad smo videle šta je napisao u toj knjizi… obe smo bile… pa smo pomislile kako je *on*… tvoj šef… unajmljen da nas udesi.

– Jasno mi je – slaga Robin, koja je njihov način razmišljanja smatrala izvitoperenim i paranoičnim, ali možda se to na kraju neizbežno dogodi onima koji provode previše vremena s Ovenom Kvajnom.

– Planula je, nije razmišljala – nastavi Katrin, blagonaklono, ujedno i prekorno pogledavši svoju štićenicu. – Pip ima problema s obuzdavanjem besa.

– Razumljivo – pomirljivo će Robin. – Mogu li da pozovem Kormorana… hoću da kažem Strajka? Da mu kažem da dođe?

Već je izvadila mobilni i okrznula ga pogledom. Strajk joj je poslao poruku:

Na terasi sam. Smrzavam se.

Ona mu uzvrati:

Još 5 min.

Istini za volju, dovoljno joj je bilo tri minuta. Omekšala zahvaljujući Robininoj iskrenosti i razumevanju, i uz ohrabrenje usplahirene Pipe, koja ju je požurivala da pusti Strajka, ne bi li saznale šta im se sprema, Katrin je bezmalo čilo otvorila vrata kad je detektiv najzad pokucao.

S njegovim dolaskom soba kao da se smanjila. Strajk je pored Katrin izgledao kao div i gotovo previše muževno; kad je raščistila fotelju od božićnih ukrasa, on se sruči u nju. Pipa priđe sofi, pa sede na naslon za ruke, poglédajući u Strajka čas prkosno, čas prestravljeno.

– ’Oćeš neko piće, ili nešto? – upita Katrin posetioca koji je sedeo u debelom kaputu i cipelama broj četrdeset osam, čvrsto posađenim na njen tepih s uskovitlanim šarama.

– Prijala bi mi šolja čaja – reče on.

Ona ode u skučenu kuhinju. Shvativši da je ostala sama sa Strajkom i Robin, Pipa se usplahiri, pa odjuri za njom.

– Mora da si obavila đavolski dobar posao – promrmlja Strajk svojoj asistentkinji – kad me nude čajem.

– *Vrlo* je ponosna na to što je pisac – tiho odvrati Robin – što znači da je ona mogla da razume ono što niko drugi…

Uto uđe Pipa s kutijom jeftinog keksa te Robin i Strajk namah zaćutaše. Pipa ponovo sede na naslon sofe, ispod oka odmeravajući Strajka preplašenim pogledima prožetim, kao onda u njihovoj kancelariji, daškom teatralnosti.

– Veoma ste ljubazni, Katrin – reče Strajk, kad je ona spustila poslužavnik na stočić. Na jednoj šolji Robin je pročitala natpis *Jezik za zube i olovku u ruke*.[21]

– Videćemo – odvrati Kentova, gledajući ga odozgo, prekrštenih ruku.

– Kat, sedi – umeša se Pipa, a Katrin se nevoljno smesti između Pipe i Robin.

Strajku je najvažnije bilo da očuva krhko poverenje koje je Robin posejala; tu nije bilo mesta za direktan napad. Zato se upustio u priču koja je zvučala kao odjek Robinine, nagoveštavajući da su se istražitelji predomislili u vezi s Leonorinim hapšenjem, te da ponovo pretresaju postojeće dokaze, i na sve moguće načine, osim otvoreno, stavljao do znanja Kentovoj kako je londonska policija sada usmerila pažnju na nju. Dok je on pričao, u daljini su zavijale sirene. Strajk dodade kako je on lično uveren da je Kentova potpuno nevina, ali i kako u njoj vidi svedoka kojeg policija nije shvatila ili nije valjano ispitala.

– Da, pa što se toga tiče, možda si u pravu – reče Katrin. Nije se baš raskravila dok je slušala njegovo umirujuće izlaganje, koje je trebalo da je opusti. Podigavši svoju šolju *Jezik za zube…* rekla je, prenaglašeno prezrivo: – Sve što je njih zanimalo bio je naš seksualni život.

Sudeći po onome što mu je Anstis rekao, prisećao se Strajk, Katrin im je drage volje pričala o tome bez ikakvog pritiska.

– Mene ne zanima vaš seksualni život – reče Strajk. – Jasno je – otvoreno govoreći – da kod kuće nije dobijao ono što mu je trebalo.

– Godinama nije spavao s njom – izvesti ga Katrin. Prisetivši se fotografija vezanog Kvajna iz Leonorine spavaće sobe, Robin obori pogled i zapilji se u svoj čaj. – Ništa zajedničko njih dvoje nisu imali. Nije mogao da razgovara s njom o svom radu, jer nju to nije zanimalo, svejedno joj je bilo. Rekao nam je, jelda? – pogledala je u Pipu, koja je sedela na naslonu sofe pored nje – kako nikad nije pošteno pročitala nijednu njegovu knjigu. Njemu je trebao neko

s kim je mogao da se *poveže na tom nivou*. Sa mnom je mogao da razgovara o književnosti.

– I sa mnom – oglasi se Pipa, pa nastavi: – zanimala ga je politika identiteta, znate, satima smo pričali o tome kako se ja osećam što sam se, u suštini, rodila u pogrešnom…

– Da, rekao mi je kako je pravo olakšanje razgovarati s nekim ko razume njegov rad – nadjača Katrin Pipu, ućutkavši je.

– Tako sam i mislio – odvrati Strajk, klimnuvši glavom. – A policija se, kako sam shvatio, nije ni potrudila da vas priupita bilo šta o tome?

– Dobro, pitali su me gde smo se upoznali, i rekla sam im, naravno, da smo se sreli na njegovom kursu kreativnog pisanja – reče Katrin. – To je išlo postepeno, znate, zainteresovao se za moje radove…

– … Za naše radove… – tiho je ispravi Pipa.

Katrin je pričala nadugačko i naširoko, a Strajk je klimao glavom, tobože silno zainteresovan za postepeno prerastanje njihovog odnosa profesora i učenice u nešto daleko prisnije, zaključivši da ih je Pipa kao kučence u stopu pratila, ostavljajući ih same jedino u spavaćoj sobi.

– Ja pišem fantastiku s elementima horora – reče Katrin, a Strajk se začudi – pomalo mu bi i smešno – što je počela da se izražava kao Fankort: odmereno, koristeći se oveštalim frazama. Načas se zapita koliko je onih koji satima sede sami dok piskaraju svoje priče i tokom predaha uz kafu pričaju o svom radu kao da ih neko intervjuiše; priseti se Volgrejvove anegdote o Kvajnu, koji je otvoreno priznao da pomoću olovke glumata da daje nekom intervju. – To je zapravo erotska fantastika, ali vrlo umetnička. I upravo je u tome nevolja klasičnog izdavaštva, znaš, što neće da rizikuju s nečim novim, sve se svodi na ono što se uklapa u njihove ciljne grupe, pa ako izmešaš nekoliko žanrova, stvoriš nešto sasvim novo, plaše se da se upuste u to… Znam da je ona *Liz Tasel* – Katrin je njeno ime izgovorila kao da se žali na neku boljku – rekla Ovenu kako je moj rad previše *budoarski*. Upravo u tome je lepota samizdata, sloboda…

– Da – umeša se Pipa, očigledno očajnički žudeći da i ona kaže koju – to je potpuno tačno, mislim da je za žanrovsku fantastiku samoizdavaštvo put kojim…

– Samo što ja ne pišem baš žanrovske knjige – prekide je Katrin jedva primetno se namrštivši – to i jeste suština…

– … Ali Oven je smatrao da bi ja za svoje memoare trebalo da izaberem

tradicionalni put – reče Pipa. – Znaš, njega je stvarno zanimao problem rodnog identiteta i bio je opčinjen svime onim kroz šta sam prošla. Upoznala sam ga s još nekoliko transrodnih ljudi, a on je obećao da će razgovarati o meni sa svojim urednikom, jer je verovao da bi uz dobru promociju, znaš, ta priča koja nikad do sada nije do kraja ispričana…

– Ovenu se svidelo *Melinino žrtvovanje*, jedva je čekao da ga pročita do kraja. Praktično bi mi istrgao rukopis iz ruku kad god bih završila novo poglavlje – glasnije reče Katrin – i rekao mi je…

Naglo je zaćutala usred te bujice reči. Pipina očigledna ozlojeđenost što je ova svaki čas prekida namah joj iščeze s lica. Obe su se, kako se Robin učinilo, odjednom setile da ih je Kvajn sve vreme zdušno ohrabrivao, zanimao se za njihov rad i hvalio ih, da bi u potaji oblikovao likove Harpije i Epikoene za svojom starinskom električnom mašinom, daleko od njihovih željnih pogleda.

– Dakle, pričao vam je o svom radu? – upita Strajk.

– Nešto malo – beživotno odvrati Katrin Kent.

– Znate li koliko dugo je radio na *Bombiksu Moriju*?

– Skoro sve vreme koje sam provela s njim – reče ona.

– Šta je rekao o knjizi?

Katrin je ćutala. Onda se Pipa i ona zgledaše.

– Već sam mu ispričala – obrati se Pipa prijateljici, okrznuvši Strajka značajnim pogledom – kako nam je rekao nešto drugo.

– Da – ozbiljno uzvrati Katrin. Prekrstila je ruke. – Nije nam rekao da će biti tako.

Tako… Strajk se setio smeđe, lepljive tečnosti koja je curila iz Harpijinih dojki. Za njega je to bila jedna od najgnusnijih scena u knjizi. Katrinina sestra, pade mu na pamet, umrla je od raka dojke.

– Da li vam je rekao kako će to izgledati? – upita Strajk.

– Lagao je – kratko odvrati Katrin. – Pričao kako će to biti nekakav dnevnik pisca ili nešto slično, ali sve je to izmislio… rekao nam je da ćemo nas dve biti…

– Predivne zabludele duše – dovrši Pipa frazu koja je po svoj prilici ostavila utisak na nju.

– Da – jedva procedi Katrin.

– Da li vam je ikada čitao odlomke, Katrin?

– Nije. Rekao je kako želi da to bude, da bude…

– Oh, *Kat!* – dramatično uzviknu Pipa. Katrin zagnjuri lice u šake.

– Evo – nežno reče Robin, zavukavši ruku u torbu da izvadi maramicu.

– Ne – grubo odvrati Katrin, pa ustade sa sofe i nestade u kuhinji. Vratila se s punom šakom kuhinjskih ubrusa.

– Rekao je – ponovila je – kako želi da to bude iznenađenje. Taj bednik – reče, pa ponovo sede. – *Bednik.*

Tapkala je oči ubrusima i vrtela glavom, duga kosa joj je poskakivala, a Pipa ju je milovala po leđima.

– Pipa mi je rekla – nastavi Strajk – da vam je Kvajn ubacio primerak rukopisa kroz otvor za poštu.

– Da – odvrati Katrin.

Bilo je jasno da joj je Pipa već poverila kako joj je to izletelo.

– Džud iz susednog stana ga je videla. Kučka ljubopitljiva, večito zabada nos u moj život.

Strajk, koji je već ubacio dodatnu dvadeseticu u otvor za poštu ljubopitljive kučke, kao znak zahvalnosti što ga je obavestila o Katrininom povratku, upita:

– Kad je to bilo?

– Šestog, ponoć je bila prošla – reče Katrin.

Strajk je bezmalo osetio Robininu napetost i uzbuđenje.

– Da li je tada bilo svetla ispred vaših vrata?

– Svetla? To svetlo već mesecima ne radi.

– Da li je ona razgovarala s Kvajnom?

– Nije, samo je virila kroz prozor. Bilo je otprilike dva posle ponoći pa nije mogla da izađe pred vrata u spavaćici. Ali dotad ga je već sto puta videla. Znala je kako i… izgleda – kroz jecaj odgovori Katrin – s onom g-glupom pelerinom i šeširom.

– Pipa kaže da je ubacio i poruku – reče Strajk.

– Da: „Vreme je za naplatu, za oboje” – odgovori Katrin.

– Imate li još tu poruku?

– Spalila sam je.

– Da li je bila naslovljena na vas? „Draga Katrin”?

– Nije – reče ona – samo poruka i pišljivi poljubac. *Bednik!* – jecala je.

– Da odem ja po neko pravo piće? – ponudi Robin, na Strajkovo iznenađenje.

– Ima nešto u kuhinji – reče Katrin prigušeno, jer je na usta bila pritisnula kuhinjski ubrus. – Pip, donesi.

– Sigurni ste da je poruka bila od njega? – upita Strajk kad je Pipa otrčala po piće.

– Jesam, to je bio njegov rukopis, uvek bih ga prepoznala – reče Katrin.

– Kako ste vi to protumačili?

– Šta znam – odvrati Katrin klonulo, brišući oči na koje su nadirale suze. – Naplata za mene jer mora da se vrati ženi? A naplata za njega zbog svega ostalog… osim zbog mene. Bednik bez srca i duše – reče, i ne znajući da je izgovorila isto što i Majkl Fankort. – Mogao je da mi kaže da ne želi… ako je hteo da okonča… čemu to? *Čemu?*… I nije to samo meni uradio… I Pip je povredio… Pravio se da mu je stalo, pričao joj o budućnosti… Prošla je kroz pakao… Hoću da kažem, njeni memoari nisu veliko književno delo niti išta slično, pa ipak…

Pipa se vratila zveckajući čašama i bocom konjaka, a Katrin je zaćutala.

– Čuvale smo ovo za božićni puding – reče Pipa, vešto izvukavši pampur. – Evo, Kat.

Katrin dobro potegnu pa proguta. Činilo se da je alkohol učinio svoje. Ona šmrknu i pribra se. Robin je uzela vrlo malo. Strajk je odbio.

– Kad ste pročitali rukopis? – upitao je Katrin, koja je već dopunila čašu.

– Istog dana kad sam ga našla, devetog, vratila sam se bila kući da uzmem nešto odeće. Bila sam kod Anđele u hospiciju… nije mi se javio ni na jedan poziv još od Festivala vatrometa, ni na jedan jedini, a rekla sam mu da je Anđeli mnogo loše, ostavila sam mu poruku. Onda sam došla kući i zatekla rukopis, rasut po celom podu. Pomislila sam da se možda zato nije javio, hteo je da prvo pročitam. Ponela sam ga sa sobom u hospicij, čitala sam ga dok sam sedela pokraj Anđele.

Robin je samo mogla da zamisli kako je to čitati uvredljive opise iz pera

svog ljubavnika dok sediš pored sestrine samrtne postelje.

– Pozvala sam Pipu, jelda, Pip? – reče Katrin, a Pipa klimnu glavom. – I rekla joj šta je uradio. Ponovo sam ga uporno zvala, ali on se *i dalje* nije javljao. Onda, kad je Anđela umrla, pomislila sam: zajebi ti to, ima da te nađem. – Katrinini bezbojni obrazi zarumeneli su se od konjaka. – Otišla sam do njegove kuće, ali kad sam ugledala nju – njegovu ženu – učinilo mi se da govori istinu. Rekla je da on nije tu. Onda sam joj kazala da mu prenese da je Anđela umrla. On je upoznao Anđelu – dodade Katrin, ponovo plačno iskrivivši lice. Pipa spusti svoju čašu pa je zagrli oko drhtavih ramena. – Pomislila sam da će shvatiti šta mi je uradio bar tad kad sam izgubila… kad sam izgubila…

Dugo je soba bila ispunjena samo Katrininim jecajima i udaljenom vikom onih momaka u obližnjem dvorištu.

– Žao mi je – učtivo reče Strajk.

– Mora da vam je bilo strašno – nadoveza se Robin.

Načas ih je povezala krhka solidarnost. Njih četvoro su bar u jednom mogli da se saglase: Oven Kvajn se poneo vrlo podlo.

– Ja sam zapravo došao radi vašeg umeća analize teksta – obrati se Strajk uplakanoj Katrin dok je ona ponovo brisala naduvene oči.

– Kako to misliš? – upita ona, ali Robin je iza tog kratkog pitanja nazrela ponos i zahvalnost.

– Ne razumem neke odlomke iz *Bombiksa Morija*.

– Nije to teško – reče Katrin, a onda ga još jednom nesvesno podseti na Fankorta: – Svakako neće dobiti nagradu za istančane opise, zar ne?

– To ne znam – odvrati Strajk. – U knjizi postoji jedan vrlo provokativan lik.

– Pompezijus? – upita ona.

Naravno, pomisli Strajk, da joj je to prvo palo na pamet. Fankort je slavni pisac.

– Mislio sam na Koljača.

– Ne želim da pričam o tome – reče Katrin, tako oštro da se Robin trgla. Onda se okrenula ka Pipi, a Robin u njihovim pogledima prepozna loše prikrivenu zajedničku tajnu.

– Zamišljao je da je bolji od drugih – reče Katrin. – Pravio se da su neke

stvari za njega svetinja. Onda je otišao, a…

– Izgleda da niko ne želi da mi rastumači Koljača – prekinu je Strajk.

– Zato što među nama ima i pristojnih ljudi – odvrati Katrin.

Strajk uhvati Robinin pogled. Podsticao ju je da preuzme.

– Džeri Volgrejv je već rekao Strajku da je on Koljač – rizikovala je.

– Sviđa mi se Džeri Volgrejv – prkosno će Katrin.

– Upoznali ste ga? – upita Robin.

– Oven me je prošle godine vodio na njihovu božićnu zabavu – reče ona. – Volgrejv je bio tamo. Drag čovek. Popio je nekoliko čašica.

– I tad je mnogo pio? – umeša se Strajk.

To je bila greška: ohrabrio je Robin da uskoči umesto njega jer ona ne deluje kao pretnja. Posle njegove upadice Katrin je ponovo zanemela.

– Jel’ bio još neko zanimljiv na toj zabavi? – upita Ribin, pijuckajući konjak.

– Bio je Majkl Fankort – odmah odgovori Katrin. – Pričaju da je nadmen, ali ja mislim da je čaroban.

– Oh… jeste li razgovarali s njim?

– Oven je zahtevao da se držim podalje od njega, ali kad sam se vraćala iz toaleta, rekla sam mu da mi se mnogo svidela *Jalova kuća*. Ovenu se to ne bi svidelo – reče ona s tugaljivim likovanjem. – Stalno je pričao kako je Fankort precenjen, ali *ja* mislim da je očaravajuć. Kako god bilo, popričali smo malo, a onda ga je neko odvukao, ali to je istina – prkosno je ponovila, kao da seni Ovena Kvajna blude po sobi i slušaju je kako hvali njegovog suparnika – *ja* mislim da je očaravajuć. Poželeo mi je sreću u pisanju – dodala je, pijuckajući konjak.

– Jeste li mu rekli da ste Ovenova devojka? – upita Robin.

– Jesam – odvrati Kat, izvivši usne u osmeh – a on se nasmejao i rekao: „Moje saučešće”. Nije mu to smetalo. Ja bih rekla da on više nimalo nije mario za Ovena. Da, ja mislim da je on divan čovek i sjajan pisac. Ljudi zavide, zar ne, svakome ko postigne uspeh?

Sipala je još konjaka. Izuzetno dobro je podnosila alkohol. Osim rumenila u licu, ni po čemu se nije moglo naslutiti da je pripita.

– A svideo vam se i Džeri Volgrejv – podseti je Robin, gotovo usput.

– Oh, on je zlatan – reče Katrin, sada već potpuno zanesena, hvaleći svakoga koga je Kvajn napao. – Divan čovek. Mada je bio pijan kô letva. On je bio u sporednoj sali i ljudi su ga izbegavali. Ona kučka Taselova rekla nam je da ga pustimo, da laprda besmislice.

– Zašto je nazivate kučkom? – upita Robin.

– Krava matora nadmena – raspali Katrin. – Kako je samo razgovarala sa mnom, sa svima. Ali znam ja šta nju tišti: uzvrpoljila se što je Majkl Fankort bio tamo. Kazala sam joj – Oven je bio otišao da vidi kako je Džeri, nije hteo da ga ostavi obeznanjenog na stolici, šta god da je ona matora kučka rekla – a ja sam joj kazala: „Upravo sam razgovarala s Fankortom, čaroban je". Nije joj bilo pravo – zadovoljno će Katrin. – Šta on ima meni da bude čaroban kad ga ona mrzi? Oven mi je rekao kako je ona bila zaljubljena u Fankorta, a on nije hteo ni da je pogleda.

Naslađivala se tim tračom, iako je to bilo odavno. Te večeri, koliko god da je kratko trajala, ona je bila jedna od njih.

– Otišla je nedugo pošto sam joj to rekla – zadovoljno će Katrin. – Gadura.

– Majkl Fankort mi je rekao – umeša se Strajk, a Katrin i Pipa se istog trena okrenuše ka njemu, žudeći da čuju šta je to slavni pisac izjavio – kako su Oven Kvajn i Elizabet Tasel svojevremeno bili u vezi.

Katrin je ćutala, zgranuta, a onda prasnu u grohotan smeh. Bila je to, neosporno, iskrena reakcija: promukla, gotovo vesela cika ispuni sobu.

– Oven i *Elizabet Tasel*?

– Tako on kaže.

Pipa se razvedri dok je gledala i slušala Katrinin neočekivan preobražaj. Njena prijateljica se izvila na sofi, pokušavajući da dođe do daha; konjak joj se proli na pantalone, dok se tresla od iskrenog smeha. Zaražena njenim raspoloženjem, Pipa i sama prasnu u smeh.

– Nikad – dahtala je Katrin – ni u… *najluđim*… snovima…

– To je bilo odavno – objasni Strajk, ali ona se i dalje neobuzdano cerekala, dok joj je duga riđa kosa poskakivala na ramenima.

– Oven i Liz… nikad. Nikad, ni u snu… ne razumeš – reče, kad se malo pribrala, tapkajući oči. – Pa on se užasavao te *ženturače*. Meni bi rekao da je… Oven je pričao o svakoj s kojom je spavao, nije bio baš *džentlmen*, jelda, Pip? Ja bih znala da su njih dvoje, ikada… Ne znam otkud to Majklu Fankor-

tu. *Ni u snu* – ponovi Katrin Kent veselo i potpuno samouvereno.

Smeh joj je pomogao da se raskravi.

– Ali vi ipak ne znate šta se krije iza Koljačevog lika? – upita je Robin, spustivši svoju praznu čašu na stočić od borovine, u maniru gosta koji se sprema da krene.

– Nisam ja rekla da ne znam – odvrati Katrin, i dalje zadihana od iscrpljujućeg smeha. – *Znam* ja i te kako. Samo mislim da je zaista bedno to što je uradio Džeriju. Podlac ljigavi… Rekao mi je da nikome ne govorim o tome, a onda je sam otkrio u *Bombiksu Moriju*…

Robin nije ni morala da pogleda Strajka da bi shvatila da treba da ćuti i pusti da Katrinino dobro raspoloženje, potpomognuto konjakom, njihovom pažnjom i iskricom slave koja ju je obasjala kao čuvarku osetljivih tajni, odradi posao.

– Dobro – reče ona. – Dobro, evo o čemu se radi… Oven mi je to rekao na odlasku sa zabave. Džeri je te večeri bio mrtav pijan, a kao što znate, brak mu je na klimavim nogama, tako je već godinama… on i Fenela su se veče pred zabavu gadno posvađali i ona mu je rekla kako njihova ćerka možda i nije njegova. Da je možda…

Strajk je znao šta sledi.

– … Fankortova – reče Katrin, posle promišljene dramske pauze. – Kepec s velikom glavom je beba koju je htela da pobaci jer nije znala čija je, razumete? Koljač s rogovima, rogonja…

– A Oven mi je rekao da to zadržim za sebe. „Nije šala”, kazao je, „Džeri voli svoju ćerku, ona mu je jedina radost u životu.” Sve vreme je pričao o tome dok smo se vraćali kući. Olajavao je Fankorta, koji se tobože užasnuo kad je saznao da ima ćerku, jer nikad nije želeo decu… Sva ona proseravanja o tome kako želi da zaštiti Džerija! Ni od čega nije prezao kako bi se osvetio Majklu Fankortu. *Ni od čega*.

46.

„Leander se opirao; talasi su ga zapljuskivali,
na dno ga vukli,
biserjem posuto…”

Kristofer Marlo,
Junak i Leander

Oduševljen delotvornim uticajem jeftinog konjaka i Robininom neponovljivom kombinacijom prisebnosti i srdačnosti, Strajk se pola sata kasnije vrlo zahvalno oprostio s njom. Robin je otišla kući, Metjuu, zadovoljna i uzbuđena, blagonaklonije nego dotad gledajući na Strajkovu teoriju o Kvajnovom ubici. Predomislila se stoga što u priči Katrin Kent nije bilo ničeg protivrečnog toj teoriji, ali pre svega iz zahvalnosti svom šefu, jer je uživala u svakom trenutku njihovog zajedničkog ispitivanja.

Strajk se vratio u svoje potkrovlje malo manje opijen. On nije pio ništa osim čaja i sve snažnije je verovao u svoju teoriju, ali jasno mu je bilo da je traka iz pisaće mašine jedini dokaz koji može da ponudi: to nije dovoljno da natera policiju da povuče optužbe protiv Leonore.

U subotu i nedelju noću jak mraz stegao je grad, ali tokom dana sunce se stidljivo probijalo iza oblaka. U međuvremenu je pala i kiša, pretvorivši sneg u klizavu lapavicu. Strajk je tumarao po stanu i kancelariji, ne javivši se Nini Lasels, koja ga je zvala, i odbivši Nikov i Ilsin poziv na večeru, uz izgovor da mora mora da radi, ali zapravo je uživao dok je u samoći, bez pritiska, razmatrao Kvajnov slučaj.

Iako je posle odlaska iz Odeljenja za specijalne istrage digao ruke od profesionalnih standarda koje je tamo primenjivao, u ovom slučaju ponovo ih se pridržavao. Iako je bez ikakvih zakonskih posledica do mile volje mogao da raspreda o svojim sumnjama kome god poželi, i dalje ih je ljubomorno čuvao za sebe kao strogo poverljive tajne. To je, donekle, bila posledica dugogodišnje navike (kao što su neki navikli da se na sav glas podsmevaju drugima), ali pre svega je proisteklo iz činjenice da je izuzetno ozbiljno shvatio mogućnost da njegove sumnje mogu dospeti i do ubice. Po Strajkovom mišljenju, najsigurniji način da se poverljive informacije ne otkriju jeste da ih nikome ne

prenosiš.

U ponedeljak mu je ponovo došao šef i momak neverne gospođice Broklherst, čiji je mazohizam uzeo maha, te ga je sad zanimalo da li njegova sekretarica ima negde i trećeg tajnog ljubavnika. Strajk ga je rasejano slušao, misleći uglavnom na Dejva Polvorta, u kojem je video jedinu nadu. Robinini napori ostali su uzaludni, iako je sate i sate provela u potrazi za dokazima.

Te večeri u pola sedam, dok je sedeo u svom stanu i gledao vremensku prognozu, koja je najavljivala još jedan ledeni talas krajem nedelje, zazvonio mu je telefon.

– Pogađaj, Didi! – rekao je Polvort kroz pucketavu liniju.

– Šališ se?! – odvrati Strajk, pomislivši kako će pući od nestrpljenja.

– Imam robu, druže.

– Bog te tvoj – u po glasa će Strajk.

Bila je to njegova zamisao, ali zadivio se kao da je Polvort sve sam obavio.

– Spakovana je, čeka te.

– Ujutru ću odmah poslati nekoga po nju…

– A ja idem kući, da se kao čovek okupam – reče Polvort.

– Druže, sila si…

– Znam. O mojim zaslugama ćemo kasnije. Smrzavam se, Didi, jebote, idem kući.

Strajk je javio Robin novosti. I ona je bila ushićena.

– Onda, sutra! – nepokolebljivo je rekla. – Sutra ima da nađem to, ima da…

– Ne srljaj – prekinuo ju je Strajk. – Nije ti to nikakvo takmičenje.

Te noći jedva da je oka sklopio.

Robin je sutradan tek u jedan došla u kancelariju, ali čim je čuo tresak staklenih vrata i njen glas, znao je.

– Nisi valjda…?

– Jesam – zadihano je rekla.

Pomislila je da će je zagrliti, čime bi prešao liniju kojoj se nikada do tada nije ni približio, ali njegova ispružena ruka zaustavila se na mobilnom telefo-

nu na njenom stolu.

– Zvaću Anstisa. Uspeli smo, Robin.

– Kormorane, ja mislim… – zaustila je, ali on je više nije slušao. Odjurio je u svoju kancelariju i zatvorio vrata za sobom.

Robin je sela za kompjuter, obuzeta nelagodom. Strajkov prigušen glas odjeknuo je i razbio se o zatvorena vrata. Uznemirena, otišla je u toalet, oprala ruke pa se zagledala u ispucalo i umrljano ogledalo iznad umivaonika, posmatrajući svoju neobično svetlu zlatnu kosu. Vratila se u kancelariju i sela, ni na šta ne mogavši da se usredsredi, onda primetila da nije upalila lampice na božićnom drvcetu, uključila ih i čekala, rasejano grickajući nokte, što godinama nije radila.

Dvadeset minuta kasnije, Strajk izađe iz kancelarije, zgrčene vilice i namrgođen.

– Prokleti tupavi drkadžija! – bile su njegove prve reči.

– Ne! – zavapi Robin.

– Sve je palo u vodu – reče Strajk, pa previše napet da bi seo, stade da šepa po kancelariji. – Dao je na analizu onaj pišljivi tepih iz podruma i ispostavilo se da je ona krv na njemu Kvajnova – jaka stvar, jebote, ko zna kad se na nešto posekao. Toliko je opsednut svojom jebenom teorijom da…

– Jesi li mu rekao kako je dovoljno samo da izda nalog za…

– *DRKADŽIJA!* – zagrme Strajk, pa iz sve snage udari u metalnu kartoteku koja se zaljulja, a Robin poskoči.

– Ali ne može da porekne… ako forenzičari utvrde…

– U tome i jeste kvaka, Robin! – reče, kružeći oko nje. – Ako je on petljao *pre* forenzičara, možda oni ništa neće ni moći da utvrde!

– A jesi li mu rekao za pisaću mašinu?

– Ako mu nije upala u oči jednostavna činjenica da je pronađena *tamo*…

Nije se usudila više ništa da kaže, samo ga je gledala kako hoda tamo-amo, previše uplašena da bi mu otkrila šta je brine.

– Ko ga jebe – zareža Strajk kad je i šesti put prišao njenom stolu. – Udri i zaplaši. Nema druge. Al – promrmljao je, ponovo uzevši mobilni – i Nik.

– Ko je Nik? – bespomoćno će Robin, očajnički se trudeći da ga prati.

– Muž Leonorine advokatice – odvrati Strajk, gnevno udarajući po dugmi-

ćima na telefonu. – Stari prijatelj… gastroenterolog…

Pa ponovo odjuri u svoju kancelariju i zalupi vrata.

Kako nije imala šta drugo da radi, Robin napuni čajnik, dok joj je srce divlje tuklo, pa im oboma napravi čaj. Šolje su se hladile, nedirnute, dok je čekala.

Kad je Strajk napokon izašao, delovao je smirenije.

– Dobro – reče, pa uze šolju i popi malo čaja. – Znam šta ću, a za to mi treba tvoja pomoć. Spremna?

– Naravno! – uzvrati Robin.

Ukratko joj je predočio šta je naumio. Bio je to krupan poduhvat za koji im je trebalo i malo sreće.

– Onda? – upita je na kraju.

– Dogovorili smo se.

– Možda nam nećeš ni biti potrebna.

– Neee – odvrati Robin.

– S druge strane, možda će upravo tvoja uloga biti ključna.

– To mi kaži!

– Sigurno si spremna? – ponovi Strajk, pažljivo je zagledajući.

– I te kako – reče Robin. – Želim da uradim to, stvarno želim… samo što – oklevala je – mislim da me…

– Šta? – oštro će Strajk.

– Mislim da bi bolje bilo da malo vežbam – odgovori ona.

– Aha – reče Strajk, odmeravajući je. – Da, u pravu si. Imaš vremena do četvrtka, rekao bih. Sad ću da proverim datum…

I treći put je nestao u svojoj kancelariji. Robin je ponovo sela za kompjuter.

Očajnički je želela da učestvuje u lovu na ubicu Ovena Kvajna, ali pre no što se uspaničila usled onog Strajkovog oštrog odgovora, zapravo je htela da kaže: „Mislim da me je možda video”.

47.

„Ha-ha-ha, upetljao se u sopstvene niti kao svilena buba.”

Džon Vebster, *Beli đavo*

Pod svetlom starinskih uličnih lampi, karikature koje su pokrivale pročelje Umetničkog kluba *Čelsi* delovale su neobično sablasno. Cirkuske nakaze naslikane na zidovima duginih boja, uklopljenim u dugi niz uglavnom belih kuća, izdvajale su se na toj jednoj: četvoronoga plavojka, slon koji guta dresera, bledi kontorzionista u prugastom kostimu koji kao da je zavukao glavu u sopstveni anus. Klub se nalazio u uglađenoj mirnoj ulici, utihnuloj pod nemilosrdnom vejavicom koja je ponovno zasipala krovove i pločnike kao da onog kratkog predaha od polarne zime nije ni bilo. Mećava je u četvrtak ceo dan besnela i sada je, posmatran pod zamagljenim svetlom kroz zavesu od igličastih pahulja, stari klub toplih pastelnih boja delovao nestvarno kao kulise.

Strajk je stajao u senovitom prolazu Ulice Old Čerč, posmatrajuću dolazak zvanica na malu zabavu. Video je vremešnog Pinkelmana dok mu je Džeri Volgrejv, kamenog lica, pomagao da izađe iz taksija, a Danijel Čard sa šubarom i štakama klimao glavom i smeškao se u znak dobrodošlice. Elizabet Tasel je došla sama, taksijem, drhteći od zime dok je plaćala vožnju. Na kraju je, u limuzini s vozačem, stigao Majkl Fankort. Polako je izašao iz kola, navlačeći rubove kaputa, pa se popeo do ulaza.

Detektiv je, guste kovrdžave kose pune snega, izvadio mobilni i pozvao svog polubrata.

– Zdravo – javio se Al, uzbuđen. – Svi su u sali za večeru.

– Koliko ih ima?

– Desetak.

– Ulazim.

Oslanjajući se na štap, Strajk je odšepao preko ulice. Bez reči su ga pustili čim se predstavio i objasnio da ga je pozvao Dankan Gilfeder.

Al i Gilfeder, čuveni fotograf kojeg je detektiv sada prvi put video, stajali su nedaleko od ulaza. Gilfeder kao da se pitao ko je Strajk i zašto je baš njega, člana tog neobičnog i očaravajućeg kluba, poznanik Al zamolio da pozove

gosta kojeg i ne poznaje.

– Moj brat – reče Al, predstavljajući mu Strajka. Delovao je ponosno.

– Oh – tupavo odvrati Gilfeder. Nosio je naočare kakve je Strajk zapazio i na Kristijanu Fišeru, a ravna slaba kosa do ramena bila mu je ošišana u bob frizuru. – Mislio sam da imaš mlađeg brata.

– Edi je mlađi – objasni Al. – Ovo je Kormoran. Bivši vojnik. Sad je detektiv.

– Oh – ponovi Gilfeder, kome tek sad ništa nije bilo jasno.

– Hvala vam što ste me uveli – reče Strajk, obraćajući se obojici. – Jeste li za još jedno piće?

Klub je bio tako bučan i pretrpan da se malo šta videlo osim mekih sofa i plamičaka razgorelih cepanica u kaminu. Na zidovima bara s niskom tavanicom nasumično su bili poređani plakati, slike i fotografije: ta odaja podsećala ga je na kakvu seosku kuću, udobnu i pomalo zapuštenu. Kao najviši čovek u prostoriji, Strajk je kroz prozore, preko glava ostalih gostiju mogao da vidi i vrt iza kluba, mestimično osvetljen baštenskim lampama. Debeo netaknut sloj snega, čist i gladak kao glazura, prekrio je zimzeleno šiblje i kamene skulpture što su provirivale između rastinja.

Prišao je šanku i naručio vino za svoje domaćine, usput poglédajući ka sali za večeru.

Zvanice su zauzele dugačak drveni sto. Tu se, naspram balkonskih vrata i ledom okovanog vrta, belog i sablasnog iza staklenih dveri, odvijala zabava *Rouper Čarda*. Desetak zvanica, među kojima je bilo i nekih Strajku nepoznatih, okupilo se u čast devedesetogodišnjeg Pinkelmana, koji je seo u čelo stola. Ko god da je pravio raspored sedenja, primetio je Strajk, obzirno se postarao da razdvoji Elizabet Tasel i Majkla Fankorta. Fankort, kojeg su posadili naspram Čarda, glasno je govorio nešto Pinkelmanu na uvo. Elizabet Tasel je sedela pored Džerija Volgrejva. Njih dvoje ni sa kim nisu razgovarali.

Strajk je pružio čaše Alu i Gilfederu, pa se vratio za šank da uzme svoj viski, trudeći se da mu niko ne zakloni pogled ka sali u kojoj se održavala zabava *Rouper Čarda*.

– Otkud – začu se nečiji zvonak glas odnekud „ispod” njega – *ti* ovde?

Nina Lasels mu je dopirala jedva do lakta kad je stala pored njega u istoj onoj smeloj crnoj haljini koju je obukla za njegov rođendan. U njenom obraćanju nije bilo ni traga doskorašnjem kikotavom i koketnom tonu. Delovala je

prekorno.

– Zdravo – odvrati Strajk, zatečen. – Nisam očekivao da ću te sresti ovde.

– Ni ja se tebi nisam nadala – reče ona.

Duže od nedelju dana nije joj uzvraćao na pozive, još od one noće koju je proveo s njom ne bi li odagnao misli o Šarlot i njenom velikom danu.

– Ti, dakle, poznaješ Pinkelmana – reče Strajk, ne bi li je prikladnim ćaskanjem bar malo odobrovoljio.

– Preuzimam nekoliko Džerijevih autora pošto on odlazi. Pink je jedan od njih.

– Čestitam – reče Strajk. Ona je i dalje bila ozbiljna. – Volgrejv je ipak došao na zabavu?

– Džeri je drag Pinkelmanu. – Otkud – ponovila je – *ti* ovde?

– Radim ono za šta su me unajmili – odvrati Strajk. – Pokušavam da otkrijem ko je ubio Ovena Kvajna.

Ona prevrnu očima, očigledno pomislivši kako se detektiv šali na račun sopstvene upornosti.

– Kako si ušao? Ovo je samo za članove.

– Imam vezu – reče Strajk.

– To znači da više nećeš mene da iskoristiš? – upitala je.

Nije mu se naročito svideo sopstveni odraz koji je ugledao u njenim krupnim mišjim očima. U tom odrazu nije bilo poricanja da ju je više puta iskoristio. Bilo je to bestidno i bedno, a ona to nesumnjivo nije zaslužila.

– Mislio sam da smo to ostavili iza sebe – reče Strajk.

– Da – odvratila je Nina. – U pravu si.

Okrenula se i vratila se za sto, zauzevši jedino slobodno mesto, između dvoje kolega koje Strajk nije poznavao.

Detektiv je stajao tačno naspram Džerija Volgrejva, koji ga uto primeti, razrogačivši oči iza naočara s rožnatim ramom. Privučen Volgrejvovim pogledom, Čard se okrenu na stolici pa i sam prepozna Strajka.

– Kako ide? – uzbuđeno će Al, koji se odjednom stvorio pored brata.

– Sjajno – odvrati ovaj. – Kud se dede Gil, kako ono beše?

– Popio je piće i otišao. Nije mu jasno šta se događa – reče Al.

Ni Al nije znao zašto su došli u taj klub. Strajk mu je samo rekao kako te večeri mora da uđe u Umetnički klub *Čelsi*, kao i da će mu možda zatrebati prevoz. Al je svoju svetlocrvenu alfu romeo spajder parkirao malo dalje niz ulicu. Strajk se preznojavao od bolova u kolenu dok je ulazio u taj niski automobil i izlazio iz njega.

Shvatio je da je polovina zvanica za stolom *Rouper Čarda* i te kako svesna njegovog prisustva. Stao je tako da može dobro da vidi njihove odraze u tamnim oknima balkonskih vrata. Elizabet Tasel i njen odraz krišom su ga poglédali preko ruba jelovnika, dve Nine su ga prkosno ignorisale, a dvojica Danijela Čarda sjajne ćele pozvala su konobare i nešto im mrmljala na uvo.

– Zar onaj ćelavi nije tip kojeg smo sreli u *River kafeu*? – upita Al.

– Jeste – odvrati Strajk, osmehnuvši se kad je konobarov odraz nestao sa stakla, a momak krenuo ka njima. – Mislim da se neko upravo sprema da nas upita imamo li pravo da budemo ovde.

– Izvinjavam se, gospodine – obrati mu se uto onaj konobar u po glasa – mogu li da vas pitam…?

– Al Rokbi… moj brat i ja smo ovde s Dankanom Gilfederom – učtivo će Al pre nego što je Strajk stigao da odgovori. Izgovorio je to kao da je neprijatno iznenađen što se ovaj uopšte osmelio da im priđe s takvim pitanjem. Al je bio šarmantan i povlašćen mlad čovek koji je svuda dobrodošao, njegov ugled bio je besprekoran, i sad se ponašao kao da Strajk, koji je zalutao u njegovu porodicu, ima podjednako pravo na rokbijevsku urođenu neusiljenu samouverenost. Rokbijevske oči gledale su konobara s Alovog uskog lica, te se ovaj brže-bolje izvini i udalji se.

– Pokušavaš da ih zbuniš? – upita Al, i sam se zagledavši u sto za kojem je sedeo Čard.

– Ne može da škodi – uz osmeh uzvrati Strajk, pijackujući viski i gledajući Čarda koji je držao usiljeni govor u Pinkelmanovu čast. Ispod stola su izvađene čestitke i pokloni. Svaki pogled i osmeh upućeni starom piscu, bili su praćeni razdražljivim bleskom ka krupnom tamnokosom čoveku koji je iz bara zurio u njih. Jedino se Majkl Fankort nije osvrtao. On nije ni primetio detektiva ili mu pak nimalo nije smetalo što je Strajk tu.

Kad je zvanicama posluženo predjelo, Džeri Volgrejv je ustao i krenuo ka baru. Nina i Elizabet su ga pratile pogledom. Produživši ka toaletu, Volgrejv je jedva primetno klimnuo glavom Strajku, ali u povratku je zastao kraj njega.

– Čudi me što vas vidim ovde.

– Je li? – odvrati Strajk.

– Da. Vaše prisustvo… ovaj, izaziva nelagodu među gostima.

– Ja tu ništa ne mogu – primeti Strajk.

– A da pokušate da ne zurite u nas?

– Ovo je moj brat, Al – reče Strajk, prečuvši njegovo pitanje.

Al se osmehnu i ispruži ruku, a Volgrejv mu je protrese, nimalo zbunjen.

– Uzrujavate Danijela – nastavi Volgrejv, netremice se zagledavši Strajku pravo u oči.

– Baš mi je krivo.

Urednik zagladi neurednu kosu.

– Pa, ako je to sve što imate da kažete…

– Čudi me da vam je stalo do duševnog mira Danijela Čarda.

– Ne kažem da mi je stalo – odvrati Volgrejv – ali on i te kako ume ljudima da zagorča život kad ga nešto ozlovolji. Voleo bih da ovo veče protekne mirno, zarad Pinkelmana. Nije mi jasno zašto ste došli.

– Da obavim isporuku – reče Strajk.

Onda izvadi beli koverat iz unutrašnjeg džepa.

– Šta je to?

– Nešto za vas.

Volgrejv je uze, krajnje zbunjen.

– Nešto o čemu bi trebalo da razmislite – dodade Strajk, pa se primaknu bliže pometenom uredniku, ne bi li nadjačao buku: – Fankort je preležao zauške, znate, pre no što mu je žena umrla.

– Šta? – zblanuto će Volgrejv.

– I nema decu. Prilično sam siguran da je sterilan. Pomislio sam da bi to moglo da vas zanima.

Volgrejv je nemo zurio u njega, razjapljene vilice, a onda se udaljio s onom belom kovertom u ruci.

– Šta to bi? – upita Al, uzbuđen.

– Glavni plan – reče Strajk. – Videćeš.

Volgrejv je ponovo seo za sto *Rouper Čarda*. Otvorio je kovertu koju mu je Strajk dao. Zbunjen, izvadio je iz nje drugu kovertu. Na njoj je bilo napisano jedno ime.

Urednik pogleda u Strajka, koji izvi obrve.

Džeri Volgrejv je oklevao, onda se okrenuo ka Elizabet Tasel i pružio joj koverat. Ona okrznu pogledom Strajka, a detektiv joj se osmehnu i podiže čašu ka njoj kao da joj nazdravlja.

Načas kao da nije znala šta joj valja činiti; onda je ćušnula devojku do sebe i dala joj kovertu.

Koverta je kružila oko stola, završivši u rukama Majkla Fankorta.

– Tu smo – reče Strajk. – Ale, odoh ja malo napolje da zapalim. Ti ne mrdaj i proveri da li ti je telefon uključen.

– Ovde je zabranjeno koristiti mobi…

Kad je uhvatio Strajkov pogled, Al se brzo ispravio:

– Važi.

48.

„Da li ta svilena buba svoje žute niti
za tebe tka? Zbog tebe u propast srlja?”

Tomas Midlton,
Osvetnikova tragedija

Vrt je bio pust i leden. Strajk je do gleženjeva propadao u sneg, ne osećajući studen koja mu se uvlačila kroz desnu nogavicu. Ostali pušači, koji se obično okupljaju na mekim travnjacima, ovoga puta su odabrali ulicu. Ostavljao je samotne tragove u zaleđenoj belini, okružen tihom lepotom, pa zastao pored okruglog jezerca pretvorenog u disk debelog sivog leda. Punački bronzani Kupidon stajao je nasred džinovske školjke. Nosio je snežnu periku, a svoju strelu okrenuo tako tako da ne može da pogodi nijedno ljudsko biće, uperivši je pravo u tamna nebesa.

Strajk pripali cigaretu pa se okrenu i zagleda se u svetlucava balkonska vrata kluba. Gosti i konobari ličili su na papirne figure što se kreću naspram svetla.

Ako ga je Strajk ispravno procenio, doći će. Ima li ičeg privlačnijeg za jednog pisca, za čoveka koji je naučio da iskustva izvrće u reči, čoveka kojeg zlokobno i neuobičajeno neodoljivo mame?

I kao što je i očekivao, nekoliko minuta kasnije čuo je otvaranje vrata, prigušene delića razgovora i muziku, a onda i mukle korake.

– Gospodine Strajk?

Fankortova glava u tmini je izgledala još veća.

– Zar ne bi bilo lakše da izađemo na ulicu?

– Meni je lepše u vrtu – reče Strajk.

– Dobro.

Fankort je zvučao pomirljivo, kao da je, makar nakratko, pokušao da odobrovolji Strajka. Detektiv je podozrevao kako je piščevoj sujeti prijalo što je među svim onim uznemirenim ljudima za stolom taj čovek koji ih sve razdražuje upravo njega pozvao da razgovaraju.

– O čemu je reč? – upita Fankort.

– O vašoj proceni – odvrati Strajk. – O kritičkoj analizi *Bombiksa Morija*.

– Ponovo?

Raspoloženje mu se hladilo uporedo sa stopalima. Navukao je rubove kaputa pa dodao, glasom prigušenim vejavicom:

– O toj knjizi sam rekao sve što sam želeo da kažem.

– Jedno od prvih zapažanja o *Bombiksu Moriju* koje sam čuo – nastavi Strajk – bilo je da ta knjiga podseća na vaše rane radove. *Vrvi od žaoka i prikrivenih simbola.*… mislim da se moj sagovornik baš tako izrazio.

– Pa? – odvrati Fankort, s rukama u džepovima.

– Pa, što sam više razgovarao s onima koji su poznavali Kvajna, jasnije je na površinu isplivavalo da ta knjiga koju su naoko svi pročitali jedva u ponečemu podseća na knjigu kakvu je on tvrdio da piše.

Fankortov dah zgušnjavao se u oblačiće ispred njega, skrivajući i ono malo što je Strajk mogao da vidi na njegovom upečatljivom licu.

– Čak sam upoznao devojku koja kaže kako je slušala odlomke iz te knjige, kojih, međutim, nema u konačnoj verziji.

– Pisci na kraju uvek izbace ponešto – reče Fankort, uvukavši glavu u ramena, dok je cipelama dubio rupe u snegu. – Ovenu bi bolje bilo da je mnogo više izbacio. Istini za volju, trebalo je da se odrekne celih nekoliko romana.

– Osim toga, u knjizi se ponavljaju motivi iz njegovih ranijih radova – reče Strajk. – Motiv hermafrodita. Krvava vreća. Sav taj nemotivisan seks.

– On nije bio naročito maštovit, gospodine Strajk.

– Za sobom je ostavio beleške koje liče na spisak likova u knjizi. Jedno od tih imena pojavljuje se na iskorišćenoj traci za pisaću mašinu koja je nestala iz njegove radne sobe pre no što ju je policija zapečatila; ipak, tog imena u konačnoj verziji nema.

– Što znači da se predomislio – razdraženo će Fankort.

– To je sasvim obično ime, a ne simboličko ili arhetipsko kao ona u predatom rukopisu – reče Strajk.

Oči su mu se privikle na mrak i sad je na Fankortovom upečatljivom licu video izvesnu radoznalost.

– Mnoštvo ljudi u jednom restoranu prisustvovalo je onome što bih na-

zvao Kvajnovom poslednjom večerom i poslednjim javnim nastupom – nastavi Strajk. – Pouzdan svedok kaže da je Kvajn urlao tako da cela sala čuje kako je jedan od razloga kukavičkog odbijanja Taselove da zastupa njegovu knjigu, između ostalog, i „Fankortova mlitava kita”.

Znao je da se njih dvojica ne vide jasno iz sale u kojoj su sedele napete zvanice. Njihovi obrisi izmešali su se s rastinjem i statuama, ali nečiji istrajan ili očajnički pogled mogao ih je nazreti po žaru Strajkove cigarete, što je svetlucao kao nišan na snajperu.

– Nevolja je u tome što se u *Bombiksu Moriju* vaša kita i ne pominje – nastavi Strajk. Ni pomena nema o Kvajnovoj ljubavnici i njegovoj mladoj transrodnoj prijateljici kao o „predivnim zabludelim dušama”, kao što im je rekao da će ih opisati. Osim toga, svilene bube ne polivaju se kiselinom; kuvaju se kako bi se oslobodile iz čaura.

– *Pa?* – ponovi Fankort.

– Pa me je to navelo na zaključak – reče Strajk – da *Bombiks Mori* koji su svi pročitali nije *Bombiks Mori* koji je Oven Kvajn napisao.

Fankort prestade da dubi rupe u snegu. Namah se ukočivši, izgledao je kao da se ozbiljno zamislio nad Strajkovim rečima.

– Ja… ne… – promuca, naizgled više za sebe. – Kvajn jeste napisao tu knjigu. To je njegov stil.

– Čudi me da baš vi to kažete, budući da su svi ostali koji su iole u stanju da prepoznaju Kvajnov osoben stil navodno otkrili tuđ uticaj u tom romanu. Danijel Čard misli da je to Volgrejv. Volgrejv misli da je reč o Elizabet Tasel. A Kristijan Fišer u njemu čuje *vas*.

Fankort slegnu ramenima, uobičajeno nadmeno.

– Kvajn je uvek pokušavao da oponaša bolje pisce od sebe.

– Ne čini vam se da je uzore iz života opisao neobično nedosledno?

Fankort je prihvatio cigaretu koju mu je Strajk ponudio, pa pripalio, ćutke i sa zanimanjem slušajući.

– Kaže kako njegova žena i njegova agentkinja parazitiraju na njegov račun – reče Strajk. – Neprijatna optužba, ali nimalo retka kad se govori o onima što žive od tuđeg rada. Zatim, navodi nas na zaključak da njegova ljubavnica nije baš privržena životinjama, potom prikriveno nagoveštava kako su njene knjige obično sranje, osim ako ta slika nije prilično okrutna aluzija na rak dojke. Podsmeva se glasovnim vežbama svoje transrodne prijateljice – i to

pošto mu je ona, kako tvrdi, pokazala svoju životnu priču i podelila s njim svoje najskrivenije tajne. Optužuje Čarda da je praktično ubio Džoa Norta, grubom metaforom pokazujući šta je Čard uistinu želeo da mu uradi. I naposletku, vas optužuje za smrt vaše prve žene. O svemu tome javno se govorkalo, ali te optužbe nije teško pobiti.

– Što ne znači da nisu uvredljive – tiho reče Fankort.

– Slažem se – odvrati Strajk. – Mnoge je žestoko ozlojedio. Ali jedino istinsko otkriće u toj knjizi jeste nagoveštaj da ste vi otac Džoane Volgrejv.

– Rekao sam vam – ako ništa drugo, natuknuo sam vam – kad smo se prvi put videli – napeto će Fankort – da ta optužba nije samo lažna već je i nemoguća. Ja sam neplodan, kao što je Kvajn…

– … Kao što je Kvajn trebalo da zna – saglasi se Strajk – jer ste vas dvojica i dalje bili u prividno prijateljskim odnosima kad ste vi dobili zauške, a on se tome čak podsmehnuo u *Braći Balzak*. Utoliko čudnije deluju te optužbe na račun Koljača, zar ne? Kao da ih je napisao neko ko nije znao da ste vi neplodni. Da li vam je išta od toga palo na pamet dok ste čitali knjigu?

Gust sneg zasipao je kosu i ramena dvojice muškaraca.

– Smatrao sam da Oven nije mario da li je išta od toga istinito ili nije – polako odgovori Fankort, kroz dim. – Poveo sam se za onim što sam znao o njemu. Jednostavno, kud god da krene, dizao je prašinu, kao da je naumio da, gde god može, napravi što više štete.

– Mislite da vam je upravo zato poslao prvobitnu verziju svog rukopisa? – Kako je Fankort ćutao, Strajk nastavi: – To nije teško proveriti, znate. Svakako je ostao neki trag u pošti ili nekoj kurirskoj službi. Bolje je da mi sami kažete.

Fankort je dugo ćutao.

– Dobro – napokon reče.

– Kad ste ga dobili?

– Šestog ujutru.

– Šta ste uradili s njim?

– Spalio ga – kratko odvrati Fankort, baš kao Katrin Kent. – Jasno mi je bilo šta je naumio: hteo je da izazove javni sukob, pa da iskoristi publicitet. Očajnički pokušaj promašenog čoveka… ne pada mi na pamet da ga opravdavam.

Taj izliv dugo skrivanog suparništva prekinulo je otvaranje i zatvaranje vrata koja voda u vrt. Nesigurni koraci, probijanje kroz sneg, a onda se iz mraka promoli krupna senka.

– Šta se to ovde događa? – zakrešta Elizabet Tasel, umotana u debeo kaput s krznenim okovratnikom.

Čim je čuo njen glas, Fankort načini pokret kao da će se istog trena vratiti unutra. Strajk se zapita kad su njih dvoje poslednji put stajali oči u oči, a da pritom nisu bili okruženi mnoštvom ljudi.

– Sačekajte još malo, hoćete li? – zamoli Strajk pisca.

Fankort se dvoumio. Taselova se obrati Strajku onim dubokim kreketavim glasom.

– Pinksu nedostaje Majkl.

– Vi bar znate kako je to – odvrati Strajk.

Sneg se šapatom spuštao na lišće i zaleđeno jezerce u kojem je Kupidon uperio svoju strelu u visine.

– Vi ste Elizabetin stil pisanja smatrali „žalosno nemaštovitim”, zar ne? – upita Strajk Fankorta. – Oboje ste proučavali jakobinske tragedije, što navodi na sličnosti u vašem stilu. S druge strane, rekao bih da vi veoma vešto podražavate druge pisce – obrati se zatim Taselovoj.

Znao je da će ta žena doći ako on dovoljno dugo zadrži Fankorta, znao je da će se uplašiti onoga što bi pisac mogao da mu kaže pod okriljem mraka. Stajala je savršeno mirno dok joj se sneg zavlačio pod krzneni okovratnik, padao joj na čeličnosivu kosu. Slabašna svetlost što je dopirala kroz prozore kluba, sasvim je bila dovoljna da joj Strajk jasno vidi lice. Bezizraznost njenog prodornog pogleda bila je zastrašujuća. Imala je bezosećajne, beživotne oči morskog psa.

– Na primer, savršeno ste savladali stil Elspet Fankort.

Fankort zinu. Načas se oko njih osim šaputanja snega čulo još samo prigušeno šištanje u plućima Elizabet Tasel.

– Od početka sam podozrevao da je Kvajn bio u dosluhu s vama – reče Strajk. – Ne izgledate kao žena koja će dopustiti da je pretvore u „privatnu banku” i potrčka, koja je odlučila da se odrekne Fankorta, a da zadrži Kvajna. Sve te koještarije o slobodi izražavanja… *vi* ste napisali parodiju knjige Elpset Fankort, koja ju je naterala da se ubije. Ipak, sve je ostalo na vašoj tvrdnji da vam je Oven pokazao tu porugu koju je navodno on napisao. A bilo je

upravo suprotno.

Tišinu je narušavalo samo šuštanje snega o sneg i onaj prigušeni, sablasni šum u grudima Elizabet Tasel. Fankort je zinuo u neverici, kružeći pogledom između njih dvoje.

– Policija je sumnjala da vas Kvajn ucenjuje – nastavi Strajk – ali vi ste ih razuverili dirljivom pričom o tome kako ste mu pozajmljivali novac za Orlando. Više od dvadeset pet godina ste plaćali Ovenu, jel' tako?

Pokušavao je da je navede da progovori, ali ona je ćutala, zureći u njega onim beživotnim očima nalik jamama na njenom krupnom, bledom licu.

– Kako ste beše opisali sebe kad smo onog dana bili na ručku? – podseti je Strajk. – Kao „živi primer besprekorne usedelice"? No ipak ste našli oduška svom jadu, jelda, Elizabet?

Bezuman, bezizrazan pogled namah je uperila u Fankorta, koji se trgao.

– To bezočno nasilje i ubijanje, da li vam je donelo olakšanje, Elizabet? Ta eksplozija mržnje i skarednosti, kojom ste se svima osvetili, opisujući pritom sebe kao neshvaćenog genija, sa zavišću gledajući svakoga ko uživa u ljubavi, uspehu…

Tanani glas izmigolji se iz tmine, a Strajk se na tren upita odakle je dopro. Bio je čudan, neprepoznatljiv, piskav. Iznemogao: glas kakvim se u uobrazilji bezumne žene izražavaju nevinost i ljubaznost.

– Ne, gospodine Strajk – prošaputala je, kao majka koja pospanom čedu govori da se prepusti snu. – Vi jadni, žalosni čoveče. Jadni čoveče.

Usiljeno se nasmejala dok su joj se grudi dizale i spuštale, a pluća šištala.

– Gadno je povređen u Avganistanu – reče potom Fankortu onim jezivim gugutavim glasom. – Mislim da je tada doživeo traumu. Mozak mu je oštećen, kao maloj Orlando. Treba mu pomoć, nesrećniku.

Bila je zadihana, u plućima joj je zviždalo.

– Trebalo je da stavite masku, Elizabet, jelda? – upita je Strajk.

Učini mu se da su joj se oči pomračile, razrogačile, zenice su joj se širile od uzbuđenja koje ju je protresalo. Krupne, muške šake zgrčila je kao kandže.

– Mislili ste da ste sve predvideli, zar ne? Konopce, prerušavanje, odeću koja je trebalo da vas zaštititi od kiseline… Ali niste znali da ćete prilikom udisanja isparenja oštetiti sluzokožu.

Ledeni vazduh samo je pogoršao njen napad gušenja. Obuzeta panikom,

stenjala je kao u ljubavnom zagrljaju.

– Ja mislim da vas je to saznanje – dodade Strajk, namerno okrutno – bukvalno izbezumilo, Elizabet, jelda? Kako god bilo, nadajmo se da će porota poverovati u to. Činjenica je da ste protraćili život. Posao vam je krenuo nizbrdo, ni muža ni dece… Kažite mi, je li među vama dvoma ikad bilo nedovršenog seksa? – bez okolišanja ih upita, iskosa ih gledajući. – Ona „mlitava kita"… meni to deluje kao nešto što bi Kvajn svakako napisao u pravom *Bombiksu Moriju*.

Njih dvoje su sada stajali leđima okrenuti svetlu, tako da nije mogao da im vidi lica, ali njihovi pokreti nedvosmisleno su mu ukazali na odgovor: istog trena su se okrenuli jedno od drugog kako bi se, ujedinjeni, suočili s njim.

– Kad je to bilo? – upita Strajk, posmatrajući Elizabetine mrke obrise. – Posle Elspetine smrti? Ali vi ste onda prešli na Fenelu Volgrejv, jelda, Majkle? Cenim da ni kod nje niste naišli na otpor, jelda?

Elizabet zaječa kao da ju je ošamario.

– Zaboga – zareža Fankort. Sad je bio ljut na Strajka, no ovaj se i ne osvrnu na neizgovoren prekor. Ponovo se posvetio Elizabet, izazivao je, dok su se njena izmučena pluća borila za vazduh pod neumornim snegom.

– Mora da ste stvarno pobesneli onomad u *River kafeu* kad se Kvajn pomamio i počeo da urla, otkrivajući sadržaj pravog *Bombiksa Morija*? Iako ste ga upozorili da nikome ni reč o tome ne kaže?

– Vi ste sišli s uma. Sišli ste s uma – prošaputala je, usiljeno se osmehnuvši, zablesnuvši ga velikim žutim zubima, prostrelivši ga očima morske nemani. – Niste vi samo nogu izgubili u ratu…

– Baš lepo – zadovoljno će Strajk. – Evo goropadne kučke o kojoj su mi svi pričali…

– Vučete taj patrljak po Lonodonu pokušavajući da osvanete u novinama – zadihano odbrusi Elizabet Tasel. – Slika i prilika nesrećnog Ovena… kako je on čeznuo za publicitetom, jelda, Majkle? – Okrenula se ka Fankortu. – Sećaš se kako je Oven žudeo za publicitetom? Skrivao se kao neko derište koje igra žmurke…

– Vi ste ohrabrili Kvajna da se sakrije u Talgart Roudu – reče Strajk. – To je bila vaša zamisao.

– Neću to više da slušam – prošaputala je, a pluća su joj zviždala dok se na studeni borila za vazduh, no onda je stala da viče: – *Ne slušam vas, gospo-*

dine Strajk, ne slušam vas. Niko vas ne sluša, nesrećniče…

– Vi ste mi rekli kako je Kvajn čeznuo za pohvalama – nastavi Strajk, nadjačavajući njeno piskavo zapevanje, kojim je pokušala da zaguši njegove reči. – Mislim da vam je još pre nekoliko meseci potanko izložio zaplet *Bombiksa Morija*, a rekao bih da je i Majkl bio uvršten u galeriju likova, ne baš kao Pompezijus, ali možda mu se podsmehnuo što ne može da mu se digne? „Vreme je za naplatu, za oboje", jelda?

I kao što je očekivao, ona se na te reči trže i zaćuta.

– Vi ste rekli Kvajnu da je *Bombiks Mori* briljantno delo, da će to biti nešto najbolje što je dotad napisao, da će postići nezapamćen uspeh, ali da mora brižljivo da krije o čemu piše kako ga neko ne bi tužio i kako bi napravio što veću pometnju kad knjiga ugleda svetlost dana. A sve vreme ste pisali svoju verziju. Imali ste mnogo vremena da smislite to kako treba, zar ne, Elizabet? Za dvadeset šest godina samotnih večeri dosad ste mogli da napišete mnogo knjiga… ipak, o čemu biste vi pisali? Niste vodili baš ispunjen život, zar ne?

Slepa srdžba sevnu joj u pogledu. Zgrčila je prste, ali se obuzdala. Strajk je želeo da je slomi, da je natera na predaju, ali one beživotne oči kao da su čekale trenutak njegove slabosti.

– Zaplet romana gradili ste na osnovu plana za ubistvo. Vađenje utrobe i polivanje leša kiselinom nisu imali nikakvo simbolično značenje, time ste zapravo hteli da osujetite forenzičare, ali svi su to videli kao sliku iz knjige. Naveli ste onog nepromišljenog, sebičnog nesrećnika da se udruži s vama u pripremi sopstvenog ubistva. Vi ste smislili kako da mu, navodno, obezbedite publicitet, ali i prihode: dovoljno će biti da vas dvoje inscenirate svađu u punom restoranu – vi izjavite kako je njegova knjiga previše uvredljiva da biste je zastupali, a on onda tobože nestane. Posle toga je trebalo da podstaknete govorkanja o knjizi, i na kraju, pošto bi Kvajn dopustio da ga nađu, čekao bi ga veliki deo kolača koji ste mu obezbedili.

Odmahivala je glavom, pluća su joj očajnički šištala, no i dalje nije odvajala pogled s njegovog lica.

– Poslao vam je knjigu. Vi ste sačekali nekoliko dana, do Festivala vatrometa, kako biste iskoristili zaglušujuću pirotehničku buku, onda ste poslali jedan primerak *Bombiksa Morija* Fišeru – savršen izbor za širenje glasina – drugi Volgrejvu, a treći Majklu. Potom ste inscenirali svađu u restoranu, pa krenuli za Kvajnom u Talgart Roud…

– Ne – izusti Fankort, ne mogavši da se uzdrži.

– Da – nemilosrdno uzvrati Strajk. – Kvajn nije imao razloga da zazire od Elizabet, od svoje navodne dugogodišnje saučesnice. Mislim da je dotada bezmalo zaboravio da vas je godinama, zapravo, ucenjivao, jelda? – upitao je Taselovu. – Jednostavno je bio navikao da traži od vas novac i da ga svaki put dobije. Sumnjam da ste ikad više pomenuli onu parodiju, koja vam je uništila život… A evo šta se, po mom mišljenju, dogodilo kad vas je te večeri pustio u kuću.

Onaj prizor mu, i protiv volje, iskrsnu pred očima: veliki zasvođen prozor, telo nasred sobe kao kakva jeziva mrtva priroda.

– Mislim da ste ubedili tog jadnog samoljubivog lakrdijaša da vam pozira za reklamnu fotografiju. Da li je klečao? Da li se junak u pravoj verziji knjige opirao ili je preklinjao? Ili ste ga vezali kao *vašu* verziju Bombiksa? Njemu bi se to svidelo, jelda, da pozira sapet konopcima? U tom slučaju ste bez po muke mogli da stanete iza njega i da mu smrskate glavu metalnim stoperom, zar ne? Bezbedni zahvaljujući praštanju vatrometa svuda unaokolo, onesvestili ste Kvajna, vezali ga, rasporili ga i…

Fankort je prigušeno zaječao, užasnut, ali Taselova je ponovo progovorila onim milozvučnim glasom, kao da želi da smiri detektiva:

– Trebalo bi da odete nekom stručnjaku, gospodine Strajk. *Jadni* gospodin Strajk – i na njegovo iznenađenje, krupnom šakom uhvati ga za rame pokriveno snegom. Ne zaboravljajući šta su te ruke uradile, Strajk nagonski ustuknu, a ona mlitavo opusti ruku pored tela, nesvesno grčeći prste.

– Ovenovu utrobu i originalni rukopis stavili ste u torbu – reče detektiv. Bezmalo mu se unela u lice – ponovo je osetio onu mešavinu parfema i ustajalog duvanskog dima. – Onda ste navukli Kvajnovu pelerinu i izašli. Otišli ste da ubacite četvrtu kopiju *Bombiksa Morija* kroz otvor za poštu Katrin Kent, kako biste podgrejali sumnje i naveli policiju da optuži drugu ženu, onu koja je imala ono što vi nikad niste – seks. Društvo. Bar jednog prijatelja.

Ponovo se usiljeno nasmejala, ali ovoga puta njen smeh je zvučao rastrojeno. Prsti su joj se i dalje grčili i opuštali.

– Vi i Oven biste se tako dobro slagali – prošaputala je. – Zar ne, Majkle? Zar se ne bi sjajno slagao s Ovenom? Umobolni mitomani… smejaće vam se ljudi, gospodine Strajk. – Teško je disala, gušeći se, dok su one beživotne, bezizrazne oči zurile u njega s ukočenog, bledog lica. – Bedni bogalj pokušava da ponovi svoj uspeh, ne bi li dostigao slavu čuvenog oca…

– Imate li vi dokaze za ovo što ste naveli? – upita Fankort, ispod uskovitlanih pahulja, glasom promuklim od neverice. Ovo nije tragedija na papiru,

nije scena smrti s našminkanim glumcem. Tu, pored njega, stoji njegova prijateljica iz studentskih dana i šta god da im je život priredio, pomisao da bi ona krupna, neprivlačna, zanesena devojka s *Oksforda* mogla da se preobrazi u ženu kadru da počini groteskno ubistvo bila mu je gotovo nepodnošljiva.

– Da, imam dokaz – tiho odvrati Strajk. – Imam drugu električnu mašinu, isti model kao Kvajnova, umotanu u crnu burku i kombinezon umrljan hlorovodoničnom kiselinom, privezanu za kamenje. Moj prijatelj, igrom slučaja ronilac amater, pre nekoliko dana ju je izvukao iz mora. Ležala je ispod čuvenih gvitijanskih litica, takozvanog Paklenog grotla, naslikanog na korici romana Dorkas Pengeli. Verujem da vam je pokazala te litice kad ste je posetili, zar ne, Elizabet? Jeste li kasnije sami otišli tamo, ponevši mobilni telefon, pod izgovorom da tražite mesto s boljim prijemom?

Muklo je, sablasno zaječala, kao da ju je neko pogodio u stomak. Načas su svi nemo stajali, a onda se Taselova okrenula i nespretno potrčala, teturajući se, ka klubu. Svetložuti sjaj u dovratku na tren je blesnuo, a onda utrnuo, kad je zatvorila vrata za sobom.

– Ali – zausti Fankort, načinivši nekoliko koraka, a zatim se okrenu ka Strajku i pogleda ga pomalo zgranuto – ne možete… morate je zaustaviti!

– Ne bih mogao da je stignem sve i da hoću – odvrati Strajk, bacivši opušak u sneg. – Imam slaba kolena.

– Mogla bi svašta da uradi…

– Verovatno je otišla da se ubije – saglasi se Strajk pa izvadi mobilni.

Pisac je zurio u njega.

– Ti… ti, huljo hladnokrvna!

– Niste prvi koji mi to kaže – reče Strajk, pritisnuvši dugme na telefonu. – Spreman? – reče, kad je prineo mobilnu uhu. – Mi smo završili.

49.

„Opasnost, kao i zvezde, najsjajnije sija u mraku.”

Tomas Deker,
Plemeniti španski vojnik

Ispred kluba je, pored onih što su izašli da zapale cigaretu, prošla krupna žena, klizajući se po snegu, grabeći kao da ne vidi ništa oko sebe. Onda je potrčala mračnom ulicom, dok joj je krzneni okovratnik poskakivao na ramenima.

Iz poprečne ulice izađe taksi s upaljenim znakom „slobodan”, a ona stade da mu maše kao pomahnitala. Kola se zaustaviše; gust sneg presecao je kupaste snopove koji su se širili s farova.

– Fulam Palas Roud – začu se dubok, grub i zadihan glas.

Kola polako skliznuše s pločnika. Bila su stara, sa staklenom pregradom u kabini, izgrebanom i pomalo požutelom od duvanskog dima. Ulična svetla obasjaše Elizabet Tasel na zadnjem sedištu i njeni obrisi ukazaše se u retrovizoru, dok je, tresući se, tiho jecala lica zagnjurenog u krupne šake.

Taksista je ne upita šta joj je, već pogleda kroz zadnje staklo, na ulicu iza sebe, gde su dva pogurena muškarca krupnim koracima grabila kroz sneg ka crvenom sportskom automobilu parkiranom malo dalje.

Taksi na raskrsnici skrenu levo, dok je Elizabet Tasel i dalje plakala, skrivajući lice. Iako ju je glava svrbela od debele vunene kape, žena za volanom pomisli kako je dobro što ju je stavila, jer je satima čekala u tim kolima na cici zimi. Na Kings Roudu taksi ubrza preko debelog sloja praškastog snega što se opirao točkovima automobila, koji bi ga, da nije tako hladno, pretvorili u bljuzgavicu. Pod nemilosrdnom, istrajnom mećavom, kolovoz je sve više ličio na smrtonosnu zamku.

– Krenuli ste pogrešnim putem.

– Preusmerili su saobraćaj – slaga Robin i ne trepnuvši. – Zbog snega.

Načas je uhvatila Elizabetin pogled u retrovizoru. Agentkinja se potom osvrnu preko ramena. Crvena alfa romeo bila je predaleko da bi mogla da je vidi. Besomučno je zurila kroz prozore dok su prolazili pored nizova kuća. Robin je čula sablasno šištanje u njenim grudima.

– Idemo u suprotnom smeru.

– Sad ćemo da skrenemo – reče Robin.

Nije videla pokret Elizabet Tasel, ali je čula kako žena pokušava da otvori vrata. Bila su zaključana.

– Možete ovde da me ostavite – glasno je rekla. – Pustite me da izađem, rekla sam!

– Nećete naći drugi taksi po ovom vremenu – odvrati Robin.

Računali su da će Taselova biti toliko slomljena da dugo neće ni primetiti kuda idu. Taksi je stigao tek nadomak Sloun skvera. Ostalo im je više od kilometar i po do Novog Skotland jarda. Robin krišom pogleda u retrovizor. Alfa romeo ukaza se u daljini poput crvene tačke.

Elizabet odveza pojas.

– Zaustavite kola! – prodera se. – Stanite i pustite me da izađem!

– Ne mogu ovde da stanem – odgovori Robin, daleko mirnije nego što se osećala kad je agentkinja ustala sa sedišta i krenula da grebe po staklenoj pregradi. – Molim vas da sednete, gospođo…

Staklo skliznu. Elizabet zgrabi Robininu kapu, slap kose rasu se devojci po ramenima, a Taselova je zlokobno pogleda.

– Sklanjaj ruke s mene! – uzviknu devojka.

– Ko si ti? – zakrešta Taselova, vukući Robin za kosu. – Ralf je rekao da je video neku plavokosu kako pretura po našem smeću – *ko si ti?*

– Pusti me! – vrisnu Robin, kad ju je Taselova drugom rukom ščepala za gušu.

Dvestotinak metara iza njih, Strajk planu:

– Daj gas, jebote, zar ne vidiš da se tamo nešto događa…

Taksi ispred njih zanosio se po kolovozu.

– Ova kola nisu ni za kurac čim se uhvati malo leda – uzdahnu Al, njegova alfa se trznu, ali taksi je već uleteo u Sloun skver, a zatim nestao iz vidokruga.

Taselova se celim telom izvila preko spuštene pregrade, urlajući iz promuklog grla. Robin je jednom rukom pokušavala da je odgurne, dok je drugom čvrsto stezala volan, od vejavice i kose koja joj je pala na oči nije videla kud ide, a Elizabet ju je obema šakama stezala za gušu. Robin je napipavala stopa-

lom, tražeći kočnicu, ali kad su kola još brže jurnula, shvati da je pritisnula papučicu za gas. Nije mogla da diše i podigavši i drugu ruku s volana grčevito se otimala Elizabetinom čvrstom stisku; začu se vika pešaka, snažan trzaj protrese kola, a onda se na zaglušujuću lomljavu stakla i metala koji se razbija o beton spustila tama, odvlačeći je u dubine.

– Zajebi kola, izlazimo, moramo što pre da stignemo tamo! – prodera se Strajk na Ala, nadjačavajući zavijanje alarma iz prodavnice i vrisku malobrojnih prolaznika. Al naglo prikoči nasred kolovoza, stotinak metara iza slupanog taksija, zarivenog u stakleni izlog. Al iskoči dok je Strajk još pokušavao da se izvuče. Nekoliko elegantnih prolaznika koji se se razbežali kad je taksi uzjahao ivičnjak zgranuto su zurili dok je Al trčao po snegu ka mestu nesreće, klizajući se, jedva se održavajući na nogama.

Zadnja vrata taksija se otvoriše. Elizabet Tasel se izvuče sa sedišta i dade se u beg.

– Ale, drži je! – doviknu Strajk, i dalje prteći sebi put kroz sneg. – Uhvati je, Ale!

Roze je nekada imao nepobediv ragbi tim. S druge strane, Al je navikao da sluša naređenja; iz sve snage potrča pa izvede savršeno obaranje. Elizabet se uz glasan tresak srušila na ulicu pokrivenu snegom, praćena glasnim negodovanjem okupljenih žena, no Al je prikova za tlo, izvijajući se i psujući, odbijajući svaki pokušaj vrlih kavaljera da pomognu njegovoj žrtvi.

Strajk ništa nije video: pokreti kao da su mu bili usporeni dok je, zanoseći se, jurio ka pretećoj tišini i nepomičnom taksiju. Obuzeti Alovim napadom i ljutitim psovkama, zatečeni prolaznici ni pomislili nisu da ukažu pomoć taksisti.

– Robin…

Izvijena u stranu, i dalje je sedela za volanom, s pojasom preko grudi. Lice joj je bilo okrvavljeno, ali kad je čula svoje ime, prigušeno je zaječala.

– Hvala dragom… hvala dragom…

Policijske sirene već su ispunjavale skver. Nadjačavale su zavijanje alarma iz prodavnice i glasne proteste zgranutih Londonaca, a Strajk je za to vreme skinuo Robin pojas pa je nežno gurnuo nazad na sedište kad je pokušala da izađe.

– Ne mrdaj odatle.

– Znala je da je ne vozim kući – mumlala je Robin. – Odmah je videla da

sam krenula na pogrešnu stranu.

– Ne mari – zadihano će Strajk. – Dovela si Skotland jard ovamo.

Zaslepljujuća svetla treperila su među ogolelim krošnjama oko skvera. Kad su se policijski automobili zaustavili a sirene zamrle pred zavijanjem alarma iz prodavnice, svetlucavo razbijeno staklo presijavalo se pod plavim rotacionim svetilima, sneg je i dalje zasipao okupljene radoznalce, taksi je štrčao iz razbijenog izloga, a sportska kola nepropisno su stajala nasred kolovoza.

Dok je njegov polubrat urlajući objašnjavao zašto je prikovao šezdesetogodišnju ženu za pločnik, iscrpljeni detektiv se s olakšanjem sručio na sedište pored svoje partnerke, a onda je, ne mogavši da se uzdrži – i uprkos okolnostima – prasnuo u smeh.

Nedelju dana kasnije

50.

„SINTIJA: Kako ti ono kažeš, Endimione, sve je ovo bilo iz ljubavi?

ENDIMION: Tako sam rekao, gospo, a onda su me bogovi kaznili mržnjom jedne žene.”

Džon Lajli,
Endimion, ili Čovek na Mesecu

Strajk nikada ranije nije bio u Robininom i Metjuovom stanu u Ilingu. Njegovo uporno navaljivanje da Robin uzme nekoliko slobodnih dana kako bi se oporavila od blagog potresa mozga i posledica davljenja nisu naišli na razumevanje.

„Robin”, strpljivo joj je rekao preko telefona, „ionako moram da zatvorim kancelariju. Novinari su se razmileli po celoj Danskoj ulici… Ja ću se skloniti kod Nika i Ilse.”

Ali nedelju dana kasnije nije mogao da otputuje u Kornvol a da je pre toga ne vidi. Kad je otvorila vrata, sa zadovoljstvom je primetio da su joj modrice na vratu i čelu već izbledele, ostavivši plavičasto-žućkaste tragove.

– Kako si? – upita je, brišući cipele o otirač.

– Odlično! – uzvrati ona.

Stan je bio mali, ali je delovao veselo i mirisao je njen parfem, koji dotad uglavnom nije primećivao. Možda mu je čulo mirisa postalo osetljivije jer ga nedelju dana nije osetio. Uvela ga je u dnevnu sobu bledoružičastih zidova, kao Katrinini, i na fotelji odmah primetio priručnik *Isledničko saslušavanje: Psihologija i praksa*, okrenut koricama nagore. U uglu je stajala mala božićna jelka sa srebrnim i belim ukrasima kao drveće na Sloun skveru u pozadini novinske fotografije slupanog taksija.

– Metju ti je oprostio? – upita Strajk, utonuvši u sofu.

– Ne mogu da kažem da skače od radosti – vedro je uzvratila. – Čaj?

Znala je kakav on pije: crn kao katran.

– Božićni poklon – rekao je kad se vratila s poslužavnikom i pružio joj

bezličan beli koverat. Robin ga znatiželjno otvori pa izvuče zaheftan svežanj nekakvih obrazaca.

– Kurs osmatranja u januaru – dodade Strajk. – Kad sledeći put budeš izvadila kesu psećih govana iz nečije kante za smeće, niko te neće primetiti.

Nasmejala se, oduševljena.

– Hvala ti. *Hvala ti!*

– Druge žene bi u ovakvoj prilici očekivale cveće.

– Ja nisam kao druge žene.

– Da, to sam primetio – odvrati Strajk, pa uze čokoladni keks.

– Jesu li ga već analizirali? – upita Robin. – Pseći izmet?

– Aha. Pun je ljudskih creva. Odmrzavala ih je deo po deo. Našli su tragove i u dobermanovoj posudi za hranu, a ostatak u zamrzivaču.

– O bože – reče Robin, a smeh joj utrnu na usnama.

– Briljantan zločinački um – reče Strajk. – Uvukla se u Kvajnovu radnu sobu pa pored radnog stola podmetnula dve svoje, iskorišćene trake za pisaću mašinu… Anstis je sad pristao da ih pošalje na analizu; ni na jednoj nema ni traga Kvajnovog DNK. Nikad ih ni pipnuo nije – dakle, nije ni otkucao ono što je ostalo na njima.

– Anstis i dalje govori s tobom, jelda?

– Jedva. Teško mu je da me potpuno otkači. Spasao sam mu život.

– Jasno je da mu nije lako – saglasi se Robin. – Onda, jesu li u potpunosti prihvatili tvoju teoriju?

– Zatvorili su slučaj, pa su ga ponovo otvorili, ali sad znaju šta da traže. Taselova je kupila pisaću mašinu pre skoro dve godine. Kvajnovom karticom platila je burku i konopce i poslala ih u kuću u Talgart Roudu dok su radnici još bili tamo. Tokom svih ovih godina, imala je sijaset prilika da se dokopa njegove viza kartice. Da je uzme iz džepa njegovog kaputa okačenog u kancelariji kad on izađe u toalet… da mu pretura po novčaniku dok on spava u kolima, pijan, na povratku s neke zabave. Dovoljno ga je poznavala da shvati kako je nemaran prema računima i izvodima. Izvesno vreme je držala ključeve od kuće u Talgart Roudu i bez po muke je mogla da napravi kopije. A kako je posle popravki prošla kroz celu kuću, znala je da u njoj ima hlorovodonične kiseline.

– Briljantno, ali izvedeno s previše detalja – dodade Strajk, pijuckajući

tamni čaj. – Izgleda da je pod stalnim nadzorom, da se ne bi ubila. Ali nisi čula najveću ludost.

– To nije sve? – zabrinuto će Robin.

Koliko god se radovala što će videti Strajka, još uvek je bila uzdrmana događajima od pre nedelju dana. Pribrala se, ispravila se i odvažno ga pogledala.

– Sačuvala je prokletu knjigu.

Robin se namršti.

– Šta hoćeš da…?

– Bila je u zamrzivaču s utrobom. Umrljana krvlju, zato što ju je zajedno sa crevima strpala u torbu. Pravi rukopis, originalni. Kvajnov *Bombiks Mori*.

– Ali… zašto je, zaboga…

– Bog te pita zašto. Fankort kaže…

– Video si ga?

– Nakratko. Izjavio je kako je sve vreme znao da je to Elizabet. Kladim se da se već sprema da napiše roman o tome. Kako god bilo, on tvrdi kako ona jednostavno nije mogla da natera sebe da uništi originalni rukopis.

– Bože gospode… ali je zato bez po muke uništila pisca!

– Jeste, samo zaboravljaš da je u pitanju jedno *književno delo*, Robin – nasmeja se Strajk. – I slušaj ovo: *Rouper Čard* je veoma zainteresovan da objavi original. Fankort će napisati predgovor.

– Šališ se?!

– Ne. Kvajn će napokon imati bestseler. Nemoj tako – ohrabrujuće će Strajk, dok je ona u neverici vrtela glavom. – Imamo mnogo razloga za slavlje. Leonora i Orlando će se kupati u parama kad *Bombiks Mori* stigne na police. Što me podseti… imam još nešto za tebe.

Zavuče ruku u unutrašnji džep, kaputa koji je bio spustio pored sebe, pa izvadi urolani crtež. Robin ga odvi i osmehnu se, a oči joj se napuniše suzama. Dva kovrdžava anđela plesala su ispod posvete: Za Robin od Dodo.

– Kako su njih dve?

– Odlično – odvrati Strajk.

Posetio ih je u Sautern Rouu na Leonorin poziv. Ona i Orlando dočekale su ga držeći se za ruke, a Vragolasto majmunče je, kao obično, visilo devojci

oko vrata.

„Gde je Robin?”, upitala ga je Orlando. „Htela sam da ona dođe. Nešto sam joj nacrtala.”

„Gospođica je imala nezgodu”, podsetila je Leonora ćerku, pa se izmakla da propusti Strajka, čvrsto držeći Orlando za ruku, kao da se plaši da bi neko ponovo mogao da ih razdvoji. – Rekla sam ti, Dodo, gospođica je bila vrlo hrabra i zato se sudarila kolima.”

„Teta Liz je vrlo *zla*”, rekla je Orlando Strajku, hodajući unazad hodnikom, ne ispuštajući majčinu ruku i ne odvajajući pogled bezazlenih zelenih očiju od Strajka. „Moj tata je zbog nje umro.”

„Da… ovaj… znam”, odgovorio je Strajk, prožet osećajem da je nedorastao okolnostima, osećajem koji mu je Orlando uvek ulivala.

Za kuhinjskom stolom zatekao je susetku Ednu.

„O, kako ste vi pametni”, sve vreme je ponavljala. „Ali to je stvarno *jezivo*, zar ne? Kako je vaša sirota partnerka? *Zar nije* strašno to što joj se dogodilo?

– Bog ih blagoslovio – rekla je Robin, pošto joj je potanko prepričao taj susret. Raširila je Orlandin crtež na stočiću između njih, pored obrazaca za kurs osmatranja, kako bi mogla da uživa i u jednom i u drugom. – A kako je Al?

– Van sebe je od uzbuđenja, đavo ga odneo – smrknuto će Strajk. – Stvorili smo mu lažni utisak o našem poslu, pa sad misli da nam je svaki dan cirkus.

– Sviđa mi se Al – reče Robin, smeškajući se.

– Da, pa dobro, ipak si imala potres mozga – odvrati Strajk. – A Polvort se raduje kao malo dete što je nadmudrio londonsku policiju.

– Imaš vrlo zanimljive prijatelje – reče Robin. – Koliko treba da platiš Nikovom tati za popravku taksija?

– Još nisam dobio račun – uzdahnuo je. – Pretpostavljam – dodao je, pošto je smazao još nekoliko keksa, gledajući svoj poklon za Robin – da ću morati da nađem privremenu zamenu dok ti budeš učila osmatranje.

– Da, verovatno ćeš morati – saglasi se Robin, pa posle kraćeg oklevanja, dodade: – Nadam se da će biti beskorisna.

Strajk se nasmeja dok je ustajao, uzimajući svoj kaput.

– Ne bih brinuo da sam na tvom mestu. Grom neće dvaput u isto mesto.

– Zar te, pored svih tvojih nadimaka, niko nikada nije tako nazvao? – upita ga, kad su izašli u hodnik.

– Kako?

– Gromoviti Strajk?

– Misliš da bi to bili prikladno? – odvrati on, pokazavši na svoju nogu. – E pa, srećan Božić, partneru.

Pomisao da se zagrle prolete između njih dvoje, no ona mu onda pruži ruku drugarski šaljivo, a on je protrese.

– Lepo se provedi u Kornvolu.

– I ti u Mašamu.

Umesto da joj pusti ruku, on je blago okrenu pa je poljubi u nadlanicu, pre nego što je Robin shvatila šta se dogodilo. Onda se osmehnu, mahnu joj i ode.

- KRAJ -

Zahvalnost

Pisanje pod imenom Robert Galbrajt istinski me uveseljava, a za to su zaslužni mnogi ljudi. Od srca hvala:

SOBE-U, Dibi i Čuvaru zadnjih vrata, jer bez vas nikad ne bih stigla dovde. Mogli bismo da isplaniramo sledeću pljačku.

Dejvidu Šeliju, mom nenadmašnom uredniku, odanoj podršci i „kolegi" INFJ.[22] Hvala ti što si briljantno obavio posao, što ozbiljno pristupaš svemu što je važno i što ti je sve ostalo, kao i meni, smešno.

Svojoj agentkinji Nel Bler, koja mi je poletno pomogla da ostvarim svoju ambiciju da postanem pisac. Nenadmašna si.

Svima u *Litl Braunu* koji su marljivo radili na prvoj Robertovoj knjizi i ne znajući o kome je reč. Naročitu zahvalnost dugujem timu zaduženom za audio-knjige, koji su Roberta vinuli u visine i pre no što sam raskrinkana.

Lorni i Stivenu Barnsu, koji su mi omogućili da pijem u *Bej horsu*, da istražim grobnicu ser Marmadjuka Vivila i otkrili mi da se Robinin rodni grad izgovara Mašam, a ne Mešem, poštedevši me mnogih neprijatnosti.

Fidi Henderson, Kristini Kolingvud, Fioni Šepkot, Anđeli Miln, Alison Keli i Sajmonu Braunu, bez čijeg vrednog zalaganja ne bih imala vremena da napišem *Svilenu bubu*, niti bilo šta drugo.

Marku Hačinsonu, Niki Stounhil i Rebeki Salt, koji su umnogome zaslužni što sam sačuvala zrnce zdravog razuma.

Svojoj porodici, naročito Nilu, za toliko toga što ne mogu da izrazim u nekoliko redaka, ali u ovom slučaju, hvala mu što mi je pružio veliku podršku u krvavom ubistvu.

Beleška o autoru

Robert Galbrajt je pseudonim čuvene Dž. K. Rouling, autorke serijala o Hariju Poteru, koja se posle svoje prve knjige za odrasle, drame *Upražnjeno mesto* upustila u žanr detektivskog romana. Romanom *Zov Kukavice* Roulingova je započela serijal o Kormoranu Strajku, nekonvencionalnom ratnom veteranu i privatnom detektivu, koji u kosmopolitskom Londonu rešava slučajeve ubistava.

Svilena buba drugi je roman iz ovog serijala.

)

Britanka koja je 1995. osuđena kao serijski ubica. (Prim. prev.) ↲

)

Vilenjak iz Šekspirovog *Sna letnje noći*. (Prim. prev.) ↲

)

It.: tiho, u po glasa. (Prim. prev.) ↲

)

Čuveno alegorično delo engleskog pisca i hrišćanskog propovednika Džona Banijana. (Prim. prev.) ↲

)

Fr.: roman s ključem: roman koji prikazuje stvarne ličnosti, menjajući pritom izvesne detalje. (Prim. prev.) ↲

)

Reč je o Sokratovoj misli. (Prim. prev.) ↲

)

Engl.: Special Investigation Branch – Odeljenje za specijalne istrage britanske vojne policije. (Prim. prev.) ↲

)

Engl.: Royal Air Force – Kraljevska avijacija. (Prim. prev.) ↲

)

Engl.: *Prvi put kad sam te video, pomislio sam da si prelepa*; JLS „Love you more”. (Prim. prev.) ↲

0)

Engl.: Gledaj me kako gorim, Mrgude; pesma grupe Lensdouni, „Watch me burn”. (Prim. prev.) ↲

1)

Parafraza Šekspirovih stihova iz *Kralja Lira* (Treći čin, Druga pojava; 59–60). „Čovek sam protiv koga više su grešili no što je grešio sam.” (Prim. prev.) ↲

2)

Fr.: smisao života. (Prim. prev.) ↲

3)

Fr.: poziv, zanimanje. (Prim. prev.) ↲

4)

Pogačice koje se, kad se pripremaju slane, obično služe uz rozbif, prelivene saftom od pečenog mesa. (Prim. prev.) ↲

5)

Maraja Keri, „Oh, Santa”. (Prim. prev.) ↲

6)

Lanac prodavnica igračaka. (Prim. prev.) ↲

7)

Engl.: vrabac. (Prim. prev.) ↲

8)

Engl.: Improvised explosive device – improvizovana eksplozivna naprava. (Prim. prev.) ↵

9)

Vodeća književna kritičarka u Sjedinjenim Američkim Državama. (Prim. prev.) ↵

0)

Fr.: takozvani. (Prim. prev.) ↵

1)

Engl.: slobodan prevod izraza *Keep Clam and Proofread*; igra rečima, smišljena na osnovu motivacionog slogana britanske vojske za vreme Drugog svetskog rata *Keep Calm and Carry on – Samo mirno i napred*, koji je postao simbol britanskog stava u kriznim vremenima. (Prim. prev.) ↵

2)

Engl.: skraćenica od introvertan, intuitivan, osećajan, hiperkritičan; jedan od tipova ličnosti po tipologiji I. B. Majers i K. K. Brigs. (Prim. prev.) ↵

Sadržaj

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.

39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
Nedelju dana kasnije
50.
Zahvalnost
Beleška o autoru